

A. PASSENDORFER

SŁOWNIK
ORTOGRAFICZNY

Wydawnictwo M. ARCTA w Warszawie

N° 61

F 268

SŁOWNIK ORTOGRAFICZNY

SŁOWNIK ORTOGRAFICZNY

NA PODSTAWIE UCHWAŁ
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

NAPISAŁ

ARTUR PASSENDORFER,

DYREKTOR C. K. WYŻSZEJ SZKOŁY REALNEJ.

1911

DRUKARNIA M. ARCTA W WARSZAWIE, ORDYNACKA 3.

WYDAWNICTWO M. ARCTA W WARSZAWIE

Biblioteka Pedagogiczna w Radomiu
nr inw.: K - 38108

BGZs 38108

38108

801.1:03

syf. 808.4-5

PRZEDMOWA.

„Polożenie nasze jest rzeczywiście drażliwe: naród, mówiący jednym z najbogatszych języków, posiadający bogatą i odwieczną literaturę, nie załatwił się z trudnościami pisowni, tak jak człowiek niepiśmienny lub malopiśmienny! To rzeczywiście kompromitujące!”

Władysław Niedźwiecki.

„Pisownia jest tak samo zjawiskiem etno-psychologicznym, instytucją społeczną, jak i język.....”

Karol Appel.

Nie mamy słownika ortograficznego, opartego na uchwałach Akademii Umiejętności — milionowy zastęp młodzieży szkolnej, piszącej według prawideł Akademii, posługiwać się musi wyłącznie 20-kartkowym spisem wyrazów¹⁾: oto pobudki, które nas skłoniły do napisania tej książki.

Uchwały Akademii w sprawie pisowni znane są powszechnie, ale nie każdemu wiadomo, jakie względy zaważyły na szali postanowień. Komisya ortograficzna składała się „w połowie z filologów, w połowie z przedstawicieli różnych gałęzi nauki i piśmiennictwa. Od samego początku odzywały się wprawdzie zdania, że ustalenie pisowni powinno być wyłącznie zadaniem specjalistów, oddających się badaniu języka polskiego,

¹⁾ *Prawidła pisowni polskiej ze słowniczkiem.* Lwów, 1895. Późniejsze przedruki nie różnią się niczem od pierwszego wydania. — Broszurkę tę, składającą się z trzech części, nazywać będziemy krótko: „*Pisownią akademicką*,” zaznaczamy jednak, że tylko pierwsza część („*Prawidła pisowni, przyjęte przez Akademię Um.*”) tyczy się wyłącznie spraw ortograficznych, treść zaś obu części dodatkowych wkracza bardzo często w dziedzinę językową.

filologów z zawodu. Akademia jednak zdania tego nie podzielała. Gdyby chodziło o radykalną reformę, o obmyślenie nowej grafiki i pisowni, opartej na zasadach umiejętności języka, zadanie takie należałoby bez wątpienia powierzyć jedynie gramatykom i filologom. Ani Rada Szkolna jednak nie zmierzała do takiej reformy, ani Akademia nie jełaby się tego zadania.... Chodziło o to jedynie, żeby ustalić pewne prawidła w niektórych kwestjach wątpliwych i usunąć z nich niejednostajność pisowni, czyli, innemi słowy, z dwóch lub kilku sposobów pisania, których używają obecnie w niektórych szczegółach pisowni, wybrać ten sposób, który jest najdogodniejszy i najbardziej rozpowszechniony. Ten wzgląd ostatni ma szczególniejsze znaczenie, jeśli się zmierza do tego, aby prawidła pisowni, które należy ustalić, przyjęły się nie tylko w Galicyi, ale w ogóle w całym piśmiennictwie i w całym społeczeństwie polskiem. W Galicyi bowiem szkoła mogłaby jeszcze skutecznie wpłynąć na powszechne przyjęcie pewnych prawideł, odstępujących od utartego zwyczaju, gdzieindziej jest to rzeczą trudniejszą, poniekąd niepodobną. Wobec tego tem bardziej liczyć się u nas trzeba z tradycją, choćby jej ze stanowiska umiejętności języka niejedno można zarzucić. Tak więc *sprawa pisowni jest sprawą ogółu piszącego*: w Akademii zaś *wszyscy* jej członkowie mają w niej prawo głosu rozstrzygającego. We Francyi zajmuje się sprawami pisowni Akademia Francuska, w sprawie ortografii włoskiej największe zasługi zdobyła sobie florencka Accademia della Crusca, a obie te akademie zawierają właśnie w swem gronie wybitnych przedstawicieli świata naukowego i literackiego z rozmaitych zawodów."

„Uważając sprawę ortografii za kwestyą ¹⁾ *praktycznej natury*, Akademia starała się, o ile możliwości, nie odbiegać od prawideł pisowni, które utarły się w ciągu bieżącego (t. j. XIX.) stulecia, pod przeważnym wpływem wniosków deputacyi warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Jest to, bądź co bądź, pisownia tej literatury, która tyle zaważyła w dziejach umysłowości polskiej, tego piśmiennictwa, którem się wykarmiły dwa pokolenia ostatnie. Na książkach, w których utarła się ta pisownia, a które ciągle są jeszcze w ręku dzisiejszego pokolenia, społeczność nasza przyzwyczaiła się czytać po polsku, to też tak do niej przywykła, że każda próba, choćby

¹⁾ Obecnie mówią i piszą powszechnie: kwestyę. Zob. w niniejszym słowniku: e, uw. b (str. 45.).

częściowej tylko reformy, spotyka się z trudnym do przewyższenia oporem. W kwestjach wątpliwych, w których panuje chwiejność albo niejednostajność, zwracano baczność uwagę na miarę rozpowszechnienia pewnego sposobu pisania, któremu przyszło przyznać pierwszeństwo przed innym albo innymi."

„Uważano też za potrzebne liczyć się z tem sumiennie, żeby nierozważne zalecenie jakiegoś prawidła nie wyrządziło w następstwach swych szkody naszemu piśmiennictwu (wzgląd na rym i rytm w poezyi). Jeżeli żaden wzgląd praktyczny, w sprawach pisowni, zdaniem naszym, rozstrzygający, nie przemawiał za pierwszeństwem pewnego sposobu pisania, przyznawano je za każdym razem temu prawidłu, które zasługiwało na uwzględnienie, bądźto ze stanowiska etymologii (gdzie poczucie jej jest żywe jeszcze, np. wieźć, wążki), lub też fonetyki (gdzie poczucie etymologii się zatarło, np. stąd)."

„Kierując się tymi względami, utrzymano bez skrupułu niektóre sposoby pisania, które umiejętność języka uznała za nieprawidłowe. Pisownia narodów, przodujących w cywilizacyi, zawiera bez porównania więcej takich i gorszych nieprawidłowości, które po największej części wynikły z zastosowania błędnej analogii, albo też nawet są wyrazem mylnych, przez postęp nauki sprostowanych zapatrywań w dziedzinie umiejętności języka. Mimo to nie usuwają ich Francuzi, Angliacy, Niemcy, bo uważają reformę ortografii za rzecz zbyteczną, a nawet uznają w nich zabytek historyczny, nieszkodliwy zupełnie, którego usunięcie może tylko zamęt sprowadzić." ¹⁾

Do uchwał Akademii zastosowaliśmy się z bezwzględną ścisłością, mieliśmy jednak zawsze na oku żywą myśl prawidła, a nie martwą literę. ²⁾ Nie mogliśmy także trzymać się niewolniczo obu dodatkowych części „Pisowni akademickiej,” a zwłaszcza tam, gdzie rzecz dotyczy spraw językowych. ³⁾ Ażeby nas zaś nie posądzono o zapędy reformatorskie i zmiany samowolne, oznaczyliśmy gwiazdką * te postaci wyrazów, które „Pisownia akademicka” zaleca. Czynimy to w sposób następujący: 1) królewicz * [forma *królewic* * wyszła z użycia];

¹⁾ Uchwały Akademii z dnia 31. października 1891. Kraków, 1892. (str. 4. i nast.).

²⁾ Zobacz: a) *ks, gz* czy *x?* (str. 85.) i dopisek u dołu; b) Imiona własne cudzoziemskie (str. 62.) i dopisek.

³⁾ *Najwyższym trybunałem w sprawach językowych jest współczesny, powszechnie panujący zwyczaj językowy* — przy tej zasadzie, wypowiedzianej w przedmowie do pierwszego wydania naszych „Błędów językowych,” stoimy i stać będziemy niewzruszenie.

2) cebula *, bardzo rzadko: cybula *; 3) dozoreczyni, przyp. 4. dozoreczynię [nie: dozoreczynią*]; 4) Aleksander [rzadko: Alexander *]; 5) Bruksela [rzadziej *Bruksella*, bardzo rzadko *Bruksella* *]; 6) korespondencya * [rzadziej: korespondencya *]; 7) ptactwo [rzadziej: ptastwo *]; 8) koślawie * albo koszlawie, koślawy * albo koszlawy; 9) deptać. Formy dawniejsze, obecnie jeszcze tylko w języku książkowym używane: depecę, * depecesz, * depece, * rozk. depec, * depecie * i t. d. Dzisiaj mówią i piszą prawie powszechnie: depczę, depecesz, depecze, rozk. depcz, depecie i t. d. 10) jaszczórka, * powszechnie piszą także jaszczurka; 11) mól, tego mola, * te mole * [tak mówią i piszą przeważnie w Galicyi] — albo: tego móla, te móle [tak mówią i piszą prawie powszechnie w Królestwie Pols.]. Łatwo więc można wyróżnić postać wyrazu, zaleconą w „Pisowni akademickiej,” od naszych uwag i wskazówek. W przykładzie 1. oznaczyliśmy gwiazdką * wyrazy *królewicz* * i *królewic*, * bo słowniczek „Pisowni akad.” uważa obie te formy za poprawne, my jednak zalecamy tylko formę pierwszą. W przykładzie 2. zalecamy również tylko formę *cebula*, chociaż powyższy słowniczek obie formy kładzie na równi. W przykładzie 3. nie godzimy się na formę przyp. 4. dozoreczynią, * bo tę postać wyrazu spotykamy bardzo rzadko w mowie żywej i w dziełach znakomitych współczesnych pisarzy. Podobnie nie godzimy się w przykładzie 4. i 5. na pisownię *Alexander* * i *Bruksella*, * gdyż dzisiaj prawie nikt tak nie pisze, a Akademia w wydawnictwach swoich z lat ostatnich również nie używa tej pisowni. W przykładzie 6. dajemy pierwszeństwo pisowni bardziej rozpowszechnionej..... We wszystkich tego rodzaju wypadkach oparliśmy nasze sądy na licznych przykładach, zebranych na niwie współczesnego piśmiennictwa, ¹⁾ mając ustawicznie na względzie cały obszar ziem polskich, a nie jedną tylko dzielnicę. Własnym upodobaniem nie dawaliśmy wcale posłuchu, przeciwnie — zalecamy często pisownię, do której nie nawykliśmy. Tę samą miarę oceny stosujemy do tych wyrazów o pisowni niejednolitej, które „Pisownia akademicka” zupełnie pomija. Takich wyrazów napotkaliśmy w ciągu pracy kilkaset.

Słownik niniejszy różni się układem treści i sposobem ujęcia przedmiotu od wszystkich znanych nam słowników ortograficznych swojskich i obcych. Czy ta oryginalność jest zaletą

¹⁾ Zbiory nasze z zakresu spraw językowych i ortograficznych obejmują około 210 tysięcy przykładów.

naszej książki, okaże się w użyciu. Staraliśmy się przede wszystkim o to, by szukający nie tylko odnalazł żądany wyraz, ale także, aby zapoznał się równocześnie z odpowiednim prawidłem ortograficznym. Do tego celu służy kilka tysięcy odsyłaczy, wiążących poszczególne wyrazy z ogólnymi wskazówkami. Kto przy każdej następującej się sposobności przeczyta prawidło chociażby tylko pobieżnie, ten przyswoi sobie wkrótce potrzebne wiadomości, a tem samem coraz rzadziej będzie się radził słownika. — Obok prawideł pisowni podajemy także tu i ówdzie wskazówki praktyczne do użytku tych, którzy nie posiadają żadnego przygotowania gramatycznego. Kto ma jakie takie pojęcie o pochodzeniu, budowie i pokrewieństwie wyrazów, ten niech nie obciąża pamięci czczemi formułkami, lecz niechaj nawiązuje (gdzie to możliwe) prawidła pisowni do wiadomości gramatycznych. Jest to najkrótsza i najpewniejsza droga, wiodąca do celu, zalecamy ją też gorąco młodzieży szkolnej.

Nieznajomość istoty pisowni i granic między sprawami czysto ortograficznymi a językowymi (gramatycznymi) jest często źródłem nieporozumień, a ponieważ treść niniejszego słownika wkracza bardzo często w zakres gramatyki, przeto ścisłe rozgraniczenie dwu tych dziedzin uważamy za rzecz konieczną. *Pisownia czyli ortografia podaje sposoby, jak należy formy żywego języka wyrażać w piśmie* — to jej cel jedyny i wyłączny. Będąc tylko „zwierzchnią szatą języka” (jak trafnie określił prof. Aleks. Brückner), nie rozstrzyga wcale o istocie brzmienia, a tem samem *nie ma żadnego wpływu na mowę żywą*. Bez trudności więc wyróżni każdy sprawy ortograficzne od językowych: I. blizki czy bliski? sfora czy swora? prośba czy proźba? módz czy móc? szwedzki czy szwecki? dowództwo czy dowóctwo? zsunąć czy ssunąć? roztrącić czy rostrącić? druchna czy druhna? pasorzyt czy pasožyt? klucz czy klóć? dłóto czy dluto? kelner czy kielner? Genua czy Gienua? kolenda czy kolęda? bronzowy czy brązowy? Marya czy Marja? dyament czy djament? patryarcha czy patryjarcha? Shakespeare czy Szekspir? i t. p. Są to zagadnienia czysto *ortograficzne*, bo któregośkolwiek sposobu pisania użyję, *brzmienie* wyrazów *nie ulegnie zmianie*. II. akty czy akta? te postaci czy postacie? te noce czy noce? romanse czy romansy? tych stolarzy czy stolarzów? tę bratową czy bratowę? tę gospodynię czy gospodynią? tych szewców i szewcównych? mam jedną (czy: jedną) książkę? pod Chocimem czy pod Chocimiem? ci Dominikanie czy Dominikani? umieją czy umią? depecę czy

depcę? patrzeć czy patrzył? wykonywam czy wykonuję? wlekę, wleki czy wlokę, włóki? wziąć czy wziąć? szklany czy szklany? praski czy praski? mularz czy murarz? uczestnik czy uczestnik? mieszać czy mieszać? rąbać czy rąbać? oblegać czy oblegać? tych wstąg czy wstęg? śruba czy szruba? zazdrośny czy zazdrośny? schematyzm czy szematyzm? łupieżca czy łupieżca? Gorkij, 2. Gorkiego czy Gorkija? i t. d. Na wszystkie powyższe pytania odpowiada *gramatyka* (nie pisownia!), bo chodzi tu o oznaczenie *brzmienia* wyrazów. — Z określonej powyżej istoty pisowni wynika także, że wyrazy mające w poprawnej mowie brzmienie dwoiste (*wyraźne* różnice dźwiękowe), muszą mieć także pisownię dwoistą. Tym którzy mówią: dziobać, dzioby, dziobaty, kontroler, kościółek, mówca, nagan-ka, spódnica, urwis.....¹⁾ nie można narzucać pisowni: dzióbać, dzióby, dzióbaty, kontrolor, kościółek, mowca, nagonka, spodnica, urwisz.....²⁾ i odwrotnie.

Za liczne, a bardzo cenne wskazówki, z których w niniejszej pracy obficie korzystaliśmy, składamy serdeczne podziękowanie p. Dr Henrykowi *Ułaszynowi*.

W druku: a) *Słownik ortograficzny* (wydanie skrócone niniejszej książki); b) *Przewodnik językowy i ortograficzny* (wydanie większe i skrócone).

Paryż, w lipcu 1910.

Autor.

Ważniejsze różnice między pisownią Akademii Umiejętności a pisownią, zalecaną przez prof. A. A. Kryńskiego.

Akademia Umiejętności:

1. biedz, ledz, módz, zaprządz, strzedz, strzydz i t. p. (zob. w niniejszym słowniku: *Bezokolicznik*, str. 10.).

2. odparłszy, zmarłszy, zagasłszy, rzekłszy, starłszy, upadłszy, usiadłszy, zaniósłszy, zjadłszy, znalazłszy i t. p. (zob. *-szy* czy *-łszy?* str. 228.).

3. chorem dzieckiem, na szerokim polu, w mojem futrze, w Zakopanem, nad morzem Czarnem, potem, przytem, wtem, zatem, z tem wszystkim, leniwymi uczniami, choremi siostrami, wielkimi miastami i t. p. (zob. *-ym*, *-im* czy *-em?* str. 277.).

4. *geniusz*, *geometria*, *geografia*, *geologia*, *tragedya*, *legenda*, *Eugeniusz*, *Genua*, *Genewa* i t. p. (zob. *ge* czy *gie?* str. 50.).

Prof. A. A. Kryński (*Gram. jęz. pols., Warszawa 1910.*)

biec, lec, móc, zaprząć, strzec, strzyc i t. p.

odparszy, zmarszy, zagasszy, rzekszy, starszy, upadszy, usiadłszy, zaniósłszy, zjadłszy, znalazłszy i t. p.

chorem dzieckiem, na szerokim polu, w moim futrze, w Zakopanym, nad morzem Czarnym, potem, przytym, wtym, zatym, z tym wszystkim, leniwymi albo leniwymi uczniami, choremi albo chorymi siostrami, wielkimi albo wielkimi miastami i t. p.

gienjusz, *gieometrja*, *gieografja*, *tragiedja*, *legiendja*, *Eugienjusz*, *Gienua*, *Gienewa* i t. p.

¹⁾ Tak mówią i piszą zwykle w Królestwie Polskiem.

²⁾ Tak mówią przeważnie i piszą w Galicyi.

Akademia Umiejętności:

5. kefir, kelner, dzokej i t. p. (zob. *ke*, str. 73.).

6. a) Austria, austriacki, kolacya, akacya, chemia, lilia, mumia, parafia, Zofia i t. p.

b) Adryan, dyament, Dyana, dyecezya, dyeta, Etyopia, fiakier, fortepian, hieroglif, miazmat, notaryusz, Syam, studyum, waryować i t. p.

c) fiołek, fioletowy, klient, hiena, Tryest, patriarcha, patryota, Syon i t. p. (zob. *ya*, *ia*, str. 276.).

7. zsadzić, zsylać, zsunąć, zszyć, zsiekać, zsiąść i t. p. (zob. *z*, str. 278.).

8. dlaczego, dlatego, z za, z blizka, z daleka, na prędce, na teraz; jużto, jakto, tenżeto, ileżto i w. i. (zob. *Pisanie oddzielne i łączne*, str. 148.).

9. Prawidła Akademii Um. w sprawie dzielenia wyrazów różnią się także pod wielu względami od wskazówek prof. A. A. Kryńskiego (zob. w niniejszym słowniku: *Dzielenie wyrazów*, str. 38.).

Prof. A. A. Kryński:

kiefir, kielner, dzokiej i t. p.

a) Austrja (ale: austrijacki), kolacja, akacja, chemja, lilja, mumja, parafja, Zofja i t. p.

b) Adrjan, djament, Djana, djecezya, djeta, Etjopja, fjakr, fortepjan, hjeroglif, mjazmat, notarjusz, Sjam, studjum, warjować i t. p.

c) fijołek, fioletowy, klijent, hiena, Tryjest, patrijarcha, patryjota, Syjon i t. p.

ssadzić, ssylać, ssunąć, sszyć, ssiekać, ssiąść i t. p.

dla czego, dla tego, zza, zblizka, zdaleka, naprędce, nateraz, już to, jak to, tenże to, ileż to i w. i.

Ważniejsze ustępy, prawidła i wskazówki, zamieszczone w niniejszym słowniku:

1) -anin (w sprawie odmiany rzeczowników takich, jak: chrześcijanin, Lwowianin, Dominikanin i t. p.).	str. 3
2) q w odmianie rzeczowników, przymiotników, imiesłowów, liczebników, zaimków i czasowników . . .	6
3) Bezokolicznik [pisownia słów takich, jak: a) módz, strzydz, strzedz, wlec, lłuc i t. p.; b) gryżć, leżć, wieżć, kłaść, paść, wieść i t. p.; c) drzeć, trzeć, nienawidzić, opatrzeć, wymyślić i t. p.; d) wydmuchiwać, wymachiwać i t. p.] . . .	10
4) Błędne wymawianie . . .	12
5) ...cki czy ...dzki? (grodzki, ludzki, szwedzki, bracki, szkocki i t. p.).	23
6) ...ctwo czy ...dstwo? (dowództwo, śledztwo, tkactwo, robaetwo i t. p.).	24
7) Dzielenie wyrazów . . .	38
8) em, en (nie: ę), om, on (nie: a) w wyrazach przyswojonych. . .	43
9) e w odmianie rzeczowników, zaimków, czasowników i t. d. . .	45
10) ge czy gie? (w wyrazach przyswojonych: geniusz, geografia, legenda, Genua, Giedymin, giełda i t. p.).	50
11) h czy ch? . . .	56
12) Imiona własne (zestawienie odsyłaczy). . .	62
13) Pisownia imion własnych cudzoziemskich. . .	62
14) -imy, -ymy czy -emy? (śpimy czy śpiemy? cierpimy czy cierpiemy? i t. p.) . . .	64

15) ke czy kie? (kefir, dżokej, Kepler, likier, etykieta i t. p.)	73
16) ks, gz czy x? (Aleksander, egzorta, Meksyk i t. p.)	85
17) Odmiana nazwisk panien na -ówna (-ewna)	111
18) Odmiana nazwisk żon na -ina	112
19) Odmiana nazwisk żon na -owa	112
20) Nazwy geograficzne i etnograficzne (zestawienie odsyłaczy)	112
21) Nazwy miast, wsi, rzek na -ina (odmiana).	112
22) Nazwy miast, wsi, rzek na -owa (odmiana).	112
23) Nazwy miast, wsi, rzek rodz. żeńs. o formie przymiotnikowej (odmiana).	112
24) ó czy o?	140
25) ó czy u?	140
26) Pisanie oddzielne i łączne	148
27) Pisownia a wymowa	150
28) Przymiotnik (zestawienie odsyłaczy).	173
29) rz czy ź?	191
30) Rzeczownik (zestawienie odsyłaczy)	192
31) s, ś czy z, ź?	194
32) s, ś, sz?	195
33) Samogłoski nosowe	197
34) Słowo (czasownik) — zestawienie odsyłaczy.	206
35) Spółgłoski ciche (= bezdźwięczne, mocne) i głośne (= dźwięczne, słabe)	211
36) Spółgłoski podwójne	211
37) -stwo czy -wstwo? -ski czy -wski? (królestwo, synostwo, myśliwstwo, synowski, warszawski i t. p.).	218
38) -szy czy -wszy? (rzekłszy czy rzekszyszy? zaniósłszy czy zaniósłszy? i t. p.)	228
39) u czy ó?	240
40) we czy w? beze czy bez? nade czy nad? ode czy od? pode czy pod? przede czy przed? przeze czy przez? roze czy roz? wez- , wes- czy wz- , ws-? ze czy z?	255
41) Wielkie litery	257
42) Wyrazy obce i przyswojone (zestawienie odsyłaczy)	270
43) Pisownia wyrazów przyswojonych , takich, jak: Austria, historia, lilia, linia, dyament, dyeta, patriarcha, patriota, tryumf, gimnazyum i t. p. zobacz ya, ia	276

44) -ym, -im czy -em? -ymi, -imi czy -emi? (starszym bratem, chorem dzieckiem, w moim pokoju, na mojem polu, wielkimi domami, czarnymi krowami i t. p.).	277
45) Pisownia przyimka (przedrostka) z	278
46) z, ź, ż	282
47) Zaimek (zestawienie odsyłaczy)	283
48) Zakończenie (zestawienie odsyłaczy).	302
49) Znaki pisarskie	191
50) ź czy rz? — zob. rz, ż	191

UWAGA. W sprawie wyrazów oznaczonych gwiazdką * zob. „Przedmowę,” str. VII.

Sprostowania znajdują się na końcu książki.

A, A.

- Abacya** (pisow. orygin. Abbazia), 2. -cyi, 4. -cyę.
- abdykacya**, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
- abdykować**, -kuje, rozk. -kuj. Zob. -uje.
- Abisynia**, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
- Abisyńczyk**, l. mn. -cy.
- abisyński**.
- abituryent**, l. mn. -ryenci. Zob. -ent.
- abonament**, 7. -mencie. Zob. -ment.
- abonent**, l. mn. -nenci. Zob. -ent.
- abonować**, -nuje, rozk. -nuj. Zob. -uje.
- Abraham**.
- absolutny**.
- absolutoryum**. Zob. *gimnazyum*.
- absolutyzm**. Zob. -izm.
- abstrakcyja**, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
- ach!** * (rzadko: ah! *).
- Achaja**, 2. i 3. Achai, 4. Achaję.
- achajski**.
- Achilles**, 2. -sa, rzadziej: Achill, Achil, 2. Achilla, Achila.
- aczkolwiek**.
- adjunkt**, l. mn. -junkci.
- adjunktowa**, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szeurcowa*.
- adjutant**, l. mn. -tanci.
- administracyja**, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
- adoptować**, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
- adoracyja**, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
- adres**, 2. -su, l. mn. -sy.
- adresować**, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
- Adryan**.
- Adryanopol**, 2. -la.
- Adryatyk**; adryatycki; morze Adryatyckie.
- adwent**, w adwencie. Zob. -ent.
- adwokatowa**, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szeurcowa*.
- adwokatura**. Zob. -ura.
- Aegospotamos** (nieodm.).
- aerometr**, 2. -metru
- aeronauta**, lm. -nauci, 2. -nautów.
- afekt**, l. mn. -ty.
- afera**.
- aforyzm**. Zob. -izm.
- Afrodyta**.
- afront**. Zob. -ont.
- Afryka**.
- Afrykanin**, ci Afrykanie, tych -nów. Zob. -antn.
- afrykański**.
- agencya** albo **ajencya**, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *ge* czy *gie?*
- agent** albo **ajent**, lm. agenci, ajenci. Zob. *ge* czy *gie?*
- agentura** albo **ajentura**. Zob. 1) -ura; 2) *ge* czy *gie?*
- Agezylaus** (rzadziej: Agesilaos), 2. -lausa.
- agitacyja**, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
- agitować**, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
- Agnieszka**.
- agonia**. 2. i 3. -nii, 4. -nię.
- agraryusz**, tych -szy albo -szów.
- agrest**, w agrestcie.
- agronomia**, 2. i 3. -mii, 4. -mię.
- aha!** Porówn. ach!
- Ajaks**, 2. -ksa, rzadziej: Ajax*, Ajas*, 2. -xa, -sa. Zob. *ks*, *gz* czy *x?*
- ajencya** (zob. *agencya*).
- ajent** (zob. *agent*).
- ajentura** — zob. *agentura*.

akacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
akademia, tej -mii, tę -mie, tych -mii.
Akademia Umiejętności w Krakowie, Akademia Wileńska, A. Zamojńska.
akcent, l. mn. -ty. Zob. -ent.
akcentować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
akeya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
akcyonaryusz, tych -szy albo -szów.
aklamacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
akompaniament, 7. -mencie. Zob. -ment.
akrobata, 2. -ty, l. m. -ci, 2. -tów
aksamit.
akt, te akta (nie: akty), tych aktów (= papiery urzędowe). Zamiast formy «aktów» używamy czasem «akt» w wyrażeniu: *złożyć do akt*, ale i w tym wypadku możemy użyć formy «aktów».
akt, te akty (nie: akta), tych aktów (= podział utworów dramatycznych, obrzędy, czynności urzędowe, nazwy modlitw: akt wiary, nadziei, miłości, skruchy).
aktor, l. mn. -rowie lub -rzy
akustyka.
akwarela (rzadziej: akwarella, chociaż po włosku *acquarello*). Zob. *Spółgłoski podwójne*.
akwaryum, te -rya, tych -ryów. Zob. *gimnazjum*.
alabaster, w alabastrze.
alarm, 2. -mu
alarmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
alba, tych alb.
Albania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Albańczyk, l. mn. -cy.
albański.
albowiem.
album (ten), tego albumu, temu albumowi, tym albumem, w tym albumie, te albumy, tych albumów i t. d., rzadziej: to album, tego album i t. d.
alchemia, 2. i 3. -mii, 4. -mię.
Alecyblades.
ale, ależ, ależto. Zob. 1) -że; 2) -to
alegat (rzadziej: allegat *). Zob. *Spółgłoski podwójne*

allegorya (rzadziej: allegorya *), tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
aleja, 2. i 3. alei, 4. aleje, 5. alejo! 6. aleja, 7. w alei; l. mn. 1. 4. i 5. aleje, 2. alei, 3. alejom, 6. alejami, 7. w alejach. Podobnie: zawieja, nadzieja i t. p.
Aleksander (rzadko: Alexander *); Aleksander Wielki. Zob. *ks, gz czy x?*
Aleksandrya, 2. -dryi
aleksandryjski.
Aleksy, 2. -ksego, l. mn. -ksowie, 2. -ksych. Zob. *ks, gz czy x?*
aleluja — zob. alleluja.
alembik, 2. -ka albo -ku. Zob. *em, en*.
Alexander * — zob. Aleksander.
ależ (zob.: ale).
ależto (zob.: ale).
Allier, 2. Alfierogo.
Alfons, 2. -sa. Zob. *em, en*.
algebra. Zob. *ge czy gie?*
algebraiczny. Zob. *ge czy gie?*
Alger * (piszą także: Algier), 2. Algeru, 7. w Algerze. Zob. *ge czy gie?*
alians, l. mn. -se. Zob. -ans.
alkaloid, 2. -du.
alkalia, 2. -liów.
alkierz, tych -rzy albo -rów.
alkohol.
alkoholizm. Zob. -izm.
Allah, Allah! (z arabs. allah).
allegorya — zob. alegorya.
allegat — zob. alegat.
alleluja! * — piszą także: aleluja! (po hebrajsku *haleluj-ah*).
allopata, * częściej: alopata, 2. -ty, l. m. -ci, 2. -tów. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
alopatya, * częściej: aopatya, 2. i 3. -tyi, 4. -tyę. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
aluzya — zob. aluzya.
aloes, 2. -su.
Alojzy, 2. -zego, l. mn. -zowie, 2. -zych
alopata — zob. allopata.
alopatya — zob. allopata.
alpejski.
Alpy, 2. Alp.
altruista, l. mn. -iści.
altruizm. Zob. -izm.
aluminium (nieodm.).

alumn, l. mn. -ni, rzadziej -nowie.
aluzya (rzadziej: alluzya *), tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
alzacki.
Alzacya, 2. -cyi, 4. -cyę.
alun, 2. -nu.
Amazonka (rzeka); amazonka (rodzaj sukni, kobieta jeżdżąca konno).
ambieya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
ambrozja, tej -zyi, tę -zyę.
Ambroży, 2. -żego.
Ameryka; Ameryka Północna, A. Południowa.
Amerikanin, tego Amerykanina, ci Amerykanie, tych Amerykanów (nie: Amerykan — forma prawidłowa, ale nieużywana). Zob. -anin.
amerykański.
amfiteatr, l. mn. -try.
amnestya, tej -sty, tę -stye, tych -sty.
amoniak, 2. -ku.
amortyzacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
ampulka.
amputacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
amulet, 2. -tu.
amunicya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
anachrizm. Zob. -izm.
Anakreon, 2. Anakreonta.
analfabeta, 2. -ty, l. m. -ci, 2. -tów.
analiza.
analizować, -zuje, rozk. -zuj. Zob. -uję.
analogia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.
ananas, 2. -sa.
anarchia, 2. i 3. -chii, 4. -chię.
anarchista, l. mn. -chiści.
anarchizm. Zob. -izm.
anatomia, 2. i 3. -mii, 4. -mię.
Andromacha, 2. -chy, 3. -sze.
Andrzej i Jędrzej, l. mn. -jowie.
anegdota, tych -dot.
anemia, 2. i 3. -mii, 4. -mię.
Angielka.
angielski.
angielszczyzna, 3. i 7. -yźnie. Zob. -izna.
Anglia, 2. i 3. -glii, 4. -glię.
Anglik, l. mn. -cy.
anglomania, tej -nii, tę -nię.
animusz, 2. -szu. Zob. -usz.

anin. Wzór odmiany rzeczowników z przyrostkiem -anin: 1. mieszczanin, 2. mieszczanina (nie: mieszczana), 3. mieszczaninowi, 4. mieszczanina, 5. mieszczaninie (nie: mieszczanie), 6. mieszczaninem, 7. w mieszczaninie; l. mn.: 1. mieszczanie, 2. mieszczan (nie: mieszczanów), 3. mieszczanom, 4. mieszczan, 5. mieszczanie, 7. w mieszczanach. Tak odmieniają się: a) chrześcijanin, dworzanin, parafianin, poganin, włóścianin, ziemianin i t. p.; b) nazwy mieszkańców wsi, miast, krajów: Egipcyanin, Fenicyanin, Galicyanin, Jarosławianin, Lwowianin, Łobzowianin, Paryzanin, Rosyanin, Tarnowianin, Warszawianin, Wielkopolanin i t. p. Pamiętaj, że tego rodzaju rzeczowniki nie przybierają w p. 2. l. mn. żadnej końcówki, tylko kilka rzeczowników (na mocy zwyczaju) ma końcówkę fleksyjną *ów*: Amerykanów, Afrykanów, republikanów... Według zamieszczonego powyżej wzoru odmieniają się w dzisiejszej polszczyźnie także nazwy zakonników z przyrostkiem -anin, jak: Augustyanin, Bazylianin, Dominikanin, Franciszkanin i t. p., ale w przyp. 2-im l. mn. przybierają zakończenie -ów (Augustyanów, Bazylianów, Dominikanów, Franciszkanów). W żywej mowie ogółu i w dziełach nowszych wzorowych pisarzy spotykamy bardzo rzadko formy: ten Augustyan, Bazylian, Dominikan, Franciszkan, ci Augustyani *, Bazyliani *, Dominikani *, Franciszkani * i t. d. Są to formy prawidłowe, ale przestarzałe.
anioł, 5. aniele! l. mn. anieli, aniołowie, anioły, 2. -łów.
aniżeli — zob. niż.
ankieta.
Anna Jagiellonka.
annale — zob. annały.
annały, tych annałów, rzadziej: annale, tych annałów (= roczniki).
anomalia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.
anonim, l. mn. -my.
anons, l. mn. -se. Zob. *om, on*.

anonsować, -suje, rozk. -suj. Zob. *-uję*.
...ans. Wyrazy przyswojone na ...*ans* kończą się w przyp. 1. l. mn. na *e*: romans, romanse; kwadrans, kwadransie i t. d.
antagonizm. Zob. *-izm*.
anti . . . zob. *anty* . . .
antologia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.
Antoniusz.
antropologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię
Antwerpia, 2. i 3. -pii, 4. -pię.
antychryst, 2. -chrysta.
antydynastyczny.
antyfona, tych -fon.
Antygona.
antykwarnia, tych antykwarni, rzadziej: antykwarni.
antykwaryat, -tu.
antykwaryusz, tych -szy albo -szów.
antymon, 2. -nu.
Antyoch.
Antyochia, 2. i 3. -chii, 4. -chię.
antypatia, 2. i 3. -tyi, 4. -tyę.
antysemita, 2. -ty, lm. -ci, 2. -tów.
antysemityzm. Zob. *-izm*.
antyseptyczny.
antyteza, tych -tez.
anyż, 2. -żu.
anyżówka. Zob. *-ówka*.
aorta, tych aort.
aparat, l. mn. -ty.
apartament, 7. -mencie, l. mn. -ty, rzadziej -ta. Zob. *ment*.
apatya, tej -tyi, tę -tyę.
apelacya (rzadziej: *apellacya* *), tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
Apeniny, 2. -nin; apeniński; półwysep Apeniński.
apetyt.
aplikacya, tej -cyi, tę -cyę.
Apokalipsa.
apokalptyczny.
Apollo, 2. Apollina, rzadziej: Apollon, 2. Apollona.
apologia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.
Apollonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
apopleksya, 2. i 3. -ksyi, 4. -ksyę.
apostoł, l. mn. -łowie.
apostołować, -łuje, rozk. -łuj. Zob. *-uję*.
apostrof (znak pisarski), 2. -fu, tych -fów.

apostrofa, 2. -fy, tych -strof.
apoteoza, tych -teoz.
apoteozować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
aprobata.
apteka, tych aptek.
aptekarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
aptekarzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szezwowa*.
Aquae Sextiae (nieodm.).
Arab, l. mn. -bowie.
Arabia, 2. i 3. -bii, 4. -bię.
arabski; półwysep Arabski.
aranżer, l. mn. -rowie, rzadziej: -rzy.
arbuz albo **harbuz**.
archaiczny.
archaizm. Zob. *-izm*.
Archangielsk, 2. -ska.
archangielski.
archanioł, l. mn. -niołowie, -nioły, -nieli, 2. -łów.
archeolog, l. mn. -gowie albo -dzy.
archeologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
archidyakon, l. mn. -ni, -nowie.
archidyecezya, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
archikatedralny.
archimandryta, l. mn. -ci.
Archimedes.
archipelag, 2. -gu.
archiprezbiter, l. mn. -rowie, -rzy.
architekt (nie: architekta), 2. architekta (nie: architekty), 3. architektowi, 4. architekta, 5. architekcie, 6. architektem, 7. w architekcie; l. mn. architekci, 2. -tów i t. d.
architektura. Zob. *-ura*
archiwum, l. mn. -wa, 2. -wów. Zob. *gimnazjum*.
archont, l. mn. -ci albo -towie. Zob. *-ont*.
arcy. Przysłówka *arcy* nie piszemy nigdy oddzielnie: arcygłupi, arcynudny, arcybuster, arcy mistrz itp.
arcybiskup, l. mn. -pi.
arcybiskupstwo, tych -kupstw.
arcybraetwo, tych -bractw.
arcydzieło — zob. dzieło.
arcyksiążę — zob. książę.
arcyksiążęcy.
arcyksięstwo, tych -księstw. Zob. księstwo.

arcyksiężna — zob. księżna.
arcyksiężniczka, 3. i 7. -niczce.
arcymistrz — zob. mistrz.
arcypasterz, tych -rzy albo -rzów.
arenda, 3. arendzie, tych arend. Zob. *em, en*.
arendarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *em, en*.
areometr, 2. -tru.
areopag, 2. -gu.
areszt, w areszcie (nie: w areście), l. mn. -ty (rzadziej: -ta).
aresztować, -uje, rozk. -uj. Zob. *uję*.
arfa albo **harfa**, tych arf, harf.
arfiarz albo **harfiarz**, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
argument, 7. -mencie. Zob. *ment*.
argumentacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.
arj . . . zob. *ary* . . .
Arkadya, 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.
Arkadyusz.
arkusz, te -sze, tych -szy albo -szów.
arlekin, l. mn. -ni, -ny.
armata.
Armenia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Armeńczyk, l. mn. -cy.
armieński.
armia, tej -mii, tę -mię, tych -mii.
arogancya (rzadziej: *arrogancya* *), tej -cyi, tę -cyę. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
arogant (rzadko: *arrogant* *), l. mn. -ganci. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
arszenik, 2. -ku.
Artakserkses (rzadziej: Artaxerxes *). Zob. *ks, gz* czy *ax*?
Artemis albo **Artemida**, 2. -dy.
arterya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
artezyjski; studnia artezyjska.
Artur, l. mn. -owie.
artykulacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
artykuł, 2. -łu.
artylerya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
artylerzysta, l. mn. -rzyści.
artysta, l. mn. -tyści.
artystka, 3. i 7. -tystce.
artyzm. Zob. *-izm*.
arya, tej arii, tę arię, tych arii.
aryanin, 2. -nina, l. mn. arianie. Zob. *-anin*.
aryanizm. Zob. *-izm*.

arykański.
Arystofanes.
arystokracya, tej -cyi, tę -cyę.
arystokrata, 2. -ty, l. mn. -ci, 2. -tów.
aryston (przyrząd muz.), 2. -nu.
Arystoteles.
Arystydes.
arytmetyka.
Aryusz.
...arz. Pisz *rz* w przyrostku *-arz* rzeczowników rodzaju męskiego, oznaczających nazwy rzemieślników, oraz nazwy osób, oddających się jakiejś czynności z zamiłowaniem, nałogowo i t. d.: blacharz, gospodarz, kucharz, młynarz, piekarz, ślusarz, stolarz, żniwiarz, bazarz, gawędziarz, karciarz, pieczeniarsz itp.
as, 2. asa, l. mn. asy, 2. asów.
asceta, 2. -ty, 4. -tę; l. mn. -ci, 2. -tów.
ascetyzm. Zob. *-izm*.
asekuracya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
asesor, l. mn. -rowie albo -rzy.
asfalt, 2. -tu.
askulant, pisz i mów: auskultant — zob. !
Aspazyja, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę.
aspiracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Assyrya — zob. Asyrya.
astma.
astrologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
astronomia, 2. i 3. -mii, 4. -mie.
Astyages.
asymilacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Asyrya, Asyryjczyk, asyryjski — rzadko: Assyrya *, Assyryjczyk *, assyryjski *. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
asystencya, tej -cyi, tę -cyę. Zob. *em, en*.
asystent, l. mn. -enci. Zob. *-ent*.
atak (nie: *attak*, chociaż po franc. *attaque*). Zob. *Spółgłoski podwójne*.
atakować, -kuje, rozk. -kuj. Zob. *-uję*.
ataman, l. mn. -ni.
ateista, 2. -ty, 4. -tę; l. mn. -iści, 2. -istów.
ateistka, 3. i 7. -istce, tych -istek.
ateistyczny.
ateizm. Zob. *-izm*.
Ateny, 2. Aten.

Atenczyk, l. m. -czycy.
atenski.
atensz, tych -szy albo -szów.
Atlantyk; atlantycki; ocean Atlantycki.
atmosfera, 2. -ry, tych -sfer.
atoli.
atrakeya (nie: atrakcja, chociaż po łac. *tractio*), 2. i 3. -cyi, 4. -cye. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
atrament, 7. -mencie. Zob. -*ment*.
atrybucya (nie: attrybucja, chociaż po łac. *attributio*), tej -cyi, tę -cye, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
Attyka, w Attyce.
Attyla, 2. -li, 4. -le.
audyencya, tej -cyi, tę -cye, tych -cyi. Zob. *em, en*.
audytorjum, te -rya, tych -ryów. Zob. *gimnazjum*.
Augsburg, 2. -ga. Zob. *Petersburg*.
augsburski. Zob. *Petersburg*.
augur, l. mn. -rowie.
August, l. mn. Augustowie.
Augustyanin, ci Augustyanie (dawne prawidłowe formy: ten Augustyan, ci Augustyanie * wychodzą z użycia), tych Augustyanów. Zob. -*ann*.
augustyański.
Augustyn.
aula, 2. -li, l. mn. -le.
Aulis albo **Aulida**, 2. -dy.
Aureliusz, 2. -sza; Aureli, 2. -lego.
aureola, 2. -li.
auskultant (nie: askultant, z łac. *auscultans*), l. mn. -tanci.
Australczyk, l. mn. -cy.
Australia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
australski.
Austria, 2. i 3. Austrii, 4. Austrie.
austryacki.
Austryaczka, 2. -ki, 3. -ce.
Austryak, l. mn. -cy.
autentyczny.
autobiografia, tej -fii, tę -fię, tych -fii.
autograf, 2. -fu, l. mn. -fy, 2. -fów.
autokracja, 2. i 3. -cyi, 4. -cye.
autokratyzm. Zob. -*izm*.
automat, 2. -tu, l. mn. -ty.
autonomia, 2. i 3. -mii, 4. -mie.
autopsya, tej -psyi, tę -psyę, tych -psyi.
autor, l. mn. -rowie albo -rzy.

awans, l. mn. -se. Zob. -*ans*.
awansować (nie: awanzować), -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
awantura, tych -tur. Zob. -*ura*.
awintyka, 2. -ki.
Awinion (pisow. orygin. Avignon), 2. -nu.
awinioński.
azali (spójnik ten spotykamy bardzo rzadko w języku współczesnym) — błędnie: azali.
azalia (kwiat), tej -lii, tę -lię, tych -lii.
azbest, 2. -stu.
azot, 2. -tu.
Azya, 2. i 3. Azji, 4. Azye.
Azya Mniejsza, 2. Azji Mniejszej.
Azyata, 2. -ty, 3. -cie, 4. -tę; l. mn. Azyaci, 2. -tów.
azyatycki.
aż (przysłówek, spójnik). Zob. -*że*.
ażali (błędnie!) — zob. azali.
ażeby; ażebym, ażebyśmy. Zob. 1) *by*; 2) *że*.
ażurowy.

q. Dźwięk, oznaczany w piśmie literą *q*, brzmi często w żywej mowie jak *o*, *om* lub *on* (wziął—wzioł, rąbać—rombać, kąć—kont), z czego wynikają wątpliwości ortograficzne. Pewne trudności następuje także pisownia wyrazów obcych (przyswojonych), których brzmienia nosowe (samogłoskowe) oznaczamy w piśmie inaczej — zob. *om, on* czy *q?*

Wszystkie rzeczowniki rodzaju żeń. (swojskie i obce) na *a* mają w przy-padku 4. licz. pojed. zakończenie *ę* (nie: *q*): księgarnię, akademię, redakcję i t. p. — Rzeczowniki rodzaju żeńskiego na *i* mają również zakończenie *ę* (nie: *q*): gospodynię, dozorczynię, dzierżawczynię, następczynię, sprawczynię i t. d., tylko rzeczownik *pani* zachował dawną końcówkę *q*: tę panią (formy bier-nika na *q*: gospodynią *, dozorczy-nią *, dzierżawczynią *, następczynią * i t. d. wychodzą z użycia, utrzymują się jeszcze tylko w języku książkowym).

Pisz *q* (nie: *ę*) w zakończeniu przyp. 4-go wszystkich przymiotników i imiesłowów odmiennych rodz. żeń., liczebników (takich, jak: jedna, pierwsza, druga i t. p.) i zaimków rodzaju żeńskiego: dobrą, ukochaną matkę, ową książkę, jedną owcę i t. d. *Tamta*, przyp. 4-ty *tamłę** albo *tamtą* (w żywej mowie ogółu bierze górę forma *tamtą*, w języku książkowym częściej *tamłę*). Tylko biernik zaimka wskazującego *ta* zachował niezmienną dawną formę *tę* (nie: *tą*). Niektóre rzeczowniki rodzaju żeńskiego o formie przymiotnikowej mają w przyp. 4. l. p. zakończenie *ę*. Zob. *Rzeczowniki o formie przymiotnikowej*.
Pisz *q* w przyp. 2. l. m. rzeczowników rodzaju nijakiego, odmieniających się według wzoru *żrebię*: bydła, cieląt, jagniąt, zwierząt i t. p. Tu należy także rzeczownik rodzaju męs. (dawniej rodz. nijak.): książkę, tych książek.

q w odmianie słowa:

a) w zakończeniu osoby 3. l. mn. wszystkich słów: są, chcą, robią, napiszą, narysują i t. p.; b) w zakończeniu imiesłowu na *-ący, -ąca, -ące; -ąc*: mówiący, siedząca, robiący itp.;

c) w imiesłowiu na *-szy* słów takich, jak: ciąć, dać, jać (odjąć, przyjąć, wziąć, zająć), kłaść, miąć, piąć, zacząć, żąć... brnąć, ciągnąć, drgnąć, dźwignąć, lgnąć, płynąć, stanąć itp.: uciawszy, przyjąwszy, wzięwszy, pociągnawszy, przepłynawszy itp.; d) w czasie przeszłym powyższych słów, ale tylko w l. p. rodz. męsk.: ciąłem, dałem, wziąłem, zacząłem, brnąłem, ciągnąłem i t. d. (choć w żywej mowie ogółu słyszymy w tych wyrazach brzmienie do samogłoski *o* zbliżone albo czyste *o*: ciółem, wzioł, zaczął i t. p.); w innych formach czasu przeszłego piszemy *ę*: ciętałem, ciągnętałem, płynętałem, tonętałem. Zob. *ę*.

Mów i pisz: a) gałąź (nie: gałęź), gąsior (nie: gęsior), rąbać, przerać, drzewo rąbane (nie: rębac, przereb- bać, drzewo rębane), skąpieć, skąpiec, skąpstwo (nie: skępieć, skępiec, skępstwo); b) łabędź (nie: łabadz), piętrowy (nie: piątro, piątro- wy), węgiel (nie: wagiel).

q czy **om, on?** — zob. *em, en* ...
-qt czy **-ont?** — zob. *-ont*.

B.

b czy **p?** W wyrazach takich, jak: grób, słupek; rybka, chłopczyk, grub-szy, lepszy; rób, trzep i t. d. wymawiamy spółgłoski *b, p* zupełnie jednako, bo spółgłoska *b* brzmi jak *p* na końcu wyrazu i przed spółgłoskami cichymi (mocnymi). Wątpliwości ortograficzne tego rodzaju usunie prawie zawsze następująca wskazówka praktyczna: Przekształć wyraz tak, aby po powyższych spółgłoskach (*b, p*) nastąpiła samogłoska, a jeżeli w odmianie tego wyrazu niema odpowiedniej formy, to szukaj jej wśród wyrazów o tej samej osnowie lub o tym samym pierwiastku: grób (pisz *b*, bo mó-

wimy groby), żabka (żaba), czapka (czapeczka), wątróbka (wątroba), śrubka (śruba); grubszy (gruby), lepszy (lepiej), rób (robienie), skubienie (skubać), trzep (trzebie), kupmy (kupić). Pisownia więc rozstrzyga o znaczeniu następujących wyrazów: drań (l. mn. drańby, drap (drapać); karb (l. mn. karby), karp (l. mn. karpie), kubka (kubek), kupka (zdrob. od kupa), skup (skupić), skub (skubać) i t. d.

-ba. W rzeczownikach z przyrostkiem *-ba* piszemy pierwiastkowe *s* bez względu na brzmienie: kośba (kosić), prośba (prosić), ale: groźba (grozić), rzeźba (rzeź, rzezać).

ba i bardzo.
Babilon. 2. -nu.
babiloński.
babka.
babraci, babrze.
babski.
babunia, 1. mn. -nie. Zob. *-unia*.
babusła, 1. mn. -sie. Zob. *-uś*.
bachmat (koń), 2. -ta.
bachor albo **bachur;** tego bachora, albo bachura; tych bachorów, bachurów.
bachorek albo **bachurek;** tego bachorka, bachurka, tych bachorków, bachurków.
bachur — zob. bachor.
bachurek — zob. bachorek.
Bachus (mniej powszechne: Bakchus).
bać się, boję się, boi się, boimy się; rozk. bój się.
badył (nie: badel), tych -li, -łów.
bagatela, 2. -li.
bagaze, tych -ży albo -zów.
bajkopisarz. tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
bajronista. 1. mn. -niści. Zob. *Byron*.
bajronizm — zob. a) *-izm*; b) *Byron*.
bajroński, bajronowski, bajroniczny — zob. *Byron*.
bakalie, tych -lii.
bakałarz, tych -rzów albo -rzy. Zob. *arz*.
bakterya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
bakteryologia. 2. i 3. -gii, 4. -gie.
balada — zob. ballada.
balast, 2. -stu.
baldachim, 2. -mu, rzadziej: baldachin* (choć poch. od wyr. baldakinus).
balet, 2. -tu.
balia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.
ballada (rzadko: balada). Zob. *Spółgłoski podwójne*.
balsam (nie: balzam), 2. -mu.
Bałtyk — zob. Bałtyk.
balustrada, tych -strad.
bałamucie, rozk. -muć, -mućcie.
bałtycki, morze Bałtyckie. ¹⁾
Bałtyk, 2. -ku. ¹⁾

¹⁾ W Królestwie Polskiem mówią i piszą przeważnie: Bałtyk bałtycki.

bałwochwalec. 2. -cy, 1. mn. -cy, 2. -ców.
bałwochwalstwo.
bambus.
bandaż, tych -ży albo -zów.
bandażować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
bandyta, 2. -ty, 1. mn. -ci, 2. -tów.
banialuka, częściej w 1. mn. -ki, tych -luk.
banicya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
banita * (rzadko: bannita *), 2. -ty, 1. mn. -ci, 2. -tów.
bankier, 1. mn. -rzy albo -rowie.
bankiet, 2. -tu.
bankructwo, tych bankructw.
bankrutować, -uję, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
bannita — zob. banita.
barbaryzm. Zob. *-izm*.
barbarzyńca, 2. -cy, 1. mn. -cy.
barbarzyński.
barbarzyństwo.
barchan, 2. -nu.
bard (śpiewak), 1. mn. -dowie.
bardysz i berdysz.
bardzo, bardziej, najbardziej.
bark, tego barku (w 1. p. rzadko używane), te barki, tych barków (= ramion).
barka (łódź), te barki, tych bark.
barłóg (b. rzadko: barłog *), 2. -łogu.
baroko (nieodm.) albo: barok, 2. -ku.
barometr. 2. -tru.
baronowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szeurowa*.
baronowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
baronówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. *szeurowna*.
barszcz.
Bartłomiej.
barwa, tych barw.
baryera, tych -ryer.
basować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
bastyon, 2. -nu.
basy, 2. -sów.
basza albo **pasza,** 1. mn. -owie.
baśń, te baśnie, 2. -ni.
batallion, 2. -nu.
baterya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
batuta, tych -tut.
batyst, 2. -stu.

Bawarczyk. 1. mn. -czycy.
bawarski.
Bawarya. 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
bawół, 2. -wołu.
bazgrać, bazgrze.
Bazylea *. 2. i 3. -lei *, 4. -leę *. Piszą także: Bazyleja, 2. i 3. -lei, 4. -leję.
Bazyli, 2. -lego.
Bazylianin. 2. -anina, 1. mn. Bazylianin (rzadko: -ni *), 2. -nów. Zob. a) *-anin*; b) *Nazwy zakonników*.
bazyliński.
bazant.
babel, 2. bąbla.
-bądz. Częstkę nieokreślną *bądz* piszemy zawsze łącznie z wyrazem, do którego należy: *cobądz, ktobądz, którybądz, jakibądz, jakbądz, kiedybądz, ilebądz* i t. d. Oddzielnie piszemy tylko w wyrażeniach: *bądz co bądz **, *bądz jak bądz ** (niektórzy piszą razem: *bądzcobądz, bądzjakbądz* albo *bądz-co-bądz, bądz-jakbądz*).
bak, 2. -ka.
bezcęć, beczy.
beczka (nie: beczółka).
bednarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
bednarzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szeurowa*.
Beduin. 1. mn. -ni. *
Beethoven, 2. -na.
beletrysta (rzadziej: belletrysta *), 1. mn. -ści. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
beletrystyczny, rzadziej: belletrystyczny *.
beletrystyka, rzadziej: belletrystyka *.
Belgia, 2. i 3. -gii, 4. -gie.
Belgijczyk, 1. mn. -cy.
belgijski.
belka, 2. -ki, tych belek.
belletrysta * — zob. beletrysta.
belletrystyczny * — zob. beletrystyczny.
belletrystyka * — zob. beletrystyka.
Belzebub.
belkotać — zob. *deptać*.
Benedyktyn, 1. mn. -ni. Zob. *Nazwy zakonników*.
benedyktynski.

beneficyum, te -cya, tych -cyów. Zob. *gimnazyum*.
benzyna. Zob. *em, en*.
Béranger, 2. Bérangera.
-berg, -berga, -bergia. Przymiotniki utworzone od nazw miejscowości na *-berg, -berga, -bergia* — zob. *Petersburg*.
Bernardyn, 1. mn. -ni. Zob. *Nazwiska zakonników*.
bernardyński.
berneński.
Berno, w Bernie.
bestya, tej -styi, tę -styę, tych -styi.
Betleem *, betleemski * — piszą także: Bettejem, betlejemski.
bez (przyimek); *beze* mnie. Zob. *we* czy *w*?
bez-, *roz-* Przedrostki *bez-*, *roz-* zachowują w piśmie postać niezmienną nawet wtenczas, jeżeli końcowe z brzmi w mowie żywej jak *s, ś* lub *ź*: rozkaz, rozkraść, rozcierać, rozdzwiewać, rozstrzygnąć, rozsuchwałony, rozwozić, rozbójnik; bezdzielny, bezprawie, bezczelny, bezpieczny, bezstronny, bezdomny i t. d.
bez, tego bzu, te bzy, tych bzów.
bez liku.
bez mała.
bez porównania.
bez ustanku.
bez wątpienia.
bez zaprzeczenia.
bezbarwny.
bezbożny.
bezbronny
bezbzeczny.
bezcelowy.
bezcelność, 2. -ści.
bezczelny.
bezcześcić, beczeszczę, -cześcisz, -cześci... -czeszczą; rozk. bezcześć, bezczeście.
bezczyunny.
bezdenny.
bezdomy.
bezdrożę, 2. -ża, tych -ży.
bezdzwenny.
bezduszny.
bezdzielny.
beze mnie. Zob. *we* czy *w*?
bezceństwo, tych -ceństw.

beieczny, l. mn. -cni.
beezgraniczny.
beezimienny.
beezinteresowny.
beezkarny.
beezkrólewie, tych beezkrólewii.
beezkrwawy.
beezkształtny. Porówn. kształt.
beezlistny.
beezładny.
beezmyślny.
beeznadziejny.
beezokolicznik, 2. -ka.

Bezokolicznik. Uwaga 1. Wbrew zasadom gramatycznym, ale zgodnie z użyciem od wieków zwyczajem piszemy *dz* (nie: *c*) w bezokolicznikach słów z osnową na *g*¹⁾: *bieđz* (dobieđz, pobieđz itd.), *ładz*, *ładz się* = rodzic, rodzic się (uładz się, wyładz się i t. p.), *leđz* (poleđz, uleđz i t. p.), *móđz* (pomóđz, dopomóđz i t. p.), *prządz* (używ. tylko w złożonych: odprządż, przyprządż, zaprządż i t. p.), *strządż* (dostrządż, przestrządż, spojstrządż itp.), *strzydż* (ostrzydż, ustrzydż i t. p.), *siąđz* (używ. tylko w złożonych: przysiąđż, zaprzysiąđż i t. d.)²⁾. Końcowe brzmienie *wszystkich* innych bezokoliczników oznaczamy w piśmie literami *c* lub *ć* (nigdy *dź*): tłuc, wleć, kłaść, siać, być, pisać i t. p.

Uwaga 2. W bezokoliczniku słów z osnową na *z* piszemy *źć*, w bezokoliczniku słów, których osnowa kończy się na *d, s, t*, piszemy *ść*: gryźć (gryzę), grząźć, ugrząźć (grzęść), ugrzęźła, leźć, znaleźć (lezę, laźła, znalazła), wieźć, odwieźć, zawieźć (wiozę, odwiozę, zawiozę) — ale: wieść, odwieść, zawieść (wiodę, odwiodę, zawiodę), kłaść (kładę), nieść (niosę, niosła), paść (pađa, pađli), paść (pasę, pasłem), pleść (plotę, plełli), praść (przędę) i t. p. Zob. *więć*.

Wskazówka praktyczna. W bezokolicznikach z brzmieniem końcowym *ść* pisz zgodnie z wymawianiem (to

jest *ść*), *źć* tylko tam, gdzie w odmianie słowa występuje *z*.

Uwaga 3. *-eć* czy *-ić*, *-yć* (e czy i, y przed *ć*?) w bezokoliczniku? Wątpliwość pisowni usunie następująca wskazówka praktyczna: *eć* piszemy w bezokoliczniku tych słów, które w 3. os. l. pojed. czasu przeszłego (w imiesłowiu przesz. czyn.) mają *a*, przeciwnie *ić*, *yć* w bezokoliczniku słów, które w tejże osobie czasu przeszłego mają *i, y*: spojrzeć (nie: spojrzyc, bo spojrzal), drzeć (darć), drzeć (drzał), myśleć (myślać), trzeć (tarć) — ale: nienawidzić (nie: nienawidzieć, bo nienawidził), opatrzeć (opatrzył), wymyśleć (wymyślał) i t. p. Można pisać: patrzeć lub patrzyć, bo mówimy: patrzył lub patrzył.

Uwaga 4. *-ywać* czy *-ywać*? Słowa: wydmuchywać, wymachywać, nadsluchiwać, wysłuchiwać i wszystkie inne tego rodzaju (ze spółgłoską *ch* przed przyrostkiem) spotykamy w piśmiennictwie współczesnym i w mowie żywej ogółu prawie zawsze w powyższej postaci. Formy: wydmuchywać, wymachywać, nadsluchiwać i t. p. należą do rzadkości. Porówn. *chi* czy *chy*?

beezowocny.
beezpieczeństwo.
beezpieczny.
beezpłatny.
beezplciowy.
beezpłodny.
beezpodstawny.
beezpośredni.
beezpotomny.
beezpowrotny.
beezprawie, 2. -wia, tych -wi.
beezprawny.
beezradny.
beezsenny.
beezsilny.
beezskuteczny.
beezsprzeciwny.
beezstronny.
beezustanny.
beezużyteczny.
beezwiedny, -na, -ne, 2. -nego, -nej.
beezwładny.
beezwodny.

beezwonny.
beezwstydy.
beezwyznaniowy.
beezwzględny.
beezzasadny.
beezzębny.
beezwłoczny.
beezzwrotny.
beezżenny.
bęben, 2. bębna.
bębnić.
bęć!
będe, będeż. Zob. a) *być*; b) *-ie*.
biada!
Biała (miasto, rzeka) — zob.: Nawiska miast, wsi . . . rodz. żeńs. o formie przymiotnikowej.
Biała Ruś, 2. Białej Rusi.
białogłowa, 2. białogłowy.
Białorusin, l. mn. -ni.
Białoruski.
białowieski; puszcza Białowieska. Zob. *-ski*, *-sko* . . .
Białowieża, 2. Białowieży.
biały, l. mn. biali; bielszy, l. mn. bielsi.
Biały Dunajec, nad Białym Dunajcem.
bibla, tej biblii, tę biblię, tych biblii.
bibliograf, l. mn. -owie.
bibliografia, 2. i 3. -fii, 4. się.
biblioman, l. mn. -ni.
biblioteka.
Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka Towarzystwa popierania przemysłu i handlu w Warszawie, Biblioteka Zakładu imienia Ossolińskich. Zob. *Wielkie litery*.
bibliotekarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
bibuła, tych -buł.
bicykl, 2. -cykla, tych -cykli albo -cyklów.
bieczować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
biezysko, tych -czysk.
bida, rzadziej: *bieda*=wózek o dwu kołach (z łac. *biga*). Porówn. *bieda*.
bieda (= ubóstwo), w biedzie. Porówn. *bida*.
biedactwo.
biedaczysko, tych -czysków.
biedak, l. mn. -cy albo -ki.

biednieć. biednieje, biedniał, biednieli.
biedny.
biedować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
biedronka (owad).
bieđz. biegnąć, biegnę, biegnie (rzadko: bieży), biegnł, rozk. biegnij (rzadko: bieź). Dobieđz, dobiegnąć, wybieđz, wybiegnąć, dobiegniesz, wybiegniesz. Zob. a) *Bezokolicznik*, uw. 1; b) *szyc* czy *lszy*?
biegnąć — zob. *bieđz*.
biegnąć, 2. -na. Zob. *-un*.
biegunka. Zob. *-unka*.
bieleć (= przybierać barwę białą, ukazywać się w barwie białej), bieleję, bielesz, bieleje . . . bieleją, bielełem . . . bieleł. Palce bieleją od zimna. Pod lasem bieleje chata. *Bieleć się* (=ukazywać się w barwie białej, bieleć sobie twarz), biele się, bieleisz się . . . bieleł się, bielełem się, bieleł się . . . Pod lasem bieleł się chata. Ciocia bieleł się. *Bieleć coś* (= powlekać barwą białą), biele, bieleisz, bieleł . . . bielełem. Mularz bieleł ścianę.
bieleć. bieleć się — zob. *bieleć*.
bielizna. Zob. *-izna*.
bielmo, tych bielmi.
bieluchny. Zob. *-uchny*.
bielutki. Zob. *-utki*.
bierzmować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
bies, rzadziej: *bis* (=zły duch, czart), 2. *bies*, l. mn. *biesy*.
biesiadować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
biezący.
bifsztyk.
bigoterya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
bilard *, 2. -du (b. rzadko: *bilar* *, 2. -ru).
bilardowy.
bilet, 2. -tu, l. mn. -ty.
bilion, 2. -na.
biodro, w biodrze, tych bioder.
biograf, l. mn. -fowie.
biografia, tej -fii, tę -fię, tych -fii.
biologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
biórko, pisz: biurko — zob. *biuro*.
bióro, pisz: biuro — zob. *!*
biś! (= okrzyk, żądający powtórzenia jakiejś czynności). Porówn. *bies*.
biskup, l. mn. -pi.

¹⁾ Osnowne *g* łatwo odszukać: *biegnę*, *mcę*, *strzegę*, *strzygnę* i t. d.

²⁾ A. A. Kryński: *biec*, *łac*, *lec*, *móc* itd.

biskupstwo, tych kupstw.
bisurman, l. mn. -ni, -ny, 2. -nów.
biszkopt, rzadziej: biszkokt* (choć z łacińś. biscocetus).
bitwa, tych bitew albo bitw.
biuletyn*, piszą także: buletyn (z franc. bulletin).
biurko. Porówn. biuro.
biuro. błędnie: bióro (z franc. bureau), tych biur.
biurokracya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Porówn. biuro.
biust, 2. -stu.
Bizancjum (nieodm.).
bizantyjski.
bizmut, 2. -tu.
bizon (= zwierzę), te bizony; *bizun* (= bat), te bizuny.
bizun. Zob. bizon.
bizuterya, 2. -ryi, częściej w l. mn. bizuterye, 2. -ryi.
bj... Wyrazów z brzmieniem początkowym *bj*... szukaj pod *bi*...
blacha, w blasze.
blacharz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
bladnąć — zob. błednać.
blado, st. wyż. błedziej, mniej powszechne: bladziej.
bladoliliowy, blado-liliowy.
bladoniebieski, blado-niebieski.
bladożółty, blado-żółty.
blady, bledszy, rzadziej: bledszy.
bladziuchny, częściej: bledziuchny. Zob. -uchny.
bladziutki, częściej: bledziutki. Zob. blankiet, l. mn. -ty. [-utki].
blask.
blaszany (nie: blaszanny). Zob. Spółgłoski podwójne I.
blaszka, w blaszce.
blednać (rzadziej: bladnąć), blednę, bledniesz, blednie, bledną (rzadziej: bladnę, bladniesz, bladnie, bladną), bladł (rzadziej: blednął, blednął), bledną (rzadziej: bladną), rozkaz. blednij (rzadziej: bladnij); *blednieć*, blednieję, bledniejesz, blednieje... blednieją, bledniał; bledniejąc.
blednieć — zob. blednać.
bledziuchny, rzadziej: bladziuchny. Zob. -uchny.
bledziutki, rzadziej: bladziutki. Zob. -utki.

blichtr, blichtru.
blizniechny. Zob. -uchny.
blizniutki. Zob. -utki.
blizki, blizka, blizkie, l. mn. blizcy, blizkie; bliższy, najbliższy, l. mn. bliżsi, najbliżsi. Zob. *ski, sko*...
blizko, bliżej. Zob. *ski, sko*...
blizkość. Porówn. blizki.
blizna, tych blizn. Zob. -izna.
blizniak, l. mn. -cy, -ki.
blizniatko, 3. -ku, tych -tek.
bliznię, 3. -ęciu, l. mn. bliźnięta, 2. bliźniat. Zob. *kurczę*.
blond. Zob. *om, on*.
blondyn, l. mn. -ni. Zob. *om, on*.
bluszc, 2. bluszczu.
bluza, tych bluz.
bluzgać, bluzga; *bluznąć*, bluznie, bluznął, bluznęli (rzadziej: bluzgnąć, bluzgnął, bluzgnęli).
bluzgnąć — zob. bluzgać.
bluzka, w bluzce.
bluznąć — zob. bluzgać.
bluznić, rozk. bluzń albo bluznij.
bluznierca, l. mn. -cy.
bluznierstwo, tych -nierstw.
blahostka, 3. -hostce.
blahy.
Blazej.
bład, 2. błędu.
bładzić, błądzimy; rozkaz. błądz, błądziecie.
błąkać się, błąka się.

Błędne wymawianie, właściwości gwarowe, prowincjonalizmy i t. p. ¹⁾

Pismo nie jest (i nie może być) wiernem odbiciem mowy żywej, ale różnice między dźwiękiem a literą zmniejszą się znacznie, a tem samym zmniejszą się także trudności ortograficzne, jeżeli piszący pozbedzie się gwarowych właściwości wymawiania, błędnych nawyków i t. d.

Mów i pisz:

a nie **e**: dzisiaj (nie: dzisieją, ale: dzisiejszy — nie: dzisiajszy); tutaj (nie: tutej); wczoraj (nie: wczorej).

¹⁾ Miejscowe sposoby mówienia, niezgodne z poprawnym wymawianiem ogólnopolskiem, nie są „błędami” w ścisłym tego słowa znaczeniu. Na miano błędów zasługują w zupełności tylko takie, jak: szematyzm, szyma, szpartanin i t. p.

a nie **e**: gałąź (nie: gałęź); gąsior (nie: gęsior); rąbać, przerać, wyrębać, rąbany... (nie: rębać, przerębać, wyrębać, rębany...); skąpieć, skąpiec, skąpstwo (nie: skępieć, skępiec, skępstwo).

chy nie **chi**: głuchy, kruchy, muchy, chytry, chyba i t. d. — nie: głuchi, kruchi, muchi, chitry, chiba i t. d. Zob. *chi* czy *chy*?

e nie **ę**: miedza (nie: międza); mieszać, mieszany, zamieszać... (nie: międzać, międzany, zamięszać...); mieszkać, mieszkanie, mieszkanie; potrosze (nie: potroszę); uczestniczyć, uczestnik (nie: uczestniczyć, uczestnik — formy prawidłowe, ale nieużywane); znamienity (nie: znamienity).

e nie **i, y**: czosnek (nie: czosnyk); beczec, krzyczec, myślec, syczec (nie: beczyć, krzyczyć, myślić, syczyć. Zob. *Bezokolicznik, uw. 3*).

ę nie **e**: będiesz, będzie... (nie: bedziesz, będzie...); mężczyzna (nie: mezczyzna); pielęgnować (nie: pielęgnować); piękny, pięknie (nie: piekny, pieknie).

ę nie **g**: gęba, gęsty, gęś, gęśl, mogę, nogę i t. p. — nie: gięba, gięsty, gięś, gięśl, mogię, nogię. Zob. *gię* czy *gę*?

i, y nie **e**: badył (nie: badel); czyrak (nie: czerak); dogorywać (nie: dogorewać); dosyłać, nasyłać, odsyłać, posyłać, przysyłać, wysyłać, posyłka, wysyłka i t. p. (nie: dosełać, nasełać, odselać, posełka, wyselka); dyrekcyja, dyrektor (nie: derekcyja, derektor); dzierzyć (prawidłowa forma *dzierzeć* wyszła z użycia); haczyk (nie: haczek); obyschać (nie: obsechać); oddychać, wdychać, wydech (nie: oddech, wdech, wydech — ale: oddech); opatrzeć (nie: opatrzyć); rozyschać się (nie: rozsechać się); umyślić (nie: umyśleć); zasychać (nie: zasechać); zdychać (nie: zdechać). — W pierwszej osobie l. mn.: karmić, karmimy (nie: karmiemy); mówić, mówimy (nie: mówiemy); musieć, musimy (nie: musiemy); nosić, nosimy (nie: nosiemy); prosić, prosimy (nie: prosie-

my); robić, robimy (nie: robiemy); tracić, tracimy (nie: traciemy); wołec, wołimy (nie: wołemy). Prawidłowo — zob. *-imy, -ymy*.

kę nie **kie**: kępa, rękę, sztukę, naukę... nie: kiępa, rękę, sztukę, naukę...

l nie **l**: płaski (nie: plaski); płaszczyna (nie: plaszczyna); płuca (nie: pluca). Zobac także w słowniczku niniejszym wyrazy: Bałtyk, bałtycki, Bułgaria, bułgarski.

n nie **nn**: blaszany (nie: blaszanny); drewniany (nie: drewnianny); druciany (nie: drucianny); lniiany (nie: lnianny); miedziany (nie: miedzianny); różany (nie: różanny); skórzany (nie: skórzanny); stronica (nie: stronica); szklany (nieprawidłowa forma «szklanny» jest w mowie i piśmie bardzo rozpowszechniona); wołniany (nie: wołnianny). Zob. *Spółgłoski podwójne I*.

o nie **ó**: anioł (nie: aniół); chłodnąć, chłodnę, chłodzić, chłodzę (nie: chłódnać, chłódnę, chłódzić, chłódzę); coś (nie: coś); dojsć (nie: dójśc); dolny (nie: dólny); dom (nie: dóm); dostówny (nie: dostówny); droga (nie: dróga; Karol (nie: Karól); koń (nie: kóni); koronka (nie: korónka); ktoś (nie: kótś); młody, młodszy (nie: młódszy); młot (nie: młót); mrowisko (nie: mrówisko); on (nie: ón); pierścionek (nie: pierściónek); rolny (nie: rólny); solniczka (nie: sólniczka); społeczeństwo, społeczny (rzadko: społeczeństwo, społecznny); stolnica (nie: stólnica); stos (nie: stós); stosować, dostosować, przystosować, zastosować, stosowny, stosunek (mniej powszechne: stósować... stósowny, stósunek); szkolnictwo (nie: szkólnictwo); szkolny (nie: szkólny); wojsko (nie: wójsko); zbrojny (nie: zbrójny); zdolny (nie: zdólny).

ó, u nie **o**: cóż, nacoż, pocóż, otóż — nie: coż, nacoż, pocóż, otóż ¹⁾ — nie: dwoch; dwunasty — nie: dwonasty; późny, późno — nie: poźny, późno; struna (na przyrządzie muzycznym) — nie: strona; stubarw-

¹⁾ W sprawie pisowni tego wyrazu — zobac *ó*, uwaga III.

ny, studniowy, slugłowy, stuletni, stulecie i t. p. — nie: stobarwny, stodniowy, stogłowy, stoletni i t. p.; tłumaczyć *, tłumaczyć * — nie: tłumaczyć ¹⁾, tłumok * — mniej poprawnie: tłumok *.

r, r-z nie rz: marznąć (wymawiają: mar-znać); kryształ, kryształowy (nie: krzyształ, krzyształowy); zawierucha (nie: zawierzucha).

rz nie rż: burza (nie: burża); gorzki (nie: gorzki); mierzwa (nie: mierzwa); porządek, porządny (nie: porządek, porządny); rznąć, urznąć, wyrznąć, zarznąć (nie: rżnąć, urżnąć...); wierzech, wierzchołek (nie: wierzech, wierzchołek).

rż nie rz: dzierzyć, dzierzawa, dzierzawca (nie: dzierzyć, dzierzawa, dzierzawca); skarżyć, uskarżać się, oskarżony (nie: skarżyć, uskarżać się, oskarżony).

s, ś nie sz: czeresnia (mniej powszechne: czeresznia); muslin (nie: muszlin); sierść (nie: szersć); skarpetka (nie: szkarpetka); słać, śleć, ślesz, śle, ślemy, ślecie, ślą, ślij, ślijcie (nie: szleć, szlesz... szlą, szlij, szlijcie) — podobnie wszystkie złożone: naśle, pośle, prześle, przyśle, wysśle i t. d.; Sparta, Spartanin (nie: Szparta, Szpartanin); spekulacja (nie: szpekulacja); spinka (nie: szpinka); stempel (nie: sztempel); strajk — nie: sztrajk; strucla (nie: sztrucla); stukać (nie: sztucać); ślad, nasładować (nie: szlad, naszladować); ślamazarny (nie: szlamazarny); Śląsk, śląski, Ślązak — lepiej niż: Szląsk, szląski, Szlązak; ślub (nie: szlub); śruba, śrubować (rzadko: szruba, szrubować); śrut (nie: szrut); warstwa (nie: warsztwa); wisznia (nie: wisznia).

s, ś nie z, ż: balsam, bransoleta, guślarz, konsul, kursor, uniwersytet, wasal (nie: balzam, bransoleta, guźlarz, konsul, kurzor, uniwersytet, wazal — ten sposób wymawiania jest w Galicyi bardzo rozpowszechniony).

sch nie **sz:** schemat, schematyzm, schizma, schizmatyk, scholastyk, scholastyka, scholastyczny. Są to wyrazy pochodzenia greckiego i łacińskiego, dlatego nie należy wymawiać ich z niemiecka (*sz*), lecz tak, jak polskie wyrazy: *schodzić*, *schlebiać* i t. d.

sz nie **s, ś:** iść, szliśmy, szliście, szli (nie: śliśmy, śliście, śli) — podobnie wszystkie złożone: doszli, poszli, przeszli, przyszli, wyszli itd. (nie: došli, pošli, przešli i t. d.); szepnąć (nie: seplenić); szlachcic, szlachta, szlachetny (nie: ślachcic, ślachta, ślachetny); szlochać (nie: ślochać); szpieg, szpiegować (nie: śpieg, śpiegować); szpilka (nie: śpilka); szpik, szpikować (nie: śpik, śpikować); szpital (nie: śpital).

ś nie **s:** spać, śpię, śpisz, śpi, śpiemy, śpicie, śpią, śpij i t. d. (nie: spię, spis i t. d.); śpiew, śpiewać (nie: spiew, spiewać).

ś, s nie **sz:** (zobacz powyżej: *s, ś* nie *sz*).

u nie **o** (zob. powyżej: *ó, u* nie *o*).
y nie **e** (zob. powyżej: *i, y* nie *e*).
ż nie **z:** próżny, napróżno, próżniak (nie: przóżny, naprzóżno, przóżniak); różny (nie: różny); żelazo, żelazny (nie: zielazo, zielazny); żmija (nie: zmija).

Różne: huścić, huśtawka (nie: huźać, huźawka); rozrzucić, rzucić (nie: rozrucieć, zrucieć); broszura (nie: brożura); cucieć (nie: cudzieć); dojrzały (nie: dożrały); kto (nie: chto); krosta (nie: chrosta); Mickiewicz (nie: Mićkiewicz); pęcznić (nie: pęcnieć); stolarz (nie: stołarz); wiewiórka (nie: wiewiórka).

Na Litwie wymawiają *s, z* miękko przed każdą spółgłoską mięką: skisnąć, śpinać, śpisać, w Rośji: żbić, żmienić, w izbie i t. d. Mówią tam także: *ż* ich bratem, *ż* Indyi, roziskrzyć się, rozigrzać się itd.; kolaćja, konferenćja, Szwecćja i t. d. W poprawnej wymowie ogólnopolskiej brzmią *s, z, c* twardo we wszystkich powyższych wyrazach. Zob. *Pisownia a wymowa*.

błędny.

blękit, 2. tu.

blękitny; grota Błękitna.

blogosławić, -wimy; rozk. -sław, -sławcie.

blonie, blon, błonia. W żywej mowie ogółu i w języku książkowym zwykle: to blonie, tego błonia, te błonia, tych bloni; w języku poet. często: ta blon, tej bloni, na bloni, te blonie, tych bloni (forma: ta *blonia* wyszła z użycia).

blonka, tych -nek.

bloto, tych błot.

blysłk, 2. błysku.

blysnąć, błysnie, błysni.

blyszczec, blyszczyc, blyszcząc; rozk. blyszcz, blyszczcie.

boa (wąż, szalik) — nieodm.

bobkowy.

Boccacio, 2. Boccacia.

bochenek.

bocheński.

Bochnia, w Bochni.

bodaj, bodajby, bodajże (rzadko: bodaj . . .).

bodzlec, 2. bodźca, 1. mn. bodźce.

bogactwo, tych bogactw.

Bogarodzica, 2. -cy.

bogaty, bogatszy, 1. mn. bogatsi.

bogdaj — zob. bodaj.

Bogdan, Bohdan, 1. mn. -nowie.

bogini (boginia), tę boginię, te boginie (nie: bogini), tych bogiń. Tak odmieniają się wszystkie rzeczowniki rodzaju żeńskiego na *i*: dozorczyń, gospodyni, dzierzawczyń, następczyń, sprawczyń i t. p.

Uwaga. Rzeczowniki rodzaju żeńskiego na *i* mają w 4-ym przypad. 1. p. zakończenie *ę*: gospodynię, dozorczynię, dzierzawczynię, następczynię, sprawczynię i t. d., tylko rzeczownik *pani* zachował dawną końcówkę *ą*: tę panią (formy 4-go przyp. na *ę* gospodynią*, dozorczynią*, dzierzawczynią* i t. d. wychodzą z użycia, utrzymują się jeszcze tylko w języku książkowym).

Bogumił, 1. mn. -łowię.

Boh (rzeka), 2. -hu.

bohater, 1. mn. -rzy albo -rowie.

bohaterstwo.

Bohdan, Bogdan, 1. mn. -nowie.

bohomas, 1. mn. -zy.

Boileau (nieodm.).

boisko, tych boisk.

bojaziłwy.

bojaźń, 2. bojaźni.

bojkotować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

boleć (nad czem), boleje, rozk. bole, bolecie.

Bolesław, 1. mn. -wowie; Bolesław Śmiały, Bolesław Kędzierzawy.

bolesny (nie: bolesny), bolesna, bolesne, 2. bolesnego, bolesnej... 1. mn. bolesni, bolesne, bolesnych... (*s* przed twardem *n*, *ś* przed miękkim *n*). Podobnie: cielesny, mięsny, miłosny (rzadko: miłośny), radosny, wczesny, zazdrosny, żalony — ale: litosny (rzadziej: litosny*), sprosny*, często także sprosny* ¹⁾, krasny albo kraśny*.

boleść, 2. -ści.

bolesnie, st. w. bolesniej.

bomba, tych bomb. Zob. *om, on*.

bombardować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uje; 2) *om, on*.

bombastyczność. Zob. *om, on*.

bombonierka, Zob. *om, on*.

bonapartysta, 1. mn. -tyści.

Bonapartura, 2. -ry.

Bonifater, 2. -tra, 1. mn. Bonifাত্রی.

boraks, 2. -ksu.

Bordeaux (nieodm.).

-borg. Przymiotniki, utworzone od nazw miejscowości na *...borg* — zob. *Petersburg*.

borówka, Zob. -ówka.

borsuczy.

borsuk.

boski. Zob. -ska, -sko...

bosko (przysłówek od boski).

boskość, 2. -ści.

boś albo **boś*** (w Królestwie Polskiem mówią i piszą przeważnie *boś*, w Galicyi i Poznańskiem *bość*), bodę, bodziesz, bodzie... bodłem, bódł, bodła, bodło, bodli, bodąc.

Bośnia, Bośnię, w Bośni.

bośniacki.

Bośniak, 1. mn. -cy.

Bouillon, z Bouillonu.

¹⁾ A. A. Kryński tylko: sprosny.

¹⁾ W sprawie pisowni tego wyrazu — zobacz *ó, uwaga III*.

Boże Ciało (nazwa święta); naza-jutrz po Bożem Ciele.
Boże Narodzenie (nazwa święta); przed Bożem Narodzeniem.
bożek, 1. mn. bożki (rzadziej: boż-kowie).
bożnica, częściej: bóżnica.
bożr (przymiot. od Bóg). Zob. *świeży*.
bożyszcze, 1. mn. bożyszcza, tych -zyszczy.
bob, 2. bobu.
bóbr, 2. bobra.
Bóg, 5. Boże!
bóg (=bożek), 1. mn. bogowie albo bogi.
bój, tych bojów.
bójka, tych bójek.
bol, tego bolu *, tym bolem *, te bole *, tych bolów * (tak mówią i piszą przeważnie w Galicji)—albo: tego bólu, tym bólem, te bóle, tych bólów (tak mówią i piszą prawie powszechnie w Królestwie Pols.).
bór, w borze (dawna forma *w boru* wyszła z użycia).
bóstwo, tych bóstw.
bośc — zob. bośc.
bóżnica, rzadziej: bożnica.
bracki (=należący do bractwa). Zob. *-cki* czy *-dzki*.
bractwo, w bractwie, tych bractw.
brać, biorę, bierziesz... biorą, rozk. bierz, bierzcie; biorąc.
braha (=wywar wódki, piwa), 3. braże, 7. w braże.
brakować, brakuje. Zob. *-uję*.
Brama (bóstwo indyjskie), 2. -my.
Brandenburgia, 2. i 3. -gii, 4. -gię. Zob. *Petersburg*.
brandeburski. Zob. *Petersburg*.
bransoleta (nie: brancoleta).
brat, 3. bratu, 6. 1. mn. braćmi.
bratobójca, 1. mn. -cy.
bratobójczy.
bratobójczyń, 4. -nię (nie: -nią*), 1. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. *bogini*.
bratobójstwo, tych -bójstw.
bratowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
brawo!
brawura. Zob. *-ura*.
Brazylia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
Brazylijczyk, 1. mn. -cy.
brazylijski.

brąz — pisz: bronz. Zob. *om, on*.
brązowy — pisz: bronzowy. Zob. *om, on*.
bredzić, rozk. bredź, bredźcie.
brew, te brwi, tych brwi.
brewiarz, tych rzy, rzadziej: -rzów.
brnąć, brnął, brnęła, brnęli, brnęły; rozk. brnij.
broda, tych bród.
brodawka.
broić, broję, broisz, broi, rozkaz. brój, brojcie. Zob. *stroić*.
bronz, 2. bronzu. Zob. *om, on*.
bronzowy. Zob. *om, on*.
brosza, tych brosz.
broszka, w broszce, tych broszek.
broszura, w broszurze, tych broszur. Zob. *-ura*.
broszuować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
brożek, 2. brożka.
bród, tego brodu. Przeszedłem wbród rzekę. Porówn. brud (=nieczystość).
bródka, 3. bródce.
bróg, 2. brogu. Porówn. bruk.
brózda, w brózdzie, tych brózd.
brózdzić, brózdzę, brózdzi... brózdzą; rozk. brózdź, brózdźcie; brózdząc.
brózdzenie, 2. -nia.
brud, 2. brudu. Porówn. bród, 2. brodu.
brudny.
brudzić, brudzimy; rozkaz. brudź, brudzcie.
bruk, 2. bruku. Porówn. bróg.
brukiew, 2. brukwi.
brukofluk, 1. mn. -ki.
brukować. -uje, rozkaz. -uj. Zob. *-uję*.
Bruksela (rzadziej: Bruksella; bar-dzo rzadko: Bruxella *). Zob. *ks, gz* czy *x?*
brukselski (b. rzadko: bruxelski*). Zob. *ks, gz* czy *x?*
brulion, 2. -nu.
brunatny.
brunet.
Brunświk albo **Brunszwik**.
brus, 2. -sa.
brutalny.
brutto (nieodm.).
brygadyer, 1. mn. -rzy albo -rowie.

brylant, 2. -tu.
Brytania, 2. i 3. -nii, 4. -nię; Wielka Brytania, 2. Wielkiej Brytanii.
Byzycy albo **Bryzeida**, 2. Bryzeidy.
bryzgnąć — zob. bryznać.
bryznać (rzadko: bryznać), bryźnie, bryznał; rozk. bryźnij.
brzask, 2. brzasku.
brząkać, brząka, brząkaj; *brząkać*, brząka, brząkaj; *brzączec*, brzączy, brzączymy, brzącz, brzączcie; *brząknać*, brząknie, brząknęła albo brząknęła, brząknęły albo brząknęły, brząknij; *brząknać*, brząknie, brząknęła albo brząknęła, brząknęły albo brząknęły, brząknij.
brząkać — zob. brząkać.
Brześć, 2. Brzeście, 7. w Brześciu; brzeski.
Brzeżany, 2. -żan.
brzęczeć — zob. brząkać.
brzęknąć — zob. brząkać.
brzdać, brzdał.
brzdać, brzdał; rozk. brzdąknij.
brzdek!
brzdeknąć, brzdeknij; rozk. brzdeknij.
brzeg, 2. -gu.
brzegówka (jaskółka)—zob. *-ówka*.
brzemienny.
brzemień, 2. -mienia, 1. mn. -miona, 2. -mion. Zob. *imię*.
brzeszczot.
brzezina.
brzeżek, 2. brzeżka.
brzęczący.
brzęk, 2. -ku.
brzmiący.
brzmieć, brzmi, rozk. brzmij.
brzmienie, tych brzmień.
brzoskwinia, 4. -nię, tych brzoskwiń.
brzost (drzewo), 2. brzostu.
brzoza, tych brzóz.
Brzozowa, 2. -wej. Zob.: Nazwiska miast, wsi, rzek... na *-owa*.
brzózka, 3. i 7. brzózce.
brzuch.
brzuchomówca albo brzuchomowca *. Zob. *mowca*.
brzuchaty.

brzydk, st. wyż. brzydski, 1. mn. brzydski.
brzydki, st. w. brzydziej.
brzydnąć, brzydnie, brzydnie, brzydnie albo brzydł, brzydła, brzydło.
brzydzieć się, rozk. brzydź się, brzydźcie się.
brzytw, 3. i 7. -twce.
brzytwa, tych brzytw i brzytw.
buch!
buchać, bucha.
buchalter (rzadko: buchhalter, chociaż po niem. *Buchhalter*), 1. mn. -rzy albo -rowie.
buchalterya (rzadko: buchhalteryja — porówn. buchalter), 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
buchnąć, buchnie, buchnął, buchnęła i buchnęła, buchnęło i buchnęło.
bucik.
buczeć, buczy, buczymy.
buczyna.
buda, tych bud.
Budapeszt, w Budapeszcie (piszą także: Buda-Peszt, w Buda-Peszcie).
budapeszteński.
Budda, 2. Buddy, 4. Buddę.
buddaizm. Zob. *-izm*.
budka, w budce.
budować. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
budowla, 1. mn. -le, 2. -li.
budownictwo.
budowniczy, 1. mn. -czowie. Zob. *leśniczy*.
buduar (z franc. *boudoir*). Zob. *-uar*.
budulec.
budulec. Zob. *-ulec*.
budyn, 2. -dynku.
budzić, rozk. budź, budźcie.
budzet, 2. -tu.
bufet, 2. -tu.
bulaasty.
Bug (rzeka), 2. -gu, rzadziej: -ga. Porówn.: Bóg, buk.
buhaj, tych -jów.
bujać, buja.
bujno albo **bujnie**, bujniej.
bujny.
buk (drzewo), 2. -ku, często także: -ka. Porówn.: Bóg, Bug.
Bukareszt, w Bukareszcie.
bukiet, 2. -tu, 1. mn. -ty.
bukiew, 2. -kwi.
buklak, 2. -ki.

bukolika. 2. -ki, tych -lik.
Bukowina, na Bukowinie.
bukowiński.
bukowy.
bukszpan, 2. -nu. Zob. *sz* czy *rz*?
bukszpanowy.
buletyn — zob. biuletyn.
bulgot, bulkot, 2. -tu.
bulgotać, bulkotać — zob. *deptać*.
bulion, 2. -nu.
bulkot, bulgot, 2. -tu.
bulkotać, bulgotać — zob. *deptać*.
bulła * (papieska), 2. bulli; niektórzy piszą: buła, 2. buli.
bulwa, tych bulw.
bulwar, 2. -ru.
bułany
bulat.
bulawa, tych -ław.
Bułgar, 1. mn. -rowie albo -rzy. ¹⁾
bułgarski. ¹⁾
Bułgaria, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi. ¹⁾
bułka.
bunt, 2. -tu.
buntować (się), -uje, rozk. -uj.
 Zob. -uję.
buńczuczny.
buńczuk, 2. -ka.
burą (= wyłajanie).
burak (pisow. *bórak* wyszła z użycia, chociaż w średniowiecz. języku łaciń: *borrago*).
Barbon.
burboński.
burceć. burczymy (prawidło — zobacz *imy* -*ymy*), burczał; rozk. burcz, burczcie.
burda, tych burd.
-burg, **-burgia**. Przymiotniki, utworzone od nazw miejscowości na *-burg*, *burgia* — zob. *Petersburg*.
burgrabia — zob. *hrabia*.
Burgundya, 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.
burgundzki.
burka, tych burek.
burknać, burknał, rozk. burknij.
burmistrz — zob. *mistrz*.
burmistrzostwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?

¹⁾ W Królestwie Polsk. mówią przeważnie: Bułgaria, Bułgar, bułgarski.

burmistrzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szezwowa*.
burmistrzowski. Zob. *-ski* czy *-uski*?
bursa, tych burs.
bursztyn, 2. -nu.
bury.
burza, tych burz.
burzan, 2. -nu.
burzyciel, tych -li.
burzyć, rozk. burz, burzcie.
burżuazya, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę.
busola, 1. mn. -le.
Buszmani, 2. -nów.
but, 2. -ta.
buta (= pycha), 2. -ty.
butelka.
butny.
butonierka.
butwieć, butwieje, butwiał.
buzdygan.
buzia, 1. mn. -zie.
-by (*-bym*, *-bys*, *-byśmy* i t. d.). Dawny aoryst *by* piszemy łącznie ze wszystkimi wyrazami, po których następuje: *aby*, *oby*, chociażby, jeżeliby, onby to zrobił, jabym chciał, chciałby, radzibyśmy, dobrzeby było i t. d. Tylko w zdaniach takich, jak: polecił mu, *by* przyszedł; nie pozwolił, byśmy wyjechali i t. d., jest *by* spójnikiem (nie przyrostkiem).
być, jestem, jesteś, jest, jesteśmy, jesteście, są; byłbym, byłby, byliśmy, byłibyśmy, byliby, byłyby; będą, będzie; bądź, bądźmy, bądźcie; będąc, bywszy.
bydgoski.
Bydgoszcz, 2. -czy.
bydło, 2. -ęcia, 3. -ciu, tych bydłał. Zob. *kurczę*.
bydłecy.
byle, byleby; byle kto, byle co, byle jaki, byle jako.
był to, była to, było to. Zob. *to*.
bynajmniej.
Byron (mów: Bajron) — wyrazy pochodne piszemy z polska: bajronista, bajronizm, bajroński, bajronowski, bajroniczny.
bystro, st. w. bystrzej.
bystry, bystrzejszy.
Bystrzyca.

C, Ć.

c czy **dz** przed przyrostkiem *-ka* w rzeczownikach takich, jak: *przechadzka*, *posadzka*, *tacka*? — zob. *cka* czy *dzka*?

c czy **dz** w bezokoliczniku słów: *módz*, *strzydz...* *tluc*, *wlec* i t. d.? — zob. *Bezokolicznik*, uw. 1.

c czy **dz** w wyrazach takich, jak: *ludzki*, *szwedzki*, *szkocki*, *bracki* i t. p.? — zob. *cki* czy *dzki*?

c czy **dz** w wyrazach takich, jak: *dowództwo*, *bractwo* i t. p.? zob. *ctwo* czy *dtwo*?

c, **ć** czy **dz**, **dź**? — zob. *dz*, *dź* czy *c*, *ć*?

-ca. Pisz *d* (nie: *dc*) w rzeczownikach takich, jak: *rządca*, *radca*, *nakładca* i t. d. — zob. *dowódca*.

-ca. Pisz *z* (*ź*) nie *s* w rzeczownikach z przyrostkiem *-ca*: *zwycięzca*, *wynalazca*, *znalazca*, *ciemieżca* * albo *ciemięzca*, *drapieżca* * albo *drapieżca*, *grabieżca* * albo *grabieżca*, *krzywoprzysięzca* albo *krzywoprzysięzca* *, *łupieżca* * albo *łupieżca*. ¹⁾

Calais (nieodm.); cieśnina Kaletańska.

Calderon — zob. *Kalderon*.

całodzienny.

całokształt. Zob. *sz* czy *rz*?

całoroczny.

całować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

całun, -nu, rzadziej: -na.

całus. Zob. *-us*.

Cannae * (pisza także: *Kanny*), pod *Kannami*, w *Kannach*.

capstryk (z niem. *Zapfenstreich*).

car, 1. mn. -owie.

carogrodzki.

Carogród, 2. -grodu.

carowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szezwowa*.

caryzm. Zob. *-izm*.

caber, *caabr*, *czaber*, *czabr* (mięso od krzyżów, nazwa rośliny); 1. mn. *caברי*, *czabry*.

cebrzyk.

cebula *, bardzo rzadko: *cybula* *.

cechmistrz. Zob. *mistrz*.

Cecylia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.

cedr, 2. cedru.

cedzić, rozk. *cedź*, *cedźcie*.

cegielnia, te -nie, tych -gielni, rzadziej: -gielń.

celować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

Celowiec, w *Celowcu*.

Celsyusz.

Celtowie.

celtycki.

celujący, 1. mn. *celujący*.

celuloid, 2. -du.

cembrowina, *cembrzyna*. Zob. *em*, *en*.

cembrować, -uje, rozk. -uj. Zob. a) *-uję*; b) *em*, *en*.

cembrzyna — zob. *cembrowina*.

cement, 7. -mencie. Zob. *-ment*.

cementować, -uje, rozk. -uj. Zob. a) *-uję*; b) *em*, *en*.

cent, 2. centa. Zob. *em*, *en*.

centnar (po łac. *centenarius*), często także: *cetnar*. Zob. *em*, *en*.

centralizacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

centralizm. Zob. *-izm*.

centrum, 1. mn. -tra, 2. -trów. Zob.

a) *gimnazjum*; b) *em*, *en*.

centurya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę. Zob. *em*, *en*.

centygram, 2. -ma. Zob. *em*, *en*.

centylitr, 2. -tra. Zob. *em*, *en*.

centymetr, 2. -tra. Zob. *em*, *en*.

cenzor (po łacinie *ensor*), 1. mn. -owie. Zob. a) *s*, *ś* czy *z*, *ź*? uw. 11; b) *em*, *en*.

cenzura. Porówn. *ensor*; zob. *-ura*.

cep, częściej w 1. mn. *cepy*, 2. *cepów*.

cerata.

Cerber.

ceremonia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.

¹⁾ A. A. Kryński zaleca pisać: *łupieżca*, *grabieżca*, *krzywoprzysięzca*.

Ceres albo **Cerera**. 2. Cerery.
cerkiew. tej -kwi, te -kwie, tych -kwi.
cerograf, pisz: cyrograf.
cerować. -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
certyfikat, 2. -tu
cesarstwo, tych -sarstw.
cesarz, tych -rzy albo rzów.
cesarzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
cesarzówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. *szewcówna*.
cesya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
cetnar — zob. centnar.
Cetylna, 2. i 3. -ni, 4. -nie.
cewka, tych -wek.
Cezar (z łac. Caesar), 1. m. -owie. Zob. *s, ś* czy *z, ź*, uw. 11.
cezura (z łac. caesura). Zob. a) *s, ś* czy *z, ź*, uw. 11; b) -ura.
-ceę, -cesz, -ce . . . czy -ceę, -czes, -cze . . . w słowach takich jak: deptać, bełkotać, druzgotać itp.? — zob. *deptać*.
ceotka, tych -tek.
ch czy **h?** — zob. *h*.
Chaldea, w Chaldei, pod Chaldea.
Chaldejski, 1. mn. -cy.
chaldejski.
chałat.
chałupa.
chałupka.
cham, 1. mn. -my.
chan, 1. mn. -nowie.
chaos, 2. -su.
chaotyczny.
chap!
charakter, 1. mn. -ry.
charakterystyczny.
charakterystyka.
charakteryzować, -zuje, rozk. -zuj. Zob. -uje.
charezcę. charezcą, rozk. charecz, charezcie.
charkać, charka.
Charków, ku Charkowu. Zob. a) *Kraków*; b) -ów.
charłactwo albo **cherlactwo**.
charłak albo **cherlak**, 1. mn. -ki albo -cy.
chart (pies), 2. -ta. Porówn. hart = moc, siła).
Charybda, 2. -dy.
chata.

Chateaubriand, 2. -da.
chatka, 3. i 7. chatce.
chcieć, chcę, rozk. chciej, chciejmy, chciejcie. Zob. -ej czy -ej w trybie rozk.?
chciwy.
Chełm (miasto) 2. -ma; porówn. hełm.
chełmiński (przymiot. od Chełmno; formę prawidłową: *chełmiński* spotykamy rzadko).
Chełmno (nie: Kulm!), w Chełmnie.
chełmski (przymiot. od Chełm).
chelpić się, rozk. chełp, chełpmy się, chełpcie się
chelpiwy.
chemia, 2. i 3. -mii, 4. -mię.
cherlactwo albo **charlactwo**.
cherać, chera.
cherlak albo **charlak**, 1. mn. -ki albo -cy.
Cheronea, w Cheronei, pod Cheroneą.
cherubin, 1. mn. -ny, ni; rzadziej: cherub, 1. mn. -by.
chęć, 1. mn. chęci.
chędogi.
chętką, 3 chęćce.
chętnie, st. w. -niej.
chętny.
chi czy **chy?** Żaden rodzimy wyraz polski nie zaczyna się od *chi*, ani tak się nie kończy. Wyjątkowo piszemy i mówimy: *chi!* *chi!* *chichot...* (zob. niżej!). Błędna wymowa: *muchi, głuchi, kruchi, chęba, chętry* i t. p. (zam. *muchy, głuchy*, 1. mn. *głusi, chyba* i t. p.). W sprawie słów takich, jak: *wymachiwać, wymuchiwać* i t. p. — zob. *-ywać* czy *iwac?* Porówn. także: *hi* czy *hy?*
chi! chi! chi! (odgłos cichego śmiechu).
Chicago (nieodm.).
chichot, rzadziej: *chychot*. Zob. *chi* czy *chy?*
chichotać (rzadziej: *chychotać*). Zob. a) *deptać*; b) *chi* czy *chy?*
chimera.
china, 2. -ny.
chinina, 2. -ny.
Chinka, 2. -ki, 3. -ce, tych -nek.
chinowy (przymiotn. od china).

Chiny, 2. Chin.
Chińczyk, 1. mn. -cy.
chiński (przymiotnik od Chiny).
chińszczyzna, 3. i 7. -yżnie. Zob. a) *-izna*; b) *s, ś* czy *sz?*
Chios (nieodm.).
chirurg, 1. mn. -gowie, rzadziej: -dzy. Zob. -urg.
chirurgia, 2 i 3. -gii, 4. -gie.
chlapnąć, chlapnął; rozk. chlapnij!
chlasnąć, chlasnie, chlasnął — rzadziej: chlastnąć, chlastnie, chlastnął.
chlast!
chleb, 2. -ba.
chlebowawca, 1. mn. -cy.
chlebowawczyni, 4. -nię (nie: -nią*), 1. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. bogini
chlew, 2. -wu albo -wa.
chlor, 2. -ru
chloroform, 2. -mu.
chloroformować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
chluba.
chłubić się, chlubimy się, rozk. chlub się, chlubcie się.
chlubny.
chlupnąć, chlupnął, rozk. chlupnij.
chlusnąć, chlusnę, chlusnie, chlusnął, rozk. chlusnij — rzadziej: chlustnąć, chlustnę, chlustnie, chlustnął, rozk. chlustnij.
chlust!
chleptać — zob. *deptać*.
chłodnąć — zob. *chłodnieć*.
chłodnieć (= oziębiać się), chłodnieję, chłodniejesz, chłodnieje . . . chłodnieją, chłodniął, chłodniała, chłodniało; *chłodnąć* (= oziębiać się), chłodnę, chłodniesz, chłodnie, chłodnął albo chłodł (nie: chłodnąć, chłodnę i t. d.); *chłodzić* (= oziębiać co), chłodzę, chłodzisz, chłodzi . . . chłodziłem (nie: chłodzić, chłodzę . . .), tryb rozk. *chłodź!*
chłodno, st. w. -niej.
chłodzić zob. *chłodnieć*.
chłop, 3. chłopu, 1. mn. -pi albo -py.
chłopezyk.
chłopic, temu chłopcu, chłopczel!
chłopię, 2. -ęcia, 3. -ęciu, tych chłopiąt. Zob. kurczę.
chłopięcy.
chłoptisko, tych -ów.

chłopotomania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
chłopski.
chłopstwo.
chłostać, chłoszcze (rzadziej: chłosta), rozk. chłoszcz (rzadziej: chłostaj).
chłód, 2. chłodu.
chmara — zob. *chmura*.
chmiel, 2. -lu.
chmura (= obłok); *chmara* albo *chmura* (= mnóstwo, nieprzejrzana ilość).
chmurzyć się.
chochlik, 1. mn. -ki.
choć, chociażby. Zob. a) *-ie*; b) *-by*.
Chocim, 2. Chocimia, w Chocimiu, pod Chocimem * albo pod Chocimem (forma nieprawidłowa, ale częściej używana).
chocimski.
choć, choćby. Zob. *-by*.
chodak.
chodzić, chodzimy (prawidł. — zob. *-imy, -ymy*), rozk. chodź, chodźmy, chodźcie.
Chodźko. Odmieniaj jak *Matejko* — zob.!
choina, tych choin.
cholera.
cholewa, tych -lew.
cholewka, 2. -wek.
chomało, 1. mn. -ta, 2. chomał.
chomik.
Chopin (niektórzy piszą z polska: Szopen).
chorągiew, tej -ragwi, te -ragwie, tych -ragwi.
chorągiewka, tych -wek.
Chorażczyzna. Zob. *-izna*.
chorąży, 1. m. -owie. Zob. leśniczy.
chorążyna, 1. mn. -ny (odmieniaj jak *hrabina* — zob.!).
choroba, tych chorób.
chorobotwórcy.
chorować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
chorwacki.
Chorwacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Chorwał, 1. mn. -ci.
chory, 1. m. chorzy. Porówn. *hoży*.
chować.
chód, 2. chodu.
chór, 2. chóru.
chorzysta, 1. mn. -rzyści.

chórzystka, 3. i 7. -rzystce.
chow. 2. chowu.
chrabąszcz. 1. mn. -cze, 2. -czów, czy.
chrapać, chrapie, rozk. chrap, chrapamy, chrapacie.
chrobry, 1. mn. chobrzy; Bolestaw Chrobry.
chrom (pierwiast. chem.), 2. -mu.
chrony, 1. mn. -mi.
chroniczny.
chronić, chronimy; rozk. chroń, chronimy.
chronologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
chronometr, 2. -tru.
chropowaty, chropawy.
chróst, 2. -tu.
chrupać, chrupie.
chrypka, 3. i 7. chrypce.
Chrystus, 5. Chrystusie! Chryste!
Chrystyan.
Chrystyania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
chrystyanizm. Zob. -izm.
Chryzeis albo **Chryzeida**, 2. -dy.
chryzmo — zob. krzyżmo.
Chryzostom, 2. -ma.
chrz czy **chsz?** — zob. sz czy rz?
chrzan, 2. -nu.
chrząkać albo **krząkać.**
chrząknąć albo **krząknąć**, chrząknął, krząknął, rozk. chrząknij, krząknij.
chrząstka, 3. i 7. chrząstce.
chrząszcz. 1. mn. -cze, 2. -czy, -czów.
chrześć, chrzczę, chrzczysz, chrzei, chrzczimy, chrzczą; chrześć, rozk. chrzczij.
chrześcielnica.
chrzeiny, 2. chrzein.
chrzezony, 1. mn. chrzeceni.
chrzest, 2. chrztu.
chrzestny, 1. mn. chrzestni.
chrześcijanin, 2. -janina, 1. mn. -janie, 2. -jan. Zob. -anin.
chrześcijaństwo.
chrzest, 2. chrzestu.
chrzyżmo — zob. krzyżmo.
chrzęścić. chrzęszczę, chrzęści, -imy, chrzęszczą, chrzęścił.
chsz czy **chrz?** — zob. sz czy rz?

chuchnąć. chuchnie, rozk. chuchnij.
chuć, tej chući, te chući (w mowie żywej często: clucie), tych chući.
chudnąć. chudnę, chudniesz, chudnie . . . chudną, chudłem, chudłeś, chudł, chudli, chudły (formy: *chudnieć*, *chudnieję*, *chudniejesz*, *chudnieje* i t. d. wychodzą z użycia).
chudoba, 2. -by.
chudopacholek, 1. mn. -chołki.
chudy, st. w. chudszy, 1. mn. chudsi.
chusteczka, 3. i 7. chusteczce.
chustka, 3. i 7. chustce.
chwacki, 1. mn. chwaccy.
chwalić, chwalimy, nie: chwalemy (prawidło — zob. -imy, -ymy).
chwast, 2. chwastu.
chwał, 1. mn. -ty.
chwiać, chwieje, chwiali, rozk. chwiej.
chwycić. chwycimy; rozk. chwyć, chwyćcie.
chy czy **chi?** — zob. *chi* czy *chy?*
chyba, chyba że...; chybaby. Zob. *hy*.
chybić, chybimy.
chychot — zob. chichot.
chychotać — zob. chichotać.
chylić (się), chylimy (się).
chylkiem.
chytry, st. w. chytrzejszy, 1. mn. chytrzejsi.
chyży. Zob. świeży.
ciasno, st. w. ciaśniej (rzadko: cieśniej).
ciasny, st. w. ciaśniejszy (rzadko: cieśniejszy).
ciastko. tych ciastek.
ciasto, w. cieście, tych ciast.
ciaśnutki. Zob. -utki.
ciąć, tnę, tnę, tną, ciął, cięła, cięli, cięły; rozk. tnij, tnijmy, tnijcie.
ciąg, 2. -gu
ciągly, -ła, -łe.
ciągnąć. ciągnął, ciągnęła, -nęło, -nęli, -nęły (w języku literackim bardzo rzadko: ciągła, ciągło, ciągli, ciągly); rozk. ciągnij.
ciążyć albo **ciężyc.** rzadziej: ciężec. a) *ciążyć*, ciężę, ciężysz, cięży . . . ciężył, ciężyła, ciężyło itd. Odpowiedzialność ciąży na mnie. Krew ludzka ciąży na nim. b) *ciężyc*, cięży, ciężyłem, ciężył, ciężyła i t. d. Więźniowi cięży łańcuch. c) *ciężec*, ciężeję, ciężejesz, ciężeje... ciężeją, ciężał, ciężeli, ciężały.
cicho, st. w. ciszej.
cichutki. Zob. -utki.
cichy, 1. mn. cisi, ciche; st. w. cichszy, 1. mn. cichsi, cichsze.
ciebie, cię.
ciec, ciekę, cieciesz, ciecze . . . cieką, ciekł; *cieknąć*, cieknę, ciekniesz, cieknie, cieknał.
cieknąć — zob. ciec.
cielątko, 3. -ku, tych -tek.
cielesny (nie: cieleśny), cielesna, cielesne, 1. mn. cieleśni, cielesne; przysłówek: cieleśnie. Prawidło — zob.: *bolesny*.
ciele, 2. -ęcia, 3. -ęciu, tych cieląt. Zob. kurczę.
cieleciną.
ciemierzycą (roślina) — nie: ciemiężycą.
ciemie, 2. -mienia, 3. -mieniu, tych ciemion. Zob. imię.
ciemieństwo.
ciemieżca* albo **ciemieżca**, 1. mn. -cy. Zob. -ca.
ciemieżyciel, tych -li.
ciemieżyć. -żymy; rozk. ciemięż, -mieżcie.
ciemnieć, ciemnieje, ciemniało.
ciemno, st. w. ciemniej.
ciemnozielony. ciemno-zielony.
ciemny.
cieniować. -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
cieniuchno. Zob. -uchny
cieniuchny. Zob. -uchny.
cieniutki. Zob. -utki.
cieniutko. Zob. -utki.
ciienki, st. w. cieńszy, 1. mn. cieńsi, cieńsze.
cienko, st. w. cienieją.
cieplarnia, tych -arni, rzadziej: -arn.
cieplutki. Zob. -utki.
ciepło, st. w. ciepłej.
cierni, tego ciernia, tym cierniem, tych cierni (rzadko: cierniów); mniej powszechne: *ta cierni*, tej cierni, tą ciernią.
cierpieć, cierpimy (nie: cierpiemy — zob. -imy, -ymy), rozk. cierp, cierpmy, cierpcie.

cierpki, 1. mn. cierpcy, cierpkie.
cierpliwość, 2. -ści.
cieśla, tych cieśli, rzadziej: cieślow.
cieśnina. Nazwy cieśnin piszemy wielką literą: cieśnina Gibraltarska, cieśnina Hudsonska i t. p.
cietrzew, 2. -wia, 1. mn. -wic. 2. -wi.
cię, ciebie.
cięcie, te cięcia, tych cięć.
cięciwa, tych ciw.
cięty.
ciężar, w ciężarze.
ciężec — zob. ciężcy.
ciężki, 1. mn. ciężcy; st. w. cięższy, 1. mn. ciężsi.
ciężko, st. w. ciężej.
ciężyc — zob. ciążyc.
ciosać, ciosa, ciosał.
ciotka, 3. i 7. ciotce.
ciotuchna. Zob. -uchna.
ciotunia. Zob. -unia.
ciśnąć, ciśnie; rozk. ciśnij.
ciuciubabka; bawie się w ciuciubabkę.
ciupaga (= siekierka góralska), tych -pag.
ciura, 2. -ry, 1. mn. -ry, 2. -rów.
ciurkiem.
ciżba, 2. ciżby.
ciżmy, tych -żem.

...cka czy **...dzka** (.. *e-ka* czy *...dz-ka*)? *dz* przed przyrostkiem *-ka* piszemy w rzeczownikach z osnową na *d* (*dz*), w innych zgodnie z wymawianiem t. j. *e*: *zasadzka* (zasadzak), *przechadzka*, *schadzka*, *posadzka* i t. p. ale *tacka* (*taca*) i t. p.
...cki czy **...dzki**? W przymiotnikach z brzmieniem końcowym *cki* piszemy *dzki* tam, gdzie osnowa kończy się na *d* (*dz*, *dź*, *dż*). we wszystkich innych zgodnie z wymawianiem t. j. *cki*: *brodzki* (Brodz), *grodzki* (gród), *gromadzki* (groma/a), *ludzki* (*lud*), *łódzki* (Łódź), *sąsiedzki*, *siedmiogrodzki*, *szwedzki* i t. p. — ale: *bracki* (*brat*), *grecki* (*Greki*), *szkocki*, *szlachecki*, *świecki* i t. p. ¹⁾

¹⁾ Przyrostkiem wszystkich powyższych przymiotników jest *-ski*, co jednak wskutek zbliżu różnorodnych spółgłosek zatarało się zupełnie w wymowie i piśmie.

clo, 2. cła, 3. cła, 6. cłem, 7. w cle; 1. mn. cła, 2. ceł.
ementarny. Zob. *em, en*.
ementarz. tych -rzy albo -rzów. Zob. *em, en*.
cnota, tych enót.
co, 6. czemi, 7. w czem; cobądź, cokolwiek, cokolwiekbądź.
CO. Słowo *co* piszemy przed wyrazami osobno: co rok, co miesiąc, co tydzień, co godzina, co chwila, co noc, co tchu, co większy, co prędzej i t. d. — razem tylko: *couzien* i *coraz*.
co chwila.
co dzień — zob. codziennie.
co godzina.
co lepszy.
co miesiąc.
co najmniej.
co noc.
co prędzej.
co rok.
co rychlej.
co sił.
co tchu.
co tydzień.
co zacz? (= kto to taki?).
cobądź, 2. czegobądź, 3. czemu-bądź, 6. czembądź, 7. w czembądź. Zob. *hądz*.
codziennie.
codzienny.
codziennie (bardzo rzadko: co dzień), na codzień. Zob. *co*.
cofać, cofa.
cokolwiek, 2. czegokolwiek, 3. czemukolwiek, 6. czemkolwiek, 7. w czemkolwiek. Zob. *kolwiek*.
cokolwiekbądź. Odmieniaj jak *ekolać* — zob.
cokół (włos. zoccolo, a to z łac. socculus, 2. cokółu, 1. mn. cokóły; rzadziej: *cokół*, 2. -kółu, 1. m. -kóły).
coraz (rzadko: *co raz*); coraz lepiej, coraz dalej i t. p. Zob. *co*.
Corneille, 2. Corneilla albo Corneille'a. Niektórzy piszą z polską: Kornel, 2. -la. Zob. Imiona własne cudzoziemskie. II.
corocznie.
coroczny.
Correggio, 2. -gia.

corso — zob. korso.

-costwo. Pisz *d* (nie: *dz*) w rzeczownikach takich, jak: radcostwo, rządcostwo i t. d. — zob. dowódca.
coś (nie: *cós*), 2. czegoś, 3. czemś, 6. czemś, 7. w czemś. Porówn. *cóż*; zob.: *-ym, -im, -em...*
cośkolwiek. Zob. *kolwiek*.
cośniccoś.
coż, pisz: *cóż* — zob.
córa, tych cór.
córka.
córuchna. Zob. *-uchna*.
córunia. Zob. *-una*.
cóż (nie: *coż*) — ale *coś* (nie: *cós*).
-ctwo czy **-dstwo?** W rzeczownikach z brzmieniem końcówką *ctwo* piszemy *dstwo* tylko tam, gdzie osnowa kończy się na *d* (*dz, dź, dź*), we wszystkich innych zgodnie z wymawianiem t. j. *-ctwo*: sąsiedztwo (*sąsied*), województwo (*wojewoda*), dowództwo, śledztwo, świętokradztwo i t. p. — ale: bractwo (*brat*) tkactwo (*tkacz*), robaćstwo. Świadećstwo i t. p. ¹⁾ — Zob. płactwo, wychodztwo.
cuchnąć, cuchnął.
cucieć, cucimy; rozk. *cuć, cucimy, cucicie*.
cud, tego cudu, te cuda (bardzo rzadko: *cudy*). Wyrazu *cudo* używamy tylko w znaczeniu: rzecz niezwykła, dziwna. O *cudo*! w przeciągu kilku godzin namalował obraz.
cudactwo, tych *cudactw*.
cudaczny, *cudacki*.
cudny.
cudo — zob. *cud*.
cudotwórca, 2. -cy, 1. mn. -cy, 2. -ców.
cudzoziemczyzna * albo **cudzoziemszczyzna**. Zob. *-izna*.
cudzoziemiec, 5. -ziemczel; 1. mn. -cy.
cudzoziemski.

Cudzoziemskie imiona własne osób, nazwy geograficzne

¹⁾ Przyrostkiem wszystkich powyższych wyrazów jest *-stwo*, co jednak wskutek zbiegu różnorodnych spółgłosek zupełnie się zatario w piśmie i wymowie.

i etnograficzne — zob. *Imiona własne cudzoziemskie*.
cudzysłów, 2. -słowu, 1. mn. -słowu, 2. -słowów.
cukier, 2. cukru.
cukiernia, tych -ni, rzadziej: -kierń.
cukrować się, -uje się. Zob. *uję*.
cukrzeć, cukrzeje, cukrzało.
cukrzyć, cukrzy, cukrzył.
ewalem*, bardzo rzadko: *czwałem**.
ewalować * (bardzo rzadko: *czwałować* *), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
cybuch, 2. -cha.
cybula, pisz: *cebula* — zob.!
Cycero, 2. Cyclerona.
cyceroński.
cyfra, tych *cyfr*.
cygan (= oszust, kłamca), 1. mn. -ny; *cyganka*, 2. -ki.
Cygan, 1. m. Cygani * (forma prawdziwał). W języku książkowym i w żywej mowie ogółu spotykamy bardzo często formę: *Cyganie*.
Cyganka, 2. -ki, 1. mn. -ki, 2. -nek. Zob. *cygan*.
cyganski.
cygareto, 1. mn. -ra, 2. -gar.
cykuta (= skórka z pomarańczy smażona w cukrze i t. p.), bardzo rzadko: *cykała* (choć po włosku: *succada*).
cykl, 2. cyklu.
cyklista, 1. mn. *cykliści*.
Cyklop, 1. mn. -py, -pi.
cykoria, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
cykuta.
Cylicya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
cylinder, 2. -dra.
cymbal (= przyrząd muzyczny), 2. -łu, częściej w 1. mn. *cymbały*, 2. -łów; *cymbał* (= głupiec), 2. -ła, 1. mn. -ły, 2. -łów.
Cymon.
cynizm. Zob. *-izm*.
Cypr, 2. Cypru, na Cyprze.
Cypryan.
cypryjski (od *Cypr*).
cyrkiel, 2. -kla.
cyrograf, 2. -fu.
cyrulik, 1. mn. -cy.
Cyrus.
Cyryl.
cyrylica, 2. -cy.
cystersna, tych *cystern*.

Cysters, 1. mn. -si. Zob. Nazwy zakonników.
cysterski.
cytadela, 2. -li.
cytra, tych *cytr*.
cytrynówka. Zob. *-ówka*.
cytryzysła, 1. mn. *cytryzysci*, 2. *cytryzysłów*.
cytryzyska, 3. i 7. *cytryzysce*, tych *cytryzyszek*.
cywilizacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
cywilizować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

cz czy **trz**? Przed spółgłoskami brzmi *trz* jak *cz*, z czego wynikają pewne wątpliwości ortograficzne. Pisz: wieczny (= nieskończenie długo trwający), ale: wieczny n. p. dzień (= w którym wiatr silny wieje); opaczny, opacznie (= niedorzeczny, wypaczony, na opak), ale: opatrny, nieopatrny (= baczny, oględny, nieogłędny); trzcina, ale: czcionka (= litera drukarska); trzmiel, trznadel, trzpiot — *czcić, czczony, czczy, czkawka, cztery* . . .
czahary, 2. -rów (= zarośla).
czaić się, *czaję się, czaisz się, czaim się, czaiście się, czaj się, czaiłem się, czaiłi się*; rozk. *czaj się, czajcie się*.
czajka, tych *czajek*.
czambul, 2. -łu.
czapka, w *czapce*.
czarci, *czartowski*. Zob. *-ski* czy *-wski*?
czardasz (taniec węgierski), 2. -sza.
czarniawy, rzadziej: *czerniawy*.
czarnieć — zob. *czernieć*.
czarniuchny — zob. *-uchny*.
czarniutki — zob. *-utki*.
czarno, sł. w. *czarniej*.
czarnobrewy, -wa, -we, 1. mn. *wi, -we*.
czarnogórski.
Czarnogórze, 2. -rza (kraj); często także: Czarnogóra, 2. -ry.
Czarnogórzec, 1. mn. -górcy.
czarnoksięski.
czarnoksiężstwo.
czarnoksiężnik, 1. mn. -cy.
Czarnolas, 2. Czarnolasu.
czarnolaski.
czarnomorski.

czarnooki, -ka, -kie.
czarnowłosey, -sa, -se.
czarny, st. w. czarniejszy, l. mn. czarniejsi; morze Czarne.
Czarny Dunajec, nad Czarnym Dunajcem.
czarodziejstwo, tych -dziejstw.
czarować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
czart, 2. czartu, l. m. -ci (rzadziej: -ly).
czartowski, czarci. Zob. -ski czy -wski?
czarujący.
czasopismo, tych -pism. Nazwy czasopism piszemy wielką literą: Ateneum, Czas, Życie, Tygodnik mód i powieści, Echo muzyczne i teatralne — zob. Wielkie litery.
Czasownik — zob. *Słowo*.
czaszka, w czaszce.
czatować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
czaty, tych czat.
cząber, cząbr — zob. cąber.
cząsteczka, w cząsteczce.
Cząstka to — zob. *to*.
Cząstka wzmacniająca — zob. -że.
Cząstki nieokreślone -bądź, -kolwiek, -kroć — zob. -bądź, -kolwiek, -kroć.
czcieiel, tych -li.
czcie, czczę, czcisz, czci . . . czczą, rozk. czcij.
czciogodny.
czcionka (nie: trzcionka!), tych czcionek.
czczo; jest mi czczo. Porówn. na czczo.
czczony, -na, -ne, l. mn. czczeni, czczone.
czczość, 2. czczości.
czyży, -a, -e.
Czech, l. mn. Czesi, 2. Czechów; *Czechy* (kraj), 2. Czech.
czechizm. Zob. -izm.
Czechy — zob. Czech.
czeczotka, 3. i 7. -czotce, tych czeczotek.
czeczuga, tych -czug.
czegóz (rzadziej: czegoż), ale: czegoś (nie: czegós).
czek, 2. czeku.
czekolada.

czekoladka, 3. i 7. -ladce.
czeladka, 3. i 7. -ladce.
czeladź, 2. -dzi.
czelusć, 2. -ści, l. mn. -ści albo -ście, 2. ści.
czemu, czemuto, czemuż, czemużby, czemużto.
czepiek, 2. czepka.
czepiac się.
czepiec, 2. czepca, l. mn. czepce.
czereпча, 3. i 7. -remsze.
czereśnia, tych -ni.
Czerkies, l. mn. -si.
Czerkieska, 3. -kiesce.
czerkieski.
czerniawy, części: czarniawy.
czernić, czernieć, czarnieć, czernić się. a) *czernić* (= barwą czarną powlekać, brudzić, źle o kim mówić), czernię, czernisz, czerni, czernimy . . . czerniłem, czernił. Służący czerni buty. On czerni mię przed ciotką. — b) *czernieć* albo *czernić się* (= ukazywać się w barwie czarnej, wyglądać czarno). Czernieć, czernieje, czernieje . . . czernieją, czerniałem, czerniał, czernieli, czerniały. *Czernić się*, czerni się, czerniło się i t. d. Za wsią czerniały (albo: czerniły się) pola. — c) *czernieć* czernieje i t. d. (rzadziej: czarnieć, czarnieje) = przybierać barwę czarną, ciemnieć. Ten atrament szybko czernieje.
czernieć — zob. czernić.
czerni, 2. czerni.
czarpać, czerpie, rozk. czerp, czerpmy, czerpcie.
czerstwieć, czerstwieje.
czerstwy.
czerwcowy.
czervec, w czerweu. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.
czervonoskóry.
czzerwony, -na, -ne, l. mn. czzerwoni, -ne; st. w. czerwieńszy, -a, -e, l. mn. -si, -sze; morze Czerwone.
czeski.
czeszczyzna. Zob. -izna.
Czeszka, 3. Czesze, tych Czeszek.
czeseć, 2. czci.

-czę, **-czesz**, **-cze** . . . czy -czę, -czesz, -ce . . . ? w słowach takich jak: deptać, bełkotać, druzgotać i t. p. — zob. *deptać*.

często, st. w. częściej.
Częstochowa. Zob. nazwiska miast, wsi, rzek . . . na *-owa*.
Częstochowianin, 2. -wianina, l. m. -wianie, 2. -wian. Zob. *-anin*.
częstochowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
częstokół, 2. -kołu.
częstokroć. Zob. *-kroć*.
częstować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
częsty, częstszy (rzadziej: częściej-szy).
część, te części.
czkawka.
czmychnąć, czmychnął; rozk. czmychnij.
czoło, na czole, tych czół.
czołobitny.
czop, 2. czopa.
czosnek, 2. czosnku, l. mn. czosnki.
czosnkowy.
czółenko, tych -nek.
czółno, tych czółen (rzadziej: czółn).
czterdziestka, 3. i 7. -dziesiątce.
czterdziestodniowy.
czterdziestogodzinny.
czterdziestoletni.
czterdziestu (uczniów); czterdzieści (kwiatów, kobiet, drzew). Odmieniaj jak: *pięciu, pięć* — zobacz!
czterdzieści — zob. czterdziestu.
czterech — zob. cztery.
czterechsetny.
cztery (uczniowie) albo czterech (uczniów), cztery (kwiaty, drzewa). Odmieniaj jak: *trzej, trzy* — zobacz!
czternastka, 3. i 7. -nastce.
czternastodniowy.
czternastoletni.
czternastozłotkowy.
czternastu (uczniów), czternaście (ptaków, kobiet, drzew). Odmieniaj jak: *pięciu, pięć* — zob. !
czternasty.
czternaście — zob. czternastu.
czterodniowy.
czteroklasowy.
czterokrotny.
czteroletni.
czteromiesięczny.
czteropiętrowy.
czterotomowy.
czterowersz, 2. -sza.

czterozgłoskowy.
cztery — zob. cztery.
czterykroć. Zob. *-kroć*.
czteryśta — zob. czteryśtu.
czteryśtu (uczniów); czteryśta (ptaków, kobiet, drzew). Odmieniaj jak: *trzyśtu, trzyśta* — zobacz!
czub, 2. -ba.
czubaty.
czubek, 2. czubka.
czubić się, czubimy się; rozk. czub się, czubcie się.
czuć, czuje, rozk. czuj.
czujny.
czuły.
czumak.
czupryna.
czuwać.
czwałem — zob. cwałem.
czwałować — zob. cwałować.
czwartek, 2. czwartku; co czwartek.
czwartoklasista, l. mn. -siści.
czworo (dzieci), 2. czworga (dzieci) i t. d. Odmieniaj jak: *dwójce* — zobacz!
czworobok, 2. -ku.
czworograniasty.
czworokąt, 2. -ta.
czworokątny.
czworonożny.
czwórka, tych czwórek.
-czy. Pisz *d* w przymiotnikach takich, jak: śledecy, doradcey, możnowładcy i t. d. — zob. *dowódca*.
czy, czyż, czyżby. Zob. a) -że; b) *by*.
czyhać.
czyj, 2. czyjego, 6. czyim, 7. w czyim, l. mn. czyi, czyje, 2. czyich, 3. czyim; *rodz. żeł.*: *czyja*, 2. i 3. czyjej, 4. czyją, l. m. czyje, 3. czyim, 6. czyjemi; *rodz. nij.*: *czyje*, 6. czyjem, 7. w czyjem, l. mn. czyje, 3. czyim, 6. czyjemi.
czyjbądź, czyjkolwiek, czyjkolwiek-bądź; 2. czyjegobądź, czyjegokolwiek, czyjegokolwiekbądź i t. d. Zob. a) *czyj*; b) *-kolwiek*; c) *-bądź*.
czyli, czyliż. Zob. -że.
-czyni. Pisz *d* w rzeczownikach takich, jak: rządyczni, radczyni, władczyni i t. d. — zob. *dowódca*.

Czynny imiesłów nieodmienny (zaprzęsły) na *-szy* — zob. *-szy* czy *-lszy?*

czyrak (nie: czerak).

czysto, czysciej.

czysty, l. mn. czysci; czystszy albo czysciejszy, l. mn. czystsi albo czysciejsi.

czyszczenie, 2. -nia.

czyscić, czyszczyć, czysci, czyscimy; rozk. czysć, czysćcie.

czyszciec, 2. czysca * albo czysca * (forma prawidł., ale rzadziej używ.).

czyscowy *, rzadko: czysćcowy (forma prawidłowa).

czysciuchno. Zob. *-uchny*.

czysciuchny. Zob. *-uchny*.

czysciutki. Zob. *-utki*.

czysciutko. Zob. *-utki*.

czytelnia, tych czytelni, niekiedy także: czytelń.

czytywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*, **czyż** (spójnik), czyżby. Zob. a) *-że*; b) *by*.

czyż (ptak), tych czyżów; czyżyk.

czyżyk — zob. czyż (ptak).

ć czy **dz** w bezokoliczniku? — zob. Bezokolicznik, uw. 1.

ć, **c** czy **dz**, **dz**? — zob. *dz*, *dź* czy *c*, *ć*?

ćma, 2. ćmy, tych ciem.

ćwiartka, w ćwiartce.

ćwiczyć, ćwiczymy, rozk. ćwicz, ćwiczcie.

ćwiczek, 2. ćwiczcza.

ćwiek, 2. -ka.

ćwileré, l. mn. -ci.

ćwierćwiekowy.

ćwik, 2. ćwika, l. mn. -ki.

ćwikła, 2. ćwikły.

D.

d czy **dz** przed przyrostkiem *-ca* w wyrazach takich, jak: radca, radca, nakładca i t. p.? — zob. *owódeca*.

d czy **t**? W wyrazach takich, jak: głód, drut; młodszy, świętszy; gwiazdka, ciaszka i t. p. wymawiamy spółgłoski *d*, *t* zupełnie jednako, bo spółgłoska *d* brzmi jak *t* na końcu wyrazów i przed spółgłoskami cichymi (mocnymi). Wątpliwości ortograficzne tego rodzaju usunie prawie zawsze następująca wskazówka praktyczna: Przekształć wyraz tak, aby po powyższych spółgłoskach (*d*, *t*) nastąpiła samogłoska, a jeżeli w odmianie tego wyrazu niema odpowiedniej formy, to szukaj jej wśród wyrazów o tej samej osnowie lub o tym samym pierwiastku: głód (pisz *d*, bo mówimy głodu), chałka (cha/a), gromadka (gromada), chudszy (chudy), świętszy (święty) i t. d. Pisownia rozstrzyga więc o znaczeniu następujących wyrazów: bud (l. p. l. p. buda), but (bu-

ty); dziadki (dziadek), dziatki (2. p. dziatek); ład (ładu), lant (lontu); ład (ładu), łat (łata); obiad (obiadu), obiał (l. p. l. p. obiata, wyraz przedstawiający=ofiara, ślub), objadł (w mowie potocznej opuszczamy zwykle końcówkę ł); pod (pode mną), pot (potu); śród (= wśród; środek), śrut (śrutu); uzd (uzda), ust (usta) i t. d.

dach, 2. -chu.

dachówka. Zob. *owka*.

dać, rozk. daj, dajmy, dajcie; dawsz.

daktyl (owoc, stopa wierszowa), tych daktyli, rzadziej: -lów.

daleko, st. w. dalej.

dalibóg, dalipan.

dalmacki.

Dalmacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

damasceński (od Damazek).

Damaszek (miasto), 2. Damazku.

Damian.

Danaidy, 2. Danaid.

Dania, 2. i 3. -nii, 4. -nię; duński.

Daniel (prorok).

daniel (zwierzę), tych -li, rzadziej: -lów.

Dante, 2. -tego, rzadziej: Dant, 2. Danta.

dantejski (od Dante).

Darmstadt.

darmstadtzki.

darować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

darowizna, 3. i 7. -iznie. Zob. *izna*.

darwinista, l. mn. niści.

darwinizm. Zob. *-izm*.

Daryusz.

darzyć, darzymy, rozk. darz, darzcie.

datek, 2. datku.

dawka, 3. i 7. dawce.

dąb, 2. dębu, 3. dębowi, 4. dąb, 5. dębie, 6. dębem, 7. w dębie (formy «dęba» używamy tylko w wyrażeniu: koń staje dęba i t. p.).

Dąbrowa (zobacz: Nazwiska miast, wsi . . . na -owa).

dąbrowa (= gaj dębowy), 2. -wy, 3. -wie, 4. -wę.

dąbrowski (przymiotnik od Dąbrowa).

dać, dmę, dmiesz, dmie . . . dma; dał, dęła, dęli, dęły; rozk. dmij; dęty.

daśy, 2. -sów.

dażyć, dażymy; rozk. daż, dażcie.

dech, tego tchu, temu tchu, tym tchem, w tchu. Mówimy i piszemy: dech, oddech, ale: oddychać, wdychanie, wydychać, wydychanie (nie: oddechać, wdechać, wydechać).

decydujący.

decygram, 2. -ma.

decylitr, 2. -tra.

decymetr, 2. -tra.

Decyzja.

decyza, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.

Dedalus albo **Dedal**, 2. Dedala.

definicja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

defraudacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

deista, l. mn. deiści.

dekadent, l. mn. -denci. Zob. *-ent*.

dekadentyzm. Zob. *-izm*.

deklamacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

deklamator, l. mn. -rzy albo -rowie

deklować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

deklaracja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

deklinacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

dekoracja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

delegacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

delficki.

Delfy, 2. Delf.

delia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.

Delille, 2. Delille'a albo Delilla. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.

dellryum. Zob. gimnazyum.

Delos (nieodm.).

demagogia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.

demokracja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

Demokryt.

demonizm. Zob. *-izm*.

demonstracja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *om*, *on*.

demoralizacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

demoralizować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

Demostenes.

denko, tych denek.

dentysta, l. mn. -tyści. Zob. *em*, *en*.

denuncjacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

denuncjant, l. mn. -cyanci.

departament, te -menty, rzadziej: -menta. Zob. *-ment*.

dependent, l. mn. -denci. Zob. *em*, *en*.

deptać. Formy dawniejsze, obecnie jeszcze tylko w języku książkowym używane: depcę*, depcesz*, depce*, depcemy*, depcecie*, depca*, depcąc*, rozk. depc*, depcicie* i t. d. Dzisiaj mówią i piszą prawie powszechnie: depcę, depcesz, depce, depczemy, depcecie, depcąc, depcząc, depcz i t. d. Są to formy poprawne! Podobnie odmieniają się wszystkie czasowniki tej grupy: bełkotać, chleptać, druzgotać, klekotać i t. p.

deputacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

dereniówka. Zob. *-ówka*.

Descartes — zob. Kartezyusz.
deska, 3. desce, tych desek.
despotyzm. Zob. *-izm*.
destylacja albo **dystylacja** (po łac. *destillatio*, rzadziej: *distillatio*), 2. i 3. *-cyi*, 4. *-cyę*.
destylarnia albo **dystylarnia**, tych *-larni*, rzadziej: *-larn*. Zob. *destylować*.
destylować albo **dystylować** (po łac. *destillare*, rzadziej: *distillare*).
deszcz, 2. deszczu (rzadziej: *dżdżu*), 1. mn. deszcze (rzadziej: *dżdże*).
deszczówka. Zob. *-ówka*.
deszczulka, tych *deszczulek*.
detronizacja, 2. i 3. *-cyi*, 4. *-cyę*.
Dezydery, 2. *-rego*; Dezyderyusz, 2. *-ryusza*.
dezynfekcja, 2. i 3. *-cyi*, 4. *-cyę*.
dębina.
dębowy.
dęty (zob. *dać*).
Dickens, 2. *-sa*.
Diderot, 2. *-ta*.
dja... zob. *dya...*
dje... zob. *dye...*
dju... zob. *dyu...*
dłaczego¹⁾, **dłaczegóż**, **dłaczegóżby** (rzadziej: *dłaczegoż*, *dłaczegóżby*).
dłań — zob. *nań*.
dłatego.¹⁾
dłoń, 1. mn. *-nie*, 2. *-ni*.
dłoto *²⁾ (niektórzy piszą: *dłuto*), tych *dłót*.
dłubać, rozk. *dłub*, *dłubcie*.
dług, 2. *-gu*.
długi, st. w. *dłuższy*.
długo, st. w. *dłużej*.
długoletni.
długotrwały.
dłużnik, 1. mn. *-cy*.
dmuchać.
dmuchawka.
dmuchnąć, rozk. *dmuchnij*.
dnieć, *dnieje*, *dniało*.
Dniepr, 2. *Dniepru*.
dnieprzański.
Dniestr, 2. *Dniestru*.
dniestrzański.

¹⁾ A. Kryński: dla czego, dla tego

²⁾ A. Kryński zaleca pisać: *dłoto*, A. Brückner: *dłoto*.

dno, 2. *dna*, 3. *dnu*; 1. mn. *dna*, 2. *den*.
do czysta.
do dnia — zob. *do dnia*.
do dziś, do *dziś* dnia.
do jutra.
do licha.
do niedawna.
do ostatka.
do późna.
do rana.
do reszty.
do syta.
do szczełtu.
do woli — zob. *dowoli*.
dobiedz — zob. *biedz*.
dobięgnąć — zob. *biedz*.
dobierać.
(dobitek) — zob. *na dobitkę*.
(dobitka) — zob. *na dobitkę*.
dobór, 2. *-boru*.
Dobra (wieś), w *Dobrej*. Zob. *Nazwiska miast, wsi, rzek* rodz. *żeńs.* o formie *przymiotnikowej*.
dobra, tych *dóbr*.
dobra noc — zob. *dobranoc*.
dobrać — zob. *brać*.
dobranoc! (nieodmienne — razem!). *Wyszedł, nie powiedziawszy mi nawet dobranoc! Pokłóciliśmy się na dobranoc (= przed spaniem). Oddzielnie piszemy zwykle w wyrażeniach: życzę wam dobrej nocy i t. p.*
dobro, 2. *dobra*, 3. *dobru*, 5. *dobro!* 6. *dobrem*, 7. w *dobru*.
dobrobyt, 2. *dobrobytu*, w *dobrobycie*.
dobroczynny.
dobroduszny.
dobrodziej.
dobrodziejka.
dobrodziejstwo, tych *-dziejstw*.
dobry, st. w. *lepszy*, 1. mn. *lepsi*.
dobrze, st. w. *lepiej*.
dobudować — zob. *budować*.
dobyć — zob. *dobywać*.
dobywać, *dobyć* (= *wyciągnąć, wydobyc, dotrwać*), *dobędę*, *dobędzie*, rozk. *dobądź*, *dobądźcie*; *dobywszy*.
docent, 1. mn. *-cenci*. Zob. *-ent*.
docentura. Zob. a) *-ura*, b) *em, en*.
dochodzić, rozk. *dochodź*, *dochodźcie*.

dochód, 2. *-chodu*.
dociąć — zob. *ciąć*.
dociągnąć — zob. *ciągnąć*.
docieć, *docieknę*, *dociekl*, rozk. *docieknij*; *docieklszy*. Zob. *-szy czy -lszy?*
docierać.
dodać — zob. *dać*.
dotadni, *-nia*, *-nie*, 2. *-niego*, *-niej*; rzadko: *dotadny*, *-na*, *-ne*, 2. *-nego*, *-nej*.
dotadnio.
dotnia (= *raniutko*).
dozrzeć — zob. *zrzec*.
doglądać.
dogmat, 2. *-tu*; 1. m. *-ty*, rzadziej: *-ta*.
dogorywać, *dogorywa*.
dogrzewać.
doić, *doję*, *doisz*, *doi*, *doimy*, *doją*; rozk. *dójj*, *dójjcie*. Zob. *stroić*.
dojazd, 7. *-jeżdźcie*.
dojeżdżacz, 1. mn. *-cze*, tych *-czy* albo *-czów*.
dojeżdzać.
dojmować, *dojmuje*. Zob. *-uję*.
dojmujący.
dojrzały. *Człowiek dojrzały*, 1. m. *ludzie dojrzały* — ale: *ten młodzieniec szybko dojrzał, ci młodzieńcy szybko dojrzały*.
dojrzeć (= *stać się dojrzałym*), *dojrzeję*, *dojrzejesz*, *dojrzeje* . . . *dojrzałem*, *dojrzał*, (oni) *dojrzały*, (one) *dojrzały*; rozk. *dojrzej*, *dojrzejcie*. *Dojrzeniać*, *dojrzewam*, *dojrzewa*. Porównaj: a) *dojrzały*, b) *dojrzeć* (= *zobaczyć*).
dojrzeć (= *zobaczyć*), *dojrzę*, *dojrzy*, *dojrzymy*, *dojrzą*; *dojrzał*, *dojrzały*, rozk. *dojrzyj*, *dojrzyjcie*. Porównaj: *dojrzeć* (= *stać się dojrzałym*).
dojrzewać — zob. *dojrzeć*.
dojść, *dojdę*, *dojdzie*, *doszedł*, *doszli*; rozk. *dojdz*, *dojdzmy*, *dojdzcie*; *doszedłszy*.
dokazać, *-każe*, rozk. *dokaż*, *dokażcie*.
dokazywać, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
dokąd.
dokądbyć. Zob. *-bądź*.
dokądkolwiek. Zob. *-kolewiek*.
dokoła, *dookoła*.

dokonywać, *dokonywam*, *-nywasz*, *-nywa*, *-nywamy*, *-nywacie*, *-nywają*; rozk. *dokonywaj*, *-nywajcie*. *Formy: dokonuję, -nujesz, nuje . . . nują*; rozk. *dokonuj, -nujcie* spotykamy często w mowie potocznej (zwłaszcza *galicyjskiej*), niekiedy także w języku *książkowym*. Zob. *przekonywać*.
doktor *. 1. mn. *-owie* albo *-rzy*. W *galicyjskim* języku *książkowym* prawie *powszechnie: doktor*, w *Królestwie Polskim* bardzo często: *doktor*. Zob. *-or*.
doktorowa, *tej* *-owej*, *tę* *-ową*, *te* *-owe*. Zob. *szewcowa*.
doktor — zob. *doktor*.
dokuczać.
dokument, 1. mn. *-ta* albo *-ty*. Zob. *-ument*.
dolać — zob. *lać*.
dolewać.
dolina. *Nazwy dolin* piszemy wielką literą: *dolina Orawska*, *dolina Nowotarska* i t. d.
dolny.
dolożyć — zob. *łożyć*.
dom, w *domu*.
Domejko. Zob. *Matejko*.
Domicyan.
domieszać — zob. *mieszać*.
domieszka, 3. i 7. *-mieszce*.
domieszać, *pisz domieszać* — zob. *mieszać*.
Dominikanin, 1. m. *-kanie*, 2. *-kanów*. Zob. a) *Nazwy zakonników*; b) *-anin*.
dominikański.
domostwo, tych *-mostw*.
domyślać się — zob. *domyślić się*.
domyślić się, *domyśliłem się*, *domyślili się*, rozk. *domyśl się*, *domyście się*; *domyślać się*, *domyślał się*, *domyślali się*.
domyslny.
donajac — zob. *najac*.
donica.
donieść — zob. *nieść*.
doń — zob. *nań*.
dookoła, *dokoła*.
dopatrzeć się, *dopatrzymy się*, *dopatrzył się*; rozk. *dopatrz się*, *dopatrzcie się*; *dopatrzywszy się*.
dopełnić, rozk. *dopełnij*.
dopiąć — zob. *piąć*.

dopiero, dopiero co (wyszedł).
dopilnować — zob. pilnować.
dopisek, 2. dopisku, *tych -ów.
dopisywać, -suje, rozk. -suj. Zob. -uję.
dopomnieć się, dopomnę się, -pomni się, -pomnimy się, -pomną się, rozk. dopomnij się; dopomniawszy się.
dopomóż, dopomoże, -mógł, rozk. dopomóż, -móście. Zob. móżd.
dopóki.
dopóty.
doprawdy.
doprządz — zob. zaprządz.
doprzągać — zob. zaprządz.
dopust, 2. -stu.
dopuszczać.
dopytywać się, -tuje się, rozk. -tuj się. Zob. -uję.
doradca, 2. -radcy, 1. mn. -radcy. Zob. dowódca.
doradczy. Zob. -czy.
doradczyni, 4. -nię (nie: -nią *), 1. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. a) bogini; b) -czyni.
doręczyć, rozk. doręcz, -ręcznie.
doroczny, -na, -ne.
dorość, dorósł — zob. rósł.
dorozumieć się — zob. rozumieć.
dorożka — zob. doróżka.
dorożkarz — zob. doróżkarz.
dorość, dorósł — zob. rósł.
dorównać.
dorównywać — zob. porównywać.
dorożka * albo **dorożka**, tych doróżek albo dorozek.
dorożkarz * albo **dorożkarz**, tych -rzy albo -rzów.
dorwać się — zob. rwać.
dorywczy.
dorzecz, 1. mn. -cza, 2. -czy.
dorznać — zob. rznać.
dorzucić — zob. rzucić.
dorzynać (nożem, piłą) — ale: dożynać (sierpem zboże). Zob. *rznać, żąć*.
dosiać — zob. siać.
dosiać (bardzo rzadko używane) — zob. dosięgać.
dosięgnąć, pisz: dosięgnąć — zob. dosięgać.
dosłać — zob. siaść.
dosięgać, dosięga; *dosięgnąć* (rza-

ziej: dosięgnąć), dosięgnę, dosięgnie, dosięgnął; rozk. dosięgnij (bardzo rzadko: *dosiać*, dosięże, dosiał). Porówn. *siegać*.
dosięgnąć — zob. dosięgać.
dosłać, dościele — zob. słać.
doślać, dośle — zob. wysłać.
dosłowny (nie: dosłówny); dosłownie.
dosługiwać się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
dosłużyć (się) — zob. służyć.
dostatni, -nia, -nie.
dostępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
dostosować — zob. stosować.
dostosować, pisz: dostosować — zob. stosować.
dostroić — zob. stroić.
dostrzedz — zob. strzedz.
dostrzegać.
dosyć, dość.
dosyłać (nie: doselać), dosyła. Zob. *wysyłać*.
dosypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
doszczętnie.
dość, dosyć.
doświadczać.
doświadczenie, 2. -nia.
doświadczony.
doświadczyć — zob. świadczyć.
dotacza, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
dotąd.
dotknąć — zob. tknąć.
dotrzeć — zob. trzeć.
dotrzymywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
dotychezas.
dotyczyć — zob. dotyczyć.
dotyczyć (się), dotyczy (dawne formy: *dotyczeń, dotyczy* wychodzą z użycia).
dowcip, 2. -pu.
dowcipkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
dowiedzieć się, dowiem się, dowie się, dowiemy się; rozk. -wiedź, -wiedzcie się.
dowieść, dowiodę, -wiedziesz . . . -wiodą; dowiodłem, -wiodł, -wiedli, -wiodły; rozk. dowiedź, dowiedźcie; dowiodłszy. Porównaj: *dowieść* (dowodzić). Zob. Bezokolicznik, uw. II.

dowieść, dowiozę, -wiesziesz . . . -wiozą; dowiozłem, -wiozł, -wieźli, -wiozły; rozk. dowieź, dowieźcie; dowiozłszy. Porównaj: *dowieść*. Zob. Bezokolicznik, uw. II.
dowlec — zob. wlec.
dowodzić — zob. wodzić.
dowoli * — piszą także oddzielnie: do woli.
dowolny.
dowozić — zob. wozić.
dowożenie, 2. -nia.
dowód, 2. -wodu.
dowódca, 2. dowódcy, 1. mn. dowódcy. — Przed przyrostkiem *ca* w wyrazach takich, jak: dowódca, radca, rzadca, władca, nakładca, świętokradca i t. d. piszemy osnowne *d* — wyjątkowo: wychodźca * (rzadko: wychodca), najeźdźca, rzadziej: najezdca.*¹⁾ Powyższe prawidło stosuje się także do rzeczowników i przymiotników takich, jak: radczyni, doradczyni, władczyni, rzadczyni, radcostwo, rządcostwo, zaradczy, doradczy, możnowładczy, śledczy i t. p.
dowództwo. Zob. *-ctwo* czy *-dztwo*?
dowóz, 2. -wozu.
dozorczyni, 4. -nię (nie: -nią *), 1. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. bogini.
dozorać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
dozór, 2. -zoru.
dozwolić, rozk. dozwól.
doża, 2. -ży, 1. m. -żowie, 2. -żów.
dożynki, tych -ków.
dożywocie, 2. -cia.
dół, 2. dołu.
dramat, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta.
dramaturg, 1. m. -owie. Zob. -urg.
dramaturgia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
draperia, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
drapieżność, 1. mn. -chrósty.
drapieżca albo **drapieżca** *. Zob. -ca.
drapieżny.
dratwa, tych dratew albo dratw.
drażliwy — zob. drażliwy.
drażnić — zob. drażnić.
drażliwy *, mówią i piszą także: drażliwy.

¹⁾ A. A. Kryński: najeźdźca, wychodca i wychodźca.

drażnić *, mówią i piszą także: drażnić.
draż, 2. -ga.
drażek, 2. drażka.
drażyć, drażę, -żymy; rozk. draż.
dreptać — zob. deptać.
dreszcz, 2. dreszczu.
drewniko, tych -nek.
drewniany — nie: drewnianny. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
Dreźnieńczyk, 1. mn. -cy.
dreźnieński.
Dreżno, w Dreźnie.
dręczyć, rozk. dręcz, dręczcie.
drętwić (rzadziej: drętwieć), drętwieje, drętwił, drętwieli.
drgać, drgam, drga.
drżawka, tych drżawek.
drżnąć, drżnął, drżnęła, rozk. drżnij; drżnąwszy.
drobiazg, 2. -gu.
drobić, drobimy; rozk. drób, dróbcie.
drobniuchny. Zob. *-uchny*.
drobnutki. Zob. *-utki*.
droga, tych dróg.
drogi, st. w. droższy, 1. m. drożsi.
drogo, st. w. drożej.
drogocenny.
drogowskaz (rzadko: drogokaz), 2. -zu.
drohobycki.
Drohobycz, 2. -cza, w Drohobyczu.
drop, 2. dropia, 1. mn. dropie.
drozd, 2. drozda.
drożdże, tych drożdży.
drożdżowy.
drożeć, drożeje, drożało.
drożyć się, droży się, drożymy się; rozk. droż się, drożcie się.
drożyna (= wążka droga), tych drożyn.
drożyna, 3. i 7. -żyźnie. Zob. *-izna*.
drób, 2. drobiu.
dróżka (= wążka droga), 3. i 7. dróżce, tych dróżek. Porówn.: dróżka (= druchna).
dróżnik, 1. mn. -cy.
druchna (bardzo rzadko: druhna), tych -chen. Porówn. *druh*.
drucianny — nie: drucianny. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
druciarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
drugi, -ga, -gie; 1. mn. -dzy, -gie

drugorzędny.
druh * (bardzo rzadko: druch *), l. mn. druhy albo druhowie. Porównaj: druchna.
druhna — zob. druchna.
Druidowie. Druidzi.
druk, 2. -ku.
drukarnia, tych drukarni, rzadziej: drukarni.
drukarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
drukować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
drumla, tych drumli.
drut (=nić kruszcowa), tego drutu; **drut** (=pręcik do robienia pończochy i t. p.), tego druta.
drutować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
druzgotać — zob. deptać.
Druzus.
družba, l. mn. -bowie, 2. -bów.
družka (= druchna), 3. i 7. družce, tych družek. Porównaj: dróżka (=wążka droga).
družyna (=towarzystwo, grono itp.).
drwa, 2. drew, 3. drwom, 6. drwami, 7. w drwach.
drwalnia, tych drwalni.
Dryada, 2. -dy.
drzazeczka, 3. i 7. -zeczce, tych -zeczek.
drzazga, 3. i 7. drzazdze, tych drzazg, drzazeg.
drzeć (= rozdzierać), drę, drzesz, drze, drą; darł; rozk. drzyj, drzymy, drzyjcie; drąc; przedarłszy, rozdarłszy, wydarłszy. Porówn.: *drzeć* (= trząść się); zob.: *szy czy lszy?*
drzemać (rzadko: drzymać), rozk. drzem, drzemcie.
drzemka (rzadko: drzymka), tych drzemek.
drzewko, 3. -ku, tych -wek.
drzewo, tych drzew.
drzeworyt, 2. -tu.
drzwi, 2. drzwi; nade drzwiami, nad drzwiami.
drzwiczki, tych drzwiczek.
drzymać — zob. drzemać.
drzymka — zob. drzemka.
drzący.
drzączka, 3. i 7. drzączce.
drzeć (= trząść się), drzę, drzy, drzymy, drzał, drzeli, rozk. drzyj, drzyjcie; drząc. Porówn.: *drzeć* (= rozdzierać).

drzenie, 2. -nia, tych drzeń.
dualizm. Zob. -izm.
dubiński (od Dubno).
Dubno, w Dubnie.
duby, 2. dubów; smalone duby.
duch, 2. i 4. ducha.
duchowieństwo.
dudarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
dudek, 2. dudka.
dudka (= piszczałka), 3. dudce, tych dudek.
dudnić, dudni, dudnił, dudniło... albo: *dudnieć*, dudni, dudniał, dudniało.
dudnieć — zob. dudnić.
dudy, tych dud.
duet, 2. -tu.
Duillusz.
dukat, 2. i 4. -ta.
duma.
dumać, rozk. dumaj.
Dumas, 2. Dumasa.
dumka, tych -mek.
dumny.
Dunaj, 2. -ju.
Dunajec, 2. Dunajca.
Dunka — zob. Duńczyk.
Dunkierka, w Dunkierce.
Duńczyk, l. mn. -czycy; Dunka, l. mn. -ki, 2. -nek.
duński; półwysep Duński, archipelag Duński.
duplikat, 2. -tu.
dureń, tych -niów.
durzyć, durzymy; rozk. durz, durzcie.
duścić, dusimy; rozk. duś, duście.
dusigrosz, l. mn. -sze, 2. -szów albo -szy.
dusza, te -sze, tych dusz.
duszny.
duszpasterski.
duszpasterstwo.
duszpasterz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
Duże litery — zob. Wielkie litery.
dużo.
duży, l. mn. duży (nie: duzi). Porównaj: świeży.
dwa — zob. dwaj.
dwadzieścia. Odmiana — zob. *pięciu, pięć*.

dwaj, dwa, dwie, dwa. *Rodz. męs.*: 1. dwaj, dwóch (nie: dwoch), dwu; dwa. 2. dwóch (nie: dwoch), dwu. 3. dwom, dwu. 4. dwóch (nie: dwoch), dwu; dwa. 5. dwaj, dwóch, dwu; dwa. 6. dwoma, dwu. 7. w dwóch, w dwu. Formy 3-go prz. *dwom* i 6. przyp. *dwoma* używają się zwykle wtedy, jeżeli liczebnik nie jest połączony z rzeczownikiem. — *Rodz. żeń.*: 1. dwie. 2. dwóch (nie: dwoch), dwu. 3. dwom, dwu. 4. dwie. 5. dwie. 6. dwiema (rzadko: dwoma). 7. w dwóch, w dwu. — *Rodz. nij.*: 1. dwa. 2. dwóch (nie: dwoch), dwu. 3. dwom, dwu. 4. dwa. 5. dwa. 6. dwoma, dwu. 7. w dwóch, w dwu.
 1. Dwaj uczniowie, dwu albo dwóch uczniów; dwa kruki, pola. 2. dwóch albo dwu uczniów, kraków, pól. 3. dwom albo dwu uczniom, krukom, polom. 4. dwóch albo dwu uczniów; dwa kruki, pola. 5. jak 1-szy. 6. dwoma albo dwu uczniami, krukami, polami. 7. w dwóch albo w dwu uczniach, krukach, polach. — Dwaj gospodarze *kupili* pole, zorali je i zasiali, albo: dwu gospodarzy *kupilo* pole, zorali je i zasiali (nie: zorało je i zasiało).
 1. dwie matki, książki. 2. dwóch (nie: dwoch) albo dwu matek, książek. 3. dwom albo dwu matkom, książkom. 4. i 5. jak 1-szy. 6. dwiema (rzadko: dwoma) matkami, książkami. 7. w dwóch albo w dwu matkach, książkach.
dwakroć. Zob. -kroć.
dwanaście. Odmiana — zob. *pięciu, pięć*.
dwie — zob. dwaj
dwieście — zob. dwustu.
dwoić (się), dwoi (się), dwoiło się. Zob. stroić.
dwoisty.
dwojaki.
dwoje — 1. dwoje dzieci; 2. dwojga dzieci; 3. dwojgu dzieciom; 4. dwoje dzieci; 5. dwoje dzieci; 6. dwojgiem dzieci; 7. w dwojgu dzieciach. Dwoje, troje, czworo... dziecięcioro dzieci płacze (nie: płaczą).
dworski.

dworzanin, tego -rzanina, ci -rzanie, tych -rzan. Zob. -anin.
dworzec, 2. dworca.
dwóch — zob. dwu.
dwóchsetny albo **dwusetny**.
dwójka.
dwór, 2. -ru.
dwu albo dwóch ¹⁾ — nie: dwoch. Odmiana — zob. dwaj.
dwubarwny.
dwudniowy.
dwudziestka, 3. i 7. -dziesiątce.
dwudziestoczerogodzinny.
dwudziestokoronówka. Zob. -ówka.
dwudziestolecie, 2. -cia, tych -ci.
dwudziestoletni, -nia, -nie.
dwudziestomiesięczny.
dwudziestotomowy.
dwudziestu (żołnierzy). Odmiana — zob. *pięciu*.
dwudziesty.
dwugłoska, 3. i 7. -głosce, tych -sek.
dwugłowy.
dwugodzinny.
dwuklasowy.
dwukonka, tych -nek.
dwukonny.
dwukopytny.
dwukropek, 2. -ka, tych -kropków.
dwukrotnie.
dwukrotny.
dwuletni, -nia, -nie.
dwulicowy.
dwumian, 2. -nu.
dwumiesięczny.
dwumilionowy.
dwumilowy.
dwunastka, 3. i 7. -nastce.
dwunastoboczny.
dwunastobok, 2. -ku.
dwunastodniowy.
dwunastogodzinny.
dwunastokąt, 2. -ta.
dwunastokątny.
dwunastoletni.
dwunastościan, 2. -nu.
dwunastotysięczny * albo **tysięczny**. Zob. *tysięczny*.
dwunastowierszowy.

¹⁾ W sprawie pisowni *dwuch* — zob. 6, uwaga III.

dwunastu. Odmiana — zob. *pięć*.
dwunasty. [ciu, pięć].
dwunożny.
dwupięciowy.
dwuramienny.
dwurazowy.
dwururka. 2. -ki.
dwusetny albo **dwóchsetny.**
dwustu (nie: dwieście) uczniów; dwieście kwiatów, kobiet, dzieł; 2. dwustu (rzadziej: dwóchset) uczniów, kwiatów, kobiet i t. d.; 3. dwustu uczniom, kwiatom i t. d.; 4. dwustu (rzadziej: dwóchset) uczniów; dwieście kwiatów, kobiet, dzieł; 5. jak 1-szy; 6. dwustu uczniami, kwiatami i t. d.; 7. w dwustu uczniach, kwiatkach i t. d. — Dwustu uczniów pisze, pisało (nie: piszą, pisali); dwieście kobiet, kwiatów, drzew . . . jest (nie: są) w ogrodzie.
dwutomowy.
dwutorowy.
dwutygodnik. 2. -ka.
dwutygodniowy.
dwutysięczny albo **-tysięczny.** Zob. *tysięczny*.
dwuwiersz. tych -szy, rzadziej: -szów.
dwuzgłoskowy.
dwuznaczný.
dyabeł. 1. mn. dyabły albo dyabli.
dyabełek. -bełka.
dyablo. dyabelnie.
dyadem. 2. -mu, 1. mn. -my.
diagnoza. 2. -zy
dyakon. 1. mn. -ni, -nowie.
dyalekt. 1. mn. -ty.
dyalektyka.
dyalog. 2. -gu.
dyament. w dyamencie. Zob. *-ment*.
Dyana. 2. -ny.
dyaryusz. tych -szy albo -szów.
dychawica.
dydaktyczny.
dydaktyka.
Dydo albo **Dydonia.** 2. -dony, 3. -donie.
dyecezya. tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
dyeta. 3. dyecie, tych dyet.
dyetaryusz. tych -szy albo -szów.

dygnitarz. tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
dygotać — zob. *deptać*.
dygresya. tej -syi, tę -syę, te -syę, tych -syi.
dykeya. tej -cyi, tę -cyę.
dyktando. te -da, tych dyktand — albo: *dyktat*, te -ty, tych dyktatów.
dyktat — zob. *dyktando*.
dyktator. 1. mn. -owie albo -orzy. Zob. *-or*.
dyktatura. Zob. *-ura*.
dyktować. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
dyletantyzm. Zob. *-izm*.
dymisya. tej -syi, tę -syę, tych -syi.
Dymitr Samozwaniec.
dymówka (jaskółka) — zob. *-ówka*.
dynamit. 2. -tu.
dynastyja. tej -sty, tę -styę, tych -sty.
dynia. tych dyń.
Dyodor.
Dyogenes.
Dyoklecjan.
Dyomedes. 2. -desa, niekiedy także: *Dyomed*, 2. -da.
Dyonizus. 2. Dyonizusa albo Dyoniza; niekórzy piszą z grecka: Dyonizos, 2. -zosa.
Dyonizysz. 2. -sza; Dyonizy, 2. -zega.
dyplomacyja. 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
dyrekcyja. tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
dyrektor. 1. mn. -owie albo -orzy. Zob. *-or*.
dyrektorowa. tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
dyrektoryat. 2. -tu.
dyrygent. 1. mn. -genci. Zob. *-ent*.
dysertacyja (rzadziej: *dysertacya**, chociaż po łac. *dissertatio*), tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne, II*.
dysharmonia. tej -nii, tę -nię, tych -nii.
dyskrekcya. 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
dyskurs. 1. mn. -sy.
dyskusya. tej -syi, tę -syę, tych -syi.
dyskutować. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

dysonans (rzadziej: *dyssonans*, chociaż po łac. *dissonans*), 1. m. -nans. Zob. a) *-ans*; b) *Spółgłoski podwójne, II*.
dyspensa. tych dyspens. Zob. *em, en*.
dyspozycya. tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
dysputa. tych dysput.
dysputować. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
dyssertacyja — zob. *dysertacyja*.
dyssonans — zob. *dysonans*.
dyssydent — zob. *dysydent*.
dystylacyja zob. *destylacyja*.
dystylarnia — zob. *destylarnia*.
dystylować — zob. *destylować*.
dysydent (rzadziej: *dyssydent*, chociaż po łac.: *dissidens*), 1. mn. -denci. Zob. a) *-ent*; b) *Spółgłoski podwójne, II*.
dyszeć. dyszy, dyszymy, dyszał.
dyurnista. 1. mn. -niści.
dywidenda. tych -dend. Zob. *em, en*.
dywizya. tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
dyzunita. 2. -ty, 1. m. -ci, 2. -tów.
dyżur. 2. -ru, 1. mn. -ry.
dyżurny.
dz czy **c** w zakończeniu bezokolicznika? — zob. *bezokolicznik*, uw. I.
dz czy **d**? — zob. *d* czy *dz*?
dz, dź czy **c, ć**? W wyrazach takich, jak: *pieniądz*, *miesiąc*; *rydz*, *palec*, *czeladź*, *wilgoć*; *chodź*, *chodźcie*, *wróć*, *wróćcie* i t. p. wymawiamy spółgłoskę *dz* jak *c*, *dź* jak *ć*, bo spółgłoski *dz*, *dź* brzmią jak *c*, *c* na końcu wyrazów i przed spółgłoskami cichymi (mocnymi). Wątpliwości ortograficzne tego rodzaju usunie prawie zawsze następująca wskazówka praktyczna: Przekształć wyraz tak, aby po powyższych spółgłoskach nastąpiła samogłoska, a jeżeli w odmianie tego wyrazu niema odpowiedniej formy, to szukaj jej wśród wyrazów o tej samej osnowie lub o tym samym pierwiastku: *mosiądz* (pisz *dz*, bo mówimy *mosiądu*), *miesiąc* (2. *miesiąca*), *siedź*, *siedźcie* (*siedzieć*), *leć*, *lećcie* (*lecieć*) i t. d. Pisownia rozstrzyga

więc o znaczeniu następujących różnobraźniących wyrazów: *mieć* (bezokolicznik), *mieść* (miedzi); *nuć* (*nuć*), *nudź* (*nudzić*); *obuć* (bezokolicznik), *obudź* (*obudzić*); *pieć* (*pieć*), *pięć* (=miara, 2. *piędzi*); *sadź* (*sadzić*), *ssać* (bezokolicznik); *sieć* (2. *sieci*), *siedź* (*siedzieć*); *szyć* (bezokolicznik), *szydź* (*szydzić*); *śnić* (*zbożowa*, 2. *śnieci*), *śniedź* (=osad na kruszc, 2. *śniedzi*); *zać* (bezokolicznik), *rzadź* (*rzadzić*); *wiec* (*wiecu*), *wiedz* (*wiedzieć*) i t. p.
dzban. 2. -na.
dzbanuszek. Zob. *-uszek*.
dziać się. dzieje się; rozk. *dziej się*.
dziad. 5. *dziadzie*, często także: *dziadu*, 7. w *dziadzie*.
dziadek. 1. m. *dziadkowie*, rzadziej: *dziadki*; *dziadek* (=narzędzie do gnienienia orzechów), 1. m. *dziadki*. Porównaj *działki* (=dzieci).
dziadostwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
dziadowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
dziadówka. Zob. *-ówka*.
dziadulo. 2. -la. Zob. *-ulo*.
dziadunio. 5. -niu. Zob. *-unio*.
dziadus. Zob. *-us*.
dziadzio. tego *dziadzi* albo *dzia*, o *dziadziu!* ci *dziadziowie*.
dział. tego *działu*, temu *działowi*, w tym *dziale* (nie: w *dziele*). *Złożone*: *wydział*, w *wydziale*; *przedział*, w *przedziale*; *podział*, w *podziale*; *rozdział*, w *rozdziale* (rzadziej: w *rozdziele*); *udział*, w *udziale* (niekiedy: w *udziele*); *oddział*, w *oddziale* (rzadziej: w *oddziele*). Porównaj: *działo*.
działo (=armata i t. p.), tego *działa*, temu *działu*, tem *działem*, w tem *dziale*, te *działa*, tych *dział* i t. d. — *Dział* (= *podział* i t. p.), tego *działu*, temu *działowi*, w tym *dziale*, te *działy*, tych *działów* i t. p. — *Dzieło* (= *czyn*, *książka* i t. p.), tego *dzieła*, temu *dziełu*, tem *dziełem*, w tem *dziele*, te *dzieła*, tych *dzieł* i t. d.
dzianet (koń), 2. -ta.
działki (= *dzieci*), 2. -tek. Porównaj: *dziadek*.
dziaństwo. tych *dziaśeł*.
dziczyna. Zob. *-izna*.
dzida. tych *dzid*.

dzieciątko, 3. -ciątka, tych -tek.
dziecicę, tego -cięcia, temi dziećmi.
dziecięcę.
dziecinnieć, -nieje, dziecinnień,
 -nieli, -niały.
dziecinniey.
dziecinnieś.
dzieciobójca, l. mn. -cy
dzieciobójczyni, 4. -nię (nie: -nią*),
 l. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. *hogini*.
dzieciobójstwo, tych -bójstw.
dzieciuch, l. mn. -chy. Zob. -uch.
dziecko, l. mn. dzieci, dziećmi.
dziedzictwo, tych -dzictw.
dziedzicowy.
dziedzicę, 2. dziegciu.
dzieje, 2. -jów.
dziejopisarstwo.
dziejopisarz, tych -rzy albo -rzów.
 Zob. -arz.
dziekan, l. mn. -ni.

Dzielenie wyrazów.

I. Wyrazów jednozłogowych dzielić nie można; złe: kwi|at, dźwięk i t. p.

II. Zgodnie z przyjętym zwyczajem nie zostawiamy na końcu wiersza przymków *w*, *z*, możemy to jednak uczynić, jeżeli występują w postaci *we*, *ze*, gdyż w tym wypadku stanowią odrębne zgłoski: |z do|mu|, |w do|mu|, |w War|szawie|, |w Kra|kowie|; |we| wsi|, |we| Lwo|wie|; podobnie: |zsu|nąć|, |zsu|nać| i t. p.

III. Sposób dzielenia wyrazów takich, jak: ra|no, ze|szyt, ry|solwa|łem, na|około i t. p. — jest prosty i łatwy; trudności wyłaniają się tylko tam, gdzie w środku wyrazu napotykamy zbieg dwu lub kilku spółgłosek (np. ostrzyć, bystry, szczęście, ognisty . . .), a trudności te są nieraz tak wielkie, że usunąć je może tylko zawodowy językoznawca. To skłoniło Akademię Um. do wydania wskazówek, które wprawdzie nie wytrzymują krytyki ze stanowiska naukowego, ale mają tę zaletę, że są praktyczne i dla ogółu piszących przystępne:

a) Dzielimy wyrazy zazwyczaj w ten sposób, że część wyrazu, zo-

stawiona na linii zapisanej, kończy się na samogłoskę, zgłoska zaś następna zaczyna się od spółgłoski: gwiaz|da, gę|sty, by|stry, ostrzyc|, ostrzyc|, ognis|cie, zró|dło, siwi|żna i t. d. Wyjątek stanowią tylko takie zgłoski, które się kończą na *j*, *ł*, *l*, *m*, *n*, *ń*, *r*, *rz*, ilekroć po tych spółgłoskach następuje jakakolwiek spółgłoska: wszel|ki, tyl|ko, mar|twy, trum|na, dzierz|awa, lej|kiem, cien|ki i t. p.

b) Jeżeli w środku wyrazu po spółgłosce głośnie (ślabej), następuje cicha (mocna)¹⁾, to spółgłoskę głośną zostawiamy na końcu zapisanego wiersza: marnotr|awstwo, śledz|two, gąb|ka, bliz|ki, ludz|ki itp.

c) Niekiedy zbieg różnorodnych spółgłosek jest tego rodzaju, że nie możemy stosować powyższych prawideł: wą|pić, zwą|pienie, pyszc|kiem i t. p.

IV. W wielu wypadkach tracimy z oczu wszelkie inne względy, a baczymy wyłącznie na pochodzenie wyrazu i jego części składowe:

a) Oddzielamy przedrostek od istotnej części wyrazu: bez|ustanny, nade|rwać, wys|ać (nie: wys|ać); o|łnić (nie: o|łnić); nad|robić, pod|robić (wyraz główny: *robić*), ale: na|drobić, po|drobić (wyraz główny: *drobić*); po|dłużny, ale: pod|łożyć; pod|rzucić, ale: po|drzeć; pod|ważyć, ale: po|dwoić; ob|umarły, ale: o|budzić; na|dmuchać, ale: nad|mienić; roz|bić, roz|bójnik, we|wnętrzny, wez|głowie i t. p. *Tylko tych przedrostków nie oddzielamy*, które zespoliły się tak ściśle z wyrazem, że ogół piszących uważa je za istotną część wyrazu głównego. Dziel: 1) roz|zum, ro|zumieć, zro|zumieć, ro|zumnie i t. p.; 2) przy|jmę, przy|jmuję, naj|mę, pode|jmę, zde|jmiesz i t. p.; 3) dojrz|eć, spojrz|eć, prze|jrzęć, ujrz|eć . . . ; 4) ode|jść, nade|jdzie, wy|jdzie, obe|jść i t. d. Prawidłowo należałoby dzielić: roz|zum, roz|umieć . . . przy|jmę, przy|

jmuję . . . dojrz|eć, spojrz|eć . . . ode|jść, nade|jdzie i t. d.

b) Oddzielamy końcówkę fleksyjną w formach takich, jak: rób my, radz|my, pisz|my, łap|cie, noś|cie, proś|cie, puść|cie; dziec|mi, ludz|mi . . .

c) Oddzielamy przyrostki, których odrębność żywo odczuwamy: krótszy, więk|szy, zrobi|wszy, od|szedł|szy, otwarł|szy, pest|ka, szóst|ka, koś|ba, proś|ba, groź|ba, rzeź|ba, rad|ca, rzad|ca i t. p.

IV. Wyrazy przyswojone na *-ia*, *-ya*, *-ium*, *-yum* dzielimy: Ma|rya, Alz|ya, lin|nia, gim|nazjum — podobnie: Ma|ryan, Jul|lian, Me|syasz, ku|ryer, dya|beł, dya|ment i t. p. (nie: Ma|ryia, gim|nazy|um, Me|syasz, ku|ryer, dya|beł, dya|ment i t. d.). Nie należą tu wyrazy takie, jak: adju|tant, adju|nt i t. d., które dzielimy: adju|nt, adju|tant . . .¹⁾

działo — zob. działo.
dziennikarz, tych -rzy albo -rzów.
 Zob. -arz.

dzień, temu dniowi, te dni albo dnie; np. ładne dni albo dnie (formę *dnie* spotykamy rzadziej). Mówimy zawsze: dwa, trzy, cztery dni (nie: dnie); suchedni (=post ścisły).

dziergać, dzierga, dziergałem, dziergany — rzadziej: *dziergać*, dzierzga i t. d.

dzierzgać — zob. dziergać.
dzierzawa (nie: dzierzawca). Zob. *rz* czy *rż*?

dzierzawca (nie: dzierzawca). Zob. *rz* czy *rż*?

dzierzawczy (nie: dzierzawczy). Zob. *rz* czy *rż*?

dzierzawić (nie: dzierzawić), rozk. dzierzaw. Zob. *rz* czy *rż*?

dzierzęć — zob. dzierzęć.

dzierzyc (nie: dzierzyc), dzierzycy, dzierzycy. Formy prawidłowe: *dzierzęć*, *dzierzęć* i t. d. wyszły z użycia.

dziesiątek, 2. -siątka, tych -ków.

dziesiątka, 3. i 7. -siątce, tych -tek.
dziesiątkować, -uje, rozk. -uj. Zob. *dziesiąty*. [-uje]

dziesięcioboczny.
dziesięciobok, 2. -ku.
dziesięciodniowy.

dziesięciogodzinny.
dziesięciokat, 2. -ta.

dziesięciokrotny.
dziesięciolecie, 2. -cia, tych -ci.

dziesięcioletni.
dziesięciopiętrowy.

dziesięcioraki.
dziesięcioro (dzieci), 2. dziesięcioro (dzieci) i t. d. Odmieniaj jak: *dwoje* — zobacz!

dziesięciotysięczny * albo **-tysięczny**. Zob. *tysięczny*.

dziesięciu (uczniów), dziesięć (ptaków, kobiet, piór). Odmieniaj jak: *pięciu*, *pięć* — zobacz!

dziesięć — zob. dziesięć.

dziesięć — zob. dziesięć.

dziesięć — zob. dziesięć.

dziewanna (roślina), 2. -wanny.
dziewczę, 2. -częcia, tych dziewcząt. Zob. *kurczę*.

dzieweczka, 3. i 7. -weczce.
dziewiątka, 3. i 7. -wiątce.

dziewiąty.
dziewiectwo.

dziewięcioboczny.
dziewięciobok, 2. -ku.

dziewięciokat, 2. -ta.
dziewięciokatny.

dziewięciokrotny.
dziewięcioletni.

dziewięćdziesięczny.
dziewięćdziesięć.

dziewięćdziesięć (dzieci), dziewięćdziesięć (dzieci) i t. d. Odmieniaj jak: *dwoje* — zobacz!

dziewięćdziesięć, 2. -nu.

dziewięćdziesięć (uczniów), dziewięć (ptaków, kobiet, piór). Odmieniaj jak: *pięciu*, *pięć* — zobacz!

dziewięćdziesięć (żołnierzy), dziewięćdziesięć (kwiatów, kobiet, drzew). Odmieniaj jak: *pięćset* — zobacz!

dziewięćdziesięć — zob. dziewięćdziesięć.

dziewięćdziesiąt — zob. dziewięćdziesiąt.

dziewięćdziesiąt.
dziewięćdziesiąt.

¹⁾ Prawidła A. A. Kryńskiego różnią się znacznie od powyższych wskazówek, gdyż Kryński uwzględnił w większej mierze etymologiczną budowę wyrazów. Zob. Gram. jęz. pols., wyd. IV., str. 399.

¹⁾ Zob. Spółgłoski ciche i głośne.

dziewięćdziesięciu (żołnierzy), dziewięćdziesiąt (kwiatów, kobiet, drzew). Odmieniaj jak: *pięciu, pięć* — zobacz!

dziewięćkroć.

dziewięćset — zob. dziewięćsiuset.

dziewięćsetny.

dziewiętnastoletni.

dziewiętnastu (uczniów), dziewiętnaście (ptaków, kobiet, drzew). Odmieniaj jak: *pięciu, pięć* — zobacz!

Uwaga. Prawie powszechnie mówią: dziewiętnaście, dziewiętnastu, dziewiętnasty, dlatego też nie można potępiać tego sposobu wymawiania; w piśmie zachować należy etymologiczne *ę*. Porównaj: *piętnaście*.

dziewiętnasty — zob. dziewiętnastu.

dziewiętnaście — zob. dziewiętnastu.

dziewka, 3. i 7. dziewce.

dziewoja, tej -woi, tę -ję, te -je, tych -woi.

dziewosłab, 2. -słęba.

dziewucha. Zob. -ucha.

dzieża, l. mn. że, 2. dzież.

dzieżka, 2. i 7. dzieżce, tych -żek.

dzieciół.

dziękować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

dziki, st. w. dzikszyszy, l. mn. dziksi.

Dzikię Pola, 2. Dzikięch Pól.

dziobać, dziobię, dziobiesz, dziobie, dziobałem, dziobał — albo: dziobać*, dziobię*, dziobiesz*, dziobie*, dziobałem* i t. d. — Dziobnąć, dziobnę . . . dziobnął — albo: dziobnąć*, dziobnę* i t. d. (w Galicjii przeważnie: dziobać*, dziobię* i t. d.; dziobnąć*, dziobnę* i t. d.; — w Królestwie Pols.: dziobać, dziobię, dziobie . . . dziobnąć, dziobnę, dziobniesz . . .).

dziobaty albo **dziobaty*** (w Galicjii prawie powszechnie: dziobaty*).

dziobnąć — zob. dziobać.

dziób, tego dzioba* albo dzioba, te dzioby* albo dzioby itd. (w Galicjii powszechnie: dziób, dzioba, dzioby — w Królestwie Pols. przeważnie: dziób, dzioba, dzioby).

dziobać — zob. dziobać.

dziobaty — zob. dziobaty.

dziobnąć — zob. dziobać.

dzisiaj, dziś.

dzisiejszy.

dziś, dzisiaj.

dziura.

dziurawieć, -wimy; rozk. dziuraw, -rawcie.

dziurawiec (roślina), l. m. -rawce.

dziurawy.

dziureczka, 3. i 7. -reczce.

dziwaczeć (= stawać się dziwakiem), dziwaczeje, dziwaczał, -czała, -czeli, -czały. Porówn.: *dziwaczyć*.

dziwaczyć (= postępować dziwacznie), dziwaczy, dziwaczył, -czyła, -czyli, -czyły; rozk. dziwacz, -waczcie. Porówn. *dziwaczeć*.

dziwaczny.

dziwić się, dziwi się, dziwił się, rozk. dziw się, dziwcie się; *dziwować się*, -wuje się, rozk. dziwuj się (w języku książkowym częściej: dziwić się). Zob. -wję.

dziwoląg, 2. -ga.

dziwotwór, 2. -tworu.

dziwować się — zob. dziwić się.

dziwożona, 2. dziwożony.

dzka czy **cka** w rzeczownikach takich, jak: przechadzka, posadzka, tacka? — zob. *cka* czy *dzka*?

dzki czy **cki** w wyrazach takich, jak: ludzki, szwedzki, szkocki, bracki i t. p.? — zob. *cki* czy *dzki*?

dztwo czy **ctwo** w wyrazach takich, jak: dowództwo, bractwo i t. p.? — zob. *ctwo* czy *dztwo*?

dzwon, 2. -nu (rzadziej: -na), l. m. -ny, 2. dzwonów. Porówn.: dzwono.

dzwonnica* (w języku książkowym rzadko: dzwonica*).

dzwonnik, l. mn. -cy.

dzwono (część koła wozowego), 2. -na, 3. -nu, tych dzwon. Porównaj *dzwon*.

dz czy **ć** w zakończeniu bezokolicznika? — zob. Bezokolicznik, uw. 1.

dzś, **dz** czy **ć**, **c**? — zob. *dz*, *dź* czy *c*, *ć*?

dzwięczec, dzwięczy; rozk. dzwięcz, dzwięczcie.

dzwięczny.

dzwięk, 2. -ku.

dzwignąć, dzwiga.

dzwignąć, dzwignąłem, nęła, -nęli, -nęły; rozk. dzwignij; dzwignąwszy.

dzwignia, l. mn. -nie, 2. -ni.

Dzwina, 2. -ny.

Dzwinsk (nie: Dynaburg), 2. -ska.

dzżdżownica, l. mn. -ce.

dzżdżu (przyp. 2.) — zob. deszcz.

dzżdżysty.

dżet, 2. dżetu, l. mn. dżety.

dżokej, l. mn. -je, 2. -jów. Zob. *ke*.

dżuma, 2. -my

E, E.

e czy **ę**? Zob. 1) *ę*; 2) *Błędne wymawianie*.

e czy **i**, **y**?

I. Pisz **e** nie **i**, **y**: a) apteka, bielmo (nie: bilmo), bieda (= niedostatek), brzeg, celować, cerować, cherlać, cherlawy, chlew, czepek, czosnek (nie: czosnyk), cztery, dopiero, dziergać, dzieża, gniew, grzech, grzeszyć, Kazimierz, kolebka, kołnier, kreda, kreska, kreślić, lejek (nie: lijek), leż, miesiąc (ciasto), mleko, naperzony, narzekać, nawiedzić, nerka, nietoperz, nocleg, odwiedzić (nie: odwidzić), oświecić, papier, papież, pasterz, perz, polewka, rzeka, saletra, siekiera, sknera, sknerstwo, srebro, strzelać, szczerpać = łupać (nie: szczypać = chwycić paznokciami, kleszczami), szero-

ski, szperać, ścierać, ścierka, śledź, śmiech, śnieg, śpiewać, świeca, świecić, świerk, świerszcz, świeży, też, wierzch, wierzchołek, Włodzimierz, wycierać, zegar, ziemniak, złodziej (podobnie: dobrodziej, kołodziej i t. d.), zwiedzać, zwierz, zwierzę, żerdź, żołnierz i t. d.

Uwaga. Dawniej pisano powszechnie: kryślić, świcić, dopiero, chliw, cztery, siekiera i t. d.

b) *ej* (nie: *ij*, *ij*) w stopniu wyższym i najwyższym przysłówków: bliżej, mniej, gorzej, ostrzej, wyżej i t. d.

c) *ej* (nie: *ij*, *ij*) w przyp. 2. 3. i 7. odmiany zaimkowej na rodzaj żeński: tej, swej, owej, czarnej, trze-
cjej i t. d.

II. **i**, **y** nie **e**: badył (nie: badel) czyrak (nie: czerak), dogorywać, dosyłać, nasyłać, odsyłać, posyłać, przysyłać, wysyłać, posyłka, wysyłka (nie: dosełać, nasełać, posełka i t. d.), dyrekcyja, dyrektor (nie: derekcyja, derektor), haczyk (nie: haczek), obsyhać (nie: obsechać), wysyhać; oddychać, wdychać, wydychać (nie: oddechać, wdechać, wydechać — ale: oddech!); poręczka (= krzew) i w. i.

III. Pisz: a) boleję, chciej, chciejcie, grzej, lej, śmieję się i t. d., ale: ciągnij, drzyj, drzyj, nazwij, spojrzij, trzój, żnij (żać), rznij (rznać) i t. d. *Prawidło* — zob. *ej* czy *ij*, *uj* w trybie rozkazującym?

b) dojrzeć, przejrzeć, spojrzeć, ujrzeć, wejrzeć; drzeć, drzeć, milczeć, myśleć, rzeć, trzeć, umrzeć, wściec się, żreć i t. d. — ale: dzierżyć (prawidłowa forma *dzierzeć* wyszła z użycia), opatrzeć, umyślić i t. d. *Prawidło* — zob. Bezokolicznik, uw. 3.

c) karmimy (nie: karmimy), mówimy, musimy, nosimy, prosimy, wolimy i t. d. *Prawidło* — zob. *-imy*, *-ymy*.

Eakus albo **Eak**. 2. Eaka.

echo. 3. echu, tych ech.

ec czy **ic**, **yc** w bezokoliczniku? — zob. Bezokolicznik, uw. 3.

Edison, 2. -na.

Edmund, l. mn. -owie.

edukacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

Edward, l. mn. -owie.
edycya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
edykt, l. mn. -ty, rzadziej -ta.
Edyp, 2. -pa.
efekt, 2. -tu.
efeski.
Efez, 2. -zu.
egejski; morze Egejskie. *Zob. ge czy gie?*
Egina, 2. -ny.
Egipcyanin, tego -anina, ci -anie, tych -cyan. *Zob. -anin*.
egipski.
Egipt, 2. -tu.
egoista, l. mn. -iści, 2. -istów.
egolstyczny.
egoizm. *Zob. -izm*.
egzaltacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
egzamin, l. mn. -na *, niektórzy mówią i piszą: -ny.
egzaminować, -uje, rozk. -uj. *Zob. -uje*.
egzekucya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
egzekutor, l. mn. -rzy albo -rowie.
egzekwie, tych -kwii.
egzemplarz, tych -rzy albo -rzów.
egzorta, tych egzort.
egzystencya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. *Zob. em, en*.
-ej czy **-ij**, **-yj** w trybie rozkazującym?
 Pisz: lej, lejmy, lejcie; śmiej się, grzej, siej, chwiej, chciej, umiej i t. d. (nie: lij, śmij się i t. d.) — ale: drzyj (dręj), drzyj (drzęj), trzyj, ciągnij, dźwignij, krzyknij, spojrzij, żnij (żać), rznij (rznąć), nazwij itd. (nie: drzej, drzęj, trzej i t. d.). — Następująca praktyczna wskazówka usunie prawie wszystkie wątpliwości: Pisz **-ej** (nie: **-ij**) w słowach, mających w bezokoliczniku -ać, -eć, a w 3. os. czasu teraźniejszego **-je**, nado w kilku innych słowach: śmieć, umieć (i złoż. rozumieć, zrozumieć . . .), chcieć, mieć, kleić . . . Np. śmiać się, śmieje się, śmiej się; starzeć się, starzeje się, starzej się i t. d.
ekloga, 2. -gi, tych eklog.
ekonomia, 2. i 3. -mii, 4. -mie.
ekscelencya (z łac. excellentia),

rzadziej: ekscelencya *, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę, tych -cyi. *Zob. a) em, en; b) Spółgłoski podwójne.*
ekscentryczny. *Zob. em, en*.
ekshumacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
ekskomunika, 2. -ki.
ekskursya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
ekspedycya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
ekspedytor, l. m. -rzy albo -rowie.
eksperyment, 7. -mencie, l. mn. -ty, rzadziej: -ta. *Zob. -ment*.
ekspiacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
eksploatacyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
eksplozja, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
eksportacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
ekstaza, 2. -zy.
eksternista, l. mn. -niści.
ekstrakt, l. mn. -ty, rzadziej: -ta.
ekwipaż, l. mn. -że, 2. -ży albo -zów.
Elbląg, 2. -ga.
elbląski. *Zob. -ski, -sko, -skość . . .*
elegancya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
elegia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.
elegijny.
elekcya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Elektra, 3. Elektrze.
elektroliza, 2. zy.
elektromagnes, 2. -su.
elektroskop, 2. -pu.
elektrotechnik, l. mn. -cy.
elektryczność, 2. -ści.
elektryzować, -zuje, rozk. -zuj. *Zob. -uje*.
element, l. mn. -ty, rzadziej: -ta. *Zob. -ment*.
elementarny. *Zob. em, en*.
elementarz, l. mn. -rze, tych -rzy albo -rzów. *Zob. em, en*.
elew, 2. -wa, l. mn. -wi.
Eliaz.
Eligiusz.
elipsa, tych elips.
eliptyczny.
Elis, częściej: Elida, 2. -dy.
elizejski.
Elizyum (nieodm.).

Elsynoe, 2. Elsynoii.

Elżbieta.

em (**e-m**) czy **ę** w zakończeniu słów takich, jak: rozumiem, umiem i t. p. — *zob. ę, uw. 3. a.*

-em czy **-ym**, **-im** w 6. i 7. l. poj. przymiotników, imiesłowów i t. d.? — *zob. -ym, -im.*

em, en (nie: **ę**, **om**, **on** (nie: **ą**). Prawidło ogólne: w wyrazach *rodzimych* o samogłoskowym brzmieniu nosowem piszemy **a, ę**, w wyrazach *przyswojonych* (prawie wszystkich) **em, en, om, on**. Pisz: egzemplarz, stempel, temperatura, tempo (w muzyce — ale: tępy, tępo) itp.; benzyna, cenzura, ementarz, dentysta, elementarz, kalendarz, legenda, pensya, terpentyna, Walenty i t. p.; atrament, dokument, dyament, prezydent, procent, sakrament, student, Tarent, temperament, testament itp.; Klemens, kredens, sens i t. p.; bomba, pompa, tombak i t. p.; blond, bronz, bronzowy, poncz, pons, rondo i t. p.; konfitury, konserwa, konserwatorium, konwalia, Konstany, kontrola i t. p.; kompania, kompas, kompot i t. p.; archont, gont, Hellespont, horyzont, lont (2. lontu, ale: ład, 2. ładu) i t. p.

Prawidła, zamieszczonego powyżej, nie należy tak rozumieć, że w wyrazie swojskim nie piszemy nigdy **e** lub **o** przed **n**: cienki (nie: cięki), łązienka (nie: łązięka), plecionka (nie: pleciąka) i t. d. Następująca wskazówka praktyczna usunie prawie wszystkie tego rodzaju wątpliwości: w żadnym wyrazie o brzmieniu nosowem nie piszemy **a, ę**, jeżeli w odmianie tego wyrazu albo w wyrazach pokrewnych występuje odrębnie **n, Ń**: cienki — cie niutki; łązienka — łązie nek; piosełka, piose nek, piose nka; czółenko, tych czółek nek; plecionka, plecio nek, plecio ny; czcionka, tych czcio nek i t. p.

Uw. 1. W niektórych wyrazach bardzo dawno przyswojonych (przeważnie z języka niemieckiego — tam **an**) piszemy **e, a**: wędrować, wę-

drowka, ład, ką, chomąta (niepewnego pochodzenia), kołęda (rzadziej: kolenda — z łac. calendae) i t. p.

Uw. 2. Niektóre swojskie nazwiska rodowe zachowały dawną pisownię: Zaremba, Dombski, Dąbbski, Trampczyński i t. p. O pisowni tego rodzaju wyrazów nie rozstrzygają prawidła ortograficzne, lecz metryka urodzenia lub akta rodowe. *Zob. 1) a; 2) ę; 3) Imiona własne cudzoziemskie.*

emalia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.

emaliowany.

emancypacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

emancypantka, 3. i 7. -pantce.

Emanuel.

embryologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.

embryon, 2. -nu, rzadziej: -na.

emerytura. *Zob. -ura*.

-emi czy **-ymi**, **-imi** w p. 6. l. mn. przymiotników, zaimków, liczebników i imiesłowów? — *zob. -ym, -im . . .*

emigracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

emigrant, l. mn. -granci.

Emilia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.

Emilianus; Emilian, 2. Emiliana.

Emiliusz; Emil.

emisaryusz, l. mn. -sze, 2. -szy albo -szów.

Empedokles.

emulacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

-emy czy **-imy** (-ymy) w 1. osobie l. mn.? — *zob. -imy, -ymy . . .*

en, em czy **ę**? — *zob. em, en*.

encyklika, 2. -ki.

encyklopedya, tej -dyi, tę -dye, tych -dyi.

encyklopedysta, l. mn. -dyści.

Eneasz.

Eneis, częściej: Eneida, 2. Eneidy.

energia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.

enklytyka, 2. -ki. *Zob. em, en*.

Ennius.

..ens — tak oznaczamy w piśmie brzmienie nosowe wyrazów *przyswojonych* takich, jak: Klemens, kredens, sens i t. p. W wyrazach *rodzimych* o podobnym brzmieniu

piszemy ...ęs: kęs, tych rzęs i t. p.
Zob. *em, en* (nie *ę*).

...ent — tak piszemy końcowe brzmienie wyrazów *przyswojonych*, jak: atrament, dokument, dyament, prezydent, procent, sakrament, student, Tarent, temperament, testament i t. p. W wyrazach *rodzimy*ch o podobnym brzmieniu piszemy ...ęł: pręt, zakręt, zamęt i t. p. Zob. *em, en* (nie *ę*).

entuzysta, l. mn. -zyci. Zob. *em, en*.

entuzyzm, 7. -zyzmie. Zob. *em, en*.

Eol, 2. -la.

eolski.

Epaminondas, 2. -sa.

epidemia, tej -mii, tę -mię, tych -mii.

epigram, 2. -mu, l. mn. -my; epigramat, l. mn. -ty, rzadziej: -ta.

epika, 2. -ki.

Epikur, 2. -ra.

epikureizm. Zob. -izm.

epikurejski, l. mn. -cy.

epikurejski.

epilepsja, 2. i 3. -syi, 4. -syę.

Epir, 2. -ru.

epitet, l. mn. -ty, rzadziej: -ta.

epizod, 2. -du, l. mn. -dy, 2. -dów.

epoka (= okres czasu), tych epok;

opoka (= kamień, skała), tych opok.

epopeja, 2. i 3. -pei, 4. -ję, l. mn. -je, 2. -pei.

epos, 2. -su, l. mn. -sy.

Erazm, l. mn. -owie.

Eretria, 2. i 3. -tryi, 4. -tryę.

erfurcki.

Erfurt, 2. -tu, w Erfurcie.

erotyzm. Zob. -izm.

erudycja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

Erynie, 2. -nii.

-ers. Pisz rz (nie: ż). w przyrostku rzeczowników rodzaju męskiego, oznaczających nazwy osób działających: pasterz, rycerz, żołnierz, fałszerz i t. p.

Eschilos, 2. -losa; Eschil, 2. -chila (rzadziej: Eschylos, Eschyl*, Ajschilos, Ajschylus*, Eschylus).

Eschines.

esencja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.

esencyonalny. Zob. *em, en*.

Estonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.

etażerka, l. mn. -ki, 2. -rek.

etnografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.

Etnograficzne nazwy cudzoziemskie — zob. Imiona własne cudzoziemskie.

etnologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.

Etruria, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.

etykieta, 2. -ty.

etylen, 2. -nu.

etymologia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.

Etyopia, 2. i 3. -pii, 4. -pię.

etyopski.

Eubea, 2. i 3. -bei, 4. -beę.

Eucharystya, 2. i 3. -rystyi, 4. -rystyę.

Eufkrat, 2. -tu.

Eufrozyna, 2. -ny.

Eugenia, 2. i 3. -nii, 4. -nię. Zob. *ge czy gie?*

Eugeniusz. Zob. *ge czy gie?*

Euklides.

Eumenes.

eunuch, l. mn. -chy.

Europa.

Europejski, l. mn. -cy.

europijski.

Eurydyka, 2. -ki.

Eurypides, 2. -sa.

Eustachy, 2. -chego, 6. i 7. -chym.

Euzebiusz, 2. -sza.

ewangelia (rzadziej: ewanielia), tej -lii, tę -lię, tych -lii. Zob. *ge czy gie?*

ewangelicki (= luterski, protestancki), rzadko: ewanielicki. Zob. *ge czy gie?*

ewangeliczny (= zgodny z zasadami ewangelii), rzadko: ewanieliczny. Zob. *ge czy gie?*

ewangelik (rzadko: ewanielik), l. m. -cy. Zob. *ge czy gie?*

ewangelista (rzadko: ewanielista), l. mn. -ści. Zob. *ge czy gie?*

ewanielia — zob. ewangelia.

ewanielicki — zob. ewangelicki.

ewanieliczny — zob. ewangeliczny.

ewanielik — zob. ewangelik.

ewanielista — zob. ewangelista.

ewentualny. Zob. *em, en*.

(-ewna), -ówna. Zob.: Nazwiska panien na *-ówna* (-ewna).

ewolucya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

Ezaw.

Ezechiel.

Ezop.

ę. Dźwięk, oznaczany w piśmie literą *ę*, brzmi często w ustach mówiącego jak *e, em, en* lub *eń* (książę — książę, przyjęła — przyjęła, bęben — bembem, zajęty — zajenty, zajęcie — zajęcie i t. p.), z czego rodzą się wątpliwości ortograficzne. Pewne wątpliwości nastrożają także wyrazy przyswojone, których brzmienia nosowe (samogłoskowe) oznaczamy w piśmie sposobem odmiennym. Zob. *em, en* (nie: *ę*).

1. Piszemy *ę*: a) w 4. l. p. rzeczowników męskich takich, jak: starosta, radca, Żagłoba, Matejko i t. p. (starostę, Matejkę i t. d.);

b) w 4. l. p. wszystkich rzeczowników rodzaju żeń. (swojskich i przyswojonych) zakończonych na *a*: siostrę, księgarnię, akademię, astronomię, redakcję i t. d. (prawdło to nie dotyczy się wszystkich rzeczowników o formie przymiotnikowej — zob. Rzeczowniki o formie przymiotnikowej);

c) w 4. l. p. rzeczowników rodzaju żeń. na *i*: tę gospodynię, dozorczynię, dzierzawczynię, następczynię, sprawczynię i t. p., tylko rzeczownik *pani* zachował dawną końcówkę *a*: *panią* (formy przyp. 4-go gospodynią*, dozorczynią*, dzierzawczynią*, następczynią* i t. d. wychodzą z użycia, utrzymują się jeszcze tylko w języku książkowym);

d) w 4. l. p. zaimków *mię, cię, się i tę*. *Tamta*, przyp. 4. *tamtę** albo *tamtą* (w żywej mowie ogółu przeważnie *tamtą*, w języku książkowym częściej *tamtę*). Wszystkie inne zaimki (rodz. żeń.) mają w p. 4. l. p. zakończenie *a*: *moją, naszą, samą, ową* i t. d.

2. Zakończenie *ę* (nie *e*) w p. 1. 4. i 5. l. p. mają rzeczowniki rodzaju nijakiego, odmieniające się według wzoru *żrebieć, imię* (2. *żrebiecia, imienia*). Pisz: *bydlę, cielę, dziecię, jagnię, plemie, zamię* i t. d. (nie: *bydle, ciele i t. d.*). Tu należy także rzeczownik rodzaju męskiego *książe* (dawniej rodzaju nijakiego: *to książę*). Zakończenie *e* mają w p. 1. 4. i 5. l. p. tylko te rzeczowniki rodzaju nijak., które odmieniają się jak *pole* (2. *polu, 3. polu* i t. d.): *narzędzie, nasienie, morze, przymierze, serce, słońce, wesele, zboże* i t. p.

3. Piszemy *ę*: a) w osobie 1. l. p. słów, jak: *robię, chodzę, siedzę, pracuję, siwieję* i t. p. ale: *śmiejm, umiem* (i w złożonych: *rozumiem, dorozumiem się, wyrozumiem, zrozumieję*); b) w czasie przeszłym słów takich, jak: *ciąć, żąć, ciągnąć, płynąć, tonąć, usnąć, zginać* i t. p. — *cięłam* (nie: *cielałam*), *ciągnęła, płynęła, tonęliśmy, tonęłyśmy, usnęliśmy, usnęłyście, zginęliby, zginęłyby* i t. p. (tylko w osobie 1. 2. i 3. l. p. rodz. męsk. *ę*: *ciąłem, żął, ciągnąłem, płynął* i t. p.); c) w imiesłowach przeszłym biernym na *-ty, -ta, -te* słów takich, jak: *ująć, wydać, zacząć, zżąć* i t. p. — *ujęty, wydęty, zacząty, zżęty, pominięty, zamknięty, zmarznięty* itp.; d) w rzeczownikach słownych od imiesłowu powyższego typu utworzonych: *ujęcie, zajęcie, cięcie, pominięcie, zamknięcie* i t. p.

4. a) *Pisz*: *ciemki* (nie: *ciemki*); *tępo* (przysłówek), ale *tempo* (w muzyce); *tętent* (nie: *tętęt, tentent*); *parę* = kilka (nie: *pare*), *trochę* (nie: *troche*), ale: *potrosze* (nie: *potrosze*); *wstrzemięźliwy* (nie: *wstrzemięźliwy*). — b) *Pisz i mów*: *gałąź* (nie: *gałęź*), *gąsior* (nie: *gesior*), *rąbać*, *przerąbać*, *wyrąbać*, *rąbany* (nie: *rębać*, *przerębać* . . . *rębany*); *skąpieć*, *skąpiec*, *skąpstwo* (nie: *skępieć, skępiec, skępstwo*), *miedza* (nie: *miedza*), *mieszkać* (nie: *miejszać*), *mieszkać*, *mieszkanie*, *mieszkaniec* (nie: *miejszkać*..);

fluorescencya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Zob. *em, en*.
fluorowódor, 2. -doru.
fluoryt, 2. -tu.
Focysz, 2. -sza.
foliał, 2. -łu.
folio, in folio.
fonograf, 2. -fu.
fontanna — rzadko fontana (choć po włosku fontana, po franc. fontaine), tych fontann. Zob. *om, on*.
fontaż, 2. -zia, 1. mn. -zie. Zob. *-om, on*.
formacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
formalizm. Zob. *-izm*.
formować, -muje, -muj. Zob. *-uje*.
formularz, tych -rzy albo -rów.
formuła, tych -muł.
formulka, tych -tek.
formulować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
forsować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
fort, 2. -tu, 1. mn. -ty, 2. -tów.
fortepian, 2. -nu.
fortuna, 2. -ny.
fortyfikacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
fortyfikować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
forum (nieodm.).
fosa, tych fos.
fosfor, 2. -ru. W Królestwie Pols. b. często: fosfor, 2. -foru.
fosforescencya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Zob. *em, en*.
fotografia, tej -fii, tę -fię, tych -fii.
fotografować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
fragment, 7. -mencie. Zob. *-ment*.
frakcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
framuga, tych -mug.
framuzka, 3. i 7. -mużce, tych -żek.
Franciszek, 2. -ciszka.
Franciszkanin, 2. -kanina, 1. mn. -kanie, 2. -kanów. Zob. *-anin*.
franciszkański; ulica Franciszkańska.
francuski, -ska, -skie. Porówn. Francuzka.
francusko-polski.
francuszczyzna, 3. i 7. -czyźnie. Zob. *-izna*.
Francuz, 1. mn. -zi.
Francuzka, 2. -cuzki, 3. -cuzce, 4.

-cuzkę, 1. mn. -cuzki, 2. -zek i t. d. — ale: francuski, -ska, -skie (przymiotnik). Poznałem Włoszkę i Francuzkę; kupiłem francuską książkę. Zob. *-ski, -sko...*
Francya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
frankfurcki.
Frankfurt, 2. -tu.
Frankonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
frankoński.
Franuś. Zob. *-uś*.
frasunek, 2. -sunku. Zob. *-unek*.
fraszka, 3. i 7. fraszce.
frazeologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
frazes, 2. -su, 1. mn. -sy.
freblówka. Zob. *-ówka*.
Fredro (odmieniaj jak Matejko — zob. l).
frekwencya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
frendzla (rzadziej: frenzla), tych -li. Zob. *em, en*.
frenologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
front, 2. -tu. Zob. *om, on*.
frontowy. Zob. *om, on*.
froterować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
frunąć, fruwał, rozk. fruń.
fruwać, fruwa.
Fryburg (po niem. Freiburg).
fryburski. Zob. Petersburg.
Fryderyk.
fryz (w budownictwie), 2. -zu, 1. m. -zy, 2. -zów.
fryzować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
fryzura. Zob. *-ura*.
fryzyer, 1. mn. -rzy.
fujara, 2. -ry.
fuknąć, fuknie, rozk. -nij.
fuksyja, tej -ksyi, tę -ksyę, tych -ksyi.
fular, 2. -ru.
fundacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
fundament, 7. -mencie, 1. mn. -ty albo -ta. Zob. *-ment*.
fundator, 1. mn. -rowie albo -rzy.
fundusz, 1. mn. -sze. Zob. *-usz*.
funkeya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
funkeyonaryusz, 1. mn. -sze, 2. -szów albo -szy. Zob. *-usz*.
funkeyonować, -nuje. Zob. *-uje*.
fant, 2. -ta.
fura, tych fur.
furaż, 2. -żu.

furda!
furgon, 2. -nu.
furknąć, furknął, rozk. -nij.
furta, tych furt.
furya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.

furyat, 1. mn. -ryaci, 2. -ryatów.
fusy, 2. -sów.
futerał, 2. -łu.
futro, 7. -trze, tych -ter.
futrzany.

G.

g czy **k**? W wyrazach takich, jak: wróg, kruk, plóg, sok, dziegciem, łokciem i t. p. wymawiamy spółgłoski *g*, *k* zupełnie jednak, bo spółgłoska *g* brzmi jak *k* na końcu wyrazów i przed spółgłoskami cicheimi (mocnymi). Wątpliwości ortograficzne tego rodzaju usunie prawie zawsze następująca wskazówka praktyczna: Przekształć wyraz tak, aby po powyższych spółgłoskach (*g*, *k*) nastąpiła samogłoska, a jeżeli w odmianie tego wyrazu niema odpowiedniej formy, to szukaj jej wśród wyrazów o tej samej odmianie lub o tym samym pierwiastku: próg (pisz *g*, bo mówimy progi), bąk (bąka), dziegciem (dziegieć), łokciem (łokieć) i t. p. Więc pisownia, a nie brzmienie, rozstrzyga o znaczeniu następujących wyrazów: Bóg (Boga), Bug (rzeka — nad Bugiem), buk (drzewo — pod bukiem); bróg (brogu), bruk (bruku); dróg (droga), druk (druku); ług (ługu), łuk (łuku); mag (magowie), mak (maku); mógł (mogę), mókł (moknę); stuk (stuku), stóg (stogu); ścieg (ściegu), ściek (ścieku) i t. d.
Gabryel.
gadulstwo.
gadula, 2. -ły.
galk, 2. -ku, rzadziej: -ka.
gajówka (ptak). Zob. *-ówka*.
Gajus, 2. Gajusa, rzadziej: Gaja.
galanterya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
galasówka. Zob. *-ówka*.
galerya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
Galicya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Galicyanin, tego -anina, ci -anie. Zob. *-anin*.

Galicjanka, tych -nek.
galicyjski.
Galilea, 2. i 3. i 7. -lei, 4. -leę.
Galilejczyk, 1. mn. -cy.
galilejski.
Galileusz.
Gallia *, 2. Gallii *, 4. Gallię *; piszą także: Galia, 2. Gallii, 3. Galię. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
galicki * — piszą także: galicki
galicyzm * — powszechnie piszą także galicyzm. Zob. *-izm*.
Gallowie, 2. Gallów.
galopować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
galwanizm. Zob. *-izm*.
galwanometr, 2. -tru.
galwanoplastyka.
gałazka, 3. i 7. -łazce, 1. mn. -łazki, 2. -zek. Zob. *-ka*.
gałaz (rzadziej: gałęź), 2. gałęzi, 1. mn. gałęzie, 2. -zi, 6. gałęziami, gałęź — zob.: gałaz. [gałęźmi.
galka, tych -tek.
gama, tych gam.
Ganges, 2. -su. Zob. *ge* czy *gie*?
gangrena (nie: gangryna).
ganić, ganimy (nie: ganiemy — zob. *-imy, -ymy*), rozk. gań, gańmy.
gap, 2. gapia, 5. gapiu, 1. mn. gapie, 2. gapiów.
garbarnia, tej -nię, tych -barni, rzadziej: -barń.
garbarz, tych -rzy albo -rów. Zob. *-arz*.
garbić się, -bimy się; rozk. garb się, garbcie się.
garbować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
garbus, 1. mn. -sy. Zob. *-us*.
garbusek, 2. -buska, tych -sków.
gardło, w gardle, tych gardeł.

gardzić, gardzimy; rozk. gardź, gardźcie.
gardziel, tej gardzieli, tych -li; rzadziej: ten gardziel, tego gardziela.
garniearski.
garnearstwo.
garniearz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
garnek, tego garnka, te garnki.
garniec, 2. garnca, 1. mn. garnce.
garnitur, 2. -ru.
garnuszek, 2. -nuszka. Zob. -uszek.
garstka, 3. garstce.
garść, te garści albo garście, 2. -ści.
gasnąć, gasnie, gasł albo gasnął; rozk. gaśnij.
gatunek, 2. -tunku. Zob. -unek.
gawęda, tych -węd.
gawędziarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. arz.
gawędzić, -dzimy; rozk. gawędź, gawędź, 2. -dzi. [wędzicie.
gaz, 2. -zu, tych -zów.
gaza, 2. -zy, tych gaz.
gazometr, 2. -tru.
gazownia, tych gazowni.
gąbka, 3. i 7. gąbce, 1. mn. gąbki.
gąsienica.
gąsior.
gaska, 3. i 7. gąsce.
gąszcz, tego gąszczu, w gąszczu; niekiedy także: ta gąszcz, tej gąszczy, w gąszczy.
gbur, 1. mn. -ry, 2. gburów.
gdakać, gdacze (rzadziej: gdaka), rozk. gdacz (gdakaj).
Gdańsk, 2. -ska.
gdański; zatoka Gdańska.
Gdańszczanin, 2. -anina, 1. mn. Gdańszczanie, 2. Gdańszczan. Zob. -anin.
gderać, gdera albo gderze; często także: gdyrać, gdyra albo gdyrze.
gderliwy, często także: gdyrliwy.
gdy.
gdyby, gdybyto. Zob. to (częstka).
gdyrać — zob. gderać.
gdyrliwy — zob. gderliwy.
gdyż. Zob. -że.
gdzie indziej*, gdzie indziej* — zob. gdzie indziej.
gdziebądź, gdziekolwiek, gdziekolwiekbądź. Zob. -bądź, -kolwiek.
gdzieby. Zob. -by.

gdzie indziej, gdzie indziej*, gdzie indziej*.
gdziekolwiek, gdziekolwiekbądź. Zob. -kolwiek, -bądź.
gdzieniegdzie.
gdzieś, gdzieśtam.
gdzież, gdzieżby. Zob. 1) -że; 2) *by*.
ge czy gie? Piszemy *ge*: a) w wyrazach przyswojonych wprost lub pośrednio z języka łacińskiego i greckiego: geniusz, Germania, germański, geometrya, geografia, geologia, generacya, genca, georgia, tragedia, legenda, Iligenia, Eugeniusz, ewangelia, vegetacya i t. d.; b) w imionach własnych przyswojonych: Gerwazy, Gertruda, Genewa, Genua, Ganges i t. p. — z wyjątkiem imion litewskich: Giedymin, Jagiełło, Jagielloński, Skirgiełło, Olgierd.

W innych wyrazach piszemy (zgodnie z wymawianiem) *gie*: zgiełk, giermek, giełda, magiel i t. p. ¹⁾ Porówn. *ke* czy *kie*?
Gedeon. Zob. *ge* czy *gie*?
genealogia, tej -gii, tę -gię, tych gii. Zob. *ge* czy *gie*?
generacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *ge* czy *gie*?
generalicya albo **jeneralicya**, tej -cyi, tę -cyę, te -cye, tych -cyi. Zob. *ge* czy *gie*?
generalny albo **jeneralny**. Zob. *ge* czy *gie*?
generalski albo **jeneralski**. Zob. *ge* czy *gie*?
generał albo **jenerał**. Zob. *ge* czy *gie*?
generalowa albo **jeneralowa**, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. a) *szevcowa*; b) *ge* czy *gie*?
generalówna albo **jeneralówna**, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. a) *szevcówna*; b) *ge* czy *gie*?
genetyczny. Zob. *ge* czy *gie*?
Genewa. Zob. *ge* czy *gie*?

¹⁾ A. A. Kryński we wszystkich powyższej wymienionych wyrazach zaleca pisać *gie*: gienjusz, geografia, geometryja, Genewa, Ganges i t. d.; Aleks. Brückner radzi pisać *ge*.

genewski; jezioro Genewskie. Zob. *ge* czy *gie*?
geneza, tych genez. Zob. *ge* czy *gie*?
genialny. Zob. *ge* czy *gie*?
geniusz (= nadzwyczajna zdolność twórcza), tego geniuszu; geniusz (= człowiek genialny), tego geniusza. Zob. *ge* czy *gie*?
Genowefa. Zob. *ge* czy *gie*?
Genua, 2. i 3. -nui, 4. -nuę, 5. -nuo! 6. -nuą, 7. -nui. Zob. *ge* czy *gie*?
genuński; zatoka Genuńska. Zob. *ge* czy *gie*?
geodezya, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę. Zob. *ge* czy *gie*?
geognozya, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę. Zob. *ge* czy *gie*?
geograf, 1. mn. -fowie. Zob. *ge* czy *gie*?
geografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię. Zob. *ge* czy *gie*?
Geograficzne i etnograficzne nazwy cudzoziemskie — zob. Imiona własne cudzoziemskie.
geologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię. Zob. *ge* czy *gie*?
geometrya, 2. i 3. -tryi, 4. -tryę. Zob. *ge* czy *gie*?
georgia, tej -nii, tę -nię, tych -nii. Zob. *ge* czy *gie*?
gerania, tej -nii, tę -nię, tych -nii. Zob. *ge* czy *gie*?
Germania, 2. i 3. -nii, 4. -nię. Zob. *ge* czy *gie*?
Germanikus albo **Germanik**, 2. Germanika. Zob. *ge* czy *gie*?
germanizacya, 2. i 3. -cyi, tę -cye. Zob. *ge* czy *gie*?
germanizm. Zob. a) -izm; b) *ge* czy *gie*?
germanizować, -uje, rozk. -uj. Zob. a) -uję; b) *ge* czy *gie*?
germański. Zob. *ge* czy *gie*?
Gertruda. Zob. *ge* czy *gie*?
Gerwazy. Zob. *ge* czy *gie*?
gest, 1. mn. gesta*, często także: gesty. Zob. *ge* czy *gie*?
gestykulacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *ge* czy *gie*?
gestykulować, -uje, rozk. -uj. Zob. a) -uję; b) *ge* czy *gie*?
ge... czy gie...? (gęsty, giętki i t. p.) — zob. *gie* czy *gę*?
gęba, tych gęb, niekiedy także: gęb. Zob. *gie* czy *gę*?
gęgać, gęga.
gęgotać — zob. deptać.
gęstnąć, gęstnie; *gęstnieć*, gęstnieje. Zob. *gie* czy *gę*?
gesto, st. w. gęściej. Zob. *gie* czy *gę*?
gęsty, gęstszy albo gęściejszy. Zob. *gie* czy *gę*?
gęś, te gęsi. Zob. *gie* czy *gę*?
gęściutki. Zob. -utki.
gęśl, te gęśle, tych gęśli. Zob. *gie* czy *gę*?
glaur, 2. -ra, 1. mn. -ry.
giąć, gnę, gniemy, giąłem, giął, gięli, gięły, rozk. gnij.
gibki, 1. mn. gibcy.
gie czy gę? — zob. *ge* czy *gie*?
Giedymin. Zob. *ge* czy *gie*?
gielda, tych giełd. Zob. *ge* czy *gie*?
gieldziarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
gierlanda, pisz: girlanda — zob!
giermek, 1. mn. giermkowie. Zob. *ge* czy *gie*?
Giewont, 2. -tu. Zob. *ge* czy *gie*?
gieć czy gę? Żaden wyraz (rodzimy ani przyswojony) nie zaczyna się od *gie*, prócz: gięcie, giętki, giętkość, gięty. Mów i pisz: gęba, gęsty, gęś i t. d. (nie: gięba, gięsty, gięś i t. d., jak mówią w niektórych okolicach).
giętki, st. w. giętszy.
gilotyna.
gimnastykować się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
gimnazista, 1. mn. -ziści; gimnazyalista, 1. mn. -liści; gimnazysta, 1. mn. -zyci. Wszystkie formy w użyciu; forma prawidłowa: gimnazista. W Galicji mówią prawie powszechnie: gimnazyalista, rzadziej: gimnazysta, b. rzadko: gimnazista; w Królestwie Polsk. najczęściej: gimnazista, rzadziej: gimnazysta, bardzo rzadko: gimnazyalista.

gimnazjalista — zob. gimnazista.
gimnazjalny.
gimnazjasta — zob. gimnazista.
gimnazjum, tego gimnazjum, temu gimnazjum i t. d. (w liczbie p. nieodmienne); l. mn. gimnazya, 2. gimnazjów, 3. gimnazjom, 4. i 5. gimnazya, 6. gimnazjami, 7. w gimnazjach. Podobnie odmieniają się wszystkie rzeczowniki nijakie, przyswojone (z języka grec. albo łac.) na -um: muzeum, seminarium itp. Zob. -um.
ginekologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
gips, 2. gipsu.
girlanda (z franc. guirlande), bardzo rzadko: gierlanda.
gladyator, l. m. -rzy, -rowie. Zob.
glazura. Zob. -ura. [-or.
gliniany.
globus, 2. -sa albo -su.
gładki, st. w. gładzy.
gładko, st. w. gładziej.
gładzić, -dzimy; rozk. gładź, gładź-gładziutki. Zob. -utki. [cie.
głaskać, głaszczę albo głaska, rozk. głaszcz, głaszczcie albo głaskaj, głaskajcie.
głaz, 2. -zu.
głęb (= miejsce głębokie) — zob. głębia.
głęb (np. kapusty), tego głęba albo głaba, te głęby albo głaby.
głębia, 2. głębi — albo: 1. głab, 2. głębi.
głęboki, st. w. głębszy.
głęboko, st. w. głębiej.
głodomór, 2. -mora, l. mn. -mory, 2. -morów.
głodzić, głodzić się, rozk. głódź (się), głóźcie (się).
głosić, głosimy; rozk. głoś, głośmy, głoście.
głoska, 3. głosce, tych głosek.
głośno, st. w. głośniej.
głowa, tych głów.
głównia, tej główni, tych główni, rzadziej: *głównia*, tej główni, tych główni.
głód, 2. głodu.
głóg, 2. głogu.
główka, 3. i 7. główce. Zob. -ówka.
głównia — zob. głównia.
głównie.

głównodowodzący.
główny.
głuchnąć, głuchnie.
głuchoniemy, l. mn. -mi.
głuchy, l. mn. głusi (ludzie).
głupi, st. w. głupszy, l. mn. głupsi.
głupiec, 2. głupca, 5. głupcze!
głupiutki. Zob. -utki.
głupstwo, tych głupstw.
głuptas, l. mn. -sy.
głuszec, 2. głuszcza, 5. głuszcza.
gmach, 2. -chu.
gmerać (rzadko: gmyrać), gmerze albo gmera.
gminowładztwo. Zob. *ctwo* czy *gmyrać* — zob. gmerać. [dztwo?
Gnejus, 2. Gnejusa, niekiedy także: Gneja.
gnębić, gnębimy; rozk. gnęb, gnębmy, gnębcie.
gniazdko, tych gniazdek.
gniazdo, w gnieździe (rzadziej: w gniaździe), tych gniazd.
gniecenie, 2. -nia.
gnieciony — zob. gnieść.
gnieść, gniość, gniecisz . . . gniołta, gniołtać, gniołtem, gniołt, gniołtli, gniołty; gnieciony, -na, -ne, l. mn. gnieceni, gniecione; rozgniołtwszy, zgniołtwszy. Zob. *szy* czy *isz*?
gniew.
gniewać się.
Gniezno, ku Gnieznu, w Gnieźnie.
gnieździć się, gnieźdzą się, gnieździsz się . . . gnieźdzą się, gnieźdząc się, rozk. gnieźdź się, gnieźdźcie się.
gnieździński.
gnieźdzenie się.
gnoić, gnoję, gnoisz, gnoi, rozk. gnoj. Zob. stroić.
gnojówka. Zob. -ówka.
gnój, 2. gnoju.
gnuśny.
gody, tych godów (rzadziej: gód).
godzić, godzimy; rozk. gódź, gódźcie.
Goethe, 2. Goethego, w Goethem.
goić, goję, goisz, goi, rozk. gój, gójcie. Zob. stroić.
golarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
golen, tej goleni, tych goleni.
Goliat.

golibroda, 2. -dy, l. mn. -dy, tych golibrodów.
golić, -limy; rozk. gól, gólcie (rzadziej: gol, golicie).
golizna, 3. i 7. -liznie. Zob. -izna.
golutki. Zob. -utki.
gołąb, 2. -łebia, tych -bi.
gołąbek, 2. -łabka, tych -ków.
gołąbka, 3. i 7. -łabce, tych gołą-
gololedz, 2. -ledzi. [bek.
golosłowny.
gołowaś, 2. -sa, l. m. -sy, 2. -sów.
gołowasy (przymiotnik).
gomółka, tych -mółek.
gondola. Zob. *om*, *on*.
gondolier, l. mn. -rzy. Zob. *om*, *on*.
goniec, 5. gończe! l. mn. gońcy.
goniometrya, 2. i 3. -tryi, 4. -tryę.
gonitwa, tych gonitw.
gont, 2. -ta (rzadko: -tu), tych -tów. Zob. *om*, *on*.
gorąco, st. w. goręcej.
gorący, gorętszy, l. mn. gorętsi.
gorączka, 3. i 7. -rączce.
gordyjski.
goręc — zob. gorzeć.
Gorgona * (rzadziej: Gorgo *), 2. Gorgony.
Gorkij. W okolicach, gdzie znaczna liczba mieszkańców włada językiem rosyjskim (gorkij = gorzki), przeważa odmiana przymiotnikowa: Gorkij, 2. Gorkiego, 3. Gorkiemu, 6. i 7. Gorkim — w innych okolicach spotykamy częściej formy rzeczownikowe (wpływ wyrazów swojskich na *yj*, *ij*, np. stryj, kij i t. p.): Gorkij, 2. Gorkija, 3. Gorkijowi, 6. Gorkijem, 7. w Gorkiju. We współczesnym dziennikarstwie bierze górę odmiana przymiotnikowa.
Gorycy, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
goryl, tego goryla, te -le, 2. -li albo **gorzałka**. [-lów.
gorzeć, gorzeje, gorzeją, gorzał; *goręc*, *gore* albo *gorcje*, *gorą* albo *goreja*.
gorzej (st. w. od *źle*), najgorzej.
gorzelnia, tych gorzelni, rzadziej: gorzełń.
gorzelnictwo.
gorzki (nie: gorzki). Zob. *rz* czy *rż*?

gorzknąć, gorzknie, gorzknął; *gorzknieć*, *gorzknieje*, *gorzkniał*. Porówn. *gorzki*.
gorzknieć — zob. gorzknąć.
gorzko (nie: gorzko). Zob. *rz* czy *rż*?
gorzki — pisz: gorzki. Zob. *rz* czy *rż*?
gorzknąć, pisz: gorzknąć — zob. *gorzknieć*, pisz: *gorzknieć* — zob. *gorzknąć*.
gorzko — pisz: gorzko. Zob. *rz* czy *rż*?
gospoda, tych gospód.
gospodarować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
gospodarstwo, tych -darstw.
gospodarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
gospodarzyć, -rzymy; rozk. gospodarz, -darzcie.
gospodyni, 4. -nię (nie: -nią), l. m. -nie, 2. -dyń. Zob. bogini.
gościć, goszczę, gości, gościmy . . . goszczą, rozk. gość, goście.
gościec (choroba), 2. gościca.
gościniec, 2. gościńca, l. mn. -ce.
gość, tych gości. tymi gośćmi.
Got, 2. Gota, l. mn. Gotowie, rzadziej: Goci.
gotować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
gotowizna, 3. i 7. -wiźnie. Zob. -ówka.
gotowy, gotów.
gotów, gotowy.
gotówka, 3. i 7. -tówce. Zob. -ówka.
Gottsched
góra, w górze. Zob. góry.
góral, tych -li.
góralszczyzna, 3. i 7. -czyźnie. Zob. -izna.
górnictwo.
górnobrzmiący.
górnolotny.
górny, -na, -ne.
gorować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
góry Skandynawskie, góry Jabłonne i t. d. Nazwy gór piszemy wielką literą.
gorzysty.
gra, w grze, tych gier.
grabarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
grabie, tych grabi.
grabiezca — zob. grabieżca.

grabież, 2. -zy, 1. mn. -że, 2. -zy.
grabieżca albo **grabieżca**, 1. mn. -cy. Zob. -ca.
grabki, 2. -bek.
gracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
gracz, tych -czy albo -czów.
gradobicie, 2. -cia.
gradus, 2. -sa albo -su.
grafion, 2. -nu.
Grakchus, 2. Grakchusa albo Grakcha, 1. mn. Grakchowie, rzadziej: Grachus*, Grachusa* albo Gracha*, Grachowie.
gram, 2. -ma (rzadko: -mu).
gramatyka.
graniastolup, 2. -pa.
grasować, -suję, -suj. Zob. -uję.
gratulacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
gratulować, -uję, rozk. -uj. Zob. -uję.
gratyfikacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Grażyna, 2. -ny.
grdyka, tych grdyk.
grecki; greccy pisarze.
grecko-katolicki.
Greccya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Greczynka, tych -nek.
greczynna, 3 i 7. -czyźnie. Zob. -zna.
gregoryański.
Grek, 1. mn. -cy.
gremialny.
gremium, 1. mn. -mia, 2. -miów. Zob. gimnazyum.
grenadyer, 1. mn. -rzy.
Grenlandczyk, 1. mn. -cy.
Grenlandka, 3. -landce.
Grenlandya, 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.
grenlandzki. Zob. -cki czy -dzki?
Grillparzer.
grobla, tych grobli albo grobel.
gródzić, grodzimy; rozk. gródź, gródźcie.
grodzki. Zob. -cki czy -dzki?
grog (z ang. grog), 2. -gu.
gromadka, 3. i 7. -madce.
gromadzić się, -dzimy się; rozk. gromadź się, gromadźcie się.
gromadzki. Zob. -cki czy -dzki?
gromowladny.
gronostaj, 2. -ja, tych -jów.
grot, 2. -tu (rzadziej: -ta), 1. mn. -ty, 2. -tów.

grota, 2. -ty, 1. mn. -ty, 2. grot; grota Błektina. Nazwy grot piszemy wielką literą.
Grotger.
grozić, grożę, grozimy; grożą; rozk. gróż, gróście (rzadziej: groź, gróście).
groźba, tych grózb. Zob. -ba.
grób, 2. grobu.
gród, 2. grodu.
grubas, 1. mn. -sy.
grubian, tego -biana albo: grubianin, tego -bianina; 1. mn. grubianie, 2. grubianów.
grubianin — zob. grubian.
grubianstwo, tych -biaństw.
grubo, st. w. -biej.
gruboziański.
gruby, st. w. grubszy, 1. m. grubsi.
gruchać, grucha.
gruchnąć, gruchnie, gruchnął, gruchnęła albo gruchła, gruchnęło albo gruchło.
gruchotać — zob. deptać.
gruczoł, 2. -łu albo -ła.
gruda, 2. -dy.
grudka, 3. grudce, 1. mn. grudki, 2. grudek.
grudniowy.
grudzień, 2. grudnia. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.
grunt, te grunta, rzadziej: grunty.
gruntowny.
Grunwald, 2. -du.
grunwaldzki. Zob. *cki* czy *dzki*?
grupa.
grupować, -uję, rozk. -uj. Zob. -uję.
grusza, te -sze, tych grusz.
gruszka, 3. gruszcze.
gruz, 2. -zu, 1. mn. -zy, 2. -zów.
gruzlica.
gryźć, gryzę, gryzie, gryzą; gryź, gryźli; rozk. gryź, gryźcie; rozgryźć, rozgryźłszy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 2; b) *szy* czy *wszy*?
grzać, grzali, rozk. grzej, grzejcie.
grzanka, tych -nek.
grządką, 3. i 7. grządce, 1. mn. grządki, 2. -dek.
grzązki (rzadko: grzędzki), grzązka, grzązkie. Zob. -ki.
grzązko (rzadko: grzędzko). Zob. -ko.
grząznięć, pisz: grzędznięć — zob.!

grząść — zob. grzędznięć.
grzbieć, 2. -tu.
grzebać, rozk. grzeb, grzebiec.
grzebień (=przyrząd do czesania), tych -ni. Zob. *grzybień*.
grzech, 2. -chu.
grzechotać — zob. deptać.
grzechotka, 3. i 7. -chołce.
grzechotnik, 1. mn. -ki.
grzeczniutki. Zob. -utki.
grzeczny.
Grzegorz.
grzeszyć, grzeszymy; rozk. grzesz, grzeszcie.
Grześ, 5. Grzesiu!
grzęda, tych grzęd albo grząd.
grzędka — zob. grzązki.
grzędzko — zob. grzązko.
grzędznięć, grzędz, grzędz, grzędznie, grzędznie . . . grzędz, grzędz, grzędz, grzędz, grzędz, grzędz, rozk. grzędz. W sprawie pisowni *grzędz* — zob. Bezokolicznik, uw. 2.
grzmiać.
grzmięć, grzmi; rozk. grzmij, grzmijcie.
grzmocić, grzmocę, grzmocimy; rozk. grzmoc, grzmoccie.
grzmot, 2. -tu.
grzmotnąć, grzmotnie, rozk. grzmotnij.
grzyb, 2. -ba.
grzybek, 2. grzybka, 1. m. grzybki.
grzybień (roślina), tych -ni. Porównaj: grzebień.
grzywa, tych grzyw.
grzywka, 3. i 7. grzywce.
grzywna, tych grzywien.
gubernator, 1. mn. -rzy albo -rowie.
gubernatorowa, tej -owej, tę -ową, te owe. Zob. szewcowa.
gubernia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
gubernialny.
gubić, gubimy; rozk. gub, gubcie.
Guizot, 2. Guizota.
gulgotać — zob. deptać.
guma, tych gum.
gumienny (od *gumno*).
gumno, tych gumien.
gunia, tych guń.
guńka, 3. i 7. guńce, tych guńek.
guśla, tych guseł.

gust, w guście, 1. mn. gusta, rzadziej: gusty.
Gustaw.
guślarski.
guślarstwo.
guślarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
gutaperka, w gutaperce.
Gutenberg, 2. -ga.
gubernantka, 3. i 7. -nantce.
guwerner, 1. mn. -rzy (rzadziej: -rowie).
guz, 2. -za.
guzdrać się, guzdra się (niekiedy także: guzdrze się), rozk. guzdraj się.
guzek, 2. guzka, 1. mn. guzki, 2. guzków.
guzik.
gwałt, 2. -tu.
gwarancya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
gwardya, tej -dyi, tę -dyę, tych -dyi.
gwardyan, 1. mn. -dyani, 2. -nów.
gwarzyć, gwarzymy; rozk. gwarz, gwarzcie.
gwiazda, 3. i 7. gwiazdzie, często także: gwieżdzie, tych gwiazd.
gwiazdeczka, 3. i 7. -deczce, tych -czek.
gwiazdka, 3. gwiazdce, te gwiazdki, tych -dek.
gwiazdzisty albo **gwieżdzisty**.
gwieżdzisty albo **gwiazdzisty**.
Gwinea, 2. -nei, 4. -neę.
gwizdać, gwizda albo gwizdze, rozk. gwizdaj albo gwizdź.
gwizdawka, 3. i 7. -dawce.
gwizdnąć — zob. gwiznąć.
gwiznąć *, gwiznę *, gwiznie *, gwiznął *, rozk. gwiznij *, albo: *gwizdnąć*, gwizdnę, gwizdnie, gwizdnął, rozk. gwizdnij.
gwoli, rzadziej: kwoli (zlew wyrazów *k woli*).
gwoździak.
gwoździć, 2. gwoździa, tych gwoździ.
gz, **ks** czy **x** w wyrazach cudzoziemskich? — zob. *ks*, *gz* czy *x*?
gzems — zob. gzyms.
gzygzak albo **zygzak**.
gzyms (z niem. Gesims), rzadziej: gzems.

herkulesowy.

herman.

Hermes.

Herod.

Herodot.

heroizm. Zob. -izm.

herold, l. mn. -dowie.

herszt, 2. herszta, 5. herszciel

het (przysł.).

hetman, l. mn. -ni.

Hezyod.

hi . . . Wyrazów, niezamieszczo-
nych pod temi literami, szukaj pod
hy.**hi** czy *hy*? W sposobie pisania
niektórych wyrazów (greckiego po-
chodzenia) z początkowym brzmie-
niem *hi*, *hy* panuje dwoistość: *hy-*
draulika *, *hidraulika*, *hydrografia* *,
hidrografia, *hygiena* *, *higiena*, *hy-*
pnotyzm, *hipnotyzm* * i t. p. ¹⁾ Po-
dając niżej (pod *hi* i *hy*) tego ro-
dzaju wyrazy według prawideł pi-
sowni Akad. Umiej., zaznaczamy za-
razem, że w wymawianiu nie na-
leży się kępować sposobem pisa-
nia ¹⁾.**hiacynt**, l. mn. -ty.**hidrauliczny** — zob. hydrauliczny.**hidraulika** — zob. hydraulika.**hidrodynamika** — zob. hydrody-
namika.**hidrografia** — zob. hydrografia.**hidropatya** — zob. hydropatya.**hidroterapia** — zob. hydroterapia.**hidrostatyka** zob. hydrostatyka.**hidrotechnika** — zob. hydrotech-
nika.**hiena** (niektórzy piszą: hyena), tych
hien.**hierarchia**, tej -chii, tę -chię.**hieroglif**, 2. -fu, l. m. -fy, 2. -fów.**Hieronim**.**higiena** — zob. hygiena.**higieniczny** — zob. higieniczny.**Hilary**, 2. -rego, 6. i 7. -rym.**Himalaja**, częściej w postaci spol-
szczonej: Himalaje, 2. -jów.**Hiob**.**hiobowy**.**hiperbola**, l. mn. -le. Zob. *hi* czy
hy?**hiperprodukcya**, tej -cyi, tę -cyę.
Zob. *hi* czy *hy*?**hipnotyczny** (rzadziej: hypnotycz-
ny). Zob. *hi* czy *hy*?**hipnotyzm** (rzadziej: hypnotyzm).
Zob. a) -izm; b) *hi* czy *hy*?**hipnoza**, rzadziej: hypnoza. Zob.
hi czy *hy*?**hipochondrya**, 2. i 3. -dryi, 4.
-dryę. Zob. *hi* czy *hy*?**hipodrom**, 2. -mu.**Hipokrates** — zob. Hippokrates.**hipokryta**, 2. -ty, l. mn. -ci, 2. -tów.
Zob. *hi* czy *hy*?**hipokryzja**, tej -zyi, tę -zyę. Zob.
hi czy *hy*?**Hipolit**.**hipopotam**, 2. -ma.**hipoteka**.**hipoteza**, tych -tez.**Hippokrates** *, piszą także: Hipo-
krates. Zob. *Spółgłoski podwójne*.**histerya**, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.**histeryczka**, 3. i 7. -ryczce.**historja**, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.**historyograf**, l. mn. -fowie.**historyografia**, 2. i 3. -fii, tę -fię.**historyozofia**, 2. i 3. -fii, 4. -fię.**Hiszpan**, l. mn. Hiszpanie (rzadko:
Hiszpani *, forma prawidłowa), 2.
-nów.**Hiszpania**, 2. i 3. -nii, 4. -nię.**Hiszpanka**, tych -nek.**hiszpański**.**hj**... — zob. *hi*...**hm!****ho!****hoc!****hodować**, -uje, rozk. -uj. Zob.
-uje.**hodowla**, l. mn. -le, 2. -li.**hojny**.**hola!****Holandya**, 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.**Holender**, 2. -dra, l. mn. -drzy,
2. -drów.**holenderski**.**holować**, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.**Holsztym**, 2. -nu albo -na.**holsztyński**.**hold**, 2. holdu.**holdować**, -uje, rozk. -uj. Zob.
-uje.**holota**.**hołubiec** *, 2. -lubca, l. mn. -lubce
— albo: hołupiec*, 2. -łupca, l. mn.
-łupce.**hołupiec** — zob. hołubiec.**holysz**, l. m. -sze, tych -szów albo
-szy.**homar** (skorupiak), 2. -ra.**homeopata**, 2. -ty, l. mn. -ci, 2.
-tów.**homeopatya**, 2. i 3. -tyi, 4. -tyę.**Homer**.**homeryczny**, homerowy, home-
rowski.**homilia**, 2. i 3. -lii, 4. -lię, l. mn.
-lie, 2. -lii.**honor**, 2. -ru.**honorarium**, te -rya, tych -ryów.
Zob. gimnazjum.**Honoryusz**.**hop!****Horacy**, 2. -cego; Horacyusz, 2. -sza.
horacyuszowski. Zob. -ski czy
-uski?**horda** (z turec. ordu), tych hord,
rzadziej: orda, tych ord.**horoskop**, 2. -pu.**Hortensyusz**.**Horyń**, 2. -nia.**horyzont**, 2. -tu. Zob. *om*, *on*.**hosanna!****hospodar**, l. mn. -rowie.**hostya**, tej -tyi, tę -tyę, tych -tyi.**hotel**, tych -li, rzadziej: -łów.**Hotentot** (rzadziej: Hottentot *),
l. mn. -toci, 2. -totów.**Hozyusz**.**hoży**, l. mn. hoży. Dziarski i ho-
ży młodzieniec; l. mn. dziarscy i ho-
ży młodzieńcy. Porównaj: chory,
l. mn. chorzy. Zob. świeży.**hrabia**, 2. hrabiego (rzadziej: hra-
bi), 3. hrabiemu (rzadziej: hrabi),
4. hrabiego (rzadziej: hrabię), 5. hra-
bio! 6. hrabią, 7. w hrabi (rzadziej:
w hrabim); l. mn. 1. hrabiowie, 2.
hrabiów i t. d. Tak samo odmie-
niaj: margrabia, burgrabia, sędzia
i t. p.**hrabina**, 2. hrabiny, 3. hrabinie, 4.
hrabinę, 5. hrabino, 6. hrabiną, 7.
w hrabinie; l. mn. 1. hrabiny, 2. hra-bin i t. d. Prawidło — zob.: Na-
zwiska żon na -ina (-yna).**hrabiostwo**. Zob. -stwo czy -wstwo?**hrabiowski**. Zob. -ski czy -uski?**hrabstwo**, tych hrabstw.**hreczka**, w hreczce.**hreczosiej**, 2. -ja, l. mn. -je, 2.
-jów.**Hrubieszów**, ku Hrubieszówu. Zob.
-ów.**huba**, tych hub.**hubka**, 2. hubki, 3. hubce, tych -bek.**huculski**.**Hucul**, l. mn. -li, rzadziej: -ły.**Huculka**, tych -łek.**huczeć**, huczy, -czymy.**huczny**.**huf**, częściej: hufiec — zob.!**hufiec**, 2. hufca, l. mn. hufce.**Hugo**, 2. Hugona, 3. Hugonowi itd.;
Wiktor Hugo, 2. Wiktora Hugo, 3.
Wiktrowi Hugo i t. d.**huk**, 2. -ku.**huknąć**, huknął, rozk. -nij.**hulać**.**hulaka**, 2. -ki, 4. -kę, l. mn. -ki,
2. -ków.**hultaj**, l. mn. -je, 2. -jów.**humanista**, 2. -sty, l. mn. -ści, 2.
-stów.**humanizm**. Zob. -izm.**Humań**, 2. -nia.**humaniści**.**Humboldt**, 2. -boldta.**humor**, 2. -ru.**humoreska**, 3. -resce, tych -resek.**Hunowie**, rzadziej: Hunnowie *.**hura!****huragan** (rzadziej: uragan), 2. -nu.**hurgotać**, hurkotać. Zob. deptać.**hurfotać**, hurgotać. Zob. deptać.**hurmem**.**hurtem**.**hurtowny**.**huryśka**, tych -sek.**Hus** (nie: Huss), 2. Husa.**husarya**, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.**husarz**, tych -rzy albo -rzów. Zob.
-arz.**husyta** (= wyznawca nauki Husa),
2. -ty, l. mn. -ci, 2. -tów.**husytyzm**. Zob. -izm.**huścić** (się), hušta (się).**huśtawka**, 3. i 7. huśtawce.¹⁾ A. A. Kryński: hydraulika, hydrogra-
fia, higiena, hipnotyzm.

huta, tych hut.

huzar, l. mn. -rzy.

huzia!

hy . . . Wyrazów, niezamieszczo-nych pod temi literami, szukaj pod *hi*.

hy czy **hi** w wyrazach greckiego pochodzenia: hydraulika, higiena, hipnotyzm i t. p.? zob. *hi* czy *hy*?

hybel — zob. hebel.

hyblować — zob. heblować.

hyc!

hycel, 2. hycla, l. mn. hycle.

hydra, 3. hydrze, tych hydr.

hydrauliczny * (niektórzy piszą: *hidrauliczny*). Zob. *hi* czy *hy*?

hydraulika * (niektórzy piszą: *hidraulika*). Zob. *hi* czy *hy*?

hydrodynamika * (niektórzy piszą: *hidrodynamika*). Zob. *hi* czy *hy*?

hydrografia * (niektórzy piszą: *hidrografia*), 2. i 3. -fi, 4. -fię. Zob. *hi* czy *hy*?

hydropata * (niektórzy piszą: *hidropata*), 2. -ty, l. mn. -ci, 2. -tów. Zob. *hi* czy *hy*?

hydropatya * (niektórzy piszą: *hidropatya*), 2. i 3. -tyi, 4. -tyę. Zob. *hi* czy *hy*?

hydroterapia * (niektórzy piszą: *hidroterapia*), 2. i 3. -pii, 4. -pię. Zob. *hi* czy *hy*?

hydrostatyka * (niektórzy piszą: *hidrostatyka*). Zob. *hi* czy *hy*?

hydrotechnika * (niektórzy piszą: *hidrotechnika*). Zob. *hi* czy *hy*?

hyena — zob. hiena.

hygiena * (niektórzy piszą: *higiena*). Zob. *hi* czy *hy*?

hygieniczny * (niektórzy piszą: *higieniczny*). Zob. *hi* czy *hy*?

hymn, 2. hymnu.

hypnotyczny — zob. hipnotyczny.

hypnotyzm — zob. hipnotyzm.

hypnoza — zob. hipnoza.

I.

i czy **y**? W sprawie pisowni wyrazów takich, jak: a) hydrografia, hipnotyzm i t. p. — zob. *hi* czy *hy*? b) wydmuchiwać, wymachiwać itd. — zob. *ywać* czy *iwac*? c) chichot, muchy, kruchy i t. p. — zob. *chi* czy *chy*?

i nie **ji**. W wielu okolicach mówią: jich, jim, jistota, jigła, jigrać, jinni, jimię i t. p. — ale piszą powszechnie: ich, im, istota, igła, igrać, inny, imię i t. p. Tak też piszemy wyrazy: moi, twoi, swoi, stroić, zbroić, oswoić, tać, roić się, kolei, żmii, zawiei, nadziei i t. d. — chociaż we wszystkich tych wyrazach słyszemy mniej lub więcej wyraźne brzmienie *ji*. — *Wskazówka praktyczna*: Przed *i* nie piszemy nigdy *j*. — W sprawie pisowni wyrazów *obcych* (w Szwecyi, w Anglii i t. p.) — zob. *ya*, *ia*...

i, y czy **e** przed **é** w bezokolicz-

niku (patrzeć czy patrzeć? spojrzeć czy spojrzeć? i t. d.) — zob. Bezokolicznik, uw. 3.

i, y czy **e**? w wyrazach takich jak: posyłać (nie: posełać), oddychać (nie: oddechać), prosimy (nie: prosiemy) i t. d. — zob. *e* czy *i, y*?

i, y czy **j** w wyrazach przyswojonych, takich, jak: hiena (czy *hiena?*), dyeta (czy *djeta?*), misjonarz (czy *misjonarz?*), milion (czy *miljon?*), seminarjum (czy *seminarjum?*), notaryusz (czy *notarjusz?*) i t. d. — zob. *ya*, *ia* . . .

-ia, -ya czy **ja** w wyrazach przyswojonych, takich, jak: lilia (czy *lija?*), Arabia (czy *Arahja?*), historia (czy *historja?*), Szwecya (czy *Szwecja?*) i t. d. — zob. *ya*, *ia* . . .

Iberya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.

iberyjski.

Ibsen.

ich, im (nie: jich, jim, chociaż w wielu okolicach tak wymawiają). — **ichtyolog**, l. mn. -lodzy albo -logowie.

ichtyologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.

ić, yć czy **eć** w bezokoliczniku? — zob. Bezokolicznik, uw. 3. **idea**, tej idei, tę ideę, o idea! tą ideą, w idei; te idee, tych idei, tym ideom, ideami, w ideach.

idealizm. Zob. -izm.

idealizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

ideal, 2. -ła.

identyczny. Zob. *em, en*.

ideologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.

idjo . . . zob. **idyo** . . .

idylla (rzadziej: *idyła*), l. m. idylle.

idyota, 2. -ty, l. m. idyoci, 2. -tów.

idyotyzm. Zob. -izm.

Idzi, 2. Idziego, 3. Idziemiu, 6. i 7. -dzim.

Ifigenia, 2. i 3. -nii, 4. -nię. Zob. *ge* czy *gie*?

igła, tych igieł.

Ignacy, 2. -cego, l. mn. -cowie, 2. -cych.

igrzysko, tych igrzysk.

ij, yj czy **ej** w trybie rozkazującym? — zob. *-ej* czy *-ij, yj* w trybie rozkazującym?

ija, yja, ja czy **ya, ia** w wyrazach przyswojonych, jak: lilia, patriarchy, Zofia i t. p.? — zob. *ya, ia* . . .

ikra, 2. ikry, 3. ikrze, l. mn. ikry, 2. ikier.

ikrzak, l. mn. -ki.

ile (zob. *ilu*), ilebądź, ilekolwiek, ilekroć, ileż, ileżto.

ilebądź — zob. *ile*.

ilekolwlek — zob. *ile*.

ilekroć — zob. *ile*.

ileż — zob. *ile*.

ileżto — zob. *ile*.

Iliona, 2. -dy.

Ilion, 2. Ilionu, 7. w Ilionie; Ilium [nieodm.].

Ilirya — zob. Illirya.

iliryjski.

Ilum — zob. Ilion.

Illirya *, piszą także Ilirya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.

illuminacya — zob. iluminacya.

illuminować — zob. iluminować.

illustracya — zob. ilustracya.

ilustrowany — zob. ilustrowany.

iluzya — zob. iluzya.

ilekrotnie.

ilekrotny.

iloraki.

ilorako.

ilu żołnierzy; ile ptaków, kobiet, drzew (odmieniaj jak: *pięciu, pięć* — zob !).

iluminacya (z łac. *illuminatio*, mimo to rzadziej: *illuminacya**), 2. i 3. -cyi, 4. -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.

iluminować (z łac. *illuminare*), rzadziej: *illuminować* *, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*; porównaj: *iluminacya*.

ilustracya (z łac. *illustratio*), rzadziej: *ilustracya**, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.

ilustrować (rzadziej: *ilustrować*), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*; porówn. *ilustracya*.

ilustrowany, rzadziej: *ilustrowany**. Porówn. *ilustracya*.

iluzya (z łac. *illusio*, mimo to rzadziej: *iluzya* *), tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.

il, 2. ilu, 7. w ile.

im . . . tem. *Im* prędzej zaczniesz, *tem* prędzej skończysz.

-im, -ym czy **-em** w przyp. 6. i 7. l. p. przymiotników, zaimków, liczebników i imiesłów? — zob. *-ym, -im* . . .

imać, imać się — zob. jać.

imaginacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

imainacya, pisz: *imaginacya* — zob.!

imatrykulacya — zob. *immatrykulacya*.

imbier, 2. -ru.

-imi, -ymi czy **-emi** w przyp. 6. l. mn. przymiotników, zaimków, liczebników i imiesłów? — zob. *-ym, -im*.

imieniny, 2. -nin.

imiesłów, 2. -słowu, l. mn. -wy, 2. -wów.

Imiesłów. a) W imiesłowie czasu przeszłego (w 3. osobie l. p. rozr. męs.) nie domawiamy, zwykle

w języku potocznym końcowego *i* po spółgłosce: bieg, móg, niós, pad, strzeg i t. p. — piszemy jednak stale: biegi, mógi, niósł, padł, strzegł i t. p. — b) W sprawie pisowni imiesłowu czynnego nieodmiennego (zaprzeczonego) na *-szy* — zob. *szy* czy *lszy*? c) W sprawie zakończenia imiesłowów odmiennych w przypadku 6. i 7. l. p., oraz w przyp. 6. l. mn. — zob. *-ym*, *-im*...

imie, 2. imienia, 3. imieniu, 4. i 5. imię, 6. imieniem, 7. w imieniu; l. mn. 1. imiona, 2. imion, 3. imionami i t. d. Tak odmieniają się rzeczowniki: ciemie, plemie, znamie i t. d.

Imiona własne. Zob.: a) Nazwiska rodowe męskie na *a*, *o*; b) Nazwiska żon na *-ina* (*-yna*); c) Nazwiska żon na *-owa*; d) Nazwiska pańien na *-ówna* (*-ewna*); e) Nazwy geograficzne i etnograficzne; f) Imiona własne cudzoziemskie; g) Wielkie litery.

Imiona własne cudzoziemskie.

I. Imiona własne osób, nazwy geograficzne i etnograficzne *świata starożytnego* piszemy przeważnie według prawideł pisowni polskiej: Antyoch, Arystoteles, Aspazya, Ateny, Beocya, Bizancjum, Celtowie, Cezar (nie: Caesar), Cheronea, Cycero, Cyrus, Daryusz, Demostenes (nie: Demosthenes), Druzus, Dyana, Dyogenes, Dyoklecyan, Elizyum, Emiliusz, Eurypides, Fenicyanie, Fidyasz, Hellenowie, Hezyod, Hippiasz, Ifigenia, Jazon (nie Jason), Jeremiasz, Konfucyusz, Koryolan, Krezus, Lacyum, Liwiusz, Maraton, Medya, Mezopotamia, Pauzaniusz, Pirrus, Pizystrat, Scypio, Syrakuzy, Spartanie, Tacyl, Termopile, Tucydides, Tyber, Wergiliusz albo Wergili, Zeus itp. Jeżeli chcemy podać pierwotne brzmienie nazwiska lub pisownię oryginalną, możemy to uczynić w nawiasie: Cyrus (Κύρου), Daryusz (Δάρειος) i t. p. Niektóre na-

zwy piszemy w niezmienionej postaci (zazwyczaj według pisowni łacińskiej): Aquae Sextiae, Aegospotamos i t. p.

II. a) Imiona własne osób, oraz nazwy geograficzne, wzięte z języków *nowożytnych*, zachowują właściwą sobie pisownię i brzmienie cudzoziemskie. Tu należą także imiona własne słowiańskie, ale tylko tych narodów, które używają abecadła łacińskiego. Pisz: Bossuet, Chateaubriand, Comte, Corneille, Daudet, Lafontaine, Molière, Racine, Réaumur, Taine, Besançon, Bordeaux; Maeterlinck; Buckle, Byron, Longfellow, Newton, Tackeray, Manchester, Liverpool; Goethe, Grillparzer, Schiller, Uhland, Wieland, Karlsruhe, Mannheim; Carducci, Correggio, Macchiavelli, Torricelli, Lago Maggiore; Caballero, Cervantes, Lope de Vega; Björnson, Ibsen; Thorwaldsen; Huygens, Rembrandt, Van

Dyck i t. p.; Cech, Holý, Vrchlický; Jagić i t. p.

«W deklinacji można używać apostrofu, jeśli to jest potrzebne dla zachowania oryginalnej pisowni, np. Rousseau'a, Percy'ego i t. p.»¹⁾ Niektóre (częściej używane) nazwiska cudzoziemskie uległy spolszczeniu. Z tych jedne nagięły się tylko do prawideł naszej pisowni, inne zmieniły także brzmienie: Drezno, Paryż, Loara, Tamiza, Londyn, Wenecya, Norymberga, Filadelfia, Praga, Tyceyan, Szekspir (albo: Shakespeare), Kalderon (albo: Calderon) i t. p.

¹⁾ Przytoczyliśmy powyższą wskazówkę Akademii Um. w brzmieniu dosłownem, by nie ściągnąć na siebie oburzenia wrogów apostrofu. Nie myślimy kruszyć kopii w tej sprawie, zaznaczamy tylko, że na użycie apostrofu w pewnych wypadkach nie zapatrujemy się tak tragicznie, jak niektórzy bardzo zasłużeni językoznawcy, owszem przyznajemy mu pewną wartość praktyczną. W każdym razie należy apostrofu używać tylko wtedy, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że czytelnik nie zdola oddzielić imienia obcego od polskiego zakończenia. Kto czuje nieprzewyciężony wstręt do apostrofu, może go ominąć, dodając w nawiasie formę mianownika.

Wyrazy, utworzone od powyższych imion własnych (przyswojonych i nieprzyswojonych), piszemy zwykle z polska: bajronizm, szyllerowski, szekspirowski i t. p.

b) Imiona własne osób i nazwy geograficzne tych narodów europejskich, które nie używają abecadła łacińskiego (Rusini, Rosyanie, Bułgarzy, Serbowie, Grecy, Turcy itd.), piszemy według prawideł pisowni polskiej: Szewczenko, Dragomanow, Kulisz, Hołowacki; Dostojewski, Lermontow, Puszkina, Sałtykow (Szczedryn), Sołowiew, Tołstoj; Milutynowicz, Abdul Hamid i t. d.; Krasnojarsk, Bajkał, Stambuł (Konstantynopol, Carogród) i t. p.

c) Imiona własne osób i nazwy geograficzne ludów azjatyckich, afrykańskich, amerykańskich i australijskich piszemy według brzmienia. Ponieważ nie pozostajemy z tymi ludami w bezpośredniej styczności

i przyjmujemy te nazwy od innych narodów europejskich, przeto piszemy je zwykle tak, jak brzmią w ustach Anglika, Francuza, Hiszpana i t. d. W każdym razie należy je pisać z polska, a nie według pisowni angielskiej, francuskiej i t. d. Pisz: Murzyni Bantu, Masajowie, Buszmani i t. p.

d) Polskich nazw geograficznych, przekształconych na modę cudzoziemską, używać należy wyłącznie w postaci rodzimej; to samo odnosi się do geograficznych nazw słowiańskich w ogólności: Bogumin (nie Oderberg), Bydgoszcz (nie Bromberg), Bytom (nie Beuten), Celowiec (nie Klagenfurt), Chełmno (nie Kulm), Cieplice (nie Teplitz), Głogów (nie Glogau), Grudziądz (nie Graudenz), Kołobrzeg (nie Kolberg), Królewiec (nie Königsberg), Lublana (nie Laibach), Skoki (nie Schocken), Zagrzeb (nie Agram) i t. p.¹⁾

¹⁾ Powyższe wskazówki, dotyczące się pisowni imion własnych cudzoziemskich, różnią się nieco od prawideł Akademii Um., a to z różnych przyczyn, które wyłuszczyliśmy w wydaniu większem niniejszego słowniczka. Do użytku tych, którzy chcą stosować się do prawideł Akademii z bezwzględną ścisłością, podajemy poniżej odpowiednio ustępy w brzmieniu dosłownem:

1. Według prawideł pisowni polskiej pisze się:

a) Imiona własne ze *świata starożytnego*, które nasz język przyswoił sobie przez tradycję kilku wieków, za pośrednictwem wpływów literatury łacińskiej, a więc nie tylko: Wergiliusz, bitwa pod Kannami, Ateny, Pizystrat, Pauzaniusz, Fidyasz, Cyrus i t. p.; lecz także: Krezus, Jazon (nie Jason), Aspazya (nie Aspasia), Maraton, Demostenes (nie Marathon, Demosthenes), Cezar (nie Caesar), Kapadocya (nie Cappadocia) i t. p. Jeżeli chodzi o wskazanie pisowni oryginalnej lub brzmienia oryginalnego, można to łatwo uczynić w nawiasie (Cannae, Φειδίας, Croesus lub Κροίσος). Nie należą tu oczywiście w żadnym razie nazwy geograficzne, których nie odmienia się w polskim języku: Aquae Sextiae, Philippi, Aegospotamos i t. p.

b) Imiona własne słowiańskie, oraz imiona wzięte z języków, nie używających alfabetu łacińskiego: Wyszehrad, Jelazycze, Sołowiew, Brankowicz, Cankow, Trikupis i t. p.; tu należą także: imiona własne i nazwy ludów azjatyckich, afrykańskich, amerykańskich i australijskich, np. chedyw (nie kheadive), Czippewaje (nie Chippewaje, jak często piszą według transkrypcji angielskiej, francuskiej, holenderskiej i t. p.).

2. Według pisowni oryginalnej pisze się imiona własne, wzięte z języków nowożytnych, które używają alfabetu łacińskiego: Goethe, Schiller, Rousseau, Byron, Bordeaux, Manchester i t. d. W deklinacji można używać apostrofu, jeśli to jest potrzebne dla zachowania oryginalnej pisowni, np. Rousseau'a, Percy'ego i t. p.

Wyjątek stanowią nieliczne nazwy geograficzne, oraz imiona własne osób ze *świata nowożytnego*, językowi naszemu przyswojone, a więc nie tylko takie, które przybrały brzmienie odmienne od oryginalnego, np. Paryż, Londyn, Madryt i t. p., Rafael, Tyceyan, Kondeusz i t. p., ale również i takie, w których zachowało się brzmienie oryginalne, np. Wenecya (nie Venezia), Piza (nie Pisa), Filadelfia (nie Philadelphia) i t. d., oraz Szekspir (lub Shakespeare), Kalderon (lub Calderon), Wolter (lub Voltaire). Powyższe nazwy i imiona własne pisze się według prawideł pisowni polskiej.

3. Wyrazy, utworzone z imion własnych obcych, np. bajronizm, szekspirowski i t. p., pisze się według prawideł pisowni polskiej.

imitacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
immatrykulacya* (w średniowiecz. łac. *immatriculare*), tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. W ostatnich czasach spotykamy coraz częściej pisownie: imatrykulacya. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
impertynencya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.
impertynent, 5. i 7. -nencie, l. mn. -nenci. Zob. *-ent*.
imperyalista, 2. -sty, l. mn. -liści, 2. -stów.
imperyalizm. Zob. *-izm*.
imperyal, 2. -ła.
imperyum, te -rya, tych -ryów. Zob. *gimnazjum*.
imponujący.
impresyonizm. Zob. *-izm*.
improwizacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
improwizować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
impuls, 2. -su.
-imny, -ymy czy **-emy**
w 1-szej osobie l. mn.? (śpiemy czy śpiemy? cierpimy czy cierpiemy?). Wątpliwości tego rodzaju możemy łatwo usunąć, tworząc formę 3-ciej osoby l. p. Mówimy: *śpi* — więc: śpiamy (nie: śpiemy), *cierpi* — więc: cierpimy (nie: cierpiemy), *prosi*, *proszymy* i t. d. — ale: *powie*, *powiemy* i t. d.
-ina (-yna). Zob.: a) Nazwiska miast, wsi, rzek . . . na *-ina (-yna)*; b) Nazwiska żon na *-ina (-yna)*.
inaczaj.
inauguracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
incognito; zwykle piszą z polska: *inkognito*.
indeks, 2. -ksu, l. mn. -ksy.
indoeuropejski, indo-europejski.
indor.
indukcyja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
indukcyjny.
induktor. Zob. *-or*.
Indyanin, 2. Indyjana, l. mn. Indydyanie, 2. Indyan. Zob. *-anin*.
Indye, tych Indyj; Indye Wschodnie, 6. Indyjami Wschodnimi.
indyjski.

indyk.
indywidualizm. Zob. *-izm*.
indywidualny.
indywiduum, te -dua, tych -duów. Zob. *gimnazjum*.
infamia, 2. i 3. -mii, 4. -mię.
inflancki.
Infanty, 2. Infant.
influenca (choroba), 2. -ency, 4. -cę.
informacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
infuła, tych -fuł.
infulat, l. mn. -ci.
inhalacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
inicjal, 2. -łu, l. mn. -ły.
inicyator, l. mn. -rzy albo -rowie. Zob. *-or*.
inicyatywa.
inklinacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
inkognito, rzadziej według pisowni oryginalnej: *incognito*.
inkwizycya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Innocenty, rzadziej: *Inocenty*. Zob. *em, en*.
innowacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
innowierca, l. mn. -cy.
Innsbruck — zob. *Innsbruck*.
inny, l. mn. inni.
Innsbruck, rzadziej według pisowni oryginalnej: *Innsbruck*.
inserirat, l. mn. -ty.
inspekyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
inspektor, l. mn. -rowie albo -rzy. Zob. *-or*.
inspięcent, 5. i 7. -cyencie, l. mn. -cyenci. Zob. *-ent*.
inspiraacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
instalacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
instancya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
instrukcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
instruktor, l. mn. -rowie albo -rzy. Zob. *-or*.
instrument, 7. -mencie, l. mn. -ty, rzadziej: -ta. Zob. *-ment*.
instynkt, l. mn. -ty (rzadziej: -ta).

instytucya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
instytut, l. mn. -ty.
insynuacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
intelektualny, rzadziej: *intelektualny* *. Porów. *inteligencya*.
inteligencya (łac. *intelligentia*), rzadziej: *intelligencya* *, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
intelektualny — zob. *intelektualny*.
inteligencya — zob. *inteligencya*.
intencya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.
intensywny * (w niektórych okolicach mówią i piszą: *intensywny* *). Zob. *s, ś* czy *z, ź*? uw. 11.
interes, l. mn. -sy albo -sa.
interesować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
interpelacya (łac. *interpellatio*), rzadziej: *interpellacya* *, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
interpelować * (łac. *interpellare*), rzadziej: *interpellować*, -luje, rozk. -luj. Zob. 1) *-uje*; 2) *Spółgłoski podwójne*.
interpretacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
interpunkcyja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
interwencya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
introdukcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
introligator, l. m. -rzy albo -rowie. Zob. *-or*.
intronizacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
intulcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
intuicyjny.
inwalid, 2. -da, 3. -dowi, 4. -da, 5. -dzie, 6. -dem, 7. -dzie; l. mn. -dzi, 2. -dów i t. d.; rzadziej: *inwalida*, 2. -dy, 3. -dzie, 4. -de, 5. -do, 6. -da, 7. -dzie; l. mn. -dzi, 2. -dów i t. d.
inwentarz, tych -rzy, rzadziej -rzów. Zob. *em, en*.
inwestytura. Zob. *-ura*.
inżynier (rzadziej: *inżenier*, chociaż po franc. *ingénieur*, po włos. *ingegnere*), l. mn. -rowie, niekiedy także: -rzy.

ircha, 2. irchy, 3. i 7. irsze.
Irkućk.
irkucki.
Irlandczyk, l. mn. -cy.
Irlandya, 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.
irlandzki.
ironia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Irydyon.
Irys albo **Iryda**, 2. -dy.
iryacya (łac. *irritatio*), 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
irytować (łac. *irritare*), -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *-uje*; 2) *Spółgłoski podwójne*.
iskra, 3. iskrze, tych iskier.
iskrzący.
iskrzyć się.
Islandya, 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.
islandzki. Zob. *cki* czy *dzki*?
Ismena.
istota (nie: *jistota*), tych istot.
Istrya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
istryjski.
iść, *szedł*, *szła*, *szliśmy*, *szliście*, *szli*; rozk. *idź*, *idźcie*, *idźże*, *idźcież*; *poszedłszy*, *odszedłszy*. Zob. *szy* czy *lszy*?
Itaka, na *Itace*.
Italia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
italski.
-iwać czy **-ywać** w wyrazach takich, jak: *wydmuchiwać*, *wymachiwać* i t. p.? — zob. *-ywać* czy *-iwać*?
Izabela, rzadziej: *Izabella* *. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
Izajasz.
Izak * (rzadziej: *Izaak*), 2. *Izaka*.
izba, w *izbie* (nie: w *izbie*), tych *izb*.
izdebka, 3. i 7. *izdebce*, tych *izdebek*.
-izm, -yzm. W przyrostku *-izm, -yzm* (łac. *-ismus*, grec. *-ισμος*) piszemy *z*: *humanizm*, *magnetyzm*, *romantyzm* i t. d.; w przyp. 7. l. p. piszemy *z* (nie: *ż*): w *humanizmie*, *romantyzmie* i t. d., chociaż w niektórych okolicach mówią: w *humanizmie*, *romantyzmie*, *magnetyzmie* i t. p.
-izna. Pisz *z* w przyp. 3. i 7. l. p. wyrazów z przyrostkiem *-izna*

jedlina.
jednak, jednakże. Zob. *-ie*.
jednoaktowy.
jednoaktówka, 3. i 7. -tówce. Zob. *-ówka*.
jednobarwny.
jednobrzmiący.
jednodniowy.
jednodniówka, 3. i 7. -dniówce, tych -dniówek. Zob. *-ówka*.
jednogarbnny.
jednogłośnię.
jednogłośny.
jednogodzinny.
jednoklasowy.
jednokonka, tych -konek.
jednokonna.
jednolity.
jednomiesięczny.
jednomyślnie.
jednomyślny.
jednooki.
jednorazowo.
jednorodny.
jednoróżec, 1. mn. -rożce.
jednostajny.
jednostka, 3. i 7. -nostce.
jednostronny.
jednozłogłowski.
jedwab, 2. -biu, 1. mn. -bie, 2. -bi albo -biów.
jedynaczka, 3. i 7. -naczce.
jedynka.
jedynowładca, jedynowładca, 2. -władcy. Zob. *-ca*.
jedynowładztwo, jedynowładztwo, 2. -władztwa. Zob. *stwo* czy *dztwo*?
jegomość (zlew wyrazów: *jego miłość*), 2. jegomości * albo jegomości (forma nieprawidłowa, ale powszechnie używana).
Jehowa, 2. -wy.
jejmość (zlew wyrazów: *jej miłość*), 2. jejmości.
jelen, tych jeleni.
jelito, tych jelit.
jelczeć, jelczeje, jelczało.
jeneralicya albo generalicya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *ge* czy *gie*?
jeneralny albo generalny. Zob. *ge* czy *gie*?
jeneralski albo generalski. Zob. *ge* czy *gie*?

jenerał albo general, 1. m. -owie. Zob. *ge* czy *gie*?
jenerałowa albo generalowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. 1) szewcowa; 2) *ge* czy *gie*?
jeneralówna albo generalówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ówien. Zob. 1) szewcówna; 2) *ge* czy *gie*?
jenialnie, pisz: genialnie — zob!
jenialność, pisz: genialność — zob!
jenialny, pisz: genialny — zob!
jeniec, 2. jeńca, 5. jeńcze! 1. mn. jeńcy.
jeniusz, pisz: geniusz — zob!
jeometria, pisz: geometria — zob!
jeremiada, tych -miad.
Jeremiasz.
Jeruzolima, rzadziej: Jeruzalem.
jeruzolimski.
Jerycho, 2. -cha.
jerychoński.
Jerzy, 2. Jerzego, 1. mn. Jerzowie.
jesion, 2. -nu.
jesiotr, w jesiotrze.
jest to. Zob. *-to*.
jestestwo, tych jestestw.
jeszcze.
jeść, jem, jesz, je, jemy, jecie, jedzą; jadłem, jadł; jedz, jedźmy, jedźcie; zjadłszy, najadłszy się. Zob. *szy* czy *wszy*?
jeśli — zob. jeździ.
jezdny, 1. mn. jezdni.
jeziro, w jeziorze, tych jezior; jezioro Genewskie, jezioro Błotne i t. d. Nazwy jezior piszemy wielką literą.
jezuicki.
Jezuita, 1. mn. -ci.
Jezus Chrystus, 5. Jezu Chryste!
jeździć, jeżdżę, jeździ, jeżdżą; jeżdżąc.
jeździec, 2. i 4. jeździeca, 5. jeździec! 1. mn. jeźdźcy, 2. jeźdźców.
jeźli — zob. jeździ.
jeź, tych jeźwów.
jeźatka, 3. i 7. -żatce.
jeźdzenie.
jeźli, jeźli, jeźli; ¹⁾ jeźliby, jeźliby, jeźliby. ¹⁾

¹⁾ Pisownia nieprawidłowa, ale bardzo rozpowszechniona.

jeździć (się).
jeździ.
jeździec, jeździemy; rozk. jeźcz, jeździecie.
jeździenny.
jeździem, 1. mn. jeździem (rzadziej: jeździem).
jeźdny.
Jeździej albo Andrzej, 1. mn. -jowie.
jeździ, tych jeźdz.
jeź, 2. -ku.
jeździ.
język.
językoznawca, 2. -cy, 1. mn. -cy.
językoznawstwo. Zob. *stwo* czy *wstwo*?
jeź czy jeźli w wyrazach takich, jak: inny, moi, stroić, taić, kolei itp.? — zob. *i* nie *ji*.
Joachim, 1. mn. -mowie.
Joanna, 2. -ny.
Joannita (rzadziej: Joanita), 1. mn. -ci.
jod, 2. jodu.
jodła, w jodle, tych jodeł.
jodofarm, 2. -mu.
Jonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Jończyk, 1. mn. -cy.
joński; wyspy Jońskie, morze Jońskie.
Jordan, 2. -nu.
jota, tych jot.
jowialny.
Jowisz.
Jozue, 2. -ego, 3. -emu, 6. i 7. -em.
Józef, 1. mn. -fowie.
Józefina, 2. -ny.
józefinizm. Zob. *-izm*.
Józefostwo. Zob. *stwo* czy *wstwo*?
Józia, 5. Józiu! (nie: Józio!). Prawidłó: Zdrobniałe imiona rodzaju żeńskiego na *a* z ostatnią spółgłos-

ką *twardą* (Karolka, Helenka) mają w 5-ym przyp. 1. p. zakończenie *o* (Karolko! Helenko!). Zdrobniałe imiona rodz. żeńs. na *a* z ostatnią spółgłoską *miękką* (Karolcia, Helunia, babunia) mają w 5. przyp. 1. p. zakończenie *u* (Karolciu! Heluniu! babuniu!).
Józio, 5. Józiu!
jubilat, 1. mn. -ci.
jubiler, 1. mn. -rzy.
jubileusz, 2. -szu.
juczny.
Juda, 2. -dy, 3. -dzie, 4. -de.
judaizm. Zob. *-izm*.
Judasz.
Judea, 2. i 3. -dei, 4. -deę.
Judyt, częściej: Judyta, 2. -ty.
Jugurta.
jubas, 1. mn. -sy albo -si.
juki, 2. -ków.
Julcia, 5. Julciu! Zob. *Józia*.
Julia, 2. -lii, 4. -lię, 1. mn. -lie, 2. -lii.
Jullan, 1. mn. -nowie.
juliański.
Juliusz, 1. mn. -sze.
junak, 1. mn. -ki albo -cy.
Juno albo Junona, 2. -ny.
jurt (=*namiot tatarski*), tych jurt.
Jussieu, 2. Jussieu'go. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
Justyn, 1. mn. -nowie.
Justynian, 1. mn. -nowie.
juta, 2. juty, 7. w jucie.
jutro.
jutrzejszy.
jutrzienka, 3. i 7. -trzenca.
jutrznia, tych jutrzni.
już.
jużto — jużto.

K.

k czy *g*? — zob. *g* czy *k*?

-ka. Tematowe *z* piszemy przed przyrostkiem *-ka* w rzeczownikach takich, jak: gałązka, kózka, łezka, wazka, podwiązka, wiązka i t. d. Zob. *s*, *ś* czy *z*, *ź*? uw. *ć*.

-ka. W sprawie pisowni rzeczowników *z* przyrostkiem *-ka*, takich, jak: przechadzka, posadzka, tacka — zob. *cka* czy *dzka*?
kablak, 2. -ka.

kacarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*erz*.
kaczor.
kadencya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.
kadłub.
kaduk.
Kadyks, 2. -ksu. Zob. *ks, gz* czy *x?*
kadzic, kadzimy; rozk. kadź, kadźcie.
kadź, te kadzie, tych kadzi.
Kafarnaum (nieodm.).
kaflarz, tych -rzy albo -rzów.
kaganiec, 1. mn. -gańce.
kahal (z hebr. kahal), 2. -łu.
Kahlenberg, 2. -gu.
Kalfasz.
Kain (po hebrajs. Kain), rzadziej: Kaim.
Kair, 2. Kairu, w Kairze.
Kairo, częścię Kair — zob.!
kajdany, tych kajdan (rzadko: kajdanów).
kajuta, tych -jut.
kakadu (nieodm.).
kakao (nieodm.).
kaktus, 2. -sa.
Kalabrya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
kalabryjski.
kalafior (z włos. cauliflor), błędnie: karafiol.
kalafonia, mniej powszechne: kalofonia, b. rzadko: kolofonia, chociaż po łac. colophonia (od nazwy miasta w Azji Mniejszej *Κολοφών* = Kolofon), 2. -nii, 4. -nię.
kalarepa.
Kalderon, rzadziej: Calderon. Zob. Imiona własne cudzoziemskie.
kalectwo, tych kalectw.
kaleczyć, kaleczymy; rozk. kalecz, kaleczcie.
kalejdoskop, 2. -pu.
kaleka, tego kaleki, 1. mn. kaleki (rzadziej: kalecy), tych kalek; *ta kaleka*, tej kaleki, te kaleki; tych kalek.
kalendarz, tych kalendarzy, rzadziej: -rzów. Zob. *em, en*.
kalesony, 2. -nów.
kaleta, tych kalet.
kaligraf, 1. mn. -fowie.
kaligrafia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.

Kalifornia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
kalifornijski; zatoka Kalifornijska, półwysep Kalifornijski.
Kaligula, 2. -li.
Kalikst. Zob. *ks, gz* czy *x?*
Kalipso — nieodm., albo: 2. Kalipsy *, 3. Kalipsie * i t. d.
kaliski.
Kalisz, w Kaliszu.
Kaliszanin, 2. -szanina, 1. mn. -szanie, tych -szan. Zob. -*anin*.
kalkulacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Kalliopa *, 2. Kalliopy * — piszą także: Kalliope, Kaliopie (nieodm.).
kalmus, 2. -su.
kalofonia, — zob. kalafonia.
kalosz, 1. mn. -sze.
kalumnia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
Kalwarya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
kalwaryjski.
Kalwin (imię własne); *kalwinista*, często także: kalwin = wyznawca nauki Kalwina.
kalwinista, 1. mn. -niści — zob. Kalwin.
kalwinizm. Zob. -*izm*.
kałamarz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.
kałmucki.
kałmuk (koń), 1. mn. -ki.
kałmuk, 1. mn. -cy, niekiedy także: -ki.
Kaługa, 2. -gi.
kałuski (od nazw: Kałusz i Kaługa).
Kałusz, 2. -sza.
kałuża, tych kałuż.
kamaryla (z hiszp. camarilla), 2. -li.
Kambizes.
kamezacki.
Kamezatka.
kamea, 2. i 3. -mei, 4. -meę, 1. mn. -mee, 2. -mei.
Kamedula, 2. -ły, 1. mn. -li, 2. -łów.
kameleon, 2. -na.
kamelia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.
kamfora.
kamieniarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
kamienica.
Kamieniec Podolski, w Kamieńcu Podolskim.

kamieniolomy, 2. -mów.
kamienować, kamionować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
kamień, tych -ni.
kamionka, tych -nek.
kamionować — zob. kamienować.
kampania (= wyprawa wojenna i t. p.), tej -nii, tę -nię, tych -nii.
Kampania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
kanalizacya, 2. i 3. -cyi, tę -cyę.
kanal; kanał Sueski, kanał Panamski i t. p. Nazwy kanałów piszemy wielką literą.
kancelarya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
kancelista, 1. mn. -liści.
kanclerstwo.
kanclerz, ci -rze, tych -rzy albo -rzów.
kancyonal, 2. -łu.
Kandya (= Kreta), 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.
kandydatura. Zob. -*ura*.
kandydować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
kanigur (zwierzę), 2. -ra.
kanibal (= ludożerca i t. p.). Wyrz ten pochodzi z hiszp. Canibal, więc błędnie piszą niektórzy (zapewne pod wpływem niemieckim) *kannibal*.
kanikula, 2. -ły.
kaniowski. Zob. *ski* czy *wski?*
Kaniów, ku Kaniowu. Zob. -*ów*.
Kanny — zob. Cannae.
kanon, 2. -nu.
kanonada, tych -nad.
kanonia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
kanonier, 1. mn. -rzy albo -rowie.
kanonierka (rodzaj czółna wojennego).
kanonizacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kanonizować, -uje. Zob. -*uję*.
kanwa, tych kanw.
kańczuk, 2. -ka, albo: kańczug, 2. -ga (choć zań po turecku: *kameczyk*).
kaolin, 2. -nu.
kapa, tych kap.
Kapadocya — zob. Kappadocya.
kapciuch. Zob. -*uch*.
kapelan, 1. mn. -ni.

kapelmistrz, 1. mn. -mistrze, rzadziej: -owie. Zob. *mistrz*.
kapelus, tych -szy, rzadziej: -szów.
kapeluszyk albo **kapelusik**.
kapitalizm. Zob. -*izm*.
kapitał, 2. -łu.
Kapitol, 2. -lu; Kapitolium (nieodm.).
kapitołiński.
kapitulacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kapitulować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
kapituła, tych -tuł.
kapliczka, 3. kapliczce.
kapłan, 1. mn. -ni.
kapłaństwo.
kapłon, 1. mn. -ny.
Kappadocya * (piszą także Kappadocya), 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kapsła, 2. -li.
kapsułka, tych -łek.
kaptur, 2. -ra.
Kapua, 2. -pui, 4. -puę.
Kapucyn, 1. mn. -ni. Zob. Nazwy zakonników.
kapucyński.
kapusta.
kapuza, tych -puz.
karabela.
karac, karze, rozk. karz, karzcie — ale: kazać, każe, rozk. kaź, kaźcie.
karafiol — pisz i mów: kalafior — zob.!
karafka, 3. i 7. -rafce.
karawan (wóz pogrzebowy), 2. -nu.
karawana (gromada podróżnych i t. p.), 2. -ny.
karawaniarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
karb, 2. karbu.
karbować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
karbunkul, 2. -łu.
karciarz, tych -rzy albo -rzów.
karcieć, karcimy; rozk. karé, karécie.
karczma, tych karczem.
karczmarka, tych -rek.
karczmarz.
karczmarz, tych -rzy albo -rzów.
karczować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
kardynał, 1. mn. -łowie.
karafa.

karetka, 3. -retce.
karja... zob. karya...
karje... zob. karye...
karjo... zob. karyo...
karkołomny.
Karlsbad, 2. -du — rzadziej: Karolowe Wary.
Karlsbadzki.
Karlsruhe (nieodm.).
karmelek, tego -melka, te -melki.
karmelicki (od Karmelita).
Karmelita, 1. mn. -lici, 2. -tów. Zob. Nazwy zakonników.
karmelkowy.
karnić, karmimy (nie: karmimy — zob. -imy, -ymy...), rozk. karm, karmy, karmcie.
karogodny — częściej: karygodny.
Karol (nie: Karól), 1. mn. Karolowie; Karol Wielki, Karol Łysy. Zob. przydomek.
Karolcia, 5. Karolciu! Zob. Józia.
Karolstwo, 2. -stwa.
karp, tego karpia, tych karpi.
karpacki, 1. mn. karpaccy, karpacie.
Karpaty, 2. Karpat.
Kartagina, 2. -giny — rzadziej: Kartago (nieodm.).
Kartago — zob. Kartagina.
Kartezyusz, 2. -sza, albo: Descartes, 2. Descarta lub Descartesa. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
kartka, 3. kartce.
kartofel, 2. -tośla, tych -tofli.
kartografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.
Kartuz, 1. mn. -zi.
karuk, 2. -ku.
karuzel, 2. -lu — rzadziej: karuzela, 2. -li.
karyatyda, tych -tyd.
karyera.
karygodny, rzadziej: karogodny.
karykatura. Zob. -ura.
Karyntyja, 2. i 3. -tyi, 4. -tyę.
karyolka.
karzeł, 2. karła.
kasa, tych kas.
kasacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kasacyjny.
Kassandra, rzadziej: Kassandra * (choć i po gre. *Κασσάνδρα*, po

łać. Cassandra). Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kasetka, 3. -setce.
Kasia, 5. Kasiu! Zob. Józia.
kaskada, tych kaskad.
Kasper, 2. Kaspra, 1. mn. Kasprowie.
kaspijski; morze Kaspijskie.
Kassandra * — zob. Kasandra.
Kassyusz * — zob. Kasyusz.
Kastylija, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
kasyda (rodzaj utworu poet.), tych -syd.
kasyer, 1. mn. -rzy.
kasyno.
Kasyusz — rzadziej: Kassyusz * (choć i po łać. Cassius). Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kaszel, 2. kaszlu.
kaszkiet.
kaszlać — zob. kaszleć.
kaszleć albo **kaszlać,** kaszłę, kaszlesz, kaszle, kaszlemy, kaszlał, kaszleli albo kaszłali, kaszłały.
kaszlnąć, kaszlnię, kaszlnął.
kaszmir (rodzaj tkaniny), 2. -ru.
kaszirowy.
kasztelan, 1. mn. -ni, niekiedy także: -owie.
kasztelnia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
kasztelanowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
katafalk.
katakomba *, częściej w 1. mn. katakomby, 2. -komb — albo: katakumba, częściej w 1. mn. katakumby, 2. -kumb¹⁾ (w nowszej łacinie: catacumba, po włosku: catacomba).
katakumba — zob. katakomba.
katalepsya, 2. i 3. -syi, 4. -syę.
katalog, 2. -gu.
Katalonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Katalończyk, 1. mn. -cy.
kataloński.
katalożek, 2. -łożka.
katapulta, tych -pult.
katar.
katarakta, tych -rakt.
kataryniarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
Katarzyna.

¹⁾ A. Kryński: katakumby.

katecheta, 1. mn. -ci.
katechizacya, 2. i 3. -cyi, tę -cyę.
katechizm. Zob. -izm.
katechumen, 1. mn. -ni.
katedra, tych -tedr.
kategoria, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
Kato * (rzadziej: Katon), 2. Katona, 1. mn. -nowie.
katolicki.
katolicyzm. Zob. -izm.
katolizacja, 3. -liczce.
katolik.
katkański.
katować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
katowski (przymiotn. od *kat*). Zob. -ski czy -wski?
katusza, te -sze.
Katylina.
katylinarny.
kaucya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kauczuk, 2. -ku.
kaukaski; góry Kaukaskie. Zob. *ski, sko...*
Kaukaz, 2. -zu.
kawalerya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
kawalerzysta, 1. mn. -rzyści.
kawalkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
kawiar, pisz: kawior — zob. I
kawiarnia, tych kawiarni, rzadziej: kawiarni.
kawior, bardzo rzadko: kawiar (choć i po turecku *chawiar*, po niem. *Kaviar*, po franc. *caviar*).
kawka (ptak), 3. kawce.
kazać, każe, rozk. kaź, kaźcie — ale: karać, karze, rozk. karz, karzcie.
kazamata, zwykle w 1. mn. kazamaty, 2. -mat
Kazań, 2. -nia.
kazański.
Kazimiera, 2. -miery, 3. -mierze.
Kazimierz, 1. mn. -rzowie; Kazimierz Wielki, Kazimierz Sprawiedliwy. Zob. a) -mierz; b) przydomek.
Kazimierzostwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
Kazio, 5. Kaziu!
kaznodziejca, -dziei, 4. -dzieje, 1. m. -dzieje, 2. -dziejów albo -dziei.
kaznodziejcki.

kaznodziejstwo.
kaźdorazowy.
kaźdy, -da, -de.
Ką... czy **kom..., kon...?** (kąpiel, Kompas, konwalia) — zob. *kom..., kon...*
kaćik.
kaździel, 2. -li.
kaćol, tych -łów albo -li.
kaćać (się), rozk. kać (się), kaćmy (się), kaćcie (się).
kaćpiel, tych -li.
kaćsać, kaćsam, kaćsasz, kaćsa, rozk. kaćsaj.
kaćsek, tego kaćska.
kaćt, 2. -ta.
kaćtomierz, 2. -rza.
ke (nie: *kie*) piszemy tylko w nielicznych wyrazach obcych (nieprzyswojonych), oraz w imionach własnych cudzoziemskich: kefir, kelner, ceramika (część: ceramika), kedyw (lepiej: chedyw), dźokej, Kepler, Kestner, Kellermann, Kenilworth i t. p. W wyrazach rdzennie polskich i przyswojonych (zupełnie spolszczonych) piszemy *kie*: kieł, kiedy; kielich, kielnia, kiep, likier i t. p. Porówn. *ge* czy *gie*?
kedyw — ze względu na pochodzenie tego wyrazu (z turec. *chedi-ve*) lepiej: chedyw. Zob. *ke*.
kefir, 2. -ru. Zob. *ke*.
kelner, 1. mn. -rzy. Zob. *ke*.
Kepler. Zob. *ke*.
keramika, częściej: ceramika. Zob. [ke].
kędzierzawy; Bolesław Kędzierzawy. Zob. przydomek.
kędziory, 2. -ów.
kępa, tych kęp.
kęs, 2. kęsa.
-ki. Tematowe z piszemy w przymiotnikach przed przyrostkami *-ki*, *-ka*, *-kie*: bliżki, grzązki, niżki, ślizki, wazki. Zob. *s, ś* czy *z, ź*? uw. 6.
kibitka, 3. i 7. -bitce.
kichnąć.
kichnąć, kichnął, kichnęła, -nęli, -nęły.

¹⁾ A. A. Kryński zaleca pisać: kiefir, kielner ...

kie czy **ke?** (kelner, kefir — kielich, likier i t. p.) — zob. *ke*.
kiedy, kiedy indziej (niektórzy piszą razem: kiedyindziej), kiedy niekiedy, kiedybydź, kiedykolwiek, kiedyś, kiedyż.
kiedy indziej — zob. *kiedy*.
kiedy niekiedy.
kiedybydź. Zob. *-bądz*.
kiedyindziej — zob. *kiedy*.
kiedykolwiek. Zob. *-kolewiek*.
kiedyś.
kiedyż. Zob. *-że*.
kielich.
kielner, pisz: kelner — zob.!
kielnia, tę -nię, te -nie, tych -ni.
kiel, 2. kła, 7. w kle, tych kłów.
kielb, 2. kiełbia, 1. mn. kiełbie.
kielbasa.
kielkować, -uje. Zob. *-uję*.
kielzać — zob. *kielznać*.
kielznać * (= poskramiać) albo *kielzać*, *kielzna** albo *kielza*, *kielznał* albo *kielzał*.
kiep, 2. kpa, 5. kpie; 1. mn. kpy, 2. kpów.
kiepski.
kiermasz, 2. -szu.
kierować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
kierunek, 2. -runku. Zob. *-unek*.
kieszon, 1. mn. -nie, 2. -ni.
kieszonka.
Kijowianin, 2. -nina, 1. mn. Kijowianie, 2. -wian. Zob. *-anin*.
kijowski.
Kijów. ku Kijowu. Zob. *-ów*.
kilka — zob. *kilku*.
kilkadziesiąt — zob. *kilkudziesięciu*.
kilkakroć. Zob. *-kroć*.
kilkakrotnie albo **kilkokrotnie**.
kilkakrotny albo **kilkokrotny**.
kilkanaście — zob. *kilkunastu*.
kilkaset — zob. *kilkuset*.
kilkodniowy* albo **kilkudniowy**.
kilkoletni* albo **kilkuletni**.
kilkomiesięczny* albo **kilkumiesięczny**.
kilkoro (dzieci), 2. kilkorga (dzieci) i t. d. Odmieniaj jak *dwójce* — zob.!
kilku uczniów, kilka ptaków, kobiet, drzew. Odmieniaj jak *pięciu*, *pięć* — zob.!

kilkudziesięciu albo **kilkudziesiąt** (nie: kilkadziesiąt) uczniów; kilkadziesiąt ptaków, kobiet, dzieł (odmieniaj jak *pięciu*, *pięć* — zob.).
kilkunastodniowy* albo **kilkunastodniowy**.
kilkunastoletni* albo **kilkunastoletni**.
kilkunastu (nie: kilkanaście) uczniów; kilkanaście ptaków, kobiet, drzew (odmieniaj jak *pięciu*, *pięć* — zob.).
kilkunastu uczniów jest (nie: są) w szkole; kilkanaście gołębi siedzi (nie: siedzą) na dachu.
kilkuset (nie: kilkaset) uczniów; kilkaset ptaków, kobiet, drzew (odmieniaj jak *pięciu*, *pięć* — zob.).
kilogram, 2. -ma, rzadziej: -mu.
kilometr, 2. -tra, rzadziej: -tru.
kindzał, 2. -łu.
kinematograf, 2. -fu.
kinkiet, 2. -tu.
kiosk, 2. -ku.
kipiec, kipi.
kirasyer, 1. mn. -rzy.
kirgiski. Zob. *ski*, *sko...*
Kirgiz, 1. mn. -zi.
kiścić, rozk. kiś, kiśmy, kiście.
kisnąć, *kisnął* albo *kiś*, *kisnęła* albo *kisła*; rozk. *kiśnij*.
kiść, te kiście albo kiści, tych kiści.
kitajka.
kitować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
klacz, 1. mn. -cze, tych -czy.
Klagenfurt, mów i pisz: Celowiec.
klapa.
klaps!
klapsydra, pisz: *klepsydra*.
klarnet (rzadko: *klarynet*, chociaż po włosku *clarinetto*), 2. -tu.
klasa. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
klaskać, *klaska* albo *klaszczę*.
klasnąć, *klaśnie*, *klasnął*, rozk. *klaśnij*.
klasycezm. Zob. *-izm*.
klasycezny.
klasyfikacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
klasyfikować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
klasztor.
klątka, 3. klatce.
Klaudysz.
klauzula, tych -zul.

klauzura. Zob. *-ura*.
klawiatura. Zob. *-ura*.
klawicymbał, 2. -łu.
klawikord, 2. -du.
kląb, pisz: *kłomb* — zob.!
kląć, *klnę*, *klniesz*, *klnię*, *klął*, *klęł*, *klęła*, *klęli*, *klęły*; rozk. *klnij*.
klątwa, tych *klątw*, rzadziej: *klątew*.
klechda, tych *klechd*.
klecić, *klecimy*; rozk. *kleć*, *klećcie*.
kleić, *kleję*, *kleisz*, *klei*, *kleimy*, *kleiccie*, *kleją*; rozk. *klej*, *klejmy*, *klejcie*; *kleiłem*, *kleiłeś* . . . *kleili*, *kleiły*; *kleiwszy*.
kleik, 2. -ku.
kleisty.
klej, 2. -ju.
klejnot, 2. -tu.
klekotać — zob. *deptać*.
klepotka, 3. -kotce.
Klemens, 1. mn. -owie. Zob. *-ens*.
Klementyna. Zob. *em*, *en*.
Kleopatra.
klepać, rozk. *klep*, *klepmy*, *klepcie*.
klepisko, tych *klepisk*.
klepka, tych *klepek*.
klepsydra (nie: *klapsydra*).
kleptoman, 1. mn. -ni.
kleptomania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
kleszcz (owad), 2. *kleszcza*.
kleszcze (rodzaj obcęgów), tych *kleszczy* albo *kleszczy*.
kleszczyki, tych -ków.
klęczęć, *klęczymy*; rozk. *klęcz*, *klęczcie*.
klękać.
klęknąć, *klęknął* albo *kląkł*, rozk. *klęknij*.
klęska, 3. i 7. *klęsce*, tych *klęsk*.
klęsnać, *klęśnie*, *klęsnał*.
klient, 5. i 7. *kliencie*, 1. m. *klienta*.
klientela.
klientka, 3. *klientce*.
Klio [zwykle nieodmienne].
Klistenes.
Klitemnestra.
kloaka, 2. -ki, tych *kloak*.
kłomb, 2. -bu. Zob. *om*, *on*.
Kłopotek, 2. -stocka.
klown, 1. mn. -ny.
klub, 2. -bu.
klucz, 1. mn. -cze, 2. -czy.

klusek — zob. *kluska*.
kluska, tej *kluski*, tych *klusek*, rzadziej: *ten klusek*, *tego kluska*, tych *kluszków* (w Galicyi prawie powszechnie: *ta kluska*, w Królestwie Polsk. obie formy w użyciu).
kładka, 3. *kładce*.
kładzenie, 2. -nia.
klamać, rozk. *klam*, *klammy*, *klamcie*.
klamstwo, tych *klamstw*.
kłaść, *kładę*, *kładzie*, *kładłem*, *kładł*; rozk. *kładź*, *kładźcie*; *kładziony*, -na, -ne, 1. mn. *kładzeni*, *kładzione*.
kląb, 2. *klęb*.
klębek, 2. *klębka*.
klębić (się).
klębuszek, 2. -buszka. Zob. *-uszek*.
kloda, tych *kłód*.
klopot, 1. mn. -ty.
klopotać (się) — zob. *deptać*.
klócić (się), *klóćmy* (się); rozk. *klóć* (się), *klóćmy* (się), *klóćcie* (się).
klóć — zob. *kluć*.
klódk, 2. *klódk*, 3. *klódcę*, tych *klódek*.
klótnia, tych *klótni*.
kluć, *kluję* albo *kolę*, *klujesz* albo *kolesz*, *kluję* albo *kole* i t. d.; *klujęm*, *klujęś*, *klują*, *klują*; *kluję* albo *kol*, *klujcie* albo *kolcie*; *kluję* albo *kolę*. Prawidłowe postaci: *klóć*, *klóję* i t. d. spotykamy bardzo rzadko we współczesnym piśmiennictwie.
klus; *klusę* (jechać).
klusować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
klusownictwo.
kmieć, 1. m. -cie, 2. -ci albo -ciów.
kninkówka. Zob. *-ówka*.
Knita, 2. -ty, 3. -cie, 4. -tę, 5. -to, 6. -tą, 7. -cie; 1. mn. *Knitowie*, 2. -tów, -tom i t. d. Tak odmieniają się nazwiska rodowe na *a*: *Rym-sza*, *Zagłoba*, *Zawisza* i t. d.
kniahini, 4. -nię, 1. mn. -nie, 2. *kniahin*. Zob. *hagini*.
kniaziówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. *szewcówna*.
kniaź, 1. mn. -ziowie albo -zie.
knieja, tej *kniei*, tę *knieję*, tych *kniei*.

knot, 2. -ta.
knować — zob. knuć.
knuć (we współczesnej polszczyźnie rzadko: knować), knuję, knujesz . . . knułem, knuł; rozk. knuj, knujcie.
knut, 2. -ta.
-ko. Tematowe z piszemy w przymiotnikach przed przyrostkiem *ko*: blisko, nisko, ślizko, wązko i t. p. Zob. *s, ś* czy *z, ź*? uw. 6.
koadjutor, l. m. -rowie albo -rzy.
koalicja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
koalicyjny.
kobalt, 2. -tu.
kobiątka.
kobiecina.
kobierze, l. mn. -bierce.
kobieta, tych kobiet.
Koblencja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
kobuz (ptak).
kobza, tych kobz.
koc, te kocz.
kociel (forma prawidłowa) albo kocioł, 2. kolla.
kocielek (forma prawidłowa) albo kociołek, 2. kocieleka albo kociołka.
kocię, tego -cięcia, tych -ciąt. Zob. kurczę.
kocioł — zob. kociel.
kociołek — zob. kocielek.
kociuba.
koczować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
kodeks, te -ksy. Zob. *ks, gz* czy *x*?
kogoś, kogóż (niektórzy piszą: *kogoż*). Zob. *ktos, któż*.
kogoź — zob. kogoś.
kogóż — zob. kogoś.
kogut.
kohorta, tych kohort.
koic, koję, koisz, koj, koilem. Zob. stroić.
kojarzyć, rozk. kojarz, kojarzcie.
kojec, l. mn. kojce.
kokaina.
kokardka, tych -kard.
kokardka, 3. -kardce.
kokieterya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
kokietować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
koklusz, 2. -szu.
koks, 2. koku.

kolacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kolacyonować (franc. collationner), rzadziej: *kolacyonować**, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; b) *Spółgłoski podwójne*.
kolator (łac. collator), rzadziej: *kolator**, l. mn. -rowie albo -rzy. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolba, tych kolb.
kolczasty, kolczaty, rzadziej: kolczysty.
kolczaty — zob. kolczasty.
kolczuga, tych -czug.
kolczyk, tego kolczyka (w języku książkowym rzadko: kółczyk; w Galicji mówią przeważnie: kółczyk, kółczyka).
kolczysty — zob. kolczasty.
kolebka, 3. -lebbe.
kolęga (z łac. collega). Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolęgialny (z średniowiecz. języka łac. collegialis), rzadziej: kolęgialny*. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolęgiata (z średniowiecz. jęz. łac. collegiatus), rzadziej kolęgiata*. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolęgium (z łac. collegium), rzadziej: kolęgium*, l. mn. -gia, tych -giów. Zob. a) gimnazjum; b) *Spółgłoski podwójne*.
kolęj, tej -lei, te -je, tych -lei.
kolęjka.
kolęjny.
kolękcja (rzadziej: kollekcja*, chociaż po łac. collectio), 2. i 3. -cyi, 4. -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolęktor (rzadziej: kollektor, chociaż w średniowiecz. jęz. łac. collector). Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolęnda, częściej: kolęda — zob!
kolęzanka.
kolężeński.
kolężeństwo.
kolęda (rzadziej: kolęnda; z łac. calendae), tych -lęd. Zob. *em, en*.
kolędować, -duje, rozk. -duj. Zob. 1) *kolęda*; 2) -uję.
kolia (z franc. collier), tej -lii, tę -lię, tych -lii. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolibr (rzadziej: koliber), 2. -bra.

koligacya (rzadziej: kolligacya*, chociaż po łac. colligatio), tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolizya (rzadziej: kollizya*, chociaż po łac. collisio), tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolacyonować — zob. kolacyonować.
kolator — zob. kolator.
kolęgialny — zob. kolęgialny.
kolęgium — zob. kolęgium.
kolękcja — zob. kolękcja.
kolęktor — zob. kolęktor.
kolęgiacya — zob. koligacya.
kollizya — zob. kolizya.
kollokacya — zob. kolokacya.
kolofonia — zob. kalafonia.
kolokacya, rzadziej: kolokacya (chociaż po łac. collocatio), tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
kolokwium, rzadziej: kolokwium* (chociaż po łac. colloquium), l. mn. -kwia, 2. -kwiów. Zob. a) gimnazjum; b) *Spółgłoski podwójne*.
Kolonia (miasto), 2. i 3. -nii, 4. -nię.
kolonia (= osada i t. d.), tej -nii, tę -nię, tych -nii.
kolonialny.
kolonizacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kolonizacyjny.
kolonizator, l. mn. -rzy albo -rowie.
kolonizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
kolonński (przymiot. od Kolonia).
koloryzować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
kolos, 2. -su.
Kolumb.
Kolumbla, 2. i 3. -bii, 4. -bię.
kolumna, tych kolumn.
kolumnada, tych -nad.
-kolwiek. Częstkę nieokreślną *-kolwiek* piszemy łącznie z wyrazem, do którego należy: *ktokolwiek, cokolwiek, jakikolwiek, jakkolwiek, ilekolwiek, gdziekolwiek* i t. d.
kolatać — zob. deptać.

kołdra, tych kołder.
Kołataj, rzadziej Kołontaj (chociaż sam tak się pisal).
kolnierz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.
koło — zob. kół.
Kolobrzeg (nie: Kolberg).
kołodziej, l. mn. -dzieje, 2. -dziejów albo -dziei.
kołodziejstwo.
Kolomyja, 2., 3. i 7. -myi, 4. -myję.
kołomyjka.
kołomyjski.
kołować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
kołowacizna. Zob. *-izna*.
kołowrotek, 2. -wrotka, rzadziej: kołowrótek, 2. -wrótka.
kołowrót, rzadziej: kołowrot, 2. -wrotu.
koltun.
kołujący.
kołysać, kołyszę, -szesz, -sze . . . -szą, kołysząc, rozk. kołysz, kołyszmy, kołyszcie (formy: kołysam, kołysa i t. d. wychodzą z użycia).
kom... — tak piszemy początko we brzmienie wyrazów przyswojonych, jak: kombinacya, kompania, kompas, komplement, kompot, kompozycja i t. p. W wyrazach rodzimych o podobnym brzmieniu piszemy *ką*: kapać się, kąpiel i t. p.
kombinacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kom*.
kombinować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; 2) *kom*.
komędia, tej -dyi, tę -dyę, tych -dyi.
komędyant, 5. i 7. -dyancie, l. mn. -dyanci.
komędyantka, 3. -dyantce.
komędyjka.
komędyopisarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
komęnda, 3. komęndzie, tych komęmend. Zob. *em, en*.
komęndant, 5. i 7. -dancie, l. mn. -danci. Zob. *em, en*.
komęntarz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.
komęrcyalny.
komęta (ta), tych komętet.
komężka (nie: komęszka—bo komęża), 3. i 7. -mężce, tych komężek.

komfort. Zob. *om, on*.
kominiarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
komisaryat.
komisarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
komisya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
komitet, 2. -tu.
komizm. Zob. -*izm*.
komoda, tych komód.
komódka, 3. -módce.
komórka.
kompania, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
kompas, 2. -su. Zob. *kom*.
kompetencya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Zob. *em, en*.
kompetentny. Zob. *em, en*.
kompilacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kom*.
kompilator, l. mn. -orzy albo -rowie. Zob. *kom*.
kompletny. Zob. *kom*.
komplement, l. mn. -ty albo -ta; rzadko: *komplément*, chociaż po francusku: *complément*, po włosku: *complimento*. Zob. 1) *kom*; 2) -*ment*.
komplikacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *om, on*.
kompliment — zob. *komplement*.
kompot (franc. *compot*) = owoce gotowane z cukrem; *komput* (łac. *computus*) = poczet (żołnierzy itp.).
kompozycya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kom*.
kompozytor, l. mn. -rowie albo -rzy. Zob. 1) *or*; 2) *kom*.
kompres, 2. -su, l. mn. -sy. Zob. *kom*.
kompromis, 2. -su, l. mn. -sy. Zob. *kom*.
kompromitacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Zob. *kom*.
kompromitować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uje*.
komput — zob. *kompot*.
komputowy (przymiot. od *komput*).
komtur, l. mn. -owie. Zob. *kom*.
komuna, 2. -ny.
komunia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
komunikacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

komunista, l. mn. -niści.
komża, tych komż.
kon... — tak piszemy brzmienie początkowe wyrazów przyswojonych, jak: *koncept*, *konferencya*, *konfitury*, *konserwa*, *konserwatorium*, *konwalia*, *Konstanty*, *kontrola* i t. p. W wyrazach rodzimych o podobnym brzmieniu piszemy *ką...*: *kąkol*, *kąsek* i t. p. Zob. *om, on* (nie: *a*).
koncentracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.
konceptista, l. mn. -piści. Zob. *kon*.
koncept, l. mn. -ty, rzadziej: -ta. Zob. *kon*.
koncert, l. mn. -ty. Zob. *kon*.
koncerz, tych -rzy, rzadziej: -rzów. Zob. *kon*.
koncesya, tej -syi, tę -syę, tych -syi. Zob. *kon*.
koncha, 3. *konsze*, tych *konch*. Zob. *kon*.
koncylium, te -lia, tych -liów. Zob. a) *gimnazjum*; b) *kon*.
koncepyent, 5. i 7. -encie, l. mn. -enci. Zob. *em, en*.
Kondeusz * — rzadziej: *Condé*.
kondolencya, tej -cyi, tę -cyę. Zob. *kon*.
konduita, 2. -ity, 3. -icie. Zob. *kon*.
kondukt, l. mn. -ty. Zob. *kon*.
konduktor, l. mn. -orzy albo -rowie. Zob. a) *or*; b) *kon*.
konew, tej *konwi*, te *konwie*, tych *konwi*.
konewka, 3. -newce.
konfederacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kon*.
konfederatka, 3. -ratce. Zob. *kon*.
konferencya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.
konfesyonal, 2. -tu. Zob. *kon*.
konfiskować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *kon*; 2) -*uje*.
konfitura. Zob. a) -*ura*; b) *kon*.
konflikt. Zob. *kon*.
konfrontacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *om, on*.
Konfucyzs.
kongregacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kon*.

kongres, 2. -su, l. mn. -sy. Zob. *kon*.
Kongresówka. Zob. 1) -*ówka*; 2) *kon*.
koniak, 2. -ku.
koniec, 2. *końca*, l. m. -ce; koniec końcem, koniec końców (= wreszcie, jednym słowem), w końcu (= wreszcie), *nakoniec* (= wreszcie), *ale*: *na koniec igły*, *na koniec noża* (*pisz oddzielnie!*).
koniech, l. mn. -chy. Zob. -*uch*.
koniuszy, 2. -szego, l. mn. -szowie, 2. -szych. Odmieniaj jak *leśniczy* — zob. !
koniuagacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
konkluzya, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi. Zob. *kon*.
konkordat, l. mn. -ty. Zob. *kon*.
konkretny. Zob. *kon*.
konkurencyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.
konkurencyjny. Zob. *em, en*.
konkurent, 5. i 7. -rencie, l. mn. -renci. Zob. *em, en*.
konkurs, l. mn. -sy, rzadziej: -sa. Zob. *kon*.
konopie, tych -pi.
konował, l. mn. -ły, -łowie.
Konrad, l. mn. -dowie.
konsekracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kon*.
konsekwencya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en*.
konsekwentny. Zob. *em, en*.
konserwa, l. mn. -wy, 2. -serw. Zob. *kon*.
konserwacya, tej -cyi, tę -cyę. Zob. *kon*.
konserwator, l. m. -rzy albo -rowie. Zob. *kon*.
konserwatorium, te -rya, tych -ryów. Zob. a) *gimnazjum*; b) *kon*.
konserwatysta, l. mn. -tyści. Zob. *kon*.
konserwatyzm. Zob. a) -*izm*; b) *kon*.
konserwować, -uje; rozk. -uj. Zob. a) -*uje*; b) *kon*.
konskrypcya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kon*.
konsola, tych -sol. Zob. *kon*.

konsorcjum, te -cya, tych -cyów. Zob. a) *gimnazjum*; b) *kon*.
konspiracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kon*.
Konstancya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Zob. *kon*.
Konstanty, 2. -tego, 6. i 7. -tym. Zob. *kon*.
Konstantynopol, 2. -la. Zob. *kon*.
konstantynopolski.
konstantynowski. Zob. -*ski* czy -*wski*?
Konstantynów, ku *Konstantynowu*. Zob. -*ów*.
konstelacya, rzadziej: *konstellacya* * (choć po łac. *constellatio*), tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. a) *Spółgłoski podwójne*; b) *kon*.
konstrukcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kon*.
konstruować, *konstruuje*; rozk. *konstruuje*; *konstruujać*. Zob. a) -*uje*; b) *kon*.
konstytucya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kon*.
konsul (nie: *konzul*), l. mn. -łowie. Zob. *s, ś* czy *z, ź*?
konsument, 7. -mencie, l. mn. -menci. Zob. -*ent*.
konsyllarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. a) *kon*; b) -*arz*.
koncylium, te -lia, tych -liów. Zob. a) *gimnazjum*; b) *kon*.
konsystorz. Zob. *kon*.
kontemplacya, tej -cyi, tę -cyę. Zob. *em, en*.
kontrabas. Zob. *kon*.
kontrast, l. mn. -ty. Zob. *kon*.
kontrola. Zob. *kon*.
kontroler, 2. -lera, l. mn. -lerzy, -lerowie — albo: *kontrolor*, 2. -lora, l. mn. -lorzy, -lorowie. W Galicji powszechnie: *kontrolor*, w Królestwie Polskiem zwykle: *kontroler* (z franc. *controlleur*, stąd niem. *Kontrollor*, *Kontrollleur*). Zob. *kon*.
kontrolor — zob. *kontroler*.
kontrolować, -uje, rozk. -uj. Zob. a) -*uje*; b) *kon*.
kontrybucya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *kon*.
kontrybuent, 7. -encie, l. mn. -enci. Zob. *em, en*.

kontur (szkie, zarys), 2. -ru. Zob. *kon.*
kontusz, tych -szów, rzadziej: -szy. Zob. *kon.*
kontynent, 2. -tu, l. mn. ty. Zob. *em, en.*
konwalia, tej -lii, tę -lię, tych -lii. Zob. *kon.*
konwaliowy. Zob. *kon.*
konwencya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *em, en.*
konwencyonalny. Zob. *em, en.*
konwent, l. mn. -ty. Zob. *em, en.*
konwersacya, tej -cyi, tę -cyę. Zob. *kon.*
konwikt, l. mn. -ty. Zob. *kon.*
konwokacyjny. Zob. *kon.*
konwój, tych -wojów. Zob. *kon.*
konwulsya, tej -syi, tę -syę, tych -syl. Zob. *kon.*
konwulsyjny. Zob. *kon.*
koń, końmi.
końcówka. Zob. *-ówka.*
kończasty, kończysty, rzadziej: kończaty.
kończaty — zob. kończasty.
kończyć, kończymy; rozk. kończ, kończcie.
kończysty — zob. kończasty.
koopłacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kopa, tych kóp.
kopać, rozk. kop, kopmy, kopcie.
kopalnia, tych kopalni, rzadziej: kopalń.
kopcié — zob. kopcieć.
kopcieć (= pokrywać się kopciem), kopcieję, kopciejesz, kopcieję, kopciejemy i t. d., kopiałem, kopiał; **kopcié** (= dymić, pokrywać coś kopciem), kopcę, kopcisz, kopci, kopcimy i t. d.
kopciuszek, 2. -ciuszka. Zob. *-uszek.*
kopecé, 2. -cia, rzadziej: -ciu.
Kopenhaga. Zob. *Praga.*
kopenhaski * (nie: kopenhagski *). Zob. *Praga.*
Kopernik.
koperta, tych kopert.
kopia (odpis albo włócznia), tej -pii, tę -pię, tych pii; **kopijka** (= mała włócznia). Zob. *kopiejka.*
kopieć, te kopce.

kopiejka (pieniądz rosyjski), tych kopiejek. Porówn. *kopia.*
kopijka — zob. kopia.
kopiować, kopiuję, -piujesz, -piuje . . . -piują, rozk. kopij, kopujcie. Zob. *-uję.*
kopnąć, kopnął, -nęła, -nęli; rozk. kopnij.
kopuła, tych -puł.
kopulka.
kora, 3. korze, tych kor.
korab, 2. -bia.
korba, tych korb.
kord, 2. -da.
kordelas.
kordyalny.
Kordyliery, 2. -rów.
Korea, 2. i 3. -rei, 4. -reę.
korekta * (rzadziej: korrekta). Zob. *Spółgłoski podwójne.*
korepetycyja (rzadziej: korepetycyja *), tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne.*
korespondencya * (rzadziej: korespondencya *), tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. Zob. *Spółgłoski podwójne.*
korespondent (rzadziej: korespondent *), l. mn. -denci. Zob. a) *Spółgłoski podwójne*; b) *-ent.*
korespondentka (rzadziej: korespondentka *), 3. -dentce. Zob. a) *Spółgłoski podwójne*; b) *em, en.*
korkociąg, 2. -gu.
korkować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję.*
Kornel (poeta francuski) — zob. Corneille.
Korneli, 2. -lego; Kornel, 2. -la.
Kornelia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
Kornellusz.
Korona (zam. korona pols. = Małopolska i Wielkopolska).
koronaeyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
koronka.
koronny.
koronować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję.*
korowód, 2. -wodu.
korporacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
korpułentny. Zob. *em, en.*
korpus, 2. -su, l. mn. -sy.

korrekta — zob. korekta.
korrepetycyja — zob. korepetycyja.
korrespondencya — zob. korespondencya.
korrespondent — zob. korespondent.
korrespondentka — zob. korespondentka.
korupcyja — zob. korupcyja.
korsarstwo.
korsarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz.*
korso (zwykle nieodm.); niektórzy zachowują pisownię włoską: *corso.*
kortyna — zob. kurtyna.
korund, 2. -du.
korupcyja (rzadziej: korupcyja *), tej -cyi, tę -cyę. Zob. *Spółgłoski podwójne.*
koryfeusz, l. mn. -sze.
koryneki — rzadziej: koryntyjski; zatoka Koryncka.
Korynt, 2. -tu.
Koryolan.
korytarz albo **kurytarz** (obie formy uprawnione, bo w dawnym jęz. franc. *corridor*, obecnie *corridor*, po włosku *corridore*), tych -rzy, rzadziej: -rzów.
korzec, l. mn. korce, tych -cy, -ców.
korzenny.
korzeń, tych -ni.
korzyć się, rozk. korz się, korzcie się.
korzystać.
korzystać, te korzyści.
koza, tych kos — ale: koza, tych kóz.
kosarz — zob. kosiarz.
kosiarz, rzadziej: kosarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz.*
kosmogonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
kosmografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.
kosmologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
kosmopolityzm. Zob. *-izm.*
kosodrzew, 2. -wiu, l. mn. -wie, 2. -wi; *kosodrzewina*, 2. -winy.
kosodrzewina — zob. kosodrzew.
kosteczka, 3. kosteczce.
kostera — rzadko: kostyra.
kostka, 3. kostce.
kostnica.

kostnieć, kostnieje, kostniał, kostnieli.
kosztur * albo **kosztur** ¹⁾. W Galicyi przeważnie: kosztur, w Królestwie Pols. obie postaci w użyciu.
kostyra — zob. kostera.
kostym, 2. -mu, l. mn. -my.
kosyńier, l. mn. -rzy, rzadziej: -rowie.
koszary, tych koszar.
koszenila.
koślawieć — zob. koślawic.
koślawieć — zob. koślawic.
koślawy — zob. koślawic.
koszt, te koszta, rzadziej: koszty.
kosztorys, 2. -su, l. mn. -sy.
kosztować, -uje. Zob. *-uję.*
kosztur — zob. kostur.
koszuła, tych -szul.
kośba (*ś* nie *z*, bo kosić), podobnie: prośba (prosić), ale: groźba (grozić). Zob. *-ba.*
kościiany.
kościółek, 2. kościółka, l. mn. kościółki — albo: kościódek, 2. kościółka, l. mn. kościółki (w Galicyi powszechnie: kościódek, w Królestwie Pols. przeważnie: kościółek).
kościotrup.
kościół, 2. kościoła.
kościółek — zob. kościółek.
Kościuszkowski. Zob. *ski czy wska?*
kość, te kości, temi kośćmi (nie: kościami); formy *kościami* używamy w wyrażeniu: pocziwy z kościami.
-kość. Tematowe z piszemy przed przyrostkiem *-kość*: bliskość, nizkość i t. p. Zob. *s, ś czy z, ź?* uw. 6.
koślawieć *, koślawi * albo koślawic, koślawic; *koślawieć* *, koślawieje * — albo: koślawieć, koślawieje; koślawy * albo koślawy. W Królestwie Pols. mówią i piszą przeważnie: koślawic, koślawieć, koślawy; w Galicyi częściej: koślawic i t. d. ²⁾
koślawieć — zob. koślawic.
koślawy — zob. koślawic.
kotka, 3. kotce, tych kotek.
kotłarnia, tych -arni, rzadziej: -arn.

¹⁾ A. A. Kryński: kosztur.

²⁾ A. A. Kryński: koślawic, koślawy.

kotlarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
koflet, 2. -ta.
kotlować, kotłuje, imiesł. -ując. Zob. -uje.
koturn, 2. -nu; częściej w l. mn. koturny, 2. -nów.
kotyliion, 4. -na.
kowalowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
kowalówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. szewcówna.
kowiński.
Kowno, ku Kownu.
koza, tych kóz — ale: kosa, tych kos.
kozacki, kozaczy.
Kozak, 5. Kozaku albo Kozacze, l. mn. -cy (nazwa ludności, zamieszkałej na kresach dawnej Polski); kozak = sługa ubrany po kozacku, żołnierz rosyjski, rodzaj tańca i t. d.
kozera; nie bez kozery.
kozieł (forma prawidłowa) albo koziół, 2. kozła.
koziełek (forma prawidłowa), 2. koziółka — albo: koziółek, 2. koziółka.
koziół — zob. kozieł.
koziółek — zob. koziełek.
koziorożec, l. mn. -rożce.
kozodój, 2. -doja.
koźle, 2. koźlęcia, l. m. -ta, 2. koźląt. Zob. kurczę.
kożuch.
kożuszek. Zob. -uszek.
kółczyk — zob. koleczyk.
kół, tego koła albo koła, temu kołowi, tych kołów — ale: koło, tego koła, temu kołu, tych kół.
kółko.
kózka, 3. kózce, tych kózek. Zob. -ka.
kpić, kpi, kpimy; rozk. kpij.
kpiny, tych kpin.
kra, 2. kry, 3. krze, 4. krę, 7. w krze; l. mn. kry, 2. kier, 3. krom i t. d.
krach, 2. -chu.
kradzież, l. mn. -że, 2. -ży.
kradziony, okradziony, -na, -ne; l. mn. okradzeni, okradzione.
kraik, 2. kraiku.
kralna, tych kraïn.
Kraina (nazwa kraju).

kraj, tych krajów.
krajać, rozk. kraj, krajmy.
krajeży, l. mn. -czowie. Zob. leśniczy.
krajka, tych krajek.
krajoznawstwo. Zob. -stwo czy *wstwo*?
krakać, kracze, rzadziej: kraka, rozk. kracz, kraczcie, rzadziej: krakaj, krakajcie.
krakowiak (= piosenka ludowa, taniec i t. p.), l. mn. -ki.
Krakowianin, 2. -nina, l. m. Krakowianie, 2. -wian; w języku literackim rzadziej: Krakowiak, l. mn. -cy. Zob. -anin.
Krakowianka.
krakowski. Zob. -ski czy -wski?
Kraków, ku Krakowu (nie: ku Krakowowi). Podobnie wszystkie nazwy miejscowości na -ów: Berdyczów, ku Berdyczowu; Charków, ku Charkowu; Chyrów, ku Chyrowu; Czernichów, ku Czernichowu; Kijów, ku Kijowu; Lwów, ku Lwowu; Psków, ku Pskowu; Stanisławów, ku Stanisławowu; Tarnów, ku Tarnowu; Złoczów, ku Złoczowu i t. d.
Krakus.
krakuska (= czapka), w krakusce, tych -sek.
kramarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
kranilogia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
krasny albo **kraśny***.
krasomowca* albo **krasomówca**. Zob. mowca.
krasomowczy* albo **krasomówczy**. Zob. mowca.
krasomowstwo* albo **krasomówstwo**. Zob. mowca.
krasomówca albo **krasomowca***. Zob. mowca.
krasomowczy albo **krasomowczy***. Zob. mowca.
krasomówstwo albo **krasomowstwo***. Zob. mowca.
krasć, kradnę, kradnie, kradłem, kradł; rozk. kradnij; kradziony, okradziony, -na, -ne; l. mn. okradzeni, okradzione.
krasny* albo **krasny**.
kratka, 3. kratce.
kratkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

krawcowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
krawczyni (wyraz rzadko używany w Królestwie Pols.), 4. -nię, l. m. -nie, tych krawczyń. Zob. bogini.
krawędź, tej -dzi, te -dzie, tych -dzi.
krawiec, 5. krawcze!
krawieczyzna (rzadziej: krawieczyzna). Zob. -izna.
krawiecki.
krawiectwo.
krawieczyzna — zob. krawieczyzna.
krąg, 2. kregu.
krążek, 2. krążka.
krążyć, krążymy; rozk. krąż, krążcie.
kreacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kreatura. Zob. -ura.
kreďa.
credens, 7. -densie, l. mn. -sy. Zob. -ens.
credka, 3. kredce.
kredyt, 2. -tu.
Kreol, Kreolka, kreolski.
kreować, kreuje. Zob. -uje.
kreozot, 2. -tu.
kres, 2. -su.
kresa (= linia), tych kres. Zob. kreska.
kreseczka, 3. -seczce. Zob. kreska.
kreska (=linia), 3. i 7. kresce, tych kresek; *kresa*, *kreseczka*, *kreskować*, *kreślić* (formy: *krysa*, *kryska*, *kryseczka*, *kryskować*, *kryślić* wyszły z użycia). Porównaj: *krezka* (= rodzaj kołnierza); zob. -ka.
kreskować, kreskuje, kreskuj. Zob. 1) *kreska*; 2) -uje.
kreślić, rozk. kreśl, kreślmy, kreślicie. Zob. kreska.
Kreta, na Krecie.
Kreteńczyk, l. mn. -cy.
kreteński.
kręw, 2. krwi.
kręwki.
kręwny.
kreza — zob. krezka.
krezka (=rodzaj kołnierza), 3. krezce, tych krezek; *kreza*, tych krez — albo: *kryzka*, 3. kryzce, tych kryzek; *kryza*, tych kryz. Porównaj: *kreska* (= linia); zob. -ka.

Krezus.
krezuowy.
kręcić, rozk. kręć, kręćmy, kręćcie.
kręgiel, tych kręgli.
kręgielnia, tych kręgielni, rzadziej: kręgieln.
kręgosłup, 2. -pa.
kręgowiec, 2. -gowca, l. m. -gowce.
krępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
krępujący.
krępy.
krętaćwo, tych -tactw.
kręty.
krnąbrny.
króacki, lepiej chorwacki — zob!
Kroacya, lepiej: Chorwacya — zob!
Kroat, lepiej: Chorwat — zob!
króchnal, 2. -lu.
-króć. Częstkę nieokreślną *króć* piszemy łącznie z wyrazem, do którego należy: wielekróć, częstokróć, ilekróć, dwakróć, stokróć i t. p.
krógulec, l. mn. -ce.
króić, kroję, kroisz, kroi, rozk. krój, krójcie. Zob. stroić.
krokiew, l. mn. -kwie, 2. -kwi.
krokiewka, tych -wek.
krokodyl, tych -li albo -łów.
kromka, tych -mek.
kronikarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
kropka, 3. kropce.
kropkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
kropła, tych kropli albo kropel.
kropnąć, kropnął, rozk. kropnij.
krosienka, tych krosienek.
krosta, tych krost albo króst.
krotofila — zob. krotochwila.
krotochwila — rzadziej: krotofila.
krowa, tych krów.
króćcia.
króćciuchny. Zob. -uchny.
króćciutki, kruciusienki. Zob. -uteńki, -usienki.
króćciutki. Zob. -utki.
krój, tych krojów.
król, l. mn. królowie, rzadko: króle, 2. królów, rzadko: króli (bez różnicy w znaczeniu). Mówimy zawsze: święto Trzech Króli. Zwierzę: królik,

tego królika, te króliki (nie: król, króla, króle).
królestwo, tych królestw.
Królestwo Polskie, w Królestwie Polskiem.
królewicz * (forma *królewic* * wyszła z użycia).
Królewiec (nie: Königsberg), w Królewcu.
królewiecki (przymiot. od Królewiec).
królowna, 2. królowny, 3. królownie, 4. królownę, 5. królowno, 6. królowną, 7. w królowien; 1. mn. królowny, 2. królowien i t. d. (formy: *królownej*, *królowne* i t. d. spotykamy rzadko w dzisiejszej polszczyźnie).
Prawidło — zob.: Nazwiska panien na *-ówna* (-ewna).
królewski. Zob. *-ski* czy *-wski*.
królewsczyzna. Zob. *-izna*.
królik — zob. król.
królikarnia, tych *-karni*, rzadziej: *-karni*.
królobójca, 1. mn. *-cy*, 2. *-ców*.
królobójstwo, tych *-bójstw*.
królowa (zob.: Nazwiska żon na *-owa*).
królować, -uje, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
krótki, st. w. krótszy.
krótko, st. w. krócej (rzadziej: *króciej*).
krótkotrwały.
krótkowidz, 1. mn. *-dze*, 2. *-dzów*.
krówka, 3. *krówce*.
krtań, tej *krtni*, te *krtnie*, tych *krtni*.
kruchta, tych *krucht*.
kruchutki. Zob. *-utki*.
kruchy, st. w. *kruchszy*.
krucyafa, tych *-cyaf*.
krucyliks, 2. *-ksu*. Zob. *ks*, *gz* czy *x*?
kruczeć, *kruczy*, *kruczają*.
kruczy (przymiot. od *kruk*).
kruk.
krupa.
krupić się.
krupka.
krupnik, 2. *-ku*.
kruszec, 2. *kruszcę*, 1. mn. *kruszcze*.
kruszeć, *kruszeje*, *kruszało*.
Kruszwica.
kruszyć, *kruszymy*; rozk. *krusz*, *kruszcie*.

kruzganek.
krwawić, rozk. *krwaw*, *krwawcie*.
krwawnik.
krwawy.
krwiotok — zob. *krwotok*.
krwiożerzy.
krwisty.
krwotok albo **krwiotok** (obie formy od kilku wieków w użyciu).
kryjówka. Zob. *-ówka*.
krystalizacja, tej *-cyi*, tę *-cyę*, tych *-cyi*.
krystalizować, *krystalizuje*. Zob. *-uję*.
krystalografia, 2. i 3. *-fii*, 4. *-fie*.
kryształ, 2. *-tu*.
kryształowy.
kryterium, tej *-rya*, tych *-ryów*. Zob. *gimnazjum*.
Kryton.
krytykować, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
krzya — zob. *kreza*.
krzyka — zob. *krezka*.
krz... czy **ksz...**? (krztusić się, kształt i t. d.) — zob. *sz* czy *rz*?
krzacasty albo **krzaczasty**.
krzaczek, 2. *krzaczka*.
krzaczysty albo **krzaczasty**.
krzak, 2. *krzaka*, rzadziej: *krzaku*.
krząkać albo **chrząkać**.
krząkać albo **chrząkać**; *krząkał*, *chrząkał*, rozk. *-nij*.
krzątać się, *krząta się*.
krzem (pierw. chem.), 2. *-mu*.
krzemian, 2. *-nu*.
Krzemień.
krzemieniecki.
krzemienny.
krzemień, tych *-ni*.
krzepić, *krzepimy*; rozk. *krzep*, *krzepmy*, *krzepcie*.
krzepki, 1. mn. *krzepcy*.
krzepnąć, *krzepnie*, *krzepnął* albo *krzepł*, *krzepła*, rzadziej: *krzepnęła*.
krzesać, *krzesze*, rozk. *krzesz*.
krzesiwo, tych *-siw*.
krzesło, tych *-seł*.
krzew, 2. *-wu*.
krzewiciel, tych *-cieli*.
krzewić, *krzewimy*; rozk. *krzew*, *krzewcie*.

krzewina.
krzta; ani *krzty*.
krztusić się, rozk. *krztuś się*, *krztuśmy się*, *krztuście się*.
krztusiec, 2. *krztusca*.
krzyca (rodzaj żyła).
krzyczeć, *krzyczymy*, rozk. *krzycz*, *krzycicie*.
krzyk (= hałas), tego *krzyku*; *kszyk* (ptak), tego *kszyka*.
krzykacz, 1. mn. *cze*, tych *-czy* albo *-czów*.
krzyknać, rozk. *krzyknij*.
Krzysia, 5. *Krzysiu!* Zob. *Józia*.
Krzysztof, 1. mn. *-fowie*.
krzywda, tych *krzywd*.
krzywdzielel, tych *-cieli*.
krzywdzić, *krzywdzimy*; rozk. *krzywdź*, *krzywdźmy*, *krzywdźcie*.
krzywić, *krzywimy*; rozk. *krzyw*.
krzywizna, tych *-wizn*. Zob. *-izna*.
krzywoprzysięgać, *krzywoprzysięgam*; *krzywoprzysięgdę*, *-przysięgnę*, *-przysięgnę*, *-przysięgnę*, *-przysięgnę*.
 Zob. a) *przysięgdę*; b) *Bezokolicznik*, uw. I.
krzywoprzysięski. Zob. *-ski*.
krzywoprzysięstwo, tych *-sięstw*.
krzywoprzysięzca* albo **krzywoprzysięzca**, 1. mn. *-cy*. Zob. *-ca*.
krzywousty; *Bolesław Krzywousty*. Zob. *przydomek*.
krzywy.
krzyż, tych *krzyżów*, rzadziej: *krzyży*.
krzyżacki.
Krzyżak (= członek zakonu rycerskiego), 1. mn. *-cy*.
krzyżak (rodzaj pająka, lisa i t. d.), 1. mn. *-ki*.
krzyżmo, *chryżmo*, *chrzyżmo* * (z grek. *χρῖσμα* = *chrisma*). W Galicji mówią i piszą przeważnie: *krzyżmo*, rzadko: *chryżmo**; w Królestwie Pols. *chryżmo* albo *krzyżmo*.
krzyżować, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
krzyżyk, 2. *-ka*.
ks, **gz** czy **x**? *x* piszemy tylko w nieprzyswojonych (bardzo rzadko używanych) imionach własnych cudzoziemskich, zresztą według brzmienia *ks* lub *gz*: egzamin,

egzorta, egzemplarz, heksametr ¹⁾; tekst, Aleksander, Ksawery, Meksyki, meksykański, Ksantypa, Bruksela, brukselski, ks. Sapiela, ks. Kajsiewicz i t. p. ²⁾
Ksantypa (rzadko: *Xantypa*), bardzo rzadko: *Xantypa* *). Zob. a) *ks*, *gz* czy *x*? b) *Spółgłoski podwójne*.
Ksawery (pisownia *Xawery* * wyszła z użycia). Zob. *ks*, *gz* czy *x*?
Ksenofont (mniej powszechnie: *Xsenofon*, b. rzadko: *Xenofon* *), 2. *-fonta*. Zob. *ks*, *gz* czy *x*?
Kserkses (mniej powszechnie: *Xerxes* *). Zob. *ks*, *gz* czy *x*?
ksiądz, temu *księdzu*, 5. *księżę*, tymi *księżmi* (nie: *księżami*).
książeczka, 3. *-żeczce*.
ksiązę (nie: *książe*), 2. *księcia* (rzadziej: *książećciu*), 4. *księcia*, 5. *książe*, 6. *księciem* (rzadziej: *książećciem*), 7. w *księciu* (rzadziej: w *książećciu*); 1. m. 1. *książęta*, 2. *ksiąząt*, 3. *książętom*, 4. *ksiąząt*, 5. *książęta*, 6. *książętami*, 7. w *książętach*.
książęcy.
książka, 3. *książce*, tych *-żek*.
ksieni, 1. m. *-nie*, tych *ksień*. Zob. *bogini*.
księga, tych *ksiąg*.
księgarńia, tych *-garni*, rzadziej *-garni*.
księgarz, tych *-rzy* albo *-rzów*. Zob. *-arz*.
księgozbiór, 2. *-zbioru*.
księstwo, tych *księstw*.
księżna, 2. *księżny* albo *księżnej*, 3. *księżnie* albo *księżnej*, 4. *księżnę*

¹⁾ A. A. *Krypiski*: hegzometr.

²⁾ *Pis. Akad. Um.*: z zachowuje się jedynie w imionach własnych; zresztą należy zaniechać go zupełnie, używać zaś według brzmienia *ks* lub *gz*: tekst, kodeks, egzamin, egzemplarz i t. p. » *W słowniczku*: Alexander, Xawery, Mezyk, mezykański, Xantypa, Bruzella, bruzelski, X. Sapiela, X. Prusinowski itp. Akademia zalecała ten sposób pisania imion własnych, gdyż był on wówczas (w r. 1891) bardzo rozpowszechniony, obecnie prawie nikt tak nie pisze, a nawet Akademia w wydawnictwach z lat ostatnich używa niemal wyłącznie pisowni współczesnej (Alexander, Ksawery i t. d.).

5. księżno! (rzadziej: księżna!), 6. księżną, 7. w księżnej (rzadziej: w księżnie); 1. mn. 1. księżny albo księżne, 2. księżnych (rzadko: księżn, księżen), 3. księżnom albo księżnym, 4. i 5. jak 1., 6. księżnemi, 7. w księżnych, rzadziej: w księżnach. **księżniczka**, 3. -niczce. **księżulo**. Zob. -ulo. **księżunio**. Zob. -unio. **księży** (przymiot. od ksiądz). **księżyc**, l. m. -ce. **ksz** . . . czy **krz** . . . ? (kształt, krztusić się i t. d.)—zob. *sz* czy *rz*? **kształcie** (się), rozk. kształć, kształćcie. Zob. *sz* czy *rz*? **kształt**. Zob. *sz* czy *rz*? **kształtny**. Zob. *sz* czy *rz*? **kszyk** (ptak), 2. kszyka; *krzyk* (hałas), 2. krzyku. Zob. *sz* czy *rz*? **kto**, 6. kim, 7. w kim. Zob. -ym, -im. . . **ktobądź**, kogobądź, kimbądź, w kimbądź. Zob. -bądź. **ktokolwiek**. kogokolwiek, kimkolwiek, w kimkolwiek. Zob. -kolwiek. **ktos** (nie: któs), kogoś, kimś, z kimś. Porówn.: *któż*. **któredy**, któredybądź, któredykolwiek, któredyś, któredyż. **który**, 6. -rym, 7. -rym; rodz. żeń. która, 4. -ra; rodz. nij. które, 6. -rem, 7. -rem; 1. mn. którzy, które. Zob. -ym, -im. . . **którybądź**, którabadź, którebądź, 2. któregobądź, którejbądź i t. d. Zob. *który*. **którykolwiek**, którakolwiek, którekolwiek; 2. któregokolwiek, którejokolwiek i t. d. Zob. a) *który*; b) -kolwiek. **któryś**, któregoś, którymś; któraś, którejś; któreś, któregoś, któremś. Zob. *który*. **któryż**, któregoż (rzadziej: któregóż), którymże; *ktoraż*, którejże, *któraż*; *któreż*, któregoż, któremże itd. Zob. a) *który*; b) -że. **któryżto**, którażto, któreżto, 6. którymżeto, którażeto, któremżeto. Zob. a) *któryż*; b) -to. **któż**. kogóż * (dosyć powszechnie piszą także: kogoż), komuż, kimże, z kimże. Porówn.: *ktos*.

ku Krakowu, Berdyczowu, Lwowu i t. d. Zob. Kraków. **Kuba** (wyspa), na Kubie. **Kuba** — zob. Jakób. **kuban**. **kubaniarz**, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz. **kubek**, 2. kubka. **kubiczny**. **kubrak**. **Kubuś** — zob. a) *Jakób*; b) -uś. **kuc**, l. mn. kuce. **kucharz**, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz. **kucheik**, l. mn. -ki. **kuchenka**, tych -chenek. **kuchenny**. **kuchmistrz**, l. mn. -mistrze, tych -mistrzów. Zob. *mistrz*. **kuchnia**, tych kuchni (rzadziej: kuchen). **(kucki)**, siedzieć w kucki — zob. kucnąć. **kucnąć**, niekiedy także: kucznać; rozk. -nij. Siedzieć w kucki, często także: w kuczki. **kucyk**. **kuczka**, 2. -ki, tych -czek. **(kuczki)**, siedzieć w kuczki — zob. kucnąć. **kucznać** — zob. kucnąć. **kuć**, kuje; rozk. kuj; imiesł. kuty. **kudłaty**. **kudły**, 2. kudeł. **kufa**, tych kuf. **kufel**, tych kufli. **kufer**, w kufrze. **kuglarz**, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz. **kuguar**. **kujawiak** (rodzaj tańca i t. d.), l. mn. -ki. **Kujawianin**, 2. -anina, l. mn. Kujawianie, 2. -wian; Kujawiak, l. m. -cy. Zob. -anin. **kujawski**. **Kujawy**, 2. -jaw. **kukać**. **kukielka**, tych -łek. **kukułka**. **kukurudza** * albo **kukurudza**. **kukurudza** albo **kukurudza** *. **kula**, tych kul. **kulawy**.

kulbaka, tych kulbak. **kuleć**, kuleje, kulać, kuleli. **kulig** albo **kulik** * (= ptak), tego kuliga, kulika; *kulig* *, kulik (= dawna szlachecka zabawa zapustna), tego kuliga, kuligu albo kulika. **kulik** — zob. kulig. **kulinarny**. **kulisa**, częścię w l. mn. kulisy, tych -lis. **kulisty**. **kulka**. **kulminacyjny**. **kult**, 2. -tu. **kultura**. Zob. -ura. **kułak**. **kum**, l. mn. kumowie. **kuma**, tych kum. **kumostwo**. **kumoszka**, 3. -moszce. **kumys**, 2. -su. **kuna**. **Kunaksa** (rzadko: Kunaxa *), pod Kunaksą. Zob. *ks*, *gz* czy *x*? **kundel**, 2. kundla. **Kunegunda**. **kundys**, l. mn. -sy. **kupa**. **kupcowa**, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa. **kupcówna**, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. szewcówna. **kupić**, kupimy; rozk. kup, kupcie. **kupiec**, 3. kupcowi, 5. kupecze! **kupiectwo**. **kupka**. **kuplet**, 2. -tu, l. mn. -ty. **kupon**, 2. -nu. **kupować**, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje. **kura**, tych kur. **kuracya**, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi. **karacyjny**. **kuracysz**, l. mn. -sze, tych -szów, rzadziej: -szy. **kuratela**. **kurator**, l. mn. -rowie albo -rzy. Zob. -or. **kuratoryum**, te -rya, tych -ryów. Zob. gimnazjum. **kurcz**, tych kurczów. **kurczątko**, 3. -czątku, tych -czątek. **kurczę**, 2. kurczęcia, 3. kurczęciu, 4. kurczę, 5. o kurczę! 6. kurczę-

ciem, 7. w kurczęciu; l. mn. 1. kurczęta, 2. kurczęt, 3. kurczętom, 4. kurczęta, 5. kurczęta! 6. kurczętami, 7. w kurczętach.

Uwaga. Zakończenie *e* mają w 1. (4. i 5.) przyp. l. p. tylko te rzeczowniki rodzaju nijakiego, które odmieniają się jak *pole* (2. pola, 3. polu i t. d.) — te zaś rzeczowniki, które odmieniamy według wzoru *kurczę* albo *imię* (2. kurczęcia, imienia) kończą się w 1. (4. i 5.) przyp. na *ę*. Pisz: *bydle*, *cielę*, *dziecię*, *jagnię*, *plemię*, *znamię*, *żrebię* i t. d. (nie: bydle, ciele i t. d.). Tu należy także rzeczownik rodzaju męskiego *książe* — nie: *ksiąze* (rzeczownik ten był niegdyś rodz. nijakiego: *to książe*).

kurzyć (się), rozk. kurcz, kurczcie. **kuręć**, 2. kurka. **kurenda**, 3. -rendzie, tych kurend. Zob. *em*, *en*. **kurhan**, 2. -nu. **Kurlandczyk**, l. mn. -cy. **Kurlandya**, 2. i 3. -dyi, 4. -dye. **kurlandzki**. **kuropatwa**, tych -patw (rzadko: -patew). **kurs**, l. mn. kursa *, często także: kursy. **kursor**. **kursoryczny**. **kursywa** (rodzaj druku, pisma). **kurta**, tych kurt. **kurtka**, 3. kurtce. **kurtuazyja**, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę. **kurtyna** albo **kortyna**; obie formy w powszechnem użyciu (po franc. *courtline*). **kurya**, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi. **kurycer**, 2. -ryera. **kurytarz** — zob. korytarz. **Kuryusz**. **kurz**, 2. kurzu. **kurzawa**. **kurzy**, -a, -e (przymiot. od kur albo kura). **kurzyć**, rozk. kurz, kurczcie. **kuściel**, tych -cieli, rzadziej: -cielów. **kuścić**, rozk. kuś, kuśmy, kuście. **kustosz**, l. mn. -sze albo -szowie.

kusy.
kuśnierz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*erz*.
kutwa, l. m. kutwy, tych kutwów.
kuty.
kuzyn, l. mn. -ni albo -nowie.
kuzynostwo. Zob. -*stwo* czy -*wstwo*?
kuzynowski. Zob. -*ski* czy -*wski*?
kuźnia, tych kuźni.
kwadrans, l. m. -se, 2. -sów. Zob. -*ans*.
kwadrat, 2. -tu.
kwadratura. Zob. -*ura*.
kwakać, kwacze (rzadko: kwaka).
kwalfikacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
kwalfikacyjny.
kwarrantana, często także: kwarantanna (z włos. quarantana).
kwarc — zob. kwarzec.
kwarciany; wojsko kwarciane.
kwarta, tych kwart.
kwartal, 2. -łu.
kwartet, 2. -tu.
kwarzec (z niem. Quarz), 2. kwarcu, l. mn. -ce; w Królestwie Pols. częściej: *kwarc*, 2. -cu, l. mn. -ce.
kwaśny.
kwatera.
kwatarka.
kwaterymistrz, l. m. -mistrze. Zob. *mistrz*.
kwesta, 3. kweście, tych kwest.
kwestarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.

kwestor, l. mn. -rowie, rzadziej: -rzy.
kwestować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
kwestura. Zob. -*ura*.
kwestya, tej -tyi, tę -tyę, tych -tyi.
kwestyonaryusz, l. mn. -sze.
kwękać, kwęka.
kwiat, w kwiecie.
kwiatusek, 2. -tuszka. Zob. -*uszek*.
kwiczol.
kwiecie, tego kwiecia.
kwiecień, 2. kwietnia. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.
kwietyzm. Zob. -*izm*.
kwik, 2. kwiku.
kwiknąć, kwiknąć.
kwinta.
kwintesencya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Kwintus, 2. Kwintusa, niekiedy także: Kwinta.
Kwintylian.
kwit, 2. -tu.
kwita!
kwitaryusz, l. m. -sze.
kwitek, 2. kwitka.
kwitnąć, kwitnąłem, kwitnąłeś, kwitnął, kwitnęła, kwitnęło . . . kwitnęli, kwitnęły, *albo*: kwitłem, kwitłeś, kwitł, kwitła, kwitło . . . kwitli, kwitły.
kwoczka, 3. kwoczce.
kwoli — zob. gwoli.
kwoka, tych kwok.
kwota, tych kwot.

L.

l czy U? (ballada czy balada? nowella czy nowela? i t. d.) — zob. *Spółgłoski podwójne*.
labirynt, 2. -tu, l. mn. -ty.
laboratorium, l. m. -rya, 2. -ryów. Zob. gimnazyum.
Lacedemon, 2. -nu.
Lacedemończyk, l. mn. -cy.

lacedemoński.
Lach, l. mn. Lachowie, Lachy.
Lacyum (nieodm.).
łać, leje, lali; rozk. lej, lejmy; lany.
lada co — zob. lada kto.
lada kto, lada kogo, lada kim itd.; *lada co*, lada czego, lada czem itd.; *lada czyj*, lada czyjego i t. d.
ladaco (rzeczownik nieodm.); sąsiad

mój wielki (albo: wielki) ladaco.
Porówn. lada kto.
ladajaki.
ladajako.
Lafontaine, Lafontaine'a lub Lafontainea. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
laik, l. mn. laicy.
lakierki, tych -ków.
lakierować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
Lakonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
lakować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
lament, l. mn. -ty, rzadziej: -ta. Zob. -*ment*.
lamentacya, 2. -cyi, 4. -cyę; l. m. -cye, 2. -cyi. Zob. *em*, *en*.
lamentować, -uje, rozk. -uj. Zob. a) -*uję*; b) *em*, *en*.
lamować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
lamówka. Zob. -*ówka*.
lampiarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
lampion, tego -nu.
lamus, 2. -su albo -sa.
Laokoon, 2. Laokoona.
Laponia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Laponczyk, l. mn. -cy.
lapoński.
Las Czeski (nazwa gór), w Lesie Czeskim.
aseczka, 3. -seczce.
latarnia, tych latarni albo latarni.
latawiec, l. mn. latawce.
latorośl, 2. -li, l. mn. -le, 2. -li.
latynizm. Zob. -*izm*.
laur, 2. -ru.
Laura, 3. Laurze.
laureat, l. mn. -ci.
Laurenty, 2. -tego, 6. i 7. -tym. Zob. *em*, *en*.
laurowy.
lazaref, 2. -tu.
lazur, 2. -ru.
ład, 2. -du. Zob. *om*, *on*; porównaj: *lont*.
ładować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
ładowy.
ładz (= rodzic), ładz się (= rodzic się), lęę (się), lęzesz (się), lęze (się), lęzemy (się), lęzecie (się), lęą (się), lągtem (się), lągdes (się), lągł (się), lęgła (się), lęgło (się) . . . lęgły (się); *lęgnąć* (nie: lagnąć), lęgnąć się (=

rodzić, rodzic się), lęgnę się, lęgniesz się . . . lęgną się, lęgnąłem się . . . lęgnął się, lęgnęło się . . . Wyróżnić należy czasowniki: *ledz* (=położyć się), lęgnę, lęgniesz, lęgnie, lęgłem, lęgł, lęgła, lęgło; lęgłszy; *lęgnąć* (=położyć się), lęgnę, lęgniesz, lęgnie, lęgnął . . . lęgnij lęgnijcie; lęgnąwszy. Zob. *Bezokolicznik*, uw. 1.
Lech, 2. Lecha.
lechicki.
Lechita, 2. -ty, l. mn. Lechici.
lećcieć, lećmy; rozk. leć, lećcie.
leciuchny. Zob. -*uchny*.
leciutki. Zob. -*utki*.
leczyć, rozk. lecz, leczcie.
ledwie albo ledwo.
ledz — zob. ładz.
legacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
legalizacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
legalizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
legenda, 3. legendzie, tych legend.
legia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.
legion, 2. -nu.
legionista, l. mn. -niści.
legitymacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
lęgnąć — zob. ładz.
legomina — zob. legumina.
legowisko, tych -wisk.
legumina, rzadziej: legumina (z łac. *legumen*).
leje (=pas rzemienny, którym kierujemy kółmi), tego lejca, te lejce, tych lejców i t. d. Porównaj: lice (= oblicze).
lejek, 2. lejka, tych lejków.
lekarstwo, tych lekarstw.
lekarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
lekceważący.
lekceważyć, -ważymy; rozk. lekceważ, -ważcie.
lekyca, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
lekko, lżej, najlżej.
lekkoduch.
lekkomyślnie.
lekkomyślny.
leksykon, 2. -nu.
lektor, l. mn. -rowie albo -rzy.

lektura. Zob. -ura.
lemiesz, 2. -sza, tych -szów albo -szy.
Lemnos (zwykle nieodmienne).
lemoniada zob. limoniada.
len, 2. lnu.
Lenau, 2. Lenaua lub Lenau'a. Zob. *Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.*
lenić się (= ociągać się), leni się, lenił się.
lenić się (= zmieniać sierść), leni się, lenił się; *lenieć*, lenieje, leniał. Rzadziej: *linieć*, linieje, liniał; *linić się*, lini się, linił się.
lenistwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
leniuch. Zob. -uch.
leniuszek. Zob. -uszek.
leniwiec (= próżniak), 1. mn. leniwcy; *leniuciec* (zwierzę), 1. mn. leniwce.
lennik, 1. mn. -cy.
lenno, 7. w lennie.
lenny.
Leoben (nieodm.).
Leon, 1. mn. -nowie.
Leonidas.
Leopold, 1. mn. -dowie.
lep, 2. lepu; lep na muchy, isć na lep.
lepieć, lepimy; rozk. lep, lepcie.
Lepidus, 2. Lepidusa lub Lepida.
lepiej (st. w. od *dobrze*).
lepki i lipki.
lepszy (st. w. od *dobry*), 1. m. lepsi.
Lesbos (zwykle nieodmienne).
Lessing.
leszczyna.
leśnictwo.
leśnicostwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
leśniczówka, 3. -czówce. Zob. -ówka.
leśniczy, 2. -czego, 3. -czemu, 4. -czego, 5. -czy, 6. -czym, 7. -czym; 1. mn. 1. leśnicowie, 2. -czych, 3. -czym, 4. -czych, 5. -czowie, 6. -czymi, 7. -czych. Tak odmieniają się: budowniczy, chorąży, koniuszy, krajczy, łowczy, podczaszy, podkomorzy, podskarbi, podstoli i t. d.
letni, -nia, -nie.
Leuktra, pod Leuktrą.
lew, 3. lwu.

lewkonia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
leźć, leżę, leziesz, lezie . . . leżą, lażem, laż; rozk. leż, leżmy, leżcie; przelazłszy, wylazłszy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 2; b) -szy czy -wszy?
leże (zimowe), 2. leż (zimowych).
leżec, leżymy, rozk. leż, leżcie.
łędwie, tych łędwi.
łęgnać (się) — zob. łądz.
łęk, 2. -ku.
łękać się.
łgnąć, łgnę, łgnie, łgnałem, łgnał, łgnęła; rozk. łgnij.
liberalizm. Zob. -izm.
liberya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
Libia, 2. i 3. -bii, 4. -bię.
libijski; pustynia Libijska.
libra, tych liber albo libr.
lice (= oblicze), 2. lica, 3. licu, 4. i 5. lice, 6. licem, 7. w licu; 1. m. 1. lica, 2. lic, 3. licom i t. d. (porównaj: lejc).
liceum. te -cea, tych -ceów. Zob. gimnazjum.
licho.
lichwiarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
lichy, st. w. lichszy.
licować, licuje. Zob. -uję.
licytacya. tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
licytować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
liczba, tych liczb.
Lidya, 2. i 3. -dyi, 4. -dye.
lidyjski.
ligawka, 3. -gawce.
likier. Zob. ke.
Likurg.
likwidacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
likwidatura. Zob. -ura.
likwidować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
lilia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.
lillowy.
limoniada albo limonada — rzadziej: lemoniada (po franc. *limonade*).
lina, tych lin.
Linde, 2. -dego, 3. -demu, 6. Lindem, 7. w Lindem.
lingwista, 1. mn. -ści.
linia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.

linić się, lini się, linił się — zob. *lenić się.*
linieć, linieje, liniał — zob. *lenić się.*
linijka, tych linijek.
liniować, liniuję, liniujesz . . . liniują, liniował, rozk. liniuj, liniujcie. Zob. -uję.
linoleum (nieodm.).
linoskoczek, 2. -skoczka.
Linz, w Linzu; niektórzy piszą z polska: Linc, w Lincu.
lioński; zatoka Liońska — zob. Lyon.
lipiec (nazwa miesiąca), 2. -ca; *lipiec* (miód), 2. -cu.
lipki albo lepki.
Lipsk, w Lipsku.
lipski.
lira (= przyrząd muzyczny i t. d.), 2. -ry, tych lir.
lirenka, tych -nek.
liryk, 1. mn. -cy.
liryka, 2. -ki.
liryzm. Zob. -izm.
lisiura. Zob. -ura.
lisiurka.
liść, w liście.
lista, tych list.
listewka, 3. listewce.
listopad (nazwy miesiący piszemy małą literą).
listwa, tych listew, rzadziej: listw.
liść, te liście, liśmi, rzadziej: liściami.
litania, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
litera, tych liter.
literat, 2. literata, 3. literatowi, 4. literata, 5. literacie! 6. literatem, 7. w literacie; 1. mn. literaci, 2. literatów i t. d.
literatura. Zob. -ura.
litewski.
litograf, 1. mn. -fowie.
litografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.
litografować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
litosny — zob. litośny.
litościwie, litośnie.
litośny, rzadziej: litosny *. Zob. bolesny.
litować się, -uje, rozk. -uj się. Zob. -uję.
litr, 2. litra, tych litrów.
liturgia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.
liturgika.

Litwa, na Litwie.
Litwin, 1. mn. -ni.
Liwiusz.
lizać, liże; rozk. liż, liżcie.
Lizander, 2. -dra.
Lizbona.
lizboński.
liznać, liznę, liźnie, liznął; rozk. liźnij.
Lizyasz.
Lizymach.
lj . . . — zob. *li . . .*
ll czy ll? (ballada czy balada? nowella czy nowela? i t. d.) — zob. *Spółgłoski podwójne.*
liniany (przymiotnik od *len* — nie: *lany, lanny*).
Loara (po franc. *Loire*), 2. Loary, nad Loarą, w Loarze.
loch (pieczara, jama i t. d.), 2. -chu.
Lodomerya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
lodownia, tych -owni.
logarytm, 2. -rytmu.
logiczny.
logika.
loiczny — mów i pisz: logiczny.
loika — mów i pisz: logika.
lojalizm. Zob. -izm.
lojalny.
lokacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
lokaj, tych -jów.
lokator, 1. mn. -rzy albo -rowie.
lokomobila, tych -bil.
lokomotywa, tych -tyw.
Lombardya, 2. i 3. -dyi, 4. -dye.
Lombardzki; nizina Lombardzka. Zob. -cki czy -dzki?
Londyn, 2. -nu.
Londyńczyk, 1. mn. -cy.
londyński.
lont, 2. -tu. Zob.: *om, on*; porówn.: *ład*.
lord, 1. mn. -dowie.
lorneta.
lornetka, 3. -netce.
lornetować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
losować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
Lotaryngia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
Lotaryńczyk, 1. mn. -cy.
lotaryński.
loterya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
Lozanna, w Lozannie.

lozański.

loza, 1. mn. -że, 2. lóż.
lód, 2. lodu. Porówn.: *lud*.
lśniący.
lśnić się, lśni się.
lub (spójnik).
Lubeka, w Lubece.
lubić, lubimy (nie: lubiemy; prawdziwo — zob. -imy, -ymy), lubiłem, lubiłeś, lubił, lubiliśmy, lubili, lubiły; lubiony, -na, -ne, 1. mn. lubieni, lubione. W języku potocznym i w dziełach niektórych pisarzy spotykamy także formy: *lubieć*, *lubiałem*, *lubiałeś*, *lubiał*, *lubiełi*, *lubiały*; *lubiany*, -na, -ne, 1. mn. *lubiani*, *lubiane* (są to formy mniej prawidłowe, nie należy ich jednak potępiać ze względu na znaczne rozpowszechnienie).
lubieć — zob. *lubić*.
Lubelczyk — zob. Lublin.
lubelski — zob. Lublin.
lubieżny.
Lublin, 2. -na; *Lubelczyk*, 1. mn. -cy; *lubelski*.
lubo (spójnik).
lubo (przysł. od *luby*).
lubować się, -buje się. Zob. -*uję*.
luby.
Lucyan.
lucyfer albo *lucyfer* (z łacina. *lucifer*). Obie formy od kilku wieków w użyciu.
lucyfer — zob. *lucyfer*.
Lucyusz.
lud, 5. ludu! albo ludzie! 7. w *ludludojad*. [dzie.
ludolina.
Ludomił.
Ludomir.
ludoznawstwo. Zob. -*stwo* czy -*wstwo*?
ludożerca, 1. mn. -cy, 2. -ców.
ludożerstwo.
Ludwik.
ludwisarnia, tych -sarni, rzadziej: -sarni.
ludwisarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
ludzie, 6. ludźmi.
ludzki. Zob. -*cki* czy -*dzki*?
lufa, tych *luf*.
Lugdun, 2. -nu (= Lyon — zob.!).

lugduński.

luka, tych *luk*.
lukier, 2. -kru.
lukrecya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Lukrecya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Lukrecyusz.
lukrować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
Luksemburg, 2. -burga. Zob. *Petersburg*.
Lukullus, 2. *Lukullusa* albo *Lukulla*.
lunatyk, 1. mn. -cy.
lunatyzm. Zob. -*izm*.
lunać, *lunał*, rozk. *luń*, *luńmy*, *luńcie*.
luneta, tych -*net*.
lupa, tych *lup*.
lura (= lichej napój).
lustracya, tej -*cyi*, tę -*cyę*, tych -*cyi*.
lustrator, 1. mn. -*rowie* albo -*rzy*.
lustro, w *lustrze*, tych *luster*.
lustrzany.
Luter, 2. *Lutra*; *luter* (= wyznawca nauki *Lutra*), 1. mn. *lutrzy* — zob. *luteranin*.
luteranin, 2. -*anina*, 1. mn. *luteranie*, 2. -*ranów*. Zob. -*anin*.
luteranizm. Zob. -*izm*.
luterski, rzadziej: *luteranski*.
lutnia, tych *lutni* (rzadziej: *luteń*).
lutować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
luty, w *lutym*. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.
Luw, 2. *Luwru* (po franc. *Louvre*).
luzak.
luzem.
Luzyada.
Luzytania, 2. i 3. -*nii*, 4. -*nię*.
luźno albo *luźnie*, st. w. *luźniej*.
lwiątko, tych *lwiątek*.
Lwówianin, 2. -*anina*, 1. m. *Lwówianie*, 2. -*wian*. Zob. -*anin*.
Lwówianka.
lwowski.
Lwów, ku *Lwowu*. Zob. a) *Kraków*; b) -*ów*.
Lyon (= *Lugdun*), 2. *Lyonu*, 7. w *Lyonie*; przymiotnik piszemy zwykle z polska: *lioński*.
lżej (st. w. od *lekko*).
lżejszy (st. w. od *lekki*).
lżyć, *lżę*, *lży*, *lżymy*, *lżył*; rozk. *lżyj*, *lżyjcie*.

Ł.

ł. Uwaga I. W imiesłowie czasu przeszłego (w 3. os. l. p. rodz. męs.) nie domawiamy zwykle w języku potocznym końcowego ł po spółgłosce: *bieg*, *móg*, *niós*, *pad*, *strzeg* i t. d. — piszemy jednak stale: *biegł*, *mógł*, *niósł*, *padł*, *strzegł* i t. p.
 Uwaga II. W sprawie pisania ł przed przyrostkiem imiesłowu czynnego nieodmiennego (zaprzęskiego) na -*szy* (przyszedłszy czy przyszedłszy? padłszy czy padszy?) — zob. -*szy* czy -*lszy*?
Łaba, nad *Łabą*.
łabędzi (przymiot. od *łabędź*).
łabędź, te -*dzie*, tych -*dzi*.
łachman.
ładniutki. Zob. -*utki*.
ładować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
ładunek, 2. -*ku*. Zob. -*unek*.
łagodzie, rozk. *łagodź*, *łagodźcie*, *łagodź*, *łagodźcie*.
ładactwo.
łaknąć, *łaknął*, -*nęła*, -*nęli*; rozk. *łaknij*.
łakocie, tych -*ci*.
łakomić się, *łakomimy* się; rozk. *łakom się*, *łakomij się*.
łakomie albo *łakomo*.
łamać, rozk. *łam*, *łammy*.
łamigłówka. Zob. -*ówka*.
łania, 4. *łanię*, 1. m. -*nie*, tych *łań*.
łańcuch.
łańcuszek.
łapać, rozk. *łap*, *łapmy*, *łapcie* (w mowie potocznej i w dziełach współczesnych pisarzy utrzymują się jeszcze dawne prawidłowe formy: *łapaj*, *łapajcie*).
łapka, 3. *łapce*.
łapówka. Zob. -*ówka*.
łaska (= *łaskawość*), tych *łask*; *łaska* (= *łasica*), tych *łasek*.
łaskotać. Zob. *deptać*.
łatwiutki. Zob. -*utki*.
łatwo, st. w. *łatwiej*.
łatwowierny.
ławka, w *ławce*.
Łazarz.

łazić, *łazę*, *łazi*, *łazimy*, *łazą*; rozk. *łaz*, *łazmy*, *łazcie*; *łaząc*.
łazienka, w *łazience*.
łaźnia, 1. mn. *łaźnie*, tych *łaźni*.
łażenie, 2. -*nia*.
łączka, na *łącznie*.
Łącznie czy oddzielnie? — zob. *Pisanie oddzielne i łączne*.
łączyć, *łączymy*; rozk. *łącz*, *łączcie*.
łąka, tych *łak*.
łeb, tego *łba*, w tym *łbie*, tych *łbów*.
łebak — zob. *łepak*.
łebek, tego *łebka*. W żywej mowie ogółu i w dziełach niektórych pisarzy spotykamy także formy: *łeppek*, tego *łepka*, ale ze względu na pochodzenie tego wyrazu (*łeb*, *łba*) poprawniej: *łebek*, *łebka*. Porówn.: *łepak* i *łebski*.
łebski, *łebsko* — dosyć często spotykamy także formy nieprawidłowe: *łepski*, *łepsko*. Zob. *łebek* i *łepak*.
łebko — zob. *łebski*.
łechtąć — zob. *deptać*.
łepak (= *człowiek zdolny*, *tega* *głowa*), forma nieprawidłowa, ale zwyciężają powszechnym w mowie i piśmie uświęconą; prawidłową formę *łebak* (bo *łeb*, *łba*) spotykamy bardzo rzadko. Porównaj: *łebek* i *łebski*.
łepek — zob. *łebek*.
łepski — zob. *łebski*.
łepsko — zob. *łebski*.
łezka, 3. *łezce*.
łęczycyca.
łęczyci.
łgać, *lżę*, *lże*, *lżą*; rozk. *lżyj*, *lżyjcie*; *lgałem*.
łgarstwo, tych *łgarstw*.
łgarz, tych -*rzy* albo -*rzów*.
łkać, *łka*.
lobuz, 1. mn. -*zy*.
lobuzować się, *lobuzuje* się. Zob. -*uję*.
Lobzowianin, 2. -*wianina*, 1. mn. *Lobzowianie*, 2. -*wian*. Zob. -*anin*.

Lobzów, ku Łobzowu. Zob. a) *Kraków*; b) *-ów*.
łodyżka, 3. -dyżce, tych -żek.
Łodzianin, 2. -nina, 1. mn. Łodzianin, 2. -dzian. Zob. *-anin*.
łojówka — zob. *-ówka*.
łokieć, tych łokci.
Łokietek, 2. Łokietka.
łomotać — zob. *deptać*.
Łomża, w Łomży.
łopatka, na łopatce.
łopotać — zob. *deptać*.
łopuch.
łoskotać — zob. *deptać*.
łotr, 5. łotrze, 1. mn. łotry.
łotrostwo, tych łotrostw. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
łotrowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
łotrzyk, 1. mn. -ki.
łotyski.
Łotysze, 2. -szów.
łowczy, 1. mn. -czowie. Zob. *leśniczy*.
łowić, łowimy; rozk. łów, łowcie.
łowiec, 2. łowca, 1. mn. łowcy.
łowiectwo.
łowcy — zob. *łów*.
łoz, tych łóz.
łóże, tych łóz.
łóżyć, rozk. łóż, łóźcie.
łóżyisko, tych łóżyisk.
łódka, na łódce, tych -dek.
łódzki (przym. od *Łódź*), ale: łucki (od *Łuck*). Zob. *-cki* czy *-dzki*?
Łódź (miasto), w Łodzi.
łódź, 1. mn. łodzie, 2. łodzi.
łój, 2. łaju.
łów, 2. łowu, zwykle w 1. mn. łowy, 2. łowów.
łóźeczko, 3. -ku, tych -czek.
łożko, 3. -ku, tych -żek.
-łszy czy **-szy** w imiesłowie czynnym nieodmiennym? (przyszłszy czy przyszłszy?) — zob. *-szy* czy *-lszy*?

M.

m czy **mm?** — zob. *Spółgłoski podwójne*.

Macaulay, 2. Macaulaya, Macau-

Łuck, w Łucku.
łucki (od *Łuck*), ale: łódzki (od *Łódź*). Zob. *-cki* czy *-dzki*?
Łucya, 2. -cyi, 4. -cyę; 1. mn. -cye, 2. -cyi.
łuczniak, 1. mn. -cy.
łuczyno, tych łuczynów.
Łudzący.
łudzić (się), łudzimy; rozk. łudź, łudźmy, łudźcie.
ług, 2. ługu.
łuk, 2. -ku.
Łukasz.
łuna, tych łun.
łup, 2. -pu, tych łupów.
łupa, tych łup.
łupać, rozk. łup, łupmy, łupcie.
łupić, łupi, rozk. łup, łupmy, łupcie.
łupiestwo.
łupież, 1. mn. -że, 2. -ży.
łupieżca albo **łupieżca** *, 1. mn. -cy. Zob. *-ca*.
łupina, tych -pin.
łupka, tych -pek.
łupliwy.
łuska, 3. łusce, tych łusk albo łusek.
łuszczyć (się), łuszczymy, łuszczymy; rozk. łuszcz, łuszczcie.
łut, 2. łuta.
Łużyce, 2. Łużyc.
Łużycki.
Łużyczanin, 2. -nina, 1. mn. Łużyczanin, 2. -czan. Zob. *-anin*.
łydka, na łydce, tych łydek.
Łysa Góra, na Łysej Górze.
łyżeczka, na łyżeczce.
łyżka, na łyżce.
łyżwa, tych łyżw albo łyżew.
łyżwiarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
łyza, 2. łyzy, 3. łyzie, 1. m. łyzy, 2. łyż.
łyżwić się.
łyżawy.

lay'a. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.

Macedonia, 2. i 3. -nij, 4. -nię.

Macedończyk, 1. mn. -cy.

macedoński.
machać.
machina.
machinalny.
machnąć, machnął, rozk. machnij.
Maciej.
Maciejowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
macierz, 1. mn. -rze, 2. -rzy. Zob. *rz*, *ż*, uw. IV. d.
macierzanka.
macierzynski.
macierzynstwo.
macierzysty.
macocha, 3. -cosze, tych -coch.
maczuga, tych -czug.
Madonna, 2. -donny.
madrycki.
madrygal, 2. -łu.
Madryt, 2. -tu.
Madziar, 1. mn. -rowie.
madziarski.
Maeterlinck, 2. -lincka.
magazyn, 2. -nu, 1. mn. -ny.
Magdalena.
Magdeburg, 2. -ga. Zob. *Petersburg*.
magdeburgski. Zob. *Petersburg*.
magia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
magiel (ten), 1. mn. magle.
magistratura. Zob. *-ura*.
maglować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
magnaterya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
magnes (=ciało posiadające własność przyciągania żelaza i t. d.), 2. -su, 1. mn. -sy. Porówn. *magnez*.
magnezować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
magnetyczny.
magnetyzer, 1. mn. -rowie albo -rzy.
magnetyzm. Zob. *-izm*.
magnetyzować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
magnez (pierwiastek chemiczny), 2. -zu. Porówn.: *magnes*.
magnezyna, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę.
magnificencya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Mahomet.
mahometanin, 2. -anina, 1. mn. mahometanie, 2. -tan. Zob. *-anin*.
mahometanizm. Zob. *-izm*.

mahon, 2. -niu.
malé, mają, maisz, mai, rozk. maj. Zob. *czaić się*.
maj. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.
majaczeć, majaczeje, majaczało; *majaczyć*, majaczy, majaczył; *majaczyć się*, majaczy się, majaczyło się. Np. coś majaczeje niewyraźnie wśród mgły; brat majaczył w gorączce; zbrodniarzowi majaczyły się przed oczyma krwawe obrazy.
majaczyć (się) — zob. *majaczeć*.
majątek, 2. -jątka.
majestat, 2. -tu.
majętny.
majolika, tych -lik.
major, 1. mn. -owie.
majorowa, tej -owej, te -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
majówka. Zob. *-ówka*.
majster, 1. mn. majstrowie.
majstrowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
majtek, 1. mn. majtkowie, 2. -ków.
majtki, 2. -tek.
makaron — nie: makaran (z włos. maccheroni, macaroni).
makaronizm. Zob. *-izm*.
makata, tych -kat.
makolągwa, tych -lagw.
makówka. Zob. *-ówka*.
maksyma, tych maksym.
maksymalny.
Maksymilian; pisownia Mazymilian * wychodzi z użycia. Zob. *ks*, *gz* czy *x*?
malachit, 2. -tu.
malarya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
malarstwo.
malarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
Malborg, 2. -ga. Zob. *Petersburg*.
malborski. Zob. *Petersburg*.
malce, 5. malcze! 1. mn. malcy, 2. -ców.
małeńki, małeńcy.
małeńko.
małeństwo, tych małeństw.
malkontent, 1. mn. -tenci. Zob. a) *om*, *on*; b) *-ent*.
malować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
maluchny. Zob. *-uchny*.

malusienki. Zob. *-usienki*.
 malutki. Zob. *-utki*.
 malwersacya, tej *-cyi*, tę *-cyę*, tych *-cyi*.
Male litery—zob. Wielkie litery.
 Małgorzata.
 Malgosia, 5. -siu! Zob. Józia.
 mało, mniej, najmniej.
 mało co dłuższy, mało co lepszy i t. p.
 małoduszny.
 małoletni, -nia, -nie (rzadko: -ny, -na, -ne).
 małoletność, 2. -ści.
 małomiejski.
 małomowność—zob. małowowny.
 małowowny *, małowowność *— albo: małowówny, małowówność (w Galicyi przeważnie: *małowowny*, *małowowność*, w Królestwie Polsk. prawie powszechnie: *małowówny*, *małowówność*). Zob. mowca.
 małowowność—zob. małowowny.
 małowówny — zob. małowowny.
 Małopolska, 2. Małopolski.
 małopolski; wyżyna Małopolska.
 małpa, tych małp.
 małpka, 3. małpce, tych *-pek*.
 małpiątko, 3. -ku, tych *-tek*.
 mały, st. w. mniejszy.
 małż. 2. małża, 1. mn. małże, 2. -żów.
 małżeński.
 małżeństwo, tych małżeństw.
 małzonek, 1. mn. -kowie, 2. -ków.
 małżonka, 1. mn. -ki, 2. -nek.
 małżowina.
 mamrotać — zob. *deptać*.
 manula. Zob. *-ula*.
 mamunia. Zob. *-unia*.
 mamusia. Zob. *-usia*.
 mamut, 1. mn. -ty.
 manatki, tych *-ków*.
 mandżurski.
 Mandżurya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
 manewr, 2. -wru, 1. mn. -wry, 2. -wrów.
 mania (=oblęd i t. d.), 2. i 3. -nii, 4. -nie.
 Mania, 5. Maniu! Zob. Józia.
 maniactwo.
 maniak, 1. mn. -cy, -ki.

maniera, tych manier.
 manifestacya, tej *-cyi*, tę *-cyę*, tych *-cyi*.
 manifestacyjnje.
 manipulacya, tej *-cyi*, tę *-cyę*, tych *-cyi*.
 manipularz, tych *-rzy* albo *-rzów*.
 manipulować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 mankiet, 2. -tu albo -ta (z włos. manichetto), rzadziej: manszet (z fr. manchette); w Galicyi mówią przeważnie: manszet.
 Manliusz.
 manna.
 manometr, 2. -tru.
 manowiec, częściej w 1. mn. manowce, 2. -ców.
 manszet — zob. mankiet.
 Mantua, 2. -tui, 4. -tuę, 7. w Mantui.
 mantyla, 1. mn. -le, 2. -tyl.
 mantylka.
 Mantynea, 2. -nei, 4. -neę, pod Mantyneą, w Mantynei.
 manuskrypt, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta.
 mańkut, 1. mn. -ty.
 mapa, tych map.
 mapka, na mapce, tych mapek.
 mara, tych mar.
 Maraton, 2. -nu.
 Marcell (bardzo rzadko: Marcelli *), 2. Marcelego, 6. i 7. -lim.
 marcepan albo marcypan (z włos.: *marzapane*).
 marchew, 1. mn. -chwie, 2. -chwi.
 marchia, tej *-chii*, tę *-chię*, tych *-chii*.
 Marcyanna.
 marcypan — zob. marcepan.
 margines, 2. -su.
 margrabia (odmieniaj jak *hrabia*—zob.!).
 margrabina (odmieniaj jak *hrabina*—zob.!).
 margrabiowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
 margrabstwo, tych *-grabstw*.
marja . . . zob. *marya* . . .
marju . . . zob. *maryu* . . .
 marka (= znaczek pocztowy itd.), 2. -ki, tych marek.
 markietanka. Zob. *ke*.

markiz, 1. mn. -zowie.
 markiza, 1. mn. -zy, 2. -kiz.
 marmelada — zob. marmolada.
 marmolada, rzadziej: marmelada (choć po franc. marmelade, po hiszp. mermelade).
 marmur, 2. -ru.
 marmurowy.
 marnotrawca, 1. mn. -cy.
 marnotrawić, -wimy; rozk. -traw, -trawcie.
 marnotrawstwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
 marnować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 marokański.
 Marokko *, 2. -rokka; piszą także: Maroko, 2. -ka.
 Marsylia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
 marsz (=pochód), 2. -szu, 4. marsz; marsz (= utwór muzyczny), 2. i 4. marsza.
 marszałkostwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
 marszałkowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
 marszczyć, marszczę; rozk. marszcz, marszczcie.
 martwić się, martwimy się (zob. *-imy*, *-ymy*), rozk. martw się, martwmy się, martwcie się.
 martwić, martwieje, martwią, martwieli.
 martwy, 1. mn. martwi.
 martyrologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
 marudzić, rozk. marudź, marudźcie.
 mary (= nosze), tych mar.
 Marya, 2. -ryi, 4. -ryę, 1. mn. -rye, 2. -ryi.
 maryacki (wieża maryacka).
 Maryampol, 2. -la.
 Maryan, 1. mn. -nowie.
 maryjański (bractwo maryjańskie).
 marynarz, tych *-rzy* albo *-rzów*. Zob. *-arz*.
 Marynia, 5. -niu! Zob. Józia.
 marynować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 marynetka, 3. -netce.
 Marysia, 5. Marysiu! albo Maryś! Zob. Józia.
 Maryusz.
 marzec. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.
 marzenie, 1. mn. -nia, 2. -rzeń.

marznąć, marznie, marzył albo marznął, marzła, marzli, marzły; rozk. marznij (wymawiaj: mar-znać, mar-znie, mar-zł, mar-zła i t. d.).
 marzyeiel, tych *-li*.
 marzyeielstwo.
 marzyć, marzę, marzymy, rozk. marz, marzcie. Porównaj: *mazać*, *mażę*, rozk. *maż*, *mażcie*.
 masa, tych mas.
 masarnia, tych *-ni*, rzadziej: *-sarni*.
 masarz (handlarz wędlin), tych *-rzy* albo *-rzów*. Zob. *-arz*; porówn. *masaż*.
 masaż (= ugniatanie ciała), 2. -żu. Porówn. *masarz*.
 masażysta, 1. mn. -żyści.
 masażystka, 3. -zystce.
 maska, w masce, tych masek.
 maskarada, tych *-rad*.
 maskować się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 masonerya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
 masować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 mastyks, 2. -ksu. Zob. *ks gz* czy *x?*
 maszerować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 maskara, tych maskar.
 maszt, 2. -tu.
 masztelarz, tych *-rzy* albo *-rzów*. Zob. *-arz*.
 maszynerya, tej *-ryi*, tę *-ryę*, tych *-ryi*.
 maścić, maszczę, maści, maścimy; rozk. maść, maście.
 maść, 1. mn. maści, rzadziej: maście.
 maślanka.
 maśnictwo, tych *-tactw*.
Matejko. Nazwiska rodowe męskie na *o* (Matejko, Chodźko i t. p.) odmieniają się w 1. p. jak rzeczowniki rodz. żeńsk. na *a* (np. ławka), w 1. mn. zaś jak rzeczowniki rodz. męsk. (według wzoru: ojcowie, ojców i t. d.): 1. Matejko, 2. Matejki, 3. Matejce, 4. Matejkę, 5. Matejko, 6. Matejką, 7. w Matejce; 1. mn.: 1. Matejkowie, 2. Matejków, 3. Matejkom, 4. Matejków, 5. Matejkowie, 6. Matejkami, 7. w Matejkach. Tak odmieniają się: Chodźko, Domejko, Fredro (2. Fredry, 3. Fredrze itd.),

Jagiello (l. mn. Jagiellonowie, 2. Jagiellonów i t. d.), Klaczko, Kościszko, Orzeszko, Sanguszko, Szewczenko, Tarło, Żmurko i t. p.
materac, l. mn. -ce.
materya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
materyalista, l. mn. -liści.
materyalizm. Zob. -izm.
materyał, 2. -łu.
Mateusz.
matka, 3. matce.
Matka Boża, 3. Matce Bożej.
matrymonialny.
matuchna. Zob. -uchna.
matula. Zob. -ula.
matunia. Zob. a) -unia; b) *Józia*.
matura. Zob. -ura.
maturzysta, l. mn. -rzyści.
matusia, 5. -siu! Zob. a) -usia; b) *Józia*.
Maupassant, 2. -ta.
Maurowie, 2. -rów.
Maurycy, 2. -cego, 6. i 7. -cym.
Maurytania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
maurytański.
mauzoleum. te -lea, tych -leów. Zob. gimnazjum.
Maxymilian * — zob. Maksymilian.
mazać, mażę, rozk. maż, mażcie. Porównaj: *marzyć*, marzę, rozk. marz, marzcie.
mazgać się, mazgają się, -gaisz się, -gai się; rozk. mazgaj się. Zob. czaić się.
mazgaj, tych -jów.
maziarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
mazowiecki.
Mazowsze. na Mazowszu.
Mazur, l. mn. -rzy, rzadko: -rowie.
mazur (taniec, utwór muzyczny), 2. i 4. -ra; l. mn. -ry.
mazurek (utwór muzyczny), 2. i 4. -zurka.
mazurski.
mazurszczyzna. Zob. -izna.
mazurzyć. rozk. mazurz, mazurzcie.
maż, l. mn. -zie, 2. -zi.
mq czy **mon?** (Mongoł, mon-strancya, mądry i t. p.) — zob. *om*, *on*.

mać, -cimy; rozk. mać, maćcie.
maćzka, 3. i 7. maćzce.
mądry, st. w. mędrszy albo mądrzejszy, l. mn. mędrsi, mądrzejsi.
mądrze, st. w. mądrzej.
mądrzeć, mądrzeje, mądrzał, -eli.
mała.
maż, l. mn. mężowie, 2. mężów.
mchowy.
mdleć, mdleje, mdlał, mdleli; rozk. mdlej.
mdlić, mdli, mdliło.
mdłości, 2. -ści.
mdły.
mebel, tych mebli.
meblować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
mecenas, l. mn. -si, -sowie.
mecenasostwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
mecenasowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
mecenasowski. Zob. -ski czy -wski?
mech, 2. mchu, l. mn. mchy, 2. mchów.
mechanika.
mechanizm. Zob. -izm.
meches, l. mn. -sy.
meczet, 2. -tu.
medal, 2. -łu.
medalion, 2. -nu.
Medea, 2. -dei, 4. -deę, 5. -deol
Meduza.
Medya, 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.
Medyceusz, l. mn. -sze.
medycyna.
medykament, 7. -mencie, l. mn. -menta, rzadziej: -menty. Zob. -ment.
Medyolan, 2. -nu.
medytacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
medytować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
medyum, te -dya, tych -dyów. Zob. gimnazjum.
Mefisto, 2. -sta; *Mefistofeles*, 2. -lesa, rzadziej: *Mefistofel*, 2. -fela.
Mekka, 2. Mekki, 4. Mekkę, pod Mekką, w Mekce.
Meklemburg, 2. -ga, rzadziej: Meklemburg (choć po niem. Mecklenburg). Zob. Petersburg.

meklemburski. rzadziej: meklenburski. Zob. a) Meklemburg; b) Petersburg.
Meksyk, 2. -ku; bardzo rzadko: Meksyk *. Zob. *ks*, *gz* czy *x*?
meksykański, bardzo rzadko: meksykański *. Zob. *ks*, *gz* czy *x*?
melancholia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
melancholiczny albo melancholijny.
melancholik, l. mn. -cy.
Melania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
melloracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
melodramat, l. mn. -ty, rzadziej: -ta.
melodya, tej -dyi, tę -dyę, tych -dyi.
melodyjny.
meloman, l. mn. -ni, 2. -nów.
melomania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Melpomena, 2. -ny.
memoryał, 2. -łu.
menażerya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
menażka, tych menażek.
Menelaus, 2. -lausa, rzadziej: Menelaj, 2. -laja; niektórzy piszą z grecka: Menelaos, 2. -laosa.
mennica, l. mn. -ce, 2. -nic.
-ment — tak piszemy brzmienie końcowe wyrazów przyswojonych, jak: dokument, sakrament, temperament, testament i t. p. Zob. *em*, *en* (nie: *ę*).
mentor, l. mn. -rowie albo -rzy.
menuet, -ta.
Merkury, 2. -rego, 6. i 7. -rym — rzadziej: Merkuryusz, 2. -sza.
merkuryusz (= rięć), 2. -szu.
Mesenia, Messenia, 2. nii, 4. -nię. Dawniej pisano powszechnie: Messenia, obecnie przeważnie: Mesenia. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
mesmeryzm. Zob. -izm.
mesyaniczny.
mesyanizm. Zob. -izm.
mesyański.
Mesyasz.
Mesyas, Messyna, 2. -ny. Dawniej isano przeważnie: Messyna, obecnie bierze górę pisownia: Mesyna. Zob. *Spółgłoski podwójne*.

metafizyk, l. mn. -cy.
metafizyka.
metafora, tych -for.
metal, tych -li.
metaloid, 2. -loidu.
metalurgia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
metamorfoza, tych -foz.
meteor, 2. -ru albo -ra.
meteorologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
meteorologiczny.
meteoryt, 2. -tu.
metoda, tych metod.
metodologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
metonimia, tej -mii, tę -mię, tych -mii.
metr, 2. metra.
metropolia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.
metropolita, l. mn. -ci, 2. -tów.
metryka.
mewa, tych mew.
Mexyk * — zob. Meksyk.
Mezopotamia, 2. i 3. -mii, 4. -mię.
męczarnia, tych -czarni, rzadziej: -czarni.
męczennica, l. mn. -ce.
męczennik, l. mn. -cy.
męczeński.
męczeństwo, tych -czeństw.
męczyć, rozk. męcz, męczcie.
mędrkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
mędrzec, 5. mędrzel l. m. mędrcy.
męka, tych mąk.
meški. Zob. -ski, -sko...
męsko, po męsku. Zob. -ski, -sko...
męskość. Zob. -ski, -sko...
męstwo. Zob. -ski, -sko...
mętny.
męty, 2. -tów.
mężatka, 3. mężatce.
mężczyzna, 3. mężczyźnie, l. mn. mężczyźni, 2. mężczyzn. Zob. -izna.
mężnie, st. w. -niej.
mężnieć, mężnieje, mężniał.
mężny.
mężobójca, l. mn. -cy, 2. -ców.
mężobójczyni, tę -czynię (nie: -czynią *), te -czynię, tych -czyni. Zob. bogini.
mężobójstwo, tych -bójstw.
mężulek. Zob. -ulek.
mglic się, mgli się.
mglisty.

mgła, 2. mgły, 3. mgle; 1. m. mgły, 2. mgieł.
mgławy.
mgnienie, tych mgnień.
miał, 2. miała, 7. w miałe.
miałki, st. w. mielszy.
miałko, st. w. mielej.
mianować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
miarkować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
miasto, w mieście.
miauczeć, rozk. miaucz, miauczcie.
miauknąć, miauknął.
miazmat, 2. tu, 1. mn. -ty, 2. -tów.
miażdżyć, miażdżę, miażdżymy, rozk. miażdż, miażdżcie.
miać, mnę, mnie, miał, mięła, mięli, rozk. mnij.
Mickiewicz (nie: Mićkiewicz).
mickiewiczowski. Zob. -ski czy -wski?
miech, 2. -cha.
mieć, tych -ców, rzadziej: -czy.
mieć, rozk. miej, miejmy, miejcie.
miednica, 1. mn. -ce.
miedza, te miedze, tych miedz.
miedziany.
miedzioryt, 2. -tu.
miedziorytnictwo.
miedz, 2. -dzi.
miejsce, tych miejsc.
miejski.
meliwo albo mlewo, 2. -wa.
mielizna, 3. -liźnie, tych -lizn. Zob. -izna.
miernictwo.
-mierz (nie: -mirz) piszemy w wyrazach: Kazimierz, Włodzimierz itp.
mierzchnąć, mierzchnie, mierzchno.
mierzic (wymawiaj: mier-zić), mierzi, mierzą.
mierznać (wymawiaj: mier-znać), mierzne; *obmierznąć*, obmierzał albo obmierznął.
mierzwa (nie: mierzwa), tych mierzw. Zob. *rz* czy *rż*?
mierzwić (nie: mierzwić), mierzwi.
mierzyc, mierzymy; rozk. mierz, mierzcie.
miesiąc, tych miesięcy; co miesiąc. Nazwy miesięcy piszemy małą literą: styczeń, luty i t. d.

miesić (np. ciasto, nie: mięsić!), miesi, rozk. miész, miészcie.
miesienie (np. ciasta).
miesięczny.
mieszać (nie: miészac).
mieszanina (nie: miészanina).
mieszczanin, 2. -anina, 1. mn. mieszczenie, 2. mieszczan. Zob. -anin.
mieszczanka, 2. -ki, tych -nek — rzadziej: mieszcza, 2. mieszczi, 3. mieszcze, 1. mn. mieszczi, 2. mieszcze.
mieszczanstwo.
mieszczanski.
mieszczka — zob. mieszcanka.
mieszczuch, 1. m. -chy. Zob. -uch.
mieszkać.
mieszkanie.
mieszkaniec, 1. mn. -kańcy.
mieścić (się), mieszcę, miész; rozk. miész, miészcie.
mieść — zob. miotać.
mięciuchny. Zob. -uchny.
mięciuteńki. Zob. -uteńki.
mięciutki. Zob. -utki.
mięciutko. Zob. -utki.
mięczak, 1. mn. -ki.
między.
międzynarodowy.
miedzycze, 2. -cza, tych -czy.
miękczeć — zob. mięknać.
miękczyć (się) — zob. mięknać.
miękki, st. w. miększy.
miękko, st. w. mięcej, miękiej, miękiej (wszystkie formy w użyciu).
miękkosć, 2. -ści.
mięknać, mięknę, mięknie, mięknął albo miękł, rozk. mięknij; *miękczeć*, miękczeję, miękczejesz, miękczeję . . . miękczeją; *miękczyć* (się), miękczę, miękczy, rozk. miękcż, miękczie.
mięsień, 2. mięśnia, 1. mn. -nie, **mięsisty**. [2. -ni.
mięsiwo, tych -siw.
mięsny.
mięso, tych mięs, rzadziej: miész.
mięsupust, 2. -pustu.
mięsupustny.
mięsożerny.
mięta, 2. -ty.
miętosić, rozk. miętosć.
miętówka (wódka). Zob. -ówka.

migawka.
mignąć, mignął; rozk. mignij.
migotać — zob. deptać.
migrena.
mikrofon, 2. -nu.
mikrometr, 2. -metru.
mikroskop, 2. -pu.
Milcyades, rzadziej: Milyades. *
milczec, milczymy (prawidło — zob.: -imy, -ymy), rozk. milcz, milczcie.
mille, st. w. milej.
miliard, 2. -da albo -du.
milicya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
miligram, 2. -ma.
milimetr, 2. -tra.
millon, 2. -na.
millioner, 1. mn. -rzy.
militaryzm. Zob. -izm.
milknąć, milkł i milknął, milkli i milknęli, milkły i milknęły; rozk. milknij.
Miltyades — zob. Milcyades.
milutki. Zob. -utki.
miluchny. Zob. -uchny.
milutko. Zob. -utki.
miluchno. Zob. -uchny.
miło, st. w. milej.
miłosierdzie.
miłosny. Zob. *bolesny*.
miłostka, 3. miłostce.
miłość, 2. miłości, 1. mn. miłości.
miłośnie.
miłować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
miły, st. w. miłszy.
mimiczny.
mimika.
mimo; mimo to albo mimo tego*; mizmo zakazu, mimo obietnicy itd. (rzadko przyp. 4.).
mimo woli*; piszą także razem: mimowoli.
mimochbąc.
mimochoodem.
mimowiednie.
mimowolnie.
mimowolny.
mimozwa, tych -moz.
mineralog, 1. m. -gowie albo -dzy.
mineralogia, 2. i 3. -gii, 4. -gie.
miniatura, w miniaturze. Zob. -ura.
ministerium, 1. m. -rya, 2. -ryów. Zob. gimnazyum.
minister, 1. mn. ministrowie.

ministryalny.
ministrantura. Zob. -ura.
ministrowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
minuta.
Mińsk, 2. Mińska.
miński.
miotac (= szamotać, rzuć, cisnąć), *miotac się* (= rzucać się, szamotać się), miotam (się), miota (się), miotał (się). Burza miota okrętem. Miotał się jak wściekły. *Mieść* (= garnać miotłą, rzucać i t. p.), miotę (nie: mieta), miēciesz, miēcie... miotą (nie: mieta), miotłem, miotł, miotła (nie: mietła), miotli, miotły. Wicher miēcie piaskiem w oczy. *Złożone*: podmieść, wymieść, zamieść, zmieść i t. d. Zamiotę (nie: zamietę), zamieciesz, zamiecie... zamiotą (nie: zamietą), zamiołł, zamiołła, zamietli, zamiołły; zamiołłszy, wymiołłszy. Zob. -szy czy -lszy?
miotła, w miotle, tych miotł.
miód, 2. miodu.
mirra*, 2. mirry* — piszą także zgodnie z wymową: mira, 2. -ry.
mirt, 2. -tu.
miśa, tych mis.
misiurka, tych -rek.
miska, na misce.
mistere, rzadziej: misterya (choć po łac. *mysteria*, po grec. μυστήρια), tych -ryów.
mistrz, 1. m. mistrze albo mistrzowie, 2. mistrzów. Podobnie piszemy (*strz* nie *szcz*) wszystkie wyrazy pochodne i złożone: mistrzyni, mistrzostwo, mistrzowski, burmistrz, zegarmistrz i t. d.
mistrzostwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
mistrzowski. Zob. -ski czy -wski?
mistrzyni, 4. mistrzynię (nie: nią*), 1. mn. -nie, 2. mistrzynią. Zob. bogini.
mistycyzm. Zob. -izm.
mistyfikacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
mistyk, 1. mn. -cy.
misya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
misyjny.
misyonarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.

mit, 2. -tu, l. mn. -ty.
mitologia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.
mitra, 3. mitrze, tych mitr.
mitrega, tych mitręg.
mitrzyć, mitrzący, -żymy; rozk. mitrzyć.
Mitrydates, 2. -tesa — rzadziej: Mitrydat, 2. -ta.
mityczny.
mizantrop, l. mn. -pi.
mizantropia, 2. i 3. -pii, 4. -pię.
mizdrzyć się (pisownia prawidłowa *mizdrzyć się* nie jest w użyciu), mizdrzy się, mizdrzył się.
mizernieć, -nieje, -niał.
mizerya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
mizdrzyć się — pisownia prawidłowa, ale nieużywana. Zob. *mizdrzyć się*.
mj . . . zob.: *mi*...
mknać, mknę, mknie, mknął; rozk. mknij.
mlaskać, mlaska albo mlaszczę, mlaskał.
mlecz, 2. -cza albo -czu.
mleczarnia, tych -czarni, rzadziej: -czarni.
mleczarstwo.
mleczko.
mleć, miele, mełł (rzadziej: miełł), mełła (rzadziej: miełła), mełli, miełlony (rzadziej: mełłty).
mleko.
mlewo albo mieliwo, 2. -wa.
młodo, st. w. -dziej.
młody, st. w. młodszy, l. mn. młodzi.
młodzian, l. mn. -nie, 2. -nów.
młodzieniec, 5. -dzieńczel l. mn. -cy.
młodzieź, 5. młodzieży! Zob. *rz*, 5, uw. IV. d.
młodzieuchny. Zob. *-uchny*.
młodziutki, l. m. młodziutcy. Zob. *-utki*.
młot, 2. -ta.
młotek, 2. młotka.
młócić, młócę, młócimy; rozk. młóć, młóćmy, młóćcie.
młódź, 2. młodzi.
młyn, 2. -na.
młynarstwo.

młynarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
młynarzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
mm czy **m?** — zob. *Spółgłoski podwójne*.
mnemotechnika.
mnich, l. mn. mnisi (rzadko: mniczowie), pogardliwie: mniczy.
mniej, najmniej.
mniej więcej.
mniej **o to**, mniej z tem.
mniej, najmniejszy.
mnisi — zob. *mniszy*.
mniszka, 3. mniszce.
mniszy, -sza, -sze — rzadko: mnisz, -sia, -sie.
mnożenie.
mnożna, 2. -nej, 4. -ną, l. m. -ne, 2. -nych.
mnożnik.
mnożyć, mnożymy; rozk. mnoż, mnożcie.
mnóstwo.
mobilizacja, tej -cji, tę -cję, tych -cji.
mobilizować, -uje. Zob. *-uje*.
moc, te moce albo mocy *, tych mocy.
mocarstwo, tych -carstw.
mocarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
mocno, st. w. mocniej.
mocować się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
moda, tych mód.
modelować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
modernista, l. mn. -niści.
modernizm. Zob. *-izm*.
modlić się, modlimy się; rozk. módl się, módlcie się.
modlitwa, tych modlitw.
modła (= prawidło, wzór, sposób), 2. modły, 3. modle; l. mn. modły, 2. modeł.
modły (= nabożeństwo, modlitwy), tych modłów.
modrooki.
modrzew, 2. modrzewia, niekiedy także: modrzewiu; l. m. -wie, tych -wi.
modrzewiowy.

modulacja, tej -cji, tę -cję, tych -cji.
modyfikacja, tej -cji, tę -cję, tych -cji.
moguncki.
Moguncya, 2. i 3. Moguncyi, 4. -cyę.
Mohacz, pod Mohaczem.
Mojżesz.
mojżeszowy.
moknąć, mókł i moknął, rozk. moknij.
mokrzyca.
Molière *, 2. Molière * lub Molière'a *; niektórzy piszą z polska: Molier, 2. Moliera. Zob. *Imiona własne cudzoziemskie*, uw. II.
Moldawia, 2. i 3. -wii, 4. -wię.
moldawski.
moment, w momencie, l. mn. -ty albo -ta. Zob. *-ment*.
mon... czy ma...? (Mongol, monstrancya, mądry i t. p.) — zob. *om, on*.
monachijski.
Monachium (nieodmiennie).
monarcha, l. mn. -owie.
monarchia, tej -chii, tę -chię, tych -chii.
monarchini, tę -nię (nie: -nia *), te -nie, tych -chii. Zob. *bogini*.
monarchista, l. mn. -chiści.
monarchizm. Zob. *-izm*.
Mongolia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
mongolski.
mongolszczyzna. Zob. *-izna*.
Mongol, l. mn. -łowie.
Moniuszko, 2. -niuszki, 3. -niuszce. Zob. *Matejko*.
monogamia, 2. i 3. -mii, 4. -mię.
monografia, tej -fii, tę -fię, tych -fii.
monogram, 2. -mu, l. mn. -my.
monokl, 2. -kla, tych -kli.
monolog, 2. -gu.
monopol, 2. -lu.
monoteista, l. mn. -iści.
monoteistyczny.
monoteizm. Zob. *-izm*.
monofonny.
monstrancya, tej -cji, tę -cję, tych -cji. Zob. *om, on*.
monstrualny. Zob. *om, on*.
monstrum, l. mn. -stra, 2. -strów. Zob. *gimnazjum*.

Mont-Blanc (zwykle nieodm.).
Montesquieu (nieodm.) albo Monteskiusz, 2. -sza.
monument, 2. -tu, l. m. -ty, rzadko: -ta. Zob. a) *-ument*; b) *-ment*.
Moore, 2. Moore'a albo Moora. Zob. *Imiona własne cudzoziemskie*, uw. II.
moralista, l. mn. -liści.
moralizator, l. m. -rzy albo -owie. Zob. *-or*.
moralizować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
morał, 2. -tu, l. mn. -ty.
morawski.
Morawy *, 2. Moraw *, na Morawach *; ze względu na pochodzenie tego wyrazu lepiej: Morawa ¹⁾, 2. Morawy, na Morawie — błędnie: Morawia, 2. -wii.
morderstwo, tych -derstw.
mordować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
morełówka (wódka). Zob. *-ówka*.
Morfeusz.
morfina.
morfinista, l. mn. -niści.
morfinizm. Zob. *-izm*.
morfologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
morga — zob. *mórg*.
morski.
Morskie Oko, nad Morskim Okiem, przy Morskim Oku.
morwa, tych morw.
morze, tych mórz; morze Czarne, morze Czerwone, morze Adrytyckie i t. d. Nazwy mórz piszemy wielką literą.
morzyć (głodem), morzy, morzymy, morzył.
mosiądz, 2. -dzu, 3. -dzowi.
mosiężny.
moskiewski.
Moskwa, w Moskwie.
moszcz, 2. moszczu.
motloch, 2. -chu.
motowidło, tych -deł.
motyl, tych -li, rzadziej: -łów.
motyw, l. m. -wy albo -wa * (forma często spotykana, ale mniej prawidłowa).

¹⁾ Rzeka *Morawa*, stąd nazwa kraju.

myszkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
myszy (przymiotnik) — zob. *mysz*.
myśl, tej, te i tych myśli.
myśleć, myśleli (prawidło — zob. -imy, -ymy), myślałem, myślał, myśleli; rozk. myśl, myściecie.
myśliciel, tych -li.
myśliwiec, 5. myśliwce! 1. m. -cy.

myśliwski.
myśliwstwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
myśliwy, 2. -wego, 6. i 7. -wym; 1. mn. -wi.
myślnik.
mżyć, mży (= pada deszcz drobny), mżyło. Porównaj: *mrzeć* (= umierać).

N.

n czy **nn**? — zob. *Spółgłoski podwójne*.

nn — oddzielnie czy razem? (*na oślep* czy *naoślep*? *na pozor* czy (*na pozor*? *na przedce* czy *napředce*? itd.) — zob. Pisanie oddzielne i łączne.
na bok, na boku.
na brudno.
na codzień.
na czezo * — piszą także łącznie: *naczezo*.
na czele (wojska).
na czysto.
na dobitkę albo **na dobitkę**.
na dole.
na domiar (nieszczęścia).
na domysł.
na dół.
na górze.
na gwałt.
na jaw, na jawie.
na jutro.
na karb.
na krzyż (np. założyć ręce na krzyż).
na lewo.
na nic.
na nowo.
na odchodnem (= przy rozstaniu się, przy odejściu).
na ogół.
na okaz.
na oklep.
na opak *, **na wspak** *, piszą także razem: *naopak*, *nawspak*.
na oścież *, mniej powszech.: **na rozcież**, rzadko: **na ścieżaj**. Niektórzy piszą łącznie: *naoścież* . . .

na oślep *, piszą także razem: **na-na pamiętkę**. [oślep.
na pamięć (nauczyć się).
na pewno *, piszą także razem: **napewno**.
na poczecaniu.
na pogotowiu.
na pokaz.
na poprzek.
na potem.
na pozor *, niektórzy piszą razem: **napozór**.
na później.
na prawo *, niektórzy piszą razem: **naprawo**.
na przedce *, piszą także razem: **napředce**.
na próbe.
na przebój.
na przedzie, **na przodzie**.
na przekor * albo **na przekór**.
na przelaj *, piszą także razem: **naprzełaj**.
na przemian *, **na przemiany** * — piszą także razem: **naprzemian**, **naprzemiany**.
na przestrzał.
na przodzie, **na przedzie**.
na przykład.
na razie — zob. *naraz*.
na skos, **na ukos**.
na sucho.
na surowo.
na ścieżaj — zob. **na oścież**.
na teraz *, piszą także razem: **na-teraz**.
na trzeźwo.
na ukos, **na skos**.
na umór albo **na umor**.

na uwięzi.
na wewnątrz.
na wieki wieków.
na wierzeh.
na wskróś — zob. **na wskrós**.
na wskróś * albo **na wskrós**. W Galicyi mówią i piszą przeważnie *na wskróś*, w Królestwie Pols. częściej: *na wskrós*. Niektórzy piszą łącznie: *nawskrós*, *nawskrós*.
na wspak *, **na opak** *, piszą także razem: *nawspak*, *naopak*.
na wylot.
na wyścigi.
na wznak * (leżeć); piszą także razem: *nawznak*.
na zabój (kochać się).
na zawsze *, niektórzy piszą razem: *nazawsze*.
na zewnątrz *, niektórzy piszą razem: *nazewnątrz*.
na złość.
na znak (np. na znak przyjaźni).
nabożeństwo, tych -żeństw.
nabożny.
nabój, 2. -boju.
nabrać — zob. *brać*.
nabrzące, te -za, tych -ży.
nabrzękły, -ła, -łe.
nabrzmiały, -ła, -łe.
nabrzmięć — zob. *brzmieć*.
nabrzmienie, 2. -nia.
Nabuchodonozor.
nabyć, **nabędzie**, **nabądz**, **·bądźcie**.
naciąć — zob. *ciąć*.
naciągnąć — zob. *ciągnąć*.
nacierać.
nacięcie, tych -cięć.
nacisnąć — zob. *cisnąć*.
naco, **nacóz**.
nacyonalny.
naczezo — zob. **na czezo**.
nać, 2. *naci*.
nad, **nade**; **nad kim**, **nad czym**; **nade mną**, **nade mnie**, **nadeń** = **nad niego** (zob. *nań*). **Nadewszystko** (= najbardziej, więcej niż wszystko), **nadto** (= za wiele, prócz tego, a nawet). Zob. *we* czy *w*?
nadal.
nadaremnie, **nadaremno**.
nadarzyć się, **nadarzać się**.
nadać — zob. *dać*.

nadbałtycki (w Królestwie Pols. mówią i piszą przeważnie: *nadbałtycki*). Porówn. *Bałtyk*.
nadbiedz — zob. *bie dz*.
nadbrzeżny.
nadbuzański (=znajdujący się nad rzeką Bugiem).
nadciąć, **nadetnie**, **nadciął**, **rozk. nadećnij**.
nadciągnąć — zob. *ciągnąć*.
nadać — zob. *dać*.
naddnieprzański.
naddniestrzański.
naddunański.
naddzierać, **·dziera**.
nade mnie, **nade mną**, **nade drzwiami** albo **nad drzwiami**. Zob. *we* czy *w*?
nadedniem.
nadedrzeć, **nadedrę**, **nadedrze**, **nadarł**, **rozk. nadedrzyj**; **nadarłszy**. Zob. *...szy* czy *...łszy*?
nadejść, **nadejść**, **nadejdzie**, **nadszedł**, **rozk. nadejdz**, **nadejdzcie**; **nadszedłszy**. Zob. *...szy* czy *...łszy*?
nadeń (= **nad niego**) — zob. *nań*.
nadeptać — zob. *deptać*.
nader.
naderwać — zob. *rwąć*.
nadesłać — zob. *wysyłać*.
nadewszystko.
nadeły.
nadgnily, -ła, -łe.
nadgniotek — zob. *nagniotek*.
nadgrobek — zob. *nagrobek*.
nadgryźć — zob. *gryźć*.
nadjeżdżać, **·jeżdża**.
nadlatywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
nadludzki. Zob. *-cki* czy *-dzki*?
nadłożyć — zob. *łożyć*.
nadmuchiwać (rzadko: *nadmuchywać*), -uje, rozk. -uj. Zob. a) *-uję*; b) *-ywać* czy *-ywać*?
nadnieść — zob. *nieść*.
nadpeltwiański.
nadpowietrzny — zob. *napowietrzny*.
nadpsuć — zob. *psuć*.
nadreński.
nadrobić (np. chleba do rosółu; dziel: *na-drobić*) — zob. *drobić*.
nadrobić (np. pończochę; dziel: *nad-robić*) — zob. *robić*.

nadskakiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
nadsłuchiwać — zob. nasłuchiwać.
nadspodziewanie, nadspodzianie.
nadstawić, rozk. nadstaw, -stawcie.
nadsyłać — zob. wysyłać.
nadtłuc — zob. tłuc.
nadto.
nadużycie, tych -żyć.
nadweręzać, nadwerężyć, rozk. nadweręż, -ręźcie; nadwerężony — formy nieprawidłowe, ale dosyć często w mowie i piśmie używane: nadwyreżać, nadwyreżyć . . . , nadwyreżony.
nadwerężony — zob. nadweręzać.
nadwiślański.
nadwołżański.
nadwyreżać, nadwyreżyć — zob. nadweręzać.
nadwyreżony — zob. nadweręzać.
nadwyżka, 3. -wyżce, tych -żek.
nadzieja, rozk. nadziej.
nadzieja, tej -dziei, tę -ję, te -je, tych -dziei.
nadziewać, nadziewa.
nadzorować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
nadzór, 2. -zoru.
nadzwyczaj, nadzwyczajnie.
nafta.
naftalina.
nagabywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
naganka albo **nagonka** (=napędzanie zwierzyny podczas polowania). W Galicyi mówią i piszą przeważnie *nagonka*, w Królestwie Pols. prawie wyłącznie *naganka*.
nagiąć — zob. giąć.
naglówek, 2. nagłówka, tych nagłówek.
nagniotek (rzadko: nadgniotek), 2. nagniotka.
nagonka — zob. naganka.
nagrobek (rzadko: nadgrobek), 2. -grobka, mniej powszechn.: -ku.
nagroda, tych -gród.
nagrodzić, rozk. nagródź, -gródźcie.
nahaj, 2. -ja, tych -jów.
nahajka, 2. -ki, tych -jek.
naigrawać się * (bardzo rzadko: najgrawać się *), naigrawa się.
naifny.

najazd, w najeździe.
najać, najmę, -miesz, -mie... najmą, najął, -jęła, rozk. najmij. Zob. *jąć, wziąć*.
najem, 2. najmu.
najeść się — zob. *jeść*.
najeżdca — zob. najeżdźca.
najeżdźnik, l. mn. -cy.
najeżdźca, 2. -jeźdźcy, l. mn. -cy, 2. -ców, rzadziej: najeżdca *, 2. -jeźd-cy, l. mn. -cy, 2. -ców.
najeżdźać, najeżdża.
najeżony.
najeżyć (się), rozk. najeż, -jeźcie.
najgorzej (st. n. od *źle*).
najgrawać * — pisz: naigrawać * — zob. !
najjaśniejszy.
najkrócej. Zob. krótko.
najłżejszy (st. n. od *lekki*), l. mn. najłżejsi.
najmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
najpierw, najpierwej.
najprzód — zob. naprzód.
najsie, 2. najścia, tych najś.
Najświętsza Panna. Zob. Wielkie litery.
najwyższy. Porówn. wysoki.
Najwyższy (= Bóg) — zob. Wielkie litery.
nakarmić — zob. karmić.
nakaz, 2. -zu.
nakazać — zob. kazać.
nakazywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
nakierować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
nakleić — zob. kleić.
nakładca, l. m. nakładcy. Zob. -ca.
naklonić, rozk. nakłoń, -kłońmy, -kłońcie.
nakłuc — zob. kłuc.
nakłuwac, nakłuwą.
nakoniec (= wreszcie) — ale: wziął cukru *na koniec* noża. Zob. Pisanie oddzielne i łączne, uw. III.
nakreślić — zob. kreślić.
nakręcić — zob. kręcić.
Naksos (nieodm.) — bardzo rzadko: Naxos *. Zob. *ks, gz* czy *x?*
naksztalt.
nalac — zob. lac.
nalewać, nalewa.

nalewka, w nalewce.
należeć, należymy (prawidło — zob. *-imy, -ymy*).
należy, należało.
naładować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
nałożyć — zob.łożyć.
nałóg, 2. nałogu.
namalować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
namaszczenie, 2. -nia.
namaszczyć — zob. maścić.
namazać — zob. mazać.
namiestnictwo (=ogół urzędników z namiestnikiem na czele). Wniosłem podanie do namiestnictwa. *Namiestnikostwo* (= urząd, godność namiestnika albo namiestnik z żoną). Namiestnikostwo podkopało jego zdrowie (t. j. pełnienie obowiązków namiestnika). Namiestnikostwo (namiestnik z żoną) kupił wieś (nie: kupiło wieś).
namiestniczy.
namiestnikostwo — zob. namiestnictwo.
namiestnik, l. mn. -cy.
namiestnikowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
namiestnikowski. Zob. -ski czy -wski?
namiętnie.
namiętność, l. mn. -ści.
namiętny.
namówić, -wimy; rozk. namów.
namul, 2. -łu.
namysł, 2. namysłu.
namyślać się — zob. namyślić się.
namyślić się (słowo dokonane; nie: namyśleć się), namyśliłem się, namyślił się; rozk. namyśl się, namyślcie się. *Namyślać się* (słowo niedokonane), namyślałem się, namyślał się, rozk. namyślaj się.
Nancy (nieodm.).
nanieść — zob. nieść.
Nantes (nieodm.).
nań = na niego, doń = do niego, dlań = dla niego, przezeń = przez niego, zań = za niego, weń = w niego, zeń = z niego. We wszystkich tych skröconiacz łączą się przymiki (na mocy przyjątego zwyczaju) tylko z zaimkiem rodzaju męskie-

go. Nie należy więc mówić i pisać: nań, doń, dlań i t. d. zamiast: na niej, do niej, dla niego (dzieweczka) i t. d.
naoczny.
naodwrót.
naokoło, naokół.
naokół, naokoło.
naonczas — częściej: naówczas, natenczas i t. d.
naostatek.
naostrzyć — zob. ostrzyć.
naościż — zob. na ościż.
naówczas.
naparstek, 2. naparstka.
naparzyć — zob. parzyć.
napastować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
napasać, tej, te i tych -ści.
napasać, napadnę, napadł, rozk. napadnij; napadłszy. Zob. -szy czy -wszy?
napasać, napasę, napasł; rozk. napas, napaśmy, napaście; napasłszy. Zob. -szy czy -wszy?
napatrzeć się, -trzyłem się, -trzył się, rozk. napatrz się, napatrzcie się; rzadko: *napatrzeć się*, napatrzał się . . .
napelnić, rozk. napełnij, -nijmy, -nijcie.
naperzony.
napęczniały, -ła, -łe.
napęcznić, -nieje.
napędzić — zob. pędzić.
napiać — zob. piąć.
napieprzyć — zob. pieprzyć.
napięcie, 2. -cia.
napiętnować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
napiętrzyć, rozk. -piętrz, -piętrzcie.
napięty, -ta, -te.
napluć — zob. pluć.
naplwać (wyraz ten wychodzi z użycia) — zob. pluć.
napodórzedziu.
napoić — zob. poić.
Napoleon.
napoleonista, l. mn. -niści.
napoleoński.
napoły — zob. napół.
napomknąć (dziel: *na-po-mknąć*), napomknął, -mknęła; rozk. -mknij.

napomnieć, napomnę, napomniesz, napomni, napomniemy (nie: napomniemy; **prawidło** — zob. *-imy, -ymy*), napomną; napomniał; rozk. napomnij.
napotkać.
napowietrzny = będący na powietrzu; **nadpowietrzny** = znajdujący się poza warstwą powietrza, które otacza naszą ziemię.— Zorza, deszcz, śnieg, błyskawice i t. d. są zjawiskami **napowietrznymi** (nie: nadpowietrznymi). Duch poety unosi się w krainy **nadpowietrzne** (nie: napowietrzne).
napowrót.
napój, tych napojów.
napół albo **nawpół**, rzadko: **napoły**. Np. napół z cukrem, napół z wodą, napół z gniewem, napół zgnily, **nawpół** obłakany, napół nagi, **nawpół** przytomnie i t. d. Niektórzy piszą także razem: **napół-przytomnie** albo **napół-przytomnie**, **napółdziki** albo **napół-dziki** i t. d.
napór, 2. -poru.
naprawdę (= rzeczywiście, istotnie).
naprawić, naprawimy; rozk. **napraw**, **naprawcie**.
naprawka.
naprężenie. 2. -nia.
naprężyć, rozk. **napręż**, **napręźcie**.
naprost *, rzadziej: **nawprost**.
naprostować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
napróžno.
naprzeciw, **naprzeciwno**.
naprzemianległy.
naprzód (w znaczeniu: najpierw, przedewszystkiem), w języku książkowym rzadziej: **najprzód**. **Naprzód** (w znaczeniu: przed siebie, przed czasem, z góry i t. p.).
naprzykrzać się.
napuchły albo **napuchnięty**.
napuchnąć, **napuchł** (rzadziej: **napuchnął**), **napuchła**, **-puchło**; rozk. **napuchnij**.
napuszony.
napuszysty.
napuścić — zob. **puścić**.
naraz (=nagle, niespodzianie), **pisz łącznie!** — **ale**: **na razie** * (= tym-

czasem, w tej chwili i t. p.); **piszą** także razem: **narazie**.
narazić, **narazę**, rozk. **naraz**, **narazić**.
narazie — zob. **na razie**.
narazić (się).
naracz, l. mn. -zy.
narazcie.
narazcze, l. mn. -cza, 2. -czy.
narokotyzować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
narodzenie; Boże Narodzenie, Narodzenie Najświętszej Maryi Panny (nazwy święta—zob. **Wielkie litery**).
narosił, te -le, tych -li.
narozcież — zob. **na rozcież**.
narozę, 2. -ża, l. mn. -ża, 2. -ży.
narożnik.
narozny, -na, -ne.
naród, 2. narodu.
narów, 2. narowu.
naruszyć — zob. **ruszyć**.
narwać — zob. **rwać**.
narysować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
narząd, **narządu**, l. mn. **narządy**. Zob. *rząd*.
narządzić, rozk. -rządź, -rządźcie. Zob. *rząd*.
narzecze, l. mn. -cza, tych -czy.
narzeczona, tej -nej, tę -ną, te -ne.
narzekać, -rzeka.
narzędzie, temu -dziu, tych -dzi.
narznąć (nożem, piłą), zob. **rznąć**.
narzutka, w narzutce.
narzynać (nożem, piłą).
nasadka, 3. -sadce.
nasamprzód (w języku książkowym rzadko używane = najpierw, **naprzód**).
nasiadówka. Zob. *ówka*.
nasiąkły albo **nasiąknięty**.
nasiąknąć, **nasiąknął** albo **nasiąkł**.
nasiąknięty albo **nasiąkły**.
nasienie, 3. -niu, l. mn. -siona, 2. -sion.
naskórek, 2. -skórka.
naścłać, **naściele**, **naściele**, **naścłał**; rozk. **naścieł**. Zob. **ścłać**, **ściele**.
naścłać, **naścieł**, -ślesz, -śle . . . -śla; **naścłał**, **naścłij** (nie: -szlij, -szlej, -ślej). Zob. **wysyłać**.
nasłuchiwać, **nadsłuchiwać** (rzadko: **nasłuchywać**, **nadsłuchywać**),

-uje, rozk. -uj. Zob. a) *-uje*; b) *-ywać* czy *-ywać?*
naspół.
nasrożyć (się) — zob. **srożyć** się.
nastąpić, -pimy; rozk. -stąp, -stąpcie.
następca, l. mn. -cy.
następczyni, tę -nię (nie: -nią *), te -nie, tych -czyñ. Zob. **bogini**.
następować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
następstwo, tych **następstw**.
następujący.
nastreczyć — zob. **stręczyć**.
nastroić — zob. **stroić**.
nastroj. 2. -stroju, l. mn. -je, 2. -jów.
nastrzępić, rozk. -strzęp.
nasunąć — zob. **sunąć**.
nasuwać, -suwa.
nasylać (nie: **nasełać!**) — zob. **wysyłać**.
nasypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
nasz; 4. rodz. żeń. naszą (czapkę).
naszywka, tych -wek.
naśladować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
naśladowca, l. mn. -cy.
naśladownictwo, tych -nictw.
nasmiewać się.
Natalia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
natechnąć — zob. **technąć**.
natchnienie, tych -technień.
natchniony.
natenczas.
nateżenie, 2. -nia.
nateżyć, rozk. **nateż**, **nateżcie**.
natknąć się, **-tknął się**, rozk. **tknij się**.
natomiast.
natręctwo.
natręt, l. mn. -ci albo -ty.
natrząść — zob. **trząść**.
natrzeć — zob. **trzeć**.
natura. Zob. *-ura*.
natychmiast.
nauczyciel, tych -li.
nauka, tych **nauk**.
naumyślnie.
nawalny.
nawalnica, częściej: **nawałnica**.
nawał, 2. -łu.
nawała, 2. -ły.

nawalnica, rzadziej: **nawalnica**.
nawarzyć (= **nagotować**), **-warzymy** (**prawidło** — zob. *-imy, -ymy*); rozk. **nawarz**, **nawarząc**. Porówn. **naważyć** (np. towaru na wadze).
nawazyć (np. towaru na wadze), **-wazyśmy** (**prawidło** — zob. *-imy, -ymy*); rozk. **nawaz**, **nawazście**. Porównaj: **nawarzyć** (= **nagotować**).
nawłazka, w **nawlazce**, l. mn. **nawlazki**, 2. -zek. Zob. *-ka*.
nawiedzać, **nawiedza**.
Nawiedzenie **Najświętszej Maryi Panny** (nazwa święta).
nawiedzić, **nawiedził**; rozk. **nawiedź**.
nawieść (**nawodzić**) — zob. **wieść**.
nawieźć (**nawozic**) — zob. **wieźć**.
nawijać, **nawija**.
nawinać, **-winał**, rozk. **nawin**, **-winiemy**.
nawlec — zob. **wlec**.
nawłoczyć (się) — zob. **włoczyć**.
nawoływać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
nawozic — zob. **wozić**.
nawożenie, 2. -nia.
nawóz, 2. **nawozu**.
nawpół — zob. **napół**.
nawprost *, częściej: **naprost** *.
nawrócić — zob. **wrócić**.
nawskroś, **nawskroś** — zob. **na wskroś**.
nawyknąć, **nawykł** (rzadziej: **nawyknął**), **nawykła**; rozk. **nawyknij**.
nawzajem, **wzajem**, **wzajemnie**.
Naxos — zob. **Naksos**.
nazad.
nazajutrz.
nazbyt.
nazwa, tych **nazw**.
nazwać, **nazwę**, **nazwiesz**, **nazwie**, **nazwą**, rozk. **nazwij**.
Nazwiska panien **na -ówna** (-ówna) **odmieniają się jak -ówna**. Wzór: 1. **szewcówna**, 2. **szewcówny**, 3. **szewcównie**, 4. **szewcównę**, 5. **szewcówno!** 6. **szewcówną**, 7. **w szewcównie**; l. mn. 1. **szewcówny**, 2. **szewcównien**, 3. **szewcównom**, 4. i 5. **szewcówny**, 6. **szewcównami**, 7. **w szewcównach**. **Formy przymiotnikowe**: **szewcównej**,

niebiański.
niebieski.
niebiosa — zob. niebo.
niebo, 1. mn. nieba albo niebiosa, 2. niebios (rzadko: nieb), w niebiosach, rzadziej: w niebiesiech.
nieboga, 2. -gi, 3. -dze, 4. -ge, 5. -go, 6. -gą, 7. -dze, 1. mn. -gi.
niebogato.
niebogaty = dosyć ubogi (pisz łącznie!) — ale: nie bogaty, lecz ubogi przyszedł mi z pomocą. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
nieboski.
nieboszczka, 3. -boszczce, tych -boszczek.
nieboszczyk, 1. mn. -ki.
niebotyczny.
nieboże, 2. -żenia, 3. -żęciu, tych niebożał. Zob. kurczę.
niebyły (= który nie był, nie istniał), rodz. żeń. niebyła, rodz. nij. niebyłe. Np. uważajmy ten wypadek za niebyły (tę kłótnię za niebyłą, to nieporozumienie za niebyłe). Ale: brat nie był (siostry nie były, dziecko nie było) w kościele. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niebywały, -ła, -łe (= nadzwyczajny, niezwykły) — ale: matka u nich nie bywała (pisz oddzielnie!). Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niecały.
niecenuralny.
niech, niechby, niechno, niechże, niechżeby; niechaj, niechajby, niechajno, niechajże.
niechaj — zob. niech.
niechaj, niechajby — zob. -by.
niechęco, rzadziej: niechęący (= mimowolnie, przypadkiem, nieumyślnie). Zrobiłem to niechęco (niechęący), zrobiła to niechęco (niechęący).
niechęący — zob. niechęco.
niechęć (= odraza, nieprzychylność), 1. mn. niechęci (pisz łącznie!) — ale: nie chęci i zamiary, lecz wytrwała praca doprowadzi cię do celu. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niechętnie.
niechętny.
niechluj — zob. niechluj.

niechluj *, 2. -chlui *, 1. mn. -chluję, 2. -chlujów; **niechluj**, 2. -chluję, 1. mn. -chluję, 2. -chlujów (w Galicji zwykle: **niechluj**, w Królestwie Pols. **niechluj**).
niechlujnie.
niechlujny.
niechlujstwo.
niechno, niechajno — zob. niech.
niechrześcijański.
niechybnie.
niechybny.
niechże, niechżeby, niechajże. Zob. a) -by; b) -że.
niecierpliwie się. Zob. niedołęźnieć.
niecierpliwie.
niecierpliwieść (pisz łącznie!) — ale: nie cierpliwość, lecz bezmyślny upór cechujący jego charakter. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niecierpliwy (pisz łącznie!) — ale: **nie cierpliw**, lecz uparty był zawsze. Zobacz: Pisanie oddzielne i łączne.
niecnota = występki, niegodziwiec, hultaj (pisz łącznie!) — ale: **nie cnota**, lecz zbrodnia odniosła zwycięstwo.
niecny, 1. mn. niecni.
nieco (= trochę, cokolwiek)
niecodzienny.
niecułka, tych niecułek.
nieczule.
nieczulość, 2. -ści.
nieczuły.
nieczynnie.
nieczynność, 2. -ści.
nieczynny.
nieczystość, 2. -ści.
nieczysty.
nieczytelnie.
nieczytelny.
niedaleki.
niedaleko.
niedarmo, niedaremnie.
niedawno.
niedawny.
niedbale.
niedbalec, 5. niedbalcze! 1. m. -cy.
niedbalstwo.
niedbały.
niedelikatny.
niedługi (= krótki).

niedługo (= krótko), nienajdłużej (= dosyć krótko). Pisz: oddzielnie: **nie długo**, lecz krótko trwało przedstawienie; **nie najdłużej**, lecz najkrócej pisałem zadanie. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niedobitek, 2. -bitka.
niedobór, 2. -boru.
niedobry.
niedobry = zły, lichy (pisz razem!); nielepszy (= lichy, nieszczególny). Pisz oddzielnie: **nie dobry**, lecz zły przyjaciel poddał mu tę myśl; **nie najlepszy**, lecz najgorszy malarz otrzymał nagrodę. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niedobrze = źle, lichy (pisz razem!); nielepiej (= tak samo źle); nienajlepiej (= nieszczególnie, lichy). Pisz oddzielnie: **nie dobrze**, lecz źle postąpiłeś; **nie najlepiej**, lecz najgorzej zrobiłeś zadanie. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niedoczekanie twoje! (jego! jej! nasze! wasze! ich!).
niedogodnie.
niedogodność, 2. -ści.
niedogodny.
niedojrzałość, 2. -ści.
niedojrzały, -ła, -łe; 1. mn. niedojrzali (ludzie) — brat jeszcze nie dojrzał, 1. mn. bracia jeszcze nie dojrzeli.
niedokładnie.
niedokładność, 2. -ści.
niedokładny.
niedokonany.
niedokony.
niedola, 2. -li.
niedolega, 1. mn. -gi, 2. -gów.
niedolestwo. Zob. -ski, -sko.
niedołęźnie.
niedołęźnieć, -nieje, niedołęźniał, niedołęźnieli, (one) niedołęźniały. —
Uwaga. Przysłówek «nie» piszemy przed słowami (czasownikami) osobno, wyjątek stanowią tylko te słowa, których nie używamy bez przysłówka **nie**: nie domagać, niedołęźnieć, niedowiedzieć, niepokoić, nienawidzić, niecierpliwieć się i t. p. Porównaj także: nieomieszkać, niedowiedzieć, niedostawać.

niedołęźność, 2. -ści.
niedołęźny.
niedomagać (= chorować, zapadać na zdrowiu), niedomaga — **pisz łącznie!** Co innego: domagać się czego (= żądać), nie domagać się, nie domaga się — **pisz oddzielnie!** Zob. **niedołęźnieć**.
niedomaganie, 2. -nia.
niedomknięty.
niedomówiony.
niedomyślność, 2. -ści.
niedomyślny.
niedopalony.
niedopieczony.
niedopity.
niedorośli.
niedorostek, 2. -rostka.
niedorzecznie.
niedorzeczność, 2. -ści.
niedorzeczny.
niedoskonałość, -ści.
niedoskonały.
niedostatecznie.
niedostateczny.
niedostatek, 2. -statku.
niedostawać, niedostaje (= brakować, brakuje). Bratu niedostawało pieniędzy — ale: brat nie dostawał (= nie otrzymywał) pieniędzy. Zob. **niedołęźnieć**.
niedostępność, 2. -ści.
niedostępny.
niedostrzegalny.
niedostrzeżony.
niedosyć, niedość (= za mało); np. niedość pilny, niedość biegły. Porównaj: nie dosyć, nie dość.
niedoszły (= który miał być); niedoszły samobójca, niedoszła zakonnica — ale: siostra **nie doszła** (siostry **nie doszły**) do miasta. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niedość — zob. niedosyć.
niedoświadczenie = brak doświadczenia (pisz razem!). Niedoświadczenie spowodowało go na bezdroża — ale: **nie doświadczenie** i biegłość, lecz przyrodzona zdolność stwarza takie dzieła. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niedoświadczony.
niedotykalny.
niedouczony.

niedowarzony (= niedogotowany; niedojrzały umysłowo). Np. niedowarzona potrawa; niedowarzona głowa. Porównaj: niedoważony.
niedoważony (= niemający należytej wagi); towar niedoważony. Porównaj: niedowarzony.
niedowlarek, l. mn. -wiarki, rzadziej: -kowie.
niedowiarstwo.
niedowidzieć, niedowidzi, -dzimy. Zob. *niedolężnieć*.
niedowiedziony.
niedowierzać. Ponieważ czasownika *dowierzać* używamy najczęściej z przeczeniem, przeto piszemy go zwykle łącznie z przysłówkiem *nie* — niektórzy piszą oddzielnie: nie dowierzać. Zob. *niedolężnieć*.
niedowierzający.
niedowierzanie, 2. -nia.
niedozór, 2. zoru.
niedozwolony.
niedrogi (= tani).
niedrogo = tanio (pisz razem!); nienajdrożej (= niezbyt drogo, dosyć tania) — ale: *nie drogo*, lecz tania kupiłem; *nie najdrożej*, lecz najtaniej kupiłem. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
nieduży. Zob. *święty*.
niedwuznaczny.
niedyskrecja, 2. i 3. -cyi, 4. -cye.
niedyskretny.
niedyspoczyca, 2. i 3. -cyi, 4. -cye.
niedziela, tych -dziel.
niedzisiejszy, l. mn. niedzisiejsi (ludzie).
niedźwiadek, 2. niedźwiadka.
niedźwiędzi (przymiot. od niedźwiędź).
niedźwiędz, l. mn. -dzie, 2. -dzi.
nieestetycznie.
nieestetyczny.
niefortunnie.
niefortunny.
niegaszony; wapno niegaszone.
niegdyś.
niegodnie.
niegodny.
niegodziwiec.
niegodziwice, 5. niegodziwczel! l. mn. -cy.
niegodziwość, 2. -ści.

niegodziwy.
niegorzej — zob. *nieźle*.
niegościnnie.
niegościnnosć, 2. -ści.
niegościnnie.
niegramatycznie.
niegramatyczny.
niegrzecznie.
niegrzeczność, 2. -ści.
niegrzeczny.
niehygienicznie *, piszą także: niehigienicznie. Zob. *hi* czy *hy*?
niehigieniczny *, piszą także: niehigieniczny. Zob. *hi* czy *hy*?
nieinaczej.
niejadalny.
niejaki (= jakiś, pewien). Po jakim czasie. Porówn. *nijaki*.
niejako (= do pewnego stopnia, poniekąd). Jest to niejako nagroda za . . .
niejasno.
niejasność, 2. -ści.
niejasny.
niejeden, niejedna, niejedno (= wielu, wiele) — pisz razem! Np. niejeden sądzi, że pieniądze dadzą mu szczęście; już z niejedną kobietą o tej sprawie mówiłem — ale: *nie jeden*, lecz pięciu utonęło; *nie jedną*, lecz dwie książki zgubiłem. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niejednaki, niejednakowy.
niejednako, niejednakowo.
niejednakowo, niejednako.
niejednakowy, niejednaki.
niejednokrotnie.
niejednokrotny.
niejednolity.
niejednostajnie.
niejednostajny.
niekarnie.
niekarność, 2. -ści.
niekarny.
niekatolicki.
niekatolik, l. mn. -cy.
niekiedy, kiedy niekiedy.
niekompletny. Zob. *kom*.
niekompetentny. Zob. a) *kom*; b) *em*, *en*.
niekoniecznie.
niekonieczny.
niekonsekwencja, tej -cyi, tę -cye, tych -cyi. Zob. a) *kon*; b) *em*, *en*.

niekonsekwentnie. Zob. a) *kon*; b) *em*, *en*.
niekonsekwentny. Zob. a) *kon*; b) *em*, *en*.
niekontent. Zob. a) *om*, *on*; b) *-ent*.
niekorzystnie.
niekorzystny.
niekorzyść, 2. -ści.
niekształtnie.
niekształtność, 2. -ści.
niekształtny.
niekóry, -ra, -re.
niełada; malarz niełada (= niepospolity), majątek niełada (= wielki) i t. d. Zob. *nie łada* kto.
nieładajaki.
nieładajako.
niełapiej — zob. *niedobrze*.
nieletni, -nia, -nie.
nielicznie.
nieliczny.
niełtościwie, niełtośnie.
niełtościwy, niełtośny (rzadziej: niełtośny).
niełogicznie.
niełogiczny.
nieładzki. Zob. *-cki* czy *-dzki*?
nieładzko.
nieład, w nieładzie.
nieładnie.
nieładny.
niełaska, w niełasce.
niełatwo (= trudno).
niełatwy (= trudny).
niema. Wyrażenie nieosobowe *niema*, *nie masz* (nie było, nie będzie) piszemy razem: ojca *niema* w pokoju; rodziców *niema* (nie było, nie będzie) w domu; u nas *niema* takich owoców; *niema* pieniędzy w banku. To samo słowo użyte osobowo piszemy oddzielnie: ten uczeń *nie ma* rodziców, kupiec *nie ma* takich owoców, bank *nie ma* pieniędzy. Zob. Pisanie oddzielne i łączne, uw. IV.
niemal.
niemalo (= dosyć dużo).
niemały (= dosyć wielki).
niemasz — zob. *niema*.
niemądry = głupi (pisz łącznie!) — ale: *nie mądry*, lecz *głupi* wziął tym razem nagrodę. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.

niemądrze (= głupio).
Niemcy (kraj) — zob. Niemiec.
niemceżeć (= stawać się Niemcem), niemceżęć, niemceżęją, niemceżałem, niemceżał, niemceżeli, rozk. niemceż; *niemczyć* (kogo), niemceżę, niemczy, niemczyłem, niemczył, rozk. niemcz. **niemczyć** — zob. *niemceżeć*.
niemczyzna, niemieczyzna. Zob. *-izna*.
Niemen, 2. Niemna.
niemiara (w wyrażeniu: co niemiara).
niemiary.
Niemiec, 5. Niemcze! tych Niemców, w Niemcach; *Niemcy* (kraj), 2. Niemiec, w Niemczech.
niemiecczyzna, niemczyzna. Zob. *-izna*.
niemiecki.
niemieć (= tracić mowę), niemieje, niemiał, niemieli, rozk. niemiej.
niemile. On jest tam niemile widziany.
niemiło.
niemiłosiernie.
niemiłosierny.
niemiły.
Niemka, tych Niemek.
niemłody (= podstarzały).
niemniej (= jednak, pomimo to).
niemoć (= bezsilność).
niemodny.
niemoralnie.
niemoralność, 2. -ści.
niemoralny.
niemowa, l. mn. -wy.
niemowle, 2. -ęcia, 3. -ęciu, tych niemowłał. Zob. *kurczęć*.
niemowlęctwo, 2. -ctwa.
niemowlęcy.
niemożebnie — zob. *niemożliwie*.
niemożebność — zob. *niemożliwość*.
niemożebny — zob. *niemożliwy*.
niemożliwie, w języku książkowym rzadziej: *niemożebnie*.
niemożliwość, w języku książkowym rzadziej: *niemożebność*.
niemożliwy, w języku książkowym rzadziej: *niemożebny*.
niemożność, 2. -ści.
niemuzykalny.
nienagannie.

nienaganny.
 nienajdłużej — zob. niedługo.
 nienajdrożej — zob. niedrogo.
 nienajgorszy — zob. niezły.
 nienajgorzej — zob. nieźle.
 nienajlepiej — zob. niedobrze.
 nienajlepszy — zob. niedobry.
 nienajwiększy — zob. niewielki.
 nienależyty.
 nienaruszalny.
 nienaruszony.
 nienasycony.
 nienaturalność, 2. -ści.
 nienaturalny.
 nienawidzić, nienawidzimy, nienawidził, rozk. nienawidź, -widźcie.
 nienawistnie.
 nienawistny.
 nienawiść, l. mn. -ści.
 nieobeczny.
 nieobeznany.
 nieobiecujący.
 nieobliczalny.
 nieobliczony.
 nieobowiązkowo.
 nieobowiązkowy.
 nieobyczajnie.
 nieobyczajność, 2. -ści.
 nieobyczajny.
 nieobyty.
 nieoceniony.
 nieociosany.
 nieodgadniony.
 nieodłącznie.
 nieodłączy.
 nieodmienny.
Nieodmienny imiesłów czynny (zaprzęsły) na -szy — zob. -szy czy -wszy?
 nieodpowiedni, -nia, -nie.
 nieodpowiednio.
 nieodpowiedzialny.
 nieodrodny.
 nieodstępny.
 nieodwołalnie.
 nieodwołalny.
 nieodzownie.
 nieodzowny.
 nieodżalowany.
 nieogarniony.
 nieogłędnie.
 nieogłędny.
 nieograniczony.

nieokielzany* albo nieokiełzany.
Nieokreślne części:
 -bądz, -kolwiek, -kroć — zob. -bądz, -kolwiek, -kroć.
 nieokreślony.
 nieokreślony.
 nieokrzesany.
 nieomieszkac (=nie zaniedbać, dopilnować). Ponieważ słowa *omieszkac* (= zaniedbać, nie dopilnować) używamy obecnie prawie stale w postaci zaprzeczonej, przeto piszemy zwykle ten czasownik łącznie z przysłówkiem *nie*, podobnie jak: *nienawidzić*, *niecierpliwic się* i t. d.; niektórzy piszą oddzielnie: *nie omieszkac*. Zob. niedołączyć.
 nieomylnie.
 nieomylność, 2. -ści.
 nieomylny.
 nieopatrznie (= nieogłędnie, nieprzezornie).
 nieopatrzność, 2. -ści (=nieogłędność, nieprzezorność).
 nieopatrzny (= nieogłędny, nieprzezorny).
 nieopisany.
 nieopłacony.
 nieopodal.
 nieorganiczny.
 nieosobliwie.
 nieosobliwy.
 nieosobowy.
 nieostrożnie.
 nieostrożność, 2. -ści.
 nieostrożny.
 nieostygły.
 nieoswojony.
 nieoszacowany.
 nieoswiecony.
 nieoznaczony.
 niepalny.
 niepamięć.
 niepamiętny.
 nieparlamentarny.
 nieparzysty.
 niepełno.
 niepełnoletni, -nia, -nie.
 niepełny.
 niepewność, 2. -ści.
 niepewny.
 niepięknie (= brzydko).

niepiękny = brzydki (pisz łącznie!)—ale: *nie piękny* i strojny młodzieniec, lecz szlachetny i pracowity zdobędzie me serce. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
 nieplodność, 2. -ści.
 nieplodny.
 nieplonny (dawna forma *nieplony* wyszła z użycia).
 niepoehlebnie.
 niepoehlebuy.
 niepoehwytny.
 niepocieszony.
 niepocziwy.
 niepoczytalność, 2. -ści.
 niepoczytalny.
 niepoczytny.
 niepodatny.
 niepodległość, 2. -ści.
 niepodległy.
 niepodobieństwo, tych -bieństw.
 niepodobny, -na, -ne. Zob. *nie podobna* (przysłówek).
 niepodzielnie.
 niepodzielny.
 niepogoda, 2. -dy.
 niepogodny.
 niepohamowany.
 niepojętność, 2. -ści.
 niepojętny.
 niepojęty.
 niepokalany.
 niepokaznie.
 niepokazny.
 niepokoić, niepokoję, -koisz, -koi; rozk. niepokój. Zob. a) *stroic*; b) *niedołączyć*.
 niepokojąco.
 niepokonany.
 niepokój, tych niepokojów.
 niepolski.
 niepomiernie.
 niepomierny.
 niepomny.
 niepomyślnie.
 niepomyślność, 2. -ści.
 niepomyślny.
 niepopłatny.
 niepoprawnie.
 niepoprawny.
 niepopsuty.
 niepopularny.
 nieporadność, 2. -ści.
 nieporadny.

nieporozumienie, 2. -nia.
 nieporównany.
 nieporuszony.
 nieporządek, 2. -rządku.
 nieporządnie.
 nieporządny.
 nieposkromiony.
 nieposłuszeństwo, 2. -stwa.
 nieposłuszny.
 niepospolicie.
 niepospolity.
 niepostrzeżenie, niespostrzeżenie (przysłówek).
 niepostrzeżony, niespostrzeżony.
 nieposzanowanie, 2. -nia.
 nieposzlakowany.
 niepośledni, -nia, -nie.
 niepoślednio.
 niepotrzebnie.
 niepotrzebny.
 niepowetowany.
 niepowodzenie, 2. -nia.
 niepowołany.
 niepowrotnie.
 niepowrotny.
 niepowstrzymany.
 niepowszedni, -nia, -nie.
 niepowściągliwość, 2. -ści.
 niepowściągliwy.
 niepoznany.
 niepożądany.
 niepożyteczny.
 niepożyty — zob. niespożyty.
 niepraktycznie.
 nieprawda (=kłamstwo). Nie wierzę ci, bo to wszystko *nieprawda* (pisz razem!) — ale: *nie prawda*, lecz fałsz i obłuda tam go zawiodły. Zob. *Pisanie oddzielne i łączne*.
 nieprawdopodobieństwo, tych nieprawdopodobieństw.
 nieprawdopodobnie.
 nieprawdopodobny.
 nieprawdziwie.
 nieprawdziwy.
 nieprawidłowo.
 nieprawidłowość, 2. -ści.
 nieprawidłowy.
 nieprawnie.
 nieprawny (= przeciwny prawu)
 nieprawość, 2. -ści.
 nieprawy (= niegodziwy).
 nieprędko.

nieproporcjonalnie.
nieproporcjonalność, 2. -ści.
nieproporcjonalny.
nieproszony (gość).
nieprzebrany (= obfity, niewyczerpany).
nieprzebrany.
nieprzechodni, -nia, -nie — rzadziej: nieprzechodny, -na, -ne.
nieprzejednany.
nieprzejrzany.
nieprzejrzysty.
nieprzeliczony.
nieprzemakalny.
nieprzenikniony.
nieprzeparaty.
nieprzerwany.
nieprzewidziany.
nieprzezornie.
nieprzezorność, 2. -ści.
nieprzezorny.
nieprzezroczyście, rzadziej: nieprzeźroczyście.
nieprzewyciężony.
nieprzychylnie.
nieprzychylność, 2. -ści.
nieprzychylny.
nieprzydatny.
nieprzygotowany.
nieprzyjaciel, 1. mn. nieprzyjaciele, 2. nieprzyjaciół, 3. nieprzyjaciółom (rzadko: -cielom), 4. nieprzyjaciół, 5. = 1., 6. nieprzyjaciółmi (rzadziej: nieprzyjaciółmi, w języku książkowym b. rzadko: nieprzyjacielami), 7. w nieprzyjaciółach (rzadko: w nieprzyjacielach).
nieprzyjacielski.
nieprzyjaciółka.
nieprzyjazny.
nieprzyjaźnie.
nieprzyjaźni (= nienawiść). Serdeczna życzliwość przerodziła się wkrótce w *nieprzyjaźni* (pisz łącznie!) — ale: *nie przyjaźni*, lecz obłuda i nienawiść mieszkają w twem sercu. Zob. Pisanie oddzielne i łącznie.
nieprzyjemnie.
nieprzyjemność, 2. -ci.
nieprzyjemny.
nieprzystępność, 2. -ści.
nieprzystępny.

Nieprzyswojone wyrazy cudzoziemskie — zob. Wyrazy obce i przyswojone.
nieprzytomnie.
nieprzytomność, 2. -ści.
nieprzytomny.
nieprzywykły.
nieprzywoicie.
nieprzywoitość, 2. -ści.
nieprzywoity.
nieprzywyczajony.
niepunktualnie.
niepunktualność, 2. -ści.
niepunktualny.
niepytany.
nierad, 1. mn. nieradzi; rad nierad musiałem zapłacić; radzi nieradzi musieli wyjechać.
nieraz (= często, niejednokrotnie); *nieraz* już tam byłem. Pisz oddzielnie: *nie raz*, nie dwa, lecz kilkanaście razy tam byłem. Zob. Pisanie oddzielne i łącznie.
nieregularnie.
nieregularność, 2. -ści.
nieregularny.
niereligijny.
nierogaczna, 3. -iznie. Zob. -izna.
nierozdzielnie.
nierozdzielność, 2. -ści.
nierozdzielny.
nierozzerwalnie.
nierozzerwalność, 2. -ści.
nierozzerwalny.
nierozgarniony, nierozgarnięty.
nierozłączny.
nierozumysłny.
nierozsądek, 2. -sądu.
nierozsądnie, st. w. -niej.
nierozsądny.
nierozstrzygnięty, rzadko: nierozstrzygniony.
nieroztropnie, st. w. -niej.
nieroztropność, 2. -ści.
nieroztropny.
nierozum (= głupota). Pisz łącznie: *nierozum* i lenistwo idą zwykle w parze; pisz oddzielnie: *nie rozum*, lecz serce kazało mi tak uczynić. Zob. Pisanie oddzielne i łącznie.
nierozumnie.
nierozumny.

nierozwaga (= brak rozwagi, lekkomyślność). Pisz łącznie: *nierozwaga* wodza przechyliła szalę zwycięstwa na stronę nieprzyjaciół; pisz oddzielnie: *nie rozwaga*, lecz brak zastanowienia cechuje wszystkie jego czyny. Zob. Pisanie oddzielne i łącznie.
nierozważnie, st. w. -niej.
nierozważny.
nierozwinięty.
nierównie (= o wiele, bez porównania). Nierównie lepszy i piękniejszy.
nierówno.
nierównoboczny.
nierównokątny.
nierównomiernie.
nierównomierny.
nierówność, 2. -ści.
nierówny.
nieruchomo albo **nieruchomie**.
nieruchomość, 2. -ści.
nieruchomy.
nierychło (= późno).
nierymowany.
nierząd (dosyć często, nieraz).
nierząd (= nieład, nieporządek).
nierządny (= nieporządny, wszechczny).
nierzetelnie.
nierzetelność, 2. -ści.
nierzetelny.
niesforny; pisownia poprawna, ale mniej rozpowszechniona: *niesworny* * (swora, zwora).
nieskalany.
nieskazitelnie.
nieskazitelnność, 2. -ści.
nieskażony (= czysty, nieskazitelny, nienaruszony).
nieskończenie (= niewymownie, niezmiernie, nad wszelki wyraz). Nieskończenie dobry (wielki, mały i t. p.).
nieskończoność, 2. -ści.
nieskończony.
nieskromnie.
nieskromność, 2. -ści.
nieskromny.
niesława (= hańba). Pisz łącznie: *niesława* i wyrzuty sumienia zepędziły go do grobu; pisz oddzielnie: *nie sława*, lecz sromota i poniżenie

go czeka. Zob. Pisanie oddzielne i łącznie.
niesłono.
niesłony.
niesłowność, 2. -ści.
niesłowny.
niesłusznie.
niesłuszność, 2. -ści.
niesłuszny.
niesłychanie (= bardzo, zdumiewająco, nadzwyczajnie).
niesłuchany.
niesmacznie.
niesmaczny.
niesmak, 2. -ku.
niesnaski, tych -sek.
niespełna (= niezupełnie, blisko). Mieszkamy razem niespełna trzy lata. Człowiek niespełna rozumu (= głupowaty).
niespodzianie, niespodziewanie.
niespodzianka.
niespodziany, niespodziewany.
niespodziewanie, niespodzianie.
niespodziewany, niespodziany.
niespokojnie.
niespokojność, 2. -ści.
niespokojny.
niespostrzeżenie, niepostrzeżenie (przystówki).
niespostrzeżony, niepostrzeżony.
niespożyty, niepożyty. Mówimy zwykle: pokarm niespożyty (= niezjedzony, niestrawiony) — ale: zasługi niepożyte (= trwałe), sława niepożyta (= wieczna), potęga niepożyta (= niepokonana) i t. d. Niektórzy znakomici pisarze współcześni używają i w tem znaczeniu formy *niespożyty* (moc niespożyta, niespożyte skarby młodości i t. p.), dlatego też nie należy potępiać tych wyrażań.
niespółmierny, niewspółmierny.
niesprawiedliwie.
niesprawiedliwość. Pisz łącznie: *niesprawiedliwość* wyroku oburzyła wszystkich; pisz oddzielnie: *nie sprawiedliwość*, lecz samowola panuje w tym kraju. Zob. Pisanie oddzielne i łącznie.
niesprawiedliwy.
niestale.
niestalość, 2. -ści.

niestały.
 niestary.
 niestateczny.
 niestety!
 niestosowny (rzadziej: niestósow-
 niestrawność, 2. -ści. [ny].
 niestrawny.
 niestrudzenie (= gorliwie, niez-
 zmiordowanie).
 niestrudzony, neutrudzony, l. mn.
 -dzeni.
 niestworzony.
 niesumiennie.
 niesumienność, 2. -ści.
 niesumienny.
 niesworny — zob. niesforny.
 nieswój. Np. jesteś dzisiaj nie-
 swój; w towarzystwie tych ludzi
 czuję się nieswój.
 niesympatyczny.
 nieszczególny.
 nieszczerłość (= obłuda). Pisz łącz-
 nie: *nieszczerość* i brak zaufania za-
 szkodziły sprawie; pisz oddzielnie:
nie szczerłość, lecz obłuda wieje z twe-
 go listu. Zob. Pisanie oddzielne
 i łączne.
 nieszczery.
 nieszczerze.
 nieszczęśny, l. mn. nieszczęśni.
 nieszczęście, tych nieszczęść. Pisz
 łącznie: *nieszczęście* spadło na nasz
 dom; pisz oddzielnie: *nie szczęście*
 i przypadek, lecz istotna zasługa
 powinna tu rozstrzygać. Zob. Pi-
 sanie oddzielne i łączne.
 nieszczęśliwie.
 nieszczęśliwy.
 nieszkodliwie.
 nieszkodliwy.
 nieszlachetnie.
 nieszlachetny.
 nieszpór, 2. -poru, l. mn. -pory,
 2. -porów.
 nieść. niosę (nie: niesę), niesiesz,
 niesie . . . niosą, niosłem, niosłeś,
 niosł, niosła (nie: nieśla), niosło,
 nieśli, niosły (nie: niesły), niosąc;
 zaniósłszy, przyniósłszy. Zob. -szy
 czy -lszy? *Nosić*, noszę, nosimy (nie:
 nosiemy; prawidło — zob.: -imy,
 -ymy).
 nieślubny.
 nieśmiało.

nieśmiałość, 2. -ści.
 nieśmiały, l. mn. nieśmiali (mło-
 dzieńcy). Porówn. a) *śmiać* (= od-
 ważyć się); bracia nie śmieli tego
 uczynić; b) *śmiać się*, bracia śmiali
 się.
 nieśmiertelność, 2. -ści.
 nieśmiertelny.
 nieświadomie.
 nieświadomość, 2. -ści.
 nieświadomy.
 nieświadki (przymiot. od *Nieśwież*).
 Zob. -ski. -sko.
 nieświecznie.
 nieświecny.
 Nieśwież, 2. -ża.
 nieświeży.
 nietakt.
 nietaktownie.
 nietaktowny.
 nietęgi.
 nietęgo.
 nietknięty.
 nietolerancya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
 nietoperz, tych -rzy, rzadziej:
 -rzów.
 nietrwale.
 nietrwały.
 nietykliwość, 2. -ści.
 nietykliwy.
 nieubłagany.
 nieuchronny.
 nieuchwytny.
 nieuctwo, 2. -twa.
 nieuczciwie, st. w. -wiej.
 nieuczciwość, 2. -ści.
 nieuczciwy.
 nieuczynny.
 nieudany, nieudały — zob. udany.
 nieudolnie, st. w. -niej.
 nieudolność, 2. -ści.
 nieudolny.
 nieugaszony.
 nieugięty.
 nieuk, l. mn. -ki.
 nieukojony.
 nieuleczalny.
 nieumiarkowanie (= niepowściąg-
 liwość).
 nieumiarkowany.
 nieumiejętnie, st. w. -niej.
 nieumiejętność, 2. -ści.
 nieumiejętny.
 nieumysłny.

nieunikni.
 nieunikniony.
 nieunita, 2. -ty, 4. -tę, l. mn. -ci,
 2. -tów.
 nieuprawny.
 nieurodzaj, l. mn. -je, 2. -jów.
 nieurodzajny.
 nieusprawiedliwiony.
 nieustannie.
 nieustanny.
 nieustraszony.
 nieutrudzony, niestrudzony.
 nieutulony.
 nieuwaga, 2. -gi.
 nieuważnie.
 nieuważny.
 nieuzasadniony.
 nieużyteczny.
 nieużyty.
 niewart, l. mn. niewarci.
 nieważki.
 nieważny.
 niewatpliwie.
 niewatpliwy.
 niewczas (= niewygoda, trud), 2.
 -su, l. mn. -sy. Niewczasy obozo-
 we. — Po niewczasie (= za późno).
 niewczesny — zob. bolesny.
 niewczesnie.
 niewdzięcznie.
 niewdzięczność, 2. -ści.
 niewdzięczny.
 niewiadomo.
 niewiadomość, 2. -ści.
 niewiadomy.
 niewiara, 3. i 7. -wierze.
 niewiasta, 3. i 7. -wiesście.
 niewidocznie.
 niewidoczny.
 niewidomy.
 niewidzialny.
 niewiele (= mało).
 niewielki (= mały, dosyć mały),
 nienajwiększy (= niezbyt wielki,
 dosyć mały). Pisz oddzielnie: *nie*
wielki, lecz mierny był to talent;
nie największy, lecz najmniejszy to
 mój kłopot. Zob. Pisanie oddzielne
 i łączne.
 niewielu (żołnierzy). Zob. wielu.
 niewierność, 2. -ści.
 niewierny.
 niewieści (przymiot. od *niewiasta*).

niewieściuch, l. mn. -chy. Zob.
 -uch.
 niewiniątka, 3. -niątka, tych -nią-
 tek.
 niewinnie, st. w. -niej.
 niewinność, 2. -ści.
 niewinny.
 niewłaściwie, st. w. -wiej.
 niewłaściwość, 2. -ści.
 niewłaściwy.
 niewola, 2. -li.
 niewolić, niewolimy, niewolił, nie-
 wolili. Zob. niedołączyć.
 niewolnica, l. mn. -ce.
 niewolnictwo. Zob. -ctwo czy -dztwo?
 niewolniczo.
 niewolniczy.
 niewolnik, l. mn. -cy, rzadko: -ki.
 niewolno — zob. nie wolno.
 niewód, 2. -wodu.
 nieprawny.
 niewspółmierny, niespółmierny.
 niewyczerpany.
 niewyćwiczony.
 niewygasły.
 niewygoda, tych -gód.
 niewygodnie, st. w. -niej.
 niewygodny.
 niewykonalny.
 niewymierny.
 niewymownie. Zob. mowca.
 niewymowny. Zob. mowca.
 niewymuszony.
 niewypłacalność, 2. -ści.
 niewypłacalny.
 niewypowiedzianie (przysłów.).
 niewypowiedziany.
 niewyraźnie, st. w. -niej.
 niewyraźny.
 niewyrozumiałość, 2. -ści.
 niewyrozumiały, l. mn. -miali.
 niewysłowiony.
 niewyszukany.
 niewysłuszony.
 niewytłumaczony *, niewytłoma-
 czony * — zob. tłumaczyć.
 niewywczas (= brak spoczynku,
 niewygoda), 2. -su.
 niewzruszenie (= silnie, niezłom-
 nie).
 niewzruszony.
 niezachwianie (przysłówek).
 niezachwiany.

niezadługo (= wkrótce). Niezadługo wyjadę— ale: kąpiesz się już pół godziny, czy *nie za długo?*
niezadowolenie, 2. -nia.
niezadowolony.
niezagojony.
niezakłócony.
niezależnie.
niezależność, 2. -ści.
niezależny.
niezamącony.
niezamężna (kobieta).
niezamieszkały.
niezamieszkaný.
niezamożny.
niezapominajka, tych -jek.
niezapomniany.
niezaprzeczenie (= niewątpliwie, oczywiście).
niezaprzeczony.
niezaradność, 2. -ści.
niezaradny.
niezasłużenie (przysłówek).
niezasłużony.
niezastygły.
niezatarty.
niezawisłość, 2. -ści.
niezawisły, 1. mn. -wiśli.
niezawodnie.
niezawodny.
niezawsze.
niezbadany.
niezbędnie.
niezbędny.
niezbicie.
niezbity (= pewny, niewzruszony).
niezbyt; niezbyt wysoko, niezbyt wiele.
niezdzara, 2. -ry, 1. m. -ry, 2. -rów.
niezdarność, 2. -ści.
niezdarny.
niezdobyty.
niezdolny.
niezdrowo.
niezdrowy albo niezdrów (= chory); niezdrów (= chory, szkodliwy zdrowiu).
niezglebiony.
niezgoda, tych niezgód.
niezgodnie.
niezgodność, 2. -ści.
niezgodny.
niezgorszy (= nienajgorszy, niezły).
niezgorzej (= nienajgorzej, nieźle).

niezgrabnie, st. w. -niej.
niezgrabność, 2. -ści.
niezgrabny.
niezliczony.
niezłomnie.
niezłomność, 2. -ści.
niezłomny.
niezły (= dosyć dobry), nienajgorszy (= dosyć dobry). Pisz oddzielnie: *nie zły*, lecz dobry zwycięży w tej sprawie; *nie najgorszy*, lecz najlepszy otrzymał nagrodę. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
niezmacony.
niezmieniony.
niezmiennie.
niezmienny.
niezmiernie.
niezmierny.
niezmierzony.
niezmordowanie (przysłówek).
niezmordowany.
niezmyty.
nieznacznie.
nieznaczny.
nieznajomość, 2. -ści.
nieznajomy.
nieznany.
nieznośnie, st. w. -niej.
nieznośny.
nieznużony (= niestrudzony).
niezrażony.
niezrabany.
niezręcznie.
niezręczność.
niezręczny.
niezrozumiały.
niezrozumiany.
niezrównanie (przysłówek).
niezrównany.
niezupelnie.
niezupelny.
niezużyty.
niezwydły.
niezwłocznie.
niezwłoczny.
niezwyciężony.
niezwyczajnie.
niezwyczajny.
niezwykłe (= niezwykajnie).
niezwykły (= wyjątkowy, niepospolity).
nieźle (= dosyć dobrze), nienajgorzej (= dosyć dobrze). Pisz od-

dzielnie: *nie źle*, lecz dobrze zrobiłem; *nie najgorzej*, lecz najlepiej ze wszystkich napisałem zadanie. Zob. Pisanie oddzielne i łączne.
nieżonaty.
nieżyczliwy.
nieżyty, 2. -tu (= chorobliwy stan błon śluzowych).
nieżywołny, -na, -ne.
nieżywy.
nigdy, nigdyż. Zob. -że.
nigdzie.
nihilista, 1. mn. -liści.
nihilizm. Zob. -izm.
nijaki (= nieokreślony, niewyraźny i t. p.). Rodzaj nijaki. Porówn. *niejaki*.
nikczemnie, st. w. -niej.
nikczemnieć, nikczemnieje, nikczemniał, nikczemnieli.
nikczemność, 2. -ści.
nikiel, 2. niklu. Zob. *ke*.
nikły, -a, -e.
niknąć, niął albo niknął, niąka albo niknęła, rozk. niknij.
nikotyna.
nikt, z nikim, w nikim. Zob. -ym, -im.
nimb, 2. -bu — rzadko: nimbus, 2. -su.
nimbus — zob. nimb.
nimfa, tych nimf.
niniejszy (= ten oto). Niniejszy list pisałem o północy. Niniejszem zawiadamiam Pana, że . . .
Niobe (nieodm.) albo Nioba, 2. -by, 3. -bie, 4. -bę.
nirwana, 2. -ny.
nisza * (z franc. *niche*), tej niszy, te nisze, tych nisz; w Galicyi mówią i piszą przeważnie: *nyża*, tej *nyży*, te *nyże*, tych *nyż*.
niszczeć (= obracać się wniwecz, psuć się), niszczeję, niszczejesz, niszczeje, niszczejemy, niszczejecie, niszczeją, niszczę, niech niszczeje, niszczejcie, niech niszczeją, niszczęjąc, niszczał. — *Niszczyć* (= obracać coś wniwecz, tępić i t. p.), niszczę, niszczysz . . . niszczą, niszcz, niszczył. Tak samo odmieniaj: *zniszczyć* (obrócić się wniwecz), *zniszczeję* i t. d. — *Zniszczyć* (= obró-

cić coś wniwecz, wytępić i t. d.), *zniszczę* i t. p.
niszczyciel, tych -cieli.
niszczyć — zob. niszczyć.
nitka, 3. nitce.
nitować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
nitrogliceryna, 2. -ny.
niwa, tych niw.
niwelacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
nizina; nazwy niziny piszemy wielką literą; nizina Polska, nizina Lombardzka i t. p.
niziuchno. Zob. -uchny.
niziuchny. Zob. -uchny.
niziućko. Zob. -uteńki.
niziućki. Zob. -utki.
niziućko. Zob. -utki.
nizki, niższy, najniższy. Zob. -ski, -sko...
nizko, niżej, najniżej. Zob. -ski, -sko...
nizkość. Zob. -ski, -sko...
Nizza (miasto we Francji; po franc. *Nice*, po włos. *Nizza*), 2. Nizzy, 4. Nizzę, 7. w Nizy. Porówn. *Nicea*.
niżli — zob. niż.
niż, niżeli, niżli, aniżeli.
niżej, st. w. od nizko.
niżeli — zob. niż.
niższość, 2. -ści.
niższy, st. w. od nizki.
nj... — zob. *ni*...
nn czy *n?* — zob. Spółgłoski podwójne.
nobilifacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
noc, tę nocy* albo noce, tych nocy...
nocleg, 2. -gu.
nocować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje...
Noe, 2. Noego, 3. Noemu, 6. i 7. Noem.
noga, tych nóg.
nogawka, tych -wek.
nomenklatura. Zob. -ura.
nominiacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
noniusz. Zob. -usz.
nonsens, 1. mn. -sy albo -sa. Zob. -ens.
nora, tych nor (rzadko: nór).
Normandya, 2. i 3. -dyi, 4. -dyę.
Norwegia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.

norweski. Zob. *-ski, -sko...*
Norymberga, 2. -gi, 7. w Norymberdze. Zob. Petersburg.
norymberski. Zob. Petersburg.
nosacizna, 3. -iznie. Zob. *-izna*.
nosić — zob. nieść.
nosorożec, 5. nosorożcu! l. mn. -rożce.
Nosowe samogłoski — zob. Samogłoski nosowe.
nostalgia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
nota, tych not.
notaryalny.
notaryat, 2. -tu.
notaryusz, ci -sze, tych -szów, rzadziej: -szy. Zob. *-usz*.
notaryuszostwo (= notaryat albo notaryusz z żoną). Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
notaryuszowa. tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
notaryuszcówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. szewcówna.
notatka, 3. notatce.
notować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
nowalia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.
nowator, l. mn. -owie albo -orzy.
nowatorstwo, tych -torstw.
nowela (we współczesnym piśmiennictwie coraz rzadziej: *novella* *, chociaż po włosku: *novella*), tych nowel. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
nowelka.
nowicyat, 2. -tu.
nowicyusz, tych -szów, rzadziej: -szy. Zob. *-usz*.
nowiusienki, nowiutenki. Zob. *-usienki, -uteinki*.
nowiutenki, nowiusienki. Zob. *-uteinki, -usienki*.
nowiutki, Zob. *-utki*.
nowochrzczeniec, 5. -chrzczeniec! l. mn. -chrzczeńcy.
nowoczesny, -czesna, -czesne; l. m.
nowogrecki. [-cześnie, -czesne.
nowogrodzki. Zob. *-cki* czy *-dzki*?
Nowogród, 2. -du.
nowojorski.
nowomodnie.
nowomodny.
nowonarodzony.
noworoczny, -na, -ne.
nowotarski.

nowotwór, 2. -tworu.
nowozacienny.
nowożeniec, 5. -żeńce! l. mn. -żeńcy.
Nowy Jork albo według pis. oryginalnej: New-York; nowojorski.
Nowy Rok (nazwa święta), na Nowy Rok, w dzień Nowego Roku — ale: *nowy rok* (= rozpoczynający się rok) przyniósł mi same nie-szczęścia.
Nowy Sącz — zob. Sącz.
Nowy Targ, w Nowym Targu; nowotarski.
nozdrze, 2. -drza, l. mn. -drza, 2. -drzy.
nożny (przymiot. od *noga*).
nożownictwo.
nożyce, tych -zyc.
nożyczki, tych -czek.
nożyk.
now, 2. nowiu, na nowiu.
noż, tych noży albo nożów.
nożka, 3. nożce, tych nożek.
Nubia, 2. i 3. -bii, 4. -bię.
nubijski.
nućcie, -cimy; rozk. nuć, nućcie.
nuda, 2. nudy (bez l. mn.); nudy, 2. -dów (bez l. poj.).
nudnie — zob. nudno.
nudno (rzadziej: nudnie), st. w. -niej.
nudy — zob. nuda.
nudziarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
nudzić, nudzimy; rozk. nudź, nudźnukać, nuka. [cie.
numer, l. mn. -ry, rzadziej: -ra.
numeracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
numerować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
numizmat, 2. -tu, l. mn. -ty.
nuncyatura. Zob. *-ura*.
nuncyusz, l. mn. -sze, tych -szów, rzadko: -szy. Zob. *-usz*.
nurek, l. m. -kowie; *nurek* (= skok pod wodę), l. mn. -ki.
nurkować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
nurt, 2. -tu. [-uje.
nurtować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
nurzać, nurzać się (= pogrązać w płynie, pogrążyć się, walać się),

nurza (się), nurzał (się), nurzali (się), rozk. nurzaj (się). Nurza rękę w wodzie. Swinia nurza się w błocie. Porówn.: *nużyć* (= trudzić, wycieńczać).
nuta, tych nut.
nuż, nużby (= a gdyby? a jeśli?). Zob. *-że*.

nuż! nuże! (= dalej! dalejżeł no!). Zob. *-że*.
nużyć (=trudzić, wycieńczać, osłabiać), nuży, nużył. Szybkie chodzenie nuży mię. Porównaj: *nurzać* (= pogrążyć w płynie).
nygus, l. mn. -sy. Zob. *-us*.
nyza — zob. nisza.

O, Ó.

O. — Dźwięk, oznaczany w piśmie literą *o*, ma niekiedy w mowie żywej brzmienie *o*, *om* *on* — zob. *o*.

O czy **Ó**? — zob. 1) *Błędne wy-marcianie*; 2) *ó*.

o co, o coś; np. o co prosisz? pytać się o coś.

o ile.

o mało; o mało co nie...; o mało nie...

o tem; np. o tem właśnie mówiliśmy.

o tem wszystkim; np. pisałem ci już o tem wszystkim.

o to; np. cały dzień *o to* się kłócili. Wykrzyknik *oto (otóż)* piszemy łącznie: *oto* mąż, który ocalił całe miasto; *otóż* masz!

o tyle.

o wiele; o wiele starszy.

-oar czy **-uar**? w wyrazach takich jak: buduar, trotuar i t. d. — zob. *-uar*.

oaza, tych oaz.

oba — zob. obaj.

obaj, obie, oba ¹⁾. W połączeniu z imionami *osobowo-męskimi*: 1. obaj albo obydwa (uczniowie); 2. obu, obydwu, obydwóch albo obudwu; 3. obu albo obydwu; 4. obu, obydwu, obydwóch albo obudwu (jak przyp. 2-gi); 5. obaj albo obydwa (jak przyp. 1-szy); 6. obu, obydwo-ma albo oboma; 7. w obu, w obydwu albo w obydwóch. — *Rodzaj żeń.*: 1. obie, obiedwie albo obydwie

(kobiety, książki); 2. obu, obydwu, obydwóch albo obudwu; 3. obu albo obydwu; 4. i 5. = 1.; 6. obu, obydwo-ma, oboma (rzadziej: oboma) albo obydwiema; 7. w obu, w obydwu albo w obydwóch. — *Rodzaj nijaki i męski nieosob.*: 1. oba (konie, drzewa); 2. obu, obydwu, obydwóch albo obudwu; 3. obu albo obydwu; 4. i 5. oba (jak 1-szy); 6. obu, obydwo-ma albo oboma; 7. w obu, w obydwu albo w obydwóch.
obarzanek *, obwarzanek. Obie formy od kilku wieków w użyciu; we współczesnej mowie żywej częściej: *obarzanek*.

obcas, 2. -sa.

Obce wyrazy — zob. Wyrazy obce i przyswojone.

obcesowo.

obcegi, tych -gów.

obchodzić (się) — zob. a) *obejść się*; b) *chodzić*.

obchód, 2. -chodu.

obciąć, obetnie, obciął, obciąła, rozk. obetnij.

obciągnąć, obciągnął, rozk. obciągnij

obciążyć, obciąży, -żymy; rozk. obciąż, obciążcie.

obcierać, ocierać.

obcięty.

obcisły.

obcisła, st. w. -lej.

obcokrajowiec, 5. -jowcze! l. mn. -jowcy.

obcować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

obcy, l. mn. obcy (ludzie).

¹⁾ Podajemy tylko najczęściej używane formy.

obczyzna, 3. obczyźnie. Zob. *-izna*.
obdarować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obdarta, 1. mn. -sy. Zob. *-us*.
obdarzyć, -rzymy; rozk. obdarz.
obdużony.
obdukeya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
obdzierać, odzierać.
obedrzeć — zob. odrzeć.
obejmować (nie: obejmować), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obejrzeć (się), obejrzę, obejrzemy (prawidło — zob. *-imy, -ymy*), obejrzal, rozk. obejrzij.
obejście (się), 2. -ścia.
obejść się bez czego, obejdem się, obejdziesz się, obejdzie się... obejmę się, obejmiesz się; *obchodzić się* bez czego, obchodzę się, obchodziłem się, obchodzisz się.
obelga, tych obelg.
obelisk, 2. -ku.
obelżywy.
obelgać — zob. łgać.
oberwać — zob. rwać.
oberznąć — zob. rznąć.
oberznięty.
oberża, 1. mn. -że.
obeschnąć — zob. schnąć.
obesłać — zob. wysyłać.
obetrzeć — zob. otrzeć.
obezwładnić albo ubezwładnić, -władnimy; rozk. -władnij.
obeźreć (się), obeźre (się), obzarł (się), rozk. obeźrzyj (się); obzarłszy (się). Zob. *-szy* czy *-wszy?*
obfitować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obfity.
obgadywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obiad, 2. -du.
obiadować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obiata (wyraz przestarz. = ofiara, ślubowanie), 2. -ty, tych obiat.
obie — zob. obaj.
obiecować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obiedz — zob. biedz.
obielić, obielimy, rozk. obiel.
obierać, obiera.

obieżyswiat, 2. -ta, 1. mn. -ty.
obiór, 2. obioru.
objadać (się).
objasnić, -nimy; rozk. objasnij, objasnijmy.
objaw, 2. -wu.
objawić, objawimy; rozk. objaw, -jawcie.
objawienie, tych -wień.
objazd, w objeździe.
objazdźka, w objazdźce, tych objazdźek.
objąć, obejmę, obejmiesz... obejmą (nie: obejmią), objął, objęła (nie: objęła), objęliśmy, objęli, objęły. Zob. *jąć*.
objechać — zob. jechać.
objedzony, -na, -ne; 1. m. -dzeni, -dzone.
objektywizm. Zob. *-izm*.
objektywny.
objeść (się), -jem, -jemy, objadł, -jedli; rozk. -jedz, -jedzcie; objadłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*
objeżdżać, -jeżdża.
objęcia (= uściski), tych objęć.
objęcie, 2. -cia.
objętość, 1. mn. -ści.
objuczony.
objuczyc, -czymy; rozk. objucz, objuczcie.
obkleić — zob. okleić.
obkroić — zob. okroić.
oblać — zob. lać.
oblatywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
oblec (zamiast: obwlec, owlec), oblekę albo oblokę, obleciesz, oblecze... obleką albo obloką, oblekł albo oblokł, oblekli, oblekły, oblokły; rozk. oblec, oblecicie; oblekłszy, oblokłszy (w języku literackim częściej: oblokę, obloką, oblokł i t. d.). Zob. a) *Bezokolicznik*, uw. 1.; b) *-szy* czy *-wszy?* Porówn. *obledz*.
obledz, oblegnę, oblegnie, obległ; oblegnij; obległszy; *oblegać* (nie: oblegać), oblega. Nieprzyjaciele oblegli twierdząc; twierdza oblegzona — ale: oblegana (nie: oblegana). Zob. a) *Bezokolicznik*, uw. 1.; b) *-szy* czy *-wszy?* Porówn. *oblec*.
oblegać — zob. obledz.

oblegający. Porówn. *obledz*.
obleganie. Porówn. *obledz*.
oblekać (zamiast: obwlekać, owlekać), obleka.
oblewać, oblewa.
oblegać — pisz: oblegać. Zob. *obledz*.
obłężenie, tych obłężeń. Porówn. *obledz*.
obłężony. Porówn. *obledz*.
oblicze, temu -czu, te -cza, tych -czy.
obligacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
obliżywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
oblubieniec, 5. -bieńcze! 1. mn.
oblawa, tych -ław. [-bieńcy.
obłęd, 2. -du.
obłożnie (chory).
obłożny.
obłożyć — zob. łożyć.
obłóczyć (zamiast: obwłóczyć), rozk. obłócz, obłóczcie.
obłóczyny, tych -czyn.
obluda, 2. -dy.
obludny.
oblupywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obmarznąć — zob. zamarznąć.
obmarznięty, obmarzły. Porówn. zamarznąć.
obmierzić, obmierzimy; rozk. obmierz, obmierzcie. Porówn. obmierznąć.
obmierzły. Porówn. obmierznąć.
obmierznąć, obmierznie, obmierzł, obmierzła (wymawiaj: obmier-znąć, obmier-znie, obmier-zł, obmier-zło).
obmowa, tych -mów.
obmówić — zob. mówić.
obmyślać — zob. obmyślać.
obmyślić (nie: obmyśleć), obmyślił, obmyślili, -liły, rozk. obmyśl, obmyście; *obmyślać* (słowo niedokonane), obmyślał, obmyślali, -lały.
obnażony.
obnażyć, rozk. obnaż, obnażcie.
obniżyć, rozk. obniż, obniżcie.
oboje, 2. obojga, 3. obojgu, 4. i 5. oboje, 6. obojgiem, 7. w obojgu. Oboje Jasińscy, 2. obojga Jasińskich, 3. obojgu Jasińskim i t. d.
obojętność, 2. -ści.

obok.
obopólnie.
obopólny.
obora, tych obór.
obosieczny.
obostrzenie, 2. -nia.
obostrzony.
obostrzyć — zob. ostrzyć.
obowiązek, 2. -wiązku, 1. mn. -wiązki.
obowiązkowy.
obowiązujący.
obowiązywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obozować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obóz, 2. obozu.
obrahunek, 2. -unku. Zob. *-unek*.
obrać — zob. brać.
obradować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obrazy, tych obrad.
obraz, 2. -zu.
obrazek, 2. obrazka.
obrazić, -zimy; obrażę; rozk. obraż, obrażcie.
obraźliwe.
obraźliwość, 2. -ści.
obraźliwy (rzadziej: obraźliwy).
obrażać, obraża.
obrażać — zob. rąbać.
obrażać, obrażę (np. chustkę), obrażi, obrażi; rozk. obraż, obraż.
obrażywać (np. drzewo siekierą), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
obrażeczka, 3. obrażce.
obręb, obrąb (obie formy w użyciu), 2. obrębu.
obrzebieć — zob. obrażić.
obręcz, tej -czy, 1. m. cze, 2. czy.
obronca, 1. mn. -cy.
obrosły, obrośnięty. Zob. rósć.
obrosnąć — zob. rósć.
obrosnięty, obrośły. Zob. rósć.
obrotny.
obroża, te -że.
obrócić, obrócimy; rozk. obróć, obróćcie, obróćcie.
obróć, 2. -otu.
obrózka (= mała obroża), 3. obrózce, tych -zek.
obrus, 2. -sa.
obrzędek, 2. -rządku. Zob. rząd.

obrzezać, obrzeza.
 obrzędowy.
 obrzękłość, 2. -ści.
 obrzękły.
 obrzmięwać.
 obrzydliwy.
 obrzydły.
 obrzydnać, obrzydnie, obrzydł.
 obrzydzić, obrzydźmy; rozk. obrzydź, obrzydźcie.
 obrzynać (= obcinać nożem, piłą i t. p.), obrzyna. Porównaj: obżynać (zboże sierpem).
 obrzynek (=skrawek papieru itp.), 2. -rzynka, l. mn. -ki, 2. -ków.
 obsaczyć — zob. osaczyć.
 obsada, tych -sad.
 obsadzić — zob. sadzić.
 obserwacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
 obserwacyjny.
 obserwator, l. mn. -rzy albo -rowie.
 obserwatorium, te -rya, tych -ryów. Zob. gimnazjum.
 obserwować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 obsiać — zob. siać.
 obsiadać.
 obsiąść — zob. siaść.
 obsiewać.
 oskubać — zob. oskubać.
 oskubywać — zob. oskubywać.
 obskurantyzm. Zob. -izm.
 obsługa.
 obsługiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 obsłużyć — zob. służyć.
 obstawiać, obstawia.
 obstawić, obstawimy, rozk. obstaw, -stawcie.
 obstać, -stapimy; rozk. obstać, -stapmy, -stapcie.
 obstępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 obstrukcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
 obstrzępić, -pimy; rozk. -strzęp.
 obstrzydz, częściej: ostrzydz — zob. strzydz.
 obsyłać, obsycha.
 obsyłać — zob. wysyłać.
 obsypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

obszar, 2. -ru.
 obszernie, st. w. -niej.
 obszerny.
 obszyć, obszyje.
 obtulić — zob. otulić.
 obuch, 2. -cha.
 obuć (się), obuje (się), obuł (się), rozk. obuj (się).
 obudzić — zob. budzić.
 obumarły.
 obumierać.
 oburącz.
 oburzony.
 oburzyć (się), rozk. oburz (się).
 obustronnie.
 obustronny.
 obuszek, 2. obuszka.
 obuty.
 obuwać, obuwa.
 obuwić, 2. -wia.
 obwarować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 obwarzanek — zob. obarzanek.
 obwącliwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 obwiązać — zob. wiązać.
 obwiązywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 obwiesić (się), obwiesił (się).
 obwieszają, obwieszają.
 obwieszczenie, tych -czeń.
 obwieścić, obwieszają, -wieści; rozk. obwieść, wieścić.
 obwieść, obwiodę — zob. wieść.
 obwieźć, obwiozę — zob. wieźć.
 obwoływać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 obwozić — zob. wozić.
 obwożenie, 2. -nia.
 obwód, 2. -wodu.
 obwódka, 3. -wódce, tych -dek.
 oby!
 obyczaj, tych -jów.
 obydwaj, obydwaj — zob. obaj.
 obydwie — zob. obaj.
 obywatel, tych -li, rzadko: -łów.
 obywatelstwo.
 obżarstwo.
 obżerać (się), obżera.
 obżynać (np. zboże sierpem), obżyna. Porównaj: obrzynać (= obcinać nożem, piłą i t. p.).
 ocaleć, ocaleje, ocalejemy, ocalał, ocaleli; rozk. ocalej, -leście.

ocalić, ocali, ocalimy, ocalił, ocalili; rozk. ocal, ocalcie.
 ocean, 2. -nu; ocean Atlantycki, o. Lodowaty, o. Wielki. Nazwy oceanów piszemy wielką literą.
 ocebrować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 oceć, 2. octu, 7. w occie.
 och!
 ochędóstwo, 2. -stwa.
 ochłonać, ochłonał, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. ochłoń, ochłońmy.
 ochmistrz, l. mn. -mistrze. Zob. mistrz.
 ochmistrzyni, tę -nię (nie: -nią*), te -nie, tych -strzyń. Zob. bogini.
 ochoczy (= chętny, wesoły), l. m. ochoczy.
 ochota.
 ochronić, ochronimy, rozk. ochroń.
 ochronka.
 ochrypnać, ochrypl, rozk. ochrypnij.
 ochrypnięcie, 2. -cia.
 ochrzcić — zob. chrzcić.
 ochrzczenie, 2. -nia.
 ociec — zob. ciec.
 ociemniały (starzec), l. m. ociemniiali (starcy). Zob. ociemnieć.
 ociemnieć, ociemnieje; rozk. ociemniej; ociemniał, ociemnieli. Ten starzec ociemniał, ci starcy ociemnieli (nie: ociemniiali) — ale: ten ociemniały starzec jest biedny, ci ociemniiali (nie: ociemnieli) starcy są biedni.
 ocierać, ocierać.
 ociężałość, 2. -ści.
 ociężały, l. mn. ociężali. Porówn.: ociężać.
 ociężać, ociężaje, ociężał, ociężeli. Porówn. ociężały.
 ocknąć się, ocknie się, ocknął się; rozk. ocknij się.
 oclenie, 2. -nia.
 oclić, ocle, ocli, oclimy (prawidł. — zob. -imy, -ymy), rozk. oclij.
 octowy.
 ocucić — zob. cucić.
 oczekiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
 oczęta, 2. ocząt.
 oczko (narząd widzenia), temu oczku, te oczka (rzadziej: oczki; formę

tę spotykamy w dziełach najznakomitszych pisarzy); oczko, te oczka (w siatce). Porównaj: oko.
 oczny.
 oczy — zob. oko.
 oczyszczać, -cza.
 oczyścić — zob. czyścić.
 oczywisty.
 oczywiście.
 od czy ode? zob. *we* czy *w*?
 od dawna* (niektórzy piszą łącznie: oddawna).
 od dziś, od dzisiaj.
 od góry, od dołu.
 od jutra.
 od niedawna* (niektórzy piszą łącznie: odniedawna).
 od przedwczoraj.
 od razu* (piszą także łącznie: odrazu).
 od rzeczy (mówić).
 od stóp do głowy; od stóp do głów.
 od tak dawna.
 od wczoraj.
 od wieków.
 oda, tych ód.
 odaliska, tych -lisk.
 odąć się — zob. dąć.
 odbiedź — zob. biedź.
 odbierać, -biera.
 odbiorca, l. mn. -cy.
 odbiór, 2. -bioru.
 odbitka, 3. odbitce.
 odblask, 2. -ku.
 odbłysk, 2. -ku.
 odbyć — zob. być.
 odedzić — zob. czedzić.
 (odehodne) — na odchodnem = przy rozstaniu się, przy odejściu.
 odchodzić — zob. chodzić.
 ochrzaknąć albo odkrzaknąć — zob. chrzaknąć.
 odciąć, odetnie, odciął, odcięta, rozk. odetnij.
 odciągnąć, odciągnął, rozk. odciągnij. Zob. ciągnąć.
 odcieć, 2. -nia, l. mn. -nie, 2. -ni (rzadko: -niów).
 odcinek, 2. odcinka.
 odcisk, 2. -ku.
 odcisnąć, odcisnie, odcisnął, rozk. odcisnij.

odczepić, odczepimy, rozk. odczep.
odczuć — zob. czuć.
odczuwać.
odczynnik, 2. -ka.
odczyszczać, -cza.
odczyścić — zob. czyścić.
odczyt, 2. -tu.
odczytywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
oddać — zob. dać.
oddawać, oddają (dawna prawidłowa forma *oddawają* wyszła z użycia).
oddawna — zob. od dawna.
oddech, 2 oddechu; przymiot. oddechowy — ale: oddychać, oddychanie (nie: oddechać, oddechanie).
oddechowy — zob. oddech.
oddychać, oddycha — zob. oddech.
oddychanie — zob. oddech.
oddział, w oddziale (rzadziej: w oddziale). Zob. dział.
oddziaływać, oddziaływam (nie: oddziałuję, oddziałujemy), oddziaływasz, oddziaływa, oddziaływały, oddziaływały; rozk. oddziaływaj.
oddziedziczony — zob. odziedziczony.
oddziedziczyć — zob. odziedziczyć.
oddzielić, -limy; rozk. oddziel.
oddzielnie.
Oddzielnie czy razem?
 — zob. Pisanie oddzielne i łączne.
oddzierać, -dziera.
oddzwięk, 2. -ku.
ode czy **od?** zob. *we* czy *w*?
ode mnie.
odebrać, odbiorę, odbierzesz . . . odbiorą, odebrał; rozk. odbierz, -bierzcie.
odechcieć się, odechciało mi się, odechce mi się.
odedrzeć, odedrę, odedrze, odedrą, oddarłem, oddarł; rozk. odedrzyj; oddarłszy. Zob. -szy czy -wszy?
odejmować (nie: odejmować), odejmuję, rozk. odejmuj. Zob. -uję. — *Odjąć*, odejmę, odejmiesz . . . odejma, odjął, odjęła, odjęli, odjęły; rozk. odejmij. Zob. *jąć*.
odejmowanie.
odejść, odejdę, odejdzie, odszedł, odeszli; odejdziesz, odejdźmy, odejdziesz

cie; odszedłszy. Zob. -szy czy -wszy?
odemknąć, odemknie, odemknał; rozk. odemknij.
odepchnąć, rozk. odepchnij.
odeprzeć, odeprę, odeprze, odparł, rozk. odeprzyj; odparłszy. Zob. -szy czy -wszy?
oderznąć — zob. rznąć.
odeski (przymiot. od *Odessa*).
odesłać — zob. wysłać.
Odessa, w Odessie.
odetchnąć — zob. tchnąć.
odezwa, tych odezw.
odezwać się, odezwę się (nie: odezwie się), odezwiesz się, odezwie się . . . odezwą się (nie: odezwia się), rozk. odezwij się.
odgadnąć, odgadł, rzadziej: odgadnął.
odgiąć, odegnę, odegnie, odgiął, odgięła, odegnij.
odgrażać się.
odgryźć — zob. gryźć.
odgrzebywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odgrzewać.
odhamować — zob. hamować.
odjazd, po odjeździe.
odjąć — zob. odejmować.
odjeżdżać.
odkaslnąć, odkaslnie, odkaslnął, rozk. odkaslnij.
odkad.
odkleić — zob. kleić.
odklejać, -kleja.
odkopywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odkroić — zob. kroić.
odkrząknąć albo **odchrząknąć** — zob. chrząknąć.
Odkupiciel (= Syn Boży).
odkupować, odkupywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odkupować — zob. odkupować.
odlatywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odlew, 2. -wu. [-uję].
odlewać, odlewa.
odlewnia, tych -ni, rzadziej: -warń.
odludek, l. mn. odludki.
odludny.
odłamywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odłożyć — zob. łożyć.

odłóg, 2. -łogu; leżeć odłogiem.
odmalować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odmarznąć — zob. zamarznąć.
odmęt, 2. -tu.
odmienny.
odmierzyć — zob. mierzyć.
odmieść — zob. mieść.
odmięknąć — zob. mięknąć.
odmłodnieć, odmłodnieje, odmłodnieł.
odmownie. Zob. mowca.
odmowny. Zob. mowca.
odmrażać.
odmrożony.
odnaleźć — zob. znaleźć.
odniedawna — zob. od niedawna.
odnowić, odnowimy; rozk. odnow.
odór, 2. odoru.
odpadki, tych -ków.
odparzyć — zob. parzyć.
odpaść (= oderwać się i t. p.), odpadnie, odpadł; rozk. odpadnij; odpadłszy. Zob. -szy czy -wszy?
odpiąć, odepnie, odpiął, odpięła, odpiąwszy; rozk. odepnij.
odpieczętować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odpięty.
odpisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odplatać — zob. platać.
odpocząć — zob. począć.
odpowiedni, -nia, -nie.
odpowiednio.
odpowiedzieć — zob. powiedzieć.
odpowiedź, tej, te i tych -dzi.
odpor, 2. -poru.
odprawa, tych odpraw.
odpruć — zob. pruć.
odpruwać, odpruwa.
odprządz — zob. zaprządz.
odprzęgać — zob. zaprzęgać.
odrą — zob. od razu.
odrażający.
odrabiać — zob. rąbać.
odrębny.
odręczny.
odrętwiały, rzadziej: otrętwiały — zob. odrętwieć.
odrętwieć (rzadziej: otrętwieć), odrętwieje. Brat odrętwiał i oniemiał z przerażenia, l. mn. bracia odrętwieli (nie: odrętwiali) i oni-

mieli z przerażenia — ale: brat, odrętwiały i oniemiały z przerażenia, stał jak wryty, l. mn. bracia, odrętwiali (nie: odrętwieli) i oniemiał z przerażenia, stali jak wryci.
odrośl, 2. -li, l. mn. -le, 2. -li.
odrosnąć — zob. rósć.
odrość, odrość — zob. rósć.
odróżnić, -nimy; rozk. odróżnij.
odrzec — zob. *rzec*.
odrzyć, odrę, odarł; rozk. odrzyj; odarłszy. Zob. -szy czy -wszy?
odrzeknąć — zob. rzec.
odrzwia (= oprawa drzwi), tych odrzwi.
odrżynać (= odcinać nożem, piłą i t. p.), odrżyna. Porówn. odżynać (sierpem zboże i t. p.).
odsetek — zob. odsetka.
odsetka, l. mn. -ki, 2. -tek — albo: ten odsetek, l. mn. -ki, 2. -ków.
odsieć, tej-czy, te-cze, tych-czy.
odsłonić, odsłonimy; rozk. odsłoń, odsłońmy, odsłońcie.
odsłoniony, odsłonięty.
odslużyć — zob. służyć.
odstępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
odstępstwo, tych odstępstw.
odstrzelić — zob. strzelić.
odstrzydz — zob. strzydz.
odsunąć — zob. sunąć.
odsuwać.
odsylać (nie: odsełać) — zob. wysyłać.
odszczególnić, -nimy; rozk. odszczególnij.
odszczerpieniec, 5. -pieńcze! l. m. -pieńcy.
odszczerpiństwo.
odświeżyć, -żymy; rozk. odśwież.
odświętny.
odtąd.
odtrącić — zob. trącić.
odtworzyć (= utworzyć na wzór czego, powtórnie utworzyć i t. p.), rozk. odtwórz. Porównaj: utworzyć (np. drzwi, skrzynię).
odtykać.
odurzony.
odurzyć, odurzimy; rozk. odurz.
odważny.
odważyć (towar na wadze), -ważymy, rozk. -waż.

odważyć się, odważymy się, rozk. odważ się.
odwiązywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
odwieczny.
odwiedzać (nie: odwiedzać), -wiedza.
odwiedzić (nie: odwiedzić), odwiedził, rozk. odwiedź; odwiedzony.
odwiedziny, 2. -dzin.
odwieść, odwiodę, -wiedziesz, -wiedzie... -wiodą; odwiodłem, -wiodł, -wiedli, -wiodły; rozk. odwiedź, -wiedźcie; odwiedziony, -na, -ne, l. mn. -dzeni, -dzione; odwiodłszy. Zob. -szy czy -wszy? Porówn. *odwieść*.
odwieźć, odwiozę, -wiesziesz, -wiesz... wiozą; odwiozłem; odwiozł; rozk. odwieź, odwieźcie; odwiozłszy. Porównaj *odwieść*. Zob. -szy czy -wszy.
odwilż, tej -ży.
odwilżyć, -żymy, odwilżył; rozk. odwilż.
odwlec — zob. wlec.
odwłóczyć.
odwóz, 2. -wozu.
odwrotny.
odwrócić — zob. wrócić.
odwrot, 2. odwrotu.
odwyknać, odwyknął (rzadziej: odwyknął), odwyknął; rozk. odwyknij.
Odyseja, 2. -sei, 4. -seję, albo: *Odyseja*, 2. -sei, 4. -seję. Niektórzy piszą: Odysea, Odyseja. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
Odyseusz, 2. -sza, rzadziej: Odysej, 2. -seja. Niektórzy piszą: Odyseusz, Odysej. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
odziać, odział, odziały; rozk. odziej.
odziedziczony, rzadziej: oddziedziczony.
odziedziczyć (rzadziej: oddziedziczyć), -czymy.
odzierać.
odziewać.
odzież, 2. -ży, l. mn. -że, 2. -ży. Zob. rz, ż, uw. IV. d.
odzwierciedlać, -dla.
odzwyczaiać (się), odzwyczaję, -czasisz, -czai, -czaimy, -czacie, -czają; odzwyczaiałem, -czaiłeś i t. d.; rozk. odzwyczaaj, -czajcie.

odzwyczaiać (się), -ja (się).
odźwierny, 6. i 7. -nym, l. mn. -ni, 6. -nymi.
odźwacz, tych -czy albo -czów.
odźwac, -żuwa.
odźynać (sierpem zboże i t. p.), odźyna. Porównaj: odrzynać (odcinać nożem, piłą i t. d.).
odżywiać (się).
oferta, tych ofert.
ofiarą, w ofierze (rzadko: w ofiarze).
ofiarodawca, l. mn. -cy.
ofiarować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
oficer, l. mn. -rowie albo -rzy.
oficyalista, l. mn. -liści.
oficyalny.
oficyał, l. mn. -łowie.
ogalać — zobacz: ogołacać.
ogarniony albo ogarnięty.
ogień, temu ogniewi, tych ogni, rzadko: ogniów.
ogier, 2. ogiera, l. mn. ogiery (formy: ogra, ogry i t. d. wyszły z użycia).
ogłupiały — zob. ogłupieć.
ogłupieć, ogłupieje, ogłupiał, ogłupieli (ale: ogłupiały człowiek, l. m. ogłupiali ludzie).
ogniotrwały.
ogółać (w języku literackim rzadziej: ogałacać), ogołaca.
ogorzały — zob. ogorzeć.
ogorzeć, ogorzeje, ogorzał, ogorzeli (ale: żniwiarz ogorzali, l. mn. żniwiarze ogorzali).
ogólnie.
ogólny.
ogół, 2. ogółu.
ogórek, 2. ogórka.
ogrojec, 2. ogrojca (tak mówią i piszą przeważnie w Galicji), albo: ogrójec, ogrójca (Królestwo Pols.).
ogród, 2. ogrodu.
ogródek, 2. ogródku.
(ogródka) — bez ogródki (= otwarcie, nie owijając w bawońkę).
ogrójec — zob. ogrojec.
ogrzewać.
oh! oho!
ohyda.
ohydny.

ojciec, 3. ojcu, 5. ojczel! l. mn. ojcowie.
ojcóbójca, l. mn. -cy.
ojcóbójczy.
ojcóbójczyńni, tę -nię (nie: -nią *), te -nie, tych -czyń. Zob. bogini.
ojcóbójstwo.
ojcostwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
ojcowizna, 3. i 7. -wiźnie. Zob. -izna.
ojcowski; po ojcowsku. Zob. -ski czy -wski?
ojczulek. Zob. -ulek.
ojczyzna, w ojczyźnie. Zob. -izna.
okamgnienie, w okamgnieniu.
okazać, okaże, rozk. okaż, okażcie.
okazywać, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
okazywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
okiełznać * albo okiełzać — zob. kiełznać.
okiełznany * albo okiełzany. Porównaj kiełznać.
okienko, tych okienek.
okienica *, rzadziej i mniej prawidłowo: okienica *.
okleić, obkleić — zob. kleić.
oklejać.
okładka, 3. okładce.
okno, tych okien.
oko. a) Oko (narząd wzroku), tych oczu (forma prawidłowa) albo oczów — w języku książkowym rzadziej: ócz; temi oczyma albo oczami (bez różnicy w znaczeniu). Mówimy: *dwoje oczu* — ale: ślepy na *oba oczy*, powiedzieć komu co w *cztery oczy*.
b) Oko (w siatce, na rosale itp.), te oka, tych ok, tym okom, okami, w okach. Porówn. *oczko*.
Okocim *, do Okocimia *, pod Okocimem *, w Okocimiu *. W żywej mowie ogółu i w dziennikarstwie współczesnym b. często: do Okocima, pod Okocimem, w Okocimie.
okocimski.
około.
okoń (ryba), 2. okonia, tych okoni; stanąć okoniem. Niektórzy piszą także: okuń, 2. okunia... (dawniej mówiono i pisano tak powszechnie).

Żadne względy nie przemawiają za pisownią *okón*, 2. okonia, okónia..., która także spotykamy niekiedy.
okólnik, 2. -ka.
okón — zob. okoń.
okrag, 2. okregu, l. mn. okregi.
okragłutki. Zob. -utki.
okragły.
okrażyc — zob. krażyć.
określić — zob. kreślić.
określ, l. mn. -ty.
okreźne, 2. -nego, 6. i 7. -nem.
okreźny.
okroić, obkroić — zob. kroić.
okruc, 2. -cha.
okrucieństwo, tych -cieństw.
okruszyna, tych -szyn.
okrutny.
Oksford — zob. Oxford.
Okławian.
okulary, 2. -rów.
okulista, l. mn. -ści.
okuń — zob. okoń.
okupacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
okuty.
okuwać, okuwa.
olbrzym.
Oldenburg, 2. -ga. Zob. Petersburg.
oldenburski. Zob. Petersburg.
oleander, 2. -dra.
oleisty.
olej, 2. -ju, tych -jów.
olejek, 2. olejku.
Oligerd. Zob. *gie* czy *ge*?
oligarchia, tej -chii, tę -chię, tych -chii.
Olimp, 2. -pu.
Olimpia, 2. i 3. -pii, 4. -pię.
olimpiada, tych -piad.
olimpijski.
Olint, 2. -tu, 7. w Olincie.
olintyjski.
olkuski.
Olkusz.
olśnić, olśni, olśnimy; rozk. olśnij.
Olmuniec, 2. -muńca.
olmuniecki.
ołów, 2. ołowiu, 3. ołowiovi.
ołówek, 2. ołówka.
oltarz, l. mn. -rze, tych -rzy, rzadziej: -rzów.

ożyć, ozyje.

ożyna * — lepiej: jeżyna *.

ożywczy.

ó

I. ó czy u?

a) ó miało w dawnej polszczyźnie brzmienie pośrednie między o i u, obecnie wymawiamy ó jak u.¹⁾ W piśmie oznaczamy literą ó te brzmienia, które powstały z pierwotnego o (e).

Wskazówka praktyczna: Pisz ó (nie u, jeżeli w odmianie wyrazu albo w wyrazach pokrewnych występuje o: bób (bobu), Bóg (Boga), grób (grobu), lód (lodu), napój (napoju), powódź (powodzi), wóz (wozem), zdrój (zdroju); kóz (koza), dróg (droga), nóg (noga), ód (oda); pól (pole), zbóż (zboże); bródka (broda), robótka (robota), szkółka (szkoła), wódka (woda); mnóstwo (mnożyć), ubóstwo (ubogi), dowództwo (dowodzić), mówić (mowa), wrócić (odwrotny), módz (moge), pomódz (pomocze), niósł (niosła), wiózł (wiozła); ów (owa), mój (moja); pośród (środek), któż (kto), cóż (co), ołóż (oło), pół (połowa), czwórka (czworo), ósmy (osiem) i t. d.

Tego mechanicznego sposobu nie możemy stosować do form czasu teraźniejszego, trybu rozkazującego i imiesłowu teraźn. czyn. słów na -ować (-ywać, -iwać): gotować, gotuję, gotuj, gotując; zapisywać, zapisuję, zapisuj, zapisując i t. p. Piszemy u (nie ó, bo przyrostkiem form teraźniejszo-czasowych jest u (got-u-j-e), przyrostkiem zaś bezokolicznika -owa (got-ow-a-ć), brzmienie u nie powstało więc wskutek pochylenia się samogłoski o.

b) Piszemy ó: w zakończeniu 2. przyp. l. m. -ów: pieców, domów, psów i t. d.; w nazwach miejscowości na -ów: Kraków, Lwów, Ber-

dyczów i t. p.; w wyrazach na -ówka: dachówka, kryjówka, końcówka, podkówka, sznurówka, żytniówka i t. p. (ale: zasuwka); w nazwiskach córek na -ówna: szewcówna, stolarzówna, Rodziewiczówna i t. p.

c) Pisz ó w wyrazach: bródka, chór, chróst, córka, czółno, dłoto,¹⁾ dziób, jaskółka, Józef, klócić się, król, królki, który, mózg, ogół, ogórek, płótno, pół, półka, póki, póty (dopóty), próchno, próżny, równy, różny, róża, różga, skórka, stróż, szczegół, tchórz, wiewiórka, wiór, wióro, włóczyć, włókno, wójt, wróbel, wróżba, źródło, żółć, żółty, żółw, żóraw i t. d.

d) Początkowe brzmienie u wyrażamy w piśmie stale literą u; ó piszemy tylko w wyrazach: ósmy (ósemka), ów (ówczesny); oda, tych ód; oko, ócz.

II. ó czy o?

a) Pisz o (nie ó): w wyrazach przyswojonych na -or: dyrektor, profesor, inspektor, fundator, cenzor i t. p. W Galicji piszą powszechnie doktor *, w Królestwie Pols. częściej doktor²⁾.

b) Pisz o (nie ó): anioł (nie: aniół), chłodnąć, chłodnąć, chłodzić, chłodzić, chłódzić; coś (nie: cós); dojsć (nie: dójść); dolny (nie: dól-ny); dom (nie: dóm); dostówny (nie: dosłówny); droga (nie: dróga); gąsior (nie: gąsiór); humor (nie: humór); indor (nie: indór); kaczor (nie: kaczór); Karol (nie: Karól); koń (nie: kón); koronka (nie: korónka); ktoś (nie: kτός); młody, młodszy (nie: młódszy); młot (nie: młót); mrowisko (nie: mrówisko); on (nie: ón); pierścioneł (nie: pierścioneł); rolny (nie: rólny); solniczka (nie: sólniczka); społeczeństwo, społeczny (rzadziej: społęczeństwo, społęc-ny); stolnica (nie: stólnica); stos (nie: stós); stosować, dostosować,

przystosować, zastosować i t. p. (rzadziej: stósować, dostósować itp.); stosowny (rzadziej: stósowny); stosunek (rzadziej: stósunek); szkolnictwo (nie: szkólnictwo); szkolny (nie: szkólny); węgorz (nie: węgór); wojsko (nie: wójsko); zbrojny (nie: zbrójny); zdolny (nie: zdólny); żywioł (nie: żywiół).

c) Pisz ó (nie: o): cóż, nacoż, pocoż (nie: coż, nacoż, pocoż), ołóż (nie: otoż), nózka (nie: nozka), późny, późno (nie: późny, późno), przewrót (nie: przewroł).

d) W Galicji mówią i piszą przeważnie mowca *, brzechomowca *, krasomowca *, mownica *, małowowny *, prawdomowny *, krasomowstwo *, rybołowstwo *, spódnica; (ból), 2. bólu *, l. mn. bole, 2. bólów * i t. d.; (mól), 2. mola *, l. mn. mole * i t. d. — w Królestwie Polsk. przeważnie: mówca, brzechomowca, krasomowca, mównica, małowowny, prawdomowny, krasomowstwo, rybołowstwo, spódnica; (ból), 2. bólu, l. mn. bole, 2. bólów i t. d.; (mól), 2. mola, l. mn. mole i t. d.

W Galicji mówią i piszą przeważnie: bość *, rość *, wskroś *, na wskroś *, kościółek, (dziób), 2. dzioba *, dzioby *) , dziobać * itd. — w Królestwie Polsk. zwykle: bość, rość, wskroś, kościółek, (dziób), 2. dzioba, l. mn. dzioby, dziobać itd.¹⁾

III. dwóch * (pisownia nieprawidłowa, ale bardzo rozpowszechniona), dwóch (pisownia prawidłowa, lecz mniej powszechna) — błędnie: dwoch; tłumaczyć * (pisownia

¹⁾ A. A. Kryński: mówca, brzechomowca, krasomowca, małowowny, prawdomowny, narządy mówne, krasomowstwo, rybołowstwo, (ból), 2. bólu, l. m. bole; (mól), 2. mola, l. mn. mole — bość, rość; (dziób), 2. dzioba, l. mn. dzioby; dziobać.

najczęściej używana), tłumaczyć * (pisownia prawidłowa, ale mniej powszechna), rzadko: tłumaczyć *. W Galicji mówią i piszą prawie wyłącznie: protokół *, protokołu *, protokoły *, protokołować * — w Królestwie Polsk. mówią i piszą przeważnie: protokół, 2. -kołu, l. mn. -koły, protokołować, rzadziej: protokół, 2. -kólu, l. mn. -kóły, protokołować (wyraz ten pochodzi z grec. πρωτόκολλον = protokollon).¹⁾

ó czy o? — zob. 1) Błędne wymawianie; 2) ó.

ó czy u? — zob. 1) ó; 2) u.

ósemka, tych ósemek. Zob. ó, uwaga l. d.

ósmy. Zob. ó, uw. l. d.

-ów. Pisz ó: 1) w zakończeniu 2. przyp. l. mn. -ów: pieców, domów, psów i t. d.; 2) w nazwach miejscowości na -ów: Lwów, Berdyczów, Chrzanów, Janów i t. p. Zob. Kraków.

ów, owa, owo; 4. owa (czapkę), 6. owym (uczniem, ptakiem, piecem), owem (dzieckiem, oknem) i t. d. Zob. 1) -ym, -im . . . ; 2) ó, uw. l. d.

ówczesny, l. mn. -cześni. Zob. ó, uw. l. d.

(ówdzie) — tu i ówdzie albo tu i owdzie.

-ówka. Pisz ó w wyrazach na -ówka: dachówka, kryjówka, końcówka, podkówka, sznurówka, żytniówka i t. p. — ale: zasuwka.

-ówna. Pisz ó w nazwiskach córek na -ówna: szewcówna, stolarzówna, Rodziewiczówna i t. p. W sprawie odmiany zobacz: Nazwiska panien na -ówna.

²⁾ A. A. Kryński: dwóch, tłumaczyć, protokół, protokołować.

P.

p czy b? zob. b czy p?
pachnąć (rzadziej: pachnieć), pach-

nę, pachnie, pachnął (rzadziej: pachniał).

¹⁾ Tylko w niektórych narzeczach zachowało ó brzmienie dawne.

¹⁾ A. Kryński zaleca pisać: dluto, A. Brückner: dlóto.

²⁾ A. Kryński: doktor i doktor.

pachnieć — zob. pachnąć.
pachole, 2. -lęcia, 3. -lęciu, tych pacholał. **Zob.** kureczę.
pacholecy.
pacholek, 1. mn. pacholowie, pacholecy.
pacierz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.
pacyent, 1. m. pacyenci. **Zob.** -ent.
paczula.
paczyć (się); deska paczy się.
padewski (przymiot. od *Padwa*).
padół, 2. -dołu.
Padwa, 2. Padwy, 7. w Padwie.
padyszacl, 2. -cha, 1. mn. -chowcie.
pa! (wykrzyknik).
paginacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
pagórek, 2. -górką.
pajak.
pajuk (pokojuwicz, żołnierz), 1. m. -ki albo -cy.
pakiet, 2. -tu, 1. mn. -ty.
pakować, -uje, rozk. -uj. **Zob.** -uję.
pakunek, 2. -kunku. **Zob.** -unek.
paleografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.
paleograficzny.
paleologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
paleontografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.
paleontologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
Palestyna.
palestyński.
palingeneza, 2. -zy. **Zob.** *ge* czy *gie*?
paliwoda, 2. -dy, tych -dów.
palladium * (z łać. Palladium); niektórzy piszą: paladyum. **Zob.** Spółgłoski podwójne.
Pallas albo *Pallada*, 2. -dy, 3. -dzie, 4. -dę.
palto, 2. palta, 7. w palcie, 1. mn. palta, 2. palt; *paltot*, 2. paltota, 7. w paltocie, 1. mn. paltoty, 2. paltotów.
paluch. **Zob.** -uch.
paluszek. **Zob.** -uszek.
pałac, 1. mn. -ce, tych -ców.
pamflet, 2. -tu, 1. mn. -ty.
pamiętka, 3. i 7. -miątce.
pan, temu panu, w tym panu.
pancerz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.
panegiryzm. **Zob.** -izm.
panew, 2. panwi, 1. mn. -wie, 2. -wi.
panewka, tych -wek.

pani, tę panią, tych pań, temi paniami. **Zob.** *hogini*.
pani Janowa, p. Józefowa, p. Wojciechowa i t. p.; pani Matejkowa, p. Mickiewiczowa, p. Orzeszkowa i t. p.; pani aptekarzowa, p. baronowa, p. namiestnikowa i t. p. — **zob.** Nazwiska żon na -owa.
pani Kowerska, 2. i 3. pani -skiej, 4. panią -ską, 1. mn. panie -skie, 6. paniami -skimi.
pani podkomorzyna, pani sędzina, p. starościna i t. p.; pani Zarębina i t. p. — **zob.** Nazwiska żon na -ina.
panienka, 3. i 7. -nience, 1. mn. -nienki, 2. -nienek.
panieński.
panisko (*ten* albo *to*), tych -sków.
panna, tych panien; Najświętsza Panna.
panna Mickiewiczówna, p. jenerałówna — **zob.** Nazwiska panien na -ówna (-ewna).
Pannonia * (piszą także *Panonia*), 2. i 3. -nii, 4. -nię. **Zob.** Spółgłoski podwójne.
panorama, tej -my, te -my, tych -ram; rzadko: to panorama (nieodm.).
panować, -uje, rozk. -uj. **Zob.** -uję.
panslawista, 2. -sty, 4. -stę, 1. mn. -ści, 2. -stów.
panslawizm. **Zob.** -izm.
panfarka, tych -rek.
panteista, 2. -sty, 4. -stę, 1. mn. -ści, 2. -stów.
panteistka, 3. -teistce, tych -stek.
panteizm. **Zob.** -izm.
pantofel, tych pantofli.
panujący.
państwo, tych państw; państwo (kraj) zbroi się; nasi państwo (pan z panią) wyjechali; odwiedziłem państwa Leszczyńskich.
pańszczyzna. **Zob.** -izna.
papier, 2. -ru.
papiernia, tych papierni, rzadziej: papierni.
papieros, 2. -sa.
papieski. **Zob.** -ski, -sko...
papieństwo. **Zob.** -stwo.
papieź, 1. mn. -że, 2. -ży, rzadziej: -zów.
papuga, tych papug.

papuzi, -zia, -zie — rzadziej: papuży, -ża, -że.
papuzka, 3. -pużce, tych -żek.
para — parę. A) *Parę* (= dwie osoby lub rzeczy, należące do siebie). Para narzeczonych, para gołębi, para butów. Rzeczownik ten odmienia się jak *ściana*. 1. para butów, 2. pary butów, 3. parze butów, 4. parę butów, 5. paro butów! 6. parą butów, 7. w parze butów; 1. mn. 1. pary butów, 2. par butów, 3. parom butów, 4. i 5. pary butów, 6. parami butów, 7. w parach butów. — B) *Parę* (= kilka). Liczebnik nieoznaczony *parę* odmienia się jak *kilka*. 1. parę butów, 2. paru butów, 3. paru butom, 4. parę butów, 5. parę butów, 6. paru butami, 7. w paru butach.
parabola, 1. mn. -le.
paradoks, 2. -ksu, 1. m. -ksy; rzadziej: -ksa. **Zob.** *ks*, *gz* czy *x*?
parafia, tej -fii, tę -fię, tych -fii.
parafialny.
parafianin, 2. -anina, 1. mn. -anie, 2. parafian. **Zob.** -anin.
parafianszczyzna. **Zob.** -izna.
parafraza, tych -fraz.
paralela (rzadziej: *paralela**, chociaż po greck. *παράλληλος* = *parallos*), te -le, tych -lel. **Zob.** Spółgłoski podwójne.
paraliż, 2. -żu.
paraliżować, -uje, rozk. -uj. **Zob.** -uję.
parasol, tych -li.
parcelacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
parch, 2. -chu, zwykle w 1. mn. parchy, 2. -chów.
parę — zob. para.
pargamin — zob. pergamin.
parkiet, 2. -tu.
parlament, w parlamencie, 1. mn. -ty, rzadko: -ta. **Zob.** -ment.
parlamentaryzm. **Zob.** -izm.
Parma, 2. Parmy, 7. w Parmie.
parmeński.
parmezan (rodzaj sera), 2. -nu.
parnia, tych parni.
parochia, tej -chii, tę -chię, tych -chii.

parodya, tej -dyi, tę -dyę, tych -dyi.
parodysta, parodysty, rozk. parodysty. **Zob.** -uję.
parokorny.
paroksyzm, 2. -zmu, 1. mn. -zmy. **Zob.** -izm.
parować, paruje. **Zob.** -uję.
parowiec, 1. mn. -rowce, 2. -ców.
parów, 2. -rowu.
parówka. **Zob.** -ówka.
partya, tej -tyi, tę -tyę, tych -tyi.
partyjny.
parweniusz, 1. m. -sze. **Zob.** -usc.
parwijski (marmur).
Parys, 2. -sa.
paryski. **Zob.** -ski, -sko...
Paryż, 2. -ża, 7. w Paryżu.
Paryżanin, 2. -żanina, 1. mn. -żanie, 2. -żan. **Zob.** -anin.
Paryżanka, 1. mn. -żanki, 2. -nek.
parzyć, parzymy, rozk. parz, parz. **Zob.** -ię.
parzystokopytny. [cie.
parzysty.
pasaż, 2. -żu, 1. mn. -że.
pasażer, 1. mn. -rowie.
pascha, 2. paschy.
paschalny.
paschał, 2. -łu.
pasiały, rzadko: pasiaty.
pasibrzech, 1. mn. -chy.
pasienie, 2. -nia.
pasierb, 2. -sierba.
paskudny.
pasmo, w paśmie (rzadziej: w pasmie), tych pasm, rzadziej: pasem.
pasorzyt (pisownia prawidłowa), pasorzyt* (pisownia nieprawidłowa, ale bardzo rozpowszechniona).
pasorzyt* — zob. pasorzyt.
pasować (kogo na rycerza), -uje, rozk. -uj. **Zob.** -uję.
pasport — zob. paszport.
pastarka.
pasterz, tych -rzy, rzadziej: -rzów. **Zob.** -erz.
pastuch, 1. mn. -chy. **Zob.** -uch.
pastuszy, -sza, -sze.
pastwa, na pastwę.
pastwić się, pastwimy się; rozk. pastw się albo pastwij się.
pastwisko, tych pastwisk.
pasya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
pasyans; kłaść pasyansa.

pasyonat, l. mn. -ci.
pasza (karm zwierząt), l. mn. -sze.
pasza albo **basza** (turecki), l. mn. -szowie.
paszcza, l. mn. -czc, 2. paszcz.
paszczeka * (bardzo rzadko: paszczeka *), tych paszczek.
paszkwil, l. mn. -le.
paszport, rzadziej: pasport (po franc. passeport), l. mn. -ty.
pasztet, 2. -tu.
paść, padnie, padł, rozk. padnij; padłszy, upadłszy. Zob. -szy czy -lszy?
paść, pasę, pasie, pasiemy, pasą; pasł; rozk. paś, paśmy, paście; wypasłszy, napasłszy. Zob. -szy czy -lszy?
Patagonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Patagończyk, l. mn. -czycy.
patent, 2. -tu, l. mn. -ty *, rzadko: -ta *. Zob. -ent.
patentować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; 2) em, en.
patologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
patos (ten), 2. -su.
Patroklos, Patrokles, Patroklos; 2. Patroklosa, Patroklesa, Patroklosa, Patrokla.
patrol, tego -lu.
patronka.
patroszyć, -szymy, rozk. patrosz.
patryarcha, 3. patryarsze, l. mn. -chowie.
patryarchalnie.
patryarchalny.
patrycyat, 2. -tu.
patrycyusz. Zob. -usz.
patrycyuszowski. Zob. -ski czy -uski. [uski].
patrymonialny.
patryota, 2. -ty, l. m. -ci, 2. -tów.
patryotka, 3. patryotce.
patryotyczny.
patryotyzm. Zob. -izm.
patrzeć, patrzeć, patrzemy (nie: patrzemy — zob. -imy, -ymy . . .), patrzałem, patrzyłem, patrzył, patrzyła, patrzyli, patrzyły; patrzeli, patrzyli, patrzyły, patrzyły; patrz, patrzmy, patrzcie (obok dawniejszych form: patrzaj, patrzajcie); patrzano, patrzono. Porówn.: przpatrzeć się, dopatrzeć się, popatrzeć się, rozpatrzeć (się) i t. d.

patrzeć — zob. patrzeć.
Paulin (zakonnik), 2. -na, l. mn. -ni, 2. -nów. Zob. Nazwy zakonników.
Paulina (imię chrzestne), 2. -ny.
pauliński (przymiotnik od *Paulin*).
pausa, tych pausz.
Pauzaniusz.
paw, 2. pawia, 5. pawiu! l. m. pawie, 2. pawi.
pawęż (= tarcza), 2. -ży, l. mn. -że, 2. -ży.
pawi, -wia, -wie (przymiotnik od *paw*).
Pawia, 2. i 3. -wii, 4. -wię.
pawian, l. mn. -ny.
pawilon, 2. -nu.
paznokieć — zob. paznokieć.
paznokiec *, 2. paznokcia *, l. m. -nokcie *, 2. -nokci * — albo: paznokiec, 2. paznogcia, l. mn. -nogcie, 2. -nogci (w Galicyi częściej: paznokiec . . .).
pazur, 2. -ra.
paź, l. mn. -ziowie, rzadziej: -zie, tych -ziów.
październik (nazwy miesiący piszemy małą literą).
paźdierz, 2. -rzy; zwykle w l. m. październie, tych -rzy.
pączek, 2. pączka.
pał (= pączek rośliny), tego pała, te pały. Porówn. pęk.
pałnik (= pielgrzym), l. mn. -cy.
pehli (przymiotnik od *pehla*).
pehlisty.
pehła, tych peheł (nie: ptech, pehieł, pchłów).
pehnać, pehnę, pehnął, pehnęła, rozk. pehnij; pehnąwszy.
pehnięcie, tych pehnięć.
pedagog, l. mn. -dzy albo -gowie.
pedagogia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
pedał, 2. -tu.
pedant, l. mn. -danci.
pedanteria, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
pedantka, 3. pedantce.
pedantyzm. Zob. -izm.
pejzaż, 2. -żu, l. mn. -że, 2. -ży, rzadziej: -zów.
pejzażysta, l. mn. -ści.
Pekin (rzadziej: *Peking*, chociaż tak brzmi po chińsku nazwa tego miasta), 2. Pekinu, 7. w Pekinie.

pekiński.
Pelagia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
Pelagiusz, 2. -sza.
peloponeski. Zob. *ski, sko...*
Peloponez, 2. -zu.
pełnić, pełnimy, rozk. pełnij, -nijmy, -nijcie.
pełniusienki. Zob. -usienki.
pełniutki. Zob. -utki.
pełniutki. Zob. -utki.
pełnoletni, -nia, -nie (rzadko: pełnoletny, -na, -ne).
pełnoletność, 2. -ści.
pełnomocnictwo.
Peltew, 2. Peltwi, nad Peltwią.
pełznąć, pełźnie, pełznął albo pełzł, pełzła, pełzły; rozk. pełznij.
pendzel * zob. pędzel.
Penelopa, 2. -py.
pensya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
Pensylwania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
pensyonarka.
pensyonat.
perfumować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
perfumy, tych perfum.
pergamini *, rzadko: pargamini * (od nazwy miasta Pergamon).
peron, 2. -nu.
Pers, 2. -sa, l. mn. -sowie (nie: Perz, 2. -za, l. mn. -zowie). Zob. s, ś czy z, ź?
Persefona, 2. -ny.
Perseusz.
perski; zatoka Perska.
personel, 2. -lu (z franc. *personnel*); w Galicyi zwykle: personal, w mowie potocznej często: personal.
personifikacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
perspektywa.
perswazyja, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
Persya, 2. i 3. -syi, 4. -syę. Porównaj *Pers*.
periraktacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Peru (nieodm.); forma mniej prawdziwa, ale dosyć często używana: Peruwia, 2. i 3. -wii, 4. -wię.
peruka.
perukarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
Perykles, 2. -sa.
peryod, 2. -du.

peryodyczny.
perz * (nie: pyrz *), 2. perzu.
perzyna * (nie: pyrzyna *), 2. -ny.
pesymista (rzadko: pessymista, chociaż po franc. pessimiste, po łac. pessimus). Zob. Spółgłoski podwójne.
pesymizm. Zob. -izm; porówn. *pessimista*.
Peszt, 2. Pesztu, 7. w Peszcie.
peszteński.
petent, l. mn. -tenci. Zob. -ent.
Petersburg (nie: Petercburg), petersburski (nie: -burski). W sprawie pisowni przymiotników dzierżawczych, utworzonych od nazw miast, wsi, krajów . . . na: -berg, -berga, -bergia, -burg, -burgia, -borg — zob. s, ś czy z, ź? uw. 5.
petersburski. Zob. Petersburg.
Petőfi, 2. Petőfięgo, 6. i 7. -fim.
Petrarka (rzadziej według pisow. oryginal. Petrarca), 2. -ki, 3. -ce, 4. -kę.
petycya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
pecherz, tych -rzy albo -rzów.
pecznieć, pecznieje, pechniał, pechnieli.
peć, 2. -du.
pędzel (rzadziej: pendzel *, bardzo rzadko: penzel *), tych pędzli. Zob. em, en.
peździć, rozk. pędź, pędźcie.
pęk (= wiązka), tego pęku, te pęki. Porówn. *pak*.
pęknać, pęknie, pękł; rozk. pęknij.
pęknięcie.
pęknięty.
pęta — zob. pęto.
pętać, pęta.
pętlica.
pęto, zwykle w l. mn. pęta, tych pęt.
pfaj!
pfuj!
Philippi (nieodm.), pod Philippi; pisownia bardziej rozpowszechniona: Filippi, pod Filippi; niektórzy mówią i piszą: pod Filippami.
pieć, pieje, piał, piali, piały; rozk. piej.
piana, 2. -ny.
pianie (koguta), 2. -nia.
pianino, 2. -na, l. m. -na, 2. -nin.

pianista, 2. -sty, 4. -stę, 1. mn. -ści, 2. -stów.
pianistka, 3. -nistce.
pianka, 2. tych -nek.
piankowy.
piano (w muzyce = cicho, lekko).
piaszczysty — pisz: piaszczysty. Zob. *s, ś, sz?* uw. II. c.
Piast, 2. Piasta, 1. mn. Piastowie.
piastować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
piastowski. Zob. -ski czy -uski?
piastun. Zob. -un.
piastunka, tych -nek. Zob. -unka.
piaszczysty. Zob. *s, ś, sz?* uw. II. c.
piąc (się), pnę, pnieś, pnie . . . pną, piał, pięta, pięto, rozk. pni; pnać, pnaćcy.
piątek, 2. piątku; co piątek.
piąterko — zob. pięterko.
piątka, 3. piątce, tych piątek.
piąty.
pić, pije, rozk. pij.
piec, piekę, piecze, pieką, piekł; rozk. piecz, pieczcie; upiekłszy. Zob. -szy czy -lszy?
piec, 1. mn. -ce, 2. -ców.
piechur, 1. mn. -ry.
piecuch, 1. mn. -chy. Zob. -uch.
pieczątką, 3. i 7. -czątkę.
pieczeniarski, tych -rzy albo -rzów.
pieczeń, 1. mn. -nie.
pieczęć, 1. mn. -cie (rzadziej: -ci), 2. -ci.
pieczętować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
pedestał, 2. -łu.
piekarnia, tych -ni, rzadziej: -karni.
piekarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
piekarszowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
piekarszówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. szewcówna.
piekło, temu piekłu, tych piekieł.
pielegrzynie, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
pielgrzym, 1. mn. -mi.
pielucha, zwykle w 1. mn. pieluchy, 2. -luch.
Piemont, 2. -montu.
pieniactwo.

pieniacz, tych -czy albo -czów.
pieniądz, tego pieniądza, temu pieniądzu, tym pieniądzem, w tym pieniądzu; 1. mn. pieniądzc, tych pieniędzy, tym pieniądzom, temi pieniędzmi (niekiedy: pieniędzmi), w pieniądzach.
pieniązek, 2. pieniązka.
pienię się, pienimy się; rozk. pięń ^[się] **pieniężny**.
pien, 2. pnia, 1. mn. pnie, 2. pni albo pniów.
pieprz, 2. -przu.
pieprzniczka, w pieprzniczce.
pieprzny.
pieprzyć, pieprzymy; rozk. pieprz, pieprzcie.
pierożek — zob. piróg.
pieróg — zob. piróg.
piers, te piersi, tych piersi.
piersień, tych -ni.
piersienek.
pierwej.
pierwiosnek, 2. -wiosnka.
pierworodny.
pierworództwo. Zob. -ctwo czy -dztwo?
pierwovzór, 2. -wzoru.
pierwszeństwo.
pierwszorządny.
pierwszy, 1. mn. pierwsi.
pierzasty.
pierzchać.
pierzchnąć, pierzchnie, pierzchną, pierzchnął (rzadko: pierzchł), pierzchła, pierzchło, pierzchli, pierzchły (rzadziej: pierzchnęła, -nęło, -nęli, -nęły); pierzchnij.
pierze, 2. -rza, 3. -rzu.
piierzyna.
pies, 3. psu, 1. mn. psy, 2. psów. Imiona własne psów piszemy wielką literą: Mruczek, Wiernuś, Zabij, Muszka i t. d.
pieszczoch, 1. mn. -chy, 2. -chów.
pieszczocha, 3. -sze, 1. mn. -chy, 2. -czoch.
pieszczota, tych -czot.
pieszy, 1. mn. -si (żołnierze), -sze (pułki).
pieścić, pieszcę, pieścimy; rozk. pieść, pieście.
pieśń, te pieśni, tych pieśni.
pietruska.

pietyzm. Zob. -izm.
pięciodniowy.
pięciogodzinny.
pięciokat, 2. -ta.
pięciokątny.
pięciokrotnie.
pięciokrotny.
pięciolecie, 2. -cia, 1. mn. -cia, 2. -ci.
pięcioletni.
pięciomiesięczny.
pięciopiętrowy.
pięcioraki.
pięcioro dzieci, 2. pięciorga dzieci i t. d. (odmieniaj jak *dwójce*—zob.!).
pięciotygodniowy.
pięciotyśięczny. Zob. tysięczny.
pięciowerszowy.
pięciogłoskowy.
pięciu uczniów; pięć ptaków, kobiet, piór; 2. pięciu uczniów, ptaków i t. d.; 3. pięciu uczniom, ptakom i t. d.; 4. pięciu uczniowi; pięć ptaków i t. d.; 5. jak 1-szy; 6. pięciu albo pięcioma uczniami, ptakami i t. d.; 7. w pięciu uczniach, ptakach i t. d.—W 6. przyp. używamy zwykle formy *pięciu*, jeżeli liczebnik towarzyszy rzeczownikowi; w 3. przyp. używamy niekiedy formy *pięciom*. Tak samo odmieniają się liczebniki 6, 7, 8, 9, 10, 11 i t. d. aż do 99.
pięcioletni uczniowie; pięćset ptaków, kobiet, książek, dzieł; 2. pięciuset uczniów, ptaków, kobiet i t. d.; 3. pięciuset uczniom, ptakom i t. d.; 4. i 5. jak 1-szy; 6. pięciuset uczniami, ptakami i t. d.; 7. w pięciuset uczniach, ptakach, kobietach i t. d.
pięć — zob. pięciu.
pięćdziesiąt — zob. pięćdziesięciu.
pięćdziesiątka, 3. -siątce, tych -siątek.
pięćdziesiąty.
pięćdziesięcioletni.
pięćdziesięciu żołnierzy, pięćdziesiąt ptaków, kobiet, piór. Odmieniaj jak *pięciu*, *pięć*—zob.!. W sprawie wymawiania zob. *Pisownia a wymowa*, uc. VIII. c.
pięćkroć. Zob. -kroć.
pięćset — zob. pięciuset.

pięćsetny.
piędź (= miara), 2. -dzi, 1. mn. -dzie, 2. -dzi; mierzyć piędzią. Porównaj: piędź.
pięknie, st. w. -niej.
piękno, 2. piękna, 3. pięknu, 6. pięknem, 7. w pięknie.
piękny, st. w. piękniejszy.
pięść, 1. m. pięści (w języku książkowym rzadziej: pięście), 2. pięści.
pięta, tych pięt.
pięterko, 2. -ka; w Galicyi częściej: piąterko *.
piętnastoletni. Porówn. piętnastu.
piętnastu żołnierzy; piętnaście ptaków, kobiet, piór. Odmieniaj jak *pięciu*, *pięć* — zob.!.
Uwaga. Pisz: piętnaście, piętnastu, piętnasty, piętnasty, bo tak mówią prawie powszechnie. Porównaj: dziewiętnaście.
piętnasty. Porówn. piętnastu.
piętnaście — zob. piętnastu.
piętno, 3. piętnu, 1. mn. piętna, 2. piętna.
piętnować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
piętro, tego piętra, temu piętru, na piętrze, te piętra, tych piatr *; piętr, pięter (wszystkie formy w użyciu w mowie żywej i w języku książkowym); tym piętrem, temi piętrami, na piętrach.
piętrowy.
piętrzyć się, piętrzy się.
pigulka.
pigwa, tych pigw.
pijaczysko (*ten* albo *to*), tych pijaczysków.
pijak, 1. mn. -cy, rzadziej: -ki.
pijanya.
Pijar, 1. mn. -rzy, rzadko: -rowie. Zob. Nazwy zakonników.
pijarski.
pijawka.
pijus (= pijak), 2. -sa, 1. mn. -sy.
pikieta.
pilnie (= gorliwie, starannie); pilno (= spieszenie).
pilno — zob. pilnie.
pilnować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
pilśniowy.
pilśni, 2. pilśni.

pisarz, tych -rzy albo -rzów (bez różnicy w znaczeniu).

pisemko, 3. -ku, tych -mek.

pisemny.

pisklątko, tych -tek.

pisklą, 3. piskląciu, tych piskląt. Zob. kurczę.

piskorz, tych -rzy albo -rzów.

pismo, na piśmie, tych pism; Pismo święte, w Piśmie świętem.

pisnąć, piśnie, pisał, rozk. piśnij; pisanowski.

Pisownia a wymowa.¹⁾

Porównaj: *Błędne wymawianie.*

I. Dźwięki, oznaczane w piśmie literami *g, ę*, brzmią często w żywej mowie ogółu jak: *om, on, o, em, en, eń, e* (dombrowa, kont, wziół, rembacz, prent, zaczęście, książę, wzięła i t. d. — piszemy: *dębrowa, kął, wziął, ęrbacz, preń, zaczęście, książę, wzięła* i t. d.) — zob. *g, ę*.

II. Spółgłoski głośnie (=dźwięczne, słabe): *b, d, dz, g, w, z . . .* brzmią przed spółgłoskami cichemi i na końcu wyrazu jak: *p, t, c, k, f, s . . .* Piszemy: *grób, bapka, sad, wódka, ławka, zjazd* i t. d. — wymawiamy: *gróp, bapka, sał, wółka, łafka, zjast* i t. d.

W wyrazach takich, jak: *prośba, kośba, także, jakby* i t. p. rzecz ma się odwrotnie, gdyż wymawiamy: *proźba, koźba, tagże, jagby* i t. p. Zob.: 1) *b* czy *p*? 2) *d* czy *t*? 3) *c* czy *dz*? 4) *g* czy *k*? 5) *w* czy *f*? 6) *s*, *ś* czy *z*, *ź*?

III. Następujące zmiany brzmień są również wynikiem zbiegu i ugrupowania różnorodnych spółgłosek:

a) Piszemy: *twardy, twój, świąt, potwór, bitwa, łatwy, kwiat, kwaś-*

naczo, naoścież, naoślep, napozór, naprawo, napędca, naprzelaż, naprzemian, narazie, nateraz, naukos, nawskoś, nawwnątr, nazównątr, nawspak, naopak, nawznak, nazawsze, odrazu, oddawna; cząstkę to zaleca pisać oddzielnie po wszystkich wyrazach . . . Zob. Gram. jęz. pols., wyd. IV., str. 395. i nast.

¹⁾ Podajemy tu tylko kilka luźnych uwag praktycznych, w wydaniu większem niniejszego słownika ustęp ten znacznie rozszerzymy.

ny, krokzie i t. p. — ale wymawiamy: *t'ardy, t'ój, ś'wiat, pot'ór, bit'a, łat'fy* i t. d.

b) Piszemy: *chrzan, chrzest, pokrzywa, skrzydło, przed, sprzęt* itd., ale wymawiamy: *chszan, chszest, pokszywa, skszydło* i t. d. Pamiętać należy, że po *ch* (w tej samej zgłosce) nie piszemy *sz* w żadnym wyrazie, a po *k, p* tylko w kilku wyrazach. Zob. *sz* czy *rz*?

c) Spółgłoski *trz* mogą mieć brzmienie trojaki. 1) Piszemy: *mistrzowski, ostrze, przestrzeń, strzelać, wystrzał, wstrzemięźliwy, wstrzymać* i t. d. — w wyrazach tych brzmi *trz* jak *tsz*: *mistszowski, ost'sze* i t. d. 2) Piszemy: *pojutrze, traska, trzeci, trzeba, trzapać, trzewik, trzosa, zatrask, zatrzymać* i t. p., ale w mowie potocznej słyszymy zwykle dźwięk *czsz*: *pojuczsz, czszaska, czszeci, czszeba* i t. d. Tylko w dobitnem wymawianiu możemy wyróżnić mniej lub więcej wyraźne brzmienie *t* (*tsz*). — 3) Piszemy: *powietrzny, trzcina, trzmiel, trznadel, trzpiot, wewnątrzny* i t. d. mówimy: *powiewiczny, czczina, czmiel, cznadel, czpiot* i t. d. Zob. *cz* czy *trz*?

IV. a) *chleb, chlew, cztery, dalej, dziecię, grzech, Kazimierz, kreska, kreslić, mleko, nalej, nalejcie, ser, ścierka, świecić, umrzeć, zegar* i t. d. — w tych i w bardzo wielu innych wyrazach słyszymy często zamiast dźwięku *e* brzmienie mniej lub więcej zbliżone do *i, y*, a nawet czyste *i, y*¹⁾. Zob. *e* czy *i, y*? — b) Podobne wahanie się brzmień spotykamy także w odmianie przymiotników, zaimków, liczebników i imiesłowów, a mianowicie w zakończeniu przyp. 6. i 7. liczby pojed. (rodzaju męsk. i nij.), oraz w przyp. 6 l. m. (wszystkich trzech rodz.). Zob. *ym, im, em . . .*

V. *h, ó, ę* brzmią w dzisiejszym języku ogólnopolskim jak *ch, u, rz*: *hańba, chała; pióro, biuro; może,*

¹⁾ Dawniej mówiono i pisano powszechnie: *kryślić, świecić, chliw, czyry* i t. d.

morze i t. d.¹⁾), dlatego też piszący nie powinien radzić się ucha, lecz baczyć na etymologię czyli pochodzenie wyrazu. Zob. 1) *h; 2) ó, u; 3) rz, ę*.

VI. a) Piszemy: *broić* (*broisz, broi, broimy, broicie*), *stroić*, *podwoić, wykroić, roić* (się), *boisz się, boi się, czaź się, czaź się, moi* (*bracia*), *moim* (*bratem*), *twoi, swoi, w nadziei, tych zawieci*, na kolei i t. d. — nie: *brojić, brojisz, brojzi, moji, mojim, nadzieji* i t. d., chociaż we wszystkich tego rodzaju wyrazach słyszymy przed samogłoską *i* mniej lub więcej wyraźny dźwięk spółgłoski *j*. — b) W wielu okolicach wymawiają każde początkowe *i* jak *ji*: *jich, jide, jigła, jimię, jinni* i t. d., ale piszą powszechnie: *ich, ide, igła, imię, inni* i t. d.

VII. a) W imiesłowie czasu przeszłego (w 3. osobie l. poj. rodzaju męs.) nie domawiamy zwykle w języku potocznym końcówkę *ł* po spółgłosce: *bieg, mógł, niós, pad, strzeg* i t. d. — piszemy jednak stale: *biegł, mógł, niósł, padł, strzegł* i t. p. — b) Dźwięk, oznaczany literą *ł*, brzmi w ustach wielu Polaków jak krótkie *u*: *chciau* (= *chciał*), *miau* (= *miał*), *pauka* (= *pałka*) i t. d. — c) W sprawie *ł* w formach takich, jak: *rzekłszy, starszy, upadłszy* i t. d. — zob. *szy* czy *łszy*? — d) Mówimy: *jabko, jabka*, ale piszemy: *jabłko, jabłka*.

VIII. a) Piszemy: *jestem, jesteś, jesteśmy, jesteście*, ale w potocznej mowie znacznej (a może przeważnej) części Polaków brzmią te wyrazy: *jezdem, jezdeś, jezdeśmy, jezdeście*.²⁾ — b) Mówimy: *siedem, siedemdziesiąt, osiem, osiemdziesiąt*, a piszemy: *siedem, siedemdziesiąt* albo *siedm, siedmziesiąt*; *osiem, osiemdziesiąt* albo *ośm, ośmdzie-*

siąt. — c) Piszemy: *pięćdziesiąt, sześćdziesiąt, dziewięćdziesiąt*, ale w mowie żywej dźwięku *ć* wcale nie słyszymy. — d) Podobnej zatracie ulega spółgłoska *ł* w wyrazach: *rzemieślnik, rzemieślnicy*, które w mowie potocznej brzmią: *rzemieśnik, rzemieśniczy*¹⁾.

IX. Pisownia wyrazów obcych i przyswojonych opiera się na odrębnych zasadach, a różnica między piśmem a brzmieniem jest tu nieraz bardzo znaczna (np. w imionach własnych nieprzyswojonych).

a) W sprawie pisowni wyrazów takich, jak: *Azya, lilia, Marya, gimnazjum, Floryan, dyabeł, fiołek, Pius, waryat* i t. p. — zob. *ya, ia*. — b) Dźwięki nosowe wyrazów: *atrament, zamęt, gont, skąd* i t. d. brzmią jednak, ale w piśmie oznaczamy je sposobem odmiennym. Zob. *em, en, om, on*. — c) Piszemy: *geografia, geometria, Genewa* i t. d. — chociaż wymawiamy *gieografia, gieometria, Gienewa* — zob. *ge* czy *gie*? — d) Wymowa niektórych wyrazów (greckiego pochodzenia), zaczynających się od *hi, hy*, nie ustaliła się w języku ogółu. Jedni wymawiają *y* (*hydropatya* *, *hydrografia* *, *hygiena* *, *hypnotyzm* i t. p.), inni *i* (*hidropatya, hidrografia, higiena, hipnotyzm* * i t. p.), najczęściej zaś słyszymy dźwięk pośredni między *y* a *i*. Żadnego z powyższych sposobów wymawiania nie należy pociągać ani wyłącznie zalecać. W sprawie pisowni zob. poszczególne wyrazy pod *hi* i *hy*. — e) Zob. Imiona własne cudzoziemskie.

pisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję, piszczałka*.

piszczeć, piszczę, piszczymy, piszczał, rozk. piszcz, piszczcie.

piszczel (ten), 2. -la, tych -li — albo: *piszczel* (ta), 2. -li, tych -li.

piśmiennictwo.

¹⁾ Tylko w niektórych narzeczach istnieje pewne różnicie brzmień.

²⁾ J. Baudouin de Courtenay uważa ten sposób wymawiania za właściwy, prawdziwie polski (Materyaly i prace Kom. Jęz. Akad. Um. w Krak., 1901, t. I, str. 124).

¹⁾ Że ten sposób wymawiania jest bardzo dawny, świadczą stare druki, w których spotykamy piśmiennictwo fonetyczne: *rzemieśnik, rzemieśniczy* (obok *rzemieślnik, rzemieślnicy*).

piśmiennie.
piśmienny.
Pitagoras, 2. -sa.
pitagorejczyk, l. mn. -czycy.
pitagorejski.
Pitya (rzadziej: Pytya), 2. i 3 -tyi, 4. -tyę.
pityjski (rzadziej: pytyjski).
Pius, 2. Piusa.
piwiarnia, l. mn. -nie, 2. -ni, rzadziej: -wiarni.
piwonia, tej -nii, tę -nię, tych -nii
Piza, 2. -zy, 3. -zie, 4. -zę.
pizański.
Pizystrat, 2. -ta.
plżmo, 3. -mu.
piżmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
Pj . . . zob. *pi* . . .
plac, te -ce, tych -ców. Nazwy placów piszemy wielką literą: plac Strzelecki, plac Zamkowy i t. d.
placówka. Zob. -ówka.
placuszek. Zob. -uszek.
plagiąt, 2. -tu, l. mn. -ty.
plakat, 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów.
plamieć, plamimy; rozk. plam, plammy.
planeta * (w języku literackim rzadko: *planeta* *), tej planety, tych planet.
planetarny (w języku literackim rzadko: *planetarny*).
planiglob, 2. -bu, l. mn. -by.
planimetrya, 2. i 3. -tryi, 4. -tryę.
plantacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę, częściej w l. mn. -cyę, 2. -cyi.
plaster * (b. rzadko: *plastr* *), 2. plastru albo plastra.
Platon albo **Plato**, 2. -tona, 3. -nowi.
platoniczny; miłość platoniczna.
platonizm. Zob. -izm.
platoński; filozofia platońska.
Plautus albo **Plaut**, 2. **Plauta** (rzadko: *Plautusa*), 3. **Plautowi** (rzadko: *Plautusowi*), 6. **Plautem**, 7. w **Plaucie**.
plądrować — zob. *plondrować*.
pląs, 2. -su, zwykle w l. mn. **pląsy**, 2. -sów.
pląsać, **pląsa**.
plątać, **plączę**, **plącesz**, **plączę**, **plą-**

czą; **plącąc**; **rozk. pląc**, **plączie** (w języku literackim rzadko: *plątam*, *pląta*, *plątają* i t. d.).
pleban, l. mn. -ni.
plebania, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
plebejusz, l. mn. -sze.
plecionka.
plecy, tych **pleców** (rzadko: tych **plec**), **plecami** (rzadko: *plecyma*).
pleć, **pielę**, **pielesz**, **piele**, **pielemy**, **pielą**; **pełem**, **peł**, **pełta**, **pełli**; **rozk. piel**, **pielcie**; **pieląc**, **pielony**, rzadziej: *pełty*. **Plewieć**, **plewieę**, **plewisz**, **plewi**, **plewimy**, **plewią**, **plewiłem**, **plewił**, **plewili**; **rozk. plew**, **plewcie**; **plewiąc**, **plewiony** (w Galicyi najczęściej: *plewieć*, *plewieę* i t. d.).
pled, 2. -du, l. mn. -dy.
plejada, tych **plejad**.
plemienny.
plemień, 3. -mieniu, l. mn. -miona, 2. -mion. Zob. imię.
pleonazm, 2. -zmu, 7. -zmie, l. m. -zmy, 2. -zmów.
pleść, **plotę**, **pleciesz**, **plecie**, **plotą**, **plotem**, **plótl**, **plotła**, **pletli**, **plotły**; **rozk. pleć**, **plećcie**; **plotąc**; **rozplótlszy**, **zaplótlszy**. Zob. -szy czy -wszy?
pleśnieić, **pleśnieje**, **pleśniał**; **rozk. -niej**.
pleśń, 2. **pleśni**.
pletwa, tych **pletw**; **pletwa**, tych **pletw** (forma *pletwa* * wyszła z użycia).
plewa, tych **plew**.
plewieć — zob. **pleć**.
Pliniusz, 2. -sza.
plomba, tych **plomb**. Zob. *om*, *on*.
plombować, -uje, **rozk. -uj**. Zob. 1) -uję; 2) *om*, *on*.
plondrować (z niem. *plündern*), rzadziej: *plądrować*. Zob. 1) *om*, *on*; 2) -uję.
plotkarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
pluć, **pluje**, **pluł**, **rozk. pluj** (formy: *plwać*, *plwa*, *plwał*, **rozk. plwaj** i t. d. wychodzą z użycia, spotykamy je jeszcze dosyć często w języku książkowym).
plugawstwo (dosyć często spotykamy także pisownię: *plugastwo*). Zob. -stwo czy -wstwo?

plunąć, **plunie**, **plunął**, **rozk. plun**, **plunmy**.
plusk! (wykrzyknik).
plusk, 2. -ku.
pluskwa, tych **pluskiew**.
plusnąć, **plusnę**, **plusnie**, **plusnął**; **rozk. plusnij**; **plusnąwszy**.
plusz, 2. -szu.
Plutarch, 2. -cha.
plutokracya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
pluton (=oddział żołnierzy), 2. -nu.
Pluton, rzadziej: **Pluto** (nazwa bożka), 2. **Plutona**.
plwać — zob. **pluć**.
plwocina, zwykle w l. mn. **plwociny**, 2. -cijn.
plachta, tych **placht**.
planeta — zob. **planeta**.
planetarny — zob. **planetarny**.
plaski.
plasko.
plaskorzeźba, tych -rzeźb.
plaszcz, l. mn. **plaszczce**, 2. **plaszczów**.
plaszczyc (się), **plaszczymy**, **rozk. plaszcz**, **plaszczcie**.
plaszczyna, 3. i 7. -czyźnie, tych -czyzn. Zob. -izna.
plaz, 2. -zu, l. mn. -zy, 2. -zów.
plazem (uderzyć, puszczać).
pleciowy.
pleć, tej **plici**, te **plici** (w dziełach niektórych pisarzy i w mowie żywej ogółu dosyć często: te **plici**), tych **plici**.
pletwa — zob. **pletwa**.
Płoczanin, 2. -nina, l. mn. **Płoczanie**, 2. -czan. Zob. -anin.
plochy.
Płock, 2. **Płocka**.
plocki.
plomień, tych -ni.
plonąć, **plonął**, **rozk. plon**.
plonka.
plonny (forma *plony* wyszła z użycia).
plot, 2. -tu (rzadziej: -ta).
plócienko, 3. -ku, tych -nek.
plócienny.
plód, 2. **plódu**.
plókać — zob. **plúkać**.
plótno, temu **plótnu**, tych **plócienn**.
pluca (nie: *pluca*), tych **plúc**; l. p.

(rzadko używ.): **pluco**, tego **pluca**, temu **plucu**.
plug, 2. -ga (rzadziej: -gu).
plúkać *, **plúcze** *, **rozk. plúc** *, **plúczcie** *. Piszą także (zgodnie z etymologią): **plókać**, **plócze**, **plócz**, **plóczcie**.¹⁾
plytki, st. w. **plytszy**, l. mn. **plytocy**, st. w. **plytsi**.
plytko, st. w. **plyciej**.
pneumatyczny.
po angielsku.
po babsku.
po bożemu.
po bratersku.
po chłopsku.
po chrześcijańsku.
po cichu *, **po cichutku** * (piszą także łącznie: *po cichu*, *po cichutku*).
po cudzoziemsku.
po czem — zob. **poczem**.
po czemu? — zob. **poczem**.
po części.
po czterech, **po cztery**.
po ezwarce — zob. **po pierwsze**.
po dawnemu.
po domowemu.
po drugie — zob. **po pierwsze**.
po dwóch, **po dwu**, **po dwa**.
po dyabelsku.
po dyletancku.
po dziś dzień *, **piszą także łącznie**: **podziśdzień**.
po europejsku.
po francusku.
po grecku.
po grubiańsku.
po ile?
po jednemu.
po kim, **po czem**. Zob. **poczem**.
po kobiecemu.
po kolei.
po koleżeńsku.
po książęcemu.
po ludzku.
po łacinie.
po macoszemu.
po męsku.
po mistrzowsku.
po mojemu, **po naszemu**.
po niemiecku.
po niewczasie.

¹⁾ A. A. Kryfiński: **plókać**.

po ojcowsku.
 po omacku.
 po ósme — zob. po pierwsze.
 po pańsku.
 po pas (= do pasa).
 po piąte — zob. po pierwsze.
 po pierwsze, po drugie, powtórę (pisz razem!), po trzecie, po czwar-
 te, po piąte, po ósme i t. d.
 po pijanemu.
 po polsku
 po południu (pisz oddzielnie); po-
 południe, 2. -dnia, l. mn. -dnia
 (pisz razem); popołudniowy. Przy-
 jechał po południu. Czytałem tę
 książkę całe popołudnie. Nauka
 popołudniowa.
 po północy.
 po prostu.
 po przyjacielsku.
 po raz pierwszy, po raz drugi itd.
 po rosyjsku.
 po rusku.
 po rycersku.
 po sąsiedzku.
 po staremu.
 po starostwiecku.
 po swojemu.
 po szlachecku.
 po tem (zdarzeniu), po tym (wy-
 padku) — zob. *potem*.
 po temu (= stosowny, odpowied-
 ni, sprzyjający) — zob. *potem*.
 po to — zob. *poto*.
 po trzech, po trzy.
 po trzecie — zob. po pierwsze.
 po trzeźwu (w mowie żywej ogó-
 łu i w dziełach wzorowych pisarzy
 spotykamy także formę: po trzeź-
 wemu).
 po turecku.
 po twojemu.
 po tym (wypadku), po tem (zda-
 rzeniu) — zob. *potem*.
 po waryacku.
 po waszemu.
 po wiejsku.
 po wierzchu.
 po wszystkim.
 pobiedz — zob. *biedz*.
 pobierać.
 pobieżnie, st. w. -niej.
 pobieżny.
 poblizki — zob. *blizki*.

poblże; w poblżu.
 poblażać.
 poblażliwy.
 poblądzić — zob. błądzić.
 pobojuwisko, tych -wisk.
 pobożny.
 pobór, 2. -boru.
 pobrzeże, 2. -ża, l. m. -ża, 2. -ży.
 pobudka, 3. i 7. -budce.
 pobudzić — zob. budzić.
 pocałować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
 pocałunek, 2. -łunku. Zob. -unek.
 pochleba, l. mn. -cy.
 pochlebić, pochlebimy; rozk. po-
 chleb, pochlebcie.
 pochlebstwo, tych pochlebstw.
 pochłonąć — zob. chłonać.
 pochodny, -na, -ne.
 chodzić — zob. chodzić.
 pochop, 2. -pu.
 pochod, -chodu.
 pochrząkiwać — zob. pokrząkiwać.
 pochwa, tych pochw (rzadziej:
 pochw).
 pociągnąć, pociągnę, -ciągnie, po-
 ciągnął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły
 (w języku literackim bardzo rzad-
 ko: pociągła, -ciągnę, -ciągli, -cią-
 gły), rozk. pociągnij, -nijcie; pociąg-
 nawszy; pociągnięty, rzadko: po-
 ciągniony.
 pociachu — zob. po cichu.
 pociemku.
 pocierać.
 pocieszyciel, tych -li.
 poco, pocóż, pocóżby. Zob. 1) -że;
 2) -by.
 pocóż, pocóżby, poco. Zob. 1) -że;
 2) -by.
 pocać, poczną, pocznie, pocałem,
 pocał, -częła, -częli, -częły; rozk.
 pocznij; poczawszy.
 pocałek, 2. -czątku.
 poczciwiec, 5. poczciwce! l. mn.
 -cy.
 poczciwość, 2. -ści.
 Poczdam (po niem. Potsdam), 2.
 -mu, w Poczdamie.
 poczdamski.
 poczekalnia, tych -ni, rzadziej:
 -kaliń.
 poczem, po czem, po czemu. a) Po-
 czem (= następnie, potem); np. na-

pisał list, poczem wstał i wyszedł;
 b) po czem tęsknisz? po czem go
 poznałeś? c) po czemu? (= po ile?);
 po czemu te gruszki?
 poczerniały, -ła, -łe; l. mn. po-
 czerniali, poczerniałe. Porówn. po-
 czernieć.
 poczernić, -czernił. Porówn. *czernić*.
 poczernieć, -nieje, -niał, -nieli.
 Porówn. 1) poczerniały; 2) czernieć.
 poczesny.
 poczet, 2. pocztu, 6. poczem, l. m.
 poczty, 2. pocztów.
 poczęcie, 2. -cia.
 poczęstować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
 poczęstunek, 2. -unku. Zob. -unek.
 poczęty.
 poczmistrz (rzadziej: pocztmistrz),
 l. mn. -mistrze, 2. -mistrzów. Zob.
 mistrz.
 poczmistrzowa (rzadziej: poczt-
 mistrzowa), tej -owej, tę -ową, te
 -owe. Zob. szewcowa.
 poczta, tych poczt.
 poczyłlon, l. mn. -ni.
 poczucie, 2. -cia.
 poczuwać się.
 poczwórnie.
 poczwórny.
 poćwiartować, poćwiertować (obie
 formy w użyciu).
 pod czy pode? (pod stołem, pode
 mną, pod Lwowem, pode Lwowem
 i t. d.) — zob. *we czy w?*
 podagra.
 podarować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
 podarunek, 2. -runku. Zob. -unek.
 podbierać.
 podbój, 2. -boju, l. mn. -boje, 2.
 -bojów.
 podbródek, 2. -bródka.
 podburzać.
 podehodzić — zob. chodzić.
 podehoraży, l. mn. -żowie. Od-
 mieniaj jak *leśniczy* — zob.!
 podechwycić — zob. chwycić.
 podechwytywać, -uje, rozk. -uj.
 Zob. -uje.
 podciąć, podetnę, podetnie, pode-
 tną, podciąłem, podciął, -cięła, -cię-

li, -cięły; rozk. podetnij; podciąw-
 szy.
 podciągnąć — zob. ciągnąć.
 podczas, podczas gdy.
 podczaszy, l. mn. -szowie. Odmie-
 niaj jak *leśniczy* — zob.!
 podczaszyna, l. mn. -ny (odmie-
 niaj jak *hrabina* — zob.!).
 poddać — zob. dać.
 poddaństwo.
 podostałkiem, podostałkiem*.
 poddasze, 2. -sza, l. mn. -sza, 2.
 -szy.
 pode czy pod? (pod stołem, pode
 mną, pod Lwowem, pode Lwowem
 i t. d.) — zob. *we czy w?*
 podejmować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
 podejrzany.
 podejrzenie, tych -rzeń.
 podejrzać albo podejrzawać*,
 podejrza albo podejrzawa* (naj-
 znakomitsi współcześni pisarze uży-
 wają obu form, spotykamy je także
 w mowie żywej ogółu).
 podejrzliwie.
 podejrzliwy.
 podejrzawać* — zob. podejrze-
 wać.
 podejście, 2. -ścia.
 podejść, podejść, podejście, pod-
 szedł, podeszli; rozk. podejść, po-
 dejdźcie; podeszłszy. Zob. -szy
 czy -lszy?
 podeprzeć, podeprę, podeprze, po-
 deprą, podparł; rozk. podeprzyj;
 podparłszy. Zob. -szy czy -lszy?
 podeptać — zob. deptać.
 poderznąć — zob. rznąć.
 podeschnąć — zob. schnąć.
 podesłać, podściele, podścielemy,
 podesłał; rozk. podściel. Zob. ślać.
 podeszwa, tej -szwy, tych -szew.
 podgórze, 2. -rza, 3. -rzu, l. mn.
 -rza, 2. -rzy.
 podgryźć — zob. gryźć.
 Podhalanin, 2. -nina, l. m. -lanie,
 2. -lan. Zob. -anin.
 Podhale, 2. -ła, na Podhalu.
 podjadać.
 podjazd, w podejździe.
 podjąć, podejmę, podejmiesz . . .
 podejmiemy, podejma; podjąłem,

podjął, -jęła, -jeli, -jęły; podejmij, także: podejm; podjąwszy. Zob. *jąć*.
podjeżdżać, podjeżdża.
podjudzać.
podkanclerzy, 1. mn. -rzowie. Odmieniaj jak *leśniczy* — zob.
podkleić, podklei. Zob. kleić.
podklejać, podkleja.
podklejony.
podkład, 2. -du.
podkomorzy, 2. -rzego, 6. i 7. -rzym; 1. mn. -rzowie. Odmieniaj jak *leśniczy* — zob.!
podkomorzyna, 1. mn. -ny. Odmieniaj jak *hrabina* — zob.!
podkop, 2. -pu.
podkopywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podkowa, tych podków — ale: podkuwać.
podkóweczka, 3. i 7. -weczce.
podkówka. Zob. -ówka.
podkreślić — zob. kreślić.
podkuć — zob. kuć.
podkuty.
podkuwać.
podłać — zob. lać.
Podlasie, 2. -lasia, na Podlasiu.
podlewać.
podleźć — zob. leźć.
podłoga, tych podłóg — ale: podług = według, stosownie do czego.
podłoże, 2. -ża, 1. mn. -ża, 2. -ży.
podłożyć, -łożymy; rozk. podłóż, -łóście.
podług (= według, stosownie do czego), ale: podłoga, tych podłóg.
podłużny.
podmajstrzy, 2. -majstrzego, 1. m. -majstrzowie. Odmieniaj jak *leśniczy* — zob.!
podminować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podmiot, 2. -tu.
podmówić — zob. mówić.
podmucha, 2. -chu.
podmulić, -muli.
podmurować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podniebienie, 3. -niu, tych -bień.
podniebienny (przymiot. od *podniebienie*); podniebny (= znajdujący się pod *niebem*).
podniebny — zob. podniebienny.

podnieść — zob. nieść.
podnóże, 2. -ża, 1. mn. -ża, 2. -ży.
podnózek, 2. -nózka, 1. mn. -nózki, 2. -nózków.
podobieństwo, tych -bieństw.
podobizna, 3. i 7. -biznie, tych -bizn. Zob. -izna.
podobniusenki — zob. -usienki.
podobniutenki — zob. -utenki.
Podolanin, 2. -nina, 1. mn. -lanie, 2. -lan. Zob. -anin.
Podolanka, tych -nek.
Podole; 2. -ła, na Podolu.
podolski; wyżyna Podolska.
podostatkim *, poddostatkim.
podówczas.
podpatrywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podpatrzeć, podpatrzy, podpatrzył; rozk. podpatrz, -patrzmy, -patrzcie.
podpiąć, podepnę, podepnie, podpiął, podpięta, podpięli; rozk. podepnij; podpiąwszy.
podpierać, podpiera.
podpięty.
podpisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podpora, tych podpór.
podpórka, tych -pórek.
podpułkownik, 1. mn. -cy.
podrażnić (niektórzy mówią i piszą: podrażnić).
podrażniony (niektórzy mówią i piszą: podrażniony).
podrobić (np. bułkę do rosółu); dziel: po-drobić. Zob. drobić.
podrobić (np. pończochę; podrobić świadectwo = sfałszować); dziel: pod-robić. Zob. robić.
podrożeć — zob. drożeć.
podróż, 1. mn. -że, 2. -ży.
podróżnik.
podróżny.
podróżomania, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
podróżować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podrzcęć — zob. drzcęć.
podrzcętnąć.
podrzędny. Zob. *rząd*.
podrzucić — zob. rzucić.
podrzutek, 1. mn. -rzutki.
podrzynać, -rzyna.
podskakiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

podskarbi, 1. mn. -biowie, tych -bich. Odmieniaj jak *leśniczy* — zob.!
podsluchiwać (rzadko: podsluchywać), -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -ywać czy -twać?; 2) -uję.
podstarzały, 1. mn. -rzali.
podstawa, tych -staw.
podstęp, 2. -pu.
podstępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podstoli, 2. -lego, 1. mn. -lowie, 2. -lich. Odmieniaj jak *leśniczy* — zob.!
podstolina, 1. mn. -ny. Odmieniaj jak *hrabina* — zob.!
podstrzydz — zob. strzydz.
podsunąć — zob. sunąć.
podsuwać, -suwa.
podsycać, -sycha.
podsypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podszczuć, -szczuje, -szczuł; rozk. podszczuj.
podszczuwać, -szczuwa.
podszep.
podszewka, tych -wek.
podszyć. Zob. szyć.
podścielać, podścielać — zob. słać, ściele.
podściółka, tych -łek.
podtatrzanski.
podtrzymywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
poduszcząć, poduszczą.
poduszka.
podwajać, -dwajam, -dwaja, -dwajamy, rozk. podwajaj; *podwoić*, -dwoję, -dwoisz, -dwoi, -dwoją, rozk. podwój. Zob. stroić.
podważyć — zob. ważyć.
podwiązka, 3. -wiązce, tych -wiązek. Zob. -ka.
podwizywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podwinać, podwinał, rozk. podwiń, -wińmy.
podwoić — zob. podwajać.
podwoje, tych podwoi, rzadziej: podwojów.
podwojony.
Podwójne spółgłoski — *Spółgłoski podwójne*.
podwójnie.
podwójny.

podwórze, 1. mn. -rza, 2. -rzy.
podwyżka, 3. -wyżce, tych -żek.
podwyższać.
podwyższony.
podziać się, podzieć się, podzieje się, podział się, podzieli się, podzielił się, podziął się; *podziewać się*, *podziewa się*.
podział, w podziale — zob. *dział*.
podziemie (dziel: pod -zie -mie), 1. mn. -mia, 2. -mi.
podziękować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
podźwignąć — zob. dźwignąć.
podżegać (= podniecać, podburzać i t. d.).
poemat, 1. mn. -ty, rzadziej: -ła.
poetyczny, poetycki.
poezya, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
poganim, 2. poganina, 1. mn. poganie, 2. pogan. Zob. -anin.
pogląd, 2. -du.
pognieciony.
pognieść — zob. gnieść.
pogoń, 2. -ni, 1. mn. -nie, 2. -ni; Pogoń (herb).
pogorzeć, pogorzeje, pogorzał, -gorzeli, -gorzały.
pogorzeliśko, tych -lisk.
pograżony.
pograżyć (się), -żymy; rozk. pograż.
pogrożka.
pogruchotać — zob. deptać.
pogryźć — zob. gryźć.
pogrzeb, 2. -bu.
pohamować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
pohaniec, 5. pohańcze! 1. mn. pohańcy, 2. -ców.
pohulać, -hula.
połć, poję, poisz, poi, rozk. pój. Zob. stroić.
pojazd, w pojeździe.
pojać, pojme, pojmiesz. . . pojma, pojał, pojeli; rozk. pojmiij. Zob. *jąć*.
pojedynczy * albo *pojedynczy* (w Galicyi przeważnie: *pojedynczy*).
pojedynkować się, -uje, rozk. -uj się. Zob. -uję.
pojedynczy — zob. pojedynczy.
pojezierze, 2. -rza, 1. mn. -rza, 2. -rzy.
pojęcie, tych -jęć.

pojmować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
pojutrze.
pojutrzejszy.
pokazać — zob. *kazać*.
pokazywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
pokąd, **pokądże**. Zob. *-że*.
pokątny.
pokłócić się — zob. *kłócić się*.
pokłuc — zob. *kłuc*.
pokoik.
pokojówka. Zob. *-ówka*.
pokolenie, temu -niu, tych -leń.
pokonywać, **pokonywam**, -nywasz, -nywa, -nywamy, -nywacie, -nywają; rozk. **pokonywaj**, -nywajcie; **pokonywając**. W sprawie form: **pokonuję**, **pokonuję** i t. d. — zob. *przekonywać*.
pokój, tych **pokojów** albo **pokoi** (w Królestwie Pols. zwykle: **pokojów**, w Galicji częściej: **pokoi**).
pokrótce.
pokryjomu.
pokrzakiwać, **pochrzakiwać**, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
pokrzepiający.
pokrzepić — zob. *krzepić*.
pokrzywa.
pokrzyżować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
Pokucie. 2. -cia, na **Pokuciu**.
pokusa.
pokutować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
Polak, l. mn. -cy.
polakożerca, l. mn. -cy, 2. -ców.
polakożerczy.
polaryzacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
pole, tych **pól**.
poledz, **polegnie**, **poległ**; rozk. **polegnij**; **poległszy**. Zob. 1) *ledz*; 2) *-szy* czy *-lszy*?
polepszać (się), **polepszyć** (się).
Polesie, 2. -sia, na **Polesiu**.
poleski.
polewać, **polewa**.
polewka, tych -wek.
poledwica.
polichromia, 2. i 3. -mii, 4. -mieę.
policya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

policyant, l. mn. -cyanci, 2. -cyan-tów.
policyjny.
Polifem, 2. -ma.
poligamia, 2. i 3. -mii, 4. -mieę.
polihistor, l. mn. -rowie.
Polinezja, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę.
poliniować — zob. *liniować*.
polip, l. mn. -py, 2. -pów.
politechnika.
politeista, 2. -isty, 4. -istę, l. mn. -iści, 2. -istów.
politeizm. Zob. *-izm*.
politura. Zob. *-ura*.
pollituować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
politykomania, 2. i 3. -nii, 4. -nieę.
politykować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
Polka (kobieta narodowości polskiej); *polka* (rodzaj tańca).
polonez, 2. -za; **tańczyć poloneza**.
Polonia, 2. i 3. -nii, 4. -nieę.
polonizm. Zob. *-izm*.
polonizować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
polować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
Polska, w Polsce.
polski.
polszczyć, **polszczy**, -czymy; rozk. **polszcz**, **polszczcie**.
polszczyzna. Zob. *-izna*.
polubić — zob. *lubić*.
polubowny.
połabski (= znajdujący się nad Łabą).
Połaga, 2. -gi, 4. -gę, w **Poładze**.
połknąć, **połknąłem**, **połknął**, **połkneła**, **połknęła**, **połknęły**; rozk. **połknij**.
Połock, 2. **Połocka**.
połocki.
połowa, tych **połów**.
położenie.
położnictwo.
położycie — zob. *łożycie*.
połóg, 2. -łogu.
połów, 2. -łowu.
połówka. Zob. *-ówka*.
południe, ku **południowi** (rzadko: ku **południu**). Zob. 1) *po* **południu**; 2) *przed* **południem**.
połyскуjący.
pomadka, 3. i 7. -madce.

pomadować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
pomaleńku.
pomalować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
pomalutku. Zob. *-utki*.
pomału.
pomarańcza, tych -rańcz.
pomarańczówka. Zob. *-ówka*.
pomazaniec, 5. -zańcze, l. mn. -zańcy.
pomiąć (= zgnieść, zmiąć papier, suknię), **pomnę**, **pomniesz**, **pomnie**, **pomniemy**... **pomną**, **pomią**, rozk. **pomnij**. Porówn. *pomnieć*.
pomidor.
pomieszać — zob. *mieszać*.
pomieszany.
pomieszkanie.
pomiędzy.
pomięty. Porówn. *pomiąć*.
pomimo, **pomimo** to albo **pomimo** tego *.
pomknąć — zob. *mknąć*.
pomnieć (= mieć coś w pamięci), **pomnę**, **pomnisz**, **pomni**, **pomniemy**... **pomną**, **pomnąc**, rozk. **pomnij**. Porównaj: *pomiąć*.
pomnożyć — zob. *mnożyć*.
pomologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
pomorski.
Pomorzanin, 2. -nina, l. m. -rzanie, 2. -rzan. Zob. *-anin*.
Pomorze, 2. -rza, na **Pomorzu**.
pomódz, -może, -mogłem, -mógł; rozk. **pomóż**, **pomóście**; **pomógliszy**. Zob. 1) *módz*; 2) *-szy* czy *-lszy*?
pomór, 2. -moru.
pompa, tych **pomp**. Zob. *om*, *on*.
pompacyjny. Zob. *om*, *on*.
Pompei (nieodm.); piszą także: **Pompeja**, 2. i 3. -pei, 4. -peję i t. d.
pompejański.
Pompejusz, 2. **Pompejusza** (rzadziej: **Pompeju**).
pompon, l. mn. -ny. Zob. *om*, *on*.
pompować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *om*, *on*; 2) *-uję*.
pomruk, 2. -ku.
pomścić — zob. *mścić się*.
pomyśle, tych **pomyj**.
pomyśl, w **pomyśle**, l. mn. **pomyśle**.

pomyśleć, **pomyślmy** (prawdło — zob. *imy*, *-ymy*), **pomyślał**, **pomyśleli**, rozk. **pomyśl**, **-myślmy**, **-myście**. Porówn. *myśleć*.
pomyślnie, st. w. -niej.
pomyślność, 2. -ści.
pomyślny.
ponad.
poncz, 2. -czu. Zob. *om*, *on*.
ponęta, tych -nęć.
ponętny.
poniedziałek, -działku.
poniekąd.
ponieść — zob. *nieść*.
ponieważ.
poniewierać, -wiera.
poniżać.
poniżej.
poniżyć, **poniżymy**.
ponosić — zob. *nosić*.
ponowić, -nowimy; rozk. **ponów**.
pons, 2. -su. Zob. *om*, *on*.
ponsowy. Zob. *om*, *on*.
ponton, 2. -nu. Zob. *om*, *on*.
pontyfikat, 2. -tu. Zob. *om*, *on*.
ponury.
pończocha, 3. i 7. -sze, tych **pończoch**.
poobiedni, -nia, -nie (rzadziej: **poobiedny**, -na, -ne).
poobrywać (dział: **po-ob-ry-wać**).
popaść, **popadnie** — zob. *paść*.
popaść, **popasie** — zob. *paść*.
popatrzeć albo **popatrzeć**, **popatrzemy**, **popatrzyłem** albo **popatrzalem**, **popatrzył** albo **popatrział**, **popatrzyła** albo **popatrzała**; rozk. **popatrz**, **popatrzcie**. Wszystkie powyższe formy są w powszechnym użyciu, spotykamy je także w dziełach znakomitych pisarzy współczesnych. Zob. *patrzeć*.
popęd, 2. -du.
popędliwy.
popierać.
popiersie, 2. -sia, l. m. -sia, 2. -si.
popijać.
popiół, -piołu.
popisywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
popod.
popołudnie, 2. -dnia — zob. *po* **południu**.
popołudniowy — zob. *po* **południu**.

poproszony.

popruć — zob. pruć.

popruty.

poprzeć, poprę, poprze, poparł; rozk. poprzyj; poparłszy. Zob. -szy czy -lszy?

popzedni.

(poprzek); na poprzek.

poprzekształcać. Zob. kształt.

poprzec.

poprzysiądz — zob. przysiądz.

popstrzyć — zob. pstrzyć.

popularny.

popularyzować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

pora, tych pór.

porazić — zob. razić.

porażka, 3. i 7. porażce, tych porażek.

porażony.

porąbać — zob. rąbać.

porąbany.

porcelana.

porcelanowy.

porcyą, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

poręcz, tej poręczy, na poręczu (rzadko: to poręcze, na poręczu).

poręczyciel, tych -li.

pornografia, 2. i 3. -fii, 4. -fie.

porohy (dnieprowie).

porosły, porośnięty — zob. rósć.

porozstawiać, -stawia.

porozsuwać, -suwa.

porozumieć się — zob. rozumieć.

poród, 2. porodu.

porównywać, porównywać, -nywasz, -nywa, -nywamy, -nywacie, -nywają; rozk. porównywaj, -nywajcie; porównywając. Podobnie: dorównywać, wyrównywać . . .

Uwaga. W dziennikarstwie galicyjskim i w tamtejszej mowie potocznej spotykamy bardzo często formy: porównuję (dorównuję, wyrównuję . . .), -nujesz, -nuje . . . -nują; porównując; rozk. porównuj, -nujcie. Niekiedy spotykamy tam także mieszańce form pierwszych i drugich: porównywuję (dorównywuję, wyrównywuję . . .), -nywujesz, -nywuje . . . -nywują; porównywując; rozk. porównywuj, -nywujcie. Na niwie języka książkowego pojawiają się

te formy rzadko, stwierdziliśmy jednak, że liczba ich (zwłaszcza form krótszych: porównuję . . .) stale wzrasta.

portret, l. mn. -ty.

Portugalezyk, l. mn. -czycy.

Portugalia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.

portugalski.

portyer, l. mn. -rzy, 2. -rów.

portyera, l. mn. -ry, 2. portyer.

poruczyć, poruczmy; rozk. porucz, poruczcie.

porządek, 2. -rządku. Zob. rząd.

porządkować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; 2) rząd.

porządny. Zob. rząd.

porzecz, 2. -cza, l. m. -cza, 2. -czy.

porzeczka (krzew), 3. i 7. -rzeczce. Porówn. pożyczka.

porznać — zob. rznąć.

posadzka, 3. i 7. -sadzce, tych posadzek. Zob. -cka czy -dzka?

posażny.

posąg, 2. -gu.

posążek, 2. -sążka.

Posejdon — zob. Pozejdon.

poselstwo, tych poselstw (ale: posyłać — zob.!).

poseł (ale: posyłać, nie: posełać!), l. mn. posłowie.

posesya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.

posepny.

posiać, posiali. Zob. siać.

posiąść — zob. siaść.

posiew, 2. posiewu.

posiwały — zob. posiwieć.

posiwieć, posiwieje, posiwiał, posiwili (ale: posiwiały starzec, l. m. posiwiali starcy).

posłać, posłę, pošlesz, pošle, pošlemy, pošlecie, pošlą; rozk. pošlij, pošlijmy, pošlijcie (nie: pošzlę, pošzlesz, pošzle . . . pošzlą, pošlej, pošzlij, pošzlej, pošzlijmy, pošzlijcie). Zob. posyłać.

posłać (np. łózko), pošciele. Zob. słać, ściele.

posłanec, 5. pošłańcze! l. mn. pošłańcy.

posłannictwo, tych pošłannictw.

posługa, tych pošług.

posługiwać się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

posłużyć — zob. służyć.

posmutniały — zob. posmutnieć.

posmutnieć, posmutnieje, posmutniał, posmutnieli (ale: posmutniały chłopiec, l. mn. posmutnieli chłopcy).

pospiech albo pošpiech.

pospiesznie albo pošpiesznie, st. w. -niej.

pospieszny albo pošpieszny.

pospieszyć albo pošpieszyć. Zob. spieszyć.

pospołu.

pospółstwo.

posrebrzać, -srebrza.

postać, l. mn. postaci, w żywej mowie ogółu i w dziełach nowszych pisarzy często: postacie.

postarzały — zob. postarzeć się.

postarzeć się, postarzeje się, postarzał się, postarzeli się (ale: postarzały robotnik, l. mn. postarzali robotnicy).

postępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

postny.

postój, 2. -stoję, tych -stojów.

postrzał.

postrzedz, częściej: spostrzedz — zob.!

postrzelony.

postrzydz — zob. strzydz.

postrzyżyny, tych -zyn.

postulat, l. mn. -ty*, rzadko: -ta*.

postument, l. m. -ty, rządziej: -ta. Zob. -ment.

posunąć — zob. sunąć.

posyłać (nie: posełać), pošyla. Zob. wysyłać.

posyłać (nie: posełka). Zob. wysyłać.

posypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

poszczególny.

poszukiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

poszwa, tych poszew.

pościć, pošczę, pošcimy; rozk. pošciel, tych -li. [pość.

poślad, 2. -du.

pośliznąć się, pošliznę się, -śliżnie się, -śliżniemy się, -śliżną się; pošliznął się, -śliżnęła się; rozk.

pośliznij się; pošliznąwszy się (rzadziej: pošlizgnąć się, pošlizgnę się, pošlizgnie się i t. d.).

poślubić, -ślubimy; rozk. pošlub, pošlubcie.

pošpiech albo pošpiech.

pošpiesznie albo pošpiesznie, st. w. -niej.

pošpieszny albo pošpieszny.

pošpieszyć albo pošpieszyć. Zob. spieszyć.

pośredni, -nia, -nie.

pośrodku.

pośród.

poświadczanie, 2. -nia, tych -czeń.

poświadczyc, pošwiadcymy, rozk. pošwiadc, -šwiadcymy, -šwiadcicie (dziel: po-šwiad-czyć, po-šwiadcymy, po-šwiadc-cie).

potakiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

potakująco.

potas (pierwiastek chem.), 2. -su;

potaż (związek chem. potasu), 2. -żu.

potaż — zob. potas.

potąd.

potem; po tym, po tem; po temu.

a) Teraz czytaj, potem będziesz pisał; b) zaraz po tym wypadku (po tem zdarzeniu) wyjechałem; c) mam środki po temu (= odpowiednie); jest pora po temu (= stosowna).

potentat, l. mn. -ci. Zob. em, en.

potęga, tych -tęg.

potęgować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

potępieniec, 5. -pieńcze! l. mn. -pieńcy.

potężnie, st. w. -niej.

potężnieć, pošężnieje.

potężny.

potknąć się, pošknie się, pošknął się, pošknęła się; rozk. pošknij się.

poto (=w tym celu); np. nie przyszedłem poto, by się z tobą kłócić. Pisz oddzielnie: przyszedłem po to pudło.

potoczysto albo potoczyście.

potrochu — w języku literackim częściej: potrosze. Zob. trochę.

potroić, poštroję, -troisz, -troi, rozk. poštrój. Zob. stroić.

potrosze (nie: potroszę) — zob. trochę.

potrójny.
 potrzask, 2. -sku.
 potrzebować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
 potrzeć, potrę — zob. trzeć.
 potulny.
 potwarz, 1. mn. -rze, tych -rzy. Zob. rz, ź, uw. 4. d.
 potwór, 2. -tworu albo -twora.
 poufały.
 poufny.
 poważać, -waza; poważany.
 poważny.
 poważyc się (= śmieć, ośmielić się), -żymy się; rozk. poważ się, poważcie się.
 powątpiewać.
 powiat, w powiecie.
 powidło, częściej w 1. mn. powidła, 2. -deł.
 powiedzieć, powiem, -wiesz, -wie, -wiemy, -wiedzą; rozk. powiedz, -wiedźcie.
 powierzać.
 powierzchnia, tych -ni.
 powierzyć — zob. wierzyć.
 powieściopisarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
 powieść, 2. -ści, 1. m. -ści, 2. -ści.
 powieść (się), powiedzie (się) — zob. wieść.
 powietrze.
 powietrzny.
 powieźć, powiezie — zob. wieźć.
 powiększać.
 powijają.
 powinien, -winna, -winno, 1. mn. powinny, powinny (nie: powinne). Porówn. *winien*.
 powinszować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
 powlec — zob. wlec.
 powlekać.
 powłoka, tych -włok.
 powłóczysty.
 powoli.
 powoływać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
 powozić — zob. wozic.
 powód (= przyczyna), 2. powodu; powód (= osoba oskarżająca), 2. powoda.
 powódz, 1. mn. -dzie, 2. -dzi.
 powój, tego -woju, tych -wojów.

powóz, 2. -wozu.
 powrotny.
 powrozek — zob. powrózek.
 powróćle — zob. wrócić.
 powrosło, tych powróseł.
 powrót, 2. -wrotu.
 powróż, 2. -wroza albo -wrozu.
 powrózek, 2. -wrózka — albo: powrozek, 2. -wrozka (w Galicji prawie powszechnie: powrózek).
 powstrzymywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
 powszedni, -nia, -nie.
 powściągliwy.
 powściągnąć, powściągnę, -nie; powściągnął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły (w języku literackim bardzo rzadko: powściągnął, powściągnęło, powściągnął, powściągnęły); rozk. powściągnij, -nijcie; powściągnąwszy.
 powtarzać.
 powtóre — zob. po pierwsze.
 powtórnie.
 powtarzać.
 powtórzyć, -rzymy; rozk. powtórz.
 powyżej.
 powyższy.
 powziąć, powezmę, powezmie, powezmiemy, powezmą; powziął, -wzięła, -wzięli; rozk. powezmij. Zob. 1) *wziąć*; 2) *jąć*.
 poza (domem).
 pozagrobowy.
 pozaszkolny.
 pozawczoraj.
 pozawczorajszy.
 pozazdrościć — zob. zazdrościć.
 pozbyć się, pozbędę się, -zbędzie się, rozk. pozbađ się, -zbađcie się.
 podejmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
 Pozejdon*, piszą także: Posejdon, 2. -na.
 poseszywać, poszyszać.
 pozew, 2. pozwu, 1. mn. pozwy, 2. pozwów.
 poziomka, tych -mek.
 Poznań, w Poznaniu.
 Poznańczyk, 1. mn. -czycy.
 poznański.
 Poznańskie; pochodzę z Poznańskiego, mieszkam w Poznańskim.
 pozor, 2. -zoru.
 poszyszać, poseszywać.

pozwać, pozwę, -zwiesz, -zwie . . . -zwa, rozk. pozwij.
 pozwolić, pozwolimy, rozk. pozwól.
 pozycya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
 pozytywizm. Zob. -izm.
 pożar, w pożarze.
 pożarty, -ta, -te.
 pożądać. Zob. *żądać*.
 pożądaný.
 pożądlivy. Zob. *żądać*.
 pożegnać.
 pożerać.
 pożoga.
 pożółkły, -ła, -łe; 1. mn. pożółkli, -łe.
 pożółknąć, pożółknie, pożółkł, pożółkła, pożółkli, pożółkły.
 pożreć — zob. żreć.
 pożuty (pokarm).
 pożycie, 2. -cia.
 pozycać.
 pożyczalnia, tych -czalni, rzadziej: -czalń.
 pożyczka (= dług, rzecz pożyczona). Porówn. *porzeczka* (krzew).
 pożyzyć, -czymy, rozk. -życz, -życzcie.
 pożyć, pożyje; rozk. pożyj.
 pożyteczny.
 pożytek.
 pożywać, pożywa.
 pożywienie.
 pożywny.
 pójść, pójde, pójdzie, poszedłem, poszedł, poszła, poszliśmy, poszliście, poszli; rozk. pójdz, pójdzie; poszedzły. Zob. -szy czy -lszy?
 póki.
 pół; pół metra.
 pół do pierwszej albo wpół do pierwszej, pół do drugiej albo wpół do drugiej i t. d.
 półcień, 1. mn. -nie, 2. -ni albo -niów.
 półczwarta (metra, jabłka), półczwartej (szklanki) — zob. półtora.
 półdarmo.
 półdwanasta (metra, jabłka), półdwanastej (szklanki) — zob. półtora.
 półdziesiąta (metra, jabłka), półdziesiątej (szklanki) — zob. półtora.

półdziewięta (metra, jabłka), półdziewiętej (szklanki) — zob. półtora.
 półgębkiem (mówić).
 półgłosem.
 półgłówek, 1. mn. -główki, 2. -główków.
 półka, tych półek.
 półkole, 2. -ła, 1. mn. -ła, 2. -li.
 półkoszek, 2. -koszka, 1. m. -koszki, 2. -ków.
 półkoszulek, 2. -szulka, 1. m. -ki, 2. -ków.
 półksiężyc, 1. mn. -ce, 2. -ców.
 półkula, 1. mn. -kule, 2. -kul.
 półmisek, 2. -miska, tych -sków.
 półnagi.
 północ.
 północno-wschodni.
 północny.
 półokragły.
 półosma (metra, jabłka), półosmej (szklanki) — zob. półtora.
 półpięta (metra, jabłka), półpiętej (szklanki) — zob. półtora.
 półrocze, 1. mn. -cza, tych -czy.
 półroczny.
 półsiodma (metra, jabłka), półsiodmej (szklanki). Zob. półtora.
 półskórek, 2. -skórka.
 półszosta (metra, jabłka), półszostej (szklanki). Zob. półtora.
 Półtawa, 2. -wy.
 półtora. Rodzaj męski i nij. półtora, rodzaj żeński: półtoręj (formę *półtory* spotykamy rzadko w dziełach współczesnych pisarzy). Półtora metra, jabłka; po półtora miesiącu, przed półtora miesiącem; po półtoręj godzinie, przed półtorą godziną. Tak samo odmieniają się: półtrzecia (metra, jabłka), półtrzeciej (minuty); półczwarta, półczwartej; półpięta, półpiętej; półszоста, półszostej; półsiodma, półsiodmej; półosma, półosmej; półdziewięta, półdziewiętej; półdziesiąta, półdziesiątej; półdwanasta, półdwanastej i t. d. W Królestwie Pols. mówi i pisze bardzo wielu: półszosta, półszostej, półsiodma, półsiodmej, półósma, półósmej . . .
 półtoramiesięczny.
 półtrzecia (metra, jabłka), półtrzeciej (szklanki) — zob. półtora.

półwysep, 2. -spu, tych -spów. Nazwy półwyspów piszemy wielką literą: półwysep Duński, półwysep Arabski i t. d.

póty.

późno, st. w. później.

prababka, 2. -babki.

pracować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

prac, piórę, pierzesz . . . piorą, piorąc; rozk. pierz, pierzcie.

Praga, praski (nie: prazki, pragski). W sprawie pisowni przymiotników takich jak: haski (Haga), ryski (Ilyga), norweski (Norwegia) i t. d. — zob. s, ś czy z, ź? uw. 5. **Praksyteles**, rzadziej: Praxyteles*. Zob. ks, gz czy x?

praktykant, 5. i 7. -kancie, 1. mn. -kanci.

pralnia, tych pralni.

praski — zob. Praga.

prasować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

prastary.

prawdomówność, **prawdomówność** (w Królestwie Pols. mówią i piszą przeważnie: **prawdomówność**, w Galicji częściej: **prawdomówność**) Zob. mowca.

prawdomowny, **prawdomówny** (w Królestwie Pols. mówią i piszą przeważnie: **prawdomówny**, w Galicji częściej: **prawdomowny**). Zob. mowca.

prawdomówność — zob. **prawdomowność**.

prawdomówny — zob. **prawdomowny**.

prawdopodobieństwo, tych -bieństw.

prawodawczyni, 4. -czynię (nie: -nią *), 1. mn. -nie, 2. -czyn. Zob. bogini.

prawodawstwo, tych -dawstw.

prawosławie, 2. -wia.

Praxyteles * — zob. Praksyteles.

Prażanin, 2. -nina, 1. mn. Prażanie, 2. -żan. Zob. -anin.

prażnik, 2. -ka.

prażucha, 3. i 7. prażusze.

prażyć, prażymy; rozk. praż, prażcie.

prąd, 2. prądu.

prażek — zob. prażka.

prażka, tej prażki, tych prażek; **prażek**, tego prażka, tych prażków.

prażkowany, prażkowaty.

precyzoza (b. rzadko: precyzozy), 2. -zów.

preczyza, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę.

prefektura. Zob. -ura.

preferans, 1. mn. -se. Zob. -ans.

prefiks, 2. -ksu, 1. mn. -ksy, 2. -ksów. Zob. ks, gz czy x?

prelegent, 1. mn. -genci. Zob. 1) *ge czy gie?* 2) -ent.

prelekcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

preliminarz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.

preludium, te -dya, tych -dyów. Zob. gimnazjum.

premia — zob. premium.

premiera, 2. -ry, tych -mier.

premissa (rzadziej: *premissa*, chociaż po łac. *praemissa*), tych *premis*. Zob. Spółgłoski podwójne.

premium (z łac. *praemium*), w liczbie pojed. nieodm.; 1. mn. -mia, 2. -miów; forma mniej prawidłowa, ale dosyć często używana: *premia*, tej -mii, tę -mie, tę -mie, tych -mii.

prenumeracja, 1. mn. -rzy albo -rowie.

prenumerować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

preparacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

prerye, 2. -ryi.

Presburg, presburski — zob. Presburg.

presya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.

Preszbürg, Presburg, preszburski, presburski (wszystkie formy w użyciu) — zob. Petersburg.

pretendent, 1. mn. -denci. Zob. *em, en*.

pretensya, tej -syi, tę -syę, tych -syi. Zob. *em, en*.

pretoryanin, 2. -ryanina, 1. mn. -ryanie, 2. -ryanów, rzadko: ryan (forma prawidłowa). Zob. -anin.

pretoryański.

prezbiterium, 1. m. -rya, 2. -ryów. Zob. gimnazjum.

prezent, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta. Zob. -ent.

prezes, 1. mn. -sowie, rzadziej: -si.

prezesostwo. Zob. -stwo czy -stwo?

prezesowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.

prezesowna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. szewcówna.

prezydent, 1. mn. -denci. Zob. -ent.

prezydentowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.

prezydialny.

prezydium, 1. mn. -dya, 2. -dyów. Zob. gimnazjum.

prekik.

prędko, 1. mn. prędcy; st. w. prędszy, 1. mn. prędsi.

prędko, st. w. -dzej.

prędziutko. Zob. -utki.

pręga, tych pręg (rzadko: prąg).

pręgiarz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.

pręt, 2. -ta.

prężność, 2. -ści.

prężyc (się), prężymy; rozk. pręż, prężcie.

prężierz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.

problemat, 1. m. -ty, rzadziej: -ta.

probostwo, tych -bostw.

proboszcz, 1. mn. -cze albo -czowie, tych -czów.

procedura, tych -dur. Zob. -ura.

procent, 7. -cencie, 1. mn. -ty albo -ta.

procentować się, procentuje się. Zob. -uję.

proces, 1. mn. -sy.

procesować się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

procesya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.

prochownia, tych -ni.

producent, 5. i 7. -cencie, 1. mn. -cenci. Zob. -ent.

produkcja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

produkt, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta.

profanacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

profesor, 1. mn. -rowie albo -rzy. Zob. -or.

profesorowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.

profesura. Zob. -ura.

program, 2. -mu, 1. mn. -my.

projekt, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta.

proklamacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

prokurator, 1. m. -rowie albo -rzy. Zob. -or.

prokuratoria, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.

proletaryat, 2. -tu.

proletaryusz, 1. mn. -sze, 2. -szów albo -szy. Zob. -usz.

Prometeusz, 2. -sza.

promocja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

propedentyka.

propinacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

propinacyjny.

proporcja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

proporcjonalny.

proporzec, 2. -porca, 1. mn. -ce, 2. -ców.

propozycja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

protocok, tych -roctw.

protokini, 4. -nię (nie: -nią *), 1. mn. -nie, 2. -kiń. Zob. bogini.

prorokować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

prosektoryum, te -rya, tych -ryów. Zob. gimnazjum.

prosiątko, 3. -ku, 1. mn. -ka, 2. -tek.

prosić, prosimy (nie: *prosiemy*); **prosię** — zob. *-imy, -ymy*), rozk. **proś**, **prośmy**, **proście**.

prosię, 2. -sięcia, 3. -sięciu, tych -siał. Zob. *kurczę*.

proskrypcja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

proskrypcyjny.

prospekt, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta.

prostactwo.

prostokąt, 2. -ta.

prostokątny.

prostolinijny.

prostować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

prosty, st. w. **prostszyszy**, **najprostszyszy** (we współczesnym języku literackim b. rzadko: **prościejszy**, **najprościejszy**).

przedpołudniowy — zob. przed południem.
przedpotopowy.
Przedrostek. 1) Przyimek *z (s)* jako przedrostek — zob. *s, s* czy *z, ź?* 2) *wes- wes-* czy *wz-, ws-?* w wyrazach takich, jak *wesbrać, wesprzeć, wzdąć, wsparty* i t. p. — zob. *wes-, wz-.* 3) Zob. *bez-, roz-.* 4) W sprawie pisowni przedrostków *kom, kon* w wyrazach obcych i przyswojonych — zob. *em, en* . . .
przedruk. 2. -ku.
przebrać (się) — zob. *drzeć.*
przedrzeźniać, -drzeźnia; rozk. -drzeźniaj.
przedsiębiorca (w języku literackim rzadko: przedsiębiorca), 1. mn. -cy.
przedsiębiorczość (w języku literackim rzadko: przedsiębiorczość).
przedsiębiorczy (w języku literackim rzadko: przedsiębiorczy).
przedsiębiorczyni (w języku literackim rzadko: przedsiębiorczyni), 4. -nię (nie: -nią *), 1. mn. -nie, 2. -czyni. Zob. *bogini.*
przedsiębiorstwo. tych -biorstw (w języku literackim rzadko: przedsiębiorstwo, tych -bierstw).
przedsiębrać, przedsiębiorę. Zob. *brać.*
przedsięwziąć, przedsięwzmem, -weźmie, -weźmiemy, -weźmą; przedsięwziął, -wzięła, -wzięli, -wzięły. Zob. *wziąć.*
przedsięwzięcie, 2. -cia, tych -wzięć.
przedsionek albo przysionek (oba wyrazy od kilku wieków w użyciu), 2. -ka.
przedstawiciel, tych -li.
przedślubny.
przedśmiertny.
przedtem (= pierwiej, dawniej) — ale: przed tem oknem.
przedwczesny — zob. *bolesny.*
przedwcześnie.
przedwzoraj.
przedwzorajszysy.
przedwieczny.
przedwstępny.
przedwyborczy.

przedział. 2. -łu, 7. w przedziale. Zob. *dział.*
przedzierzgnąć się, przedzierzgnąć się; -dzierzgnął, -dzierzgnął; -dzierzgnij, -dzierzgnij się.
przedziurawić, -wimy; rozk. -dziuraw.
przejąć — zob. *giąć.*
przeгляд. 2. -du.
przegniły. -ła, -łe.
przegrana. 2. i 3. -nej, 4. -ną, 1. mn. -ne, 2. -nych.
przegroda, tych -gród.
przegródka. 3. i 7. -gródce, tych -gródek.
przegryźć — zob. *gryźć.*
przegub. 2. -bu.
przeholować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje.*
przeholać.
przeinaczyć, -czymy, rozk. -nacz.
przeistoczyć, -czymy; rozk. *przeistocz.*
przejazd, w przejeździe.
przejażdżka. 2. -jażdżki, 3. -jażdżce, tych przejażdżek.
przejąć, przejmę, przejmimy, przejmą; przejąłem, -jął, -jęła, -jęli; przejmij. Zob. *jąć.*
przejeżdżać, -dza.
przejmować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje.*
przejmujący.
przejrzały (= za wcześniej dojrzały); młodzieniec przejrzały, 1. mn. młodzieniec przejrzały (nie: przejrzały).
przejrzeć (=przeniknąć wzrokiem, odzyskać wzrok), przejrzę, przejrzy, przejrzał, przejrzała, rozk. przejrzyjcie, przejrzyjcie.
przejrzysty.
przejrzyste.
przejsięcie, 2. -ścia, tych przejść.
przejsięcie, przejdę, przejdzie, przeszedłem, przeszedł, przeszli; przejdź, przejdźmy, przejdźcie; przeszedłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*
przekaz, 2. -zu.
przekąs. 2. -su, z przekąsem.
przekąska. 3. i 7. -kąsce, tych -sek.
przekątna. 2. -nej, 4. -ną, 1. mn. -ne, 2. -nych; rzadziej: przekątnia, 2. -ni, 4. -nię, 1. mn. -nie, 2. -ni.

W Galicyi częściej: przekątnia, 2. -ni i t. d.
przekląć — zob. *kląć.*
przekleństwo, tych -kleństw.
przekłęty.
przekłuć — zob. *kłuć.*
przekłuty.
przekłuwac, -kłuwa.
przekomarzać się (z kim), -marza się.
przekonywać, przekonywam, -nywasz, -nywa, -nywamy, -nywacie, -nywają; przekonywając; rozk. *przekonywaj, -nywajcie.* Podobnie: *do-konywać, pokonywać, wykonywać.*
Uwaga a) W potocznej mowie galicyjskiej i w tamtejszym języku dziennikarskim spotykamy bardzo często formy: przekonuję (dokonuję, pokonuję, wykonuję), -nujesz, -nuje . . . -nują; przekonując; rozk. *przekonuj, -nujcie.* b) Niekiedy spotykamy tu także mieszańce form pierwszych i drugich: przekonuwuję, -nywujesz, -nywuje . . . -nywują; przekonuwując; rozk. *przekonuwuj, -nywujcie.* — W poprawnym języku książkowym pojawiają się te formy rzadko, stwierdziliśmy jednak, że liczba ich (zwłaszcza form krótszych: przekonuję . . . przekonują i t. d.) stale wzrasta.
przekonywający. Porówn. *przekonywać.*
przekopywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje.*
(przekor) — zob. *na przekor.*
przekreślić — zob. *kreślić.*
przekroić — zob. *kroić.*
przekrój, 2. -kroju, tych -jów.
przekształcić — zob. *kształcić.*
przekupień. 2. -kupnia, 1. m. -nie, 2. -niów.
przekupka.
przekupstwo, tych -kupstw.
przekwitnąć — zob. *zakwitnąć.*
przełać — zob. *lać.*
przełatywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje.*
przełać się — zob. *przeleknąć się.*
przelewać.
przelewki; nie przelewki (= nie żarty).

przeleźć — zob. *leźć.*
przeleknąć się (rzadziej: *przeleć się*), *przeleknę się, -lekniesz się, -lekniesz się . . . -lekną się; przeleknę się, -leknę się; rozk. przeleknij się.* Podobnie: *uleknąć się* (b. rzadko: *ułać się*), *zleknąć się* (b. rzadko: *złać się*), *uleknę się, zleknę się* i t. d.
przeleźć, 2. -czy, 1. mn. -cze, 2. -czy.
przeleknąć, *przelekniesz, przeleknę, przeleknęła, przeleknęli;* rozk. *przeleknij.*
przełożona, 2. i 3. -nej, 4. -ną, 1. mn. -ne.
przełożony. 1. mn. -zeni.
przełożyć — zob. *łożyć.*
przemarzły, *przemarznięty* — zob. *zamarznąć.*
przemarznąć — zob. *zamarznąć.*
przemarznięty, *przemarzący* — zob. *zamarznąć.*
przemazać — zob. *mazać.*
przemądry.
przemądrali. 1. mn. -drzali.
przemienić. -mienimy; rozk. -mień, -mieńmy.
przemierzły (wymawiaj: *przemierzły*).
przemieszkiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje.*
przemknąć (się) — zob. *mknąć.*
przemoc, 2. -cy.
przemoknąć — zob. *zamoknąć.*
przemowa, tych -mów.
przemóżny (= *potężny*).
przemódz, *przemóże, przemogłem, przemógł, rozk. przemóż, przemóźcie.* Zob. *módz.*
przemówić — zob. *mówić.*
przemrożony.
przemysł, 2. -słu.
Przemysław, 2. -wa.
przemysłowiec. 1. mn. -słowcy.
Przemysł, 2. -sła; *przemysli.*
przemysłnie.
przemysłny.
przemysłnictwo.
przenajświętszy.
przenieść — zob. *nieść.*
przeniewierca, 1. m. -cy, 2. -ców.
przeniewierstwo, tych -wierstw.
przenigdy.

przeniknąć — zob. zniknąć.
przenocować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

Przenoszenie części wyrazów do następującego wiersza — zob. Dzielenie wyrazów.

przeobrażać się.

przeoczyć, -czymy, rozk. przeocz.
przeor, 5. przeorze! l. mn. -rowie.

przepasać, przepasze, rozk. przepasz, -paszcie.

przepaska, 3. i 7. -pasce, tych -sek.

przepastny, przepaścisty.

przepasywać, -uje; rozk. -uj. Zob. -uje.

przepaścisty, przepastny.

przepaść, l. mn. -ści albo -ście (obie formy w powszechnym użyciu), 2. -ści.

przepaść, przypadnie, przepadł; rozk. przepadnij; przepadłszy. Zob. -szy czy -lszy?

przepatrywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

przepatrzeć, przepatrzemy (prawdło — zob. -imy, -ymy), przepatrzył, -trzyli, -trzyły; rozk. przepatrz, -patrzcie.

przepieprzyć, rozk. -pieprz, -pieprzcie.

przepierzenie, tych -rzeń.

przepierzyć, -rzymy; rozk. przepierz, -pierzcie.

przepiękny.

przepijać.

przepiórka, tych -rek.

przepisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

przepleść — zob. pleść.

przeplacić — przypłacić. A) przypłacić (= zapłacić więcej, niż rzecz warta). Przypłaciłem książkę, płaszcz. B) Przypłacić (= odpokutować). Przypłacił zdrowiem, życiem i t. d. (= stracił zdrowie, życie).

przeplukać — zob. plukać.

przepełnić, przepoławimy (prawdło — zob. -imy, -ymy), rozk. -łówać.

przepona, tych -pon.

przepowiednia, l. mn. -wiednie, 2. -wiedni.

przeprządz — zob. zaprządz.

przeprzągnąć — zob. zaprządz.

przeprzeć, przeprę, przeprze, przeparł; rozk. przeprzyj; przeparszysy. Zob. -szy czy -lszy?

przeprzeć — zob. zaprządz.

przeprzeć — zob. zaprządz.

przepuklina.

przerazić, przerażę, -zimy; rozk. przeraż, -raźcie.

przerazliwie, st. w. -wiej.

przerażliwy.

przerażać.

przerażony.

przerąbać — zob. rąbać.

przerębla (forma rzadziej używana i mniej prawidłowa: *przyrębla*), l. mn. -ręble, 2. -rębli, rzadziej: -rębel.

przerósć — zob. rósć.

przerosnąć — zob. rósć.

przeróbka, 3. i 7. -róbce, tych -bek.

przerósć — zob. rósć.

przeróżnie.

przeróżny.

przerzedzić, -dzimy; rozk. przerzedź, -rzedzcie.

przerznąć — zob. rznąć.

przerznięty.

przerzynać, -rzyna.

przesąd, 2. -du.

przesądny.

przeschnąć, -schnę, -schnie, -schną, przeschnął albo przesechł, przeschnęła, -schło, -schli, -schły (rzadko: przeschnęła, -schnęło, -schnęli, -schnęły); przeschnij; przeschnąwszy. Porówn. *schnąć*.

przesiać, przesiał, przesiali; rozk. przesiej, -siejcie.

przesiadywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

przesiąknąć, przesiąknął albo przesiąknął; rozk. -siąknij.

przesiąkły albo przesiąknięty.

przesiąść się — zob. siaść.

przesłać, prześciele — zob. ślać, ściele.

przesłać, prześle — zob. wysyłać.

przesmyk, 2. -ku. Nazwy przesmyków piszemy wielką literą: przesmyk Koryncki (międzymorze Korynckie), przesmyk Panamski itp.

przespać — zob. spać.

przystanek (= przerwa podczas nauki szkolnej, przedstawienia teatralnego i t. d.); 2. -ku; przystanek (= miejsce, gdzie zatrzymuje się pociąg, tramwaj i t. p.), 2. -ku.

Przystankowe snaki — zob. Znaki pisarskie.

przestarzały, l. mn. przestarzali (pisarze).

przestępca, l. mn. -cy.

przestępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

przestępstwo, tych -stępstw.

przestroga, tych -stróg.

przestrono, przestronno — zob. przestrony.

przestrony, przestronny; przysłówek: przestrono, przestronno (wszystkie te formy spotykamy w dziełach znakomitych współczesnych pisarzy i w mowie żywej ogółu).

(**przestrzał**) — na przestrzał.

przestrzedz — zob. strzedz.

przestrzegać.

przestrzelić — zob. strzelić.

przestrzeń, 2. -ni, l. mn. -nie, 2. -ni.

przestrzeżony.

przestworze — zob. przestwór.

przestwór, 2. -stworu, 6. -stworem, 7. w przestworze, l. mn. -stworzy, 2. -stworów, 7. w przestworach; *przestworze*, 2. -stworza, 6. -stworzem, 7. w przestworzu, l. mn. -stworza, 2. -stworzy, 7. w przestworzach.

przestygnąć — zob. stygnąć.

przesunąć — zob. sunąć.

przesychać (nie: przesechać), przesycha.

przesyłać (nie: przesełać) — zob. wysyłać.

przesyłka (nie: przesełka), l. mn. -syłki, 2. -syłek. Porówn. wysyłać. **przesypywać**, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

przesyć, 2. -tu.

przeszczepić, -pimy; rozk. -szczep, -szczepcie.

przeszkoda, tych -szkód.

przeszłoroczny, -na, -ne.

prześcielać — zob. ślać, ściele.

prześcielać — zob. ślać, ściele.

prześcieradło, tych -deł.

prześcignąć, prześcignął, rozk. -ścignij.

prześladować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

prześladowca, l. mn. -cy.

prześliznąć się, prześliznę się, -śliznie się, -ślizniemy się, -ślizną się; prześliznął się, -śliznęła się; rozk. prześliznij się; prześliznąwszy się (rzadziej: prześlizgnąć się, -śliznę się, -ślizniemy się i t. d.).

przeświecać, -świeca.

prześwietny.

przetkać, -tkaj; rozk. -tkaj.

przetknać, -tknie, przetknął, -tknęła, -tknęli, -tknęły; rozk. przetknij.

przetłumaczyć — zob. tłumaczyć.

przetłumaczyć — zob. tłumaczyć.

przeło.

przetrzasać, -trząsa.

przetrzasać, -trząsnę, trząśnie, -trząsnął, rozk. przetrzásnij; *przetrząść*, przetrzęsę, -trzęsie, przetrząśł; rozk. przetrząś.

przetrzeć — zob. trzeć.

przetrzeć, -bimy; rozk. przetrzecb, -trzebmy, -trzebcie. Porówn. przetrzep, -trzepmy, -trzepcie (od *przetrzepać*).

przetrzepać, rozk. przetrzep, -trzepmy, -trzepcie. Porówn. przetrzecb, -trzebmy, -trzebcie (od *przetrzecbić*).

przetrzemywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

przetwarzać, -twarza.

przetworzyć — zob. tworzyć.

przetwór, 2. -tworu.

przeważnie.

przeważny.

przeważyc — zob. ważyć.

przewidyjący.

przewidywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

przewiercić, -cimy, -wiercił; przewierć, -wierćcie.

przewiesić, rozk. przewieś, -wiesmy, -wiescie. Porówn.: przewieź, -wieźmy, -wieźcie (od *przewieźć*).

przewieść, przewiodę — zob. wieść.

przewietrzyć, -trzymy; rozk. przewietrz, -wietrzcie.

przewiew, 2. -wu.

przewiewać, -wa.

przewieść, przewiozę (zob. *wieźć*), rozk. przewieź, -wieźmy, -wieście. Porówn.: przewieś, -wieśmy, -wieście (od *przewieście*).

przewijać, -wija.

przewlec — zob. *wlec*.

przewłóczyć — zob. *włóczyć*.

przewodni, -nia, -nie.

przewodnictwo.

przewozić — zob. *wozić*.

przewód, 2. -wodu.

przewódca albo **przywódcą** [forma nieprawidłowa (bo *przewodzić*), ale bardzo często używana], 1. mn. -wódcy. Zob. -ca.

przewóz, 2. -wozu.

przewrotny.

przewrócić — zob. *wrócić*.

przewrót, 2. -wrotu.

przewyższać.

przez czy przez? zob. *we* czy *w?*

przez, przeze mnie, przezeń (=przez niego). Zob. *nań*.

przeznaczny.

przeze czy przez? zob. *we* czy *w?*

przeze — zob. *przez*.

przezeń — zob. *przez*.

przeźrocze * albo **przeźrocze**, 2. -cza, 1. mn. -cza, 2. -czy.

przeźroczy * albo **przeźroczy**-sty.

przezwać — zob. *zwać*.

przezwi, tych -zwisk.

przezyciężyć — zob. *zwyciężyć*.

przeźrocze — zob. *przezrocze*.

przeźroczy — zob. *przezroczy*-sty.

przeżarty.

przeżegnać.

przeżerać, -żera.

przeżreć — zob. *żreć*.

przeżuwać, -żuwa.

przeżyć, -żyje.

przeżyty.

przędza.

przędzalnia, tych -dzalni, rzadziej: -dzalń.

przędz, tych przęseł.

przędzować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

przędz, z przodu; na przędzie albo na przodzie (bez różnicy w znaczeniu).

przytknąć, przytknął, rozk. -nij.

przy: przy mnie, przy nim; przy tym wyrazie, przy tem słowie. Porównaj: *przytem* (= zarazem, nadto i t. p.).

przybiedz — zob. *biedz*.

przybliżyć (się), -żymy, rozk. przybliż, -bliżcie.

przybudować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

przybudówka, tych -wek. Zob. *-ówka*.

przybytek, 2. -bytku.

przychód, 2. -chodu.

przyciasny (= nieco za ciasny), przyciasno (= trochę za ciasno), przydługi, przydługo, przytrudny, przytrudno, przytwardy i t. p.

przyciągnąć, przyciągnę, -ciągnie, przyciągnął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły (w języku literackim bardzo rzadko: przyciągną, -ciągną, -ciągnę, -ciągnęły), rozk. przyciągnij, -nijcie; przyciągnąwszy; przyciągnięty, rzadko: przyciągniony.

przycieś, 2. -si, 1. mn. -sie, tych -si.

przycisnąć, rozk. przyciśnij; przycisniony albo przyciśnięty.

przycupnąć, -cupnie, -cupnął; rozk. -cupnij.

przyczaić się — zob. *czaić się*.

przyczajać się, -czaja się.

przyczem.

przydarzyć się, -darzyło się.

przydech, 2. -dechu. Porówn. *oddech*.

przydeptać — zob. *deptać*.

przydługi — zob. *przyciasny*.

przydługo — zob. *przyciasny*.

przydomek, 2. -domku. Przydomki piszemy wielką literą: Henryk Brodaty, Kazimierz Wielki, Leszek Biały i t. d.

przydrożny, -na, -ne.

przygnębiony.

przygnieść — zob. *gnieść*.

przygoda, tych -gód.

przygodny, -na, -ne.

przygotować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

przygotowywać, przygotowuje, rozk. przygotowuj. Zob. *-uję*.

przygrywka, tych -wek.

przygrzać — zob. *grzać*.

przygrzewać, -grzewa.

przygwoździć, -gwoźdźę, -gwoździ, -gwoźdźa.

przygwoźdzony, -na, -ne; 1. mn. przygwożdżeni, -dżone.

przyimek, 2. -imka, 1. mn. -imki, 2. -imków.

Przymimek. 1) Pisownia *przyimka z (s)* — zob. *s, ś* czy *z, ź*? 2) W sprawie łącznego i oddzielnego pisania *przyimków* — zob. *Pisanie oddzielne i łączne, uw. I*.

przyjaciel, 2. -ciela; 1. mn. przyjaciele, 2. przyjaciół, 3. przyjaciołom (rzadko: przyjacielom), 4. przyjaciół, 5. = 1., 6. przyjaciółmi, rzadziej: przyjaciółmi, w języku książkowym b. rzadko: przyjacielami, 7. w przyjaciółach, rzadko: w przyjacielach.

przyjaciółka, tych -ciółek.

przyjazd, po przyjeździe.

przyjazny, -jazna, -jazne, 1. mn. przyjaźni, -jazne; przysłówek: przyjaźnie.

przyjaźnić — zob. *przyjazny*.

przyjaźni, 2. -jaźni.

przyjąć, przyjmę, przyjmiesz . . . **przyjął**, przyjął, -jął, -jęli, -jęły; rozk. przyjmij, przyjm. Zob. *jąć*.

przyjezdny, 1. mn. -jezdni.

przyjeżdżać, -jeżdża.

przyjście, tych -jęć.

przyjmować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

przyjść, przyjdę, przyjdzie, przyszedł, przyszedli, rozk. przyjdź, przyjdźcie; przyszedłszy. Zob. *-szy* czy *-szy?*

przykleić, -kleję, -klei, -kleił, -klej.

przyklejać, -kleja.

przykleknąć, przykleknął albo przykląkł, -klekła, -klekli, -klekły; rozk. przykleknij; -nawszy, -kląkłszy.

przykład; na przykład.

przykro, st. w. przykrzej.

przykroić, -kroję, -kroisz, -kroi, -kroimy . . . -kroja; przykroił; rozk. przykrój, -kroście; przykroiwszy.

przykrócić, -cimy; rozk. przykróć, -króćcie.

przykry, przykryjszy.

przykrywa, 3. i 7. -krywee, tych -wek.

przykrzyć się, przykrzy się, przykrzyło się.

przykuć — zob. *kuć*.

przykurzony.

przykuły.

przykuwać, -kuwa.

przyłać, -leje, -lali; rozk. przylej. Zob. *lać*.

przylatywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

przyladek, 2. -ładka, rzadziej: -ładku. Nazwy przyladków piszemy wielką literą: przyladek Zielony, przyladek Północny i t. p.

przylepka, tych -pek.

przylgnąć, przylgnął, rozk. przylgnij.

przyłbica, 1. mn. -ce, 2. -lbic.

przyłożyć — zob. *łożyć*.

przymarzać, -marza. Zob. *zamarznąć*.

przymarznąć — zob. *zamarznąć*.

przymierze, 3. -rzu, 1. mn. -rza, 2. -rzy.

przymierzyć — zob. *mierzyć*.

przymieszać (nie: przymięszać).

przymieszka, 3. i 7. -mieszce, tych -szek.

przymilknąć -milknie; **przymilkł**, -milkła, -milkło, -milkli, -milkły (rzadziej: **przymilknął**, -nęła i t. d.); rozk. przymilknij.

Przymiotnik. 1) W sprawie pisowni *przymiotników* takich, jak: ludzki, szwedzki, szkocki, bracki i t. p. — zob. *-cki* czy *-dzki*? 2) *-ski* czy *-wski* w zakończeniu *przymiotników*: królewski, żydowski itp.? — zob. *-stwo*. 3) *-ski* czy *-zki*? (boski, męski, bliżki, niżki i t. p.) — zob. *s, ś* czy *z, ź*? uw. 5. i 6. — 4) W sprawie zakończenia przyp. 4-go *przymiotników* rodz. żeńs. — zob. *ą*. 5) Zakończenie przyp. 6. i 7. 1. poj. i przyp. 6. 1. mn. — zob. *-ym*, *-im*... 6) Pisownia *przymiotników*, utworzonych od nazw geograficznych i imion własnych osób — zob. a) Wielkie litery (uwaga ostatnia); b) Imiona własne cudzoziemskie, uw. II. a. 7) Zob. Rzeczowniki o formie *przymiotnikowej*.

przymknąć, przymknął, -mknęła, -mknęli; rozk. -mknij.
przymówka, 3. i 7. -mówce, tych -wek. Zob. -ówka.
przymrużyć — zob. mrużyć.
przymus, 2. -su.
przymusić, -musimy, -musiś; rozk. przymuś, -muscie.
przynajmniej.
przynależny.
przynęcić — zob. nęcić.
przynęta, tych -nęć.
przynieść — zob. nieść.
przynoblec — zob. oblec.
przyodziać, przyodziewać, przyodział, przyodziewał, rozk. przyodziewaj.
przyodziewać, -dziewa.
przypadek (= zdarzenie), tego przypadku; przypadek (w deklinacji), zwykle: tego przypadku (niektórzy gramatycy używają i w tem znaczeniu formy: przypadku).
przypadkowy.
przypaść, -padnie — zob. paść.
przypatrywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
przypatrzyć się (niektórzy mówią i piszą: przypatrzeć się), -patrzmy się, -patrzył się, -trzyła się, -trzyli się, -trzyły się; rozk. przypatrz się, -patrzy się, -patrzcie się.
przypiąć — zob. piąć.
przypiec — zob. piec.
przypieczetować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
przypieprzyć — zob. pieprzyć.
przypisek, 2. -pisku, tych -pisków.
przypisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
przyplatać się — zob. platać.
przyplacić — zob. przepłacić.
przyplaszczyc — zob. plaszczyc.
przyplływ, 2. -wu.
przypomnieć, przypomnę, -pomnisz, -pomni, -pomnimy (prawdło — zob. -imy, -ymy), -pomną, przypomnial; rozk. przypomnij.
przypowieść, 2. -ści.
przyprószyć — zob. prószyć.
przyprządz — zob. zaprządz.
przyprzagnąć — zob. zaprządz.
przyprzeć, przyprę, -prze, -pra; przyparł; rozk. przyprzyj, -przyjcie; przyparłszy. Zob. -szy czy -łszy?

przyprzegnać — zob. zaprządz.
przyprzegnać — zob. zaprządz.
przyrębla — zob. przerębla.
przyrodni (brat), przyrodnia (siostra), 2. -rodniego, -rodniej.
przyrosnąć — zob. rósć.
przyrost, -rostu.
przyrostek, 2. -rostka (rzadziej: -ku), -rostki, 2. -rostków.

Przyrostek — zob. Zakończenie.

przyroś — zob. rósć.

przyrósć — zob. rósć.

przyrównywać — zob. porównywać.

przyrząd, 2. -rządu, l. mn. -dy. Porówn. *rząd*.

przyrzadzić — zob. rządzić.

przyrzec — zob. rzec.

przyrzeczenie, 2. -nia, tych -czeń.

przyrzekać, -rzeka.

przysądzić — zob. sądzić.

przyschnąć, -schnę, -schnię, -schną, przyschnął albo przyszechł, przyschła, -schło, -schli, -schły (rzadko: przyschnęła, -schnęło, -schnęli, -schnęły); przyschnij; przyschnąwszy. Porówn. *schnąć*.

przyschnięcie, 2. -cia.

przysiądz, przysięgnę, -sięgniesz, -sięgnę . . . -sięgną, przysięgłem, -siągnł, -siągnęła, -siągnli, -siągnły; przysięgnij (rzadziej: przysiąż), przysięgnijcie; przysięgłszy. Zob. a) *Bezokolicznik*, uw. 1.; b) *-szy czy -łszy?*

przysiąść (się) — zob. siaść.

przysięga, tych przysięg.

przysięgły, 6. i 7. -sięgłym; l. mn. -sięgli.

przysionek albo **przedsionek** (oba wyrazy od kilku wieków w użyciu), 2. -ka.

przyskakiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

przysłać, przysła — zob. wysyłać.

przysłowie, 2. -wia, 3. -wiu, l. m. -wia, 2. przysłów albo przysłowi.

przysłówek, 2. -słówka, l. mn. -słówki, 2. -słówków.

Przysłówek. 1) *-sko czy -zko* w zakończeniu przysłówków (zwyczajsko, bosko, ślizko, nizko i t. p.)?—

zob. *s, ś* czy *z, ź?* uw. 5. i 6. —
2) Pisanie oddzielne i łączne przysłówka przeczącego *nie*—zob. Pisanie oddzielne i łączne, uw. IV.—**3)** W sprawie pisowni przysłówków złożonych z przymkami — zob. Pisanie oddzielne i łączne, uw. III.
przysłuchiwać się (rzadko: przysłuchiwać się), -uje się; rozk. -uj się. Zob. 1) *-uję*; 2) *-ywać czy -iwać?*
przysługa, tych -sług.
przysługiwać się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
przysłużyć się, -żymy się; rozk. przysłuż się, -służcie się.
przysmażyć — zob. smażyć.
przysparzać, -sparza.
przyspieszyć albo **przyśpieszyć**, rozk. przyspiesz albo przyśpiesz, -spieszmy albo -śpieszmy.
przysposabiać, -sposabia.
przysposobić, -bimy; rozk. przysposób.
przystanek — zob. przestanek.
przystań, te -nie, tych -ni.
przystąpić — zob. stąpić.
przystępować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
przystoi, przystało.
przystojny, st. w. -niejszy.
przystosować — zob. stosować.
przystrajać, -straja.
przystroić — zob. stroić.
przystrzydz — zob. strzydz.
przystrzyżony.
przysunąć — zob. sunąć.
przysuwać, -suwa.
przyswajać, -swaja; rozk. -swajaj.
przyswoić, przyswoję, -swoisz, -swoi; rozk. przyswój. Zob. stroić.
przysychać (nie: przyszechać), -sycha.
przysyłać (nie: przysęlać) — zob. wysyłać.
przysypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
przyszloroczny, -roczna, -roczne; 2. -rocznego, -rocznej.
przyszłość, 2. -ści.
przyszły, -szła, -szle; l. mn. przyszli, -szle.
przyszpilić, -limy, rozk. -szpil.
przyszwa, 2. -szwy, l. mn. -szwy, 2. przyszw, przyszew.

przyśpieszyć — zob. przyspieszyć.
przyśpiwywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
przyśrubować — zob. śrubować.
przyświecać, -świeca.
przytem (=zarazem, nadto i t. d.). Mój brat jest zdolny, a *przytem* bardzo pilny. Nic nie wie, bo nie był *przytem*. Porówn. *przy*.
przytępić — zob. tępić.
przytępiony.
przytknąć, -tknę, -tknie, przytknął, -tknęła, -tknęli, -tknęły; rozk. przytknij.
przytlumić — zob. tłumić.
przytlumiony.
przytomność, 2. -ści.
przytrudno — zob. przyciasny.
przytrudny — zob. przyciasny.
przytrzeć, przytrę, przytrze, przytarł; rozk. przytrzyj; przytardz. Zob. *-szy czy -łszy?*
przytrzymywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
przytulisko, tych -lisk.
przytulek, 2. -tułku.
przytwardy. Zob. przyciasny.
przywierdzić, rozk. -twierdź, -twierdźcie.
przytyk, 2. -ku.
przywdziać — zob. wdziać.
przywdziewać, -wdziewa.
przywiązać — zob. wiązać.
przywiązywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
przywidzieć się, -widzi się, -widziało się.
przywieść, przywiodę—zob. wieść.
przywieźć, przywiozę—zob. wieźć.
przywiedły. Zob. wędnać.
przywiednąć — zob. wędnać.
przywilej, 2. -ju, l. mn. -je, 2. -jów.
przywlec — zob. wlec.
przywłaszczyć, -czymy; rozk. -właszcz, -właszczcie.
przywodzić — zob. wodzić.
przywoływać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
przywozić — zob. wozić.
przywódca — zob. przewodca.
przywóz, 2. -wozu.
przywrócić — zob. wrócić.

przywrzeć (np. drzwi), przywrę, przywrzesz, przywrze . . . przywrą, przywarł, przywarli, przywrzyj. — *Przywrzeć* (do garnka podczas gotowania się), przywre albo przywrze, przywrą, przywrzał, przywrzało, przywrzyj.
przywykły. -ła, -łe.
przywyknąć, przywykł (rzadziej: przywyknął), przywykła; rozk. przywyknij.
przyzwać, przyzwę, przyzwie, przyzwa, rozk. przyzwij. Zob. zwać.
przyzwoicie. st. w. -ciej.
przyzwoity.
przyzwolić, przyzwolimy (prawidł. — zob. *imy, ymy*), rozk. przyzwól, -zwólcie.
przyzwyczaić (się), przyzwyczaję, -czaisz, -czai, -czaimy . . . -czają; przyzwyczaił; rozk. -czaj.
przyzwyczajać (się), -czaja; rozk. -czajaj.
przyżółknąć — zob. pożółknąć.
psalm, 2. -mu.
psalm ody, tej -dyi, tę -dyę, tych -dyi.
psalterz, tych -rzy albo -rzów.
pseudoklasyzm, 2. -zmu. Zob. *-izm*.
pseudoklasyczny.
pseudonim, 2. -mu, 1. mn. -my, -mów.
psi, psia, psie (przymiotn. od *pies*).
psiarnia, tych psiarni, rzadziej: psiarni.
psikus, 2. -sa, 1. mn. -sy, 2. -sów. Zob. *-us*.
psisko, 3. psisku, 1. mn. psiska, 2. psisków.
Psków, ku Pskowu. Zob. *-ów*.
psota, tych psot.
ps!
pstrąg, 2. -ga.
pstry.
pstrzyć, pstrzy, pstrzył, rozk. pstrzyj.
psuć, psuje, psuł; rozk. psuj.
Psyche, nieodmienne — albo; 2. Psyche, 3. Psyche, 4. Psyche, 5. Psycho! 6. Psychą, 7. w Psyche.
psychiatra, 2. -try, 3. -trze, 4. -trę; 1. mn. -trzy, -trowie, 2. -trów.
psychiatria, 2. i 3. -tryi, 4. -tryę.

psychiczny.
psycholog, 1. mn. -gowie, -dzy.
psychologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
psz . . . czy *prz* . . . ? (pszenica, przeniesie i t. d.) — zob. *sz czy rz?*
pszczelnictwo Zob. *sz czy rz?*
pszczelny. Zob. *sz czy rz?*
pszczoła, w pszczole, tych pszczół. Zob. *sz czy rz?*
pszczołka, tych -łek. Zob. *sz czy rz?*
pszenica. Zob. *sz czy rz?*
pszeniczny albo pszenny (obie formy od kilku wieków w użyciu). Zob. *sz czy rz?*
pszeniec, 2. pszeńca. Zob. *sz czy rz?*
pszenny — zob. pszeniczny.
pszonak, 2. -ku. Zob. *sz czy rz?*
ptactwo, rzadziej: ptastwo *.
ptasi, -sia, -sie; 2. -siego, -siej — rzadziej: ptaszy, -sza, -sze; 2. -szego, -szej.
ptastwo *, częściej: ptactwo.
ptaszę, 2. -szęcia, 1. mn. -szęta, 2. -sząt. Zob. kurczę.
ptaszy — zob. ptasi.
Ptolomeusz.
publicysta, 2. -sty, 3. -ście, 4. -stę, 1. mn. -ści, 2. -stów.
publicystyczny.
publicysta.
publikaacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
puch, 2. -chu.
puchlina.
puchnąć, puchnął albo puchł, puchła, puchło; rozk. puchnij; napuchły, -ła, -łe, albo: napuchnięty, -ta, -te; spuchły albo spuchnięty; zapuchły albo zapuchnięty.
pucolowaty.
pud, 2. -da, rzadziej: -du.
pudding, 2. -gu.
pudel, 1. mn. -dle, 2. -dlów albo -dli.
pudelko, tych -łek.
puder, 2. pudru.
pudło, 2. -dła, 3. -dłu, tych -deł.
pudrować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uj*.
pugilares, pulares, 2. -su albo -sa.
puginał, 2. -łu.

puhacz, tych -czów albo -czy.
puhar, 2. -ru.
pukać, puka.
pukiel, 2. pukla, tych pukli (rzadziej: pukłów). Zob. *ke*.
puklerz, tych -rzy albo -rzów.
puknąć, puknął, rozk. -nij.
pulares — zob. pugilares.
pulechniutki. Zob. *-utki*.
pulehny.
pulpit (= rodzaj stolika, podstawki i t. d.), 2. -tu, 1. mn. -ty.
puls, 2. -su, 1. mn. -sy, rzadziej: -sa.
pult, 2. -tu, 1. mn. -ty, 2. -tów.
pułap, 2. -pu.
pułapka, tych -pek.
Puławy, 2. -ław.
pułk, 2. -ku, 1. mn. -ki.
pułkownik, 1. mn. -cy.
pułkownikowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
pułkownikówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. szewcówna.
Pułusk, 2. -tuska.
pułuski.
pumeks, 2. -ksu. Zob. *ks, gc czy x?*
punkt, 2. punktu, 1. mn. punkty, rzadziej: punkta.
punktualny.
pupil, 1. mn. -le, 2. -łów.
purchase, tych -wek.
purpura, w purpurze, tych purpur.
purpurowy.
puryfikacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę, 1. mn. -eye, 2. -cyi.
puryfikacyjny.
purysta, 2. -sty, 3. -ście, 4. -stę; 1. mn. -ści, 2. -stów.
purytanizm. Zob. *-izm*.

puryzm. Zob. *-izm*.
pastelnia, tych pastelni; rzadziej: pasteli.
pastelnik, 1. mn. -cy.
pastka, 3. i 7. pastce, 1. mn. pastki, 2. pastek.
pastkowie, 2. -wia, 1. mn. -wia, 2. -wi.
pastoszeć (= zmieniać się w pustkę), pastoszeje, pastoszał.
pastoszyć (= niszczyć i t. p.), pastoszy, pastoszył; rozk. pastosz.
pustynia, 1. mn. -nie, 2. pustyni. Nazwy pustyni piszemy wielką literą: pustynia Sahara, pustynia Libijska i t. p.
puszcza, 2. -czy, 1. mn. -cze, 2. puszczy. Nazwy puszczy piszemy wielką literą: puszcza Białowieska, puszcza Zielona i t. p.
puszczać, puszcza.
puszczyk, 1. mn. -ki.
puszek (zdrobn. od *puch*), 2. puszku.
puszka, w puszcze, tych puszek.
Puszkina, 2. -na.
puszyć się, -szymy się, rozk. puszc się, puszcicie się.
puszysty.
puścić, puszcze, puścimy; rozk. puść, puścemy, puściecie.
puścizna — zob. spuścizna.
putać, puta.
puzdro, w puzdrze, tych puzder.
puzon, 2. -nu (rzadko: -na).
pycha, w pysze.
Pyrrus, częściej: Pirrus.
pyszczek, 2. pyszczka, 1. mn. pyszczki.
Pytya — zob. Pitya.
pytyjski, częściej: pityjski.

R.

r czy **rr?** (korekta czy korekta? korespondencya czy korespondencya?) i t. p. — zob. *Spółgłoski podobne*.
rabat, 2. -tu.

rabować. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
rabunek, 2. -bunku. Zob. *-unek*.
rabuś, 1. mn. -sie, 2. -siów.
raca, 1. mn. race, 2. rac.

rachmistrz. 1. m. -mistrze, 2. -mistrzów. Zob. *mistrz*.
rachmistrzynie, 4. -nię (nie: -nią*), 1. mn. -nie, 2. -strzyń. Zob. *bogini*.
rachować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rachuba, tych -chub.
rachunek, 2. -chunku. Zob. -unek.
raciborski.
Raciborz. 2. -rza, w Raciborzu.
Racine, 2. Racina albo Racine'a; niektórzy piszą z polska: Rasyń, 2. -na. Zob. *Imiona własne cudzoziemskie*.
racya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
racyonalista, 1. mn. -liści.
racyonalizm. Zob. -izm.
racyonalny.
raczej
rad; radbym, radabym; rad nierad, rada nierada, 1. mn. radzi nieradzi, rade nierade.
rad (pierwiastek chem.), 2. -du.
radca, 2. radcy, 1. mn. radcy, rzadziej: radcowie. Zob. -ca.
radczyni, 4. -nię (nie: -nią*), 1. m. -nie, 2. -czyń. Zob. a) *bogini*; b) *-czyni*.
radło, tych -deł.
Radom, 2. Radomia, 7. w Radomiu.
radosny (rzadziej: radośny), -na, -ne; 2. radosnego, radosnej; 1. mn. radośni, radosne. Przymiotek: radośnie. Zob. *bolesny*.
radość. 2. -ści.
radośnie — zob. *radosny*.
radować się, -uje się, rozk. -uj się. Zob. -uje.
radyzm Zob. -izm.
radzić, radzimy; rozk. radź, radźcie.
Radziwiłł, 2. -wiłła, 7. -wille; 1. m. Radziwiłłowie, 2. -wiłłów.
Radziwiłłowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
radziwiłłowski
Radziwiłłówna, 2. -ówny, 3. -ównie, 1. mn. -ówny, 2. -ównien. Zob. *szewcówna*.
Rafaël, 2. -la.
rafaelowski.
rafinerya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.

raj, 2. -ju.
rajski.
rakieta.
Rakoczy, 2. -czego, 6. i 7. -czym.
Rakuszanka, 2. -ki.
ramię, 2. -mienia, 3. -mieniu, 1. m. -miona, 2. -mion. Zob. *imię*.
ramota, tych ramot.
ranić, ranimy (zob. -imy, -ymy), rozk. rań, rańmy, rańcie.
raniutko. Zob. -utki.
rano, st. w. raniej.
rapier *, 2. rapiera * — albo: rapir, 2 rapira.
raport, 2. -tu, 1. mn. -ty.
rapsođ (utwór poet.), 2. -du, 1. m. -dy.
rapsođya, tej -dyi, tę -dyę, tych -dyi.
raróg (ptak), 2. -roga.
rasa, tych ras
ratować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
ratunek, 2. -tunku. Zob. -unek.
ratusz. 2. -sza, 1. m. -sze, 2. -szów.
Ratysbona, 2. -ny.
ratysboński.
raut, 2 -tu.
Rawenna, w Rawennie.
raz, tym razem, za każdym razem, innym razem (rzadziej: tą razą, za każdą razą, inną razą; raz za razem, raz wraz, raz po raz albo raz po razu, w takim razie, w razie (śmierci), naraz, zarazem, od razu* (piszą także łącznie: odrazu, ani raz albo ani razu, nieraz (=często), pięć razy, sto razy; raz (= uderzenie), tych razów.
raz po raz * albo raz po razu.
raz wraz.
raz za razem.
Razem czy osobno? — zob. *Pisanie oddzielne i łączne*.
rażno albo **rażnie,** st. w. -niej.
rażny.
rażący.
rażać (nie: rębać!), rąbie, rąbał; rozk. rąb, rąbmy, rąbcie; rąbany.
rażanie. 2. -nia.
rażek, 2. rąbka.
rażęta, 2. -czął.
rażęzka, w rązce.
rażczy, -cza, -cze; 1. mn. -czy, -cze.

rdest. 2. rdestu.
rdza. 2. rdzy, 7. w rdzy.
rdzawy.
rdzenny.
rdzeń, tego rdzenia, w rdzeniu — rzadko: ta rdzeń, tej rdzeni, w tej rdzeni.
rdzewieć, rdzewieje, rdzewiał, rdzewiejąc.
reakcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
reakcyjny.
realista, 2. -listy, 4. -listę; 1. mn. -liści, 2. -listów.
realizm. Zob. -izm.
realny.
reasumować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Reaumur, 2. Réaumura.
rebelia, tej -lii, tę -lię, tych -lii.
regent, 1. mn. -zenci. Zob. -ent.
recenzja, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
recepis, 2. -su, 1. mn. -sy.
recepta. 2. -ty, tych recept.
rechotać, rzechotać (o żabach) — zob. *deptać*.
recydywa, tych -dyw.
recytować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
reczka, reczany — zwykle: hreczka, hreczany.
redagować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
redakcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
redakcyjny.
redaktor, 1. mn. -rowie albo -rzy. Zob. -or.
Redemptorysta, 2. -sty, 4. stę; 1. m. -ści, 2. -stów.
reduta, tych redut.
refektarz, tych -rzy albo -rzów.
referat. 1. mn. -ty.
referendarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
referent, 1. mn. -renci. Zob. -ent.
refleksya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
refleksyjny.
reflektor, 1. mn. -ry.
reformacki (przymiotnik od *Reformaty*).

reformaeyca, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Reformat, 2. i 4. -ta, 1. mn. -ci, 2. -tów. Zob. *Nazwy zakonników*.
reformator, 1. mn. -rzy albo -rowie.
reformatorski (przymiot. od *reformator*).
reformować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
regencya. 2. i 3. -cyi, 4. -cyę, tych -cyi. Porówn. *regent*.
regent (= zarządzający krajem), 1. mn. -genci. Zob. a) *rejent*; b) *ge czy gie?*
regentka (= zarządzająca krajem), 3. regentce. Zob. *ge czy gie?*
regestr zob. *rejestr*.
regestrować — zob. *rejestrować*.
Reggio (nieodm.).
regiment. 7. -mencie, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta. Zob. -ment.
regimentarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
regulacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
regulamin, 2. -nu, 1. mn. -ny, rzadziej: -na.
regularny
regulować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
regula, tych regul.
regulka, tych regułek.
rehabilitacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
rej (wódzić).
rejent (= notaryusz), 1. mn. rejeneci. Porówn. *regent*.
rejentowa (żona rejenta), tej -owej, tę -ową, te -owe. Odmieniaj jak *szewcowa* — zob. *!* Porównaj: *rejent, regent, regentka*.
rejestr albo **regestr,** 2. rejestru, rejestru, 7. w rejestrze, w rejestrze, 1. mn. rejestry, registry, rzadziej: rejestra, regista. Zob. *ge czy gie?*
rejestrować albo **regestrować,** -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rejon, 2. -nu.
rekapitulacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
reklamacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
reklamować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

rekolekcye (rzadziej: *rekollekcye*, chociaż po łac. *recolligo*, po franc. *récoliger*), 2. -cyi. Zob. Spółgłoski podwójne.
rekomendacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
rekonesans, 2. -su, 1. mn. -se, 2. -sów. Zob. -ans.
rekonstrukcyja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
rekonwalescencya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
rekonwalescent, 1. mn. -lescenci. Zob. -ent.
rekreacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
rekrut, 1. mn. -ci.
rekrutować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rektor, 1. m. -rowie, rzadziej: -rzy. Zob. -or.
rekurs, 1. mn. -sy, rzadziej: -sa.
rekuza, 1. mn. -zy, 2. -kuz.
relacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
relacyjny.
religia, tej -gii, tę -gię, tych -gii.
religijność, 2. -ści.
religijny.
relikwia, 2. -kwii, zwykle w 1. m. relikwie, 2. -kwii.
relikwiarz, tych -rzy albo -rzów.
Rembrandt, 2. -brandta.
rembrandtowski.
remiza, 1. mn. -zy, 2. -miz.
remuneracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
Ren, 2. Renu.
renesans, 2. -su.
reneta (rodzaj jabłka), tych -net.
renta, 1. mn. renty, 2. rent. Zob. *em, en*.
renski (przymiot. od *Ren*).
reorganizacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
reparacya albo **reperacya**, tej -cyi, tę -cyę, te -cye, tych -cyi. Porówn.: *reparować*.
reparować albo **reperować** (choć po łac. *reparare*, po franc. *réparer*, po niem. *reparieren*). Zob. -uje.
reparacya — zob. *reparacya*.
reperować — zob. *reparować*.
repertuar, 2. -ru. Zob. -uar.
repent, 1. mn. -tenci. Zob. -ent.

repetować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
reporter, 1. mn. -rzy.
represya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
reprezentacya, 2. -cyi, 4. -cyę, 1. mn. -cye, 2. -cyi. Zob. *em, en*.
reprezentacyjny.
reprezentant, 1. mn. -tanci. Zob. *em, en*.
reprezentować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
reprodukcya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
reprodukcyjny.
reprodukować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
republika, 1. mn. -ki, tych -blik.
republikanin, 2. -kanina, 1. mn. -kanie, 2. -kanów (rzadko: -kan). Zob. -anin.
republikański.
reputacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
reskrypt, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta.
respekt, 2. -tu.
respicyent, 1. m. -cyenci, 2. -cyentów. Zob. -ent.
restauracya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
restauracyjny.
restaurator, 1. mn. -rzy albo -rowie. Zob. -or.
restaurować, *restauruje*, rozk. *restauruj*. Zob. -uje.
restytucyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
restytucyjny.
resursa, 1. mn. -sy, 2. -surs.
reszta, 3. i 7. reszcie, w reszcie; *przysłówki*: nareszcie, wreszcie, zreszta.
resztko, w resztko, tych resztek.
retorta, tych retort.
retrospektywny.
retrowersyja, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
retuszować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
reumatyzm. Zob. -izm.
rewanż, 2. -żu, 1. mn. -że.
rewerenda, w rewerendzie, tych -rend. Zob. *em, en*.
rewers, 2. -su, 1. mn. -sy.
rewia, tej -wii, tę -wię, tych -wii.

rewident, 1. mn. -denci. Zob. -ent.
rewizor, 1. mn. -rowie albo -rzy. Zob. -or.
rewizya, tej -zyi, tę -zyę, tych -zyi.
rewolucyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
rewolucyjny.
rewolucjonista, 1. mn. -ści.
rewolwer, 2. -ru.
rezeda.
rezerwa.
rezerwista, 1. mn. -ści.
rezerwować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rezerwar, 2. -ru. Zob. -uar.
rezolucyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
rezolutny.
rezultat, 1. mn. -ty.
rezurekcya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
rezurekcyjny.
rezydencyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
rezydent, 5. i 7. -dencie, 1. mn. -denci. Zob. -ent.
rezydentka, 3. i 7. -dentce. Zob. *em, en*.
rezygnacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
rezygnować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
reżyser, 5. reżyserze! 1. mn. -rowie, -rzy.
rębacz, tych -czów albo -czy. Porównaj: *rąbać*.
rębać — pisać i mów: *rąbać* — zob.!
ręcznik.
ręczny.
ręka, te ręce, tych rąk, tym ręką, rękami albo rękoma, w rękach. Ogół mówiących zatracił bezpamiętnie poczucie form dawnej liczby podwójnej. Najznakomitsi styliści XIX. i XX. wieku piszą: w mojem * albo w moim ręką (rzadko: w moich ręką, rękoma i rękami (bez względu na ilość rąk)).
rękodzielnik, 1. mn. -cy.
rękojeść, tej, te i tych rękojeści.
rękojmia, tej -mi, te -mie, tych -mi.
rękopis (rzadko: *rękopism*), 2. -su, 1. mn. -sy, 2. -sów.

rękopiśmienny.
Richelieu, 2. Richelieu'go, 3. Richelieu'mu. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
robactwo.
robić, robimy (nie: *robiemy*; *prawidło* — zob. *-imy, -ymy*), rozk. *rób*, *róbmy*, *róbcie*.
robota, tych *robót*.
robótka, 3. i 7. *robótce*, tych *robótce*.
roczny, -na, -ne, 2. *rocznego*, -nej.
Rodan, 2. -nu.
Rodowe nazwiska cudzoziemskie — zob. Imiona własne cudzoziemskie.
rodowity (Francuz), *rodowy* (herb, nazwisko), *rodziny* (kraj), *rodzimy* (wyraz, kruszec).
rodowy — zob. *rodowity*.
rodowod, -wodu, 1. mn. -wody, 2. -wodów.
rodzaj, 2. -ju, 1. mn. -je, 2. -jów.
rodzeństwo, 2. -stwa.
rodzimy — zob. *rodowity*.
rodziny — zob. *rodowity*.
rodzynek, 2. *rodzynka*, tych *rodzyneków*; mniej powszechne: *rodzynka*, 2. *rodzynki*, tych *rodzynek*; rzadko: ten *rodzynek*, ta *rodzynka*; bardzo rzadko: ten *rodzenek*, ta *rodzenka*, ten *rozenek*, ta *rozenka* (po niem. *Rosine*, po franc. *raisin*).
Roentgen, 2. -na.
roentgenowski.
rogacz, tych -czów albo -czy.
rogatka, na *rogatce*, tych *rogatek*.
rogatywka, w *rogatywce*, tych -wek.
rogoża, 2. -ży, 1. mn. -że, 2. -góż.
rogówka. Zob. -ówka.
rogózka, na *rogórze*, tych -żek.
rohatyna, 1. mn. -ny, 2. -tyn.
roić (się), *roję*, *roisz*, *roi*. Zob. *stroić*.
rojalista, 1. mn. -ści, 2. -stów.
rojalizm. Zob. -izm.
rok, 2. roku, 1. mn. lata, 2. lat; co rok, rok po roku, rok za rokiem, z roku na rok, raz do roku, rok w rok, rok rocznie, Nowy Rok (nazwa święta).
rok po roku — zob. rok.

rok rocznie — zob. rok.
rok w rok — zob. rok.
rok za rokiem — zob. rok.
rokł, 2. roków (terminy sądowe). Porówn. *rok*.
rokoko (nieodmienne).
rokoszanie, 2. -nina, 1. mn. rokoszanie, 2. -szan (rzadko: -szanów). Zob. *-anin*.
rokować, rokuje. Zob. *-uje*.
rola, tych ról.
roletta (rodzaj zasłony u okna), 1. mn. -ty, 2. -let. Porówn. *ruleta*.
rolnictwo (nie: rolnictwo — Poznańskie).
rolnik (nie: rolnik — Poznańskie), 1. mn. -cy.
rolny (nie: rólny — Poznańskie).
romanca, 2. -cy, 1. mn. -ce, 2. -manc.
romans, 2. -su, 1. m. -se, 2. -sów.
romansować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
romantyzm, w romantyzmie. Zob. *-izm*.
romb, 2. -bu, 1. mn. -by, 2. -bów. Zob. *om, on*.
romboid, 2. -du (rzadko: -da). Zob. *om, on*.
Romuald, 2. -da.
Romulus, 2. Romulusa, rzadziej: Romula.
rondel, 2. rondla, 1. mn. rondle, 2. rondli. Zob. *om, on*.
rondo, 2. -da, 1. mn. -da, 2. rond. Zob. *om, on*.
rondowy; pismo rondowe. Zob. *om, on*.
ronić, ronimy; rozk. roń, rońcie.
ropucha, 3. ropusze, tych -puch. Zob. *-ucha*.
rosnąć — zob. rósć.
rosochaty.
rosół, 2. -sołu.
Rossi, 2. Rossiego, Rossi'ego, 3. Rossiemu, Rossi'emu. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
Rossini, 2. Rossini'ego, Rossini'emu, 3. Rossiniemu, Rossini'emu. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
rostbif, 2. -fu (z ang. roastbeef — wymawiaj: rostbif).
rostruchan, 2. -na albo -nu, 1. m. -ny.

Rosya, 2. Rosyi, 4. Rosyę.
Rosyanin, 2. -nina, 1. m. Rosyanie, 2. Rosyan. Zob. *-anin*.
Rosyanka, 1. mn. -ki, 2. -nek.
rosyjski.
roszczenie, 1. mn. -nia, 2. -czeń.
rościć (sobie prawo do . . .), rozszczę, rościmy, rozk. rość, rościecie. **rość** — zob. rósć.
rota, 1. mn. -ty, 2. rot.
rotmistrz, 1. m. -mistrze, rzadziej: -mistrzowie, 2. -mistrzów. Zob. *mistrz*.
rotmistrzostwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
rotmistrzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. *szewcowa*.
rotmistrzowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
rotunda, 1. mn. -dy, 2. -tund.
Rousseau, 2. Rousseau'a (albo nieodmienne).
rower, 2. -ru.
roz- bez. — W sprawie pisowni przedrostków *bez-*, *roz-* — zob. *bez-*, *roz-*.
roz . . . czy *roze* . . . ? (przedrostek) — zob. *we* czy *w*?
Rozalia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.
rozbestwić (się), -bestwimy; rozk. -bestwij, -bestwijcie.
rozbestwiony.
rozbiedz się — zob. biedza.
rozbierać, -biera.
rozbijać, rozk. -bijaj.
rozbior, 2. -bioru.
rozbitek, 2. -bitka, 1. mn. -bitki.
rozbłysnąć — zob. błysnąć.
rozbój, 2. -boju, 1. mn. -boje, 2. -bojów.
rozbójnictwo.
rozbójnik, 1. mn. -cy.
rozbrajać, -braja. Porówn. *rozbroić*.
rozbrat (wziąć *rozbrat* z czem).
rozbroić (pisownię prawidłową *rozbroić* spotykamy b. rzadko) — zob. *zbroić*.
rozbrojenie, 2. -nia. Porównaj: *rozbroić*.
rozbrojony. Porówn. *rozbroić*.
rozbryznąć się — zob. bryznąć.
rozbrzmieć — zob. brzmieć.
rozbudzić — zob. budzić.

rozburzyć — zob. burzyć.
rozchmurzyć się, rozk. -chmurz się.
rozchodzić się — zob. chodzić.
rozchorować się — zob. chorować.
rozchód, 2. -chodu.
rozchwiać — zob. chwiać.
rozehwytywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
rozchylić, -chylimy; rozk. -chyl.
rozciąć, rozetnę, rozetnie, rozciąłem, -ciał, -cięła, -cięli, -cięły; rozk. rozetnij; rozciąwszy.
rozciągać, -ciąga.
rozciąłość, 2. -ści.
rozciągnąć, rozciągnę, -ciągnie; rozciągnął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły (w języku literackim bardzo rzadko: rozciągnął, -ciągnęło, -ciągnęli, -ciągnęły), rozk. rozciągnij, -nijcie; rozciągnąwszy; rozciągnięty, rzadko: rozciągniony.
rozcieńczenie, 2. -nia.
rozcieńczyć, -czymy; rozk. rozcieńcz, -cieńczęcie.
rozcierać, -ciera.
(rozcież) — zob. na oścież.
rozcięcie, 1. mn. -cia, 2. -cięć.
rozcięty.
rozczarować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
rozczepić (= rozpiąć, rozwiązać, rozwiesić i t. p.), -czepimy, rozk. rozczep, -czepcie. Porówn. *rozszczepić* (= rozciąć).
rozczesać, -czesz, rozk. -czesz, -czeszcie.
rozczochrany.
rozczulić (się), -czulimy; rozk. -czul.
rozczyn, 2. -nu.
rozczytywać się, -uje się, rozk. -uj się. Zob. *-uje*.
rozdać, rozedmę, rozedmie, rozedną, rozdałem, -dał, -dęła, -dęły; rozedmij; rozdawszy.
rozdeptać — zob. deptać.
rozdepty.
rozdmuchnąć (rzadko: rozdmuchnąć), rozdmuchuje, rozk. rozdmuchuj. Zob. a) *-ywać* czy *-wać*? b) *-uje*.
rozdół, 2. -dołu.

rozdrapywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
rozdrażnić — zob. drażnić.
rozdrażnienie, 2. -nia. Porówn. *drażnić*.
rozdrobić, -bimy; rozk. rozdrob.
rozdrobnić, -drobnimy; rozk. rozdrobnij.
rozdroże, 2. -za, 1. m. -za, 2. -ży.
rozdwajać, -dwaja, rozk. dwajaj.
rozdwoić, rozdwój, -dwoisz, -dwoi, rozk. rozdwój. Zob. *stroić*.
rozdział, w rozdziale, rzadziej: w rozdziele. Zob. *dział*.
Rozdzielanie wyrazów — zob. Dzielenie wyrazów.
rozdzielić, -limy; rozk. rozdziel.
rozdzierać, -dziera.
rozdzierzgnąć, rozdzierzgnąć, -nął; rozk. dzierzgnij, -dzierzgnij.
rozdźwięk, 2. -ku.
roze . . . czy *roz* . . . ? (przedrostek) — zob. *we* czy *w*?
rozebrać, rozbiore, -bierzesz, -bierze . . . -biorą, rozebrał; rozk. rozbierz.
rozedma (płuc), 2. -dmy.
rozedrzeć, rozedrę, -drzesz, -drze; rozdarł, rozk. rozedrzyć; rozdarłszy. Zob. *-szy* czy *-lszy*?
rozejm, 2. -mu, 1. mn. -my, 2. -mów.
rozejrzeć się, rozejrzę się, -rzy się, -rzymy się; rozejrzał się, rozejrzeli się; rozk. rozejrzyj się.
rozejście się, 2. -ścia się.
rozejść się, -zejdzie się, rozejdą się, rozszedł się, rozszła się, rozszli się; rozk. rozejdź, rozejdźcie się; rozszedłszy się. Zob. *-szy* czy *-lszy*?
rozepchnąć, -pchnął, -pchnęła, -pchnęli; rozk. rozepchnij.
rozeprzeć (się), rozepnę, -przesz, -prze; rozparł; rozk. rozeprzyj; rozparłszy. Zob. *-szy* czy *-lszy*?
rozerwać — zob. rwać.
rozerznąć — zob. rznąć.
rozerznięcie, 2. -cia.
rozeschły albo *rozeschnięty*. Porównaj: *schnąć*.
rozeschnąć się, rozeschnie się, rozeschną się, rozsechł się albo ro-

zeschnął się, rozeschła się, rozeszło się, rozeschły się (rzadko: rozeschnęła się, rozeschnęło się, rozeschnęły się); rozeschnij się, rozeschnawszy się. Porówn. *schnąć*.
rozeschnięty albo rozeschły. Zob. *schnąć*.
rozesłać, roześle — zob. wysłać.
rozesłać, rozściele — zob. *stać*, *ściele*.
rozespać się — zob. spać.
rozespany.
roześmiać się* albo rozśmiać się, roześmieje się* albo rozśmieje się, roześmiał się* albo rozśmiał się, roześmialiśmy się* albo rozśmialiśmy się, roześmiali się* albo rozśmiali się (mniej powszechne: -śmieleliśmy się, -śmieli się; roześmiej się* albo rozśmiej się).
rozeta (=ozdoba w kształcie kwiatu i t. p.), l. mn. -ty, 2. rozet.
rozetrzeć, rozetrę, -trzesz, -trze; roztarł, rozk. rozetrzyj, -trzyjcie; roztańsz. Zob. *-szy czy -wszy?*
rozgadywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
rozgałęzienie, 2. -nia.
rozgałęziony.
rozgardyasz, 2. -szu.
rozgarnać, rozk. rozgarnij.
rozgarnięty albo rozgarniony (o człowieku); w znaczeniu zwyczajnym: rozgarnięty, rzadko: rozgarniony.
rozgłos, 2. -su.
rozgorzali.
rozgorzec — zob. gorzec.
rozgospodarować się — zob. gospodarować.
rozgospodarzyć się — zob. gospodarzyć.
rozgościć się, -goszczę się, -gościmy się; rozk. rozgość się, -gośćcie się.
rozgrodzić — zob. grodzić.
rozgryźć — zob. gryźć.
rozgrzać — zob. grzać.
rozgrzbać — zob. grzebać.
rozgrzebywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
rozgrzeszyć — zob. grzeszyć.
rozgrzewać, -grzewa.
rozgrzewor, 2. -ru.

rozlukać się.
rozlukany.
rozlułać się.
rozłagać się (mów: roz-igrać, nie: roz-igrać — Litwa), rozłaga się.
roziskrzyć się (mów: roz-iskrzyć się, nie: roz-iskrzyć się — Litwa), -iskrzy się.
rozjaśnić, -jaśnimy; rozk. rozjaśnij.
rozjazd, 2. -jazdu, w rozjeździe.
rozjątrzoney.
rozjątrzyć — zob. jątrzyć.
rozjechać (się) — zob.jechać.
rozjemczy.
rozjeżdzać się, -jeżdża się.
rozjuszony.
rozkaz, 2. -zu.
rozkazać — zob. kazać.
rozkazujący.
rozkazywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
Rozkaznik — zob. Tryb rozkazujący.
rozkiełznać* albo rozkiełzać, -kiełzna, -kiełza.
rozkiełznany albo rozkiełzany.
rozkleić, -kleję, -klei, -kleimy; rozkleiłem, -kleił; rozklej, -klejcie; rozkleiwszy.
rozklejać, -kleja.
rozkład, 2. -du.
rozkołysać — zob. kołysać.
rozkopać — zob. kopać.
rozkopywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
rozkosz, 2. -szy, l. mn. -sze, 2. -szy.
rozkosznie, st. w. -niej.
rozkoszować się, -uje się, rozk. -uj się. Zob. *-uję*.
rozkradziony.
rozkrajać, -kraje, -krają, rozkrajają; rozkraj; rozkrajany.
rozkraść, -kradnie, -kradł; rozkradnij; rozkradłszy. Zob. *-szy czy -wszy?*
rozkrecić — zob. kręcić.
rozkroić, -kroję, -kroisz, -kroi, -kroimy, -kroją; rozkroiłem, -kroił; rozkroń; rozkroiwszy; rozkrojony. Porówn. stroić.
rozkruszyć — zob. kruszyć.
rozkrwawić, -krwawię, -wimy; rozkrwaw.

rozkrzewić — zob. krzewić.
rozkrzyżować — zob. krzyżować.
rozkuć — zob. kuć.
rozkupywać, rozkupować, -puje, rozkupuj. Zob. *-uję*.
rozsuły.
rozkuwać, -kuwa.
rozkwit, 2. -tu.
rozkwitnąć, -kwitnę, -kwitnie; rozkwitł albo rozkwitnął, rozkwitła, -kwitła, -kwitły (rzadziej: rozkwitnęła, -nęła, -nęły); rozkwitnij; rozkwitnąwszy, rozkwitłszy.
rozlać, rozlał, rozlali (rzadko: rozleli), rozlej, -lejcie.
rozleź się, -legnie się, -legł się. Zob. Bezokolicznik, uw. 1.
rozlewać, -lewa.
rozleźć się — zob. leźć.
rozluźniony.
rozlamywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
rozłazić się — zob. łązić.
rozłaka, 2. -ki.
rozłożyć, -łożymy; rozłóż, -łożmy, -łożcie.
rozłożysty.
rozłóg, 2. -łogu, l. mn. -łogi, 2. -łogów.
rozłupać — zob. łupać.
rozłupywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
rozmach, 2. -chu.
rozmaicie.
rozmaity.
rozmarzczyć — zob. marszczyć.
rozmarzyn, 2. -nu.
rozmarzać (się) [= pobudzać do marzeń, tonąć w marzeniach], rozmarza (się). Porówn.: rozmarzać.
rozmarzać (wymawiaj: rozmarzać), woda rozmarza. Porównaj: rozmarzać (= pobudzać do marzeń).
rozmarznąć (wymawiaj: rozmarznąć). Zob. zamarznąć.
rozmarzony.
rozmarzyć (się) [= pobudzić do marzeń, pograć się w marzeniach], rozmarzy (się), rozmarz (się). Porówn.: rozmarz (od *rozmarzać*).
rozmazać, rozmaże, rozk. rozmaż. Porówn.: rozmarz (od *rozmarzyć*).

rozmażywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
rozmiądzony.
rozmiądzzyć, -miądzę, -miądzymy; rozk. rozmiądzź, -miądzźmy, -miądzźcie.
rozmięsieć (ciasto) — zob. mięsieć.
rozmięszać (nie: rozmięszać), -mięsza.
rozmięszczać, -mięszcza.
rozmięszczenie, 2. -nia.
rozmięścić, -mięszczę, -mięścimy; rozk. rozmięść, -mięśćcie.
rozmięść (=rozgarnąć miotłą, rozrzuć i t. p.), rozmiotę, -mięciesz, -miecie... -miotą; rozmiotłem, rozmiotł, -miotła, -miotli, -miotły; rozk. rozmięć, -mięćcie; rozmiotłszy. Zob. *-szy czy -wszy?*
rozmięczyć, -czymy; rozk. rozmięcz, -mięćcie.
rozmięknąć, -mięknę, -mięknie, -miękną; rozmięknł (mniej powszechne: rozmięknął), rozmięknła, -mięknęło, -mięknęli, -mięknęły; rozmięknij.
rozmnóżyć — zob. mnożyć.
rozmknąć — zob. zamknąć.
rozmowa, tych -mów.
rozmowny — zob. mowca.
rozmówić się, -mówimy się; rozmów się.
rozmówki, 2. -wek.
rozmyśl, 2. -słu.
rozmyślać, rozmyślałem, rozmyślał, rozk. rozmyślaj; *rozmyślić się*, rozmyśliłem się, rozmyślił się, rozk. rozmyśl się.
rozmyślnie — zob. rozmyślać.
rozmyślny.
roznamiętnić (się), rozk. -nij (się).
roznamiętniony.
rozniecić, -cimy; rozk. roznieć, -niećcie.
roznieść — zob. nieść.
roznościeł, tych -cieli.
roznościć (się), -cimy; rozk. roznochoć, -choćcie.
rozpacz, l. mn. -cze, 2. -czy.
rozpaczliwy.
rozpadać się, -pada się.
rozpajać, -paja.

rozpakować — zob. pakować.
rozpanoszyć się, -szymy się; rozk. rozpanosz się.
rozpasywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rozpatrywać, -uje, rozk. -uj. Zob. rozpatrzenie, 2. -nia. [-uje].
rozpatrzeć, rozpatrzy, rozpatrzyłem, -patrzył, -patrzyli; rozk. rozpatrz, -patrzmy, -patrzcie.
rozpęcznić — zob. pęcznić.
rozpęczniały.
rozpęd, 2. -du.
rozpędzić — zob. pędzić.
rozpętać, -pęta.
rozpiąć, rozepnę, rozepnie; rozpiąłem, -piął, -pięta, -pięły; rozk. rozepnij; rozpiąwszy.
rozpieczętować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rozpierać się, -piera się.
rozpierzchnięty, -ła, -łe.
rozpierzchnąć się, -pierzchnie się, pierzchną się; rozpierzchnął się albo rozpierzchnęł się, rozpierzchnęła się, rozpierzchnęła się (rzadziej: rozpierzchnęła się, -nęło się, -nęli się, -nęły się); rozpierzchnij się; rozpierzchnąwszy się.
rozpieszczony.
rozpieszczyć — zob. pieszczyć.
rozpięcie, 2. -cia.
rozpięty.
rozpisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. rozplątać — zob. plątać. [-uje].
rozpleciony.
rozplenić się, -pleni się; rozk. rozpleń się.
rozpleść — zob. pleść.
rozplaszczyc, -czymy; rozk. rozplaszcz, -plaszczcie.
rozpocząć — zob. począć.
rozpoczęcie, 2. -cia.
rozpoczęty.
rozpogodzić (się), -godzimy; rozk. rozpogódź, -gódźcie.
rozpoić — zob. poić.
rozporządzenie, l. mn. -nia, 2. -dzeń.
rozporządzić, -rządzimy; rozk. rozporządź, -rządźcie. Zob. rząd.
rozpostarty.
rozpostrzeć, rozpostrę, -strzesz, -strze, -strzemy, -strą; rozpostarł,

-starł, rozk. rozpostrzyj; rozpostarłszy. Zob. -szy czy tszy?
rozpościerać, -ściera.
rozpowszechnić, -nimy; rozk. -nij.
rozpór, 2. -poru.
rozprawa, tych -praw.
rozprawić się, -wimy się; rozk. -praw się.
rozpreżliwość, 2. -ści.
rozpreżyć się, rozk. rozpreż się, -preżcie się.
rozprostować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rozproszony — zob. rozproszyć.
rozproszyc, -proszy, rozproszył; rozk. rozprosz, -proście; rozproszywszy, rozproszony. *Rozproszyc*, -prószy, rozprószy; rozk. rozprósz, -próście; rozprószywszy, rozprószony. Wszystkie formy w użyciu. W języku literackim częściej: rozproszyc i t. d., w Galicji mówią i piszą przeważnie: rozproszyc itd. ¹⁾
rozprószony zob. rozproszyc.
rozprószyć — zob. rozproszyc.
rozpruć — zob. pruć.
rozpruty
roz, ruwać, -pruwa.
rozprysnąć się, -prysnie się, -prysną się; rozprysnął się albo rozprysł się, rozprysnęła, -nęło, -nęły się albo: rozprysła, -prysło, -prysły się; rozk. rozprysnij się; rozprysnąwszy się; rozprysnięty albo rozprysły.
rozprysnięty albo rozprysły.
rozprząd — zob. zaprząd.
rozprzągnąć — zob. zaprządnąć.
rozprzedać.
rozprzedaż, l. mn. -że, 2. -ży.
rozprzeszczenie, rozk. rozprzeszczeń.
rozprzegać — zob. zaprządnąć.
rozprzęgnąć — zob. zaprządnąć.
rozprzeżenie, 2. -nia.
rozprzeżony.
rozpusznik, l. mn. -cy.
rozpuszty.
rozpuszczony.
rozpuścić — zob. puścić.
rozpychać.

¹⁾ Formy prawidłowe: rozproszyc, rozproszony...

rozpytywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rozrąbać — zob. rabać.
rozrosły albo rozrośnięty. Porówn. rósł.
rozrosnąć się — zob. rósł.
rozrost, 2. -rostu.
rozrość się, rozrość się — zob. rósł.
rozróżnić, -różnimy; rozk. rozróżnij.
rozruch, 2. -chu.
rozrywka, tych -wek.
rozrzedzić, -dzimy; rozk. rozrzedź, -rzedź ie.
rozrzewnić (się), -nimy; rozk. rozrzewnij.
rozrzewniony.
rozrzucić — zob. rzucić.
rozrzutny.
rozrzynać (= przecinać nożem, piłą i t. d.), -rzyna. Porówn. rznać.
rozsada, 2. -dy.
rozsadzić, -dzimy; rozk. rozsadz, -sadzcie.
rozsądek, 2. -sąduku.
rozsądnie, st. w. -niej.
rozsądny.
rozsądzić, -dzimy; rozk. rozsądnij, -sądnijcie.
rozsełać, pisz: rozsyłać — zob. rozsiać, -sieje, rozsiał, rozsiali (w języku literackim rzadko: rozsiali), rozk. rozsiej, -siejmy, -siejcie.
rozsiadać się, -siada się.
rozsiąść się — zob. siąść.
rozsiękać, -sieka.
rozsierdzić się, rozk. rozsierdź się, -sierdźcie się.
rozsięwać, -siewa.
rozsiodłać, -siodła.
rozslawić — zob. sławić.
rozsmarować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rozsnuć — zob. snuć.
rozsnuwać, -snuwa.
rozstrożyć się — zob. strożyć się.
rozstać się, -stanie się, -stał się; rozk. rozstań się, -stańmy się, -stańcie się.
rozstajny.
rozstawić, -wimy; rozstaw, -stawcie.

rozstąpić się, -pimy się; rozstąp się, -stąpcie się.
rozstęp, 2. -stępu.
rozstępować się, -uje się, rozk. -uj się. Zob. -uje.
rozstrajać, -straja.
rozstroić — zob. stroić.
rozstrój, 2. -stroju, tych -strojów.
rozstrzelać, -strzela.
rozstrzygnąć, -strzygnie, -strzygnął; rozstrzygnij; rozstrzygnąwszy.
rozstrzygnięty, rzadko: rozstrzygniony.
rozsunąć — zob. sunąć.
rozsuwać, -suwa.
rozsyhać się (nie: rozsechać się), -sycha się.
rozsyłać (nie: rozsełać) — zob. wysyłać.
rozsypanie — zob. sypać.
rozsyпка, w rozsyppce.
rozsypany, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rozszalały, -ła, -łe; l. mn. rozszalali (nie: rozszaleli), rozszalałe. Porówn. rozszaleć się.
rozszaleć się, -szaleje się, rozszalał się, rozszaleli się (nie: rozszalali się), rozk. rozszalej się. Porówn. rozszalały.
rozszarpać, rozk. rozszarp, -szarpicie.
rozszarpywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
rozszczepić (= rozciąć), -szczepimy, rozk. rozszczep, -szczepcie. Porówn. rozczepić (= rozpiąć, rozwiązać, rozwiesić i t. p.).
rozszerzyć — zob. szerzyć.
rozsznurować — zob. sznurować.
rozścielać, rozciąlać — zob. stać, ścielać.
rozśmiać się — zob. roześmiać się.
rozśmieszyć, -śmieszmy; rozk. rozśmiesz, -śmieszmy, -śmieszcie.
rozśrubować — zob. śrubować.
rozświecić — zob. świecić.
rozterka, tej rozterki, w rozterce, tych rozterek; rzadziej: ten rozterk, tego rozterku, tych rozterków.
roztluc — zob. tłuc.
roztluczony.
roztocz, 2. -czy, l. m. -cze, 2. -czy.

roztoczyć, -toczymy; rozłocz, -łoczenie.
roztopić, -pimy; roztop, -łopcie.
roztrącić, -trącimy; roztrąć, -trąćcie.
roztropnie, st. w. -niej.
roztropny.
roztrwoń, -nimy; roztrwoń, trwońmy, trwońcie.
roztrzaskać, -trzaska.
roztrząsać, -trząsa.
roztrząsać, -trząsnę, -trząśnie, roztrząsnął, roztrząsnij; *roztrząść*, roztrząsę, -trząsie, roztrząśł, roztrząś.
roztrzepać, rozk. roztrzep, -trzepmy, -trzepcie.
roztrzepany.
roztwierać, -twiera.
roztworzyć, -rzymy; rozk. roztwórz, -twórzcie.
roztwór, 2. -tworu.
roztyć się — zob. tyć.
rozum, 2. -mu
rozumieć, rozumiem, -miesz, -mie, -miemy, -miecie, rozumieją; rozumiał, rozumieli, rozumiały; rozu-
 mując. W sprawie form: (oni) rozumią, rozumiać — zob. *umieć*.
rozumnie, st. w. -niej.
rozumny.
rozumować.
rozwarły.
rozważać, -waża.
rozważnie, st. w. -niej.
rozważny.
rozważyć, -zymy; rozk. rozważ, -ważcie.
rozwiązłość — zob. rozwiółość.
rozwiązły — zob. rozwióły.
rozwiązywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
rozwidniać się, -widnia się; *rozwidnić się*, -widni się, -widniło się; *rozwidnieć*, -widnieje. -widniało. Już zaczyna się rozwidniać. Wyjedźmy, gdy się rozwidni (gdy rozwidnieje).
rozwidnić się — zob. rozwidniać się.
rozwidnieć — zob. rozwidniać się.
rozwić, rozwiesi, rozk. rozwiesz, rozwiesmy, rozwiescie — ale: roz-

wieźć (rozwozić), rozk. rozwiesz, rozwiesmy, rozwiescie.
rozwieszać, -wieszta.
rozwić, rozwiode, -wiedzisz, -wiedzie . . . -wiodą, rozwiódem, -wiodłeś, -wiodł, -wiodła, -wiedli; rozk. rozwiedz, -wiedzie; rozwiódszy. Porówn.: rozwić, rozwiózę.
rozwiać, -wiewa.
rozwić, rozwiózę, -wieszysz, -wieszisz . . . -wiozą; rozwiózłem, -wiozłeś, -wiozł, -wiozła, -wiozli, -wiozły; rozk. rozwicz, -wiczmy, -wiczcie; rozwiódszy. Porówn.: a) rozwić, rozwiózę . . . b) rozwić, rozk. rozwiesz, -wieszysz, -wieszisz.
rozwinąć, rozwinął, -nęła; rozk. rozwin, -winmy, -winicie; rozwinąwszy.
rozwinęły.
rozwiółość albo rozwiąłość. Porównaj: rozwióły.
rozwiózły, -ła, -łe; l. mn. -wiozli, -wiozły — albo: rozwiązły, -ła, -łe; l. mn. -wiazli, -wiazły. W Królestwie Polsk. zwykle *rozwiązły*, *rozwiązłość*, w Galicji wszystkie formy w użyciu.
rozwlęc — zob. wlęc.
rozwlekły.
rozwlóczyć — zob. włóczyć.
rozwodnić, -nimy, rozk. rozwodnij.
rozwozić — zob. wozić.
rozwożenie, 2. -nia.
rozwód, 2. -wodu.
rozwódka, 3. -wódec, tych -dek.
rozwój, 2. -woju.
rozwydrzony.
rozbroić (pisownia prawidłowa, ale b. rzadko używana) — powszechnie piszą: rozbroić. Zob. zbroić.
rozzielenie się, -ni się.
rozziw, 2. -wu.
rozzychwał się, -limy się; rozzychwał się.
rozzychwałony.
rozzić (się), rozziuje, rozziął, rozziuj.
rozziwać (się), -zuwa.
rozżalony,
rozżarty.
rozżarzony.

rozżarzyć (się), rozżarzy (się), rozk. rozżarz.
rożek, 2. rożka.
rożen, 2. rożna, l. mn. rożny, 2. rożnów.
rożenek, 2. -żenka.
ród, 2. rodu.
rog, 2. rogu.
roj, 2. roju, l. mn. roje, 2. rojów.
roś, rość¹⁾, rosnać, rosne, rośnie, rosna; rósł, rosła, rosło, rosli, rosły (rzadko: rosnał, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły), rozk. rośnij, rośnijcie; dorósłszy, wyrósłszy, rozrósłszy się; obrośnięty albo obrośły, porośnięty albo porośły, zarośnięty albo zarosły, ale tylko *dorosły* w znaczeniu: pełnoletni, dojrzały.
row, 2. rowu.
rówieśnica, rówieśnica, l. m. -ce, 2. -nic.
rówieśniczka, rówieśniczka, 3. -niczeczka, l. mn. -niczki, 2. -niczek.
rówieśnik, l. mn. -cy; rówieśnik, l. mn. -cy.
równanie, l. mn. -nia, 2. -nań.
równia, 2. -ni, l. mn. -nie, 2. -ni.
równie, również. Zob. *-że*.
równik, 2. -ka.
równina, tych -nin.
równiuteńki, przysł. równiuteńko. Zob. *-uteńki*.
równiutki, przysł. równiutko. Zob. *-utki*.
równo, st. w. -niej.
równoboczny, -na, -ne.
równobrzmiący.
równoczesny, -na, -ne.
równocześnie.
równokątny.
równoległy.
równoległobok, 2. -ku.
równoległociąg, 2. -nu.
równoległy.
równoleżnik, 2. -ka.
równomierny.
równoramenny.
równowaga.
równoważnik, 2. -ka.
równoważyć — zob. ważyć.

równoznaczny.

równy.

różeczka, w różeczce, tych różeczek.

rożga, w różdce, tych różg albo różeg.

roża (po łac. *rosa*), l. mn. róże, 2. róż. Porówn. ruż (= barwik czerwony).

rózaniec, 2. -żańca, l. mn. -żańce.
rożany (nie: różanny). Zob. Spółgłoski podwójne.

różdźka, 3. i 7. różdźce, l. mn. różdźki, tych różdżek.

różnica.

różnić się, -nimy się.

różnobarwny.

różnokolorowy.

różnokształtny.

różnorodny.

różnowiedca, 2. -cy, 4. -ców, l. mn. -cy, 2. -ców.

różny, l. mn. różni.

różowy.

różyczka, w różyczce, tych -czek.
rr czy **rʳ** — zob. Spółgłoski podwójne.

rteć, 2. rtęci.

rubaszny.

rubel, 2. i 4. rubla, tych rubli.

Rubens, 2. -sa.

Rubikon, 2. -nu.

rubryka, l. mn. -ki, 2. -bryk.

ruch, 2. ruchu.

ruda, l. mn. -dy, 2. rud.

rudera, w ruderze, tych ruder.

rudobrody.

Rudolf.

rudy, l. mn. rudzi.

Rufin.

Rugia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.

rugować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

ruina, l. mn. ruiny, 2. ruin.

rujnować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

ruleta (= rodzaj gry hazardowej), l. mn. -ty, 2. -let. Porówn. *roleta*.

rum, 2. rumu.

rumak.

Rumelia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.

rumianek, 2. -mianku.

rumiany.

rumieni, l. mn. rumieni, 2. rumieni, 2. rumieni.

rumieni, l. mn. rumieni, 2. rumieni, 2. rumieni.

¹⁾ W Królestwie Polsk. rzadko: roś, w Galicji bardzo rzadko: rość.

rumieniec, 2. -mieńca, 1. mn. -mieńce, 2. -ców.
rumor, 2. -ru.
rumowisko, tych -wisk.
Rumun, 1. m. -ni, rzadziej: -nowie.
Rumunia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
Rumunka, 1. mn. -ki, 2. -nek.
rumuński.
runa (= znak piśmienny), 2. -ny, 3. -nie, 4. -nę, zwykle w 1. mn. runy, 2. run. Porówn. *runo*.
runać, runął, -nęła; rozk. ruń, ruńmy, ruńcie.
runiczny; pismo runiczne.
runo (= wełna, skóra z wełną), 2. -na, 3. -nu, 1. mn. -na, 2. run. Porówn. *runa*.
ruń, 2. runi.
rupia, tej pii, tę -pię, tych -pii.
rupiecie, tych -ci.
ruptura, 1. mn. -ry, 2. -tur. Zob. -*ura*.
rura, w rurze, tych rur.
rusalka, 1. mn. -ki, 2. -łek.
Rusin, 1. mn. Rusini.
Rusinka, 1. mn. -ki, 2. -nek.
ruski.
rusycyzm. Zob. -*izm*.
ruszczenie (się), 2. -nia.
ruszczyć (się), -czymy, ruszczył; rozk. ruszcz, ruszczmy, ruszczcie.
ruszczyzna, 3. i 7, -czyźnie. Zob. -*izna*.
rusznica, 1. mn. -ce, 2. -nic.
rusznikarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
ruszt, 2. rusztu, 1. mn. ruszty, 2. rusztów.
rusztowanie, 2. -nia, tych -wań.
ruszyć, -szymy; rusz, ruszmy, ruszcie.
Rus; Rus Czerwona, 2. Rusi Czerwonej.
ruta (roślina), 2. -ty.
rutenizm. Zob. -*izm*.
rutyna, 2. -ny.
ruź, 2. rużu, 6. rużem, 7. w rużu (=barwik czerwony; po franc. *rouge*). Porówn. *róża*.
rużować się, rużuje się, rozk. rużuj się. Zob. 1) *ruż*; 2) -*uję*.
rwąć, rwę, rwiesz, rwie, rwiemy, rwiecie, rwą; rozk. rwij, rwiemy,

rwijcie; rwąć; rwący, -ca, -ce, 1. m. rwący, -ce.
ryba, tych ryb.
rybalt, 2. -ta, 1. mn. -ci, 2. -tów.
rybi, -bia, -bie.
rybitwa, 1. mn. -twy, 2. rybitw, rzadziej: rybitew.
rybołówstwo, rybołówstwo* (w Galicji mówią i piszą przeważnie: ryboł-wstwo, w innych dzielnicach zwykle: rybołówstwo).
rycerstwo, 2. -stwa.
rycerz, tych rycerzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
rychło, st. w. rychlej.
rychły.
ryczeń, ryczy, ryczał; rozk. rycz, ryczcie.
ryć, ryje; rozk. ryj, ryjcie.
rydwan, 2. -nu.
rydz, 1. mn. -dze, 2. -dzów.
Ryga, w Rydze.
rygor, 2. -ru.
ryj, 1. mn. ryje, 2. ryjów.
ryknąć, ryknął, rozk. ryknij; ryknąwszy.
rymarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -*arz*.
rymotwórca, 2. -cy, 1. mn. -cy, 2. -ców.
rymotwórczy.
rymować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
rynek, 2. rynku.
rynna, tych rynien.
rys, tego rysu, tych rysów.
rysa, tej rysy, tych rys—ale: tych ryz (od *ryza*).
rysi (przymiotn. od *ryś*).
rysią (jechać).
ryski (przymiotn. od *Ryga*). Zob. *Praga*.
rysować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
rysunek, 2. -sunku. Zob. -*unek*.
rysunekowy.
ryś, 1. mn. rysie, 2. rysiów.
rytm, 2. rytmu.
rytmiczny.
rytmika.
rytować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
rytownictwo.
rytualny.
rytuał, 2. -tu.
rywalizacja, 2. i 3. -cji, 4. -cye.

rywalizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.

ryza, te ryzy, tych ryz — ale: tych rys (od *rysa*).
ryzyko, 2. -ka.

ryzykować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.

ryż, 2. -żu.

Ryżanin (=mieszkający w Rydze), 2. -nina, 1. mn. Ryżanie, 2. -żan. Zob. -*anin*.

ryżowy.
ryży = rudy).

rz czy **rz?** — zob. *rz*, *ż*, uw. III. e i uw. IV. e.

rz czy **sz?** (kszałt, pszenica, bukszpan i t. d.) — zob. *sz* czy *rz?*

rz. ż.

I. We współczesnym języku brzmią *rz* i *ż* jednakowo, ¹⁾ a na końcu wyrazów i przed spółgłoskami cichymi (mocnymi) brzmią obie powyższe spółgłoski jak *sz*: marz (marzyć), maż (mazać), masz (mieć); warz (warzyć, war), waż (ważyć, waga), wasz (zaimek).

II. Pisz *rz*, jeżeli w odmianie wyrazu albo w wyrazach pokrewnych występuje *r* (bo *rz* powstało z *r*, jeżeli zaś w odmianie wyrazu albo w wyrazach pokrewnych występuje inna spółgłoska (*z, ż, g, dz, h*), pisz *ż*.

a) cmentarz (cmentarny), elementarz (elementarny), igrzysko (igrać), karzeł (karła), marzec (marca), morze (morski), orzeł (orła), pacierz (paciorek), pierzyna (pióro), starzec (stary), bierzemy (biore), mierzyć (miarą), ostrzyć (ostrzy), tworzyć (twórcą), umrzeć (umrę), trzy (trójka), dobrze (dobry), szczerze (szczerzy) i t. d.

b) Boże! (Bóg), drażek (draż), drożyna (drogi), nóżka (noga), mrozę (mrozić, mrożny), pomożemy (pomogę), ważyć (waga), wożę (wozić), pieniężny (pieniądze), śnieżny (śnieg), sapieżyński (Śapicha), dłu-

żej, dłuższy (długi), tęcej, tęszy (tęgi); piszemy także: wyżej, wyższy (forma prawidłowa, ale od kilku wieków nieużywana: wyszej, wyszszy).

III. Pisz *rz*: a) w przyrostkach . . . *arz*, . . . *erz* rzeczowników rodzaju męskiego, oznaczających nazwy rzemieślników, nazwy osób, oddających się jakiejś czynności z zamiłowaniem, nałogowo i t. d.: blacharz, gospodarz, kucharz, młynarz, piekarz, ślusarz, stolarz, żniwiarz, bajarz, gawędziarz, karciarz, pieczeniarsz, fałszerz, pasterz, rycerz, żołnierz i t. p.;

b) w wyrazach złożonych z *mistrz* i *mierz*: mistrz, burmistrz, zegarmistrz, Kazimierz, Włodzimierz, Żytomierz i t. d.;

c) w wyrazach: bierzmować, jarząbek, jarzębina, jarzmo, kojarzyć, korzeń, korzystać, krzyż, kurzyć, Małgorzata, moździerz, orzech, pęcherz, pierzchać, piskorz, rzadki, rzecz, rzęgotać, rzeka, rzemień, rzemiosło, rzepa, rzetelny, rzeź, rzeźki, rzeżucha, rżesa, rżęsiasty, rzodkiew, rzucić, Rzym, sowizdrzał, tchórz, towarzysz, wawrzyn, węgorz, wierzba, zmierzch, zorza, zwierz i t. d.;

d) Wskazówka praktyczna: Po spółgłoskach *h, ch, k, p, t* piszemy w tej samej zgłosce zawsze *rz* (nie: *ż, sz*): chrzan, pieprz, trzask, trzon i t. d. — *sz* piszemy tylko w kilku wyrazach: kształt, pszczoła, pszenica . . . zob. *sz* czy *rz?*

e) Pisz i mów: burza (nie: burża), porządek, porządny (nie: porządek, porządny), rznąć, urznąć, zarznąć (nie: rznąć, urznąć, zarznąć), gorzki (nie: gorżki, bo gorycz), wierzch, wierzchołek (nie: wierzch, wierzchołek).

IV. Piszemy *ż*: a) w wyrazach: anyż, bandaż, czyż (ptak), jałmużna, jeż, krzyż, łyżka, maż, nóż, papież, pasaż, potaż, ryż, rzeć, rżany (= żytni), smażyć, świeży, wąż, wieża, wyżeł i t. d.;

b) w wyrazach: mężczyzna i Chorażczynna;

¹⁾ Tylko w niektórych narzeczach zachowały się mniej lub więcej wyraźne różnice dźwięku.

c) w przyrostku *..ze, ..zi:* aż, iż, niż, już, też, gdyż, kiedyż, gdzież, ileż, cóż, któż, czemuż, czegoż, przecież, również, takież, takaż, takżeż, jakież, tenże, taż, toż, będąż, zrobić, pisać i t. d. Końcowe *ż* w przytoczonych powyżej wyrazach jest skróconym przyrostkiem *ze*.

d) Pisz *..aź, ..eż* we wszystkich wyrazach żeńskich: młodzież, kradzież, odzież, trzebież, straż itd. — *..arz, ..erz* tylko w wyrazach: twarz, potwarz, paździerz i macierz.

e) Pisz *i* mów: dzierzyć, dzierżawa, dzierżawca (nie: dzierzyć, dzierżawa, dzierżawca); skarżyć, oskarżony (nie: skarżyć, oskarżony).

V. Pisz: rząd (2. rzędu), rząd (2. rzędu), rządcą, rządowy, rządny (= lubiący porządek, gospodarny i t. d.), rządzić, urząd, urzędnik, urządzenie, urządzić, przyrząd, przyrządzić, wyrządzić, zarząd, zarządzić, porządek, porządny, narząd, narzędzie i t. d. — ale: żądać, żądanie, żądny (= pragnący czegoś), pożądać, pożądany, żądza, pożądliwość i t. d.; pisać: rznąć (= krajać nożem, przecinać piłą), rzną, rznął, rznąła, rznij; zarznąć, zarznął, zarznięty i t. d. — ale: żąć (= ścinać sierpem), żnę, żnął, żnęła, żnij, żniwo, wyżyć, wyżał, wyżełta itd.; pisać: wzdłuż (długi), ale: wszerek (szeroki).

rzadki, l. mn. rzadcy; st. w. rzadszy, l. mn. rzadsi.

rzadko, st. w. rzadziej.

rząd (= władza i t. p.), rządu, rządem, w rządzie, rządy, rządów; *rząd* (= szereg), rzędu, rzędem, w rzędzie, rzędy, rzędów. Pisz *rz* (nie *ż*) we wszystkich wyrazach pokrewnych: rządcą, rządowy, rządny (= lubiący porządek, gospodarny i t. p.), rządzić, urząd, urzędnik, urządzenie, urządzić, przyrząd, przyrządzić, rozporządzić, rozporządzenie, wyrządzić, zarząd, obrządek, porządek, porządny, narząd, narzędzie, podrzędny i t. d. Porównaj: żądać, żądny (= pragnący czegoś).

rządcą, 2. rządcy, l. mn. rządcy, 2. -ców. Zob. 1) *rząd*; 2) *-ca*.

rządyczni, l. -czynię (nie: -czynią*), l. mn. -czynnie, 2. -czyni. Zob. 1) *hogini*; 2) *-czyni*; 3) *rząd*.

rządny (= przestrzegający porządku i t. p.) — ale: żądny (= pragnący czego i t. p.). Zob. *rząd*, *żądać*.

rządowy — zob. rząd.

rządzące, -dzimy; rozk. rządzą, rządźmy, rządzicie. Zob. *rząd*.

rzec (rzadko: rzeknąć), rzeknę, rzekniesz, rzeknie, rzekniemy, rzekniecie, rzekną (rzadziej: rzekę, rzeczesz, rzecze, rzeczemy, rzeczecie, rzeką), rzekłem, rzekłeś, rzekł, rzekła, rzekło, rzekliśmy, rzekliście, rzekli, rzekły; rozk. rzeknij, rzeknijmy, rzeknijcie (rzadko: rzeczę, rzeczemy, rzeczcie); rzekłszy. Podobnie: odrzec, przyrzec, wyrzec i t. d. Zob. *-szy czy -wszy?*

rzeczość — zob. rechość.

rzecz, tej, te i tych rzeczy.

rzeczka, w rzeczce, tych rzeczek.

rzecznik, l. mn. -cy.

rzeczny (przymiotn. od *rzeka*).

rzeczownik.

Rzeczownik. Zobacz:

1) *-anin* (w sprawie odmiany rzeczowników takich, jak: chrześcijanin, Lwowianin, Dominikanin itp.).

2) *-arz* (pisownia wyrazów takich, jak: blacharz, kucharz, karciniarz itp.).

3) *-ba* (pisow. wyr.: prośba, grośba i t. p.).

4) *hogini* (wzór odmiany rzeczow. rodz. żeńs. na *i:*: dozorczydni, gospodynini i t. p.).

5) *-ca* (pisow. wyr.: rządcą, radca i t. p.).

6) *-ca* (pisow. wyr.: zwycięzca, znalazca i t. p.).

7) *-cka* czy *-dzka?* (pisow. wyr.: schadzka, posadzka, tačka i t. p.).

8) *-cstwo* (pisow. wyr.: radcstwo, rządzcstwo i t. p.).

9) *-ctwo* czy *-dctwo?* (pisow. wyr.: dowództwo, bractwo i t. p.).

10) *-czyni* (pisow. wyr.: rządyczni, władczynini i t. p.).

11) *-erz* (pisow. wyr.: pasterz, żołnierz i t. p.).

12) *hrabia* (wzór odmiany rzeczowników takich, jak: sędzia, margrabia i t. p.).

13) *imię* (wzór odmiany rzeczowników: znamię, plemię i t. p.).

14) Imiona własne.

15) *-izm, -yzm* (pisow. wyr.: ka-techizm, magnetyzm i t. p.).

16) *-inna* (pisow. wyr.: ojczyzna, płaszczczyzna i t. p.).

17) *kurczę* (wzór odmiany rzeczowników takich, jak: dziecię, cielę, bydło i t. p.).

18) *-ka* (pisow. wyr.: gałaczka, wiązka, Francuzka i t. p.).

19) *leśniczy* (wzór odmiany rzeczowników takich, jak: budowniczy, podskarbi, podchorąży i t. p.).

20) *-mierz* (pisow. wyr.: Kazimierz, Włodzimierz i t. p.).

21) *-mistrz* (pisow. wyr.: zegarmistrz, burmistrz i t. p.).

22) *-ówka* (pisow. wyr.: kryjówka, gotówka i t. p.).

23) Rzeczowniki o formie przymiotnikowej.

24) Samogłoski nosowe (*ą, ę* w odmianie rzeczownika).

25) *-stwo* czy *-ustwo?* (pisownia wyr.: ojcstwo, leniństwo, myśliwstwo, prawodawstwo i t. p.).

26) *-stwo* nie *-tstwo* (pisow. wyr.: zwycięstwo, męstwo i t. p.).

27) Wyrazy obce i przyswojone.

Rzeczowniki o formie przymiotnikowej — zob.: a) Nazwiska żon; b) Nazwiska panien; c) Nazwiska miast, wsi i t. d.; d) leśniczy.

rzeczpospolita, 2. i 3. rzeczypo-politej, 4. rzeczypo-politą, l. mn. rzeczypo-polite, 2. rzeczypo-politych (niektórzy piszą oddzielnie: rzecz pospolita i t. d.); w skróceniu: rzplita, 2. rzplitej, 4. rzplita i t. d.

rzeczywistość, 2. -ści.

rzeczywisty.

rzeczywiście.

rzędnać — zob. rzędnieć.

rzędnieć *, rzędnieje, rzędnieją, rzędniał, -ła, -ło, rzędniejąc; *rzędnać*, rzędnie, rzędna, rzędnał, rzędła, rzędło, rzędły, rzędnać.

rzędziutki. Zob. *-utki*.

rzęgotać — zob. deptać.

rzeka, tych rzek.

rzeknąć — zob. rzec.

rzekomo (rzadko: rzkomo, wrzekomo, wrzkomo).

rzekomy.

rzemienny.

rzemień, l. mn. -nie, tych -ni.

rzemieslniczy.

rzemieslnik, l. mn. -cy. Zob. Pi-sownia a wymowa, uw. VIII.

rzemiosło, w rzemiosle, tych rzemiosł.

rzemyk, 2. -ka.

rzepa, tych rzep.

rzepak, 2. -ku.

rzesza, te rzesze, tych rzesz.

rzeszota, 2. -ta, 3. -tu, l. mn. -ta, 2. rzeszot.

rzeszowski.

Rzeszów, ku Rzeszowu. Zob. Kra-ków.

rzetelność, 2. -ści.

rzetelny.

rzewnie, st. w. -niej.

rzewny.

rzezać, rzeza, rozk. rzezaj.

rzczak, 2. -ka.

rzczimieszek, l. mn. -mieszki.

rzeń, te rzenie, tych rzeni.

rzeńba, tych rzeńb. Zob. *-ba*.

rzeńbiarstwo, 2. -stwa.

rzeńbiarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.

rzeńki, l. mn. rzeńcy.

rzeńkość, 2. -ści.

rzeńnia, tych rzeńni.

rzeńnik, l. mn. -cy.

rzeńwić, rzeńwicie, rzeńwiał, rzeńwiele.

rzeńwo, st. w. -wiej.

rzeńwy, l. mn. rzeńwi.

rzeńucha, w rzeńusze.

rzeńpolić, -limy; rozk. rzeńpol.

rzeńsa, l. mn. rzeńsy, 2. rzeńs.

rzeńsisty.

rzeńsiście, rzeńsisto, st. w. rzeńsiściej.

rzeńzić, rzeńże, rzeńzi, rzeńża, rzeńził, rzeńząc.

rzeńzenie, 2. -nia.

rzкомо (rzadko używ.) — zob. rzekomu.

rznąć (= krajać nożem, przecinać piłą), rzną, rzniesz, rźnie . . . rzną; rznął, rznąła, rznąła, rznąli, rznę-

ły; rznąc; rozk. rznij. Porówn.: *żąć* (= ścinać sierpem).

rznęcie, 2. -cia.

rznięty.

rzodkiew, 2. -kwi, 1. mn. -kwie, 2. -kwi.

rzodkiewka, tych -wek.

rzucić, rzucimy; rozk. rzuć, rzućmy, rzućcie.

rzut, 2. -tu.

rzutki, 1. mn. rzutcy.

rzutny, 1. mn. rzutni.

rzygać, rzyga.

Rzym, 2. -mu.

Rzymianin, 2. -nina, 1. mn. Rzymianie, 2. -mian. Zob. -*anin*.

Rzymianka, 1. mn. -ki, 2. -nek. **rymski**.

rzymsko-katolicki, 2. rzymsko-katolickiego.

rz czy **rz?** — zob. rz, ź, uw. III. e. i uw. IV. e.

rzany (= żytni).

rzeń, rzeń, rzy, rzą, rzał; rozk. rzyj.

rzenie, 2. -nia.

rżysko (= pole, na którym rośnie żyto, ściernisko), tych rżysk.

S, Ś.

S czy **ss?** — zob. Spółgłoski podwójne.

S czy **sz?** (męski czy męski? blizki czy bliski? rockosz czy roskosz? zwycięzca czy zwycięzca? i t. d. — zob. niżej; *s, ś* czy *z, ź*?)

S, ś czy **z, ź?**

1. Przyimek *z (s)*, pisany odrębnie, oznaczamy stale literą *z* bez względu na brzmienie: *z* sobą, *z* szafy, *z* chaty, *z* papieru, *z* drzewa, *z* miasta i t. p.

2. Jeżeli przyimki *z, s* są przedrostkami wyrazów, to piszemy *z* przed spółgłoskami głośniami (= słabymi) i przed *s, ś, sz*, przed wszystkimi innymi spółgłoskami cichymi [= mocnymi]¹⁾ piszemy *s*: zbić, zdziwić się, zdziałać, zdziścić, zgasnąć, zhańbić, zmusić, zrabować, zrzucić, zsunąć, zsyłać, zsyłać, zsinieć, zszywać, zwolnić, zzuć, zżąć, zżynać, zżółknąć, schadzka, scedzić, szczesnić, szeszać, sfałdować, skówka, skruszyć, splatać, stargać itp.²⁾

Gdzie *s* brzmi miękko, piszemy *ś*: ściąć, ściągnąć, ściec, ścierka i t. d.

3. W przedrostkach *wz* i *wez* piszemy *z* przed spółgłoskami głośniami, przed cichymi zaś *s*: wzbić, wezbrać, wzdąć, wezglowie, wzrost, wzruszyć; wspomnieć, wsparły, wesprzeć, weschnąć i t. d.

4. Przedrostki *bez-* i *roz-* zachowują w piśmie postać niezmienną nawet wtenczas, jeżeli końcowe *z* brzmi w mowie żywej jak *s, ś* lub *ź*: rozkaz, rozkraść, rozcierać, rozdzwięk, rozstrzygnąć, rozzuchwalony, rozwozić, rozbójnik; bezdzietny, bezprawie, bezczelny, bezpieczny, bezstronny, bezdomny itd.

5. W przyrostkach *-ski, -sko, -skość, -stwo* piszemy stale *s*, nie bacząc wcale na końcową spółgłoskę tematową: boski, -ska, -skie; bosko, boskość, bóstwo (chociaż: Bóg, Bóże!), zwycięski, zwycięsko, zwycięstwo (zwycięzać), ubóstwo (ubogi, ubożyć), męski, męstwo (mąż), papieski (papież), niedołęstwo (niedołężny), francuski (Francuzi), paryski (Paryżanin), kaukaski (Kaukaz), kanał Sueski (Suez), stolarski, rycerski, szewski i t. d.

Powyższe правило odnosi się także do przymiotników dzierżawczych, utworzonych od nazw miast, wsi, krajów na: *-berg, -berga, -bergia*,

-burg, -burgia, -borg, oraz od nazw takich, jak: Haga, Kopenhaga, Praga, Ryga, Norwegia i t. p. — Haga, haski; Kopenhaga, kopenhaski; Magdeburg, magdeburski; Malborg, malborski; Norwegia, norweski; Norymberga, norymberski; Petersburg, petersburski; Praga, praski; Ryga, rycki; Wirtembergia, wirtemberski itd.

6. Tematowe *z* piszemy przed przyrostkami *-ki, -ko, -kość, -ka*:

a) blizki (blizko, blizkość), grzązki (grzązko), nizki (nizko), ślizki (ślizko), wążki (wążko); *ź* w wyrazach: rzeźki, rzeźko, rzeźkość.

b) Francuzka (np. były tam dwie Włoszki, jedna Polka i jedna Francuzka; ale: mam polską, angielską i francuską książkę — przyrostek *-ska*), gałązka, kózka, łezka, wążka, podwiązka, wiązka i t. p.

7. Niezgodnie z wymawianiem piszemy także ze względów etymologicznych *z* (nie *s*) w rzeczownikach z przyrostkiem *-ca*, takich, jak: zwycięzca (zwycięzać), znalazca (znaleźć, znaleźć), wynalazca (znaleźć, znaleźć), wynalazczyna, wynalazczy i t. p.

8. W rzeczownikach z przyrostkiem *-ba* piszemy pierwiastkowe *s* bez względu na brzmienie: kosba (kosić), prosba (prosić), ale: groźba (grozić), rzeźba (rzeź, rzezać).

9. Wskazówka praktyczna: Jeżeli w odmianie tego samego rzeczownika pojawia się w niektórych formach brzmienie *s*, w innych *z*, to piszemy *z* (dźwięk tematowy) we wszystkich przypadkach: guzik, guzkiem i t. d., bo guzek; związek, w związku (także: związkowy) itd., bo związek; na wózek, wózkiem — wózek; wynalazek, wynalazki — wynalazek i t. d.; ale: paski — pasek, piaskiem — piasek i t. d. Tym samym (mechanicznym) sposobem można prawie zawsze usunąć wątpliwości co do końcowego brzmienia (*s, ś* czy *z, ź*?) rzeczowników, oraz końcowego brzmienia osnowy przytoczonych wyżej rzeczowników rodzaju żeńskiego z przyrostkiem *-ka*: bez, bo bzu; głaz, głazy; mróz, mrozu; rzeź, rzezie; las, w lesie;

was, wasy; wieś, we wsi i t. p.; Francuzka, owych Francuzek; gałązka, gałązek; wiązka, wiązek i t. d.

10. W sprawie jaskni bezokoliczników takich, jak: gryźć, leć, nieść, pleść i t. d. — zob. Bezokolicznik, uw. II.

11. W wyrazach przyswojonych (przeważnie z języka łacińskiego i greckiego) piszemy *z*, jeżeli brzmienie tej spółgłoski słyszymy w poprawnej wymowie. Ściślejszymi prawidła niema — rozstrzyga zwyczaj. W wyrazach pochodzenia romańskiego (łacińskiego, francuskiego i t. d.) piszemy zwykle *s* po *n, r*, ale i tu są wyjątki.

a) Aspazya (łac. Aspasia, grec. Ἀσπασία), Cezar (łac. Caesar), Dezideryusz (łac. Desiderius), Jason (łac. Jason, grec. Ἰάσων), Krezus (łac. Croesus, grec. Κροισός);

b) balsam (grec. βάλσαμον, łac. balsamum), wasal (franc. wassal), konsul, uniwersytet, Pers, Persowie, konsylium, bransoleta (franc. bracelet), konsola (franc. console), sensacja i t. d.¹⁾ — ale: cenzor, cenzura, recenzja, recenzent (łac. censor, censura, recensio).

c) Pisz: Petersburg, chociaż mówimy: Peterzbürg.

12. W przyrostku *-izm, -yzm* (łac. -ismus, grec. -ισμός) piszemy stale *z*: humanizm, magnetyzm, romantyzm, klasycyzm i t. d.

S, ś, sz?

1. *s* czy *ś*? Pisz: a) bolesny (nie: bolesny), bolesna, bolesne, 2. przyp. bolesnego, bolesnej . . . 1. mn. bolesni, bolesne, bolesnych . . . (*s* przed twardym *n, ś* przed miękkiem *n*). Podobnie: cielesny, mięsny, miłośny (rzadko: miłosny), radosny, wczesny, zazdrosny, żalosny — ale: litośny (rzadko: litosny), sprośny* albo sprośny*, krasny albo kraśny*.

¹⁾ Sposób wymawiania: balsam, konsul, Perzowie, uniwersytet, bransoleta, sensacja, konsola, wazal i t. d. jest w Galicji bardzo rozpowszechniony.

¹⁾ Zob. Spółgłoski ciche i głośne.

²⁾ Uwaga praktyczna: pisz *z* przed *s, ś, sz* i *h*, zresztą według brzmienia t. j. *z* lub *s*.

b) śpię*, śpisz*, śpi*, śpimy*... śpij* i t. d. (rzadziej: spie*, spisz*, spi* i t. d.); spieszyć się* albo śpieszyć się*, pośpiech albo (po)spiech; śpiew, śpiewać; śpichrz*, śpichlerz* (rzadziej: spichrz*, spichlerz*); śpiżarnia* (rzadziej: spiżarnia*); spiż*, spiżowy* albo śpiż*, śpiżowy*; we współczesnym języku literackim częściej: spiż, spiżowy.

II. s czy sz? a) Pisz s (nie: sz): skandal, skarpetka, smalec, Sparta, Spartanin, spekulacja, spinka, spirytus, stempel, strajk, strucla, stucać, warstwa.

b) Pisz: splenić (nie: seplenić), szkielet, szmaragd* (rzadko: smaragd*).

c) Pisz sz (nie: s) przed cz w wyrazie piaszczysty i w wyrazach na -izna (-yzna): królewszczyzna, płaszczczyzna, polszczyzna, Słowiańszczyzna i t. d. ¹⁾ Piszemy także: francuszczyzna (nie: francuzczyzna) — ale: męzczyzna, Chorążczyzna.

III. ś czy sz? Pisz: a) czereśnia, muślin, sierść (nie: szerść); ślą, ślesz, śle, ślemy, ślecie, ślą, ślij, ślijcie (nie: szlą, szlesz, . . . szlą, szlij, szlijcie), podobnie wszystkie złożone: naśle, pośle, prześle, przysłę, wysśle i t. d.; ślad, naśladować, ślamazarny, ślaz, ²⁾ Śląsk, ślaski, Ślązak, ślub, śmigus* (mniej powszechne: szmigus), śruba, śrubować, śrut, wiśnia.

b) Pisz: sześmy, szeście, szli (nie: ślieszmy, ślieszcie, śli)—podobnie wszystkie złożone: doszli, poszli, przeszli, przyszli, wyszli i t. d.; reszta, 3. przyp. reszcie, przystówki: nareszcie, wreszcie (nie: reście, naresście, wreście); szlachcie, szlachta, szlachetny; szlochać (nie: ślochać); szpic, szpieg, szpiegować, szpilka, szpik, szpikować, szlak, szpital.

c) koślawy* albo koszlawy.*³⁾

¹⁾ Zob. cudzoziemczyzna.

²⁾ W niektórych okolicach mówią i piszą: szlaz.

³⁾ A. A. Kryński: śpiż, sprosny, szlaz, koszlawy, szmigus i śmigus.

sabat, 2. -tu.

Sabaudezyk, l. mn. -cy.

Sabaudka, 3. -baudce, l. m. -baudki, 2. -dek.

Sabaudya, 2., 3. i 7. -dyi, 4. -dye. **sabaudzki**; Eugeniusz Sabaudzki (przydomek).

Sachalin, 2. -nu.

sacharyna, 2. -ny.

sadzawka, tych -wek.

sadzić, rozk. sádz, sádzmy, sádzcie.

safandulstwo, 2. -stwa.

safandula, 2. -ly, l. mn. -ly, 2. -łów.

safian (skóra), 2. -nu.

Safo (nieodm.) albo Safona, 2. -ny,

3. -nie, 4. -nę, 5. -no!

Safona — zob. Safo.

sahajdaczny, sajdaczny, 2. -nego.

sahajdak, częściej: sajdak.

Sahara, 2. -ry, 3. -rze.

sajdak, rzadziej: sahadjak.

sakiewka, tych -wek.

sakrament, 2. -tu, l. mn. -ty albo -ta. Zob. -ment.

Sakramentka, 3. i 7. -mentce, l. mn. -mentki, 2. -mentek.

Saksonia, 2., 3. i 7. -nii, 4. -nię. Zob. ks, gż czy x?

Saksonka, l. mn. -ki, 2. -nek.

Sakończyk, l. mn. -cy; Sas, 2. -sa, l. mn. Sasi (rzadziej: Sasowie), 2. Sasów.

saksoński, saski; ogród Saski (w Warszawie), Saska Kępa, Saska Szwajcarya.

salamandra, 3. i 7. -drze, tych -der.

salami (nieodm.).

Salamina, 2. -ny, 4. -nę—rzadziej: Salamis (nieodm.).

Salanis — zob. Salamina.

Salzburg — zob. Salzburg.

saleburski — zob. salzburski.

saletra, w saletrze.

Salezynka, l. mn. -ki, 2. -nek.

Sallustysz* albo Sallustysz, 2. -sza — rzadziej: Sallusty, Salusty,

2. -tego. Zob. Spółgłoski podwójne.

salmiak, 2. -ku.

Salomea (niektórzy piszą: Salomeja), 2. i 3. -mei, 4. -mee, 5. -meo! 6. -mea, 7. mei.

Salomon, 2. -na.

salomonowy.

Salustysz — zob. Sallustysz.

salwa, tych salw.

Salzburg* (pisownia oryginalna; piszą także z polską: Salcburg), 2. -ga. Zob. Petersburg.

salzburski*, piszą także: salcburski. Porówn. Salzburg.

sam, sama, samo; tę samą czapkę.

Samaryja, 2. i 3. -ryi, 4. -rye.

Samarytanin, 2. -tanina, l. mn. -tanie, 2. -tan (niekiedy także: -tanów). Zob. -anin.

Samarytanka, l. mn. -ki, 2. -nek.

samarytański.

samiec, l. mn. -ce.

samiusięki. Zob. -usięki.

samiuteńki. Zob. -uteńki.

samobójca, 2. -cy, 4. -cę, l. mn. -cy, 2. -ców.

samobójczy.

samobójczyni, 4. -nię (nie: -nią*), l. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. bogini.

samobójstwo, tych -bójstw.

samocheć.

samochoód, 2. -chodu, l. mn. -dy, **samochwastwo**. [2. -dów.

samodział (= grube sukno lub płótno domowej roboty), 2. -łu.

samodzielnic, st. w. -niej.

samodzielnóść, 2. -ści.

samodzielnny.

samogłoska, 3. -głosce, tych -sek.

Samogłoski nosowe.

Uw. 1. Po samogłoskach nosowych nie piszemy nigdy spółgłosek nosowych *m, n, ŋ*: kąpiel (nie: kąmpiel), pajak (nie: pająnk) i t. d.

Uw. 2. Ucho jest złym doradcą w sprawie pisowni samogłosek nosowych, a to z tej przyczyny, że dźwięki, oznaczone w piśmie literami *a, e*, brzmią często w mowie żywej jak *om, on, o, em, en, eń* lub *e*. Słuchem nie zdołamy także prawie nigdy wykryć różnicy brzmienia nosowego w wyrazach rodzimych a przyswojonych, chociaż w piśmie oznaczamy te dźwięki odmiennym sposobem: *kęs — sens; wás — brons* i t. p. Poznanie prawideł ortograficznych jest więc konieczne. Zob. 1) *a*; 2) *e*; 3) *em, en* (nie: *e*); *om, on* (nie: *o*).

samoistnie.

samoistny, l. mn. -istni.

Samojedzi, 2. -dów.

samojedzki. Zob. -cki czy -dzki?

samolub, 5. -lubie! l. mn. -by, 2. -bów.

samolubnie.

samolubny, l. mn. -lubni.

samolubstwo, 2. -stwa.

samolówka, tych -wek. Zob. -ówka.

samopas; chodzę samopas, włóczę się samopas.

samorodny.

samorząd, 2. -rządu. Zob. *rzząd*.

Samos (nieodm.).

samotrząsk, 2. -trząsku.

samouk, l. mn. -ki, 2. -ków.

samowar, 2. -ru albo -ra, l. mn. -ry, 2. -rów.

samowładca, 2. -władcy, 5. -władcol l. mn. -władcy, 2. -władców.

Zob. *dowódca*.

samowładczyni, 4. -nię (nie: -nią*), l. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. a) *bogini*; b) *-czyni*.

samowładny.

samowładztwo, 2. -twa. Zob. -ctwo czy -dztwo?

samowola, 2. -li.

samolownie.

samowolny.

samowótór.

samozachowawczy.

samozwaniec, 2. -zwanca, 5. -zwanicze! l. mn. -zwanicy, 2. -ców.

samozwanicy.

Samuel, 2. -la.

sanatoryum, l. mn. -rya, 2. -ryów.

Zob. gimnazyum.

sandecki — zob. Sącz.

sandomierski.

Sandomierz, 2. -rza. Zob. -mierz.

Sandomierzanin, 2. -rzanina, l. m. -rzanie, 2. -rzan. Zob. -anin.

Sandwich (nieodm.).

Sanguszko, 2. -ki, l. mn. -kowie,

2. -ków. Zob. *Matejko*.

sangwiniczny.

sangwinik, l. mn. -cy.

sanie, tych sani albo san. Dwoje (troje, czworo) sani albo san.

sankeja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

sankcjonować, -uje, rozk. -uj.

Zob. -uje.

sanktuarium, l. m. -rya, 2. -ryów. Zob. gimnazyum.
sanskrycki.
sanskryt, 2. -tu.
Saona, 2. -ny, nad Saoną.
sapać, sapie, sapiemy, sapał, rozk. sap, sapiecie.
Sapieha, 2. -hy, 3. -ze, 4. -he, l. mn. -howie, 2. -hów.
Sapieżanka, 2. -ki, 3. -ce, l. mn. -ki, 2. -nek.
Sapieżyna, 2. -ny. Zob. -ina.
sapieżyński; ulica Sapieżyńska.
Sarajewo — zob. Serajewo.
Sardes (nieodm.).
Sardou (nieodm.).
Sardynia, 2., 3. i 7. -nii, 4. -nię.
sarenka, tych -nek.
sarkaś, sarka; rozk. sarkaj.
sarkastyczny.
sarkazm, 2. -zmu.
sarkofag, 2. -gu, l. m. -gi, 2. -gów.
sarmacki; nizina Sarmacka.
Sarmacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Sarmata, 2. -ty, 3. -cie, 4. -tę, 5. -to! l. mn. -ci, 2. -tów.
sarmatyzm, 2. -tyzmu. Zob. -izm.
sarna, tych sarn.
sarni, -nia, -nie (przymiot. od *sarna*).
Sas — zob. Saksończyk.
saski — zob. saksoński.
satrapa, 2. -py, 4. -pę, 5. -po! l. m. -pi albo -powie, 2. -pów.
satrapia, tej -pii, tę -pię, tych -pii.
saturnalia (piszą także: saturnalie; Saturnalia *, Saturnalie), 2. -liów.
Saturnus, częściej: Saturn, 2. -na.
satyra, w satyrze, tych satyr.
satyryk, l. mn. -cy.
satysfakcja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Saul, 2. -la.
sawantka, 3. -wantce, tych -wantek.
Sącz, 2. Sącza, w Sączu; Nowy Sącz, Stary Sącz, do Nowego Sącza, w Starym Sączu; sądecki, nowosądecki, starsądecki (bardzo rozpowszechnione są także formy: sandecki *, nowosandecki *, starsandecki *).
sączyć (się), sączy, sączymy; rozk. sącz, sączcie.
sąd, 2. -du.

sądecki — zob. Sącz.
sądownictwo, 2. -twa.
sądzić, sądzimy; sądz, sądziecie.
sąsiad, 5. sąsiedzie! 7. w sąsiedzie, l. mn. sąsiedzi, 2. sąsiadów.
sąsiadować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
sąsiedni, -nia, -nie; 2. -niego, niej.
sąsiedzki. Zob. -cki czy -dzki?
sąsiedztwo, tych -siedztw. Zob. -ctwo czy -dztwo?
sąsiek, 2. -ku albo -ka.
sążeń, 2. sążnia, l. mn. sążnie, 2. sążni.
sążnisty.
scedzić, scedzimy; rozk. scedź, scedźcie.
scena, tych scen.
sceptycyzm, 2. -zmu. Zob. -izm.
sceptyczny, st. w. -niej.
sceptyczny.
sceptyk, l. mn. -cy.
scerować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
sch czy **sz?** — Pisze *schemat*, *schematyzm*, *schizma*, *schizmatyk*, *scholastyk*, *scholastyka*, *scholastyczny* (nie: szemat, szematyzm i t. d.), gdyż są to wyrazy pochodzenia greckiego i łacińskiego (*σχίμα*, *σχίσμα*, *schola*). Z tego też powodu nie należy wymawiać ich z niemiecką (*sz*), lecz tak, jak polskie wyrazy: schodzić, schlebiać i t. d.
schadzka, 3. i 7. schadzce, tych schadzek. Zob. -cka czy -dzka?
scharakteryzować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
scheda, 2. schedy, tych sched.
Schelling, 2. -ga.
schemat (nie: szemat), 2. -tu, l. m. -ty, 2. -tów. Jest to wyraz pochodzenia greckiego (*σχίμα*, czytają: schema), przeto nie należy go pisać według niemieckiego sposobu wymawiania. Zob. *Błędne wymawianie: sch nie sz*.
schematyczny (nie: szematyczny). Zob. *schemat*.
schematyzm (nie: szematyzm), 2. -zmu, l. mn. -zmy, 2. -zmów. Porównaj: *schemat*; zob.: -izm.

Schiller (rzadziej z polską Szyller, bardzo rzadko: Szyler), 2. Schillera; szyllerowski. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
schizma (nie: szyzma), 2. schizmy, 3. schizmie. Jest to wyraz pochodzenia greckiego (*σχίσμα*, czytają: schizma), dlatego nie należy go pisać według niemieckiego sposobu wymawiania. Zob. *Błędne wymawianie: sch nie sz*.
schizmatycki (nie: szyzmatycki). Porówn. *schizma*.
schizmatyk (nie: szyzmatyk), l. m. -cy. Porówn. *schizma*.
schlebiać.
Schlegel, 2. Schlegla, l. m. Schleglowie, 2. Schległów.
schludny.
schłopieć, -pieje, schłopiał, schłopiel; rozk. schłopiej.
schłostać — zob. chłostać.
schmurzyć się; rozk. schmurz się.
schnąć, schnę, schnie, schną, schnął albo schnął, schła, schło, schli, schły (rzadko: schnęła, schnęło, schnęli, schnęły); schnij; wyschnąwszy, uschnąwszy, zaschnąwszy; wyschły albo wyschnięty, zaschły albo zaschnięty, uschły albo uschnięty itd., ale tylko *oschły* w znaczeniu: nudny, czezy, zimny, bezbarwny (np. pisze stylem *oschłym*). *Zasychać*, *przysychać*, *wysychać*, *usychać* i t. d. (nie: zasechać, przysechać, usechać, wysechać i t. d.), *zasycha*, *przysycha* i t. d.; *zasychał*, *przysychał* i t. d.
schodek, 2. schodka, l. mn. schodki, 2. schodków.
schody — zob. schód.
schodzić — zob. chodzić.
scholastycyzm, 2. -zmu. Zob. a) -izm; b) *scholastyk*.
scholastyczny. Zob. *scholastyk*.
scholastyk (z łacińsk. *schola*, *scholasticus*), l. mn. -cy. Zob. *Błędne wymawianie: sch nie sz*.
scholastyka. Zob. *scholastyk*.
Schopenhauer, 2. -hauera.
Schorzały, -ła, -le; l. mn. schorzali (robotnicy, nie: schorzeli...), schorzale (kobiety).

schować.
schód, 2. -du, l. mn. schody, schodów.
schronić się, schronimy się; rozk. schroń, schrońmy, schrońcie się.
schronisko, 3. -nisku, tych -nisk.
schrupać, shrupie, rozk. schrup (rzadziej: schrupaj).
schudnąć, schudnę, schudnie, schudną, schudłem, schudłeś, schudł, schudła, schudli, schudły; rozk. schudnij.
schwycić, -cimy; rozk. schwyc, schwycmy, schwycie.
schwytać, schwyta, rozk. -taj.
schylić (się), -limy; rozk. schył, schylicie.
schylek, 2. schyłku.
Scott; Walter Scott (wymawiają: Skot, nie: Szkot), 2. Waltera Skotta, częściej: Walter Skotta, Walter-Skotta.
scudzoziemczala, -ła, -ły, l. mn. scudzoziemczali (nie: -czeli), -czale. Porówn. *scudzoziemczec*.
scudzoziemczec, -czeje, scudzoziemczal, -czeli, -czaly; rozk. scudzoziemczej. Porówn. *scudzoziemczala*.
scukrzec — zob. cukrzec.
scukrzyć — zob. cukrzyć.
Scylla, 2. i 3. Scylli, 4. Scyllę; Scylla i Charybda.
Scypio albo Scypion, 2. -piona, l. m. -nowie, 2. -nów; Scypio Afrykański.
scysya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
scyzoryk, 2. -ka.
szczepić (= połączyć, przyczepić jedno do drugiego), szczepię, szczepi, szczepimy, szczepi; rozk. szczep, szczepcie. Porówn. *szczepić* (= gałązkę, ospę i t. d.).
szczerbiały, -ła, -le; l. mn. szczerbiali (nie: -nieli), -niale. Porównaj: *szczerbiec*.
szczerbiec, szczerbieję, -jesz, -je; szczerbiał, -niała, szczerbiali, -niały. Porówn.: *szczerbiały*.
szczerstwiały.
szczerstwiec, -stwieje, -stwiał.
szczerwienić się, -wieni się, -wienił się; rozk. szczerwień się.

szczerwienieć, -nieje, -niał, -nieli.
szcesać, szcieszę, szcieszę; rozk. szcesz, szcieszmy, szcieszcie.
Sebastopol (niektórzy piszą i mówią z rosyjska: Sewastopol), 2. -pola.
Sebastyan, 2. -na.
secesya, 2. i 3. -syi, 4. -syę.
sejmu, 2. sejmu.
sejmikować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sekatura, tych -tur.
sekcyja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
sekret, 2. -tu, 1. mn. -ty, rzadko: -ta.
sekretaryat, 2. -tu.
sekretarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
sekretarzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
sekta, tych sekt.
sekularyzacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
sekunda, w sekundzie, tych -kund.
sekundant, 7. -ancie, 1. mn. -anci.
sekundaryusz, 1. m. -sze, 2. -szów albo -szy. Zob. -usz.
sekundować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sekutnica, 1. mn. -ce, 2. -nic.
Sekwana, 2. -ny.
sekwąński; okolice nadsekwąnskie.
sekwestracja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
sekwestrator, 1. m. -rzy albo -rowie. Zob. -or.
sekwestrować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
selcerska (woda) — zob. selterska.
selcer, częściej w 1. mn. selery, 2. -rów.
selterska * albo selcerska (woda; po niem. Selterwasser).
semestr, 2. -stru i -stra, 1. mn. -stry, rzadziej: -stra.
semestralny.
semicki.
seminarium, te -rya, tych -ryów. Zob. gimnazjum.
seminarzysta, 2. -sty, 1. mn. -ści, 2. -stów.
Semiramida (rzadziej: Semiramis), 2. -dy, 3. -dzie, 4. -dę.
Semita, 2. -ty, 3. -cie, 4. -tę, 5.

-to! 1. mn. -ci, 2. -tów; filosemita, antysemita.
semityzm, 2. -zmu. Zob. -izm.
sen, 2. snu, 3. snu, niekiedy: snowi, 7. w śnie.
senator, 1. mn. -rowie, rzadziej: -rzy.
senatorowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
Senegambia, 2., 3. i 7. -bii, 4. -bię.
Seneka, 2. -ki, 3. -ce, 4. -kę.
senior, 1. mn. -rowie, rzadziej: -rzy.
sens, 2. sensu.
sensacja ¹⁾, tej -cyi, tę -cyę, te -cye, tych -cyi. Zob. *s*, *ś* czy *z*, *ź*? uw. 11.
sensacyjny. Zob. *s*, *ś* czy *z*, *ź*? uw. 11.
sensat, 2. -ta, 1. mn. -ci.
sensatka, 3. -satce, tych -tek.
sensalista, 2. -sty, 1. mn. -ści, 2. -stów.
sensualizm, 2. -zmu. Zob. -izm.
sentencyja, 2. -cyi, 4. -cyę, 1. mn. -cye, 2. -cyi. Zob. *em*, *en*.
sentyment, 2. -mentu, 7. -mencie, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta, 2. -tów. Zob. -ment.
sentymentalizm, 2. -zmu. Zob. a) -izm; b) *em*, *en*.
sentymentalny. Zob. *em*, *en*.
separacja * (z łacini. separatio), niekiedy także: sepercacja, 2. -cyi, 1. mn. -cye, 2. -cyi.
sepercacja — zob. separacja.
sepia, 2. i 3. -pii, 4. -pię.
ser, w serze.
Serajewo, rzadziej: Sarajewo (po turec. Bosna Saraj; nazwa pochodzi od seraj, serai = pałac), 2. -jewa, 3. -jewu.
Serb, 2. Serba, 1. mn. -bowie, 2. -bów.
Serbia, 2., 3. i 7. -bii, 4. -bię.
Serbka, 3. Serbce, 1. mn. Serbki, 2. -bek.
serbski.
serce, 3. sercu, tych serc.
serdak, 2. -ka.

¹⁾ W Galicyi mówią przowaźnie: sensacja, tak też piszą niektórzy.

serduszko, tych -szek. Zob. -uszeko.
serenada, 1. mn. -dy, 2. -nad.
serwatka, w serwatce.
serwis, 2. -su, 1. mn. -sy, 2. -sów.
serya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.
seryo.
sesya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
setka, w setce, tych setek.
Sewastopol — zob. Sebastopol.
Sewerus albo Sewer, 2. -ra.
Sewilla, 2., 3. i 7. -willi, 4. -willę.
sewilski.
sezon, 2. -nu, 1. mn. -ny, 2. -nów.
sędzia, 2. sędziego, 3. sędziem, 4. sędziego, 5. sędzio! 6. sędzią, 7. w sędzi, rzadziej: w sędzim (formy przyp. 2. *sędzi*, 3. *sędzi*, 4. sędzię, 6. *sędzim* wychodzą z użycia); 1. m. sędziowie, -ów, -om, -ów, -owie, -ami, -ach. Porówn.: *hrabia*.
sędzina (odmieniaj jak *hrabina* — zob.!).
sędziostwo, 2. -stwa. Zob. -stwo czy -wstwo?
sędzowski. Zob. -ski czy -wski?
sędziwy.
sek, 2. -ka, rzadziej: -ku.
sępa, 2. sępa.
sepi, -pia, -pie (przymiot. od *sępa*), 2. sępiego, -piej.
sfaldować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sfalszować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sfastrygować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sfera, w sferze, tych sfer.
sferyczny.
Sflinks (=tajemniczy potwór w starożytnej Grecji, nazwa bóstwa opiekuńczego w star. Egipcie itd.), 2. Sflinksa, 1. mn. Sflinksy, 2. Sflinksów; sflinks (= zagadkowy charakter, człowiek tajemniczy i t. d.).
Pisownia: Sflinx, sflinx wychodzi z użycia. Zob. *ks*, *gz* czy *x*?
sfolgować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sfora ¹⁾, 2. -ry, tych sfor, rzadziej:

sfór. Niektórzy piszą *swora* *, tych swor, rzadziej: swór.
sforny — porówn. sfora.
sforsować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sh . . . zob.: *zh* . . .
Shakespeare — zob. Szekspir.
Shelley, 2. Shelleya (albo: Shelley'a), Shelleyowi albo Shelley'owi. Zob. *Imiona własne cudzoziemskie*, uw. II.
siać, sieje, siał, sialiśmy, sialiście, siali (w niektórych okolicach mówią i piszą: sieliśmy, sieliście, sieli), rozk. siej, siejcie.
sianożęcie, 2. -cia. Porówn. *żąc*.
siatka, w siatce, tych siatek.
siatkówka, w siatkówce, tych -wek. Zob. -ówka.
siaść (forma *sieść* wyszła z użycia), sięde, siędziesz, siędzie . . . sięda, siadź, siadźmy, siadźcie, siadł, siadłszy — podobnie wszystkie złożone: dosiaść, osiaść, posiaść, przesiaść się, przysiaść, usiaść, wsiaść, wysiaść, zasiaść, zsiaść i t. d. W żywej mowie ogółu i w dziełach znakomitych pisarzy spotykamy także formy: siąde, siądiesz, siądzie . . . siąda, wysiąde, wysiądzie, usiąde, usiądzie i t. d.
sidło, w sidle, zwykle w 1. mn. si-dła, 2. sideł.
siebie, się, sobą, w sobie.
siec, siekę, szcesz, siecze, sieczemy; siekl, siekli, siekły; rozk. siecz, sieczmy, sieczcie.
sieczna, tej siecznej, tę sieczną, te sieczne, tych siecznych.
sieć, 2. sieci, 1. m. sieci (niekiedy: siecie), 2. sieci.
siedem albo siedm — zob. siedmiu.
siedemdziesiąt albo siedemdziesiąt (odmieniaj jak *pięć* — zob.!).
Siedemdziesiąciu (nie: siedemdziesiąt) uczniów pisze (nie: piszą); siedemdziesiąt kobiet, kwiatów, drzew . . . jest (nie: są) w ogrodzie.
siedemdziesiątka albo siedemdziesiątka, 3. i 7. -dziesiątce, 1. mn. -siatki, 2. -siątek.
siedemdziesiąty albo siedemdziesiąty.

¹⁾ Pisownia nieprawidłowa, ale obecnie używana prawie powszechnie; dawniej pisano: *zwora*, *swora*, ale już przed kilkuset laty spotykamy także pisownię *sfora*.

siedemdziesięcioletni albo siedemdziesięcioletni.
siedemdziesięciu albo siedemdziesięciu — zob. siedemdziesiąt.
siedemkroć albo siedmkroć. Zob. *-kroć*.
siedemnastoletni, siedemnastoletni.
siedemnastu albo siedmnastu — zob. siedemnaście.
siedemnasty albo siedmnasty.
siedemnaście albo siedemnaście (odmieniaj jak *pięć* — zob.!). Siedemnaście (nie: siedemnaście) uczniów pisze (nie: piszą); siedemnaście ptaków, kobiet, drzew ... jest (nie: są) w ogrodzie.
siedemset albo siedmset — zob. siedmiuset.
siedemsetny albo siedmsetny.
siedlisko, tych *-lisk*.
siedm — zob. siedem.
siedmdziesiąt — zob. siedemdziesiąt.
siedmdziesiątka — zob. siedemdziesiątka.
siedmdziesiąty albo siedemdziesiąty.
siedemdziesięcioletni albo siedemdziesięcioletni.
siedmdziesięciu albo siedemdziesięciu — zob. siedemdziesiąt.
siedmiłodolowy.
siedmiogrodziny.
Siedmiogrodzianin, 2. *-dzianina*, 1. mn. *-dzianie*, 2. *-dzian*. Zob. *-anin*.
siedmiogrodzki; wyżyna Siedmiogrodzka. Zob. *-cki* czy *-dzki*?
Siedmiogród, 2. *-grodu*, 7. *-grodzie*.
siedmioklasowy.
siedmiolecie, 2. *-cia*, 1. mn. *-cia*, 2. *-ci*.
siedmioletni, *-nia*, *-nie*; 2. *-niego*, *-niej*.
siedmioraki.
siedmiorako.
siedmioro dzieci, 2. *siedmiorga* dzieci i t. d. (odmieniaj jak *dwoje* — zob.!). Siedmioro dzieci płacze (nie: płaczą).
siedmiotysięczny, rzadziej: *siedmiotysięczny*. Zob. *tysięczny*.
siedmiozłotkowy.

siedmiu (nie: siedem) uczniów; siedem kwiatów, kobiet, drzew (odmieniaj jak *pięciu*, *pięć* — zob.!). — Siedmiu uczniów pisze (nie: piszą); siedem kwiatów, kobiet, drzew ... jest (nie: są) w ogrodzie.
siedmiuset (nie: siedmset) uczniów; siedemset ptaków, kobiet, dzieł (odmieniaj jak *pięćset* — zob.!). Siedmiuset żołnierzy walczy (nie: walczą); siedemset kwiatów, kobiet, drzew ... jest (nie: są) w ogrodzie.
siedmkroć albo siedemkroć. Zob. *-kroć*.
siedmnastu albo siedemnastu — zob. siedemnaście.
siedmnasty albo siedmnasty.
siedemnaście — zob. siedemnaście.
siedmset albo siedemset — zob. *siedmiuset*.
siedmsetny albo siedemsetny.
siedzieć, *siedzimy*; rozk. *siedź*, *siedźcie*.
siejba, 2. *-by*.
siekiera, tych *siekier*.
sielankopisarz, tych *-rzy* albo *-rzów*. Zob. *-arz*.
siemie, 2. *-mienia*, 3. *-mieniu*, 1. m. *-miona*, 2. *-mion*. Zob. *imię*.
siennik — pisz: *siennik* — zob.!
Siemkiewicz (nie: *Sieźkiewicz*).
siennik * (rzadko: *siennik* *), 2. *-ka*.
siem, 1. mn. *-nie*, tych *-ni*.
Sieradz, 2. *-dza*.
sieradzki. Zob. *-cki* czy *-dzki*?
sierć — zob. *sierść*.
siermiega, w *siermiedze*, tych *-mieg*.
sieroctwo, 2. *-twa*.
sierocy. *-ca*, *-ce*.
sierota, tych *-rot*, rzadziej: *-rót*.
sierotka, 3. *-rotce*, tych *-tek*.
sierp, 2. *-pa*.
sierpień, 2. *sierpnia*. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.
sierść, 2. *sierści*, rzadziej: *sierć*, 2. *sierci* (obie formy od wieków w użyciu) — we współczesnym języku literackim rzadko: *szerść*, bardzo rzadko: *szerć*.
sierzant, 2. *-ta*, 5. i 7. *-żancie*, 1. mn. *-żanci*, 2. *-żantów*.
siew, 2. *-wu*.
siewca, 2. *-cy*, 1. mn. *-cy*, 2. *-ców*.

siewierski.
Siewierz, 2. *-rza*.
sięgać, *sięga*, rozk. *sięgaj*; *sięgnąć*, *sięgnę*, *sięgnie*, *sięgnął*, rozk. *sięgnij*; *sięgnąwszy* — podobnie: *dosięgnąć*, *zasięgnąć* (rzadziej: *dosięgnąć*, *zasięgnąć*), *dosięgnął*, *zasięgnął*, *dosięgnąwszy*, *zasięgnąwszy* — ale: *osięgnąć* (rzadziej: *osięgnąć*), *osięgnie*, *osięgnął*, *osięgnij*, *osięgnąwszy*.
sięgnąć — zob. *sięgać*.
sikawka, tych *-wek*.
sikora, tych *sikor*.
siłic się, *siłimy się*; rozk. *sił się*.
silnie, st. w. *-niej*.
siłacz, tych *-czów* albo *-czy*.
sińce, 2. *sińca*, 1. mn. *sińce*, 2. *-ców*.
siniec, *sinieje*, *siniał*, *sinieli*, *-niały*; rozk. *siniej*.
siodlarz, tych *-rzy* albo *-rzów*.
siodło, na *siodle*, tych *siodeł*.
siolo, w *siole*, tych *siół*.
sionka, w *sionce*, tych *sionek*.
siostra, 3. *siostrze*, tych *sióstr*.
siostrunia, 2. *-ni*, 5. *-niu!* Zob. *-unia*.
siostrzany.
siostrzenica, 1. mn. *-ce*, 2. *-nic*.
siostrzeniec, 5. *siostrzeńce!* 1. m. *siostrzeńcy*.
siostrzyca, 2. *-cy*, 1. mn. *-ce*, 2. *siostrzyce*.
siostrzyczka, 3. *siostrzyczce*, 1. m. *-ki*, 2. *-czek*.
siodemka, tych *-mek*.
siodmy.
siwusienki. Zob. *-usienki*.
siwutenki. Zob. *-utenki*.
siwutki. Zob. *-utki*.
siwizna, 3. i 7. *-wiznie*. Zob. *-izna*.
siwobrody, 1. mn. *-brodzi*.
siwłosy.
sj ... zob. *sy* ...
skaleczyć, *-czymy*, rozk. *skalecz*, *-leczcie*.
skalpel, 1. mn. *-lc*, 2. *-li*.
skała, w *skale*, tych *skał*; *skała* Tarpejska. Nazwy skał piszemy wielką literą.
skamieniały — zob. *skamienieć*.
skamienieć (= *zamienić* coś w kamień), *skamienię*, *skamieni*, *skamienięm*, *skamienił*. — *Skamienieć* (= *zamienić* się w kamień), *skamienieję*, *skamieniejesz* ... *skamienieją*, *skamieniałem*, *skamieniał*, *skamienieli*, *skamieniały*. — Żeglarz *skamieniał* z trwogi, 1. m. żeglarze *skamienieli* (nie: *skamieniałi*) z trwogi — ale: żeglarz, *skamieniały* z trwogi, patrzył na tonący okręt, 1. mn. żeglarze, *skamieniali* (nie: *skamienieli*) z trwogi, patrzyli na tonący okręt.
skamienieć — zob. *skamienieć*.
skandal, 2. *-lu*, 1. mn. *-le*, 2. *-lów* albo *-li*.
skandaliczny.
skandować, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uje*.
Skandynawczyk, 1. mn. *-cy*.
Skandynawia, 2., 3. i 7. *-wii*, 4. *-wie*.
skandynawski; półwysep *Skandynawski*.
skaplerz, częściej: *szkaplerz* — zob.!
skaplerzny — częściej: *szkaplerzny*.
skarać, *skarzę*, *skarał*, rozk. *skarż*, *skarżcie*. Porówn. *skazać*.
skarb, 2. *-bu*.
skarbić (sobie), *skarbimy*; rozk. *skarż*, *skarżcie* (sobie).
skarbiec, 2. *skarbeca*, 1. mn. *-ce*, 2. *-ców*.
skarbona, tych *-bon*.
skarbonka, w *skarbonce*, tych *-nek*.
skarga, tych *skarg*.
skarłowacieć, *-cieje*, *-ciał*, *-cieli*; rozk. *-ciej*; *skarłowaciały* *starzec*, 1. mn. *skarłowaciali* (nie: *-cieli*) *starcy*.
skarpa * (rzadziej: *szkarpa**), 1. m. *-py*, 2. *skarp*.
skarpetka (w języku literackim rzadko: *szkarpetka*), w *skarpetce*, tych *-tek*.
skarżyć (nie: *skarżyc*), *skarżymy*; rozk. *skarż*, *skarżcie*. Porówn.: *skazać*.
skasować, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uje*.
Skawina, 2. *-ny*, 3. *-nie*, 4. *-nę*. Zob. *-ina*.
skazać, *skażę*, *skażę*, *skażemy*, *skażał*, rozk. *skaż*, *skażcie*. Porówn.: *skaz*.

a) *skazić*, skaże, skazi, skazimy, skaził, rozk. skaż, skażcie; b) *skarac*, skarzę, skarże, skarzemy, skarał, rozk. skarż, skarżcie; c) *skarzyć*, skarzę, skarży, skarżymy, skarżył, rozk. skarż, skarżcie.

skazaniec, 2. -zańca, 5. -zańczel 1. mn. -zańcy, 2. -ców.

skazić, skaże, skazi, rozk. skaż, skażcie. Porówn. *skazać*.

skazówka, częściej: wskazówka, 3. i 7. -zówce, tych -wek. Zob. *-ówka*.

skazywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skazonny (od *skazić*).

skąd, skądinał.

skądkolwiek.

skapać się, skąpie się, skąpiemy się, rozk. skąp się.

skąpić, skąpi, skąpimy, rozk. skąp, skąpcie.

skąpiec, 5. skąpcze! 1. mn. skąpcy, 2. -ców.

skąpstwo, 2. -stwa.

-ski czy **-wski** w wyrazach takich, jak: ojcowski, żydowski itp.? — zob. *-stwo*.

-ski, **-sko**, **-skość**, **-stwo** czy **-zki**, **-zko**, **-zkość**, **-zstwo** w wyrazach takich jak: męski, papieski, praski, bosko, boskość, zwycięstwo, niski, wązko, bliskość i t. d. — zob. *s*, *ś* czy *z*, *ź*? uw. 5. i 6.

skiba, tych skib.

skielet — mówią i piszą prawie powszechnie: szkieleł.

skierować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skinać, skinę, skinie, skinał, rozk. skini, skinimy, skinięcie.

Skirgiełło, 2. -giełły, 3. -gielle. Zob. *ge* czy *gie*?

skleić, skleję, skleisz, sklei, -imy, -icie, skleją; skleję, -iłeś, skleił, -iła, -ili, -iły; rozk. sklejk, sklejmy, sklejcie; sklejęwszy.

sklejać, skleja.

sklejony.

sklep, 2. -pu.

sklepienie, 1. mn. -nia, 2. -pień.

skleśnać, skleśnie, skleśnał, skleśnała, skleśno.

skład, 2. -du.

składka, 3. i 7. składce, tych -dek.

skłamać — zob. *kłamać*.

skłonić, skłonimy, rozk. skłoń, skłońmy, skłońcie.

skłonność, 2. -ści,

skłuc — zob. *kłuc*.

sknera, 2. -ry, 3. -rze, 1. mn. -ry.

sknerstwo, 2. -stwa.

-sko (przyrostek) — zob. *-ski*, *-sko*, *-skość*.

skobel, 2. -bla, 1. mn. -ble, 2. -bli, rzadziej: -blów.

skoczyć, -czymy; rozk. skocz, skoczcie.

skojarzyć, -rzymy, rozk. skojarz, -jarzcie.

skomleć, skomli, skomlał, skomlała, -leli, -lały — albo: *skomlić*, skomli, skomlił, skomliła, -lili, -liły.

skompromitować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skon, 2. -nu, częściej: zgon, 2. -nu.

skonać, skona.

skonstatować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skopuła * — piszą i mówią prawie powszechnie: szkopuła * — zob.!

skorbut * — mówią i piszą prawie powszechnie: skorbut.

skorpion, 2. -na.

skorupa, tych -rup.

skorupka, w skorupce, tych -pek.

skorzystać.

kosić, skoszę, skosimy, rozk. kos, skośmy, skoście.

skostniały (żebrak), 1. mn. skostniali (nie: skostnieli). Porównaj: *skostnieć*.

skostnieć. skostnieje, skostniał, skostnieli (nie: skostniali). Porówn. *skostniały*.

skosztować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skośnie albo **skośno**, st. w. -niej.

skośny.

skóra, w skórze, tych skór.

skórkowy (rękawiczki skórkowe); **skórny** (wyrzut skórny, choroba skórna); **skórzany** (skład wyrobów skórzanych).

skórny — zob. *skórkowy*.

skórzany (nie: skórzanny). Zob. a) *Spółgłoski podwójne*; b) porównaj *skórkowy*.

skówka, 3. i 7. skówce, tych skówek. Zob. *-ówka*.

skra (=iskra), 2. skry, 1. mn. skry, 2. skier.

skradziony.

skrajać, skraje; rozk. skraj, skrajcie.

skrajny.

skrać, skradnę, skradnie, skradł, skradła, skradli; rozk. skradnij; skradłszy. Zob. *-szy* czy *-łszy*?

skreślić — zob. *kreślić*.

skrecić — zob. *krecić*.

skrzępować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skręć, 2. -tu, 1. mn. -ty.

skrobać, skrobie, rozk. skrob, skrobicie.

skrofuliczny. Porówn. *skrofuły*.

skrofuły (od *scrophulae*) — w języku literackim bardzo rzadko: *skrofuły*.

skroić, skroję, skroi, kroimy, skroją; skroiłem, skroił, skroiili, skroiły; rozk. skrój, skrójcie; skrojęwszy.

skrojente, 2. -nia.

skromniutki. Zob. *-utki*.

skroń, 2. -ni, 1. mn. -nie, tych -ni.

skroś. skrós — zob. *wskroś*, *wskroś*.

skrócić. skróćmy; rozk. skróć, skróćcie.

skroś. skroś — zob. *wskroś*, *wskroś*.

skručza, 3. i 7. skrusz.

skrupulat, 2. -ta, 1. mn. -ci, 2. -tów. Porówn. *skrupuła*.

skrupulatny. Porówn. *skrupuła*.

skrupuła (z łac. *scrupulus*), 2. -tu, 1. mn. -ły, 2. -łów — w języku literackim bardzo rzadko: *skrupuła*, *skrupulatny* i t. d.

skruszyć, skruszęje, skruszal.

skruszyć (się), skruszę, skruszę, rozk. skrusz, skruszmy, skruszcie.

skrutynium, 1. mn. -nia, 2. -niów. Zob. *gimnazjum*.

skrwawić, -wimy; rozk. skrwaw, skrwawcie.

skrzalizować się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skrytka, w skrytce, tych -tek.

skrytobójca, 2. -cy, 4. -ce, 1. mn. -cy, 2. -ców.

skrzytkować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skrzęcy (= iskrzący).

skrzeczeć. skrzeczy, skrzeczal; rozk. skrzecz, skrzeczie.

skrzeczek (zwierzę), 2. skrzeczka.

skrzek (żabi), 2. -ku.

skrzekotać — zob. *deptać*.

skrzela, 2. -li, 1. mn. skrzele.

skrzep (= płyn skrzepły, ścięty), 2. -pu.

skrzepły.

skrzepnąć, skrzepnę, skrzepnie, skrzepł albo skrzepnął, skrzepła, rzadziej: skrzepnęła; rozk. skrzepnij.

skrzesać — zob. *krzesać*.

skrzętnie, st. w. -niej.

skrzętny.

skrzyć się (= iskrzyć się), skrzy się.

skrzydło, 3. skrzydła, tych -deł.

skrzyneczka, w skrzynieczce, tych -czek.

skrzyńla, 1. mn. -nie, 2. skrzyń.

skrzyńka, w skrzynce, tych -nek.

skrzyp, 2. -pu.

skrzypec, tych skrzypiec albo skrzypców.

skrzypiec (nie: skrzypić), skrzypię, skrzypię, skrzypimy, skrzypiał, skrzypieli; rozk. skrzyp, skrzypcie. —

Skrzypnąć, skrzypnę, skrzypnie, skrzypnął, skrzypnęła, -nęło, -nęli, -nęły (form: *skrzypla*, *skrzyplę*, *skrzypli*, *skrzypli* nie spotykamy w poprawnym języku książkowym); rozk. skrzypnij; skrzypnąwszy.

skrzypnąć — zob. *skrzypiec*.

skrzywdzić — zob. *krzywdzić*.

skrzywić — zob. *krzywić*.

skrzyżować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skubać, skubie; rozk. skub, skubcie.

skubnąć, skubnął, rozk. -nij.

skuć — zob. *kuć*.

skulić się, skulimy się; rozk. skul się.

skupić. skupimy; skup, skupmy, skupcie.

skupować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

skurecz, 2. skurczu, 1. mn. -cze, 2. -czów.

skurczyć się, -czymy się; rozk. skurcz, skurczcie się.
skusić, -simy; rozk. skus, skuscie.
skutecznie, st. w. -niej.
skutek, 2. skutku; wskutek tego.
skutkować, skutkuje. Zob. -*uję*.
skuty, l. mn. skuci.
skuwać, skuwa.
skwapliwie, st. w. -wiej.
skwapliwość, 2. -ści.
skwar, 2. skwaru, w skwarze.
skwarzyć, -rzymy; rozk. skwarz, skwarzcie.
skwaśnieć, skwaśniej, skwaśniał, -nieli, -niały; rozk. -niej.
ślójd, 2. słójdu, 7. w słójdzie.
ślabiuchny, ślabiutki, ślabiuteńki, ślabiusienki. Zob. -*uchny*, -*utki*, -*uteńki*, -*usienki*.
ślabnąć, ślabną, ślabnie, ślabniemy, ślabną; ślabnął albo ślabł, ślabła, ślabło, ślabli, ślabły; rozk. ślabnij. W złożonych: osłabnąć, zasłabnąć, osłabł, zasłabł (rzadziej; osłabnął, zasłabnął) — zresztą jak wyżej.
ślaby, st. w. słabszy, l. mn. słabsi.
ście, ściele, ścielesz, ściele, ścielemy, ścielecie, ścielą; rozk. ściel, ścielmy, ścielcie; ścilać; ślałem, ślałeś, ślał, ślała, ślali; ślany, -na, -ne; wysławszy. Podobnie: posłać, usłać, wysłać, zastać, rozestać (*roz-ściele*, *rozściele*, *rozestał*, *rozestany*, *rozestawszy*) i t. d.
Słowa niedok.: a) *wyścilać* (*roz-ścieleć*, *zaścieleć* . . .), *wyścilał*, *-ściełasz*, *-ścieła*, *-ściełamy* . . . *-ściełają*; rozk. *wyścilał*, *-łajmy*, *-łajcie*; *wyścilać*; *wyścilał*, *wyścilał*, *wyścilała*, *wyścilał*; *wyścilał*, *-na*, *-ne*. — b) *wyścilać* (*rozścieleć*, *zaścieleć* . . .), *wyścilał*, *-ściełasz*, *-ścieła*, *-ściełamy* . . . *-ściełają*; rozk. *wyścilał*, *-łajmy*, *-łajcie*; *wyścilać*; *wyścilał*, *wyścilał*, *wyścilała*, *wyścilał*; *wyścilał*, *-na*, *-ne*. — Formy umieszczone pod a) są w powszechnym użyciu w Galicyi, formy pod b) w Królestwie Polskiem, a ponieważ wszystkie powyższe postaci spotykamy także w dziełach znakomych

pisarzy współczesnych, przeto *wszystkie* są poprawne.
śląć, ślą, ślesz — zob. wysylać.
ślawić, -wimy; rozk. ślaw, ślawcie.
ślodki, st. w. słodzy.
ślodziutki, ślodziuteńki, ślodziusienki. Zob. -*utki*, -*uteńki*, -*usienki*.
ślolik, 2. śloika.
ślomiany.
ślomka (= żdziebełko słomy), tych -mek.
ślomka (ptak); niektórzy piszą: *słomka*, dawna pisownia *śluka* wyszła z użycia.
ślotka — zob.: *słotka* (ptak).
ślonko, 2. -ka, 3. -ku.
ślono, st. w. -niej.
śloni, l. mn. słonie, tych słoni albo słoniów.
ślonce, tych słonć.
ślota, tych słot, rzadziej: słót.
Słowak, 2. -ka, l. m. -cy, 2. -ków; słowacki.
Słowianin, 2. -nina, l. mn. -wianie, 2. -wian. Zob. -*anin*.
Słowianka, 3. -wiance, l. mn. -ki, 2. -nek.
słowianofil, 2. -la, 5. -lu! l. mn. -le, 2. -łów.
słowiański, starosłowiański.
Słowiańskie imiona
własne (nazwiska rodowe, nazwy geograficzne) — zob. Imiona własne cudzoziemskie.
słowiańszczyzna, 3. -czyźnie. Zob. -*izna*.
Słowieniec, 2. -wieńca, l. mn. -wieńcy, 2. -ców.
słowiński.
słownictwo, 2. -twa.
słowny, l. mn. słowni.
słowo, tych słów.
Słowo (= czasownik). Zobacz:
1) *a* (w sprawie pisowni form takich, jak: robią, są i t. d.; wziął, miał, zacząłem i t. d.; wzięwszy, stanąwszy i t. d.).
2) *Bezokolicznik* [pisownia słów takich, jak: a) *módz*, *strzydz*, *strzedz*, *wlec*, *tluc* itp.; b) *gryźć*, *leźć*, *wieźć*, *kłaść*, *paść*, *wieść* i t. d.; c) *drzeć*, *trzeć*, *spojrzeć*, *nienawidzić*, *opatrzyć*,

wymyślić i t. p.; d) *wydmuchwać*, *wymachwać* i t. p.].
3) *Błędne wymawianie*.
4) *czaić się* (pisow. słów takich, jak: *maić*, *taić* i t. p.).
5) *deplać* (wzór odmiany słów: *bełkotać*, *chleptać*, *druzgotać*, *klekotać* i t. p.).
6) *e*, *uw*. 3. [pisownia słów: a) *śmiem*, *umiem*, *robię*, *chodzę* i t. p.; b) *cięła*, *ciagnała*, *tonęli*, *płynęły* i t. d.; c) *ujęty*, *zaczęty*, *zjęcie*, *cięcie* i t. p.].
7) *Imiesłów* [pisownia: a) *imiesłowo* czasu przeszł.: *biegł*, *mógł*, *padł*, *strzegł* i t. p.; b) *imieśl.* *zaprzęzłego* na -*szy*: *rzekłszy*, *starłszy*, *zjadłszy* i t. d.; c) *końcowego* brzmienia imiesłowów odmianych w przyp. 6. i 7. l. poj. i przyp. 6. l. mn.: *kochanym* bratem, *plączącym* dzieckiem, *ranionymi* żołnierzami i t. p.].
8) -*imy*, -*ymy* czy -*emy* w 1. osobie l. mn.? (śpimy czy śpiemy? cierpimy czy cierpiemy? i t. d.).
9) *Pisanie oddzielne i łączne* (nie robię, nienawidzę, niema brata, brat nie ma pieniędzy i t. p.).
10) *Pisownia a* *wymowa*.
11) *stroić* (pisownia słów takich, jak: *poić*, *koić*, *podwoić*, *kroić* itp.).
12) *Tryb rockazujący* [w sprawie pisowni: a) *lej*, *lejcie*, *śmiej się*, *chciej*, *ciągnij*, *drzyj*, *trzyj* i t. p.; b) *malować*, *maluj*, *odpisywać*, *odpisuj* i t. p.].
13) -*uję* [pisow. słów na -*owac* (-*ywać*): *pracować*, *cuję*, *cujesz* . . . *zapisywać*, *suję*, *suje* . . .].
słoworód, 2. -rodu.
ślód, 2. ślodu.
ślój, tych słójów, rzadziej: *słoi*.
słoweczko, tych -czek.
słówko, tych -wek.
śluch, 2. -chu.
Śluck, 2. Ślucka, w Ślucku.
ślucki.
śluga. Ten *śluga* (męczyzna), *ta* *śluga* (kobieta). A) 1. *dobry* *śluga*, 2. *dobrego* *ślugi*, 3. *dobremu* *śludze*, 4. *dobrego* *ślugę*, 5. *dobry* *ślugo!* 6. *dobrym* *ślugą*, 7. w *dobrym* *śludze*; l. mn. 1. *dobrzy* *śludzy* (mężczyźni), *dobre* *ślugi* (mężczy-

ni albo zbiorowo, to jest mężczyźni i kobiety), 2. *dobrych* *ślug*, 3. *dobrym* *ślugom*, 4. *dobre* *ślugi*. 5. jak *przyp.* 1-szy, 6. *dobrymi* *ślugami*, 7. w *dobrych* *ślugach*. Obok formy *przyp.* 4-go l. mn. *ślugi* spotykamy niekiedy formę: *ślug.* — B) 1. *dobra* *śluga* (kobieta), 2. *dobrej* *ślugi*, 3. *dobrej* *śludze* i t. d.; l. m. 1. *dobre* *ślugi*, 2. *dobrych* *ślug*, 3. *dobrym* *ślugom*, 4. *dobre* *ślugi*, 5. jak 1-szy, 6. *dobremi* *ślugami*, 7. w *dobrych* *ślugach*.
ślugus, 5. -sie! l. mn. -sy, 2. -sów. Zob. -us.
ślup, 2. -pa.
ślusznym.
śluzalec, 5. *śluzalcze!* l. mn. -cy, 2. -ców.
śluzać, 2. i 3. -cej, 4. -cą; l. mn. -ce, 2. -cych, 3. -cym, 6. -cemi.
śluzący, 2. i 4. -cego, 6. i 7. -cym; l. mn. *śluzący*, 2. -cych, 3. -cym, 6. -cymi. Zob. -*ym*, -*im*.
śluzba, 2. -by.
śluzbista, 2. -sty, 4. -stę; l. mn. -ści, 2. -stów.
śluzbisty.
śluzyc, -zymy; rozk. *śluz*, *śluzcie*.
ślyszec, *ślyszymy* (zob. -*imy*, -*ymy*).
śmakować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
śmalec, 2. -cu.
śmaragd — mowią i piszą zwykle: *szmaragd*.
śmarkacz, tych -czy albo -czów.
śmarować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uję*.
śmażony.
śmażyć, -żymy, rozk. *śmaż*, *śmażcie*.
śmietarz— mów i pisz: *cmentarz* — zob.!

śmętnie, st. w. -niej.

śmętny.

śmolić, *śmolimy*; rozk. *śmól* albo *smol*.

śmoluch, l. mn. -chy, 2. -chów. Zob. -uch.

śmółka, 2. -ki.

śmród, 2. *śmrodu*.

śmucić (się), -cimy, rozk. *śmuc*, *śmucmy*, *śmucie* (się).

smug — zob. *smuga*.

smuga, tej smugi, tej smudze, te smugi, tych smug — rzadziej: ten smug, tego smugu, temu smugowi, te smugi, tych smugów.
smukły, 1. mn. smukli.
smutek, 2. smutku.
smutno (rzadziej: smutnie), st. w. -niej.
smutny, 1. mn. smutni.
smycz, tej -czy, te -cze, tych -czy.
snać — zob. snadź.
snadź* (=może, zapewne, pewnie, przypadkiem, czasem), piszą także: snać. Oba sposoby pisania od wieków w użyciu. Zob. znać.
snać, snuje, rozk. snuj.
snycerz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -erz.
sobkostwo, 2. -stwa. Zob. -stwo.
sobol albo **soból** (w Galicji zwykle: sobol, w Królestwie Pols. przeważnie: soból), 2. sobola, 1. mn. sobole, 2. -li albo -łów.
sobolowy albo soboli.
sobota.
sobotni, 2. sobotniego, rzadziej: sobotny, 2. -nego.
soból — zob. sobol.
sobór, 2. -boru.
sobotka, 1. mn. -ki, 2. -tek.
socha, w sosze, tych soch.
socyalista, 2. -sty, 4. -stę, 1. mn. -ści, 2. -stów.
socyalistyczny.
socyalizm, 2. -zmu. Zob. -izm.
socyalny.
socjologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
soczewica, 2. -cy.
soczewka, tych -wek.
sodalicya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
sofa, 1. mn. sofy, 2. sof.
Solia (stolica Bułgarii), 2., 3. i 7. Sofii, 4. Solię. Porówn. Zofia.
sofista, 2. -sty, 4. -stę, 5. -sto! 1. mn. -ści, 2. -stów.
sofistyczny.
solizmat, 2. -tu, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta.
Sofokles.
sojka albo **sójka** (w Galicji przeważnie: sojka, w Królestwie Pols. zwykle: sójka), te sojki, sójki, tych sojek, sójek.

sojusz, 2. -szu, 1. mn. -sze, 2. -szów, -szy.
sokół, -koła; Sokół (nazwa towarzystwa gimnastyczn.). Zob. Wielkie litery.
Sokrates.
solenizant, 5. i 7. -zancie, 1. mn. -zanci, 2. -zantów.
solennie, st. w. solenniej.
solenny.
solńc, solimy; rozk. sól, sólmy, sólcie.
soliter, 2. -tera, 1. mn. -tery, 2. -rów.
solniczka, w solniczce, tych -czek.
solny.
solo (grać, śpiewać)—nieodmienne.
Solowiew, 2. -wa.
softys, 1. mn. -si, 2. -sów.
somatologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
somnambulizm, 2. -zmu. Zob. -izm.
sonata, 2. -ty, tych sonat.
sonda, 2. sondy, w sondzie, tych sond. Zob. *om*, *on*.
sondować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; 2) *om*, *on*.
sonet, 2. -tu, 1. mn. -ty, 2. -tów.
sopel, 2. -pla, 1. mn. -ple, 2. -pli, rzadziej: -plów.
sopran, 2. -nu, 1. mn. -ny.
sortować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sortyment, 2. -mentu, 7. -mencie, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta. Zob. -ment.
sos, 2. sosu.
sosenka (=młoda sosna), tych sosenek.
sosna, w sośnie, tych sosen.
sowa, tych sów.
sowizdrzalcki.
sowizdrzalstwo, 2. -stwa.
sowizdrzał, 1. mn. -ły, 2. -łów.
sójka — zob. sojka.
sól, 2. soli.
spacer, 2. -ru.
spacerować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spaczony (=wygięty, wykrzywiony).
spaczyć się (=wykrzywić się, wygiąć się), spaczy się.
spać, śpię, śpisz, śpi, śpimy (nie: śpiemy; prawidłó—zob. *-imy*, *-ymy*),

śpicie, śpią; spał; rozk. śpij, śpijcie; śpiący; śpiączka, śpioch . . . (rzadziej: spię, spis, spi, spimy, spicie i t. d.).
spad, 2. -du.
spadek, 2. spadku.
spadkobierca, 2. -cy, 4. -cę, 5. -co! 1. mn. -cy, 2. -ców.
spajać, spaja, rozk. spajaj.
spakować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spalenisko, 1. mn. -ska, 2. -nisk.
spalenizna, 3. i 7. -niżnie, tych -nizn. Zob. -izna.
spanoszeć, -szeje, -szejemy, rozk. spanoszej; spanoszał, spanoszeli; spanoszały (zebrak), spanoszali (zebracy).
spanoszyć się, -szy się, -szymy się, spanoszył się; rozk. spanosz się.
sparalizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sparalizowany.
Sparta, 2. Sparty, w Sparcie.
Spartanin, 2. -nina, 1. mn. -tanie, 2. -tan. Zob. -anin.
Spartanka, 3. -tance, 1. mn. -ki, 2. -nek.
spartański.
sparzyć (się), sparzymy; rozk. sparz, sparzcie.
spasiony, -na, -ne; spasieni, -sione.
paść, spadnie—zob. paść, padnie.
paście, spasio — zob. paść, pasie.
spazmatyczny.
spazmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spazmy, 2. -mów.
spóźniać się — zob. spóźnić się.
specjalista, 2. -sty, 4. -stę, 1. mn. -ści, 2. -stów.
specjalnie.
specjalność, 2. -ści.
specjalny.
specjał, 2. -łu, 1. mn. -ły, 2. -łów.
specyficzny.
spektralny.
spekulacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
spekulant, 5. i 7. -lancie, 1. mn. -lanci, 2. -tów.
spekulować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spełna.

Spencer, 2. -cera.
spierka, częściej: szperka — zob.!
spędzić, spędzimy; rozk. spędź, spędźcie.
spętać, spęta.
spięcy — zob. spać.
spłączka — zob. spać.
spiać, zepnę, zepnie, zepną, spiał, spięta, spięli; rozk. zepnij; spiąwszy.
spichlerz — zob. śpichlerz.
spichrz — zob. śpichlerz.
spiczasto — zob. szpic.
spiczasty — zob. szpic.
spiec, spiecz; spiekł; rozk. spiecz, spieczcie; spiekłszy. Zob. *-szy* czy *-lszy?*
spiekły, -ła, -le.
spienić się, spieni się, spienił się.
spieniężyć, spieniężę, -żymy, spieniężył; rozk. spienięż, -niężcie.
spierać się, spiera się.
spiesznie albo **śpiesznie**, st. w. -niej.
spieszny albo **śpieszny**.
spieszyć albo **śpieszyć**, -szymy; rozk. spiesz, śpiesz.
spiew — mówią i piszą prawie powszechnie: śpiew.
spiewaczka — mówią i piszą prawie powszechnie: śpiewaczka—zob.!
spiewać — mówią i piszą prawie powszechnie: śpiewać.
spiewak — mówią i piszą prawie powszechnie: śpiewak.
spiewka — mówią i piszą prawie powszechnie: śpiewka.
spietrzyć się, spietrzy się.
spijać, spija, rozk. spijaj.
spinka, tych -nek.
Spinoza, 2. -zy, 3. -zie, 4. -zę.
spioch, częściej: śpioch, 1. mn. -chy.
Spirydyon, 2. -na.
spirytualia, 2. -liów.
spiryтус, 2. -su.
spirytysta, 2. -sty, 4. -stę, 5. -sto! 1. mn. -ści, 2. -stów.
spirytystyczny.
spirytyzm, 2. -zmu. Zob. -izm.
spis, 2. -su, w spisie, 1. mn. -sy, 2. -sów.
spisa, 2. -sy, 1. mn. -sy, 2. spis.
spisek, 2. spisku.
spiski (od *Spiz*). Zob. *-ski*, *-sko*...

spiskować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spiskowiec, 2. -kowca, 5. -kowczel 1. mn. -cy, 2. -ców.
spisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spiż albo **spiż**, 2. -żu; spiżowy albo spiżowy (we współczesnym języku literackim częściej: spiż, spiżowy).
Spiz, na Spizu; spiski.
spizarnia, części: spizarnia—zob. spizowy — zob. spiż.
splamić, -mimy, rozk. splam, splamamy, splamcie.
splatać, splata.
spleść, splotę, spleciesz, splecie... splotą; splotem, splotłeś, splótl, splotła, spletl, splełły; rozk. spleć, splećcie; spleciony, -na, -ne, 1. mn. spleceni, spleczone; splótlszy. Zob. -szy czy -wszy?
spleśniać, spleśnieje, spleśniało.
splondrować — zob. plondrować.
splunąć — zob. plunąć.
spluwaczka, w spluwaczce, tych -czek.
spluwać, spluwa.
splacić, -cimy; rozk. splać, splaćemy, splaćcie.
splaszczony.
splaszczyc — zob. płaszczyc.
splata, tych splat.
splaw, 2. -wu.
splawić, -wimy; rozk. splaw.
splonać, splonie, rozk. sploń, splońcie; splonął, -nęła, -nęło.
splowieć, splowieje, splowiał.
splukać — zob. płukać.
splynać — zob. płynać.
spocząć, spocznie, spoczął, rozk. -nij; spoczawszy.
spodni, -nia, -nie.
spodnica albo **spódnica**, tych spodnic, spódnic (w Galicji przeważnie: spodnica, w Królestwie Polsk. zwykle: spódnica).
spodnie, tych -ni.
spodziewać się, -dziewa się.
spoglądać, -gląda.
spoić, spoję, spoisz, spoi, spoilem, spoił; rozk. spój, spójcie; spoiwszy. Zob. stroić.
spolstość, 2. -ści.
spojenie, 2. -nia, tych -jeń.

spojrzeć, spojrzę, spojrzysz, spojrzemy (nie: spojrzemy; zob. -imy, -ymy), spojrzą; spojrzal, spojrzeli, spojrzali; rozk. spojrzij*, spojrz albo spojrz (w Galicji zwykle: spojrzysz, spojrz, w Królestwie Polsk.: spojrzysz, spojrz, rzadziej: spojrz).
spojrzenie, 1. mn. -nia, 2. -rzeń.
spokojnie, st. w. -niej.
spokojniutki. Zob. -utki.
spokornieć, spokornieje, spokorniał, -nieli, -niały; rozk. spokorniej.
spokój, 2. -koju.
spokrewniony, 1. mn. -nieni.
spolszczenie, 2. -nia.

Spolszczone imiona

własne (nazwiska rodowe, nazwy geograficzne i etnograficzne) — zob. Imiona własne cudzoziemskie.
spolszczyć, spolszczę, -czymy, spolszczył; rozk. spolszcz, spolszczemy, spolszczcie.
społeczeństwo (rzadziej: społeczeństwo), tych -czeństw.
społeczny, rzadziej: społeczny.
społem.
spondaiczny.
spondeus albo **spondej**, 1. mn. spondeje, 2. -jów.
sponiewierać, -wiera.
sport (po angielsk.: sport), 2. -tu, 1. mn. -ty, 2. -tów.
sportowy. Porówn. sport.
sporządzić, -dzimy; rozk. sporządź, -rządźcie. Zob. rzd.
sposepnieć, -nieje, -niał, -nieli.
sposobić się, -bimy; rozk. sposób, sposóbcie się.
sposób, 2. -sobu.
spostrzedz, -strzegę, -strzeże, -strzegą; spostrzegł; rozk. spostrzeż, -strzeżcie; spostrzeżony; spostrzeższy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 1.; b) -szy czy -wszy?
spostrzegawczy.
spostrzeżenie, 2. -nia, tych -żeń.
spotęgować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spotężnieć, -nieje, -niał, -nieli; rozk. -niej.
spotkać, spotka.
spotniały (robotnik), 1. mn. spotnieli (robotnicy). Porówn. *spotnieć*.

spotnieć, -nieje, spotniał, spotnieli. Porówn. *spotniały*.
spotwarzać, -twarza.
spotwarzyć, -rzymy; rozk. spotwarz, -twarzcie.
spoufalić (się), -limy; rozk. spoufal, -falcie.
spoważnieć, -nieje, -niał, -nieli; rozk. -niej.
spowiedź, 1. mn. spowiedzi (w niektórych okolicach mówią: spowiedzie).
spowodować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spozierać, -ziera.
spożyć, -żyje, -żył; rozk. spożyj.
spożywać, -żywa.
spożywczy.
spód, 2. spodu.
spódnica — zob. spodnica.
spójnia, 2. -ni, 1. mn. -nie, 2. -ni.
Spójnik. Pisownia spójników złożonych — zob. *Pisanie oddzielne i łączne*.
spójność, 2. -ści.
spólnik albo **spólnik**, 1. mn. -cy.
spólny — forma prawidłowa, dawniej powszechnie używana — w dzisiejszym języku literackim prawie wyłącznie: *wspólny*.
spół . . . zob. także: *współ* . . .
spółbiednik, częściej: współbiednik, 1. mn. -cy.
spółczesny, częściej: współczesny, 1. mn. -cześni, -czesne.
spółcześnie, częściej: współcześnie.
spółczucie, częściej: współczucie, 2. -cia.
spółczuć, częściej: współczuć — zob. !
spółczynnik, częściej: współczynnik, 2. -ka.
spółdziałać, częściej: współdziałać.
spółdziałanie, częściej: współdziałanie.
spółczeństwo — zob. społeczeństwo.
społeczny, częściej: społeczny.
spółgłoska, tych -sek.

Spółgłoski ciche i głośne:

1. *ciche* (=bezdźwięczne, mocne): c, cz, ć, f, f', ch, k, k', p, p', s, sz, ś, t;

2. *głośne* (=dźwięczne, słabe): b, b', d, dz, dź, g, g', h, j, l, ł, m, m', n, ñ, r, rz, w, w', z, ź, ż.

Uwaga: We współczesnej polszczyźnie brzmi *rz* jak *ż*, a spółgłoska głośna *h* brzmi jak cicha *ch*, dlatego też początkowe dźwięki wyrazów takich, jak: *zhańbić*, *schadzka* itd. brzmią jednakowo.

Spółgłoski podwójne.

1. *dźdźownica*, *dźdźysty*, *czczy*, *czczony*, *ssać*, *lekki* (zamiast: *legki*), *miękki*, *mełła*, *łammy*, *lećcie*, *rzucie*, *stronnik*, *tureccy*, *niemieccy*, *szkoccy*, *zbiegnąć*, *zruc*, *wwozimy*, *rozzuchwalony*, *rozzłościć się*, *bezzwłoczny*, *oddawać*, *poddawać*, *sumienny*, *kamienny*, *rzemienny*, *odmienny*, *odmiennie*, *jesienny* i t. d.
 Z powyższych przykładów wynika, że w wyrazach polskich piszemy spółgłoski podwójne prawie wyłącznie tylko tam, gdzie spółgłoska przedrostka, przyrostka lub zakończenia schodzi się z taką samą spółgłoską osnowy: *oddech*, *zakonny*, *łammy* i t. d. Dlatego też pisać należy: *blaszany* (nie: *blaszanny*), bo osnowa tego wyrazu nie kończy się na *n*), *drewniany*, *druściany*, *lniany*, *miedziany*, *różany*, *skórzany*, *stronica*, *wełniany*; należałoby także pisać *plonny*, ale według przyjętego zwyczaju mówimy i piszemy *plonny*. Zob.: *szklany*.

II. Spółgłoski podwójne zachowujemy w imionach *własnych* cudzoziemskiego pochodzenia: *Apollo*, *Achilles*, *Mekka*, *Walter Scott*, *Attyka*, *Hellada* i t. p. — wyjąwszy imiona *własne* całkiem spolszczone: *Filip*, *Peloponez*, *Apeniny*, *Hipolit* i t. d.

W imionach *pospolitych* cudzoziemskiego pochodzenia piszemy zwykle (zgodnie z wymawianiem) spółgłoski pojedyncze: *gramatyka*, *profesor*, *klasa*, *mapa*, *afekt*, *asesor*, *asymilacja*, *busola*, *efekt*, *pesymista*, *kasa*, *kolega* i t. d. Tylko w niektórych tego rodzaju wyrazach zachowujemy spółgłoski podwójne

(najczęściej *ll, nn*): willa, annały, Madonna, ballada, idylla i t. p. ¹⁾
spółka (bardzo rzadko: współka), tych spółek.
spółobywatel, częściej: współobywatel, l. mn. -le, tych -li, rzadziej: -łów.
spółpracownik, częściej: współpracownik, l. mn. -cy.
spółrzędny, częściej: współrzędny.
spółuczeń, częściej: współuczeń — zob.!

spółudział, częściej: współudział, 2. -łu.
spółwięzień, częściej: współwięzień — zob.!

spółwinny, częściej: współwinny.
spółwłaściciel, częściej: współwłaściciel, l. mn. -le, tych -li, rzadziej: -łów.
spółzawodnictwo, częściej: współzawodnictwo.
spółzawodnik, częściej: współzawodnik, l. mn. -cy.
spółziomek, częściej: współziomek, l. m. -ziomkowie, 2. -ziomków.
spór, 2. sporu.
spóźniać się (w języku literackim rzadziej: spóźniać się), spóźnia się.
spóźnić się, -nimy się, spóźnił się; rozk. spóźnij się, -nijcie się.
spóźniony.
sprawca, l. mn. -cy, 2. -ców.
sprawczyni, 4. -czynię (nie: -czynią*), l. mn. -czynie, 2. -czyni. Zob. bogini.
sprawdzić, -dzimy; rozk. sprawdź, sprawdźcie.
sprawować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sprawozdanie, l. m. -nia, 2. -zdań.
sprawozdawca, l. m. -cy, 2. -ców.
sprawunek, 2. -wunku. Zob. -unek.
sprężyna, tych -zyn.
sprężystość, 2. -ści.
sprężysty, l. mn. -żyści.

¹⁾ Akad. Um. (w «Słowniczku») zaleca pisać spółgłoski podwójne także w wyrazach: alluzja, apellacya, Assyrya, Bruxella, Hunnowie, illuminacya, ilustracya, korrekta, terroryzm i t. d. Pisownia ta była przed 20 laty bardzo rozpowszechniona, obecnie piszą przeważnie: aluzja, apellacya, Asyrya, Bruksela i t. d.

sprężyscie, st. w. -ściej.
sprośność albo sprośność, 2. -ści.
sprośny albo sprośny. Zob. bolesny.
sprostować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sprośnie.
sprośność albo sprośność, 2. -ści.
sprośny — zob. sprośny.
spróbować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
spróchniały.
spróchnieć, -nieje, -niał; rozk. -niej.
spruć — zob. pruć.
sprycha, częściej: szprycha — zob.!

sprzączka, 3. i 7. sprzączce, tych -czek — albo: sprzązka, 3. i 7. sprzązce, tych -żek.
sprządz — zob. zaprządz.
sprzątać, sprząta, rozk. -taj.
sprzątnąć, sprzątnię, sprzątnął, rozk. sprzątnij.
sprzązka — zob. sprzączka.
sprzeciwić się, -wimy się, rozk. sprzeciwi się, -ciwicie się.
sprzeczać się, sprzecza się.
sprzeczką, w sprzecce, tych sprzeczek.
sprzeżność, 2. -ści.
sprzeżny.
sprzedać, sprzeda.
sprzedaż, 2. -ży, l. m. -że, 2. -ży. Zob. rz, ż, uw. IV. d.
sprzeniewierzenie, l. mn. -nia, 2. -rzeń.
sprzęgać — zob. zaprządz.
sprzęt, 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów.
sprzężenie, 2. -nia.
sprzężony, l. mn. -żeni, -żone.
sprzyjać, sprzyja, rozk. sprzyjaj.
sprzyszydzić się, sprzyszydzi się, sprzyszydziło się.
sprzymierzeniec, 2. -rzeńca, 5. -rzeńcel, l. mn. -rzeńcy, 2. -ców.
sprzymierzony, l. mn. -rzeni.
sprzysiędz się — zob. przysiędz.
sprzysiężenie, 2. -nia.
spuchły, spuchnięty.
spuchnąć, spuchne, spuchnie, spuchł (rzadziej: spuchnął), spuchła, spuchło; rozk. spuchnij.
spuchnięty, spuchły.
spudlować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

spust, 2. -stu, l. mn. -sty, 2. -stów.
spustoszały.
spustoszeć (zmienić się w pustkę), spustoszeje, spustoszało.
spustoszyć (= niszczyć i t. p.), spustoszy, -szymy, spustoszył; rozk. spustosz, spustoszcie.
spuszczać, -cza.
spuścić, spuścimy; rozk. spuść, spuścimy, spuście.
spuścizna (forma: *puszcizna* wychodzi z użycia), w spuściznie, tych spuścizn. Zob. -izna.
spychać, -cha.
srebrnik, 2. -ka.
srebrnopióry.
srebrny.
srebro, w srebrze, tych sreber.
srebrzyć (się), srebrzy, srebrzymy, srebrzył.
srebrzysty.
srocza, 3. i 7. srocze, tych -czek.
srodek, st. w. srożej.
srogi, -ga, -gie, st. w. sroższy, -sza, -sze, l. mn. srożsi, sroższe.
srogo, st. w. srożej.
sroka, tych srok.
srom, 2. -mu.
srożyć się, -żymy się; rozk. sroź się, sroźcie się (rzadko: sroź się, sroźcie się — są to formy prawidłowe).
śś... ssadzić, ssunąć, ssypać, ssychnąć się i t. p. — pisz: zsadzić, zsunąć, zsytać i t. p. Zob. s, ś czy z, ź?

śś czy **śś**? — zob. Spółgłoski podwójne.
ssać, ssę, ssiesz, ssie, ssiemy, ssiecie, ¹⁾ ssą; ssałem, ssał; rozk. ssij, ssijmy, ssiście; ssać.
ssak — zob. ssawiec.
ssanie, 2. -nia.
ssawiec, 2. ssawca, l. mn. ssawce, 2. -ców; ssak, 2. ssaka, l. mn. ssaki, 2. ssaków.
ssaący.
śśś... szszargać, szszarzać, szszywać i t. p. — pisz: szszargać, szszarzać, szszywać i t. p. Zob. s, ś czy z, ź?

¹⁾ Piszą także: śsiesz, śsie, śsiemy, śsiecie, śsij, śsijmy, śsijcie.

stacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
stać, stoję, stoisz, stoi, stoimy, stójcie, stoją; rozk. stój.
stać się, rozk. stań się.
stadko, 2. -ka, 3. -ku, l. mn. -ka, 2. -dek.
stadło, w stadle, tych stadel.
stado, w stadzie, tych stad.
stadium, l. mn. -dya, 2. -dyów. Zob. *gimnazjum*.
stagnacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
staje (miara), 2. staja, 3. staju, 4. i 5. = 1., 6. stajem, 7. w staju; l. mn. staja, 2. staj.
stajenka, w stajence, tych -nek.
stajenny.
stajnia, tych stajni albo stajen.
stal, 2. stali.
stalagmit, 2. -tu, l. mn. -ty.
stalaktyt, 2. -tu.
stalla (niektórzy piszą: stala), 2. stali, częściej w l. mn. stalle, 2. stall (= siedzenia w kościele, przeznaczone dla kanoników...). Zob. *Spółgłoski podwójne*, uw. II.
stalle — zob. stalla.
staloryt, 2. -tu.
stalówka, tych -wek. Zob. -ówka.
staluga albo sztaluga*, 2. -gi, tych -lug (w Królestwie Pols. przeważnie: staluga, w Galicyi zwykle: sztaluga).
Stambul, 2. -łu, w Stambule.
stambułka, w stambułce, tych -łek.
stampilla, 2. -pilli, l. mn. -pille.
stanąd.
stanąć, stanął, rozk. stań, stańmy, stańcie.
stanca (rodzaj zwrotki), 2. -cy, l. mn. -ce, 2. stanc.
stancya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
stangret, l. mn. -ci.
stanieć, stanieje, staniało.
Stanisław, l. m. -wowie, 2. -wów.
Stanisławostwo, 2. -stwa. Zob. -stwo czy -wstwo?
stanisławowski. Zob. -ski czy -wski?
Stanisławów, ku Stanisławowu. Zob. *Kraków*.
Stanley, 2. Stanleya.
stanowisko, tych -wisk.

Stany Zjednoczone, 2. Stanów Zjednoczonych, 3. Stanom -nym, 6. Stanami -nymi.
Stara Wieś, 4. Starą Wieś, 7. w Starej Wsi; starowiejski.
Stare Miasto, 2. Starego Miasta, 6. Starem Miastem, 7. w Starem Mieście; staromiejski.
Stare Siolo, 2. Starego Siola, 3. Staremu Siolu, 6. Starem Siolem, 7. w Starem Siole; starosielski.
stargać, -ga.
starka (rodzaj wódki), 2. -ki.
staro, st. w. starzej.
starobułgarski. Porówn. bułgarski.
starodawny.
staromiejski — zob. Stare Miasto.
staropolski.
staropolszczyzna, 3. i 7. -czyźnie. Zob. -izna.
starosłowiański.
starosta, 2. -sty, 4. -stę, 1. mn. -stowie, 2. -stów.
starostwo, tych -rostw.
starościna, 2. -ny, 1. mn. -ny, 2. -scin (odmieniaj jak: *hrabina* — zobacz!).
staroświecczyzna (rzadziej: staroświeczyna), 3. i 7. -świecczyźnie. Zob. -uję.
staroświecki.
starowiejski — zob. Stara Wieś.
starowierca, 2. -cy, 1. mn. -cy, 2. -ców.
starozakonny.
starożytność, 2. -ści.
starożytny.
starszeństwo, 2. -stwa.
starszyzna, 3. i 7. -szyźnie. Zob. -izna.
staruch, 2. -cha, 1. mn. -chy albo -chowię, 2. -chów. Zob. -uch.
starucha, 2. -chy, 3. -sze, 1. mn. -chy, 2. -ruch. Zob. -ucha.
staruszek, 2. -ruszka, 1. mn. -kowie, rzadziej: -ki. Zob. -uszek.
stary, st. w. starszy, 1. mn. starsi.
Stary Sącz — zob. Sącz.
starzec, 5. starcze! 1. mn. -cy (niekiedy: -ce).
starzec się, starzeje się, starzał się; rozk. starzej się.

starzyzna, 3. i 7. -rzyźnie. Zob. -izna.
Stasia, 2. -si, 5. Stasiu! Zob. *Józia*.
Staszic (tak się podpisywał), 2. -szica; w dzisiejszym piśmiennictwie b. często: *Staszyc*, 2. -szycza.
Staszyc — zob. Staszic.
Stas, Stasio, 2. i 4. Stasia, 5. Stasiu! 1. mn. Stasiowie, 2. -siów.
statek, 2. statku, 1. mn. statki, 2. statków.
statua, 2. statuy (statui — forma prawidłowa, ale rzadko używana), 3. statui, 4. statue, 5. statuo! 6. statua, 7. w statui; 1. mn. przyp. 1. 4. i 5. statuy ¹⁾, 2. statui, 3. -tuom, 6. -tuami, 7. -tuach.
statut, 2. -tu, 1. mn. -ty, rzadziej: -ta.
stad.
stągiew, 2. stągwi, 1. mn. stągwie, 2. stągwi.
stąpić, stąpimy; rozk. stąp, stąpmy, stąpcie.
stchórzyc, -rzyemy; rozk. stchórz, stchórzcie.
stearyna, 2. -ny.
stebnować (z niem.: *steppen*; w języku książkowym rzadko: stębnować, stępnować), -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
Stefania, 2., 3. i 7. -nii, 4. -nię.
stek, 2. -ku.
stelmach, 2. -cha, 1. mn. -chowię, 2. -chów.
stempel, 2. -pla, 1. mn. -ple, 2. -pli. Zob. *em*, *en*.
stenograf, 1. mn. -fowie, 2. -fów.
stenografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.
stenografować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
ster, 2. steru, 1. mn. -ry, 2. -rów.
sterać (się) albo styrać (się), stera, styra.
sterany albo styrary.
sterczec, sterczy, sterczymy; rozk. stercz, sterczcie.
stereometria, 2. i 3. -tryi, 4. -tryę.
stereoskop, 2. -pu, 1. mn. -py, 2. -pów.

¹⁾ Formy prawidłowej *statue* nie spotkaliśmy ani w języku literackim ani w żywej mowie ogółu, dlatego jej nie zalecamy.

stereotyp, 2. -pu, 1. mn. -py, 2. -pów.
stereotypia, 2. i 3. -pii, 4. -pię.
stereotypowy.
sterować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
sterta (bardzo rzadko: styrtą *), w stercie, tych stert...
stetryczali — zob. stetryczec.
stetryczec, stetryczeje; rozk. stetryczej; stetryczał, stetryczeli (nie: -czali) — ale: stetryczali starzec, 1. mn. stetryczali starcy.
stęchlizna, 3. i 7. -liznie. Zob. -izna.
stęchły.
stęchnąć, stęchnie, stęchł albo stęchnął, stęchła, stęchło.
stękać, stęka.
stęknąć, stęknął, stęknie; rozk. stęknij; stęknąwszy.
stępa (= narzędzie do tłuczenia i t. d.), 2. -py, tych stęp.
stępieć (np. ostrze noża), -pimy, stępiej, stępi, stępił; rozk. stęp, stępmy, stępcie.
stępieć (stać się tępym), stępieje, stępiał, stępieli, stępiały; rozk. stępiej, stępiejcie.
stęsknić się, stęsknimy się; rozk. stęsknij się.
stęskniony, -na, -ne; 1. mn. -nie-ni, -nione.
stężali, -ła, -łe; 1. mn. stężali, stężał. Porówn. *stężeć*.
stężeć, stężeje, stężeje, stężał, stężeli. Porówn. *stężali*.
stłuc — zob. tłuc.
stłuczenie, 2. -nia.
stłumić, -mimy, stłumił; rozk. stłum, stłummy, stłumcie.
sto, 2. sta, 3. stu, 4. sto, 5. sto, 6. stem, 7. w ście; 1. m. 1. sta, 2. set, 3. stom, 4. sta, 5. sta, 6. stami, 7. w stach (zob.: stu).
stobarwny — pisz: stubarwny.
stoczyć, -czymy, rozk. stocz, stoczcie.
stodniowy — pisz: studniowy.
stodoła, tych stodół.
stogębny — pisz: stugębny.
stogłowy — pisz: stugłowy.
stoicki, stoiczny.
stoicyzm, 2. -zmu. Zob. -izm.

stoik, 1. mn. stoicy, 2. -ków.
stojezyczny — pisz: stujęzyczny.
stok, 2. -ku.
stokrotka — zob. stokrótka.
stokrotnie.
stokrotny.
stokrótka, stokrotka (obie formy w użyciu), 3. -krótce, -krotce; 1. mn. -krótki, -krotki, 2. -krótek, -krotek.
stolarz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
stolarzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
stolarzowna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ówien. Zob. szewcówna.
stolecie, pisz: stulecie — zob.!
stoletni — pisz: stuletni.
stolica, 1. mn. -ce, 2. -lic.
stolnica, 1. mn. -ce, 2. -nic.
stołować (się), stołuj (się); rozk. stołuj (się). Zob. -uję.
stonoga — zob. stonóg.
stonóg, 2. -noga 1. mn. -nogi, 2. -nogów; mówią także i piszą: stonoga, 2. -nogi, 1. mn. -nogi, 2. -nog.
stopa, tych stóp; od stóp do głowy, od stóp do głów.
stopić, -pimy; rozk. stop, stopmy, stopcie.
stopień, 1. mn. stopnie, 2. stopni.
stopka (rzadko: stópka), 1. mn. -ki, 2. -pek.
stopnieć, stopnieje, stopniał; rozk. stopnij.
stopniować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
stos (nie: stós — Poznańskie), 2. stosu, 1. mn. -sy, 2. -sów.
stosować (rzadziej: stósować), -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
stosownie (rzadziej: stósownie), st. w. -niej.
stosowny (rzadziej: stósowny).
stosunek (rzadziej: stósunek), 2. -sunku. Zob. -unek.
stosunkowo (rzadziej: stósunkowo).
stowarzyszenie, 1. mn. -nia, 2. -szeń.
stożek, 2. stożka.
stożkowy.
stubarwny — pisz: stubarwny.
stodniowy — pisz: studniowy.
stóg, 2. stogu, 1. m. stogi, 2. -gów.

stógębny — pisz: stugębny.
stógłowy — pisz: stugłowy.
stójkowy, 2. i 4. -wego, 6. i 7. -wym, 1. mn. -wi, 2. -wych, 6. -wym.
stolecie, pisz: stulecie — zob.!
stoletni, pisz: stuletni — zob.!
stół, 2. stołu (forma *stola* wyszła z użycia), 3. stołowi, tych stołów.
stosować, częściej: *stosować*.
stósownie, częściej: *stosownie*.
stósowny, częściej: *stosowny*.
stósunek — zob. *stosunek*.
stósunkowo, częściej: *stosunkowo*.
strach (= straszyno), tego stracha; strach (= przestach, bojaźń), tego strachu.
strajk (z angiels. *strike*, wymawia się: strajk), 2. strajku, 1. mn. -ki, 2. -ków. Mówią także i piszą: *strej**, rzadko: *sztrajk*, *sztrejk*.
strajkować (niektórzy piszą: *strej-* *kować*), -uje, rozk. -uj. Zob. -*uje*; porównaj: *strajk*.
Strassburg *, piszą także: Strasburg (po niem. Straßburg), 2. -ga. Zob. a) Spółgłoski podwójne; b) Petersburg.
strassburski *, częściej: strasburski. Zob. a) Spółgłoski podwójne; b) Petersburg.
strasznie, sl. w. -niej.
straszyć, -szymy; rozk. strasz, straszmy. straszcie.
straszyno, 3. -dłu, tych -deł.
strategia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
strategiczny.
strategik, 1. mn. -cy, 2. -ków.
stratować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uje*.
strawić, -wimy; rozk. staw, stawcie.
strawne, 2. -nego, 6. i 7. -nem. Zob. -*ym*, *im* . . .
straż, te straże, tych straży. Zob. *rz*, *ż*, uw. d.
strażacki.
strażak, 1. mn. -cy.
strażnica, 2. -cy, 1. m. -ce, 2. -nic.
strażnik, 1. mn. -cy.
strącić, -cimy; rozk. strąć, strąćmy, strąćcie.
strączek, 2. strączka, 1. mn. -ki, 2. -ków.

strąk, 2. -ka, 1. mn. -ki, 2. -ków.
strefa, w strefie, tych stref.
strej* — zob. *strajk*.
strejować — zob. *strajkować*.
streszczać, -cza.
streszczenie, 2. -nia.
strescić, streszczę, streści, -cimy, streszczą; rozk. streść, streśćmy, streśćcie.
stręczyciel, 1. mn. -le, tych -li, rzadko: -łów.
stręczycielstwo, 2. -stwa.
stręczyć, -czymy; rozk. stręcz, stręczcie.
strofa, 1. mn. -fy, 2. strof.
strofka, w strofice, tych -fek.
strofować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uje*.
stroiciel, 1. mn. -le, 2. -li (rzadko: -łów).
stroić, stroisz, stroi, stroimy, stroicie, stroją; rozk. strój, strójmy, strójcie; stroilem, stroileś . . . stroili, stroiły; przystroiwszy. Podobnie: doić, kroić, oswoić, poić i t. p.
strojnie albo *strojno*, st. w. strojniej.
strojny.
strona, tych stron.
stronica (bardzo rzadko: stronnica), 1. mn. -ce, 2. -nic. Zob. Spółgłoski podwójne.
stronić, -nimy, stronił; rozk. stroni, stroniemy, stronićcie.
stronnica, pisz: stronica — zob.!
stronnictwo, tych stronnictw.
stronniczy.
stronnik, 1. mn. -cy, 2. -ków.
strop, 2. -pu, 1. mn. -py, 2. -pów.
stropić (się), -pimy, -pił; rozk. strop, stropcie.
stroskany.
strój, 2. stroju, 1. mn. stroje, 2. strojów.
stróż, 1. mn. -że, 2. -żów, rzadko: -ży.
stróżka (= dozorczyńni), 3. stróżce, 1. mn. -ki, 2. -żek. Porówn. strużka (= mała struga).
stróżowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
stróżować, -uje, rozk. -uj. Zob. -*uje*.

struchlały, -ła, -łe; 1. mn. struchlali, -lae. Porówn. *struchleć*.
struchleć, struchleję, -leje, struchlał, struchleli, rozk. struchleją. Porównaj: struchlały.
strucła, 1. mn. strucle, 2. strucli.
struć — zob. *truć*.
strudel, 2. -dla, 1. mn. -dle, 2. -dli.
strudzić się, -dzimy się; rozk. strudź się, strudźcie się.
strudzony.
struga (= potok i t. d.), 3. i 7. strudze, 1. mn. -gi, 2. strug.
strugać, strużę, strużesz, -że, -żemy . . . strużą — albo: strugam, strugasz, -ga, -gamy . . . -gają; rozk. struż, strużmy, strużcie—albo: strugaj, -gajmy, -gajcie; strużąc albo strugając; strugał, strugali; ostrugawszy, ostrugany.
struktura, 1. mn. -ry, tych struktur. Zob. -*ura*.
strumień, 2. -nia, 1. mn. -nie, 2. -ni.
strumyk, 2. -ka.
struna (na przyrządzie muzycznym), 1. mn. -ny, 2. strun.
strup, 2. -pa, 1. mn. -py, 2. -pów.
strupieszali (starzec), 1. mn. strupieszali (starcy). Porówn.: *strupieszec*.
strupieszec, -szeję, -szeje, -szeją; rozk. -sze; strupieszal, strupieszeli. Porówn.: *strupieszaly*.
strusi, -sia, -sie (przymiot. od *strus*), 2. -siego, -siej.
strus, 2. -sia, 1. mn. -sie, 2. -siów (rzadziej: -si).
struty.
strużka (= mała struga, strumyk), 3. i 7. strużce, 1. mn. -ki, 2. -żek. Porówn. stróżka (= dozorczyńni).
strużyny, tych -żyn.
Strwiąż, nad Strwiążem.
strwonić — zob. *trwonić*.
strwożony, -na, -ne; strwożeni, -żone.
strwożyć się — zob. *trwożyć*.
strych, 2. -chu, 1. m. -chy, -chów.
strychnina, 2. -ny.
strychulec, 2. -chulca, 1. mn. -ce, 2. -ców. Zob. -*ulec*.
stryjenka, tych -nek.
stryjostwo, 2. -stwa. Zob. -*stwo* czy -*wstwo*?
stryjowski. Zob. -*ski* czy -*wski*?
strzał, 2. -łu, 1. mn. -ły, 2. -łów.
strzała, 2. -ły, 1. mn. -ły, 2. strzał.
strzaskać, strzaska.
strząsać, strząsam, -sasz, -sa, strząsał, rozk. strząsaj; *strząsnąć*, strząsnę, strząśnie, strząsną, strząsnął, strząsnęła, rozk. strząsnij, strząsnawszy; *strząść*, strzęse, strzęsie, strzęsa, strząś, strząśła, strzęśli, strzęsły, rozk. strząś.
strząsnąć — zob. *strząsać*.
strząść — zob. *strząsać*.
strzecha, 3. i 7. strzesze, tych strzech.
strzedz, strzęcę, strzęcesz, strzęze, -żemy . . . strzegą; strzegłem, strzegł, strzęga, strzęgi, strzęgły; rozk. strzeż, strzeżmy, strzeżcie; strzegąc. Podobnie: *sposzredz*, *dostrzedz* (sobie co) i t. d.; *sposzregłszy*, *dostrzegłszy*, *ostrzegłszy* i t. d. Zob. a) *Bezokolicznik*, uw. I; b) *-szy* czy *-lszy*?
strzelać, strzela; rozk. strzelaj.
strzelba, tych strzelb.
strzelec, 5. strzelczel 1. mn. -cy, 2. -ców.
strzelecki.
strzelić, strzelimy, strzelił; rozk. strzel, strzelmy, strzelcie.
strzelisty.
strzelnica, 2. -cy, 1. mn. -ce, 2. -nic.
strzelniczy.
strzemienny.
strzeniec, 2. -mienia, 3. -mieniu, 1. m. -miona, 2. -mion. Zob.: *imię*.
strzemionko, 2. -ka, 3. -ku, 1. mn. -ka, 2. -nek.
strzepać, strzepie; rozk. strzep, strzepmy, strzepcie.
strzeżenie, 2. -nia.
strzeżony.
strzep, 1. mn. -py, 2. -pów.
strzepak, 1. mn. strzepak, 2. -ków.
strzępiasty.
strzępić, -pimy, strzępił; rozk. strzep, strzepmy, strzępcie.
strydz, strzygę, strzyżesz, strzyże, -żemy . . . strzygą; strzygłem, strzygl,

strzygła, strzygli; strzyż, strzyżcie; strzygąc, ostrzygłszy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. I.; b) *-szy czy -lszy?*

strzykać, strzyka.

strzyknać, strzyknie, strzyknęło.

strzyżenie, 2. -nia.

strzyżony.

strzyżyk (ptak), 1. m. -ki, 2. -ków. **stu** (nie: sto) uczniów; sto ptaków, kobiet, książek, drzew; 2. stu uczniów, ptaków, kobiet i t. d.; 3. stu uczniom, ptakom i t. d.; 4. stu (nie: sto) uczniów; sto ptaków, kobiet i t. d.; 5. przyp. jak 1-szy; 6. stu uczniami, ptakami i t. d.; 7. w stu uczniach, ptakach, kobietach itd. — Stu uczniów pisze (nie: piszą); sto ptaków, kobiet, drzew... jest (nie: są) w ogrodzie.

Stuart, 2. i 4. Stuarta, 1. mn. Stuartowie, 2. -tów; Marya Stuart, 2., 3. i 7. Maryi Stuart, 4. Maryę Stuart, 5. Maryo Stuart!

stubarwny (nie: stóbarwny, stobarwny).

studencki. Zob. *em, en*.

student, 5. i 7. -dencie, 1. m. -denci, 2. -dentów. Zob. *-ent*.

studnia, 2. studni, 1. mn. studnie, 2. studni albo studzien.

studniowy (nie: stódnioowy, stódniowy) — zob. studzienny.

studyować, studyuje, studyował; rozk. studyuj; studyując. Zob. *-uję*.

studium, te -dya, tych -dyów. Zob. gimnazjum.

studzić, studzimy, studził; rozk. studź, studźmy, studźcie.

studzienny (od *studnia*), np. woda studzienna; studniowy = przez sto dni trwający, sto dni mający.

stugębny (nie: stógebnny, stógebnny).

stugłowy (nie: stógłowy, stóglowy).

stuk, 2. stuku, 1. mn. stuki, 2. stuków.

stukać, stuka, rozk. stukaj.

stuknąć, stuknie, stuknął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły; rozk. stuknij.

stukot, 2. -tu, 1. mn. -ty, 2. -tów.

stulać, stula; rozk. stulaj.

stulacie (nie: stólecie, stołecie), 2. -cia, 3. -ciu, 1. mn. -cia, 2. -ci.

stuletni (nie: stóletni, stoletni), -nia, -nie; 2. -niego, -niej.

stulić, stulimy, stulił; rozk. stul, stulcie.

stula, 2. -ly, 1. mn. -ly, 2. stuł.

Stuttgart, 2. -tu, w Stuttgarcie.

Niektórzy piszą: Stuttgart, Sztutgard, 2. -du, 7. -dzie (po niem. Stuttgart).

statystyczny — rzadziej: statystyczny * Zob. *tyściyczny*.

stwardniały.

stwardnieć, stwardnieje, stwardniał; rozk. -niej.

stwarzać, stwarza; rozk. -rzaj.

stwierdzić, -dzimy; rozk. stwierdź, stwierdźcie.

-stwo czy **-wstwo** (...w-stwo), -ski czy **-wski** (...w-ski)?

Ponieważ w rzeczownikach z osnową przymiotnikową na ...*ow, ...ew* [takich, jak: dziado(w)stwo, króle(w)stwo] zatrafiło się *w* w mowie żywej, dlatego opuszczamy je także w piśmie, ale pozostawiamy w przymiotnikach na *-ski*, utworzonych od

powyższych tematów: dziadostwo (nie: dziadostwo), ale: dziadowski (nie: dziadoski), królestwo (nie: królewstwo), ale: królewski (nie: króleski), synostwo, synowski; ojcostwo, ojcowski; marszałkostwo, marszałkowski; mistrzostwo, mistrzowski; żydostwo, żydowski; Wojciechostwo, Wojciechowski; Jędrzejostwo, Jędrzejowski; lwowskie, warszawskie i t. d.

W rzeczownikach na *-stwo*, utworzonych od innego rodzaju tematów (t. j. od osnów niedzierzawczych), pozostaje *w* tematowe: prawodawstwo (prawodawca), szewstwo (szewc), marnotrawstwo (marnotrawca), myślnictwo (myśliwy) itd. —

jedyny wyjątek: lenistwo (nie: leniństwo, chociaż: leniury). Zobacz: plugawstwo.

-stwo nie **-stwo** w wyrazach takich, jak: zwycięstwo, męstwo i t. d. — zob. *s, ś* czy *z, ź?* uw. 5.

stworzenie, 2. -nia, 3. -niu, 1. mn. -nia, 2. -rzeń.

stworzyć, -rzymy; rozk. stwórz, stwórzcie.

Stwosz; Wit Stwosz, 2. i 4. Wita Stwosza, 3. Witowi Stwoszowi, 6. Witem Stwoszem, 7. w Wicie Stwoszu.

Stwórea, 2. -cy, 4. -cę.

styczeń, 2. stycznia. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.

styczna, 2. i 3. -nej, 4. -ną, 7. -nej; 1. mn. -ne, 2. -nych.

stygnąć, stygnę, stygnie; rozk. stygnąć albo stygnę, stygnę, stygnę (rzadziej: stygnę, -nęło).

ostygnąć, wystygnąć, zastygnąć itd., ostygnę, ostygnie, ostygnę, wystygnę, wystygnę (rzadziej: ostygnę, wystygnę, zastygnę, zastygnę i t. d. (bardzo rzadko: ostygnęła, wystygnęła, zastygnęła, ostygnęło i t. d.).

stykać się, styka się; rozk. stykaj się.

Styks (rzadko: Styx *), 2. Styksu, nad Styksem, w Styksie. Zob. *ks, gż* czy *x?*

styl, 2. -lu, 1. mn. -le, 2. -łów.

stylista, 2. -sty, 4. -stę, 5. -stol 1. mn. -ści, 2. -stów.

stylistyczny.

stylistyka, 2. -ki.

stylizacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

stylizować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

stypendysta, 2. -sty, 4. -stę, 1. mn. -ści, 2. -stów.

stypendyum, te -dya, tych -dyów. Zob. gimnazjum.

stysać (się) albo sterać (się), stysać, stysać.

stysać albo stysać.

stysać * — pisz: stysać — zob!

Styrya, 2., 3. i 7. -ryi, 4. -ryę.

styryjski.

subdyakon, 1. mn. -nowie albo -ni, 2. -nów.

subjekeya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

subjekt (w handlu), 2. -ta, 1. mn. -ci, 2. -tów.

subiektywizm, 2. -wizmu. Zob. *-izm*.

subiektywny.

sublimat, 2. -tu.

subordynacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.

substancya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

substytucya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

subtelnie, st. w. -niej.

subtelny.

subwencya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

subwencjonować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

Sucha (nazwa wsi), 2. i 3. Sucheja, 4. Sucha, 7. w Sucheju; przymiotnik: suski. Zob. Nazwiska miast, wsi... rodz. żeńs. o formie przymiotnikowej.

sucho, st. w. suszej.

suchotnik, 1. mn. -cy.

suchoty, 2. -chot.

suchutki. Zob. *-ulki*.

suchy, -cha, -che, 1. mn. susi, suche.

suczka, 3. i 7. suczce, tych -czek.

sueski; kanał Sueski. Zob. *-ski* czy *-zki?*

Suez, 2. Suezu (albo nieodmienne).

sufiks, 2. -ksu, 1. m. -ksy, 2. -ksów.

sufit, 2. -tu, 1. mn. -ty, 2. -tów.

sufler, 1. m. -rzy, rzadziej: -rowie.

sufragan, 1. mn. -ni, 2. -nów.

sufragania, tej -nii, tę -nię, tych -nii.

sugestia, suggestya (obie formy w użyciu; po łac. suggestio, franc. suggestion), 2. i 3. -tyi, 4. -tyę. Zob. a) *Spółgłoski podwójne*; b) *ge* czy *gie?*

sugestjonować, suggestjonować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*; porówn. suggestya.

suggestya — zob. suggestya.

suggestjonować — zob. suggestjonować.

suka, 1. mn. -ki, 2. suk.

sukces, 2. -su, 1. mn. -sy, 2. -sów.

sukcesor, 2. -ra, 5. -rze! 1. mn. -rowie albo -rzy, 2. -rów. Zob. *-or*.

sukcesya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.

sukcesyjny.

sukienka, 3. i 7. -kience, 1. mn. -ki, 2. -nek.

sukienko, 3. i 7. -ku, 1. mn. -ka, 2. -nek.

Sukiennice, 2. -nic.

sukienny.
suknana, l. mn. -ny, 2. -man.
suknia, l. m. suknie, 2. sukni albo sukien.
sukno, temu suknu, tych sukien.
Sulla, 2., 3. i 7. Sulli, 4. Sullę.
sułtan, l. mn. -nowie albo -ni, 2. -nów.
sum (ryba), 2. suma, 3. sumowi, l. mn. sumy, 2. -mów.
suma, 2. sumy, l. mn. -my, 2. sum.
 Zob. *Spółgłoski podwójne*, uw. II.
sumaryczny.
sumaryusz, l. mn. -sze, 2. -szów albo -szy (rzadziej).
sumiasty.
sumienie, temu sumieniu.
sumienność, 2. -ści.
sumienny.
sumować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
sunąć, suniemy, sunął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. suń, suńmy, suńcie.
suplent, l. mn. suplenci, 2. -tów. Zob. -ent.
suplikacye, 2. -cyi.
surdut, 2. -ta.
surma, l. mn. -my, 2. surm.
surrogat, rzadziej: surrogat* (z łac. surrogo, surrogatum), 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
surowiec, -rowca albo -rowcu, l. mn. -ce, 2. -ców.
surowizna, 3. i 7. -wiźnie, tych -wizn. Zob. -izna.
surowy, -wa, -we; st. w. surowszy, -sze, l. mn. surowsi, -sze.
surrogat — zob. surogat.
sus; dać susa.
suseł, 2. susła, l. mn. susły, 2. susłów.
suski (przymiotnik od *Sucha*).
suspendować, -uje, rozk. -uj. Zob. a) -uje; b) em, en.
susz (= uschłe gałęzie i t. p.), 2. suszu.
susza (= posucha i t. p.), 2. suszy.
suszarnia, l. mn. -nie, 2. -szarni, rzadziej: -szarni.
suszyć, -szymy; rozk. susz, suszmy, suszcie.
sutanna — rzadziej: sutana (choć po włosku: *sottana*). W dziełach

dawniejszych pisarzy zwykle: sutanna.
sutereua albo suteryna, l. mn. sutereny* albo suteryny, 2. -ren* albo -ryn (wszystkie formy w użyciu; z franc. *souterrain*).
sufo, suciej, najsuciej.
sufy, st. w. sutszy.
suwać, suwa.
Suza, 2. Suzy, w Suzie.
swada, 2. -dy.
swadźba, 2. -by.
swar, 2. -ru, częściej w l. mn. swary, -rów.
swat, 2. -ta, 3. -tu, l. mn. -ci, rzadziej: -ty, -towie.
swaty, 2. -tów.
swawola, 2. swawoli; rzadziej: swywola, 2. swywoli.
swawollic (rzadziej: swywolic), swawolę, -limy, swawolił; rozk. swawol, -wolicie.
swawolny — rzadziej: swywolny.
swąd, 2. swędu.
swędzić, swędzi, swędził, rozk. swędź, swędźcie.
swoboda, tych -bód.
swojski.
swojszczyzna, 3. i 7. -czyźnie. Zob. -izna.
swora — zob. sfora.
sworzeń, 2. sworznia, l. m. sworznie, 2. -ni.
swój, swoja, 4. swoją (czapkę). Odmiana — zob. *mój*.
swywola — zob. swawola.
swywollic — zob. swawolic.
swywolny, częściej: swawolny.
Syam, 2. -mu.
syamski.
sybaryta, 2. -ty, 4. -tę, 5. -to! l. m. -ci, 2. -tów.
sybarytyzm, 2. -zmu. Zob. -izm.
Syberya, 4. Syberyę, 7. w Syberyi; syberyjski, zima syberyjska, nizina Syberyjska. — *Sybir*, 2. Sybiru, wysłać na Sybir; sybirski (wrazów: *Sybir*, *sybirski*, używamy zwykle wtenczas, jeżeli mamy na myśli miejsce wygnania).
syberyjski — zob. Syberya.
Sybilla, 2. i 3. -billi, 4. -billę.
Sybir — zob. Syberya.
sybirski — zob. Syberya.

sycić, sycimy; rozk. syć, syćcie.
Sycylia, 2., 3. i 7. -lii, 4. -lię.
Sycylianka, 3. -liance, l. mn. -ki, 2. -nek.
Sycylijezyk, l. mn. -cy, 2. -ków; Sycylianin, 2. -anina, l. mn. -lianina, 2. -lian. Zob. -anin.
sycylijski.
syczeć, syczy, -czymy; rozk. sycz, syczcie.
syfon, 2. -nu, l. mn. -ny, 2. -nów.
sygnał, 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów.
sygnatura, 2. -ry, tych -tur. Zob. -ura.
sygnaturka (dzwonek), l. mn. -ki, 2. -rek.
sygnet, 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów.
syknać, syknie, syknał; rozk. -nij. **syknicie**, 2. -cia.
Sykstus (rzadko: Syxtus), 2. -sa. Zob. *ks, gę* czy *x?*
sykstyński.
syllaba (bardzo rzadko: syllaba, chociaż po łac. syllaba), l. mn. -by, 2. sylab. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
syلابizować (bardzo rzadko: syllabizować), -uje, rozk. -zuj. Zob. -uje; porówn. *syllaba*.
sylogizm — zob. sylogizm.
sylogizm (rzadziej: syllogizm*, chociaż po łac. syllogismus, po grec. *συλλογισμός*), 2. -zmu, l. m. -zmy, 2. -zmów. Zob. -izm.
sylweta, 2. -ty, tych -wet.
sylwetka, w sylwetce, tych -tek.
symbol, 2. -lu, l. mn. -le, 2. -li albo -lów.
symboliczny.
symbolika, 2. -ki.
symbolizm, 2. -zmu. Zob. -izm.
Symeon, 2. -na.
symetria, 2. i 3. -tryi, 4. -tryę.
symetryczny.
symfonia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
symfoniczny.
symonia, 2. i 3. -nii, 4. -nię.
sympatya, tej -tyi, tę -tyę, tych -tyi.
sympatyczny.
sympatyzować, -zuje, rozk. -zuj. Zob. -uje.
symptom, 2. -mu, l. mn. -my, 2.

-mów; *sympomat*, 2. -tu, l. mn. -ty albo -ta, 2. -tów.
sympomat — zob. symptom.
syn, 3. synowi, 5. synu! 7. w synu (w dziełach wzorowych pisarzy rzadziej: *w synie*).
synagoga, l. mn. -gi, 2. -gog.
Synai (góra, półwysep) — nieodm.
syndyk, l. mn. -cy, 2. -ków.
syndykant, 2. -tu, l. m. -ty, 2. -tów.
synod, 2. -du, l. mn. -dy, 2. -dów.
synogarlica (bardzo rzadko: synogardlica), 2. -cy, l. mn. -ce, 2. -lic.
synonim, 2. -mu, l. mn. -my, 2. -mów.
synostwo, 2. -stwa. Zob. -stwo czy -wstwo?
synowa, tej -owej, tę -ową (niekiedy: -owę), te -owe. Zob. *Nazwiska żon na -owa*.
synowski. Zob. -ski czy -wski?
syntetyczny.
synteza, 2. -zy.
Syon, 2. -nu.
syonista, 2. -sty, 3. -ście, 4. -stę, 5. -sto! l. mn. -ści, 2. -stów.
syonistka, 3. i 7. -nistce, tych -stek.
syonistyczny.
syonizm, 2. -zmu. Zob. -izm.
syoński.
sypać, sypie; rozk. syp, sypmy, sypcie.
sypialnia, l. mn. -nie, 2. -ni, rzadziej: -pialń.
sypki.
sypnąć, sypnie, sypnał, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. sypnij; sypnąwszy.
Syrakuzanin, 2. -niną, l. mn. -zanie, 2. -zan. Zob. -anin.
Syrakuzy, 2. -kuz.
syrena, l. mn. -ny, 2. -ren.
syrop, 2. -ropu, rzadziej: syrup, 2. -rupu (po arabsku: *sirob*, stąd franc. *sirop*, włos. *sciropo*, niem. *Sirup*, ang. *sirup*).
syrup — zob. syrop.
Syrya, 2., 3. i 7. Syryi, 4. -ryę.
Syryjezyk, l. mn. -cy, 2. -ków.
syryjski; wyżyna Syryjska.
system, 2. -mu, l. mn. -my, 2. -mów; rzadziej: systemat, 2. -tu, l. mn. -ty (mniej powszechne -ta), 2. -tów.

systemat — zob. system.
 systematyczny.
 syt — zob. syty.
 sytuacja, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
 syty, syt, r. żeńs. syta, r. nij. syte, l. mn. syci, syte. Syt wieku i sławy; jestem już syty; zjadłem do syta (rzadko: do sytu).
 Syzyf, 2. -fa.
 syzyfowy.
sz czy **rz**? Wskazówka praktyczna: Po spółgłoskach *k, p, b, ch, t* piszemy *w tej samej zgłosce* zawsze *rz* (nie: *sz, ź*): chrzan, pieprz, trzask, trzon i t. d. — tylko w wyrazach: bukszan, kształt, kszyc (ptak), upiększyć, pszenica, pszeniec, pszonak, pszczoła i w wyrazach pokrewnych piszemy *sz*. — Formy przymiotników w stopniu wyższym i najwyższym: większy, lepszy, cichszy i t. p. nie obalają powyższej wskazówki, bo przyrostek *sz* (stałe w piśmie zachowywany) nie należy do tej samej zgłoski: więk-szy, lep-szy, cich-szy, krót-szy i t. d. Porównaj także: *rz, ź, uw. I.*
sz, s, ś — zob. *s, ś, sz?*
 szabas, 2. -su.
 szabasówka, l. mn. -ki, 2. -wek. Zob. *ówka*.
 szabla, l. m. -ble, 2. -bli albo -bel.
 szablon, 2. -nu, l. m. -ny, 2. -nów.
 szach (=król perski), 2. -cha, l. m. -chowie, 2. -chów.
 szachista, 2. -sty, 4. -stę, l. mn. -ści, 2. -stów.
 szachraj, l. mn. -je, 2. -jów.
 szachrajstwo, 2. -stwa.
 szachrować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 szachy (gra), tych -chów.
 szacować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 szacunek, 2. -cunku. Zob. *-unek*.
 szafir, 2. -ru.
 szafka, w szafce, tych szafek.
 szalik, 2. -ka.
 szafot, 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów.
 szafować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

Szafuza (po niem. Schaffhausen), 2. -zy.
 szajka, l. mn. -ki, 2. szajek.
 szakał, l. mn. -le, 2. -li albo -lów (rzadziej).
 szalbierstwo, 2. -stwa.
 szalbierz, l. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów (rzadziej). Zob. *-erz*.
 szaleć, szaleje, szalał, szaleli, szalały; rozk. szalej.
 szaleniec, 2. -leńca, 5. -leńcze! l. mn. -leńcy, 2. -ców.
 szaleństwo, tych -leństw.
 szalupa, l. mn. -py, 2. -lup.
 szala, 2. szalu, 7. w szale.
 szalaś, 2. -su, l. mn. -sy, 2. -sów.
 szalwia, 2. i 3. -wii, 4. -wię.
 szambelan, l. mn. -ni albo -nowie, 2. -nów.
 szambelanowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
 szambelaństwo, 2. -stwa.
 szamotać się — zob. deptać.
 Szampania, 2., 3. i 7. -nii, 4. -nię.
 szampański; wino szampańskie; wyżyna Szampańska.
 szaniec, 2. szanica, l. mn. szanice, 2. -ców.
 szanować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 szansa, 2. -sy, l. mn. -se, 2. szans.
 szansonetka, 3. i 7. -netce, tych -tek.
 szanćować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 szarada, l. mn. -dy, 2. -rad.
 szaragi * — zob. szragi.
 szarawary, 2. -rów.
 szarfa, tych szarf.
 szarlatan, l. mn. -ni albo -ny, 2. -nów.
 szarlatanerya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
 szarlataniski.
 szarmancki.
 szarmanć, 2. -ta, 5. i 7. -mancie, l. mn. -manci, 2. -tów.
 szarmanterya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
 szaro, st. w. szarzej.
 szarpać, szarpie, rozk. szarp, szarpmi, szarpacie.
 szarpic, 2. -pi (= skubane płótno na rany).
 szarpnąć, szarpnie, szarpnął, -nę-

ła, -nęło, -nęli, -nęły; rozk. szarpnij; szarpnąwszy.
 szarpnięcia, 2. -cia.
 szaruga, 2. -gi.
 szarzać — szarzyć — szarzyć się.
 Szarzać (= nie szanować, poniewierać), szarza, szarzał, rozk. szarzaj. Brat szarza ubranie. Szarzyć (= ukazywać się w barwie szarej, stawać się szarem), szarzeje, szarzał, szarzało. Szarzyć się (= ukazywać się w barwie szarej, stawać się szarem), szarzy się, szarzył się, szarzyło się. W oddali szarzeje (albo: szarzy się) morze. Już szarzało (albo: szarzyło się) = świtało, zapadał mrok.
 szarzyć — zob. szarzać.
 szarzyć się — zob. szarzać.
 szarża, 2. -ży, l. mn. -że, 2. szarz.
 szatan, l. mn. -ni albo -ny.
 szatański.
 szatkować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
 szatnia, 2. -ni, l. mn. -nie, 2. -ni.
 szatny, 2. i 4. -nego, 6. i 7. -nym; l. mn. szatni, 2. -nych, 6. -nymi.
 szatyn, l. mn. -ni.
 szatynka, tych -nek.
 Szczakowa, 2. Szczakowej, 7. w Szczakowej; nierzadko spotykamy także formy rzeczownikowe: przyp. 2-gi Szczakowy, 7. w Szczakowie. Zob. Nazwiska, miast, wsi, rzek . . . rodz. żeńs. na *-owa*.
 szczapa, l. mn. -py, 2. szczap.
 szczaw, 2. -wiu.
 szczawliowy (przymiot. od *szczaw*).
 Szczawnica, 2. -cy.
 szczawnicki (przymiot. od *Szczawnica*).
 szczątek, 2. szczątka albo szczątka (rzadziej), l. mn. -ki, 2. -ków.
 szczebel, 2. -bla, l. mn. -ble, 2. -bli.
 szczebiot, 2. -tu, l. m. -ty, 2. -tów.
 szczebiotać — zob. deptać.
 szczebiotka, 3. i 7. -biotce, tych -tek.
 szczebiotliwy.
 Szczecin, 2. -na.
 szczecina, l. mn. -ny, 2. -cin.
 szczególnie, st. w. -niej.
 szczególnie.

szczegół, 2. -łu, l. m. -ły, 2. -łów.
 szczegółowo.
 szczekać, szczekaj.
 szczeknąć, szczeknie, szczeknął; rozk. -nij.
 Szczekociny, 2. -cin.
 szczelina, l. mn. -ny, 2. -lin.
 szczelnie, st. w. -niej.
 szczelny.
 szczenię, 2. -nięcia, 3. -nięciu, tych -nięt. Zob. *kurczę*.
 szczep, 2. -pu, l. m. -py, 2. -pów.
 szczepać (= łupać, rozłupywać np. drwa), szczepię, szczepiesz, szczepie, szczepał, rozk. szczep, szczepmy, szczepcie. Porówn. a) *szczepić*, b) *szczytać*.
 Szczepan, l. mn. -nowie, 2. -nów.
 szczepić (= zaszczebiać gałązkę, ospę, rozkrzewiać, rozszerzać itd.), szczepię, szczepi, szczepimy, szczepi!; rozk. szczep, szczepmy, szczepcie. Porówn. a) *szczepić* (= połączyć, przyczepić jedno do drugiego), b) *szczepać*, c) *szczytać*.
 szczepienie, 2. -nia. Porównaj *szczepić*.
 szczepka (= mały kawałek drzewa opałowego), l. m. szczepki, 2. szczepki; w tem samym znaczeniu: szczyпка, l. mn. szczyпки (forma nieprawidłowa, ale powszechnie używana w języku literackim i w mowie żywej). Porówn.: *szczepać, szczytać*.
 szcerb — zob. szcerba.
 szcerba, 2. -by, l. mn. -by, 2. szcerb; rzadziej: ten szcerb, 2. -bu, l. mn. -by, 2. -bów.
 szcerbaty.
 szcerbić, -bimy; rozk. szcerb, szcerbcie.
 szcerzopolski.
 szcerzość, 2. -ści.
 szcerzozłoty.
 szcerzy, l. mn. szcerzy.
 szcerze, st. w. -rzej.
 szcerzyć (zęby), szcerzy, -rzy-my; rozk. szcerz, szcerzcie.
 szcerzuja, 2. i 3. -żui, 4. -żuje, l. mn. -żuje, 2. -żuj.
 szcedzić, szcedzę, szcedzi, -dzi-my; rozk. szcedź, szcedźcie.
 szcęk, 2. -ku, l. mn. -ki, 2. -ków.

szczęka, w szczęce, tych szczęk.
szczękać, szczęka, rozk. szczękaj.
szczęknąć, szczęknął; rozk. szczęknij.
szczęsny, -na, -ne, l. mn. szczęśni, szczęsne.
szczęścić się, szczęści się, szczęściło się.
szczęście, 2. -ścia.
szczęśliwie, st. w. -wiej.
szczęśliwiec, 2. -liwca, 5. -liwczel! l. mn. -liwcy, 2. -ców.
szczęśliwość, 2. -ści.
szczęśliwy.
szczodrobliwie, st. w. -wiej.
szczodroblivość, 2. -ści.
szczodroblivy.
szczodry, l. mn. szczodrzy.
szczodrze, st. w. -drzej.
szczotka, 3. i 7. szczotce, tych -tek.
szczuć, szczuje, szczuł, rozk. szczuj, szczujcie.
szczudło, l. mn. -dła, 2. -deł.
szczupak, 2. -ka.
szczupło, st. w. -plej.
szczupły, l. mn. -pli.
szczur, 2. -ra.
szczurzy (przymiot, od *szczur*).
szczutek, 2. szczutka, l. mn. -ki, 2. -ków.
szczwacz, l. mn. -cze, 2. -czów albo -czy.
szczwany.
szczyć się, -cimy się; rozk. szczyć się, szczyćcie się.
szczygieł, szczygła, l. mn. szczygły, 2. szczygłów.
szczytać (= chwytac paznokciem i t. p.), szczyplę, szczypliesz, szczypie, szczypał, rozk. szczypp, szczyppcie. Porówn. a) *szczytać*, b) *szczyścić*.
szczypanka, l. mn. -ki, 2. -wek.
szczypec, tych szczypców.
szczyпка — zob. szczepka.
szczypta, 3. i 7. szczypcie, tych szczypt.
szczyt, 2. -tu.
szczytnie, st. w. -niej.
szczytny.
szczyt, 2. szefa, l. m. -fowie, 2. -fów. Porówn. *szew*.
Szekspir (rzadziej według pisowni

oryginalnej: Shakespeare), 2. Szekspira, 7. w Szekspirze.
szekspirowski.
szeląg, 2. -ga, l. mn. -gi, 2. -gów.
szelązek, 2. -lązka, l. mn. -ki, 2. -ków.
szelest, 2. -stu, l. m. -sty, 2. -stów.
szeleścić, szeleszczę, szeleści, -cimy, szeleszczą, szeleści; rozk. szeleść, szeleścić.
szelki, 2. -lek.
szelmstwo, l. mn. -stwa, 2. -mostw. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
szelmowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
szemat (błędnie!) — zob. schemat.
szematyczny (błędnie!) — zob. schematyczny.
szematyzm (błędnie!) — zob. schematyzm.
szepnąć, szepnął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. szepnij.
szępt, 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów.
szęptać — zob. *deptać*.
szere — zob. sierść.
szeregować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
szeregowiec, l. mn. -gowcy, 2. -ców.
szermierka, 2. -ki.
szermierski.
szermierz, l. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. *-erz*.
szeroki, st. w. szerszy.
szeroko, st. w. szerzej.
szerokość, 2. -ści.
szerszeń, l. mn. -nie, 2. -ni.
szerszyć, szerć, mów i pisz: *sierść* — zob.!.
szeryć, szery, -rzymy; rozk. szery, szerymy, szerycie.
szesnastka, 3. i 7. -nastce, tych -stek.
szesnastodniowy.
szesnastogodzinny.
szesnastoletni, -nia, -nie, 2. -niego, -niej.
szesnastomiesięczny.
szesnastotysięczny. Zob. *tysięczny*.
szesnastu żołnierzy; szesnaście kwiatów, kobiet, drzew. Odmieniaj jak *pięciu*, *pięć* — zob.
szesnasty.
szesnaście — zob. szesnastu.

szescian, 2. -nu, l. mn. -ny, 2. -nów.
szescienny.
szescioboczny.
szesciobok, 2. -ku.
szesciodniowy.
szesciogodzinny.
szesciokąt, 2. -ta.
szesciokątny.
szescioklasowy.
szesciokonny.
szesciokrotnie.
szesciokrótne.
szesciolecie, 2. -cia, l. mn. -cia, 2. -ci.
szescioletni, -nia, -nie; 2. -niego, -niej.
szesciomiesięczny.
szescioraki.
szescioraki.
szescioramienny.
szescioro dzieci, 2. szesciorga dzieci (odmieniaj jak *dwoje* — zob.!).
szesciotysięczny — rzadziej: szesciotysięczy * . Zob. *tysięczny*.
szesciu uczniów; sześć ptaków, kobiet, drzew (odmieniaj jak *pięć*, *pięciu* — zob.!).
Szesciu uczniów pisze (nie: piszą); sześć kobiet, ptaków, drzew . . . jest (nie: są) w ogrodzie.
szesciuset (nie: sześćset) uczniów; sześćset ptaków, kobiet, drzew (odmieniaj jak *pięćset* — zob.!).
Szesciuset żołnierzy walczy (nie: walczą); sześćset kobiet, ptaków, drzew . . . jest (nie: są) w ogrodzie.
szesć — zob. szesciu.
szesćdziesiąt — zob. szesćdziesięciu.
szesćdziesiątka, 3. i 7. -dziesiątce, tych -tek.
szesćdziesiąty.
szesćdziesięcioletni, -nia, -nie; 2. -niego, -niej.
szesćdziesięciu (nie: sześćdziesiąt) uczniów pisze (nie: piszą); sześćdziesiąt kobiet, ptaków, drzew . . . jest (nie: są) w ogrodzie. Odmienia — zob. *pięciu*, *pięć*.
szesćkrot.
szesćset — zob. szesciuset.
szesćsetny.

szew, 2. szwu, l. mn. szwy, 2. szwów. Porówn. *szef*.
szewe, 5. szewcze! l. mn. szewcy, 2. -ców.
szewki — zob. szewski.
szewcowa, 2. i 3. -covej, 4. -cowa, 5. -cowa! 6. -cowa, 7. -covej; l. mn. szewcove, 2. -wych, 3. -wym, 4. i 5. -cove, 6. -wemi, 7. -wych. Tak odmieniają się wszystkie nazwiska kobiet na *-owa*: stolarzowa, baronowa, Janowa, Orzeszkowa i t. d. Zob. *Nazwiska żon na -owa*.
szewcówna, 2. -ny, 3. -nie, 4. -nę, 5. -no! 6. -ną, 7. -nie; l. m. szewcówny, 2. -wien, 3. -nom, 4. i 5. -ny, 6. -nami, 7. -nach. Tak odmieniaamy wszystkie nazwiska panien na *-ówna*: stolarzówna, baronówna, Radziwiłłówna i t. p. Zob. *Nazwiska panien na -ówna*.
szewctwo — zob. szewstwo.
Szewczenko, 2. -czenki, 3. -czence, 4. -kę. Odmieniaj jak *Matejko* — zob.!.
szewski *, szewcki — w Galicyi prawie wyłącznie: szewski, w Królestwie Pols. obie formy w użyciu w mowie żywej i w języku literackim.
szewstwo *, szewctwo, 2. szewstwa, szewctwa. W Galicyi prawie powszechnie: szewstwo, w Królestwie Pols. obie formy w użyciu w języku książkowym i w żywej mowie ogółu.
szkalować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.
szkaplerz, l. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów (rzadziej); niektórzy mówią i piszą: skaplerz.
szkaplerzny *, bardzo rzadko: szkaplerny *.
szkarlatyna, 2. -ny.
szkarlat, 2. -tu, l. m. -ty, 2. -tów.
szkarpa *, częściej: skarpa — zob.!.
szkarpetka, pisz: skarpetka — zob.!.
szkatuła, w szkatule, tych -tuł.
szkatulka, w szkatulce, tych -łek.
szkie, 2. -cu, l. mn. -ce, 2. -ców.
szkicować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

szkielet (rzadko: skielet), 2. -tu.
szklanka, w szklance, tych szklanek.
szklanny — zob. szklany.
szklany *, szklana *, szklane *, w mowie potocznej częściej szklany, szklanna, szklanne; formy te (nieprawidłowe) spotykamy też dosyć często w dziełach znakomitych pisarzy współczesnych. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
szklarz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
szklarzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
szklić się, szkli się, szkliło się.
szklisty.
szkło, 2. szkła, 3. szkła, 7. w szkłe, 1. mn. szkła, 2. szkieleć.
szkocki.
Szkocya, 2., 3. i 7. -cyi, 4. -cyę.
szkoda, tych szkód.
szkodzić, -dzimy, rozk. szkodź, szkodźcie.
szkolnictwo (nie: szkólnictwo — Poznańskie), 2. -twa.
szkolny (nie: szkólny — Poznańskie).
szkoła, tych szkół; Szkoła ludowa im. Konarskiego we Lwowie, Szkoła zawodowa przemysłu drzewnego w Zakopanem, Szkoła Główna w Warszawie.
szkopuł * (rzadko: skopuł *), 2. -łu, 1. mn. -ły, 2. -łów.
szkorbut (rzadko: skorbut*), 2. -tu.
Szkot, 2. -ta, 1. mn. -ci, 2. -tów.
Szkotka, 3. Szkotce, tych -tek.
szkółka, w szkółce, tych -tek.
szkrofuły, pisz: skrofuły — zob.!
szkrupuł — mów i pisz: skrupuł — zob.!
szkuta (statek), 1. m. -ty, 2. szkut.
szlachcic, 2. -ca, 1. m. -ce, 2. -ców.
szlachciura, 2. -ry, 3. -rze, 1. mn. -ry, 2. -rów. Zob. -ura.
szlachecki.
szlacheetwo, 2. -twa.
szlachetnie, st. w. -niej.
szlachetny.
szlachta, 2. -ty.
szład — mów i pisz: śład.
szlafmyca, 2. -cy, 1. mn. -ce, 2. -myc.

szlafrok, 2. -ka.
szlak, 2. -ku.
szlamazarnie — mów i pisz: ślamazarnie.
szlamazarny, mów i pisz: ślamazarny.
szlacz, częściej: ślacz.
Szląsk, częściej: Śląsk — zob.!
szląski, częściej: śląski — zob.!
Szlączka, częściej: Ślączka — zob.!
Szlązak, częściej: Ślązak — zob.!
Szlezwig, 2. -gu; rzadziej: Szleswik, 2. -ku (po niem. Szleswig).
szlifa, 1. mn. -fy, 2. szlif.
szlifierz, tych -rzy albo -rzów. Zob. -erz.
szlifować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
szlochać, szlocha.
ślub — mów i pisz: ślub.
ślubny — pisz: ślubny.
ślubować, pisz: ślubować — zob.!
śluz, mów i pisz: śluz — zob.!
śluzka — zob. śluzka.
szmacik — zob. szmat.
szmaragd (rzadko: smaragd), 2. -du.
szmat, 2. -tu, 1. mn. -ty, 2. -tów; drobnie: szmatek, 2. szmatka, 1. mn. -ki, 2. -ków — albo: szmacik, 2. -cika, 1. mn. -ki, 2. -ków. *Szmat*, 2. -ty, 1. mn. -ty, 2. szmat; szmatka, 2. -ki, 1. m. -ki, 2. -tek. *Szmat* = kawał, kawałek czegokolwiek (szmat pola, drogi, czasu, mięsa i t. p.); *szmata* = kawał podartej płótna, ścierka, łachman i t. p. *szmata* — zob. szmat.
szmatek — zob. szmat.
szmatka — zob. szmat.
szmer, 2. -ru.
szmigus, częściej: śmigus — zob.!
szmuklerz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. -erz.
sznur, 2. -ra.
sznurować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
sznurówka. Zob. -ówka.
sznyceł, 2. sznycla, 1. mn. sznycle, 2. sznycli albo sznyclów.
szopa, 1. mn. -py, 2. szop.
Szopen, 2. -pena, 3. -penowi — częściej według pis. origin.: Cho-

pin, 2. -pina, 3. -pinowi — ale: szopenowski, rzadziej: chopinowski.
szopenowski — zob. Szopen.
szopka, w szopce, tych -pek.
szopy (futro), tych -pów.
szorować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
szorstki.
szory, tych -rów.
szosa, 1. mn. -sy, 2. szos.
szowinista, 2. -sty, 4. -stę, 5. -sto! 1. mn. -ści, 2. -stów.
szowinistyczny.
szowinizm, 2. -zmu. Zob. -izm.
szóstak, 2. -ka, tych -ków.
szóstka, 3. i 7. szóstce, tych szóstek.
szósty, 6. i 7. -stym.
szpada, tych szpad.
szpagat, 2. -tu.
szpaler, 2. -ru, 1. mn. -ry, 2. -rów.
szparag, 2. -ga albo -gu (rzadziej).
szparagarnia, 1. mn. -nie, tych -garni, rzadziej: -garni.
szpargal, 2. -tu, 1. m. -ły, 2. -łów.
szpecić, -cimy, rozk. szpec, szpecieć.
szperacz, 1. mn. -cze, 2. -czów albo -czy.
szperać, szpera, rozk. -raj.
szperka (rzadziej: sperka), w szperce, tych -rek.
szpetnie, st. w. -niej.
szpic, 2. -ca, 1. mn. -ce, 2. -ców; prawidłowo utworzony przymiotnik i przysłówki: szpiczasty, szpiczasto. W języku książkowym (zwłaszcza w dziełach dawniejszych pisarzy) i w dzisiejszej żywej mowie ogółu spotykamy dosyć często formy: śpiczasty, śpiczasto, niekiedy także: szpiczasty, szpiczasto.
szpicruta (rzadko: szpicrut), 2. -ty, 1. mn. -ty, 2. -rut.
szpiczasto — zob. szpic.
szpiczasty — zob. szpic.
szpieg, 2. -ga, 1. mn. szpiegi, rzadziej: szpiedzy, b. rzadko: szpiegowie.
szpiegowstwo, 2. -stwa. Zob. -stwo czy -wstwo?
szpiegować, -uje, rozk. -uj. Zob. -ufs.

Zob. -ski czy -wski?

szpik (= tłuszcz w kościach), 2. -ku.
szpikować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
szpikowany.
szpilka, 1. mn. -ki, 2. -lek.
szpinak, 2. -ku.
szpital, 2. -la albo -lu (rzadziej), 1. mn. -le, tych -li albo -łów (rzadziej).
szpitalny.
szpon, tego szponu, tych szponów — rzadziej: ta szpona, tej szpony, tych szpon.
szpona — zob. szpon.
szpon — w poprawnej mowie ustnej i w języku książkowym: sport — zob.!
szprycha (rzadziej: sprycha), w szprysze, tych szprych.
szpunt, 2. -tu, rzadziej: -ta, 1. mn. -ty, 2. -tów.
szragi albo szaragi * (obie formy w użyciu), 2. -gów.
szram — zob. szrama.
szrama, 2. -my, 1. mn. -my, 2. szram — rzadziej: szram, 2. -mu, 1. mn. -my, 2. -mów.
szranki, 2. -ków.
szron (w języku literackim rzadko: śron), 2. -nu.
szrót, pisz i mów: śrut — zob.!
szruba, mów i pisz: śruba — zob.!
szrubka, mów i pisz: śrubka — zob.!
szrubować, pisz i mów: śrubować — zob.!
szrubowiec, pisz i mów: śrubowiec — zob.!
szrut, pisz i mów: śrut — zob.!
sztab, 2. -bu, 1. mn. -by, 2. -bów.
sztaba, 2. -by, 1. mn. -by, 2. sztab.
sztafeta, 1. mn. -ty, 2. -fet.
sztaluga — zob. staluga.
sztandar, 2. -ru.
sztempel, mów i pisz: stempel — zob.!
Sztokholm (pisownia szwedzka: Stockholm), 2. -mu.
sztokholmski.
sztrajk, pisz: strajk — zob.!
sztrajkować, pisz: strajkować — zob.!
sztrejk, pisz: strajk — zob.!

sztrejkować, pisz: strajkować — zob.!

Stuart, mów i pisz: Stuart — zob.!

sztabak, 1. mn. -ki albo -cy, 2. -ków.

sztućciec, 2. sztućca, 1. mn. sztućce, 2. sztućców.

sztućka, 3. i 7. sztućce, 1. mn. -ki, 2. -czek.

sztućnie, st. w. -niej.

sztućzny.

sztućfada, 2. -dy.

sztućka, tych sztuć.

sztućkaterya, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi.

sztućkmistrz, 2. -mistrzu! 1. mn. -mistrze, 2. -mistrzów. Zob. *mistrz*.

sztućkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

sztućruchać. sztućruchać, sztućruchaniec — albo: sztućruchać, sztućruchaniec (w Galicyi mówią i piszą przeważnie: sztućruchać, sztućruchaniec).

sztućruchaniec albo sztućruchaniec, 2. -chanićca, -kańca, 1. mn. -ce, 2. -ców. Zob. sztućruchać.

sztućruchnąć albo sztućruchnąć, sztućruchnie albo sztućruchnie, sztućruchnął albo sztućruchnął, -nęła, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. sztućruchnij albo sztućruchnij; sztućruchnąwszy albo sztućruchnąwszy. Zob. *sztućruchać*.

sztućruchać — zob. sztućruchać.

sztućruchaniec — zob. sztućruchaniec.

sztućruchnąć — zob. sztućruchnąć.

sztućrm, 2. -mu, 1. mn. -my, 2. -mów.

sztućrmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

Sztutgard — zob. Stuttgart.

sztych, 2. -chu, 1. mn. -chy, 2. -chów.

sztylet, 2. -tu.

sztywnie albo sztywno, st. w. -niej.

sztywnieć, sztywnieje, sztywniał.

sztywno — zob. sztywnie.

sztywny.

szuba, 1. mn. -by, 2. szub.

szubienica (nie: szubienica), 1. m. -ce, 2. -nic. Zob. Spółgłoski podwójne.

szubrawiec, 2. -brawca, 5. -brawcze! 1. mn. -cy, 2. -ców.

szubrawstwo, 2. -stwa.

szuffa, 2. szuffi, 1. mn. szuffe, tych szuffi albo szuffel.

szuffada, tych szuffad.

szuja, 2. i 3. szui, 4. szuje, 5. szuj! 1. mn. szuje, 2. szujów.

szukać, szuka.

szuler, 5. -rze! 1. mn. -rzy (niekiedy: -ry), 2. -rów.

szulernia, 1. mn. -nie, tych -ni, rzadziej: -lerni.

szum, 2. -mu.

szumieć, szumi, szumiał, rozk. szum.

szumnie albo szumno, st. w. -niej.

szumny.

szumowiny, tych -win.

szuwar, 2. -ru, 1. mn. -ry, 2. -rów.

Szwab, 2. -ba, 5. -bie! 1. mn. Szwabi, Szwabcy, Szwabowie.

Szwabia, 2., 3. i 7. -bii, 4. -bie.

Szwabka, 3. Szwabce, tych -bek.

szwabski.

szwaczka, 3. i 7. szwaczce, 1. mn. -ki, 2. -czek.

szwadron, 2. -nu, 1. mn. -ny, 2. -nów.

szwagier, 2. -gra, 5. -grze! 1. mn. -growie, 2. -grów.

szwagrostwo, 2. -stwa. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?

szwagrowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szwagrowa.

Szwajcar, 5. -rze! 1. mn. -rzy, -rowie, 2. -rów.

szwajcar (= odźwierny), 1. mn. -rzy, -rowie, 2. -rów.

szwajcarski.

Szwajcarya, 2., 3. i 7. -ryi, 4. -ryę.

szwalnia, 1. m. -nie, tych szwalni.

szwargotać — zob. *deplac*.

Szwecya, 2., 3. i 7. -cyi, 4. -cyę.

Szwed, 2. -da, 5. -dzie! 1. m. -dzi, 2. -dów.

Szwedka, 3. Szwedce, tych -dek.

szwedzki. Zob. *-cki* czy *-dzki*?

-szy czy **-lszy**? Zgodnie z użartym zwyczajem piszemy *-lszy* (-lszy) w imiesłowie czynnym nieodmiennym (zaprzestłym), utworzo-

nym od osnów spółgłoskowych: odparszy, zagąszy, zmarłszy, rzekłszy, starłszy, upadłszy, usiadłszy, wyszedłszy, zaniósłszy, zjadłszy, znalazłszy i t. p. ¹⁾

szyb (w kopalni), 2. -bu, 1. mn. -by, 2. -bów.

szyba, 2. -by, 1. mn. -by, 2. szyb.

szybki, 1. mn. szybcy, st. w. szybzy, 1. mn. szybsi.

szybko, st. w. szybciej (niekiedy także: szybcej).

szybkość, st. w. -ści.

szybować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

szych, 2. -chu.

szyć, szyje, szył; rozk. szyj, szyjmy, szyjcie.

szydelko, 3. -ku, tych -łek.

szyderca, 2. -cy, 4. -ce, 5. -col 1. mn. -cy, 2. -ców.

szyderezo.

szyderstwo, tych -derstw.

szydło, 3. -dłu, tych -doł.

szydzić, -dzimy; rozk. szydź, szydźcie.

szyja, 2., 3. i 7. szyi, 4. -ję, 1. mn. szyje, 2. szyj.

szykować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

szyldkret — zob. szylkret.

szyldkretowy — zob. szylkretowy.

szyling (rzadko: szylling, chociaż po angielski *shilling*), 2. -ga, 1. mn. -gi, 2. -gów. Zob. Spółgłoski podwójne.

szylkret, rzadziej: szylkret (choć po niem. Schildkröte), 2. -tu.

szylkretowy, rzadziej: szylkretowy. Porówn. szylkret.

Szyller, części: Schiller — zob.!

szyllerowski — zob. Schiller.

szynkarz, 1. mn. -rze, tych -rzy albo -rzów. Zob. -arz.

szynkownia, 1. mn. -nie, 2. -ni.

szypułka, 1. mn. -ki, 2. -łek.

szyszka, 3. i 7. szysce, tych -szek.

szyma (błędnie!) — zob. schizma.

szymatycki (błędnie!) — zob. schizmatycki.

szymatyk (błędnie!) — zob. schizmatyk.

¹⁾ A. A. Kryński: odparszy, zagąszy, zmarłszy, rzekłszy, starszy, upadłszy i t. d.

ś czy **sz** przed **ć** w bezokoliczniku słów: gryźć, znaleźć, nieść, pleść i t. p.? — zob. Bezokolicznik, uw. 2.

ś, s, sz? — zob. *s, ś, sz?*

ś, s czy **sz, sz?** — zob. *s, ś* czy *z, z?*

ściana, w ścianie, tych ścian.

ściąg, zetną, zetnie, zetną, ściał, ścięta, ścięli, ścięły; rozk. zetnij; ściągwszy.

ściągac, ściaga.

ściagnąć — zob. ciągnąć.

ściagnięcie, 2. -cia.

ścicha — zob. z cicha.

ściec — zob. ciec.

ścieg, 2. ściegu (rzadko: -ga), 1. m. -gi, 2. -gów. Porówn. *ściek*.

ściek (wody), 2. ścieku, 1. m. ścieki, 2. -ków. Porówn. *ścieg*.

ściekać, ścieka.

ściemnie się, ściemni się, -niło się.

ściemnieć, ściemnieje, ściemniał, -niało, -nieli, -niały.

ścienny.

ścierać, ściera.

ścierka, tych ścierek.

ścierisko, tych -nisk.

ścierń, 2. -ni.

ścierpieć, -pimy, ścierpiał, -pieli, -piały; rozk. ścierp, ścierpiecie.

ścierpnąć, ścierpnie, noga mi ścierpła.

ścierwo, 1. mn. -wa, 2. ścierw.

ścieśniać, ścieśnia.

ścieśnić, -nimy, rozk. ścieśnij, -nijmy, -nijcie.

ścieżka, 3. i 7. ścieżce, tych ścieżek

ścieżyna (= wążka ścieżka), 1. mn. -ny, 2. -zyn.

ścięgno, 2. -na, 3. -nu, tych ścięgien.

ścięty.

ściąg, 2. -ga.

ściąg, 2. ścinka.

ścisk, 2. ścisku.

ściśłość, 2. -ści.

ściśły.

ściśnąć, ściśnął; rozk. ściśnij.

ściśle, st. w. -lej.

ściśliwość, 2. -ści.

ściśnięty, rzadziej: ściśniony.

ść czy **ść** w bezokoliczniku słów: gryźć, znaleźć, nieść, pleść i t. p.? — zob. Bezokolicznik, uw. 2.

śląd, 2. -du.

ślamazarny.

ślaz (rzadziej: szlaz), 2. -zu.

śląsk, 2. Śląska, na Śląsku; Ślązak, Ślązaczka, śląski (rzadziej: Szląsk, Szlązak, Szlązaczka, szląski).

śląski. Zob. a) *-ski*, *-sko*, *-skość*; b) *śląsk*.

ślazaczka, 3. -zaczce, tych -czek. Zob. Śląsk.

ślązak, 2. -ka, 1. mn. -cy, 2. -ków. Zob. Śląsk.

śledczy. Zob. *-czy*.

śledzić, -dzimy; rozk. śledź, śledźcie.

śledziennik, 1. mn. -cy, 2. -ków.

śledziona, 2. -ny, 1. mn. -ny, 2. -dzion.

śledzony (od *śledzić*), -na, -ne; 1. mn. śledzeni, śledzone.

śledztwo, w śledztwie, tych śledztw. Zob. *-ctwo* czy *-dztwo*?

śledź, 2. -dzia, 1. mn. -dzie, 2. -dzi.

ślepnąć, ślepnę, ślepnie, ślepl albo ślepnął, ślepnęła, ślepnęło, ślepli, śleplę; rozk. ślepnij; ślepnąć.

ślepy, 1. mn. -pi.

ślepczeć, ślepczy, ślepczymy (prawidł. — zob. *-imy*, *-ymy*), ślepczał, rozk. ślepcz, ślepczcie.

ślinić, ślini, -nimy, rozk. śliń, ślińmy.

ślivka, tych -wek.

śliz i **śliz** (ryba), 1. m. ślizy, śliże.

ślizgać się, ślizga się.

ślizgawka, tych -wek.

ślizki. Zob. *-ki*.

ślizko. Zob. *-ko*.

ślochać — mówią i piszą prawie powszechnie: szlochać.

ślub, 2. -bu, 1. mn. -by, 2. -bów.

ślubować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

ślusarnia, 1. mn. -nie, tych -ni, rzadziej: -sarń.

ślusarski.

ślusarstwo, 2. -stwa.

ślusarz (nie: śłószarz, chociaż po niem. Schlosser), 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.

śluz, 2. śluzu, 7. w śluzie; błony śluzowe.

śluz* (po niem. *Schleuse*), 1. mn. -zy, 2. śluz — albo: szluz, 1. mn. -zy, 2. szluz (w Galicyi przeważnie: śluz, w Królestwie Polsk. zwykle *szluzca*).

śmiać się, śmieje się; rozk. śmieję się; śmiałem się, śmiałyśmy się, śmiałyście się, śmieli się, będziemy się śmieli (mniej powszechnie: śmieśliśmy się, śmieśliście się, śmieli się i t. d.). Porówn.: a) *śmiały*, b) *śmieć*.

śmiałek, 2. śmiałka, 5. -ku! 1. mn. -ki albo -kowie, 2. -ków.

śmiało (rzadko: śmiele), śmielej, najśmielej.

śmiałość, 1. mn. -ści.

śmiały (zołnierzy), 1. mn. śmieli (nie: śmieili); st. w. śmielszy, 1. mn. śmielsi. Porówn.: a) *śmiać się*, b) *śmieć*.

śmiech, 2. -chu.

śmieci, tych śmieci, na śmieciach; nieklórzy mówią i piszą: *to śmiecie*, tego śmiecia, śmieciem, na swoim śmieciu (w 1. mn. nieużyw.).

śmiecić, śmieci, -cimy, rozk. śmieć, śmiećcie.

śmieć, śmiem (nie: śmieę), śmiesz, śmie, śmiemy, śmiecie, śmieją, śmiałem, (oni) śmieli, (one) śmiały; rozk. śmieję; śmiejąc. Formy: *śmię* (zamiast *śmieją*), *śmiąc* (zam. *śmiejąc*) spotykamy bardzo często w żywej mowie ogółu, niekiedy także w dziełach znakomitych pisarzy. Porówn.: a) *śmiać się*, b) *śmiały*.

śmiele — zob. śmiało.

śmierć, tej, te i tych śmierci.

śmierdzący.

śmierdzić, śmierdzi.

śmierdziuch, 1. m. -chy, 2. -chów. Zob. *-uch*.

śmiertelność, 2. -ści.

śmieszny.

śmieszyc, śmieszycy, -szymy; rozk. śmiesz, śmieszcie.

śmietana, 2. -ny.

śmietniczka, 3. i 7. -niczce, tych -czek.

śmiga, 3. i 7. -dze, tych śmig.

śmigać, śmiga, rozk. śmigaj.

śmigus (rzadziej: szmigus), 2. -su albo -sa.

śnieć (się), śni, śnimi, rozk. śnij, śnijcie.

śnieć (zbożowa), tej śnieci — ale: śniedz (osad na kruszc), tej śniedzi.

śniedzieć (= pokrywać się śniedzią), śniedzieje, śniedział.

śniedz — zob. śnieć.

śnieg, 2. -gu.

śnieżny.

śnieżyc, 1. mn. -ce, 2. -życ.

śnieżysty.

śniący, -ca, -ce, 1. mn. -cy, -ce.

śniączka, 3. i 7. śniączce.

śnieć, pisz: szpic — zob.!

śpiczlerz (rzadziej: spichlerz), 2. -rza, 1. m. -rze, 2. -rzy albo -rzów; *spichrz* (rzadziej: spichrz), 2. śpichrza, 1. mn. śpichrze, 2. śpichrzów.

śpichrz — zob. śpichlerz.

śpiczasto — zob. szpic.

śpiczasty — zob. szpic.

śpiesznie albo spiesznie, st. w. -niej.

śpieszny albo spieszny.

śpieszyć albo spieszyc, -szymy; rozk. śpiesz, spiesz.

śpiew (rzadko: spiew), 2. -wu.

śpiewaczka (rzadko: spiewaczka), 3. i 7. -wacze, tych -czek.

śpiewać (rzadko: spiewać), śpiewa.

śpiewak (rzadko: spiewak), 1. mn. -cy.

śpiewka (rzadko: spiewka), 3. i 7. śpiewce, tych -wek.

śpilka, pisz: szpilka — zob.!

spioch (rzadziej: spioch), 1. mn. -chy. Zob. *spać*.

spiż — zob. spiż.

spizarnia albo spizarnia (rzadziej), 1. m. -nie, 2. -żarni, rzadziej: -żarń.

spizowy — zob. spiż.

średni, -nia, -nie, 2. -niego, -niej.

średniowieczny.

średniówka. Zob. *-ówka*.

środa, w środę albo we środę.

środek, 2. środka, w środku.

środkowy.

środowisko, 1. mn. -ska, 2. -wisk.

śron, mów i pisz: szron — zob.!

śród — częściej: wśród. Porówn. *śrut*.

śródmieście, 2. -cia, 3. i 7. -ciu.

śródziemnomorski.

śródziemny; morze Śródziemne, nad morzem Śródziemnem.

śrót, pisz: *śrut* — zob.!

śruba (z niem. *Schraube*, mimo to rzadko: szruba), 1. mn. -by, 2. śrub.

śrubka, 1. m. -ki, 2. -bek. Porówn. *śruba*.

śrubować (rzadko: szrubować), -buje, rozk. -buj. Zob. *-uje*; porówn. *śruba*.

śrubowiec, 2. -bowca, 1. mn. -ce, 2. -ców. Porówn. *śruba*.

śrut (rzadko: szrut, szrót, śrót, chociaż z niem. Schrot), 2. śrutu, 1. m. -ty, 2. -tów. Porówn. *śród* (=wśród).

świadczyć, -czymy; rozk. świadc, świadczie.

świadcetwo, tych -dectw.

świadek, 2. świadka. 1. mn. świadkowie (niekiedy: świadki).

świadomy.

świat, 2. -ta, 7. na świecie, 1. mn. -ty, 2. -tów.

światło, w świetle, 1. mn. światła, 2. -teł.

światły, -ła, -łe, 1. mn. światli, -łe.

światowładny.

świąteczny.

(świątki)— Zielone Świątki, 2. Zielonych Świątek, przed Zielonemi Świątkami.

świątkować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

świątobliwy albo świętobliwy.

świątynia, 1. mn. -nie, 2. -tyń.

świder, 2. świdra, 7. w świdrze, 1. mn. -dry, 2. -drów.

świdrować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

świdrygiello, 2. -gielle, 3. -gielle, 4. -giellę. Zob. *ge* czy *gie*?

świeca, 2. -cy, 1. mn. -ce, 2. świec.

świecić, -cimy; rozk. świeć, świećmy, świećcie.

świecki.

świeczka, 3. i 7. świeczce, tych -czek.

świegot albo świergot (ptaków), 2. -tu.

świegotać albo świergotać — zob. deptać.

świegotliwy albo świergotliwy.

świekra, 2. -kry, 3. -krze, 1. mn. -kry, 2. świekr.
świergot — zob. świegot.
świergotać albo **świegotać** — zob. deptać.
świergotliwy albo **świegotliwy**.
świerk; drzewo świerkowe.
świerszcz, 1. mn. -cze, 2. -czów (rzadziej: -cy).
świerzb, 2. -bu; w Królestwie Pols. często: ta świerzba, 2. świerzby.
świerzbiączka, 3. i 7. -biączce.
świerzbić, świerzbi, świerzbiało.
świeć, st. w. -niej.
świeżutki. Zob. -utki.
świeży, -ża, -że; 1. mn. świeży, -że; st. w. świeższy, -sza, -sze, 1. mn. świeżsi, świeższe.
Uwaga: Przym. 1-szy 1. mn. rodzaju męsk. przymiotników takich, jak: boży, chyży, duży, hoży, świeży i t. p. = przypadkowi 1-szemu 1. poj. Mąż boży, 1. mn. mężowie boży (nie: bozi), chyży goniec, 1. mn. chyży (nie: chyzi) gońcy i t. d.
świecenie, 2. -nia.
świecić, -cimy; rozk. świeć, świećcie.
świecony.
święto, 1. mn. święta, 2. świąt. Nazwy świat piszemy wielką literą: Boże Narodzenie, Nowy Rok, Wszystkich Świętych i t. p.
świętobliwy albo **świętobliwy**.
świętojański.
świętokradca, 2. i 3. -cy, 4. -cę,

5. -co! 1. m. świętokradcy, 2. -ców. Zob. -ra.
świętokradzki. Zob. -cki czy -dzki?
świętokradztwo, tych -kradztw.
świętokrzyski; góry Świętokrzyskie, ulica Świętokrzyska. Zob. -ski, -sko, -skość.
świętokupstwo, tych -kupstw.
Świętopelk, 2. -ka, 3. -kowi.
świętopietrze, 2. -trza, 3. -trzu.
świętoszek, 2. -toszka, 1. m. -toszki, -kowie.
świętość, 2. -ści.
świętować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
święty, -ta, -te, 1. mn. święci, -te; st. w. świętszy, -sza, -sze, 1. mn. świętsi, świętsze; st. najw. najświętszy, przenäjswiętszy.
świnia, 1. mn. -nie, 2. świń.
świński.
świństwo, tych świństw.
świsnąć, świsnę, świsnie, świsnął, rozk. świsnij.
świst, 2. świstu, 7. w świstcie.
świstać, świstam albo świszczę, śwista albo świszczę, świstał, rozk. świstaj albo świszcz.
świstek, 2. świstka.
świszczypała, 2. -ły, 5. -ło! 1. mn. -ły, 2. -łów.
świt, 2. świtu, o świcie.
świta, 2. -ty, 1. mn. -ty, 2. świt.
świtać, świta, świtało.
świteski (od *Świtez*). Zob. -ski, -sko, -skość.
świtezianka, 1. mn. -ki, 2. -nek.
Świtez, 2. -zi.

T.

t czy **d**? — zob. *d* czy *t*?
ta, 4. tę (w języku literackim bardzo rzadko: tą). Zob. 1) ten; 2) a.
ta sama, 4. tę samą (nie: samę). Zob. ten sam.
tabela (rzadko: tabella *), 1. mn. -le, 2. -bel. Zob.: Spółgłoski podwójne.

tabor, rzadziej: tabór (= rodzaj obozu), 2. -boru.
taboret, taborecik, rzadziej: taburet, taburecik (choć po franc.: *tabouret* = krzesło bez poręczy i oparcia).
tabula, 2. -li.
tabun, 2. -nu.

Tacyt, 2. -ta.
tacytowski. Zob. -ski czy -wski?
taczka, 2. -ki, 1. m. -ki, 2. -czek. ¹⁾
Tadeusz, 2. -sza.
Tadzio, 5. Tadzium!
talla, 1. mn. tafle, 2. talli albo tafel.
taić, taję, taisz, tai, taimy; rozk. taj, tajmy. Zob. zaić się.
tajać, taje, tajało.
tak samo.
taki, -ka, -kie; takiż, takąż, takież; 6. takim, takimże, taką, takąż, takim, takimże. Zob. a) -ym, -im; b) -że.
taki sam, taka sama, takie samo, 6. i 7. rodz. męs. takim samym, rodz. nij. takim samem. Zob. -ym, -im.
takiżto, takażto, takieżto. Zob. *to*.
taksa, 1. mn. -nie, 2. taksi.
taksować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
take. Zob. -że.
talent (zdolność), te talenta, rzadziej: talenty; *talent* (pieniądze), te talenty.
talerz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.
talía (kart), tej -lii, tę -lię, tych -lii.
Talia (muza), 2. i 3. -lii, 4. -lię.
talizman, 2. -nu.
talizmud, 2. -du.
talnudysta, 2. -sty, 1. mn. -ści, 2. -stów.
tam, tamże. Zob. -że.
Tamiza, 2. -zy.
tamować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tamtę, tamta, tamto (nie: tamte); przyp. 4-ty rodz. żeńs. tamtę * albo tamtą (w żywej mowie ogółu coraz częściej: *tamtą*, w języku książkowym przeważnie: *tamtę*).
tamtędy.
tamże. Zob. -że.
tancerz, tych -rzy, rzadziej: -rzów.
tanecmistrz, 1. mn. -mistrze, tych -mistrzów. Zob. mistrz.
tandeta, 2. -ty.
Tanger, 2. Tangeru, w Tangerze. Zob. *ge* czy *gie*?
taniec, 2. tańca, 1. mn. -ce.
tantyema, 1. mn. -my, 2. -lyem.

tańcować — zob. tańczyć.
tańcujący.
tańczyć, tańczymy, rozk. tańcz, tańczcie — w języku książkowym rzadziej: tańcować, tańcuję, rozk. tańcuj. Zob. -uję.
taras, 2. -su, 1. mn. -sy, 2. -sów; *terasa*, 2. -sy, 1. mn. -sy, 2. *teras*.
tarasować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tarcz — zob. tarcza.
tareza (w dzisiejszej polszczyźnie rzadko: ta tarcz), tej tarczy, tę tarczę (rzadko: tę tarcz), te tarcze, tych tarcz (rzadziej: tarczy).
tarzować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Tarkwiniusz, 2. -sza.
Tarło, 2. -ły, 4. -łę, 1. mn. -łowię. Zob. Matejko.
Tarnów, ku Tarnowu. Zob. Kraków.
Tarsus, 2. Tarsu, 7. w Tarsie.
tarzać się, tarza się.
tasiemiec, 2. -siemca, 1. mn. -ce, 2. -ców.
tasiemka, tych -mek.
Tasmania, 2. i 3. -nii, 4. -nie.
tasować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Tasso: Torquato (piszą także: *Torkwato*) Tasso, 2. Torquata (*Torkwata*) Tassa.
taśma, tych taśm albo tasiem.
Tatar, 1. mn. -rzy.
tatarski.
tatarszczyzna. Zob. -izna.
Tatry, 2. Tatr.
tatrzański.
tatulo, 2. -la. Zob. -ulo.
tatunio, 5. -niu! Zob. -unio.
tatuować, tatuuje, tatuuj. Zob. -uje.
tatus, 5. -siu! Zob. -us.
tautologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
taż — zob. tenże.
taż sama, 2. tejże samej, 4. tęż samą, 6. tąż samą i t. d.
tchawica.
technąć, technie, technął, technęła, technęli, technęły; rozk. technij.
technienie, 1. mn. -nia, 2. technień.
tchórz, 1. mn. -rze, 2. -rzów.
tchórzostwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
tchórzowski. Zob. -ski czy -wski?

¹⁾ Niektórzy używają tego wyrazu tylko w 1. mn.

tchórzyc, tchórzy, -rzy; rozk. tchórz, tchórzcie.
teatr, l. mn. -try, rzadziej: -tra.
Tebańczyk, l. mn. -cy.
tebański; wyżyna Tebańska.
Teby, 2. Teb, 7. w Tebach.
technik, l. mn. -cy.
technologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
tegoroczny, -na, -ne.
Teheran, 2. -nu.
teista, 2. -sty, 4. -stę, l. mn. -ści, 2. -stów.
telzm, 2. -izmu, 7. -izmie. Zob. -izm.
tekst, 2. tekstu, l. mn. teksty, 2. tekstów.
tektura. Zob. -ura.
telefonować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
telegrafować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
telegram, 2. -mu, l. mn. -my, 2. -mów.
Telemach, 2. -cha; Telemak, 2. -ka.
teleskop, 2. -pu.
tem bardziej, tem gorzej, tem lepiej, tem śmielej. Im prężej, tem lepiej; im dalej, tem gorzej.
temat, 2. -tu, l. mn. -ty, rzadziej: -ta.
temblak, 2. -ka albo -ku.
Temistokles, 2. -sa.
temperament, 7. -mencie, l. mn. -ty, rzadziej: -ta. Zob. -ment.
temperatura. Zob. 1) -ura; 2) *em, en*.
temperować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; 2) *em, en*.
tempo (w muzyce), 2. tempa. Zob. 1) *tępo*; 2) *em, en*.
ten, 6. tym, 7. w tym; l. mn. ci, te, 3. tym, 6. tymi; *ta*, 2. tej, 4. tę (w języku literackim rzadko: *ta*); l. m. te, 3. tym, 6. temi; *to*, 6. tem, 7. w tem; l. mn. te, 3. tym, 6. temi. Zob. -ym, -im.
ten sam, *ta sama*, *to samo*; tego samego, tej samej; 4. rodz. żeńs. tę samą. Porówn. *ten*.
tendencja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę. Zob. *em, en*.
tendencyjny.
tenże sam, 2. tegoż samego, 3. temuż samemu, 6. tymże samym, 7.

w tymże samym; *taż sama*, 2. tejże samej, 4. też samą, 6. tąż samą; *toż samo*, 2. tegoż samego, 3. temuż samemu, 6. temże samemu, 7. w temże samem. Zob. 1) -ym, -im; 2) -że.
Teodor, l. mn. -rowie.
Teodozy, 2. -zego, 6. i 7. -zym.
Teodozya, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę.
Teodozys, 2. -sza.
Teofil, 2. -la.
teokracja, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
Teokryf, 2. -ta.
teolog, l. mn. -gowie, -dzy.
teologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
teoria, tej -ryi, tę -ryę, tych -ryi. **terać** — zob. *tyrać*.
terakota (rzadziej: terrakota*, chociaż po włos. terra cotta), 2. -ty. Zob. Spółgłoski podwójne.
terasa — zob. *taras*.
teraz.
teraźniejszy.
tercyan, l. m. tercyani (we współczesnej mowie żywej coraz częściej: tercyanie), 2. -nów.
tercyna, tych -cyn.
teren, 2. -nu, l. mn. -ny, 2. -nów.
Terencys, 2. -sza.
Teresa, 2. -sy.
terkotać — zob. *deptać*.
termin, l. mn. -ny.
terminologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
terminować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
Termopile, 2. -pil.
teroryzm (rzadziej: terroryzm*, chociaż po łac. terror, po franc. terrorisme), 2. -zmu. Zob. 1) Spółgłoski podwójne; 2) -izm.
terpentyna. Zob. *em, en*.
terrakota*, częściej: terrakota — zob. !
teroryzm*, częściej: teroryzm — zob. !
terytorium*, częściej: terytorium — zob. !
Tersytyes, 2. -sa.
Tertulian, 2. -na.
terytorium (rzadziej: terytorium*, chociaż po łac. territorium), l. mn. -rya, 2. -ryów. Zob. 1) gimnazjum; 2) Spółgłoski podwójne.

Tesalia (we współczesnym piśmiennictwie rzadziej: Tessalia*), 2. i 3. -lii, 4. -lię. Zob. Spółgłoski podwójne.
tesalski. Porówn. Tesalia.
testament, 7. -mencie, l. mn. -ty, rzadziej: -ta, 2. -tów. Zob. -ment.
teściowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
teść, l. mn. teściowie, 2. teściów.
tetryczec, tetryczeje, tetryczał, -czeli, -czaly; rozk. -czej.
tetryk, l. mn. -cy.
Tetyś, częściej: Tetyda, 2. -dy, 3. -dzie, 4. -dę.
teza, l. mn. -zy, 2. tez.
Tezeusz, 2. -sza.
też.
teżca, tych teżc.
teżówka. Zob. -ówka.
tędy.
tęgi, -ga, -gie; st. w. tęższy, -sza, -sze, l. mn. tężsi, tęższe.
tęgo, st. w. tężej.
tęplić, -pimy; rozk. tęp, tępmi, tępcie.
tęplec, -pieje, -piał, -pieli; rozk. -piej.
tępo, st. w. tępiej. Porówn. *tempo*.
tępy, st. w. tępszy, l. mn. tępsi.
teśknąć, -nimy; rozk. tęsknij.
teśkny.
tętent, 2. -tu.
tętnica.
tętnić, tętni, tętnił.
tętno, 2. -na, 3. -nu, 7. w tętnie; l. mn. tętna, 2. tętn.
teżec, 2. teżca.
teżec, teżeje, teżał, teżeli.
teżyzna, 3. i 7. -źnie. Zob. -izna.
tfu!
tiul, 2. -lu; tiulowy.
tj . . . — zob. **ty** . . .
tkacki.
tkactwo. Zob. -ctwo czy -dctwo?
tkacz, l. mn. -cze, 2. -czów albo -czy.
tkać, tka.
tknąć, tknie, tknął, tknęli, tknęły; rozk. tknij.
tkwić, tkwi, tkwimy; rozk. tkwij.
tlęć — zob. *tląć się*.
tlęć, 2. -nu.

tląć się, tlę się, tliš się, tli się . . . tlą się, tliż się, tłac się; *tlęć*, tleje, tleje . . . tleją, tlał, tlejąc.
tło, 3. tłu, 7. w tle, tych teli.
tlocznia, l. mn. -nie, 2. -ni.
tlomok — zob. *tlumok*.
tlomacz — zob. *tlumacz*.
tlomaczenie — zob. *tlumaczyć*.
tlomaczyć — zob. *tlumaczyć*.
tlomok — zob. *tlumok*.
tluc, tluć, tluć, tluć, tluć, rozk. tluć, tlućcie; potłukłszy. Zob. -szy czy -lszy?
tlum, 2. -mu.
tlumacz, tlomacz, l. mn. -cze, 2. -czów albo -czy. Zob. *tlumaczyć*.
tlumaczenie, tlomaczenie — zob. *tlumaczyć*.
tlumaczyć*, tlomaczyć*, tlumaczenie*, tlomaczenie*, tlumacz*, tlomacz* — oba sposoby pisania w powszechnym użyciu (w języku książkowym rzadko: tlomaczyć, tlomaczenie, tlomacz).
tlumić, -mimy; rozk. tluć, tlućmy.
tlumnie, st. w. -niej.
tlumok*; piszą także: tlomok, tlomok*.
tlusty, st. w. tluśszy albo tluściejszy.
tluszcz, 2. -czu, l. mn. -cze, 2. -czów.
tluszcza (=tłum, mołoch), 2. -czy, l. mn. -cze, 2. tluścza.
tluszczyć, tluśczyć, tluścimy; rozk. tluść, tluście.
tluszczyć, tluścieje, tluścił, -cieli, -ciały.
tluszczyć, l. mn. -chy.
to, 6. tem, 7. w tem, l. mn. te, 3. tym, 6. temi. Zob. -ym, -im.
to. Częstkę *to* piszemy po słowach (czasownikach) oddzielnie, po innych wyrazach razem: jest to do-bry człowiek, byli to pracownicy ludzkie, było to podczas świąt; onto, tyżeśto, tenżeśto, ileżto, bądźto, jużto, jako — oddzielnie tylko: mimo to, pomimo to.
to samo, 2. tego samego, 6. temu samemu, 7. w tem samem; l. mn. te same, 3. tym samym, 6. temi samymi. Zob. -ym, -im.

to też.
toaleta — częściej: tualeta.
toast, 2. -stu, 1. mn. -sty.
toastować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Tobiasz, 2. -sza.
Tobolsk, 2. -ska.
tobolski.
toga, tych tog.
Tokaj (miasto); tokaj (rodzaj wina).
tokarnia, 1. mn. -nie, 2. -karni, rzadziej: -karni.
tokarz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. -arz.
Tokio (nieodm.).
tokować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tolerancya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
tolerancyjny.
tolerować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Tołstoj, 2. Tołstoja, 3. Tołstojowi, 6. Tołstojem — rzadko według odmiany przymiotnikowej: 2. Tołstego, 3. Tołstemu, 6. Tołstym i t. d. (w języku rosyjskim odmienia się przymiotnikowo).
tombak, 2. -ku. Zob. *om, on*.
tombola, 1. mn. -le. Zob. *om, on*.
ton, 2. -nu, 1. mn. -ny, 2. -nów.
tonacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
tonać, tonął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. ton, tonmy, toncie.
tonna, 1. mn. tonny, 2. tonn.
tonzura. Zob. -ura.
ton, 2. -ni, 1. mn. -nie, 2. -ni.
topaz, 2. -zu, 1. mn. -zy.
topić, -pimy; rozk. top, topmy, topcie.
topiel, 1. mn. -le, 2. -li.
topnieć, topnieje, topniał; rozk. topniej.
topografia, 2. i 3. -fii, 4. -fię.
topola (w niektórych okolicach mówi się i piszą: topol, topól), 2. topoli, 1. mn. -le, 2. -poli (rzadziej: -pól).
topór, 2. topora, niekiedy także: toporu.
tor, 2. toru, na torze.
torba, tych torb.
torebka, w torebecie, tych -bek.
torf, 2. -fu.
torować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
torpedowiec, 1. mn. -dowce, 2. -ców.

Torricelli, 2. -cellego, 3. -cellemu, 6. i 7. -cellim.
torfura, 2. -ry, zwykle w 1. mn. torlury, 2. -tur.
torurować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Toruń, 2. -nia, 7. -niu.
toruński.
towaroznawstwo, 2. -stwa. Zob. -stwo czy -ustwo?
towarzyski.
towarzystwo, tych -rzystw.
towarzysz, 1. mn. -sze, 2. -szów albo -szy.
towarzyszka, 3. i 7. -rzyszczce.
towarzyszyć, -szymy; rozk. -rzysz, -rzyszcie.
towianizm, 2. -zmu. Zob. -izm.
towiańczyk, 1. mn. -cy.
Towiański, 6. i 7. -skim.
toż — zob. tenże.
toż samo, 2. tegoż samego, 6. temże samem, 7. w temże samem itd. Zob. 1) -że, 2) -ym, -im.
tożsamość, 2. -ści.
tracić, tracimy, rozk. trać, traćcie.
tracki.
Tracya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
tradycya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
tracić, -fimy; rozk. traf, trafmy.
tragedya, tej -dyi, tę -dyę, tych -dyi.
tragikomedya, tej -dyi, tę -dyę, tych -dyi.
tragikomiczny.
tragizm, 2. -zmu. Zob. -izm.
traktat, 1. mn. -ty, 2. -tów.
traktować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
traktyernia, 1. mn. -nie, 2. -ni, rzadziej: -tyerni.
tramwaj, 2. -ju, 1. m. -je, 2. -jów.
transmisya, tej -syi, tę -syę, tych -syi.
transparent, 7. -rencie, 1. mn. -ty (rzadziej: -ta), 2. -tów.
transport, 2. -tu, 1. mn. -ty.
transportować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
transwersalny.
trapez, 2. -zu, 1. mn. -zy.
trapić (się), -pimy; rozk. trap, trapmy.

tratować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tratwa, tych tratw albo tratew.
trawestacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.
trąba, tych trąb.
trąbić, -bimy; rozk. trąb, trąbicie.
trąbka, 2. -ki.
trąd, 2. -du.
trefnię, 1. mn. -sie, 2. -siów.
Trembecki, 6. i 7. -ckim.
Trembowla, trembowelski — niektórzy piszą: Trębowla, trębowelski.
trendzla *, trendzla *, 1. mn. -le, 2. -li; piszą także: tręzla, trędzla, 1. mn. -le, 2. -li. Zob. *em, en*.
tresować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
treść, 2. -ści.
trębacz, 1. mn. -cze, 2. -czów albo -czy.
trędowaty.
trędzla, tręzla — zob. trendzla.
trętwić, częściej: drętwić — zob. tręzla, trędzla — zob. trendzla.
trj . . . zob. **try** . . .
trochę (nie: trochu; dawna forma *trocha* wychodzi z użycia), *troškę* (nie: troszku; dawna forma *troška* wyszła z użycia), *potrosze* (nie: potroszę). W żywej mowie ogółu i w dziełach nowszych znakomitych pisarzy spotykamy dosyć często nieprawidłową formę *potrochu*.
Uwaga. Wyrażenia przysłówkowe *trochę*, *troškę* powstały z rzeczowników (dzisiaj bardzo rzadko używanych) *trocha*, *troška*, które odmieniały się jak *pończocha*, *pończoszka* (1. trocha, 2. trochy, 3. trosze, 4. trochę i t. d.; 1. troška, 2. troški, 3. troszce, 4. troškę i t. d.).
trofea, 2. -feów, 6. -feami.
troić się, troi się, troją się, troiło się. Zob. stroić.
troisty.
Troja, 2. i 3. Troi, 4. Troję.
trojaki.
troje dzieci, 2. trojga dzieci i t. d. (odmieniaj jak *dwoje* — zob.).
troska, tych trosk.
troskliwie, st. w. -wiej.

troszczyć się, -czymy się, rozk. troszcz się, troszczcie się.
trozkę — zob. trochę.
trotuar, 2. -ru. Zob. -uar.
trójbarwny.
trójca, 2. -cy; Trójca św.
trójka, 2. -ki, tych trójek.
trójkąt, 2. -ta.
trójkątny.
trójkolorowy.
trójlistny.
(trójnasób); oddać komu w trójnasób.
trójnóg, 2. -noga, 1. mn. -nogi, 2 -gów.
trójąb, 2. -zęba, rzadziej: -zębu.
trójębny.
trubadur, 1. mn. -rowie, -rzy.
truchleć, truchleje, truchlał, truchleli; rozk. -lej.
truciciel, 1. mn. -le, 2. -li.
trucizna, 3. i 7. -ciznie, tych -cizn. Zob. -izna.
truć, truje, truł, rozk. truj.
trud, 2. -du.
trudnić się, -nimy się; rozk. trudnij się.
trudno, st. w. -niej.
trudzić (się), -dzimy; rozk. trudź, trudźcie.
trufla, 1. mn. -le, 2. -li.
trumienka, tych -nek.
trumna, tych -mien.
trunek, 2. trunku. Zob. -unek.
trup, 2. -pa.
trupa (aktorska), 2. -py, tych trup.
truskawka, tych -wek.
truć, 2. trutnia, 1. mn. -nie, 2. -ni albo -niów.
trutka, 3. i 7. trutce.
trwonić, -nimy; rozk. trwoń, trwońmy.
trwożliwy.
trwożyć (się), -żymy; rozk. trwóż, trwóźcie.
Tryb rozkazujący:
 1) Zob.: *ej* czy *ij* w trybie rozkazującym? 2) W sprawie pisowni trybu rozk. słów na *-ować* i niektórych słów na *-ywać*: malować, maluj; odpisywać, odpisuj i t. p. — zob. -uje.
trybulka, 2. -ki.

trybun, 1. m. -ni, -nowie, 2. -nów.
trybuna, tych -bun.
trybunał, 2. -tu.
trydeneki.
Trydent, 2. -dentu, 7. -dencie.
Tryest, 2. Tryestu, 7. w Tryeście.
tryesteński; zatoka Tryesteńska.
trygonometria, 2. i 3. -tryi, 4. -tryę.
trygonometryczny.
trylion, 2. -na.
trylogia, tej -gii, tę -gie, tych -gii.
tryolet, 2. -tu, 1. mn. -ty, 2. -tów.
tryptyk, 2. -ku.
trysnać, trysnie, trysnął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. trysnij.
tryumf, 2. -fu, 1. mn. -fy, 2. -fów.
tryumfalny.
tryumfator, 1. mn. -rowie, -rzy.
tryumfować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tryumwir, 1. mn. -rowie.
tryumwirat, 2. -tu.
trywialny.
trz czy **cz?** (czcionka, trzcina; opatrny, opaczny, wietrzny, wieczny . . .) — zob. *cz* czy *trz?*
trz czy **tsz?** — zob. *sz* czy *rz?*
trza — zob. *trzeba*.
trzask, 2. -ku.
trzaska, w trzasko, tych trzasek.
trzaskać, trzaska.
trzasnąć, trzasnie, trzasnął albo trzasł; rozk. trzasnij.
trząść, trząse, trząsie, trząsą; trząśł, trząśła, trząśli, trząśły; rozk. trząś.
trzcina. Zob. *cz* czy *trz?*
trzciny. Zob. *cz* czy *trz?*
trzeba, w języku książkowym bardzo rzadko: trza.
trzebić, -bimy, rozk. *trzeb*, *trzebacie*. Porówn. *trześcić*.
trzebież, 2. -ży, 1. mn. -że, 2. -ży. Zob. *rz*, *ż*, uw. *d*.
trzech — zob. *trzej*.
trzechkrotny, trzykrotny.
trzechletni, trzyletni.
trzechsetny.
trzeci, -cia, -cie; 6. i 7. rodz. męs. -cim, rodz. nij. -ciem. Zob. -ym, -im.
trzeciorzędny.

trzeć, trę, trze, tarł, tarli; rozk. *trzyj*, *trzyjcie*; *utarlaży*, *wytarlaży*. Zob. *-szy* czy *-wszy?*
trzej (uczniowie), *trzy* (ptaki, kobiety, drzewa); 2. *trzech* (uczniów, ptaków, kobiet, drzew); 3. *trzem* (uczniom, ptakom, kobietom, drzewom); 4. *trzech* (uczniów), *trzy* (ptaki, kobiety, drzewa); 5. *trzej* (uczniowie), *trzy* (ptaki, kobiety, drzewa); 6. *trzema* (uczniami, ptakami, kobietami, drzewami); 7. *w trzech* (uczniach, ptakach, kobietach, drzewach).
Trzej uczniowie przyszli do szkoły, albo: *trzech* uczniów przyszło do szkoły.—Trzech gospodarzy kupiło pole, zorali je i zasiali.
trześcić, rozk. *trzeć*, *trzeźmieć*, *trzeźmieć*. Porówn. *trzebić*.
trzeźnąć, *trzeźnął*, rozk. -nij.
trzeźotać — zob. *deptać*.
trzeszczeć, *trzeszczy*, *trzeszczał*.
trześnia, 1. mn. -nie, 2. -ni.
trzewik.
trzewo, 2. -wa, 3. -wu, zwykle w 1. mn. *trzewa*, 2. *trzew*, 6. *trzewami*, 7. w *trzewach* (mówią także i piszą: 1. mn. *trzewia*, 2. *trzewi*, *trzewiów*, 6. *trzewiami*, 7. w *trzewiach*).
trzeźwo, st. w. -wiej; po *trzeźwu* (w dziełach wzorowych pisarzy spotykamy niekiedy także formę: po *trzeźwemu*).
trzeźwy, st. w. -wiejszy, 1. mn. -wiejsi.
trzesawisko, tych -wisk.
trzęsienie, tych -sien.
trzmiel, 1. mn. -le, 2. -li, rzadziej: -łów. Zob. *cz* czy *trz?*
trznadel, 1. mn. -dle, 2. -dli, rzadziej: -dlów. Zob. *cz* czy *trz?*
trzoda, tych trzód.
trzon, 2. -nu.
trzonowy.
trzos, 2. -su albo -sa.
trzódka, 3. i 7. trzódce, tych -dek.
trzępotać, 1. mn. -ty, 2. -tów. Zob. *cz* czy *trz?*
trzępotałość. Zob. *-stwo* czy *-wstwo?*
trzy — zob. *trzej*.
trzydniowy.
trzydniówka. Zob. *-ówka*.

trzydziestoletni, -nia, -nie.
trzydziestu (uczniów), *trzydzieści* (ptaków, kobiet, drzew). Odmieniaj jak: *pięciu*, *pięć* — zob.!
trzydziesty.
trzydzieści — zob. *trzydziestu*.
trzyklasowy.
trzykroć. Zob. *-kroć*.
trzykrotny, trzechkrotny.
trzyletni, trzyletni.
trzymać, *trzyma*.
trzynastoletni, -nia, -nie.
trzynastu (uczniów); *trzynaście* (ptaków, kobiet, drzew). Odmieniaj jak: *pięciu*, *pięć* — zob.!
trzynasty.
trzynaćcie — zob. *trzynastu*.
trzy pięćtrowy.
trzysta — zob. *trzystu*.
trzystu uczniów; *trzysta* ptaków, kobiet, dzieł; 2. *trzystu* (rzadziej: *trzechset*) uczniom, ptakom, kobiet i t. d.; 3. *trzystu* uczniom, ptakom, kobietom i t. d.; 4. *trzystu* (rzadziej: *trzechset*) uczniom; *trzysta* ptaków, kobiet i t. d.; 5. jak 1-szy; 6. *trzystu* uczniami, ptakami itd.; 7. w *trzystu* uczniach, ptakach, kobietach i t. d.
tsz czy **trz?** — zob. *sz* czy *rz?*
tu; *tu* i *owdzie*, *tu* i *ówdzie* (oba sposoby pisania w powszechnem użyciu).
tualeta (rzadziej: *toaleta*), 2. -ty.
tuba, tych *tub*.
tubalny.
tuberkuliczny.
tuberkuly, 2. -kutów.
Tucydides, 2. -sa.
tuczny.
tuczyć, -czymy; rozk. *tucz*, *tuczcie*.
tudzież. Zob. *-że*.
tulić, -limy; rozk. *tul*, *tulmy*.
tulipan, 2. -na, rzadziej: -nu.
Tulliusz, piszą także: *Tuliusz*. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
tułacz, tych -czy albo -czów.
tułać się, *tuła się*.
tułów, 2. *tułowia*, 1. mn. -wie, 2. -wi albo -wiów.
tum, 2. -mu, 1. mn. -my, 2. -mów.
tumak, 2. -ka.
tuman (= kurzawa), 2. -nu; *tuman* (= głupiec), 2. -na.

tumanić, -nimy; rozk. *tumań*, *tumanić*.
tumult, 2. -tu.
tunel, 2. -lu, tych -li, rzadziej: -łów.
tunika, 1. mn. -ki, 2. -nik.
tupnąć, *tupnął*, rozk. -nij.
tur (zwierzę), 2. -ra, 1. mn. -ry, 2. -rów.
Tureya, 2. i 3. -cyi, 4. -cye.
turczyć (się), *turczy* (się).
Tureczka, 2. -ki.
tureczyzna, 3. i 7. -czyźnie. Zob. *-żnu*.
turecki.
Turek, 1. mn. *Turcy*.
Turgeniew, 2. -wa. Zob. *ge* czy *gie?*
turkawka, tych -wek.
turkot, 2. -tu.
turkotać — zob. *deptać*.
turkus, 2. -su, rzadziej: -sa.
turmalin, 2. -nu.
turnia, 1. mn. -nie, 2. -ni.
turniej, 2. -ju, 1. mn. -je, 2. -jów.
Turyngia, 2. i 3. -gii, 4. -gie.
turysta, 2. -sty, 1. m. -ści, 2. -stów.
turzyca, 2. -cy.
tusz, 2. -szu. Porówn. *tuż* (= bardzo blisko).
tusza, 2. -szy.
tuszować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tuszyć (= spodziewać się), *tuszy*.
tutaj (nie: *tutej*), ale: *tutejszy* (nie: *tutajsz*).
tutejszy — zob. *tutaj*.
tutka, w *tutce*, tych *tutek*.
tuz, 2. -za, 1. mn. -zy, 2. -zów.
tuzin, 2. -na, rzadziej: -nu.
tuż (= bardzo blisko); stał *tuż* przy mnie. Porówn.: *tusz*; zob. *-że*.
tużurek, 2. -zurka.
twardnieć, *twardnieje*, *twardniał*, -nieli, -niały; rozk. *twardniej*.
twardo, st. w. -dziej.
twardy, st. w. *twardszy*, 1. mn. *twardsi*, -sze.
twaróg, 2. -rogu.
twarz, 1. mn. -rze, 2. -rzy. Zob. *rz*, *ż*, uw. *d*.
twarzyćka, 3. i 7. -rzyćcie.
twierdza, 1. mn. -dze, 2. *twierdz*.

twierdzić, -dzimy, rozk. twierdź, twierdźcie.
twoja, 4. twoją (czapkę). Zob. mój.
tworzyć, -rzymy; rozk. twórz, twórzcie.
twój, twoja, twoje. Zob. mój.
twór, 2. tworę.
twórcą, 1. mn. -cy, 2. -ców.
twórczość, 2. -ści.
ty, 3. tobie, ci, 4. ciebie, cię.
tyara, tych tyar.
Tyber, 2. Tybru, nad Tybrem.
Tyberusz, 2. -sza.
Tybullus, 2. Tybullusa albo Tybulla.
Tycyan, 2. -na.
tyczyć się, tyczy się, co się tyczy (dawniejsza forma: *tycze się* wychodzi z użycia).
tyć, tyje, tył, tyli.
tydzień, 2. tygodnia, 1. mn. -dnie, 2. -dni.
tyfus, 2. -su.
tygiel, 2. -gla, 1. mn. -gle, 2. -gli, -glów.
tyle, tyleż — zob. tylu.
tylekroć. Zob. -kroć.
tyleż, tyle — zob. tylu.
tylny, -na, -ne.
tylokrotnie.
tylokrotny.
tylolećni, -nia, -nie; 2. -niego, -niej.
tylu, tyluż; tyle, tyleż. Tylu żołnierzy; tyle ptaków, kobiet, drzew (odmieniaj jak: *pięciu*, *pięć* — zob.!).
Tylża, w Tylży.
tylżycki.
tymczasem.
tymczasowo.
tymczasowy.
tynk, 2. -ku.

tynkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tynkatura, tych -tur. Zob. -ura.
typografia, 2. i 3. -fii, 4. -fie.
tyrać * albo terać, tyra albo tera.
tyrada, tych -rad.
tyran, 1. mn. -ni, 2. -nów.
tyrania, tej -nii, tę -nię, tych -nii.
tyranizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tyrański.
tysiąc, 2. tysiąca, 3. tysiącowi, 4. i 5. tysiąc, 6. tysiącem, 7. w tysiącu; 1. mn. 1. tysiące, 2. tysięcy, 3. tysiącom, 4. i 5. tysiące, 6. tysiącami, 7. w tysiącach.
tysiąclećni.
tysięczny, rzadziej: tysięczny. W złożeniach przeważają formy z *e*: dwutysięczny, czterotysięczny, pięciotysięczny, sześciotysięczny, dziesięciotysięczny, dwudziestotysięczny, stutysięczny i t. d. — rzadziej: dwutysięczny*, czterotysięczny* i t. d.
tysięczny — zob. tysięczny.
tytoniowy — zob. tytoń.
tytoń, 2. -toniu, 1. mn. -tonie, 2. -toniów, -toni — rzadziej: *tytuń*, 2. -tuniu, 1. mn. -tunie itd.; tytoniowy, rzadziej: tytoniowy. W Galicji prawie powszechnie: tytoń, tytoniowy; w Królestwie Pols. obie formy w użyciu (w języku potocznym i książkowym).
tytuł, 2. -tu, 1. mn. -ły, 2. -łów.
tytułować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
tytuniowy — zob. tytoń.
tytuń — zob. tytoń.

U.

u. — 1) *u* (nie: *ó*) piszemy w formach czasu teraźniejszego, w trybie rozkazującym i imiesłowie teraźniejszym czyn. słów na -*ować*: gotować, całować, rachować, malo-

wać, pracować i t. p.; gotując, gotujesz, gotuje . . . rozk. gotuj, gotujcie; gotując i t. d. ¹⁾ Odnosi się

¹⁾ Przyrostkiem form teraźniejszo-czasowych jest *u* (prac-*u*-j-e), przyrostkiem

to także do słów na -*ywać* (-*iwąć*), takich, jak: zapisywać, oszukiwać i t. p.: zapisuję, zapisuj i t. d.

2) Pisz *u*:

a) w przyrostkach wyrazów zdrobniałych na: -*uchny*, -*uchna*, -*ula*, -*ulek*, -*ulo*, -*ulka*, -*unio*, -*unia*, -*uszek*, -*uszka*, -*uszek*; -*uś*, -*usia*, -*usio*; -*usi*, -*usia*, -*usie*; -*utki*, -*usienki*, -*utenki*: bieluchny, ubożuchny, cieniuchny i t. p.; ciotuchna, córuchna i t. p.; ciotula, matula i t. p.; chłopulek, ojczulek, tatulek i t. p.; chłopulo, dziadulo i t. d.; babulka, matulka i t. p.; ojcnio, tatunio, Tadzionio, ciotunia, siostrunia, kawunia i t. d.; garnuszek, koniuszek, staruszek itd.; dziewczuszka, staruszka i t. d.; ja-błuszko, serduszko i t. d.; Jacuś, tatuś, dziaduś, kawusia, matusia, bielusi, bielutki, skromniutki, cieniusięki, cieniuteńki, bielusięki, bieluteńki i t. p.;

b) w wyrazach na: -*uch*, -*ucha*, -*ulec*, -*un*, -*unka*, -*us* — takich, jak: dzieciuch, leniuch, pastuch i t. d.; dziewczucha, czarnucha, siwucha itd.; budulec, hamulec i t. d.; biegun, opiekun, piorun, zwiastun, opiekunka, piastunka, zwiastunka i t. p.; całus, garbus, psikus, sługus, wiarus i t. d.;

c) w wyrazach rodzimych i przyswojonych na: -*unek*, -*ura*, -*usz* (-*iusz*, -*ysz*) — takich, jak: galunek, pakunek, rachunek, ratunek, pocałunek, sprawunek i t. p.; awantura, broszura, cenzura, figura, profesura, tektura, lisiura, wilczura i t. p.; agraryusz, chudeusz, cienkusz, geniusz, kuracysz, notaryusz, nuncysz i t. p.;

d) w wyrazach obcych i przyswojonych na: -*uar*, -*um*, -*ument*, -*urg*, -*utor* — takich, jak: repertuar, trotuar i t. p.; gimnazjum, seminarium, liceum, muzeum i t. p.; dokument, instrument i t. p.; chirurg, dramaturg i t. p.; egzekutor, koadjutor i t. p.

bezokolicznika -*owa* (prac-*ow*-a-ó), brzmienie *u* nie powstało więc wskutek pochylenia się samogłoski *o*.

3) Pisz *u* w wyrazach: bankrut, Bułgar, but, butwieć, biuro, drut, dziura, furta, jałmużna, klucz, kłus, kluska, luźny, łut, marmur, nućcie, nuta, okrutny, obuwie, podług, południe, pułk, płucać, pruć, psuć, stuła, ślusarz, śrut, śruba, struna, sznur, tulić, wuj, zasuwka (zob.: -*ówka*) i t. d. W wielu powyższych wyrazach należałoby właściwie (ze względów etymologicznych) pisać *ó*, piszemy jednak według przyjętego zwyczaju *u* (marmur z łaciń. marmor, ślusarz — z niem. Schlosser i t. d.).

4) Pisz dwunasty, stubarwny, studniowy, stulećni, stulecie i t. p. (nie: dwónasty, stólecie i t. d.).

5) *łłóto* *, piszą także: *łłoto*; *dwóch* *, niektórzy piszą: *dwuch* (zob.: *ó*, uwaga III.); *jaszczór* *, *jaszczórka* *, bardziej rozpowszechniona pisownia: *jaszczur*, *jaszczurka*; *Jakób*, ale: *Kuba*; *króćca* *, *rzadko*: *krucica*; *protokół* *, piszą także: *protokul* (zob.!) ; *łłomaczyć* * albo *łłumaczyć* * (zob.!) ; *łłumok* *, *łłumoczek* *, piszą także: *łłomok*, *łłomoczek*, *łłomok* *, *łłomoczek* *.

u czy **ó**? (protokół czy protokul? dwóch czy dwuch? łłomaczyć czy łłumaczyć? i t. d.) — zob.: *ó*, *u*.
u góry, u dołu, u spodu i t. p.

-**uar**. Pisz *u* w zgłosce przedostatniej wyrazów obcych na -*uar*, takich, jak: buduar, repertuar, trotuar i t. p.

ubezpieczenie, 2. -nia.

ubezpieczyć, -czymy; rozk. ubezpiecz, -pieczcie.

ubezwładnić albo **obezwładnić**; -władnimy; rozk. -władnij.

ubiedz — zob. biedz.

ubilić, -limy; rozk. ubiel.

ubierać, -biera.

ubijać, -ja; rozk. -jaj.

ubikacja, 2. i 3. -cy, 4. -cyę; zwykle w 1. mn. -cy, 2. -cyi.

ubiór, 2. ubioru.

ubliżać, -za.

ubliżenie, 2. -nia.

ubliżyć, -żymy; rozk. ubliż, ubliżcie.
ubocze, tego ubocza, na ubocz — rzadziej: ta ubocz, tej uboczy, na uboczy.
ubogi, st. w. uboższy, l. mn. ubożsi.
ubogo, st. w. ubożej.
ubolewać, ubolewa.
ubość albo **ubóść** * (w Królestwie Pols. mówią i piszą przeważnie: ubość, w Galicji i Poznańskiem: ubóść), ubodę, -bodzie, -boda; ubodłem, ubodł, -bodła, -bodli, -bodły; ubodłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy*?
ubożeć — zob. ubożyć.
ubożuchny. Zob. *-uchny*.
ubożyć (= przywozić kogo do ubóstwa), ubożę, ubożysz, uboży, ubożył; *ubożeć* (=podupadać na majątku), ubożę, ubożę, ubożę, uboże, ubożałem, ubożał. Nieopatrna gospodarka uboży. Nieogłędny gospodarz ubożeje.
ubóstwiać, ubóstwia.
ubóstwo, 2. -stwa.
ubóść — zob. ubość.
ubrać, ubiorę, ubierzesz, ubierze... ubiorą; rozk. ubierz.
ubrdać (sobie coś), ubrda, ubrdał; rozk. ubrdać.
ubyc — zob. być.
ucalować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
-uch. Pisz *u* w wyrazach na *-uch*, takich, jak: dzieciuch, staruch, paluch, mieszczuch i t. d.
-ucha. Pisz *u* w wyrazach na *-ucha*, takich, jak: dziewucha, prażucha, czarnucha i t. p.
-uchna — zob. *-uchny*.
-uchny, *-uchna*. Pisz *u* w wyrazach na *-uchny*, *-uchna*: ubożuchny, -na, -ne; bieluchny, cieniuchny; ciotuchna, córuchna i t. p.
ucho (narząd słuchu), temu uchu, te uszy, tych uszu albo uszów (bez względu na ilość), uszyma albo uszami (bez względu na ilość); dwoje (u dzbana, garnka), te ucha, tych uch, uchom, uchami, w uchach.

uchodzić, -dzimy; rozk. uchodź, -chodźcie.
uchronić, -nimy; rozk. uchroni, -chrońmy.
uchwycić, -cimy; rozk. uchwyc, -chwycimy, -chwycie.
uchybić, -bimy; rozk. uchyb, -chybicie.
uciąć, utnę, -tnie, -tną, uciąłem, -ciął, -ciąła, -ciąły; rozk. utnij; uciąwszy.
uciągnąć, uciągnął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły (w języku książkowym bardzo rzadko: uciągnął, -ciągnął, -ciągnął); rozk. uciągnij, uciągnąwszy.
uciażliwie, st. w. -wiej.
uciażliwy.
ucichnąć, ucichł albo ucichnął, ucichła, ucichło, uciehli, uciehły; rozk. ucichnij; ucichnąwszy.
ucieć, ucieknę, ucieknie, uciekną, uciekłem, uciekł, uciekli; rozk. ucieknij; uciekłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy*?
uciecha, w ucieszę, tych uciech.
uciemieżyć, -ciemieży.
uciemieżony.
ucierać, uciera.
ucierpieć, ucierpimy (nie: -piemy; правило — zob. *-imy*, *-ymy*).
ucieścić, 2. -cia.
ucieły.
uciulać, -ciula.
uczić — zob. czcić.
uczciwie, st. w. -wiej.
uczciwość, 2. -ści.
uczciwy, st. w. uczciwszy, l. mn. -si.
uczczenie, 2. -nia.
uczennica (rzadko: uczenica *), l. mn. -ce, 2. uczennic.
uczeń, l. mn. -niowie, 2. uczniów, rzadziej: uczni (bez różnicy w znaczeniu).
uczestnictwo. Porówn. uczestniczyć.
uczestniczka, 3. i 7. -niczce, tych -czek. Porówn. uczestniczyć.
uczestniczyć, -czymy, rozk. uczestnicz, -niczcie. Formy prawidłowe: uczestniczyć, uczestnictwo, uczestnik... spotykamy bardzo rzadko w języku literackim.
uczestnik. Porówn. uczestniczyć.

uczestnik, uczestniczyć i t. p. — zob. uczestnik, uczestniczyć i t. p.
uczęszczać, -cza.
uczła, na uczcie, tych uczł.
uczłować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
uczucie, tych uczuć.
uczuć, uczuje; rozk. uczuj.
uczuwać, -czuwa.
udany (= nieszczerzy, nieprawdziwy, pozorny, obłudny), *nieudany* (= szczerzy, prawdziwy, niekłamany); przyjął tę wiadomość z udaną (z *nieudaną*) radością. — *Nieudany* albo *nieudany* (=który się nie udał, chybiony, nie odpowiadający celowi, nieudolny, bezkutekcyjny); *nieudany* (albo: *nieudały*) zamach, *nieudana* (albo: *nieudała*) wyprawa, *nieudała* próba dramatu i t. p. ¹⁾ Porówn. *udatny*.
udaremnić, -nimy; rozk. -nij.
udatnie, st. w. -niej.
udatny (= dosyć dobry, zręcznie wykonany i t. p.); *udatny* wierszyk. Porówn.: *udany*.
uderzenie, tych -rzeń.
uderzyć, -rzymy; rozk. uderz, uderzcie.
udko (= małe udo), 3. udku, tych udek.
udławić się, -wimy, rozk. udław, -dławcie się.
udo, 3. udu, 7. w udzie, l. mn. uda, 2. ud.
udobruchać (się), -brucha (się).
udoić, -doję, -doisz, -doi, -doimy, -doją; udoilem, -doił, -doili; rozk. udój, -dójmy; udoiwszy.
udoj, 2. udoju, l. mn. udoje, 2. udojów.
udrapać, rozk. udrap, -drapmy, -drapcie.
udrapować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

¹⁾ Ponieważ sprawy językowe nie wchodzi w zakres niniejszego słownika, przeto zaznaczamy tu tylko nawiasowo, że wyraz *nieudany*, potępiany przez niektórych językoznawców, jest w użyciu na znacznym obszarze ziem polskich, a spotykamy go także w dziełach H. Sienkiewicza i innych wybitnych pisarzy, z tej też przyczyny nie można mu odmówić obywatelstwa na niwie języka literackiego. Królowiacy używają rzadko powyższego wyrazu.

udręczyć, -czymy; rozk. udręcz, -dręczcie.
udrzeć, udrę, -drzesz, -drze, -draj; udarł; rozk. udrzyj, -drzyjmy, -drzyjcie; udarłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy*?
udusić, -simy; rozk. uduś, -duście.
udział, w udziale, rzadziej: w udziale. Zob. *dział*.
udziec, 2. udźca, l. mn. udźce, 2. udźców.
udzierać, udziera.
udźwignąć, udźwignie, udźwignąłem, -dźwignął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. udźwignij.
ufać, ufa.
ufność, 2. -ści.
ufny.
ugiąć, ugnę, -gniesz, -gnie, -gną; ugiąłem, -giął, -gięła, -gięli, -gięły; rozk. ugnij; ugiąwszy.
ugłaskać — zob. głaskać.
ugnieść, ugniotę, -gniecie, -gniotą; ugniotłem, -gnioł, -gniotła, -gnieli, -gniotły; ugnieciony, ugniołszy. Zob. *-szy* czy *-wszy*?
ugnily, -ła, -le.
ugodowiec, 5. -dowcze! l. mn. -dowcy.
ugościć, ugoszczę, rozk. ugość, ugośćcie.
ugotować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
ugór (rzadziej: ugor), 2. -goru.
ugruntować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
ugrupować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
ugryźć, ugryzę, -gryzie, -gryzą; ugryzł, -gryzli; rozk. ugryź, -gryźcie; ugryzłszy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 2.; b) *-szy* czy *-wszy*?
ugrząść, ugrzęznąć, ugrzęzną, ugrzęzną, ugrzęznął, ugrzęznął; rozk. ugrzęznij.
ugrzęznąć — zob. ugrząść.
Uhland, 2. -da.
uiszczać, 2. -cza.
uiszczenie, 2. -nia.
uiścić, uiszczyć, uisćci, uiszcza, uisćci; rozk. uisć, uisćcie.
ujarzmieć, -mimy; rozk. ujarzmij, -mijmy, -mijcie.
ująć, ujmę, ujmiesz, ujmie... ujmą, ująłem, ujął, ujęła, ujęli;

rozk. ujmią, -mijmy, -mijcie; ująwszy. Zob. mająć.

ujemnie.**ujemny.**

ujeżdżacz. 1. mn. -cze, 2. -czów, -czy.

ujeżdżać. ujeżdża.

ujeżdżalnia. 1. mn. -nie, 2. -ni, rzadziej: -dżałn.

-uje. -ujesz, -uje i t. d. (nie: -óje, -ójesz, -óje i t. d.) piszemy w formach czasu teraźniejszego, w trybie rozkazującym i imiesłowie teraźniejszym czyn. słów na *-ować* (*-ywać*, *-ywać*): gotować, gotuje, gotujesz, gotuje, gotują; gotuj, gotujcie; gotując; zapisywać, zapisuje, zapisuj i t. d. Zob. u, uw. 1. i dopisek u dołu.

ujęcie. 2. -cia.

ujęty.

ujma. 2. -my.

ujmować. -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

ujmujący.

ujrzeć. ujrzę, ujrzy, ujrzymy (nie: ujrzemy; prawo — zob. *-imy*, *-ymy*), ujrzą, ujrzał, rozk. ujrzyj.

ujście. 1. mn. ujścia, tych ujsć.

ujść. ujdę, ujdzie, uszedł, uszli, rozk. ujdź, ujdźmy, ujdźcie; uszedłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

ukamienować. ukamionować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

ukarać. ukarze, rozk. ukarz. Porówn. ukazać się, ukaże się, ukazać się.

ukazać się. ukaże się, ukazać się. Porówn. ukarać, ukarze, ukarz.

ukazywać się. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

ukąsić. ukąszę, ukąsisz, ukąsi . . . ukąszą, ukąsił; rozk. ukąś.

ukisnąć. ukisnie, ukisł albo ukisnął, ukisła, ukisło, ukisły (rzadziej: ukisnęła, -nęło, -nęły).

ukląknąć. ukląknę, ukląknie, ukląkną, ukląkl albo ukląknął, ukląkła, ukląkły, ukląkły; rozk. ukląknij; ukląkający albo ukląknąwszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

ukłuć. 2. -cia. Porówn. ukłuć.

ukłuć. ukłuję albo ukolę, ukłujesz

albo ukolesz, ukłuje albo ukole itd.; ukłułem, -kłułeś, -kłuł, -kłuła, -kłułi, -kłuły; rozk. ukłuj albo ukol, ukłujmy albo ukolmy, ukłujcie albo ukolcie; ukłuwszy. Prawidłowe postaci: *ukłóc*, *ukłóje* i t. d. spotykamy bardzo rzadko we współczesnym piśmiennictwie.

uknuć (we współczesnym języku rzadko: uknować), uknuję, -knuję; uknułem, -knuł; rozk. uknuj, -knujmy; uknuwszy.

ukoić. ukoję, ukoisz, ukoim, ukoimy, ukoją, ukoit; rozk. ukój.

ukojenie. 2. -nia.

ukolysać — zob. kołysać.

ukorzyć się — zob. korzyć się.

(ukos), na ukos, z ukosa.

ukośnie, st. w. -niej.

ukośny.

ukradkiem.

Ukraina, na Ukrainie.

Ukrainiec, 2. -ińca, 1. mn. -ińcy, 2. -ińców; Ukrainczyk, 2. -ka, 1. m. -cy, 2. -ków.

ukraiński; wyżyna Ukrainka.

ukraść. ukradnę, ukradnie, ukradł; rozk. ukradnij; ukradłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

ukroić. ukroję, -kroisz, -kroi, -kroimy . . . -kroją; ukroił, -kroiła, -kroiłi; rozk. ukroń, -krójcie.

ukrop, 2. -pu.

ukrócić. ukroć, -cimy; rozk. ukroć, ukroćcie.

ukruszyć. -szymy; rozk. ukrusz.

ukrzywdzić. -dzimy; rozk. ukrzywdź, -krzywdźcie.

ukrzyżować. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

uksztaltować się. -uje się, rozk. -uj się. Zob. 1) *-uję*; 2) *sz* czy *rz?*

uknąć — zob. kuć.

ul, 2. ula, 1. mn. ule, 2. uli, ulów.

-ula. Pisz *u* w wyrazach na *-ula*, takich, jak: ciotula, matula itp.

ulać. uleje, ulał, ulali; rozk. ulej, ulejcie.

ulatywać. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

ulać się (bardzo rzadko używ.) — zob. ulęknąć się.

ulądz się — zob. lądz.

-ulec. Pisz *u* w wyrazach na *-ulec*, takich, jak: budulec, hamulec i t. p.

uleczyć. -czymy; rozk. ulecz, -leczcie.

uledz — zob. ledz.

-ulek. Piszemy *u* w wyrazach na *-ulek*, takich, jak: męzulek, ojczulek, chłopulek i t. p.

ulepić. -pimy; rozk. ulep, -lepmy.

ulepszać. ulepsza, rozk. ulepszaj.

ulepszenie. 1. mn. -nia, 2. -szeń.

ulepszony.

ulepszyć. -szymy, -szył; rozk. ulepsz, ulepszcie.

ulewa, tych ulew.

ulewać. ulewa.

uleże. ulezie, ulazł; rozk. uleż, -leżcie; ulazłszy. Zob. 1) *-szy* czy *-lszy*; 2) Bezokolicznik, uw. 2.

uleżalka, uleżałka, tych *-łek*.

uleżeć się. uleży się.

ulegałka, uleżałka, tych *-łek*.

ulegnąć się — zob. lądz.

uleknąć się (bardzo rzadko: ulać się), ulęknę się, -lęknie się, -lęknie się . . . -lękną się; uląkl, -lęklą, -lękli, -lękły się; ulęknij się.

ulga, tych ulg.

ulica, 1. mn. -ce, 2. ulic. Nazwy ulic piszemy wielką literą: ulica Zielona, ulica Kolejowa, ulica Marszałkowska i t. d.

ulicznik, 1. mn. -cy, -ki.

Ulises, Ulisses (rzadko: Ulixes *), 2. -sa. Zob. Spółgłoski podwójne.

ulitować się. -tuje, rozk. -tuj się. Zob. *-uje*.

-ulka. Pisz *u* w wyrazach na *-ulka*, takich, jak: mamulka, babulka i t. d.

-ulo. Pisz *u* w wyrazach na *-ulo*, takich, jak: tatulo, dziadulo i t. p.

ulotnić się. -nimy się; rozk. ulotnij się.

ultimatum, 1. mn. -ta, 2. -tów.

Zob. gimnazjum.

ulubienica, 1. mn. -ce, 2. -nic.

ulubieniec, 5. -bieńcze! 1. mn. -bieńcy.

ulubiony.

ulżyć. ulżę, ulży, ulżymy, rozk. ulżyj.

ulać. rozk. ułam, ułamy.

ułamek (= liczba ułamkowa), 2.

ułamka, 1. mn. -ki, 2. -ków; *ułamek*, częściej: *ułomek* (= kawałek, część

oderwana, odłamana od czegoś), 2.

ułamka, ułomka, 1. m. -ki, 2. -ków.

ułamywać. -uje, rozk. -uj. Zob.

-uje.

ułać. 1. mn. -ni, 2. -nów.

ułatwić. -twimy, ułatwił; rozk. ułatw, ułatwcie.

ułomek — zob. ułamek.

ułomność. 2. -ści.

ułożenie. 2. -nia.

ułożyć. -żymy, rozk. ułoż.

ułuda, tych ułud.

-um. Pisz *u* w wyrazach przy-swojonych z końcowem brzmieniem *um*: seminarium, muzeum, akwaryum i t. d. — Wzór odmiany tego rodzaju wyrazów — zob. gimnazjum.

umać. umają, umaisz, umai, umaimy, umają, umail; rozk. umaj; u-

maiwszy.

umajony.

umalować. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

umartwiać (się), umartwia; rozk.

umartwiaj.

umartwić. -twimy; rozk. umartw, umartwcie.

umarzać (umarzać) — zob. umar-

znąć.

umarzać (uma|rać) — zob. umo-

rzyć.

umarznąć (wymawiaj: umar|znąć), umarzną, umarźnie, umarzał (rzadziej: umarznął), umarzą, umarzli, umarzą;

roz. umarznij; umarznij; umarznijty albo umarznąły; *umarzać* (wymawiaj: umar|zać), umarza. Porówn.: umar|rać, umorzyc.

-ument. Piszemy *u* w wyrazach na *-ument*, takich, jak: doku-

ment, instrument i t. p.

umieć. umiem, umiesz, umie, umiemy, umieją; umiał, umieli; umiejąc;

roz. umiej, umiejcie. Formy nie-

prawidłowe 3. osoby 1. mn. umię

(rozumia, zrozumia, porozumia się

i t. p.) spotykamy bardzo często

w żywej mowie ogółu, niekiedy

także w języku książkowym. W mowie potocznej (bardzo rzadko w języku literackim) pojawiają się również skrócone formy trybu rozkazującego: zrozum, dorozum się itp.

umiejętnie, st. w. -niej.

umiejętność, l. mn. -ści.

umiejętny.

umierać, umiera.

umieszczać, -cza.

umieszczenie, 2. -nia.

umieścić, -cimy; rozk. umieść, umieścić.

umilknąć, umilknie, umilkł, umilkła, umilkło, umilkli, umilkły (rzadziej: umilknał, umilknęła i t. d.); rozk. umilknij.

umilować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

umizgl, 2. -gów.

umizgnąć się, umizgnął się, rozk. umizgnij się.

umknąć, umknę, umknąłem, umknął, umknęła, umknęli; rozk. umknij.

umocnić, -nimy, rozk. -nij.

umocować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

(umor, umór); na umor albo na umór.

umorzenie (długu), 2. -nia.

umorzyć (np. dług), umorzemy, umorzył; rozk. umórz, umórzcie; *umarzać*, umarza (dziel: umarzać, umarza — porówn.: umarzać, umarza).

umowa, tych umów.

umożliwić, -wimy; rozk. umożliw, -liwcie.

umówić się, umówimy się (zob. -imy, -ymy), rozk. umów się.

umrzeć (nie: umrzeć), umrę, umrze, umarł; rozk. umrzyj (nie: umrzyj).

umysł, l. mn. 2. -tu, l. mn. -ty.

umyślić, umyślmy (zob. -imy, -ymy), umyślił, umyślili; rozk. umyśl, umyślmy.

umyślnie.

umyślny.

umywalnia, l. mn. -nie, 2. -ni, rzadziej: -wali.

-un, -unka. Pisz *u* w wyrazach na *-un, -unka*, takich, jak: bie-

gun, piorun, opiekun, opiekunka, zwiastun, zwiastunka i t. p.

uncya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

-unek. Pisz *u* w wyrazach rodzimych i przyswojonych na *-unek*, takich, jak: sprawunek, gatunek, pocałunek, rachunek i t. d.

unia, tej -nii, tę -nię, tych -nii.

-unia. W sprawie pisowni wyrazów zdrobniałych z przysłówkiem *-unia* — zob. *-unio*.

unicestwić, -stwimy, -stwili.

unicestwiony.

unički.

uniemożliwić, -wimy; rozk. uniemożliw, -liwcie.

unieszczęśliwić, -wimy, -wił; rozk. unieszczęśliw.

unieść, uniosę, -niesie, -niosą; uniosłem, -niosł, -niosła, -niosło, -nieśli, -niosły; rozk. unieś, -nieśmy; uniośszczy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

uniesmiertelnić, -nimy, -nił.

unieważnić, -nimy, rozk. unieważnij, -nijmy.

unieważnienie, 2. -nia.

uniewinniać, uniewinnia, rozk. -winniaj.

uniewinnić, -winnimy, rozk. -winnij.

uniewinnienie, 2. -nia.

uniform, 2. -mu, l. mn. -my, 2. -mów.

uniknąć, uniknę, uniknie; unikł, -nikła, -nikło, -nikli, -nikły — albo: uniknął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły; rozk. uniknij; uniknąwszy albo unikłszy.

-unio, -unia. Piszemy *u* w wyrazach zdrobniałych na *-unio, -unia*: ojczunio, Tadzjunio, ciotunia, kawunia i t. p.

unita, 2. -ty, 4. -tę, 5. to! l. mn. -ci, 2. -tów.

unitka, 3. unitce, tych -tek.

uniwersalny.

uniwersytecki.

uniwersytet, 2. -tu, l. mn. -ty.

uniżony.

-unka — zob. *-un*.

uogólniać, 2. -nia.

uogólnić, -nimy, rozk. uogólnij, -nijcie.

uosabiać, -bia, rozk. -biaj.

nosobienie, 2. -nia.

upadek, 2. upadku.

upajać, -ja, rozk. -jaj.

opamiętać się albo opamiętać się.

opamiętnić, -nimy; rozk. -nij.

upaństwowienie, 2. -nia.

upaść, upadnę, -padnie, upadł; rozk. upadnij; upadłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

upaść, upasę, -pasie, -pasą; upasł, -paśli; rozk. upas, -paśmy, -paście; upasłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

upatrywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

upatrzony.

upatrzeć, upatrzemy, upatrzył, upatrzyli; rozk. upatrz, upatrzcie.

upelnomocnić, -nimy; rozk. -nij.

uperfumować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

upewnić, -nimy; rozk. -nij.

upiąć, upnę, -pnie, -pną; upiał, -pięła, -pięli, -pięły; rozk. upnij; upiawszy.

upiec, upieczę, upiekł; upiekszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

upierać się, upiera się.

upierzenie, 2. -nia.

upierzony.

upięcie, l. mn. -cia, 2. upięć.

upiększenie, l. mn. -nia, 2. -szeń. Porówn.: upiększyć.

upiększyć (pisownia prawidłowa *upiękrzyć* wyszła z użycia), upiększę, upiększymy; rozk. upiększ.

upijać się, upija się.

upijać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

upiór, 2. upiora.

upleść, uplotę, -pleciesz, -plecie, -plotą; uplotłem, -plotł, -plotła, -plotli, -plotły; rozk. upleć, -plećcie; -uplotłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

upłynąć, upłynął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. upłyn, -płynmy.

upodlić (się), -limy; rozk. upodlij, -lijmy.

upodobnić się, -nimy się; rozk. -nij się.

upoić, -poje, -poisz, -poi, -poimy, -poją; upoiłem, -poił, -poila, -poili, -poily; rozk. upój; upoiwszy.

upojenie, 2. -nia.

upokarzać (się), -karza.

upokarzający.

upokorzenie, l. mn. -nia, 2. -rzeń.

upokorzyć (się), -rzymy; rozk. upokorz albo upokórz (obie formy w użyciu — ale: korzyć się, korz się; prawidłową formę *korz się* spotykamy bardzo rzadko).

upomnieć (się), upomnę, upomniesz, upomni, upomnimy (nie: upomniemy; zob. *-imy, -ymy*), upomną, upomniał, rozk. upomnij.

uporządkować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *-uję*; 2) *rząd*.

uposażenie, 2. -nia.

uposażony.

uposażyć, -żymy; rozk. uposaż, -sażcie.

upoważnić, -nimy; rozk. upoważnij.

upoważniony.

upowszechnić, -nimy; rozk. -nij.

upozorować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

upór, 2. uporu.

upraszczać, -cza; rozk. -czaj.

uprosić, uprosimy (nie: -siemy; prawidłowo — zob. *-imy, -ymy*), rozk. upros.

uproszczenie, l. m. -nia, 2. -czeń.

uprosić, uproszę, uprosicie, uprosimy, rozk. uprosz, uproszcie.

uprząść, uprządę, -przędzie, -przędą; uprząłem, uprzął, -przędła, -przędli, -przędły; rozk. uprządz, uprządzie; uprządzszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

uprzątać, -prząta; rozk. -taj.

uprzątnąć, uprzątnął, rozk. -nij; uprzątnąwszy.

uprząż, 2. uprząży, te uprząże, tych uprząży.

uprzec się, uprę się, uprzesz się... uprą się, uparł się; rozk. uprzyj się; uparłszy się. Zob. *-szy* czy *-wszy?*

uprzedzenie, l. mn. -nia, 2. -dzeń.

uprzedzić, -dzimy; rozk. uprzedz, uprzedzcie.

uprzedzony.

uprzejmie, st. w. -miej.

uprzejmość, 2. -ści.

uprzejmy.

uprzyjemnić, -nimy, rozk. uprzyjemnij.

uprzykrzony.
uprzykrzyć się, uprzykrzy się, uprzykrzyło się.
uprzytomnić, -nimy; rozk. -nij.
uprzywilejowany.
upstrzony.
upstrzyć, upstrzy, upstrzył.
upust, 2. -tu.
upuszczać. -cza.
upuścić, upuszczę, upuścimy; rozk. upuść, upuściecie.
-ura. Pisz *u* w wyrazach rodzimych i przyswojonych na *-ura*, takich, jak: lisiura, wilczura, awantura, broszura, figura, profesura i t. d.
uragan, częściej: huragan, 2. -nu.
Ural, 2. -lu.
uralski; góry Uralskie.
Urania, 2. i 3. -ni, 4. -nię.
uratować. -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
uraza, l. mn. -zy, 2. uraz.
urazić, urażę, -zi, -zimy, -żą; uraził; rozk. uraż, urażcie.
urazliwy.
urazić (się), uraża.
urąbać, urąbie, urąbał; rozk. urąb, urąbcie.
urągowisko, 2. -ska.
uregulować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
-urg. Pisz *u* w wyrazach (przyswojonych) na *-urg*: chirurg, dramaturg i t. p.
urna, tych urn.
uroczystość, 2. -ści.
uroczyscie, st. w. -czysciej.
urodzaj, l. mn. -je, 2. -jów.
uroić (sobie), uroiłem, -iłeś, -ił; uroję, uroisz, uroi; uroiwszy.
urojenie, l. mn. -nia, 2. -jeń.
urojony.
uronić, -nimy; rozk. uroń, urońmy.
urosnąć — zob. rósć.
uroszenie, l. mn. -nia, 2. -ceń.
urościć (sobie), uroszczę, urosć, -cimy, uroszcza; uroscił; rozk. urosć, urosćcie.
urosć, urosć * — zob. rósć.
urozmałcenie, l. mn. -nia, 2. -ceń.
urozmałcić, urozmać, -cimy; -maić; rozk. urozmać, -ićmy, -ićcie.
urozmałcony.

urosć *, urosć — zob. rósć.
Urszula, 2. -li.
urwać, urwę, -rwie, -rwą; rozk. urwij, -rwijmy.
urwis, 2. -sa, l. mn. -sy, 2. -sów— albo: urwisz, 2. -sza, l. mn. -sze, 2. -szów (w Galicji prawie powszechnie: urwisz, w Królestwie Pols. częściej: urwis).
urwisko, tych urwisk.
urwisz — zob. urwis.
urząd, 2. urzędu, l. mn. urzędy. Porówn.: rząd.
urządzać, -dza. Porówn. rząd.
urządzenie, l. mn. -nia, 2. -dzeń. Porówn. rząd.
urządzić, -dzimy; rozk. urządz, -rządźcie. Zob. rząd.
urzec — zob. rzec.
urzczywistnić, -nimy; rozk. urzczywistnij, -nijcie.
urzczywistnienie, 2. -nia.
urzczywistniony.
urzędnik, l. mn. -cy. Zob. rząd.
urzędować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *-uję*; 2) *rząd*.
urzędowo, urzędownie. Zob. rząd.
urznąć — zob. rznąć.
urzniecie (= ucięcie nożem, piłą), 2. -cia.
urzynać (= odcinać nożem, piłą), urzyna. Porówn. używać.
urznąć, pisz: urznąć — zob. rznąć.
-us. Pisz *u* w wyrazach na *-us*, takich, jak: całus, garbus, wiarus, sługus i t. p.
usadowić (się), -wimy; rozk. usadów.
usamowolnić, -nimy; rozk. -nij.
uschły — zob. uschnąć.
uschnąć, uschnę, -schnie, -schną; uschnął albo uschł, -schła, -schło, -schli, -schły (rzadko: uschnęła, -schnęto, -schnęli, -schnęły); rozk. uschnij, -schnijcie; uschnąwszy; uschnięty albo uschły.
uschnięty — zob. uschnąć.
-usi. W sprawie pisowni wyrazów zdrobniałych na *-usi* — zob. *-uś*.
-usia. W sprawie pisowni wyrazów zdrobniałych na *-usia* — zob. *-uś*.

usiąść — zob. siąść.
usidlić, -dlimy; rozk. usidlij, usidlijmy.
usiec, usiekę, -sieciesz, -siece, -sieka; usiekl, -siekli; rozk. usiecz, -sieczie; usieklszy. Zob. 1) *-szy* czy *-lszy?* 2) Bezokolicznik, uw. 1.
-usienki. Pisz *u* w przyrostku *-usienki*: bielusienki, cieniusienki, nowiusienki i t. p. Podobnie w przysłówkach: bielusienko, cieniusienko i t. d.
usiłować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
-usio. W sprawie pisowni wyrazów zdrobniałych na *-usio* — zob. *-uś*.
uskarzać się (nie: uskarzać się), uskarża się.
uskubać, -skubie; rozk. uskub, -skubcie.
uskutecznić, -nimy; rozk. -nij.
uskwarzyć, -rzymy; rozk. uskwarz, -skwarzcie.
usłać, usćciele — zob. słać, śćciele.
usługa, tych usług.
usługiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
usłużnie, st. w. -niej.
usłużność, 2. -ści.
usłużny.
usłużyć, -żymy; rozk. usłuż, -służcie.
usmażyć, -żymy; rozk. usmaż, -smażcie.
usnąć. usnę, usnie, usnął, usnęła, usnęli, usnęły; rozk. usnij; usnąwszy.
usnuć, usnuje, usnuł, usnuła; rozk. usnuj, usnujemy; usnuwszy.
uspić, częściej: uspić — zob. 1)
uspokajać (w języku literackim rzadko: uspakajac), uspokaja, rozk. uspokajaj.
uspokoić, -koję, -koisz, -koi, -koimy, -koją; uspokoiłem, -koil, -koila, -koili; rozk. uspokój, -kójmy; uspokoiwszy.
usposabiać, usposabia, rozk. usposabiaj,
usprawiedliwić, -wimy; rozk. -liw, -liwcie.
usta, 2. ust.

ustanowić, -wimy; rozk. -nów, -nówcie.
ustatkować się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
ustawodawca, l. mn. -dawcy.
ustawodawstwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo?*
-ustąpić. -pimy; rozk. ustąp, ustąpcie.
usterk — zob. usterka.
usterka, tej usterki, tych usterek — rzadziej: ten usterk, tego usterku, tych usterków.
ustęp, 2. -pu.
ustępować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
ustępstwo, tych ustępstw.
ustrajać, -ja; rozk. -jaj.
ustroić (się), ustroję, -stroisz, -stroim, -stroją; ustroiłem, -stroil, -iła, -ili, -iły; rozk. ustroj; ustroiwszy.
ustronie, tego ustronia, na ustroniu — rzadziej: ta ustron, tej ustroni, na ustroni.
ustronny.
ustron — zob. ustronie.
ustroj, 2. ustroju, l. mn. -je, 2. -jów.
ustrugać — zob. strugać.
ustrzedz (się), ustrzegę, -żesz, -że, -gą; ustrzegłem, ustrzegł, -strzegła, -strzegli, -strzegły; rozk. ustrzeż, -strzeźcie; ustrzeższy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 1.; b) *-szy* czy *-lszy?*
ustrzelić, -limy; rozk. ustrzel.
ustrzydz, ustrzygę, -żesz, -że, -gą; ustrzygłem, ustrzygl, -strzygła, -strzygli, -strzygły; rozk. ustrzyż, -strzyżcie; ustrzyższy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 1.; b) *-szy* czy *-lszy?*
usunąć, -sunął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. usun, -sunmy.
ususzyć, -szymy; rozk. ususz, -suszcie.
usuwać, usuwa.
usychać (nie: usechać), usycha.
usypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
-usz. Pisz *u* w wyrazach rodzimych i przyswojonych na *-usz*, takich, jak: chudeusz, cienkusz, geniusz, notaryusz i t. p.
uszczerbek, 2. uszczerbku.

uszcześliwić, -wimy; rozk. uszcześliw, -liwicie.

uszcześniać, uszczknę, uszczknie, uszczknałem, uszczknał, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. uszczkniij; uszczknańwszy.

uszczipać, uszczipa.

uszczypliwy.

uszczyplnąć, uszczyplnął, rozk. -nij.

-uszek. Piszemy *u* w wyrazach zdrobniałych na *-uszek*, takich, jak: staruszek, wianuszek, leniuszek itp.

-uszka. Pisz *u* w przyrostku *-uszka* wyrazów takich, jak: dziewuszka, starszka i t. p.

uszek. 3. -ku, 1. mn. -ka, 2. -szek.

-uszko. Pisz *u* w przyrostku wyrazów takich, jak: jabłuszko, serduszko i t. p.

uszkodzić, -dzimy; rozk. uszkodzi, -szkodzić.

uszlachetnić, -nimy; rozk. uszlachetnij.

uszy — zob. ucho.

uszykować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

-uś, *-usia, -usio; -usi, -usia, -usie*. Pisz *u* w rzeczownikach zdrobniałych na *-uś, -usia, -usio*, oraz w przymiotnikach na *-usi, -usia, -usie*: tatuś, Piotruś, matusia; bielusi, -sia, -sie i t. p.

uścielać, uścielać — zob. słać, ścielać.

uścisk, 2. uścisku.

uściśnić, -nął; rozk. uściśnij.

uśmiech, 2. -chu.

uśmiechnąć się, uśmiechnął się, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły się; rozk. uśmiechnij się.

uśmierzenie, 2. -nia.

uśmierzyć, -rzymy; rozk. uśmierz. **uśpić** (rzadziej: uspić), uspię, uspi, uspimy (nie: uśpiemy — zob. *-imy, -ymy*); rozk. uspij. Porówn. spać.

uspienie, 2. -nia.

uświęcić, -cimy; rozk. uświęć, -święćcie.

utalić, utaję, -talisz, -tai, -taimy, -taja; utaiłem, -taił, -taiła, -taiли, -taiły; rozk. utaj; utajwszy.

utajenie, 2. -nia.

utajony.

utalentowany. Zob. *em, en*.

utarezka, utarczce, tych -czek.

-utenki. Pisz *u* w przyrostku *-utenki*: bielutenki, cieniutenki, nowiutenki i t. p. Podobnie w przysłówkach: bielutenko i t. p.

utkać, utka; rozk. utkaj.

-utki. Pisz *u* w przyrostku *-utki*: bielutki, cieniutki, nowiutki i t. p. Podobnie w przysłówkach: bielutko i t. d.

utknąć, -tknę, -tknie; utknął, -tknęła, -tknęli, -tknęły; rozk. utknij.

utkwieć, -tkwimy, utkwiał; rozk. utkwij.

utłuc, -tłukę, -tłucze, utłukł; rozk. utłucz, -tłuczcie; utłukłszy. Zob. *-szy* czy *-lszy?*

utonać, utonął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. utonij.

utopia, tej -pii, tę -pię, tych -pii.

utopista, 1. mn. -piści.

-utor. Pisz *u* w zgłosce przedostatniej wyrazów obcych na *-utor*, takich, jak: koadjutor, egzekutor i t. p.

utorować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

utracyusz, 1. mn. -sze, 2. -szów, rzadziej: -szy. Zob. *-usz*.

utrapieniec, 5. -pieńcze! 1. mn. -pieńcy, 2. -ców.

utrać, -cimy; rozk. utrać, utraćcie.

utrudnić, -nimy; rozk. utrudnij.

utrudzić się, -dzimy; rozk. utrudź, utrudźcie się.

utrwalić, -limy; rozk. utrwał, utrwałmy.

utrząść, utrząse, utrząsie, utrząsa; utrząłem, utrzął, utrząła, utrząli, utrząły; rozk. utrząś, utrząśmy.

utrzcąć, utrę, utrże, utra; utarł; rozk. utrzym, utrzymajcie; utarłszy. Zob. *-szy* czy *-lszy?*

utrzymywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

utuczyć, -czymy; rozk. utucz, utuczcie.

utulić, -limy; rozk. utul, utulcie.

utwierdzić, -dzimy; rozk. utwierdź, utwierdźcie.

utworzyć, -rzymy; rozk. utwórz, utwórzcie.

utwór, 2. utworu.

utyskiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

uważać, -ża.

uważnie, st. w. -niej.

uważny.

uwertura, tych -tur. Zob. *-ura*.

uwędzić, -dzimy; rozk. uwędź, uwędźcie.

uwiadomić, -nimy; rozk. -dom, -dommy, -domcie.

uwiad, 2. uwiadu.

uwiązać, uwiąże; rozk. uwiąż, uwiążcie.

uwić, uwije, uwił; rozk. uwij, uwijcie.

uwiecznić, -nimy; rozk. -nij.

uwiedzenie, 2. -nia.

uwiedziony, -dziona, -dzione; 1. m. uwiedzeni, uwiedziona.

uwieńczyć, -czymy, rozk. uwieńcz, uwieńczcie.

uwierzyć, -rzymy; rozk. uwierz, uwierzcie.

uwić, uwiode, uwiadiesz, uwiadzie... uwiadę; uwiadłem, uwiadł, uwiadła, uwiadli, uwiadły; rozk. uwiadź, uwiadźcie; uwiadłszy. Zob. 1) *-szy* czy *-lszy?* 2) Bezokolicznik, uw. 2. — Porówn.: uwić.

uwić, uwiozę, uwieziesz, uwiezcie... uwiozą; uwiozłem, uwiozł, uwieźli, uwieźły; rozk. uwieź, uwieźcie; uwiozłszy. Zob. 1) *-szy* czy *-lszy?* 2) Bezokolicznik, uw. 2. — Porówn. uwić.

uwić, uwiężę, uwięzi, -zimy, uwiężą, uwiężą; rozk. uwięż, uwiężcie.

uwięziony.

uwięznąć, uwiężnę, uwiężnie, uwiężą albo uwiężnął, uwiężła, uwiężli, uwiężły; rozk. uwiężnij.

uwić, 2. -zi, na uwięzi.

uwiąć się, uwiął się, rozk. uwiń się, uwińmy się.

uwłaszczenie, 2. -nia.

uwłaszczyć, uwłaszcze, -czymy; rozk. uwłaszcz, uwłaszczcie.

uwodzić — zob. wodzić.

uwolnić, -nimy; rozk. -nij.

uwozić — zob. wozić.

uwożenie, 2. -nia.

uwydatnić, -nimy; rozk. -nij.

uwzględnić, -nimy; rozk. -nij.

uwić się, uwezmę się, uweźmie się, uweźmiemy się, uwezma się;

uwiążem się, uwiążył się, uwiążyła się, uwiążyli się, uwiążyły się; rozk. uweźmij się. — W sprawie formy nieprawidłowej: uwiążę się — zob. wziąć.

uzbrajać, -ja.

uzbroić — zob. zbroić.

uzbrojenie, 1. mn. -nia, 2. -jeń.

uzda, 3. i 7. uździe, tych uzd.

uzdrowić, -wimy; rozk. uzdrów.

uzmysłowienie, 2. -nia.

uzurpacya, 2. i 3. -cyj, 4. -cyę.

uzurpator, 1. mn. -rowie albo -rzy.

uzyskiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

uźdźnica, 1. mn. -ce, 2. -nic.

użalić się, -limy się; rozk. użal się.

użąć — zob. żać.

użerać się, użera się.

użęcie, 2. -cia.

użyć, 2. -cia.

użyć, -czymy; rozk. użycz, użyćcie.

użyć, użyje; rozk. użyj.

używać (np. zboże sierpem), użyć. Porówn. urzynać.

użyteczny.

użytek, 2. użytku.

użyty.

używać, -wa.

używanie, 2. -nia.

użyźniać, -nia.

V.

Verdi, 2. i 4. Verdiego, 3. Verdieu, 6. i 7. -dim. ¹⁾

Verne, 2. i 4. Vernego, 3. -nemu, 6. i 7. -nem. ¹⁾

¹⁾ Zobacz: Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.

Versailles — zob. Wersal.

Voltaire — zob. Wolter.

Vrchlický, 2. i 4. Vrchlickiego, 3. -kiemu, 5. i 6. -kim. ¹⁾

¹⁾ Zobacz: Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.

W.

w, *we*, *wz* (*ws*), *wes* (*wes*). Zgodnie z przyjętym zwyczajem nie zostawiamy przyimków (przedrostków) *w*, *wz* (*ws*) na końcu linii zapisanej; przyimki (przedrostki) *we*, *wes* (*wes*) stanowią odrębną zgłoskę, przeto możemy pozostawić je na końcu wiersza: |w czwar|tek|, w War|sza|wie|, |wbij|jam|, |wzdę|ty|, |wspol|módz| i t. p. — ale: |we| czwar|tek|, |we| Lwo|wie|, |wes|przéd|, |wesz|brać| i t. p.

w czy **f**? ¹⁾ *w* brzmi jak *f* przed spółgłoskami cichymi i po nich ¹⁾, oraz na końcu wyrazów. Piszemy: wchodzić, wstąpić, wspaniały, wszystko, chwalić, twarz, świat, krew, rękaw i t. p. — ale wymawiamy: fchodźć, fstąpić, fspaniały, fszystko, fhfalić, ftarz, fświat, kfref, rfękaf itp. Dlatego też spotykamy w mowie żywej bardzo często dźwięk *f*, który jednak w wyrazach rodzimych oznaczamy prawie zawsze literą *w*.

²⁾ Niekiedy można usunąć wątpliwość ortograficzną sposobem mechanicznym: lew, szew (bo: lwa, szwu), ale szef (bo: szefa, szefowie); główka, śliwka, ławka (tych główek, śliwek, ławek), ale: szafka, karafka, sofka (szafa, tych szafek, tych karafek, sofa, tych sofek); brew (tej brwi); Ewka, Ewcia (Ewa), ale:

¹⁾ Zobacz: Spółgłoski ciche i głośne.

Stefcia, Stefka (Stefania, tych Stefek), siewca (zasiewać) i t. d.

w czy **we**? — zob. *we* czy *w*?

w, **we**? — oddzielnie czy łącznie z następującym wyrazem? Zob. Pisanie oddzielne i łączne.

w dali, w oddali, wdał.

w dwóchnasób *, w trójnasób *, w czwórnasób *, piszą także razem: wdwojnasób i t. d.

w niebogłośy (krzyczeń).

w oddali, w dali, wdał.

w ogólności, wogóle.

w okamgnieniu.

w pogotowiu (piszą także razem: wpogotowiu).

w pośrodku; wpośród.

w przeddzień, w przededniu. Zob. przeddzień.

w razie.

w sam czas.

w tyle, wtył.

wabić. -bimy; rozk. wab, wabcie.

wachlarz, l. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów.

wachlować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

wachmistrz, l. mn. -mistrze, 2. -mistrzów. Zob. mistrz.

Wacław, l. mn. -wowie, 2. -wów.

wahać się, waha się.

wahadło, 3. -dłu, tych -deł.

wajdelota, 2. -ty, 4. -tę, l. mn. -ci, 2. -tów.

wakacje, tych -cyi.

wakacyjny.

walcownia, tych -ni, l. mn. -nie, 2. -ni.

Walencya, 2., 3. i 7. -cyi, 4. -cyę. Zob. *em*, *en*.

Walenty, 2. -tego, 6. i 7. -tym. Zob. *em*, *en*.

Walentynian, 2. -na.

Walery, 2. -rego, 6. i 7. -rym.

Walerya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.

Walezy, 2. -zego, 3. -zemu, 6. i 7. -zym; Walezyusz, 2. -sza.

Walia (księstwo), 2. i 3. Walii, 4. Walię.

waliza, l. mn. -zy, 2. -liz.

walizka, 3. i 7. -lizce, tych -zek.

Wallenrod, 2. -da.

wallenrodyzm, 2. -zmu. Zob. -izm.

Wallenstein, 2. -na.

Walter Scott — zob. Scott.

waluta, 2. -ty.

walkować. -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

wampir, 2. -ra.

wandalizm, 2. -zmu. Zob. -izm.

wanienka, 3. i 7. -nience, l. mn. -nienki, 2. -nienek.

wanilia, 2. i 3. -lii, 4. -lię.

waniliowy.

wanna, tych wanien.

wapor, 2. -ru, częściej w l. mn. -ry, 2. -rów.

war, 2. waru, w warze.

warcaby, tych warcabów, niektórzy mówią i piszą: tych warcab.

warchoł, l. mn. -ły, 2. -łów.

warczęc, warczy, warczał; rozk. warcz, warcziecie.

warga, tych warg.

warj . . . zob. *wary* . . .

warknąć, warknął, rozk. -nij.

warkocz, l. mn. -cze, 2. -czy, rzadziej: -czów.

Warmia, 2., 3. i 7. -mii, 4. -mie.

warminski.

warownia, l. mn. -nie, 2. -ni.

Warro (piszą także: Warron), 2. Warrona.

warstat, częściej: warsztat — zob.!

warstwa, 3. i 7. warstwie, tych warstw.

Warszawa, w Warszawie.

Warszawiak, l. mn. -cy, 2. -ków.

Warszawianin, 2. -wianina, l. m. -wianie, 2. -wian. Zob. -anin.

Warszawianka, tych -nek.

warszawski.

warsztat (rzadziej: warstat), 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów.

wart. Ten ołówek nic nie wart. Wszystko to jest mało warte. Obaj (oboje) są siebie warci; obie są siebie warte. Nie warto trudu (zachodu). Nie warto (nie warto było) o tem mówić. Warto będzie tam pojechać. Ta książka warta koronę.

wartki (= szybki, obrotny), -ka, -kie, l. mn. wartcy, -kie.

wartogłów, 2. -głowa, l. mn. -głowy, 2. -głowów.

warunek, 2. -runku. Zob. -unek.

warunkowy.

waryacki.

waryactwo, 2. -twa.

waryacya, tej -cyi, tę -cyę, tych -cyi.

waryant, l. mn. -ryanty, 2. -ryanatów.

waryat, l. mn. -ci (czasem: -ty), 2. -tów.

waryatka, 3. i 7. -ryatce, tych -tek.

waryować, waryuje, rozk. waryuj. Zob. -ować.

warząchew, 2. warząchwi, l. mn. -chwie, 2. -chwi; mówią także i piszą: warzęcha, warzecha, tych -rżęch, -rżech.

warzecha — zob. warząchew.

warzelnia, l. mn. -nie, 2. -ni, rzadziej: -rzeln.

warzecha — zob. warząchew.

warzonka, 2. -ki.

warzyć (= gotować), warzy, rozk. warz. Porówn.: ważyć.

warzywny.

warzywo, tych -rzyw.

wasal, l. mn. -le, 2. -li albo -łów.

wasag, 2. -ga.

wasząk, 2. -sząka.

Washington — zob. Waszyngton.

wasz, -sza, -sze; 4. rodz. żeń. wasza (czapkę); l. mn. rodz. męs. wasi (bracia), wasze (konie). Porówn.

warz (rozk. od *warzyć*), waż (rozk. od *ważyć*).

Waszyngton albo (według pisowni oryginalnej) Washington.
waśnić, -nimy; rozk. waśnij, -nijmy.
waśń, 1. mn. -nie, 2. -ni.
wata, 2. -ty.
wataha (= oddział, gromada i t. p.), 3. i 7. wataże, 1. mn. -hy, 2. -tah.
watażka (dowodzący oddziałem), 3. i 7. -tażce, 1. mn. -ki, 2. -ków.
watować, -uje, rozk. -uj. Zob. *uję*.
Watykan, 2. -nu.
watykański.
Wawel, 2. -lu.
wawelski.
wawrzyn, 2. -nu.
Wawrzyniec, 2. Wawrzynica.
waza (naczynie), te wazy, tych waz.
Waza (nazwisko rodowe), 2. -zy, 1. mn. -zowie, 2. -zów.
wazka (= mała waza), 3. i 7. wazce, 1. mn. wazki, 2. wazek. Zob. -ka.
ważka (= mała waga, owad), 3. i 7. ważce, te ważki, tych ważek.
ważny.
ważyć (= badać ciężar jakiegoś ciała, wahać się, śmieć), ważymy, rozk. waż. Porówn. *ważyc*.
wąchać, -cha.
wądoł (rzadko: wadoł), 2. -dołu, 1. mn. -ły, 2. -łów.
wąs, 2. -sa, 1. mn. -sy, 2. -sów.
wąsał, 1. mn. -le, 2. -li albo -łów.
watek, 2. wátku.
wątleć, wątleje, wątleje, wątlejemy, wątleją, wątał; rozk. wątlej.
wątlieć, wątle, wątli, wątlimy, wątla, wątli; rozk. wątlij.
wątly.
wątor, 2. -ru albo -ra.
wątpić, -pinmy, rozk. wątąp, wątąpie.
wątpliwość, 2. -ści.
wątroba, tych wątrób.
wątróbka, 3. i 7. -tróbce, tych -bek.
wawóz, 2. -wozu.
wąziuchny. Zob. *uchny*.
wąziutki. Zob. *utki*.
wązki, st. w. węższy. Zob. *-ki*.

wązko, st. w. wężiej albo wężej. Zob. *-ko*.
wąż, 2. węża, 1. mn. wężę, 2. wężów, rzadziej: węży.
wbiedz — zob. *biedz*.
wbrew.
wbród (przejść rzekę).
wcale.
wchłonać, rozk. wchłoni, wchłoniemy, wchłonić.
wchodząc — zob. *chodzić*.
wchód, 2. wchodu.
wciągnąć — zob. *ciągnąć*.
wciąż.
wcierać, wciera.
wcięty.
wcisnąć — zob. *cisnąć*.
wewał (bardzo rzadko: wczwał).
wczas (= wygoda, odpoczynek), 2. -su. Zażywać wczasu.
wczas (= wcześniej, we właściwym czasie).
wczesny, wczesna, wczesne; 1. m. wczesni, wczesne. Zob. *bolesny*.
wcześniej, st. w. -niej.
wczoraj.
wczorajszy.
wczwornasób — zob. w *dwójnasób*.
wdał; w dali, w oddali.
wdowa, tych wdów.
wdowka. Zob. *órka*.
wdrapywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wdrażać, wdraża.
wdrożyć, -zymy, rozk. wdroż.
wdwojnasób — zob. w *dwójnasób*.
wdychać (nie: wdęchać) — ale: oddech.
wdychanie (nie: wdęchanie) — ale: oddech.
wdziać, wdzieje, wdział, wdziali; rozk. wdziej, wdziejcie.
wdzierać się, wdziera się.
wdziewać, wdziewa.
wdzięcznie, st. w. -niej.
wdzięczność, 2. -ści.
wdzięczyć się, -czymy się; rozk. wdzicz się, wdziczcie się.
wdzięk, 2. -ku.
we, *w, wcz (ws), wez (wes)* — w sprawie przenoszenia do następnego wiersza — zob. *w, we . . .*

we czy **w?** *beze* czy *bez?* *nade* czy *nad?* *ode* czy *od?* *pode* czy *pod?* *przede* czy *przed?* *przeze* czy *przez?* *roze* czy *roz?* *wcz-, wes-* czy *wcz-, ws-?* *ze* czy *z?* 1) Przyimków (przedrostków) w postaci wzdłużonej (t. j. z ruchomem *e*) używamy zwykle tam, gdzie zbieg kilku spółgłosek utrudnia wymowę: *beze* mnie, *nade* mnie, *nade* mną, *ode* mnie, *ode* mną, *przeze* mną, *przeze* mnie, *rozepchać*, *we* Włoszech, *we* Lwowie, *we* mnie, *we* wtorek, *wepchnąć*, *zestarzeć* się, *zestrzydz*, *ze* mnie i t. p.
 2) W odmianie tego samego wyrazu może *e* ruchome pojawiać się i znikać zależnie od zbiegu spółgłosek: *rozdąc*, *rozdemę*, *rozdał*, *rozdemij*, *rozdąwszy*; *odebrać*, *odbiorę*, *odebrał*, *odbierz*; *wesprzeć*, *wsparł*, *wesprzyj*, *wsparłszy*; *wezbrać*, *wzbierze*, *wezbrał*; *zederzeć*, *zdarł*, *zederę*, *zdarłszy* i t. p.
 3) Często rozstrzyga zwyczaj. Mówiny i piszemy: a) *zsunąć* albo *zesunąć*, *poszzywać* albo *pozeszywać*, *współ* albo *wespół*, *we* środę albo *w* środę, *we* czwartek albo *w* czwartek, *nad* (pod) drzwiami, *rzadziej*: *nade* (pode) drzwiami itp.; b) pod Lwowem albo *pode* Lwowem, ale tylko: pod Lwów (nie: *pode* Lwów, chociaż zbieg spółgłosek taki sam); *przedewszystkiem*, *nadewszystko*, ale: *przed* (nad) wszystkimi domami; *dać* się komu *we* znaki, ale: *w* znaku krzyża itp.
we **dnie**.
według.
wedrzeć się, *wedrę* się, *wedrze* się, *wdarł* się, *wedrz* się; *wdarłszy* się. Zob. *-szy* czy *-lszy?*
wegetacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cye. Zob. *ge* czy *gie?*
wegetaryanin, 2. -ryanina, 1. mn. -ryanie, 2. -ryanów, rzadko: -ryan (forma prawidłowa). Zob. 1) *-anin*; 2) *ge* czy *gie?*
wegetaryanizm, 2. -nizmu. Zob. 1) *ge* czy *gie?* 2) *-izm*.
wegetować, -tuje, rozk. -tuj. Zob. *-uję*.

wehikuł, 2. -łu.
Weimar, 2. -ru.
wejrzyć (nie: wejrzyć), *wejrzę*, *wejrzy*, *wejrzał*, *rozk. wejrzyj*.
wejrzenie, 1. mn. -nia, 2. -rzeń.
wejście, 1. mn. wejścia, 2. wejść.
wejść (rzadziej: wnijsć), *wejdę* (rzadziej: wnijdę), *wejdzie* (rzadziej: wnijdzie), *wszedł*, *weszła*, *weszli*; rozk. *wejdz*, *wejdźcie* (rzadziej: wnijdź, wnijdźcie); *wszedłszy*. Zob. *-szy* czy *-lszy?*
weksel, 2. weksla albo wekslu. 1. mn. weksle, 2. weksli, rzadziej: weksłów.
welocyped, 2. -du, 1. mn. -dy, 2. -dów.
welniany. Zob. *Spółgłoski podwójne*.
Weltawa, 2. -wy.
wemknąć się, -mknę się, -mknie się; *wemknął* się, -mknęła, -mknęli, -mknęły się; rozk. *wemknij* się.
wenecki; zatoka Wenecka.
Wenecya, 4. -cye, w Wenecyi.
Wenecyanin, 2. -cyanina, 1. mn. Wenecyanie, 2. -cyan. Zob. *-anin*.
Wenecyanka, tych -nek.
Wenera albo *Wenus*, 2. Wenerzy, 3. Wenerze, 4. Wenerę.
wentylacja, 2. i 3. -cyi, 4. -cye. Zob. *em, en*.
Wenus — zob. *Wenera*.
węń — zob. *nań*.
wepchnąć — zob. *pcchnąć*.
weprzeć, *wepnę*, *wepnę*, *wparł*, *rozk. weprzyj*; *wparłszy*. Zob. *-szy* czy *-lszy?*
weranda, *rzadziej*: *werenda* (w Galicyi powszechnie: *weranda*, w Król. Pols. obie formy w użyciu; po hiszp., włos. i niem. *veranda*, po franc. *ver-randa*).
weranda, częściej: *weranda* — zob. *!*
Wergiliusz, 2. -sza; *Wergili*, 2. -lego, 3. -lemu, 6. i 7. -lim.
Wernyhora, 2. -ry, 3. -rze, 4. -rę.
Weronia, 2. -ny.
Wersal (po franc. Versailles), 2. Wersalu, pod Wersalem, w Wersalu.
wersya, *tej* -syi, *tę* -syę, tych -syi.

wes-, wez czy *ws-, wz?* — zob. *we* czy *w?*

wes..., wez..., wz..., ws... — w sprawie przenoszenia do następnego wiersza — zob. *w, we, wz...*

wes-, ws- czy *wes-, ws-* w wyrazach takich, jak: *wesprzeć, wsparły, wezbrać, wzdąć?* — zob. *wes-, wz-*.

wesele, te *wesela*, tych *weseli*. **wesoły** (rzadziej: *wesół*), st. w. *weselszy*, l. mn. *weselsi*. **wesół** — zob. *wesoły*.

Wespazjan, 2. -na.

wespol, *współ*.

wesprzeć, *wesprę, wesprze, wsparł*, rozk. *wesprzyj; wsparłszy*. Zob. *-szy* czy *-lszy?*

westchnąć, *westchnie, westchnął*, rozk. *westchnij*.

westchnienie, l. mn. -nia, 2. -technień.

Westfalczyk, l. mn. -cy, 2. -ków. **Westfalia**, 2. -lii, 4. -lię, w *Westfalii*.

westfalski.

westybul, 2. -lu, l. mn. -le, 2. -li, -łów.

wesz, 2. *wszy*, l. mn. *wszy*, 2. *wszy*.

wet za wet.

weteran, l. mn. -ni, 2. -nów.

weterynarya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.

weterynarz, l. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.

wetknąć, *wetknę, wetknie, wetknął*; rozk. *wetknij*.

wetrząć, *wetrę, wetrze, wtarł*; rozk. *wetrzyj; wtarłszy*. Zob. *-szy* czy *-lszy?*

wety, 2. *wetów*.

wewnątrz.

wewnętrznie.

wewnętrzny.

wes-, wez- czy *wes-, ws-*? — zob. *we* czy *w?*

wes-, wes-, *wz-, ws-*—w sprawie przenoszenia do następnego wiersza — zob. *w, we, wz...*

wes-, wz-. W przyrostkach *wes-, wez-* piszemy *z* przed spółgłos-

kami głośniami ¹⁾, przed cichymi *s*: *wzbierać, wezbrać, wzdąć, wezgiłowie, wzrosł, wzruszyć* — ale: *wspomnieć, wsparty, wesprzeć, westchnąć* i t. d.

wezbrać, *wzbierze, wzbiorą, wezbrał*; rozk. *wzbierz*.

wezgiłowie, 2. -wia, 3. -wiu, l. m. -wia, tych -wi.

Wezuwiał, 2. -sza.

wezwać, *wezwę, wezwie, wezwą, wezwał*, rozk. *wezwij*.

wczykatorya (z łac. *vesica*), 2. i 3. -ryi, 4. -ryę, tych -ryi. W niektórych okolicach mówią i piszą: *wzykatorya*.

wezyr, l. mn. -rowie.

węch, 2. *węchu*.

wędka, 3. i 7. *wędce*, tych -dek.

wędlina, 2. *wędlin*.

wędrować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *-uję; 2) em, en*.

wędrówka. Zob. *-ówka*.

wędzieć, *wędzę, wędzimy*; rozk. *węźdź, wędźcie*.

wędzidło, tych -deł.

wędzonka, tych -nek.

wędzony.

węgiel (=pozostałość po spaleniu), tego *węgla*, w *węgłu*, te *węgłe*, tych *węgli*; *węgiel* (= róg budynku), tego *węgła*, w tym *węgłe*, te *węgły*, tych *węglów*.

węgiel — zob. *węgiel*.

Węgier, ci *Węgrzy*, tych *Węgrów*, we *Węgrach*; *Węgry* (kraj), 2. *Węgiar*, na *Węgrzech*.

Węgierka, tych -rek.

węgierski; nizina *Węgierska*.

węglian, 2. -nu.

węglarz, l. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.

węgorz, l. mn. -rze, 2. -rzów albo -rzy.

Węgry — zob. *Węgier*.

węgrzyn (wino), 2. -na, rzadziej: -nu.

węzeł, 2. *węzła*, 7. w *węzle*.

węższy — zob. *wązki*.

węzyk, 2. -ka.

wi ... zob. także *wj* ...

¹⁾ Zobacz: Spółgłoski ciche i głośnie.

wiał, wieje, *wiał; rozk. wiej*.

wiadro, 3. -dru, tych -der.

władukt, 2. -tu, l. m. -ty, 2. -tów.

włanuszek. Zob. *-uszek*.

wiara, w *wierze*.

wiarogodny.

wiarołomny.

wiarołomstwo, tych -łomstw.

wiarus, l. mn. -sy. Zob. *-us*.

wiatr (w języku książkowym rzadko: *wiater*), 2. *wiatru*, na *wietrze*.

wiatrówka. Zob. *-ówka*.

wiatyk, 2. -ku.

wiąz, 2. *wiązu*, l. mn. *wiązy*, 2. *wiązów*.

wiązać, *wiąże, rozk. wiaź, wiaźcie*.

wiązka, 3. i 7. *wiązce*, tych -zek.

więceprezydent, 5. -dencie! l. mn. -denci, 2. -dentów. Zob. *-ent*.

wieher (b. rzadko: *wichr*), 2. *wichru*.

wiehrzyciel, l. mn. -le, 2. -li.

wiehrzyć, *wiehrzymy, wiehrzył*.

wię (=gałąź, wiecha), *tej, te* i tych *wici*; drugie, trzecie *wici* (= ogłoszenie wyprawy wojennej).

wię, *wije, wił; rozk. wij*.

widelec, l. mn. *widelce*, 2. -ców (rzadko: -cy).

widmo, tych *widm*.

widnokrag, 2. -kręgu, l. mn. -kręgi, 2. -kręgów.

widywać (się), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

widz, l. mn. *widzowie* (rzadko: *widze*).

widzieć, *widzimy* (nie: *widziemy*; zob. *-imy, -ymy*).

widzimisię (nieodm.). Twoje *widzimisię*, wasze *widzimisię*, waszego *widzimisię*, waszemu *widzimisię* i t. d.

wiec, 2. -cu, l. mn. -ce, 2. -ców.

wiecha, 3. i 7. *wieszce*, tych *wiech*.

wiecheć, 2. *wiechcia*, l. mn. -cie, 2. -ci albo -ciów.

wieczera, l. mn. -rze, 2. -rzy.

wieczny (=nieśmiertelny) — porównaj: *wietrzny*.

wieczór (=zabawa), tego *wieczoru*; *wieczór* (=początek nocy), tego *wieczora*, niekiedy także: *wieczoru*.

Wiedeńka (w mowie żywej często: *Wiedeńka*), l. m. *Wiedenki*, 2. -nek.

Wiedeń, 2. *Wiednia*, w *Wiedniu*.

Wiedeńczyk, l. mn. -cy.

wiedeński; kotlina *Wiedeńska*.

wiedzieć, *wiem, wiesz, wie, wiem*; rozk. *wiedz, wiedzcie*. Porówn. *wierz* (rozk. *słowa wierzyc*), *wież* (2. przyp. l. mn. *rzeczow. wieża*), *wiesz* (2. os. *słowa wiedzieć*).

wiedźma, tych *wiedźm*.

wiekopomny.

wiekuiasty.

Wieland, 2. -da.

wielbiiciel, l. mn. -le, 2. -li.

wielbłąd (w niektórych okolicach mówią i piszą: *wielbład*), 2. -błąda l. mn. -błądy, 2. -bładów.

wiele, st. w. *więcej*. Zob. *wielu*.

wielekroć. Zob. *-kroć*.

wielicki.

Wieliczka, w *Wieliczce*.

Wielka Brytania, 2. *Wielkiej Brytanii*.

Wielkanoc, 2. *Wielkanocy*, na *Wielkanoc*, przed *Wielkanocą*, po *Wielkanocy* — rzadziej: 2. *Wielkiejnocy* *, na *Wielkanoc* *, przed *Wielkanocą* *, po *Wielkiejnocy* *.

wielkanocny.

wielki, st. w. *wiekszy*, l. m. *więksi*.

Wielkie litery.

1. **Wielką literą** piszemy:

a) Wyras początkowy każdego okresu; wyrazy, następujące po kropce, a także po dwukropku, jeżeli przytaczamy czyjeś słowa w postaci mowy niezależnej ¹⁾; w poezji początek każdego wiersza.

b) Nazwiska rodowe i imiona osób; nazwy herbów, przydomki; imiona bożków pogańskich, duchów, zwierząt, przedmiotów (okrętów, balonów, aeroplanów, dzwonów itp.); nazwy państw, krajów, miast, wsi i ich mieszkańców; nazwy ciał niebieskich, mórz, jezior, rzek, wysp, półwyspów, gór, zatok, cieśnin, przylądków, wyżyn, nizin, puszczy, pustyni i t. p.; nazwy świąt, zgromadzeń zakonnych ²⁾, stowarzyszeń i t. p.

¹⁾ Zobacz: Znaki pisarskie (cudzysłów, myślnik).

²⁾ Nazwy zakonników i stowarzyszeń zakonnych piszą niektórzy (zwłaszcza

Juliusz Słowacki, Władysław Łaskonogi, Radziwiłł Panie Kochanku, Jan Habdank Skarbek, Józef Szreniawa Sulistawski; Jowisz, Belzebub, Wiernuś (pies); Anglia, Śląsk, Mazowsze, Warszawa, Zakopane; Polak, Mazur, Warszawianin, Zakopianin; Uran, Saturn; Adryatyk, Wiśła, Tatry; Zofiówka (ogród), Sukiennice; Kapucyni, Jezuici, Benedyktynki; Boże Narodzenie, Zielone Świątki, Boże Ciało, Trzech Króli, Wszystkich Świętych, Nowy Rok; Eleuterya, Sokół i t. p.

W nazwach geograficznych pisać należy wielką literą tylko wyrazy wyróżniające: ocean Wielki, ocean Atlantycki, morze Adryatyckie, morze Czerwone, morze Białe, jezioro Bodeńskie, zatoka Fińska, półwysep Krymski, puszcza Białowieska, góry Kruszcowe, ulica Zielona, ulica Szewska, plac Zamkowy, ogród Saski, park Ujazdowski, pałac Błękitny (w Warszawie) i t. d. — *W nazwach dwucyfrowych*, jak: Stany Zjednoczone, Azja Mniejsza, Morskie Oko, Nowy Sącz, Wielka Wieś, Borki Wielkie, Mszana Dolna, Stara Sól, Biała Woda, Nowy Świat (ulica w Warszawie), Mały Rynek, Czerwony Klasztor i t. p. piszemy wielkie litery w obu wyrazach, bo oba wyrazy są istotnymi częściami składowymi imienia własnego.

c) Tytuły książek, utworów literackich, nazwy czasopism: »Dziady« Mickiewicza, »Chłopi« Reymonta, »Lalka« Prusa, »Popioły« Żeromskiego; Ateneum, Czas, Życie i t. p. *W dłuższych tytułach i nazwach* piszemy wielką literą tylko pierwszy wyraz: »Oda do młodości« A. Mickiewicza, »Nikt mnie nie zna« A. Fredry, »Za błękitami« J. Weysenhoffa, »Na kresach lasów« W. Sieroszewskiego; Tygodnik mód i powieści, Echo muzyczne i teatralne, Gazeta lekarska i t. p.

d) Tytuły i nazwy urzędowe władz, instytucji, zakładów, przed-

w Królestwie Pols.) małą literą, tak też zaleca pisać A. A. Kryński.

siębiorstw i t. p.: c. k. Namiestnictwo we Lwowie, c. k. Gimnazjum w Bochni, Magistrat miasta Przemysła, Kościół (w znaczeniu społeczności religijnej, ale: kościół Dominikanów, kościół parafialny) itd. W nazwach, składających się z dwu lub kilku wyrazów, piszemy wielką literą tylko wyrazy główne, określniki zaś małą literą: Akademia rolnicza w Dublinach, c. k. Szkoła realna w Krakowie, Szkoła ludowa im. Konarskiego we Lwowie, Szkoła zawodowa przemysłu drzewnego w Zakopanem, c. k. Sąd powiatowy w Wieliczce, Muzeum przemysłu i rolnictwa w Warszawie, Biblioteka Towarzystwa popierania przemysłu i handlu w Warszawie, Zakład narodowy im. Ossolińskich we Lwowie, Urząd miejski w Sieniawie, Urząd cechowniczy miar i wag we Lwowie, Dyrekcja kolei państwowych w Stanisławowie, Kasa pomocy dla osób pracujących na polu naukowym im. Mianowskiego w Warszawie, Towarzystwo pszczelniczo-ogrodnicze w Warszawie, Bank włościański w Warszawie, Towarzystwo Źyźwiarskie w Warszawie, Komitet budowy taniach mieszkań w Tarnopolu, Wydział Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych we Lwowie i t. p. Jeżeli nazwa instytucji nie zaczyna się od wyrazu głównego, to piszemy także wyraz początkowy wielką literą: Warszawskie Towarzystwo muzyczne, Galicyjska Kasa oszczędności we Lwowie i t. p. — Gdzie ustalił się inny sposób pisania, należy się doń stosować: Akademia Umiejętności w Krakowie, Szkoła Główna w Warszawie i t. p.

Również używa się wielkiej litery w skröceniach, aby uniknąć ciągłego powtarzania całego tytułu, np. Akademia (zamiast: Akademia Umiejętności w Krakowie), Wydział (zamiast: Wydział Towarzystwa ochronny zwierząt), Komisya (zamiast: Komisya do badania historii sztuki w Polsce) i t. p., a to dla zaznaczenia, że się mówi właśnie o Aka-

demii Umiejętności w Krakowie, nie zaś o akademii w ogólności; o wydziale tego, a nie innego towarzystwa; o tej, a nie o jakiejkolwiek innej komisji.

e) Bóg, niech się dzieje wola Boża, Stwórca, Najwyższy, Wszemocy, Opatrzność, Mesyasz, Zbawiciel, Najświętsza Panna, Małka Boża i t. p.

f) W listach, odezwach, w pismach do władz: Kochany Przyjacielu! Droga Mamo! Szanowny Panie! . . . w ostatnim liście Pańskim . . . ; Panie Prezydencie! Wielce Szanowni Panowie Wyborcy! Świętny Magistracie! Wielką literą piszemy także zaimki, odnoszące się do osób, do których piszemy: Ty, Ciebie, Twój, Jego, Wy, Wasz, Wam i t. d.

II. Małą literą pisać należy:

a) Nazwy dni i miesiący: niedziela, wtorek, grudzień, styczeń i t. d.

b) Przymiotniki, utworzone od nazw geograficznych i imion własnych osób: łąny podolskie, kielbasa krakowska, śliwki węgierskie, sól wielicka; zygmontowskie czasy, obchód mickiewiczowski, postać szekspirowska i t. p.

wielkolud, 2. -da, 1. mn. -dy, 2. -dów.

wielkomiejski.

Wielkopolanin, 2. -lanina, 1. mn. -lanie, 2. -lan.

Wielkopolanka, tych -nek.

Wielkopolska, 2. Wielkopolski, w Wielkopolsce.

wielkopolski.

wielkorządea, 2: -rządcy, 1. mn. -rządcy. Zob. -ca.

wielmożny.

wielobok, 2. -ku.

wielobóstwo, 2. -stwa. Zob. -ski, -sko . . .

wielokąt, 2. -ta.

wielokrotny.

wieloletni, -nia, -nie.

wielomowny, wielomówny. Zob. mowca.

wieloryb, 2. -ba, tych -bów.

wielorybi, -bia, -bie.

wielostronny.

wiełościan, 2. -nu, 1. mn. -ny, 2. -nów.

wiełożeństwo, 2. -stwa.

wielu uczniów; wiele ptaków, kobiet, książek, kół (odmieniaj jak *pięciu, pięć* — zob.!).

wieniec, 2. wieńca, 1. mn. -ce, 2. -ców.

wienczyć, -czymy; rozk. wiencz, wienczyć.

wieprz, 1. mn. -prze, 2. -przów.

wiercić, -cimy, wierciłem, wiercił; rozk. wierć, wierćcie.

wiercipięta, 2. -ty, 1. mn. -ty, 2. -tów.

wiersz, 2. -sza, 1. m. -sze, 2. -szy, rzadziej: -szów.

wierutny.

wierzba, tych wierzb.

wierzch, na wierzchu, z wierzchu, jechać wierzchem.

wierzchni, -nia, -nie; 2. -niego, -niej.

wierzchołek, 2. -chołka.

wierzchowiec, 1. mn. -chowce, 2. -ców.

wierzgać, wierzga.

wierzgnąć, wierzgnął, rozk. wierzgnij.

wierzyciel, 1. mn. -le, 2. -li.

wierzyć, -rzymy; rozk. wierz, wierście (dawniejsze formy, dzisiaj jeszcze niekiedy używane: wierzaj, wierzajcie). Porównaj: wiesz (2. os. słowa *wiedzieć*), wieć (2. p. 1. mn. rzeczow. *wieźa*), wierz (rozk. słowa *wierzyć*).

wierzytelny.

wieszka, wieszka.

wieszcz, 1. mn. wieszczce (rzadko: wieszczowie), 2. -czów.

wieszczbiarz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. -arz.

wieś, 2. wsi, 1. mn. wsie, rzadziej: wsi, 2. wsi.

wieść, tej, te i tych wieści. Porównaj: *wieść* (wodzić), *wieźd* (wozić).

wieść, wiodę, wiedziesz, wiedzcie . . . wiodą; wiodłem, wiodł, wiodła, wiodli, wiodły; rozk. wiedz, wiedzcie.

wiodąc; wiedziony, -na, -ne, 1. mn. wiedzieni, wiedzione; zawiódłszy.

Zob. 1) *wieźd*, wiozę; *wieśd* (tej wie

ści); 2) *-szy* czy *-lszy?* 3) Bezokolicznik, uw. 2.
wietrzeć (= tracić lotne części), wietrzeję, wietrzeje, wietrzeją, wietrzał, wietrzało. Pachnidło wietrzeje, wietrzało. — *Wietrzyć* (= śledzić węchem, przewietrzać np. pokój), wietrzę, wietrzy, wietrza, wietrzyłem, wietrzył, wietrzyli; rozk. wietrz, wietrzcie. Pies wietrzy zwierzynę. Wietrzyłem pomieszkanie.
wietrzno — zob. wietrzny.
wietrzny (np. dzień pochmurny i wietrzny), przysłówek: wietrzno. Porówn.: *wieczny*.
wietrzyć — zob. wietrzeć.
wiewiórka, tych *-rek*.
wieża, wiozę, wieziesz, wiezie . . . wioz; wiozłem, wiozł, wieźli, wiozły; wieź, wieźcie; wioząc; zawiozłszy. Zob. 1) *-szy* czy *-lszy?* 2) wieść (wiodąc), wieść (tej wieści); 3) Bezokolicznik, uw. 2.
wieża, te wieże, tych wież. Porównaj: wierz (rozk. słowa *wierzyć*), wiesz (2. os. słowa *wiedzieć*).
więcierz, 1. mn. *-rze*, 2. *-rzy*, rzadziej: *-rzów*.
więdnąć, więdnę, więdnie, więdnął albo wiadł, więdła, więdły; więdnąc, więdnący; rozk. więdnij. *Więdnieć*, więdnieję, więdnieje, więdniał, więdniała, więdniały; więdniając, więdniający; rozk. więdniej.
większość, 2. *-ści*.
większy (st. w. od *wielki*), 1. mn. więksi.
więzić, więzę, *-zimy*; więź, więźcie.
więzienie, 1. mn. *-nia*, 2. *-zien*.
więzienny.
więzien, 2. więźnia, 1. mn. więźniowie (rzadziej: więźnie), 2. więźniów.
więznąć, więznę, więźnie, więzną, więznął albo wiązł, więzła, więzli, więzły; rozk. więźnij.
więzy, 2. więzów.
wigilia albo **wilia**, 2. i 3. *-li*, 4. *-lię*, tych *-lii*.
wigilijny.
wikary, 2. *-rego*, 6. i 7. *-rym*, 1. m. *-rzy*; *wikaryusz*, 1. m. *-sze*, 2. *-szów* albo *-szy*. Zob. *-usz*.
wikaryat, 2. *-tu*.

wikaryusz — zob. wikary.
Wiktorya, 2. i 3. *-ryi*, 4. *-ryę*.
wiktuały, 2. *-ałów*.
Wilanów, ku Wilanowu. Zob. *Kra-ków*.
wilczura, tych *-czur*. Zob. *-ura*.
wileński.
Wilhelm, 2. *-ma*.
wilia — zob. wigilia.
Wilia (rzeka), 2. i 3. *-lii*, 4. *-lię*.
willa, 2. *willi*, 1. mn. *wille*, tych *will*, rzadziej: *willi*.
Wilno, 2. *-na*; *wileński*.
Wincenty, 2. *-tego*, 6. i 7. *-tym*. Zob. *em*, *en*.
winiarnia, 1. mn. *-nie*, 2. *-ni*, rzadziej: *-niarn*.
winić, *-nimy*; rozk. *wiń*, *wińmy* — rzadziej: *winować*, *winuje*, rozk. *winuj*. Zob. *-uję*.
winięta, tych *-niet*.
winorośl, 1. mn. *-le*, 2. *-li*.
winować — zob. winić.
winowajca, 1. mn. *-cy*, 2. *-ców*.
winowajczyni, 4. *-nię* (nie: *-nią**), 1. mn. *-nie*, 2. *-czyń*. Zob. *bogini*.
winszować, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
wiolonczela, 1. mn. *-le*.
wionąć, wionął; rozk. *wion*, *wionmy*, *wioncie*.
wiorsta, 1. mn. *wiorsty*, 2. *wiorst*.
wiosło, tych *-seł*.
wiosłować, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
wiosna, 3. i 7. *wiośnie*, tych *-sen*.
włoszczyzna (= mała wieś), 1. mn. *-ny*, 2. *-czyn*.
włoszlarz, 1. mn. *-rze*, 2. *-rzy* albo *-rzów*. Zob. *-arz*.
wiotki.
wiór, 2. *wióra*, 1. mn. *wióry*, 2. *wiórów*; rzadziej: *wiór*, 2. *wiora**, 1. mn. *wiory**, 2. *wiorów**; w niektórych okolicach mówią i piszą: *wióro*, 2. *wióra*, 1. mn. *wióra*, 2. *wiór*.
wirować, *-ruje*; rozk. *-ruj*. Zob. *-uję*.
Wirtemberezyk, 1. mn. *-cy*.
Wirttembergia, 2. i 3. *-gii*, 4. *-gię*. Zob. *Petersburg*.
wirtemberski. Zob. *Petersburg*.
wirtuoz, 1. mn. *-zi*.

wirujący.
wisieć, wisi, wisimy — ale: *wiesz*ać (nie: *wiszać*), *wiesz*a.
wisielec, 1. mn. *-sielcy*, niekiedy: *-ce*, 2. *-ców*.
wisienka, 3. i 7. *-sience*, 1. mn. *-sienki*, 2. *-nek*.
Wisła, w Wiśle; nadwiślański, woda wiślana.
wisus, 1. mn. *-sy*, 2. *-sów*. Zob. *-us*.
wisznia — *pisz*: *wisnia* (zob.!).
wisznioły — *pisz*: *wisniowy*.
wisłany — zob. *Wisła*.
wisnia, 1. mn. *-nie*, 2. *wisni*, rzadko: *wisien*; *wisniowy*.
wisnówka. Zob. *-ówka*.
Wit, 2. *Wita*; po św. *Wicie*.
Wit Stwosz — zob. *Stwosz*.
Witebsk, 2. *-ska*.
witebski.
Witold, *Witold* (obie formy w użyciu), 1. m. *Witoldowie*, *Witołdowie*.
witraż, 2. *-żu*, 1. mn. *-że*, 2. *-żów* albo *-ży*.
witryol, 2. *-lu*.
wiwał, 2. *-tu*, 1. mn. *-ty*.
wiwał!
wiwisekeya, 2. i 3. *-cyi*, 4. *-cyę*.
wizerunek, 2. *-runku*, 1. mn. *-ki*, 2. *-ków*. Zob. *-unek*.
wizya, tej *-zyi*, tę *-zyę*, tych *-zyi*.
wizykatorya — zob. *wezykatorya*.
włzycacya, tej *-cyi*, tę *-cyę*, tych *-cyi*.
wj . . . — zob. także *wi* . . .
wjazd, przy *wjeździe*.
wjechać — zob. *jechać*.
wjeżdżać, *wjeżdża*.
wkleić, *wkleję*, *wklei*, *wkleimy*, *wkleją*; *wkleił*, *wkleiła*, *wkleili*; rozk. *wklej*; *wkleiwszy*.
wklejać, *wkleja*.
wkleśły.
wkładka, 3. i 7. *wkładce*, tych *-dek*.
wkoło, *wokoło*, *wokół*.
wkońcu.
wkopywać, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
wkorzenie się, *-ni się*.
wkółko.
wkraść się, *wkradnie się*, *wkradł*

się; rozk. *wkradnij się*; *wkradłszy się*. Zob. *-szy* czy *-lszy?*
wkrótce.
włać, *wleje*, *wlali*; rozk. *wlej*, *wleją*.
włatywać, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
wlec, *włokę*, *wleciesz*, *wlecze* . . . *włoką*, *włokłem*, *włokł*, *włokła*, *włokli*, *włokły*; rozk. *wlecz*; *włokąc*, *wzwlókłszy* (prawidłowe formy: *wlekę*, *wleką*, *wlekłem*, *wleki*, *wlekła*, *wlekły*, *wlekąc*, *wzwlękłszy* spotykamy rzadko w dzisiejszym języku książkowym).
wlewać, *wlewa*.
wleźć — zob. *leźć*.
włot.
władca, 2. *władcy*, 1. mn. *władcy*, 2. *władców*. Zob. *-ca*.
władczyni, 4. *-nię* (nie: *-nią**), 1. mn. *-nie*, 2. *-czyń*. Zob. 1) *bogini*; 2. *-czyni*.
Władysław, 1. mn. *-wowie*; *Władysław Laskonogi*, *Władysław Łokietek*.
władza, tych *władz*.
Władzio, 5. *Władziu!* 1. mn. *-dziowie*, 2. *-dziów*.
włamać się; *włam się*, *włammy się*.
włamywać się, *-uje*, rozk. *-uj*. Zob. *-uję*.
własnoręczny.
właściciel, 1. mn. *-le*, 2. *-li*.
włazić — zob. *łazić*.
Włoch. ci *Włosi*, tych *Włochów*, *we Włochach*; *Włochy* (kraj), 2. *Włoch*, *we Włoszech*.
Włochy — zob. *Włoch*.
włodarz, 1. mn. *-rze*, 2. *-rzy* albo *-rzów*. Zob. *-arz*.
Włodzimierz, 2. *-mierza*. Zob. *-mierz*.
włosie, 2. *włosia*; *włosień*, 2. *-nia*, 1. mn. *-nie*, 2. *-ni*; *włosienica*, *włosiennica*, 1. mn. *-ce*, 2. *-nic* — mówią także i piszą: *włosie*, 2. *włosia*; *włosień*, 2. *włosienia*; *włosienica*, *włosiennica*.
włosienica, *włosiennica* — zob. *włosie*.
włosień — zob. *włosie*.
włoski.

włoszczyzna, 3. i 7. -czyźnie. Zob. *-izna*.
Włoszka, 3. Włosze, tych Włoszek.
włoszianin, 2. -nina, 1. mn. -cianie, 2. -cian. Zob. *-anin*.
włosie, tej, te i tych włosci.
włożyć, -żymy; rozk. włóż.
włóczęga (ten), 1. m. -gi, 2. -gów.
włóczęgostwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
włóczęgowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
włóczka, 3. i 7. włóczce.
włócznia, 1. mn. -nie, 2. -ni.
włóczyć (się), -czymy; rozk. włócz, włóczyć.
włóczyki, 1. mn. -je, 2. -jów.
włoka, 1. mn. -ki, 2. włók.
włókienny, tych -nek.
włóknisty.
włókno, tych -kien.
włosie — zob. włosie.
włosienica, włosienica — zob. włosie.
włosień — zob. włosie.
wmieszać, wmiesza.
wmówić, -wimy; rozk. wmów.
wnet.
wnętrze, 2. -trza, 7. we wnętrzu, 1. mn. -trza, 2. -trzy.
wnętrzości, 2. -ści.
Wniebowstąpienie Pańskie, po Wniebowstąpieniu Pańskim.
wnieść — zob. nieść.
wnijsię, u wnijscia.
wnijść — zob. wejść.
wniknąć — zob. zniknąć.
włoskować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wniwecz.
wnuczka, 3. i 7. wnuczce, tych -czek.
wnuk, 1. mn. -ki, rzadziej: -kowie, 2. -ków.
woal (rzadko: wual), 2. -lu, 1. mn. -le, 2. -łów.
woalka (rzadko: wualka), tych -lek.
wobec.
woda, tych wód.
wodociąg, 2. -gu.
wodoleczniczy.
wodospad, 2. -du.
wodór, 2. -doru.

wodzić, -dzimy; rozk. wodź, wodźmy, wodźcie — albo: wódź, wódźmy, wódźcie.
wodzilrej, 1. mn. -je, 2. -jów.
Wogezy (góry), 2. -zów. Zob. *ge* czy *gie*?
wogóle, w ogólności.
wojaż, 2. -żu, 1. mn. -że, 2. -żów albo -ży.
wojażować, -żuje, rozk. -żuj. Zob. *-uję*.
Wojciech, 2. -cha.
Wojciechowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
wojewoda, 1. mn. -dowie, 2. -dów.
wojewodzina, 1. mn. -ny (odmieniaj jak *hrabina* — zob!).
województki. Zob. *-cki* czy *-dzki*?
województwo, tych -wództw. Zob. *-ctwo* czy *-dztwo*?
wojować, -juje, rozk. -juj. Zob. *-uję*.
wojski, 1. mn. wojscy.
wojsko, w wojsku, tych wojsk.
Wojtunio, 5. -niul. Zob. *-unio*.
wokabuły, 2. -buł.
wokoło, wkoło, wokół.
wokół, wokoło, wkoło.
woleć, wolę, woli, wolimy (nie: wolemy; zob. *-imy*, *-ymy*).
wolnomularz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. 1) *-arz*; 2) *mularz*.
wolnomyślny.
wolontaryusz — zob. wolontaryusz.
Wolter, 2. Woltera, rzadziej (według pisowni orygin.) Voltaire, 2. Voltaire'a, Voltaira. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
wolteryanizm, 2. -zmu. Zob. *-izm*.
wolontaryusz albo wolontaryusz (po łac. voluntarius, po franc. volontaire), 1. mn. -sze, 2. -szów albo -szy.
Wołga, 2. -gi; nadwołżański.
Woloch, 2. -cha, 1. mn. -si, 2. -chów.
wołoski; nizina Wołoska.
Włoszczyzna, 3. i 7. -czyźnie. Zob. *-izna*.
Wołyń, 2. -nia, na Wołyniu.
wołyński; wyżyna Wołyńska.
womitować (z łac. vomitare), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

womity (z łac. vomitio), 2. -tów.
wonczas.
won, 2. -ni, 1. mn. -nie, 2. -ni.
Wornacya, 2. i 3. -cyi, 4. -cyę.
woskować, -kuje, rozk. -kuj. Zob. *-uję*.
wotum, 1. mn. -ta, 2. -tów. Zob. gimnazyum.
wozić, wożę, wozimy, wożą, rozk. woź, woźmy, woźcie — albo: wóz, wóźmy, wóźcie.
woziwoda, 2. -dy, 1. mn. -dy, 2. -dów.
wozownia, 1. mn. -nie, 2. -ni.
woźnica, 1. mn. -ce, 2. -ców.
woźny, 6. i 7. -nym, 1. mn. -ni, 6. -nymi. Zob. *-ym*, *-im*.
wożenie, 2. -nia.
wódka, 3. i 7. wódce.
wódz, 1. mn. wodzowie.
wójt, 1. mn. -towie.
wójtostwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
wójtowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
wójtowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
wół, 2. i 4. wołu (w mowie żywej często: woła), 3. wołowi.
wór, 2. woru (rzadziej: wora).
wówczas.
wóz, 2. wozu (rzadko: woz).
wózek, 2. wózka.
wpajać, wpaja.
wpakować, -kuje, rozk. -kuj. Zob. *-uję*.
wpaść, wpadnie, wpadł; wpadnij; wpadłszy. Zob. *-szy* czy *-łszy*?
wpatrywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wpatrzeć się, wpatrz się, wpatrzył się; rozk. wpatrz się, wpatrzcie się.
wpiąć, wepnę, wepnie, wpiął, wpięła, wpięli, wpięły; rozk. wepnij; wpiąwszy.
wpierw.
wpisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wplatać się — zob. platać.
wpleść — zob. pleść.
wplaw.
wpłynąć — zob. płynąć.
wpoić — zob. poić.
wpoprzek.
wpośród; w pośrodku.

wpół; objąłem go wpół; wpół do dwunastej albo pół do dwunastej.
wpółprzymny.
wprawdzie.
wpręde.
wprost.
wprzód — zob. zaprząd.
wprzagnąć — zob. zaprząd.
wprzęgać — zob. zaprząd.
wprzegnąć — zob. zaprząd.
wprzód, rzadziej: wprzódy (w znaczeniu *najprzód*).
wraz; raz wraz.
wrażliwy *, częściej: wrażliwy.
wrażać (się), wraża (się).
wrażenie, 1. mn. -ria, 2. -zeń.
wrażliwy, rzadziej: wrażliwy *.
wrąb, 2. wrąbu, 1. m. -by, 2. -bów.
wreszcie.
wręcz.
wręczyć, -czymy; rozk. wręcz, wręczyć.
wroni, -nia, -nie (przymiot. od *wrona*); wronie gniazdo.
wrony, -na, -ne (= czarny); koń wrony.
wrosnąć — zob. rósć.
wrość, wrósć — zob. rósć.
wrota, tych wrót.
wróbel, tych wróbli, rzadziej: wróblów.
wrócić, wrócimy (nie: wróciemy; zob. *-imy*, *-ymy*), rozk. wróć, wróćmy, wróćcie.
wróg, 1. mn. wrogowie albo wrogi.
wrość, wrość — zob. rósć.
wróźba, tych wróźb.
wróźbiarz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
wróźbita, 1. mn. -ci, 2. -tów.
wróźka, 3. i 7. wróźce, tych -żek.
wróżyć, -żymy; rozk. wróż.
wrzask, 2. wrzasku.
wrzasać, wrzasnę, wrzasnie, wrzasnął; rozk. wrzasknij.
wrzawa, 2. -wy.
wrzący.
wrzeciadz, 2. -dza, częściej w 1. m. -dze.
wrzeciono, tych -cion.
wrzeć (=gotować się), wrę, wrzesz, wrze albo wre, wrzemy, wrzecie, wrą albo wrzą; wrzał, wrzeli, wrzały; rozk. wrzyj; wrzący.

wrzekomo (rzadko używ.) — zob. rzekomo.

wrzeień, we wrześniu. Nazwy miesięcy piszemy małą literą.

wrzeszczęć, wrzeszczę, wrzeszczy, wrzeszczał; rozk. wrzeszcz, wrzeszczcie.

wrzekomo — zob. rzekomo.

wrzos, 2. -su.

wrzód, 2. wrzodu.

wrzucięć, -cimy; rozk. wrzuć, wrzucięć.

wrzynać się, wrzyna się. Porówn.: wyrzynać.

ws-, **wes-** czy *wz-*, *wes-* w wyrazach takich, jak: wsparty, wesprzeć, wzdać, wezbrać? — zob. *wes-*, *wz-*.

ws-, **wz-** czy *wes-*, *wes?* — zob. *we* czy *w?*

ws-, **wz-**, *wes-*, *wes* — w sprawie przenoszenia do następnego wiersza — zob. *w*, *we*, *wz* . . .

wschodni, -nia, -nie; 2. -niego, -niej.

wschodnio-południowy, wschodnio-południowy.

wschodzięć — zob. chodzięć.

wschód, 2. wschodu.

wsiać, wsieje, wsiali; rozk. wsiej. **wsiać**, wsiać.

wsiaknąć, wsiaknie, wsiaknął albo wsiakł; rozk. wsiaknij.

wsiąć — zob. siałęć.

wskakiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -ujęć.

wskazać, wskaże, rozk. wskaż, wskażcie.

wskazówka (rzadziej: skazówka), 3. i 7. -zówce, tych -zówek. Zob. -ówka.

wskazywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -ujęć.

-wski czy **-ski** w wyrazach takich, jak: ojcowski, żydowski itd? — zob. *-stwo* czy *-stwo?*

wskok.

wskos.

wskórać, wskóra.

wskroś — zob. wskroś.

wskroś * albo **wskroś** (rzadko: skroś, skroś). W Galicyi zwykle: wskroś, w Królestwie Pols. częściej: wskroś.

wskrzeseć, wskrzese, wskrziesimy; rozk. wskrześ, wskrześmy, wskrzeście.

wskrzesać, wskrzesa.

wskrzeszony.

wskutek.

wślawię (się), wślawimy (zob. *-imy*, *-ymy*), rozk. wślaw, wślawcie.

wśluchiwać się (rzadko: wśluchywać się), -uje się; rozk. -uj się. Zob. 1) *-uję*; 2) *-ywał* czy *-wał?*

wspak.

wspaniałomyślność, 2. -ści.

wspaniałomyślny.

wsparcie, tych wsparć.

wspierać, wspiera.

wspinać się, wspina się.

wspomagać, wspomaga.

wspomnieć, wspomnę, wspomnisz, wspomni, wspomnimy (nie: wspomniemy; **prawdło** — zobacz: *imy*, *ymy*), wspomną; wspomniał, wspomnieli; rozk. wspomnij, wspomnijcie.

wspomnienie, 1. m. -nia, 2. -nień.

wspomożenie, 2. -nia.

wspomóż, wspomogę, wspomogę; wspomogłem, wspomogł, wspomogła; rozk. wspomóż, -móście; wspomogłszy. Zob. 1) *módz*; 2) *-szy* czy *-wszy?*

wspólnie, rzadko: spólnie.

wspólnik albo spólnik.

wspólny, rzadko: spólny.

współ . . . zob. także: *spół* . . .

współ, **współ**.

współbiesiadnik (rzadziej: spółbiesiadnik), 1. mn. -cy.

współczesny, rzadziej: spółczesny.

współczesnie, rzadziej: spółczesnie.

współczucie (rzadziej: spółczucie), 2. -cia.

współczuć (rzadziej: spółczuć), współczuje, współczuł, rozk. współczuj.

współczynnik, rzadziej: spółczynnik.

współdziałac (rzadziej: spółdziałac), współdziała.

współdziałanie, rzadziej: spółdziałanie.

wspólobywatel (rzadziej: spółobywatel), 1. mn. -le, 2. -li.

współpracownik (rzadziej: spółpracownik), 1. mn. -cy.

współrzędny, rzadziej: spółrzędny.

współśrodkowy (rzadko: spółśrodkowy).

współbiegać się, współubiega się.

współuczeń (rzadziej: spółuczeń), 1. mn. -uczniowie, 2. -uczniów, rzadziej: -uczni.

współuczestnictwo. Porównaj: uczestniczyć.

współuczestnik, 1. mn. -cy. Porównaj: uczestniczyć.

współudział (rzadziej: spółudział), 2. -tu.

współwięzień (rzadziej: spółwięzień), 2. -więźnia, 1. mn. -więźniowie (rzadziej: -więźnie), 2. -więźniów.

współwinny, rzadziej: spółwinny.

współwłaściciel (rzadziej: spółwłaściciel), 1. mn. -le, 2. -li.

współzawodnictwo, rzadziej: spółzawodnictwo.

współzawodnik (rzadziej: spółzawodnik), 1. mn. -cy.

współziomek (rzadziej: spółziomek), 1. mn. -ziomkowie.

wstać, rozk. wstań.

wstążka, 3. i 7. wstążce.

wstecz.

wsteczny.

wstęga, 1. mn. tych wstąg albo wstęg.

wstępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -ujęć.

wstręt, 2. -tu.

wstrętny.

wstrząsać, wstrząsam, -sasz, -sa, wstrząsał, rozk. wstrząsaj; *wstrząsnąć*, wstrząsnę, wstrząśnie, wstrząsną, wstrząsnął, wstrząsnęła, rozk. wstrząśnij, wstrząśnawszy; *wstrząść*, wstrzęsę, wstrzęsie, wstrzęsą; wstrząśł, wstrząśła, wstrząśli, wstrząśły, rozk. wstrząś.

wstrząsnąć, wstrząść — zob. wstrząsać.

wstrząśnięcie, wstrząśnienie.

wstrzemięźliwość, 2. -ści.

wstrzemięźliwy.

wstrzyknąć, wstrzyknął, rozk. wstrzyknij.

wstrzymywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -ujęć.

-stwo czy **-stwo** w wyrazach takich, jak: królestwo, myśliwstwo i t. p.? — zob. *-stwo* czy *-stwo?*

wstydięć, 2. -du.

wstydyć się, -dzimy się; rozk. wstydyź się, wstydyście się.

wsunąć, wsunął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. wsuń, wsuńmy, wsuńcie.

wsuwać, wsuwa.

wsypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -ujęć.

wszak, wszakże. Zob. *-że*.

wszcząć, wszcząłem, wszczął, wszczęła, wszczęli, wszczęły.

wszczepić — zob. szczepić.

wszczynać, wszczyna.

wszczmoc, 2. -cy.

wszeczmocny; **Wszeczmocny** (= Bóg).

wszecznic, 1. mn. -ce, 2. -nie.

wszeczhronnie.

wszeczhronność, 2. -ści.

wszeczhronny.

wszeczwiat, 2. -ta.

wszeczwiadca, 1. mn. -cy, 2. -ców. Zob. *-ca*.

wszeczwiadny.

wszeczwiadztwo. Zob. *-ctwo* czy *-dztwo?*

wszerz.

wszeteczność, tych -czeństw.

wszeteczny.

wszędzie.

wszystek, wszystka, wszystko; 1. mn. wszyscy (nie: wszyscy);

wszystkie.

Wszystkich Świętych. Nazwy świąt piszemy wielką literą. Zob. Wielkie litery.

wszystko; z tem wszystkiem; przedewszystkiem.

wścibięć, -bimy; rozk. wścib, wścibcie.

wścibski, 1. m. wścibscy, 2. wścibskich.

wścieć się, wściekł się, wścieknie się; rozk. wścieknij się.

wściekać się, wścieka się.

wścieklizna, 3. i 7. -iznie. Zob. *-izna*.

wśliznąć się, wśliznę się, wśliznie się, wślizniemy się, wślizną się;

wśliznął się, -nęła się, -nęli, -nęły się; wśliznił się; wśliznąwszy się (rzadziej: *wślizgnąć się*, wślizgnę się, wślizgnie się i t. d.). Podobnie: zśliznąć się, zśliznął się, wyszliznął się i t. p.
wśród, rzadziej: *śród*.
wśrubować — zob. śrubować.
wtedy.
wtem (= nagle, niespodzianie).
wtenczas.
wtorek, 2. wtorku, we wtorek.
wtór, 2. wtóru.
wtórować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wtóry.
wtórzyć, wtórzę, -rzymy; wtórzyl; rozk. wtórz, wtórzcie.
wtrójnasób — zob. w dwójnasób.
wtył, w tyle.
wual, wualka — zwykle: woal, woalka — zob. l.
wuj, 1. mn. wujowie, 2. -jów.
wucio, 5. wuciu! 1. mn. -ciowie, 2. -ciów.
wujenka, tych -nek.
wujostwo, 2. -stwa. Zob. -stwo czy -wstwo?
wujowski. Zob. -ski czy -wski?
wulkan, 2. -nu.
wwieść, wwiode, wwiedziesz, wwiedzie ... wwiode; wwiodełm, wwiódl, wwiódlą, wwiódl, wwiódl; rozk. wwiódź, wwiódcie, wwiódlszy. Zob. -szy czy -lszy? Porówn.: *wwieść*.
wwieźć, wwiozę, wwieziesz, wwiezie ... wwiozę; wwiozłem, wwiozł, wwieźli, wwieźli; rozk. wwieź, wwieźcie; wwieźlszy. Zob. a) -szy czy -lszy? b) wwieść; c) Bezokolicznik, uw. 2.
wwikłać, wwikła, wwikłaj.
wwodzić — zob. wodzić.
wwozić — zob. wozić.
wwożenie, 2. -nia.
wybawca, 1. mn. -cy, 2. -ców.
wybawczyni, 4. -nię (nie: -nią *), 1. mn. -nie, 2. -czyni. Zob. bogini.
wybawiciel, 1. mn. -le, 2. -li.
wybelkotać — zob. deptać.
wybiedz — zob. biedz.
wyboisty.
wyboj, 2. -boju, 1. mn. -boje, 2. -jów.

wybór, 2. -boru.
wybrać — zob. brać.
wybraniec, 5. -brańcze! 1. mn. -brańcy, 2. -ców.
wybrukować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wybrzeże, 1. mn. -za, 2. -zy.
wybuchnąć, -buchnie; wybuchnął albo wybuchł, wybuchła albo -nęła, wybuchły albo -nęły; rozk. wybuchnij.
wybudować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wybujać, -buja.
wybujały, -ła, -le.
wycelować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wychodztwo, wychodźtwo (oba sposoby pisania bardzo rozpowszechnione).
wychodźca (rzadko: wychodca), 1. mn. -cy, 2. -ców. Zob. dowódca.
wychowawczyni, 4. -nię (nie: -nią *), 1. mn. -nie, 2. -czyni. Zob. bogini.
wychowywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wychód, 2. -chodu.
wychrzcić się — zob. chrzcić.
wychrzcony.
wychrzta, 1. m. -chrzty, 2. -chrztów.
wychudły.
wychudnąć — zob. chudnąć.
wyciąć — zob. ciąć.
wyciągnąć — zob. ciągnąć.
wycieć, wycieknie (rzadziej: wycieczę), wyciekł, wyciekło.
wycierać, -ciera.
wycisnąć, wycisnie, wycisnął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły; rozk. wycisnij.
wycekiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyczerpywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyeczytywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wydarzenie, 1. mn. -nia, 2. -rzeń.
wydarzyć się.
wydać — zob. dąć.
wydażyć — zob. dążyć.
wydechać — mów i pisz: wydychać, wydycha. Zob. oddech.

wydechanie — pisz: wydychanie. Zob. oddech.
wydeptać — zob. deptać.
wydłubać, -dłubie; rozk. wydłub, -dłubcie.
wydłubywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wydłużać się, wydłuży się.
wydma, 1. mn. wydmy, 2. wydm.
wydmuchiwać (rzadko: wydmuchywać), wydmuchuje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; 2) -ićać czy -ywać?
wydożyć, wydożyje, -będzie; rozk. wydożyj, -bądźcie.
wydość — zob. dość.
wydra, tych wydr.
wydrażony.
wydrażyć, -żymy, rozk. wydraż.
wydrukować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wydrwigrosz, 1. m. -sze, 2. -szów.
wydrwiwać, wydrwiwa.
wydrzeć — zob. drzeć.
wydychać (nie: wydechać), wydycha. Zob. oddech.
wydychanie (nie: wydechanie). Zob. oddech.
wydział, w wydziale. Zob. dział.
wydziedziczyć, -czymy; rozk. -dziej, -dziejcie.
wydzierać, -dziera.
wydzierzawić (nie: wydzierzawić), -wimy; rozk. -dzierzaw.
wydzwignąć — zob. dzwignąć.
wyemigrować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wygarbować, -buję; rozk. -buj. Zob. -uje.
wygasnąć, -gaśnie, wygasł albo wygasnął, wygasła, -gasło, -gasły (rzadko: wygasnęła, -nęło, -nęły); rozk. wygasnij.
wygiąć — zob. giąć.
wygięcie.
wyglądać, -gląda.
wygnaniec, 5. wygnańcze! 1. mn. -gnańcy, 2. -ców.
wygnać — zob. gnieść.
wygoda, tych wygód.
wygoić — zob. goić.
wygódka, 3. i 7. -gódce, tych -dek.
wygórowany.
wygrana, 2. i 3. -nej, 4. -ną, 1. m. -ne, 2. -nych.

wygrzyźć — zob. gryźć.
wygrzać (się), -grzeje, -grzali; rozk. -grzej, -grzejcie.
wygrzebywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wygrzewać się, wygrzewa się.
wygwizdać — zob. gwizdać.
wygwizdywać, -duje, rozk. -duj. Zob. -uje.
wyhaftować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyheblować — zob. heblować.
wyholdować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyidealizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyjaśnić, -nimy, rozk. -nij, -nijmy.
wyjazd, po wyjeździe.
wyjać, wyjmę, wyjmiesz, wyjmie... wyjmą; wyjąłem, wyjął, wyjęła, wyjęli, wyjęły; rozk. wyjmij, w języku książkowym rzadziej: wyjm. Zob. jać.
wyjątek, 2. -jątku.
wyjednywać, wyjednywam, -nywasz, -nywa; rozk. wyjednywaj.
wyjezdne; na wyjezdne.
wyjeżdżać, wyjeżdża.
wyjęty.
wyjmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyjrzeć (nie: wyjrzyć), wyjrzę, wyjrzy, wyjrzymy (prawidłó — zob. -imy, -ymy); wyjrzał, wyjrzeli; rozk. wyjrzyj, wyjrzyjmy, wyjrzyjcie.
wyjście, 1. mn. wyjścia, 2. wyjść.
wyjść, wyjdę, wyjdzie; wyszedł, wyszliśmy, wyszliście, wyszli; rozk. wyjdź, wyjdźcie; wyszedłszy. Zob. -szy czy -lszy?
wykarmić, -karmimy (nie: karmimy — zob. -imy, -ymy); rozk. wykarm, -karmmy.
wykazać, -każe; rozk. wykaż.
wykazywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wykląć — zob. kłać.
wykleić, -kleję, -klei -kleimy, -kleją; wykleił, -kleili, -kleiły; rozk. wyklej, -klejmy; wykleiwszy.
wyklejać, wykleja.
wyklęty.
wykluć. Zob. kłuć.
wykluty.

wykłuwać, -kłuwa.
wykołocić (się), wykołoci się, wykołocią się, wykołocił się; rozk. -lej się; wykołojony.
wykołojenie, l. mn. -nia, 2. -jeń.
wykołatać. Zob. deptać.
wykonawca, l. mn. -cy, 2. -ców.
wykonawczyni, 4. -nię (nie: -nią*), l. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. bogini.
wykonywać, wykonywam, -nywasz, -nywa, -nywamy, -nywacie, -nywają; rozk. wykonywaj, -nywajcie; wykonywając. W sprawie form: wykonuję, wykonywuję i t. d. — zob. przekonywać.
wykończyć, wykończy (formy: wykańczać, wykańcza i t. d. spotykamy bardzo często w żywej mowie ogółu, niekiedy także w dziełach wybitnych pisarzy).
wykopywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wykorzenie, -nimy; rozk. wykorzeń, -rzeńmy, -rzeńcie.
wykoszlawić — zob. wykoślawić.
wykoślawić * albo wykoszlawić, -wimy, rozk. wykoślaw * , wykoszlaw; wykoślawiony *, wykoszlawiony. Zob. koślawić.
wykpić (się), -kpimy, rozk. wykpij.
wykradzenie, 2. -nia.
wykradzony. Zob. wykraść.
wykraść, wykradnę, -kradnie, wykradł; rozk. wykradnij; wykradziony, -na, -ne, l. mn. wykradzeni, wykradzione; wykradłszy. Zob. -szy czy -lszy?
wykreślać. Zob. kreska.
wykreślić — zob. kreślić.
wykreślny.
wykręcić, -cimy, rozk. wykręć, -kręćcie.
wykręt, 2. -tu.
wykroić — zob. kroić.
wykrzesać, -krzesze, rozk. wykrzesz, -krzeszmy.
wykrztusić, -simy; rozk. wykrztuś.
wykrzykiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wykrzykownik, 2. -ka.
wykształcić — zob. kształcić.
wykuć, -kuje, -kuł; rozk. wykuj; wykuty.

wykupywać wykupować, wykupuje, rozk. -kupuj. Zob. -uje.
wykurzyć, -rzymy; rozk. -kurz.
wykuty.
wykuwać, -kuwa.
wykwitny.
wykwitnąć, -kwitnie; wykwił albo wykwiłnął, wykwiła, -kwitło, -kwitły (rzadziej: wykwiłnęła, -nęło, -nęły); rozk. wykwitnij.
wylać, -leje, -lali; rozk. wylej, -lejcie.
wylatywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wylądować, -duje, rozk. -duj. Zob. 1) -uje; 2) om, on.
wylądź, wylądź się, wylęgnąć, wylęgnąć się (= rodzić, rodzić się), wylęgnie (rzadziej: wylęże), wylęgną (rzadziej: wylęgą), wylągł albo wylęgnął, wylęgła, -lęgło, -lęgły (rzadziej: wylęgnęła, -lęgnęło, -lęgnęły), rozk. wylęgnij. *Wylęgać, wylęgać się* (rodzić, rodzić się). Kura wylęgła kurczęta. Gąsienka wylęgła się. — Wyróżnić należy czasowniki: *wyledz, wylegnąć, wylegać*=kłaść się (o zbożu i t. p.), wyjść gromadnie (o ludziach, zwierzętach). *Wyledz*, wylegnę, wylegniesz, wylegnie i t. d., wyległem, wyległ, wylegli; *wylegnąć*, wylegnę, wylegniesz itd.; *wylegać*, wylegam, wylega i t. d. — Po burzy wyległ cały łan jęczmienia. Cała wieś wyległa. Zob. Bezokolicznik, uw. 1.
wyledz — zob. wylądź.
wylegać — zob. wylądź.
wylew, 2. -wu.
wylewać, -lewa.
wyleźć, wylezę, -leziesz, -lezie . . . -lezą; wylazłem, -lazł, -leźli, -lazły; rozk. wyleź, -leźcie; wylazłszy. Zob. -szy czy -lszy? b) Bezokolicznik, uw. 2.
wylegać — zob. wylądź.
wylegnać — zob. wylądź.
wylekły.
wylać; rozk. wylał, -lałmy.
wylamywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wylapywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

wylażyć, wylażę, -laży, -lażą; rozk. wylaż, -lażcie.
wylgać się — zob. lgać.
wyłożycie, -żymy; rozk. wyłoż, -łożcie.
wylóg, 2. -łogu, zwykle w l. mn. wylogi, 2. -gów.
wyludzić, -dzimy; rozk. -ludź, -ludźmy, -ludźcie.
wylupić, -pimy; rozk. -łup, -łupmy.
wylupywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyluskać, wyluska; rozk. -łuskaj.
wyluszczać, -łuszcza; rozk. -czaj.
wyluszczyć, -łuszczy; rozk. wyluszczy, -łuszczyście.
wylysiały — zob. wylysieć.
wylysieć, wylysieje, wylysiał, wylysiali (nie: wylysłiali) — ale: wylysłiali starzec, l. mn. wylysłiali (nie: wylysłieli) starcy.
wylżygrosz, l. mn. -sze, 2. -szów.
wymalować, -luje; rozk. -luj. Zob. -uje.
wymarzać (wymawiaj: wymarzać) — zob. zamarzać.
wymarznąć — zob. zamarznąć.
wymarzony.
wymarzyć — zob. marzyć.
wymazać — zob. mazać.
wymiać, wymnę, -mnie, -mną; wymiał, -mięła, -mięli, -mięły; wymnij; wymięty, wymięwszy.
wymienić, -nimy; rozk. -mieni, -mieńmy, -mieńcie.
wymierać, -miera.
wymierzać, -mierza.
wymierzyć, -rzymy; rozk. -mierz, -mierzcie.
wymieszać, -miesza.
wymieść, wymiotę, -mieciesz, -miecie . . . wymiotą; wymiotłem, -miotłem, -miotła, -miotli, -miotły; rozk. wymieć, -miećmy, -miećcie; wymiotłszy. Zob. 1) miotać; 2) -szy czy -lszy?
wymięć, 2. -mienia, 3. -mieniu, l. mn. -miona, 2. -mion. Zob. imię.
wyminać, rozk. -miń, -mińmy.
wymiotować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wymioty, 2. -tów.
wymknąć się, wymknę się, -mknę się; wymknął się, -mknęła się,

-mknęli się, -mknęły się; rozk. wymknij się, -wymknąwszy się.
wymoknąć — zob. zamoknąć.
wymordować, -duje, rozk. -duj. Zob. -uje.
wymownie, st. w. -niej. Zob. mowca.
wymowny. Zob. mowca.
wymódz, wymogę, -może; wymogłem, wymogł, -mogła, -mogli, -mogły; rozk. wymóż, wymóźcie; wymogłszy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 1.; b) -szy czy -lszy?
wymówka, tych -wek. Zob. -ówka.
wymurzeć — zob. mrzeć.
wymurować, -ruje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wymusić, -musimy; wymusił; rozk. wymuś, -muśmy, -muście.
wymuskany.
wymysł, 2. -słu, l. mn. -sły, 2. -słów.
wymyślać, wymyśla; rozk. -ślaj.
wymyślić, wymyśli, -myślmy, wymyśliłem, wymyślił, wymyślili; rozk. wymyśl, -myślmy, -myście.
wynagrodzić — zob. nagrodzić.
wynająć — zob. nająć.
wynajmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wynalazca, l. mn. -larczy, 2. -ców. Zob. -ca.
wynalazczy, -cza, -cze.
wynalazek, 2. -larku, l. m. -larki.
wynaleźć, wynajdę, -najdzie, -najdą; wynalazłem, -nalazł, -naleźli; rozk. wynajdź, -najdźmy, -najdźcie; wynalazłszy. Zob. -szy czy -lszy?
wynędniały — zob. wynędnieć.
wynędnieć, wynędnieje, wynędniał, wynędniali (nie: wynędniali) — ale: wynędniały żebrak, l. mn. wynędniali (nie: wynędniali) żebracy.
wynieść. Zob. nieść.
wyniknąć — zob. zniknąć.
wyniosły, l. mn. -niosli.
wynurzać się (= wydobywać się na wierzch, otwierać serce przed kim i t. p.), wynurza się; wynurzyć się, wynurzy się, wynurz się, -nurzcie się.
wynurzyć się — zob. wynurzać się
wyobraziciel, l. mn. -le, 2. -li.

wyobrazić, wyobrażę, wyobrazi, -zimy; rozk. wyobraż, -brażcie.
wyobrażnia, 4. -nie.
wyobrażać, wyobraża.
wyobrażenie, l. mn. -nia, 2. -zeń.
wyorać — zob. orać.
wyostrzyć, -ostrzymy; wyostrz, -ostrzcie.
wypaczyć (= wykrzywić, przekreślić), wypaczy, wypaczył. Porówn. wypatrzyć.
wypadek, 2. wypadku.
wypakować, -uje, rozk. -kuj. Zob. -uje.
wypaść — zob. paść, padnąć.
wypaść — zob. paść, pasę.
wypatrywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wypatrzyć, -patrzę, -patrzemy; wypatrzył, -patrzyli; rozk. wypatrz, -patrzcie; wypatrzywszy. Porówn.: wypaczyć.
wypchnąć, -pchnę, -pchnie; wypchnął, -pchnęła, -pchnęli, -pchnęły; rozk. wypchnij.
wypełnić, -nimy, rozk. wypełnij, -nijmy.
wypełznąć, -pełźnie, wypełził albo wypełznął, wypełzła, -pełzli, -pełzły; rozk. -pełznij.
wyperfumować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wypiąć, -pnę, -pniesz, -pnie . . . -pną; wypiął, -pięła, -pięli, -pięły; rozk. wypnij.
wypierać (się). Zob. wyprzeć (się).
wypięknieć, wypięknieje, -niał, -nieli, -niały.
wyplatać (się) — zob. platać.
wypisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wypleć — zob. pleć.
wyplenić, -nimy; rozk. -pleń, -pleńmy.
wypleść, -plotę, -plecie, -plotą; wypłotem, -plotęś, -plotł, -plotła, -plelli, -plotły; rozk. -pleć, -plećcie; wypłótszy. Zob. -szy czy -lszy?
wyplewić — zob. plewić.
wypluć — zob. pluć.
wypluty.
wyplukać — zob. plukać.
wypomniść, wypomnę, -pomnisz, -pomni, -pomnimy (nie: -pomniemy;

prawidło — zob. -imy, -ymy), -pomną; wypomniał; rozk. -pomnij.
wypompować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uje; 2) om, on.
wyporządzić, -dzimy; rozk. -rządź, -rządźcie. Zob. rządzić.
wyposażyć, -żymy; rozk. -saż, -sażcie.
wyprać, -piore, -pierze, -piorą; rozk. wypierz.
wyprężyć (się), -żymy; rozk. wypręż, -prężcie.
wypróbować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wypróchniały.
wypróchnieć — zob. próchnieć.
wypróżnić, -nimy; rozk. wypróżnij, -nijmy, -nijcie.
wypruć — zob. pruć.
wypruwać, -pruwa.
wyprządz — zob. zaprządz.
wyprzągnąć — zob. zaprządz.
wyprzątać, -prząta.
wyprzątnąć, wyprzątnął, rozk. -nij.
wyprzeć (się), wyprę, -prze, -prą; wyparł, wyprzył; wyparłszy; *wypierać* (się), wypiera. Zob. -szy czy -lszy?
wyprzedzić — zob. wysprzedzić.
wyprzedzić, -dzimy; rozk. wyprzedź, -przedźcie.
wyprzegać — zob. zaprządz.
wyprzęgnąć — zob. zaprządz.
wypukły; przysłówki wypukło, st. w. wypuklej; wypukło-wklesły.
wypustek, 2. -pustka, tych -pustków.
wypustka, 2. -pustki, tych -pustek.
wypytywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyrachować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyrazić, wyrażę, -zimy; rozk. wyraż, -rażcie.
Wyrazy obce i przyzwyczajone. — Zobacz:

1) -ans (w sprawie zakończenia 1. przyp. l. mn. wyrazów takich, jak: kwadrans, romans i t. p.).
 2) em, en (w sprawie pisowni wyrazów: cmentarz, kalendarz, stempeł i t. p.).

3) -ens (pisow. wyrazów: kredens, sens i t. p.).
 4) -ent (pisow. wyrazów: prezydent, procent i t. p.).
 5) *ge czy gie?* (pisow. wyrazów: geografia, legenda, Genewa i t. p.).
 6) *gimnazjum* (w sprawie odmiany wyrazów takich, jak: liceum, seminaryum, muzeum i t. p.).
 7) *hi czy hy?* (hipnotyzm czy hipnotyzm? higiena czy higiena? i t. p.).
 8) Imiona własne cudzoziemskie.
 9) -izm (pisow. wyrazów: magnetyzm, humanizm i t. p.).
 10) *ke* (pisow. wyrazów: kefir, kelner, dżokej i t. p.).
 11) *kom, kon* (pisow. wyrazów: kompania, kompot, konwalia, koncept i t. p.).
 12) *ks, gz czy x?* (pisow. wyrazów: Aleksander, egzamin, egzorta i t. p.).
 13) -ment (pis. wyrazów: testament, sakrament i t. p.).
 14) Nazwy geograficzne.
 15) *on, on* (pis. wyrazów: pompa, bomba, bronz, rondel i t. p.).
 16) -ont (pis. wyrazów: archont, horyzont, Hellespont i t. p.).
 17) -or (pisow. wyrazów: profesor, dyrektor, doktor i t. p.).
 18) Petersburg (pisow. przymiotników, utworzonych od nazw krajów, miast, wsi . . . na -burg, -burgia, -borg, -berg, -berga, -bergia).
 19) Praga (pisow. przymiotników, utworzonych od nazw miast: Praga, Haga, Kopenhaga i t. p.).
 20) *s, ś czy z, ź?* uw. 11. (pisow. wyrazów takich, jak: Cezar, Krezus, konsul, bransoleta i t. p.).
 21) *sch nie sz* (pisow. wyrazów: schizma, schizmatyk, schematyzm i t. p.).
 22) *Spółgłoski podwójne* (korekta czy korekta? balada czy ballada? i t. p.).
 23) -uar (pis. wyrazów: trotuar, repertuar i t. p.).
 24) -um (pis. wyrazów: muzeum, seminaryum, ministerium, liceum i t. p.).

25) -ument (pisow. wyrazów: instrument, dokument i t. p.).
 26) -unek (pisow. wyrazów: gatunek, rachunek i t. p.).
 27) -ura (pisow. wyrazów: awantura, broszura, figura i t. p.).
 28) -urg (pisow. wyrazów: dramat, chirurg i t. p.).
 29) *ya, ia . . .* (w sprawie pisowni wyrazów takich, jak: poezya, Szwecya, lilia, Anglia, dyabeł, dyament, fiołek, idyota i t. p.).
Wyrazy złożone — zob. Pisanie oddzielne i łączne.
wyraźnić, st. w. -niej.
wyraźny.
wyrażać, wyraża.
wyrażenie, l. mn. -nia, 2. -zeń.
wyraż, 2. -rębu.
wyrażać — zob. rąbać.
wyrażywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyroczenia, l. mn. -nie, 2. -ni.
wyroić się, -roi się, -roją się; wyroił się, -roili się; wyróją się. Zob. stroić.
wyrokować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyrosnąć — zob. rósć.
wyrość, wyróść — zob. rósć.
wyrozumiały, -ża, -że; l. mn. wyrozumiali, -miałe. Porówn. wyrozumieć, (oni) wyrozumieć.
wyrozumieć, wyrozumieć, -miesz, -mie, -miemy, -miecie, wyrozumieją; wyrozumiał, -mieli, -miały. Zob. 1) rozumieć; 2) wyrozumiały.
wyrób, 2. -robu.
wyrość, wyróść — zob. rósć.
wyrównywać, wyrównywam, -nywasz, -nywa, -nywamy, -nywacie, -nywają; rozk. wyrównywaj, -nywajcie; wyrównywając. W sprawie form: wyrównuję, wyrównywuję i t. d. — zob. porównywać.
wyróżnić, -nimy; rozk. -nij.
wyrwa, tych wyrw.
wyrwać — zob. rwać.
wyrysować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
wyrządzić, -rządę, -dzimy; rozk. wyrządź, -rządźcie. Zob. rządzić.
wyrzec — zob. rzec.

wyrzekać się, wyrzeka się.
wyrzeźbiony.
wyrznąć (nie: wyrznąć) — zob. rznąć.
wyrznięcie (od słowa *wyrznąć* — zob. rznąć), ale: wyżęcie (od słowa *wyżąć* — zob. żąć).
wyrzut, 2. -tu.
wyrzutek, 2. -rzutka, l. mn. -ki, 2. -ków.
wyrzutnia, 2. -ni, l. mn. -nie, 2. -ni.
wyrzynać (= wycinać nożem, piłą i t. p.), wyrzyna — ale: wyżynać (=wycinać sierpem zboże itp.), wyżyna. Zob. rznąć, żąć.
wyrznąć, pisz: wyrznąć — zob. rznąć.
wyrznięcie, pisz: wyrznięcie — zob. l. wyschły, wyschnięty.
wyschnąć, wyschnę, -schnie, -schną; wyschł albo wyschnął, wyschła, -schło, -schli, -schły (rzadko: wyschnęła, -schnęło, -schnęli, -schnęły); rozk. wyschnij; wyschnąwszy, wyschnięty albo wyschły.
wysechać — pisz i mów: wysychać, wysycha.
wysełać — pisz: wysyłać, wysyła.
wysyłka — pisz: wysyłka, tych wysyłek.
wyseпка (= mała wyspa), na wyspece, tych wysepki. Porówn. wysypka.
wysforować (się), rzadziej: wysforować *, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *sfora*; 2) *-uję*.
wysłać — zob. siać.
wysiadywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wysiąść — zob. siaść.
wysiec, wysiekę, -sieciesz, -siecze, -siecemy, -sieka; wysiekl, -siekli, -siekły; rozk. wysiecz, -sieczie; wysieklszy. Zob. *-szy* czy *-lszy?*
wysław, 2. -wu.
wyskakiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wyskubać, -skubie; rozk. wyskub, -skubcie.
wysłać, wyściele — zob. stać, ściele.
wysłać, wysłę — zob. wysyłać.
wysłaniec, 5. -słańcze! l. m. -słańcy, 2. -ców.

wysmażyć, -żymy; rozk. -smaż.
wysmukły.
wysnuć, -snuje, -snuł; rozk. -snuj.
wysnuwać, -snuwa; rozk. -snuwaj.
wysoki, wyższy (prawidłowa pisownia *wyszszy* już w wieku XVII. wyszła z użycia), l. mn. wyżsi.
wysoko, st. w. wyżej (prawidłowa forma *wyszej* już przed 300 laty wyszła z użycia, utrzymuje się jeszcze gdzieśgdzie w języku ludowym).
wyspa, na wyspie, tych wysp.
wyspać się — zob. spać.
wyspiarz, l. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
wysprzedzić (w nowszej polszczyźnie coraz rzadziej: wyprzedzić), l. mn. -że, 2. -ży. Zob. *rz, ż, uw. d.*
wysrebrzony.
wyssać — zob. ssać.
wystawić, -wimy; rozk. -staw, stawcie.
wystąpić, -pimy; rozk. wystąp, -stąpmy, -stąpcie.
występ, 2. -pu.
występpek, 2. -stępku.
występować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wyustosować — zob. stosować.
wystroić — zob. stroić.
wystrojony.
wystrugać — zob. strugać.
wystrychnąć, wystrychnął, rozk. -nij.
wystrzał, 2. -łu.
wystrzelić, -limy, rozk. -strze -strzelcie.
wystrzępić, -pimy; rozk. -strzęp, -strzępmy.
wystrzępiony.
wystrzydź — zob. strzydź.
wystrzyżony.
wystudzić, -dzimy; rozk. -studź, -studźcie.
wystygły, -ła, -łe, l. mn. wystygli, -łe.
wystygnać — zob. stygnąć.
wysunąć, wysunę, -nie; wysunął, -nęła; rozk. wysuń, -suńmy.
wysuwać, -suwa.
wysworować (się) — zob. wysforować (się).
wysychać (nie: wysechać), wysycha.

wysyłać (nie: wysełać); *wysłać*, wysłę (nie: wyszłę), wysłesz, wysłę, wysłemy, wysła (nie: wyszła), wyslij (nie: wyszlij, wyszlej, wyszłej). Podobnie: dosyłać (nie: doselać), dostać; nasyłać, nastać; przesyłać, przestać i t. d.
wysyłka (nie: wysełka), tych wysyłek.
wysypka (= pryszczki na ciele, rośliny) — porówn. wysepka.
wysypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wysysać, wysysa; rozk. -saj.
wyszczególnić, -nimy; rozk. -nij, -nijmy, -nijcie.
wyszczerbic, -bimy; rozk. wyszczerb, -szczerbicie.
wyszczerać, wyszczera.
wyszczeryć, -rzymy; rozk. wyszczerz.
Wyszehrad, 2. -du.
wyszptać — zob. deptać.
wyszorować, -ruje, rozk. -ruj. Zob. *-uję*.
wyszperać, -szpera, rozk. -raj.
wyszrubować, pisz: wyśrubować — zob. śrubować.
wyszukiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wysztydzić, -dzimy; rozk. wysztydź, -sztydźcie.
wyściełać, wyściełać — zob. stać, ściele.
wyścig, 2. -gu, zwykle w l. mn. wyścigi, 2. -gów.
wysledzić, -dzimy; rozk. wysledź, -śledźcie.
wysledzony, -na, -ne; l. mn. -dzeni, -dzone.
wysłiznąć się — zob. wysliznąć się.
wysłiznąć się, wysliznę się, -śliźnie się, -śliźniemy się, -śliżną się; wysliznął się, -nęła, -nęli, -nęły się; rozk. wysliznij się, wysliznąwszy się (rzadziej: wysliznąć się, wyslizgnie się i t. d.).
wyśmiać — zob. śmiać się.
wyśmienity.
wyśmiewać, -śmiewa.
wyśpiewać — zob. śpiewać.
wyśpiewywać (rzadziej: wyspiewać), wyspiewywał albo wy-

śpiewuje, wyspiewywał albo wyspiewujesz i t. d.; rozk. wyspiewywał albo wyspiewuj. Zob. *-uję*.
wyśrubować — zob. śrubować.
wyświadczać, wyświadcza.
wyświadczyć, -czymy; rozk. wyświadc, -świadczy, -świadczie.
wyświecić, -cimy; rozk. wyświeć, -świećcie.
wyświęcić, -cimy; rozk. wyświęć, -święćmy, -święćcie.
wytechnąć, -lchnę, -tchnie, -tchnął, -tchnęła, -lchnęli, -tchnęły; rozk. wytechnij.
wyteżyć, -żymy; rozk. wyteż, -teżcie.
wytknąć, -tknę, -tknie, -tknął, -tknęła, -tknęli, -tknęły; rozk. wytknij.
wytlumaczyć, wytłumaczyć — zob. tłumaczyć.
wytłuc, -tłukę, -tłucze, -tłuka; wytłukł; rozk. wytłucz, -tłuczcie; wytłukłszy. Zob. *-szy* czy *-lszy?*
wytrych, 2. -cha.
wytrysnąć, -tryśnie, wytrysnął, wytrysnęła albo wytryśla, wytrysnęło albo wytryśło, -tryśnieły albo -tryśły; wytryśnij.
wytrząsać, wytrząsa, rozk. wytrząsaj; *wytrząsnąć*, -trząsnę, -trząśnie, -trząsnął, wytrząsnęła, -trząsnęli, -trząsnęły; rozk. wytrząśnij; wytrząsnąwszy; *wytrząść*, wytrząse, -trząsie, -trząsą, wytrząśł, -trząśła, -trząśli, -trząśły, rozk. wytrząś.
wytrząść, wytrząsnąć — zob. wytrząsać.
wytrzebić, -bimy; rozk. wytrzeb, -trzebicie.
wytrzeć, wytrę, -trze, -trą; wytarł, rozk. wytrzyj, -trzyjmy, -trzyjcie; wytarłszy. Zob. *-szy* czy *-lszy?*
wytrzeszczać, wytrzeszcza.
wytrzeszczyć, -czymy; rozk. wytrzeszcz, -trzeszczcie.
wytrzeźwić (się), -trzeźwi (się), -wimy (się), -trzeźwił (się), -wili (się); *wytrzeźwić*, -wieje, wytrzeźwił, -wili.
wytrzymywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
wytuczyć, -czymy, rozk. wytucz, -tuczcie.
wytwarzać, -twarza.

wytworzyć, -rzymy; rozk. wytwórz, -twórzcie.
wytwór, 2. -tworu.
wytwórczość, 2. -ści.
wywarzać (np. sól z wody morskiej), wywarza, rozk. wywarzaj; *wywarzyć*, -rzymy; rozk. wywarz, -warzcie. Zob. 1) warzyć; 2) wyważać.
wywarzyć — zob. wywarzać.
wyważać (np. drzwi drągiem, badać ciężar zapomocą wagi), wyważa, rozk. wyważaj; *wyważyć*, -żymy, rozk. wyważ, -ważcie. Zob. 1) ważyć; 2) wywarzać.
wyważyć — zob. wyważać.
wywaszać (= wypoczynek), 2. -su.
wywiać, wywieje; rozk. wywiej.
wywiady, 2. -dów.
wywiadywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
wywiązywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
wywichnąć, wywichnie, wywichnął, rozk. -nij.
wywierać, -wiera; *wywrzeć*, wywrę, -wrzesz, -wrze, -wra; wywarł; wywrzyj; wywarłszy. Zob. -szy czy -wszy?
wywiercić, -cimy, wywiercił; rozk. wywierć, -wierćcie.
wywieścić, -simy; rozk. wywieść, -wieśmy, -wieście. Porówn. wywieźć (wywozić), rozk. wywieść, -wieśmy, -wieście.
wywieszać, -wiesza.
wywieść, wywiodę, -wiedziesz, -wiedzie . . . wywiodą; wywiodłem, wywiodł, -wiodła, -wiedli, -wiodły; rozk. wywiedź, -wiedźcie; wywiodłszy. Porównaj: wywieść; zob. a) Bezokolicznik, uw. 2.; b) -szy czy -wszy?
wywietrzyć, -trzymy, rozk. wywietrz, -wietrzcie.
wywiewać, -wiewa.
wywieźć, wywiozę, -wieziesz, -wiesz . . . wiozą; wywiozłem, -wiozł, -wieźli, -wiozły; rozk. wywieź, -wieźmy, -wieźcie; wywiozłszy. Porówn.: wywieść; zob.: a) Bezokolicznik, uw. 2.; b) -szy czy -wszy?
wywinąć, wywinął, rozk. wywin, -winmy.

wywlec — zob. wlec.
wywłaszczyć, -czymy; rozk. wywłaszcz, -właszczcie.
wywłóczyć, -czymy; rozk. wywłócz, -włóćcie.
wywnętrz się, -trzymy się; rozk. wywnętrz, wywnętrzcie się.
wywnosiować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
wywozić — zob. wozzić.
wywoływać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
wywozić — zob. wozzić.
wywożenie, 2. -nia.
wywód, 2. -wodu.
wywóz, 2. -wozu.
wywrotny.
wywrócić, -cimy; rozk. wywróć, -wróćcie.
wywróżyć, -żymy; rozk. wywróż, -wróżcie.
wywrzeć — zob. wywierać.
wywyższać, -wyższa.
wywyższenie, 2. -nia.
wywyższyć, -wyższymy; rozk. wywyższ, -wyższymy, -wyższycie.
wyzdychać (nie: wyzdechac), wyzdycha.
wyzierać, -ziera.
wyzlew, 2. -wu, częściej w l. mn. wyziewy, 2. -wów.
wyzionąć, wyzionał, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. wyzion, -zioncie.
wyznawca, l. mn. -cy, 2. -ców.
wyzuć, wyzuje, wyzuł, wyzuwszy, rozk. wyzuj.
wyżuty.
wyzuwać, -zuwa.
wyzwać, wyzwę, -zwiesz, -zwie . . . -zwa, wyzwał, rozk. wyzwyj, -zwyjmy, -zwyjcie.
wyzyskiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
wyzarty.
wyżać — zob. żać.
wyżej — zob. wysoko.
wyżół, 2. wyżła, l. mn. wyżły, 2. wyżłów.
wyżerać, wyżera.
wyżęcie (od słowa *wyżać* — zob. żać), ale: wyrznięcie (od słowa *wy-rznąć* — zob. rznąć).
wyżęty. Zob. żać.
wyżli, -la, -le (przymiot. od *wyżół*).

wyżłobić, -bimy; rozk. wyżłób, -żłóbieć.
wyżłobienie, l. mn. -nia, 2. -bień.
wyżółknąć, -żółknie, wyżółkł, -żółkła, -żółkli, -żółkły.
wyżreć — zob. żreć.
wyższość, 2. -ści.
wyższy, l. mn. wyżsi — zob. wysoki.
wyżymać (= wyciskać wodę z bielizny i t. p.), wyżyma, rozk. -maj.
wyżyna, l. mn. -ny, 2. -żyn. Nazwy wyżyn piszemy wielką literą: wyżyna Małopolska, wyżyna Syryjska i t. d.
wyżynać (= wycinać sierpem zboże i t. p.), wyżyna — ale: wyrzynać (= wycinać nożem, piłą i t. p.), wyrzyna. Zob. *iąć, rznąć*.
wyżywić, -wimy; rozk. -żyw.
wz-, **wesz-** czy **wes-**, **wes-** w wyrazach takich, jak: wzdać, wezbrać, wsparty, wesprzeć? — zob. *wes-*, *wz-*.
wz-, **ws-** czy *wes-*, *wes-*? — zob. *we* czy *w*?
wz (ws), **wz (wes)** — w sprawie przenoszenia tych przedrostków do następnego wiersza — zob. *w*, *we*, *wz* . . .
wzajem, wzajemnie, nawzajem.
wzajemny.
wzamian.
wzbić się, wzbije się; rozk. wzbij się; wzbijwszy się.
wzbierać, wzbiera.
wzbijać się, wzbija się; rozk. wzbijaj się.
wzbudzić, -dzimy; rozk. wzbudź, wzbudźcie.
wzburzenie, 2. -nia.
wzburzony.
wzburzyć (się), -rzymy; rozk. wzburz.
wzdać, wezdmie, wzdał, wzdeła, wzdeło.
wzdęcie, 2. -cia.
wzdęty.
wzdłuż.
wzdrygać się, wzdryga się; wzdrygnąć się, wzdrygnął się, rozk. wzdrygnij się.
wzdychać, wzdycha.

wzejść (rzadko używane), wzejdzie, wzeszło; rozk. wzejdź. Słownice wszędzie, częściej: słońce wzejdzie.
wzgardzić, -dzimy; rozk. wzgardź, wzgardźcie.
wzgląd, 2. względu.
względem.
względnie, st. w. -niej.
wzgórek, 2. wzgórką.
wzgórze, na wzgórz, tych wzgórz.
wziąć, wezmę (nie: wezně), weźmiesz, weźmie, weźmiemy, weźmą; wziąłem, wziął, wzięła, wzięli, wzięły; wzięwszy; rozk. weź, weźmy, weźcie — albo: weźmij, weźmijmy, weźmijcie (formy dawniejsze, dzisiaj rzadziej używane).

Uwaga. Postaci słów: *wziąć*, *porzucić*, *przedsięwziąć*, *wznieść się*, *zawziąć się* spotykamy bardzo często w żywej mowie ogółu, a pojawiają się także niekiedy w dziełach znakomitych pisarzy, ale stanowiącą przewagę w języku książkowym mają formy prawidłowe: *wziąć*, *porzucić*, *przedsięwziąć*, *wznieść się*, *zawziąć się* (słowa te powstały z czasownika *jąć* — zob.!).

wziąć — zob. wziąć.
wzięłość, 2. -ści.
wzięty.
wzlatywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
wzlećcie, -cimy; rozk. wzleć, wzlećcie.
wzmianka.
wzmocnić, -nimy; rozk. wzmocnij.
wzmódz się, wzmogę się, wzmogę się, wzmogłem się, wzmógł się; rozk. wzmóż się, wzmóście się. Zob. *módz*.
wznak; leżeć na wznak * (piszą także razem: nawznak).
wznieść, -cimy; rozk. wznieć, wzniećcie.
wzniesić, wzniosę, wzniesiesz, wzniesie . . . wzniosą; wzniosłem, wzniosł, wzniosła, wzniosło, wzniesli, wzniosły; rozk. wznieś, wzniesłszy. Zob. -szy czy -wszy?
wzniosły.
wzniosłe, st. w. -lej.

wznosić, -simy; rozk. wznos, wznosimy, wznosić.
wznówić, -wimy; rozk. wznów, wznówcie.
wzorzysty.
wzór, 2. wzoru.
wzrastać, wzrasta.

wzrok, 2. wzroku.
wzrost, 2. wzrostu.
wzruszyć, -szymy; rozk. wzrusz, wzruszmy, wzruszcie.
wzwyż.
wżerać się, wżera się.

X.

x czy **ks**, **gz** w wyrazach cudzoziemskich? — zob. *ks*, *gz* czy *x*?
Xantypa, Xenofon, Xerxes... zob. Ksantypa, Ksenofont, Kserkses...

Y.

y czy **e** w wyrazach takich, jak: wysyłać, posyłać, oddychać, kreda, kreska, srebro i t. p.? — zob. *e* czy *i*, *y*?

y czy **i** w wyrazach takich, jak: higiena, higiena, hypnotyzm, hipnotyzm i t. p.? — zob. *hi* czy *hy*?

y czy **yj** w wyrazach przyswojonych, jak: patriarchy, patriota, Tryest i t. p.? — zob. *ya*, *ia*...

y, **i** czy **j** w wyrazach przyswojonych: dyament, waryat, Szwecya, linia, Belgia i t. p.? — zob. *-ya*, *ia*...

ya, **ia** (*ye*, *ie*; *yo*, *io*; *yu*, *iu*). W wyrazach przyswojonych (przeważnie z języka łac. — tam *ia*, *io*, *ie*, *iu*) zachowujemy dawną pisownię polską, t. j. po *c*, *d*, *r*, *s*, *ł*, z piszemy *ya*, *ye*, *yo*, *yu*, z innych spółgłoskach *ia*, *ie*, *io*, *iu*: a) dyabeł, dyakon, dyalekt, dyalog, dyament, Dyana, dyceczya, dyeta, Dyogenes, Dyoklecjan, Dyomedes, fiakier, fioletowy, fiołek, fiordy, hiacynt, hiena, Hieronim, Piemont, pietyzm, Pius, Syon, syoński, tyara, wiadukt i t. p.; b) Adryatyk, adryatycki, Alcybiades, Egipcjanin, gladyator, idyota, misyonarz, patriarchy, patriota, Tryest, tryumf, wa-

ryat, waryować i t. p.; c) Austria, austriacki, Azya, azyatycki, Etyopia, filozofia, fizyognomia, gubernia, historia, komedia, lilia, linia, Marya, poezya, Rosya, Syberya, wakacje i t. p.; bulion, legion, milion i t. p.; Aureliusz, Juliusz, geniusz, notariusz, nuncyusz, Wezuwiusz i t. p.; Bizancyum, gimnazjum, seminarium itp.; fortepian, Floryan, Julian, Maryan, teryan, Wespazyan i t. p.; Mesyasz, Tobiasz i t. p.

Wzór odmiany: a) 1. komedya, 2. -dyi, 3. -dyi, 4. -dye, 5. -dyo, 6. -dya, 7. -dyi; 1. m. 1., 4. i 5. -dye, 2. -dyi (jak 2. przyp. 1. poj.), 3. -dyom, 6. -dyami, 7. -dyach. — b) 1. linia, 2. -nii, 3. -nii, 4. -nię, 5. -nio, 6. -nią, 7. -nii; 1. mn. 1., 4. 5. -nie, 2. -nii (jak 2. przyp. 1. poj.), 3. -niom, 6. -niami, 7. -niach.

Uwaga 1. W sprawie podziału powyższych wyrazów na zgłoski — zob. Dzielenie wyrazów (uwaga ostatnia).

Uwaga 2. Pisz: chrześcijań, chrześcijaństwo, chrześcijański (nie: chrześcijań...), mozaika lub mozaika. Pamiętaj nadto, że wyrazów przyswojonych, takich, jak: adiunkt, adiutant, konjugacya, koadiutor, nie należy

podciągać pod powyższe prawidło. ¹⁾

-yć, **-ić** czy **-eć** w bezokoliczniku? (spójrzeć czy spojrzeć? patrzeć czy patrzyć? skomleć i skomlić? i t. d.) — zob. Bezokolicznik, uw. 3.

yj czy **ej** w trybie rozkazującym? (grzej, nie: grzyj; drzyj, nie: drzej; spojrzuj, nie: spojrzey i t. p.) — zob. *-ej* czy *-ij*, *-yj* w trybie rozkazującym?

yja, **yje**, **yjo**, **yju** czy **ya**, **ye**, **yo**, **yu** w wyrazach przyswojonych: patriarchy, patriota, Tryest, tryumf i t. p.? — zob. *ya*, *ia*...

-ym, **-im** czy **-em**? *-ymi*, *-imi* czy *-emi*? Przyp. 6. i 7. l. p. przymiotników, zaimków, liczebników ²⁾ i imiesłowów odmiennych kończy się w rodzaju męskim na *-ym*, *-im*, w rodzaju nijakim na *-em*; przyp. 6. l. mn. w rodzaju męskim na *-ymi*, *-imi*, w rodzaju żeńskim i nijakim na *-emi*: starszym bratem,

¹⁾ W wyrazach typu *historia*, *religia* — zaleca prof. A. A. Kryński pisać *ja* (nie: *ya*, *ia*): Abacja, Abisynja, akacja, chemja, lilja, mumja, parafja, utopja, Zofja...

²⁾ W wielu wyrazach cudzoziemskich spotykają się połączenia samogłosek *io*, *ia*, *ie*, *iu*, niewłaściwie wyrazom czysto polskim. Tutaj nie ustaliła jedna norma dla wszystkich wypadków, lecz przeciwnie wytworzyły się trzy typy przyswajania wyrazów, a mianowicie:

I. najczęściej samogłoska *i* zmieniła się na spółgłoskę *j*: Adrjan, Antiochja, Austria (ale: austriacki), Chrystjania, djament, Djana, djeczja, djeta, Etiopja, fjakr, fortepian, hjerogif, gimnazjum, Hjeronim, Korjolan, mjazmat, notariusz, pacjent, Sjam, studjum, Tobjasz, warjować...

II. *o*bece *e* przed następną samogłoską zachowało się w spolszczeniu bez zmiany, lub zmieniło się według wymagań głosowni polskiej na *y* w następujących wyrazach: biografja, biologia, Bion, Pius, tryumf, tryumfować, tryumwirat, wityrol;

III. *o*bece *i* przed samogłoską w spolszczeniu zachowało się, lub zastąpione zostało przez *y*, a rozdział między samogłoskami usunięty pojawieniem się spółgłoskowego *j*. Tu należą nieliczne w dzisiejszym języku wyrazy, jak oto: fijołek, fioletowy, klient, higiena, chrześcijań, chrystja, cyjanek, Tryest, patriarchy, patrijota, tryjolet, Syjon. (A. A. Kryński, Gram. jęz. pols., wyd. V., str. 393. i nast.).

²⁾ Odmieniaczych się jak przymiotniki.

w dębowym stole, długim kijem, w Nowym Targu, w moim pokoju, w trzecim domu, w pałacy się leśnie i t. p.; biednem dzieckiem, w kurzem jaju, na wielkim polu, w mojem futrze, w popsutem pudełku, w Zakopanem, nad morzem Czarnem i t. p.; czem, tem, potem, przystem, wtem, zatem, z tem wszystkim i t. p. — *Liczba mnoga*: leniwymi uczniami, białymi końmi, drewnianymi domami, wielkimi słupami, moimi braćmi, zmiętymi papierami; choremi siostrami (dziećmi), czarnemi krowami (cielętami), wielkimi rzekami (jeziorami), mojemu książkami (piórami) i t. p. ¹⁾

Uwaga. Do powyższego prawidła należy się stosować tylko w piśmie, w mowie żywej panuje (i panować powinna) zupełna swoboda, co więcej, zbyt dobitne wymawianie *e*, *i*, *y* w zakończeniach *-ym*, *-im*, *-em*, *-ymi*, *-imi*, *-emi* w celu wyróżnienia rodzaju raziłoby nienaturalnością. Zresztą wiadomo, że to wyróżnianie rodzajów w pisowni nie ma naukowej podstawy.

-ymi, **-imi** czy **-emi** w 6. p. l. mn. przymiotników, zaimków, liczebników i imiesłowów? — zob. *-ym*, *-im*...

-ymy, **-imy** czy **-emy** w 1. osobie l. mn.? (cierpimy czy cierpiemy? powiemy czy powimy? itp.) — zob. *-imy*, *-ymy*.

-yna, **-ina**. Zob.: a) Nazwiska miast, wsi, rzek... na *-ina*, *-yna*; b) Nazwiska żon na *-ina*, *-yna*.

-ywać (*iwac*). W sprawie pisowni form czasu teraźniejszego, trybu rozk. i imiesłowu teraźn. czynnego słów na *-ywać* (*-iwac*), takich, jak:

¹⁾ A. A. Kryński: *-ym*, *-im* w 6. i 7. przyp. l. poj. rodzaju męskiego i nijakiego, w l. mn. *-emi* albo *-ymi* bez względu na rodzaj: starszym bratem, chorym dzieckiem, na szerokim polu, w moim futrze, w Zakopanym, nad morzem Czarnym, czym, tym, potym, przystem, z tym wszystkim; pracowitemi albo pracowitymi robotnikami, siostrami, dziećmi; wielkimi albo wielkimi domami, rzekami, miastami.

zapisywać, zapisuje, przeskakiwać, przeskakuje i t. p. — zob. -uję.

-ywać czy **-iwać** w słowach takich, jak: wymachiwać, wydmuchować i t. p.? — zob. Bezokolicznik, uw. 4.

-yzm, -izm. W sprawie pi-

sowni rzeczowników takich, jak: romantyzm, magnetyzm i t. d. — zob. -izm, -yzm.

-yzna. W sprawie pisowni rzeczowników z przyrostkiem *-izna*, *-yzna* (francuszczyzna, polszczyzna i t. p.) — zob. *-izna*.

Z.

Z. Przyimek *z* (*sz*, pisany odrębnie, oznaczamy stale literą *z* bez względu na brzmienie, t. j. bez względu na początkową spółgłoskę następującego wyrazu: *z* siostrą, *z* bratem, *z* poza, *z* pod, *z* tobą i t. p. — Jeżeli powyższy przyimek jest przedrostkiem wyrazu, to oznaczamy go w piśmie literą *z* lub *s*: przed spółgłoskami głośnemi (=dźwięcznymi, słabemi), oraz przed *s*, *sz*, *s* piszemy *z*, przed wszystkimi innymi spółgłoskami cichemi (=bezdźwięcznymi, mocnymi) piszemy *s*: a) zbać, zdarty, zgiąć, zhańbić, zmiana, zwaliska, zziębnać, zżółkły; zsadzić, zsyłać, zszyty, zsiekać, zsiąść itp.; b) schadzka, scedzić, szcesać, szczerstwiały, sfałszować, skradziony, spiąć, starty, stąd, stamtąd. ¹⁾

Z czy **S**? Spółgłoska *z* brzmi często jak *s*: bliźki, gałązka, bez i t. p. (wymawiamy bliźki, gałązka, bez). Zobacz: *s*, *s* czy *z*, *ż*?

Z czy **ZE**? (zsunąć, zesunąć; zszyć, zeszyć; ze Lwowa i t. p.) — zob. *we* czy *w*?

Z, ze. Pisanie łączne i oddzielne przyimka *z*, *ze* — zob. Pisanie oddzielne i łączne, uw. I. b. i uw. III.

Z, ze. Zgodnie z przyjętym zwyczajem nie zostawiamy przyimka (przedrostka) *z* na końcu linii zapisanej; przyimek ten w postaci wzdłużonej (*ze*) stanowi odrębną

zgięskę, przeto możemy zostawić go na końcu wiersza: |z domu|, zsunąć|, |ze| Lwo|wa|, ze|sunąć|.

Z, z czy **S, s**? (*szcesać* czy *zcesać*? *zszyć* czy *sszyć*? bliźki czy bliżki? francuski czy fraucuzki? rzeżki czy rzeżki? kośba czy kośba? itp.) — zob. *s*, *s* czy *z*, *ż*?

Z, z, z.

I. Pisz *z* (nie: *ż*): zdziałać (nie: żdziałać), zdziczeć, dziedzinnieć, zdzierać, zdziwaczeć, zdziwić się, zdziwiony, zsiadać, zsiwieć i t. p.; rozdział (nie: roździał), rozdzielać, rozdierać, rozdźwięk i t. p.; żyzny (rzadziej: żyźny), przyjazny (nie: przyjaźny), zwierz, zwierzyna, zwierciadło, w izbie.

II. Pisz *ż*: a) w przyp. 3. i 7. l. pojed. wyrazów z przyrostkiem *-izna* (*-yzna*): ojczyźnie, w ojczyźnie, starszyźnie, w bielźnie, na mieliznie i t. p.;

b) wyobraźnia (nie: wyobraźnia), żrebie, źródło, żrenica.

III. Drażnić, drażliwy — piszą także i mówią: drażnić, drażliwy; wrażliwy, wrażliwość; żarzewie, ¹⁾ rzadziej: żarzewie, chociaż jest to forma prawidłowa (żar, żarzyć się). Pisz *ż*: próżny, napróżno, próżniak (nie: próżny . . .), różny, żelazo, żelazny, żebro, żbik, żmija.

Z angielska.

Z blisko; niektórzy piszą razem: zblizka.

z boku.

z chlopska.

z cicha; niektórzy piszą: ścicha.

z cudzoziemska.

z czasem.

z czeska.

z daleka; niektórzy piszą razem: zdaleka.

z dawien dawna *; piszą także łącznie: zdawien dawna.

z dołu.

z francuska.

z góry.

z grubsza *; piszą także razem: zgrubsza.

z kolei.

z końca.

z lekka; piszą także razem: zlekka.

z nad.

z niemiecka.

z pańska.

z pewnością.

z pod, z pode; z pode łąba, z pode mnie, z pode drzwi.

z polska.

z pomiedzy.

z ponad.

z popod.

z pośród.

z poza.

z przeciwka.

z przed.

z przodu.

z pyszna.

z rana; piszą także razem: zrana.

z ruska.

z rządu.

z tem wszystkim.

z turecka.

z tyłu.

z wewnątrz.

z węgierska.

z wierzchu.

z wysoka; niektórzy piszą razem: zwysoka.

z za.

z zewnątrz.

za bezcen.

za bliźki, za blisko.

za daleki, za daleko.

za darmo.

za długi, za długo.

za dnia.

za drogi, za drogo.

za duży, za dużo.

za gorący, za gorąco.

za granicę; uciekł za granicę, przebywałem za granicą — ale: mówi o tem zdarzeniu cała zagranica; powróciłem z zagranicy; nawiązał stosunki handlowe z zagranicą.

za gruby, za grubo.

za jasny, za jasno.

za każdym razem, rzadziej: za każdą razą.

za krótki, za krótko.

za mały, za mało.

za mąż — zob. zamęście.

za młodu.

za młody, za młodo.

za pewne; uważam to za pewne — ale: zapewne (przystówek); zapewne już przyszedł.

za późno.

za prędki, za prędko.

za silny, za silnie.

za słaby, za słabo.

za śmiały, za śmiało.

za świeża.

za wiele.

za wielki.

za wysoki, za wysoko.

zaakcentować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *-uje*; 2) *em, en*.

zaalarmować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

zaalpejski.

zaatakować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uje*.

zababrać, -babrze.

zabalsamować — zob. balsamować.

zabalkański.

zabarwić, -wimy; rozk. zabarw, -barwcie.

zabazgrać, -bazgrze.

zabezpieczyć, -czymy; rozk. -bezpiecz, -pieccie.

zabłędz — zob. biedz.

zabieleć — zob. bieleć.

zabieleć — zob. bielić.

zabierać, -biera.

zabliźnić się, zablizni się.

zabłądzić, -dzimy; rozk. zablądź, -bładźcie.

zabłocić, -cimy; rozk. -błoc, -błoccie.

(zabój); kochać się na zabój.

¹⁾ Zob. Spółgłoski ciche i głośne.

¹⁾ A. A. Kryński: żarzewie.

zabójca, l. mn. -cy, 2. -ców.
zabójczy.
zabójczyni, 4. -nię (nie: -nią *), l. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. bogini.
zabójstwo, tych -bójstw.
zabór, 2. -boru.
zabrać — zob. brać.
zabrnać, zabrnął, -brnęła, -brnęli, -brnęły; rozk. zabrnij; zabrnąwszy.
zabrudzić, -dzimy; rozk. zabrudź, -brudźcie.
zabrukować, -uje; rozk. -uj. Zob. -uję.
zabrzmić — zob. brzmieć.
zabudować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zaburzenie, l. mn. -nia, 2. -rzeń.
zabużański (= znajdujący się za Bugiem).
zabytek, 2. -bytku.
zacerować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
Zacharyasz, 2. -ryasza.
zachcieć się, zachce się, zachciało się.
zachciewać się, zachciewa się, zachciewało się.
zachęcić, -cimy; rozk. zachęć, -chęćmy, -chęćcie.
zachichotać — zob. chichotać.
zachmurzony.
zachmurzyć się, -rzymy się; rozk. zachmurz się.
zachodni, -nia, -nie, 2. -niego, -niej.
zachodzić — zob. chodzić.
zachorować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zachorzeć, zachorzeje, zachorzał, -rzała, -rzeli, -rzały; rozk. -rzej.
zachód, 2. -chodu.
zachrypli albo zachrypnięty.
zachrypnąć, zachrypl (rzadziej: zachrypnał); rozk. zachrypnij.
zachrzęścić, zachrzęszczę, -chrzęścisz, -chrzęści . . . zachrzęszcza; zachrzęścić; rozk. zachrzęść, -chrzęścić.
zachwaszczać, -chwaszcza; rozk. -czaj.
zachwascić, zachwaszczę, -cimy, zachwaszcza; rozk. zachwascić, zachwascicie; zachwaszczony.

zachwiać, -chwieje, -chwiął, -chwiąli; rozk. zachwiej, -chwiejmy.
zachwycić (się), -cimy; rozk. zachwyć, -chwyćcie.
zaciąć, zacię, -tnię, -tną; zaciąłem, -ciał, -cięła, -cięli, -cięły; rozk. zaciąć; zaciąwszy.
zaciąg, 2. -gu.
zaciągnąć — zob. ciągnąć.
zaciążyć — zob. zaciężyć.
zaciemnić, -nimy; rozk. zaciemnij (niekiedy: zaciemń), zaciemnijmy, -nijcie.
zaciemniony.
zacierać, -ciera.
zacierka, l. mn. -ki, 2. -rek.
zacieśnić, -nimy; rozk. -nij, -nijmy.
zaciętrzewić się, -wimy; rozk. zaciętrzew, -trzewcie się.
zaciętrzewiony.
zacięcie (przysłów.), st. w. -ciej.
zacięty.
zaciężny (żołnierz).
zaciężyć albo zaciążyć, zacięży albo zaciąży, zaciężył albo zaciążył. Zob. *ciążyć*.
zaciśnąć, -cisnie, -cisnął, -cisnęła, -nęło, -nęli, -nęły; zaciśnij; zaciśnąwszy.
zaciśnięcie, 2. -sza, l. mn. -sza, 2. -szy.
zaczny.
zaco, zacóż, zacóto, zacóży. Zob. 1) *-że*; 2) *to*; 3) *-by*.
zacofaniec, 2. -fańca, 5. -fańcze! l. mn. -fańcy, 2. -ców.
zacóż — zob. zaco.
zaczaić się, -czaję się, -czai się, czaimy się; zczaił się, -iła, -ili, -iły się; rozk. zczaj się; zczaiwszy się.
zacząć, zacznę, zacznie, zczął, zczęła; rozk. zcznij; zcząwszy.
zaczem (spójnik).
zaczepić, -pimy; zaczep, -czepcie.
zaczepka, tych -pek.
zaczepnąć, zaczepnie, zaczepnął, rozk. -nij; zaczepnąwszy.
zaczęcić, 2. -cia.
zaczęty.
zaciemnić, zaciemimy (prawidło — zob. -imy, -ymy), rozk. zaciemij.
zaciemwiać, -ciemwiał.

Zadar (słowiańs. nazwa stolicy Dalmacyi), 2. -ru, w Zadarze — albo: Zara, 2. -ry, w Zarze.
zadatek, 2. -datku.
zadać, zadnę, -dmiesz, -dmie . . . zadną; zadałem, -dał, -dęła, -dęli, -dęły; rozk. zadnij; zadawszy.
zadeptać — zob. deptać.
zadużony.
zadużyć się, -żymy; rozk. zaduż, -dłużcie się.
zadnieprzański.
zadosyć — zob. zadość.
zadosyćczynienie — zob. zadość.
zadość albo zadosyć; stało się . . . zadość (zadosyć); uczynił (uczyni, uczyn) . . . zadość; zadosyćczynienie albo zadosyćczynienie, 2. -nia.
zadowalać, zadowala, zadowalał, zadowalający; *zadowolić*, zadowole, -limy, zadowolił; zadowolony, -na, -ne, l. mn. zadowoleni, -lone. Nieprawidłowe formy: zadowalniać, zadowalnijający, zadowolnić, zadowolniony, spotykamy bardzo często w żywej mowie ogółu, niekiedy także w dziełach znakomitych pisarzy (H. Sienkiewicza i in.).
zadowalający — zob. zadowalać.
zadowolić — zob. zadowalać.
zadowolony — zob. zadowalać.
zadrasnąć, -draśnie, -drasnął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. -draśnij.
zadrwić, -drwimy; rozk. zadrwij.
zadrzeć, zadrę, zadrze — zob. drzeć.
zadrzemany (rzadko: zadrzymany).
zadrzeć, zadrzę, zadrzy — zob. drzeć.
zaduch, 2. -chu.
zaduma, 2. -my.
zadumać się, -duma się.
zadunajski.
zaduszek, 2. -szek.
zaduszny (dzień).
zadzyszczyć się, -dyszy, -dyszymy się; zadzyszał się; rozk. zadzysz się.
zadzierać, -dziera.
zadzierzgnąć, zadzierzgnąć, zadzierzgnie, zadzierzgnie, -nął; rozk. zadzierzgnij. [nij].
zadziobać — zob. dziobać.
zadziobać — zob. dziobać.
zadźwięcząć, -czymy, -czaj; rozk. zadźwięcz, -dźwięczcie.

zafarbować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zafastrygować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zagadka, w zagadce, tych -dek.
zagadkowy.
zagadnąć, zagadnął, rozk. zagadnij.
zagadywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zagaić, zagają, zagaik, -gai, -gaiły; rozk. zagaj.
zagajać, -gaja; rozk. zagajaj.
zagajenie, 2. -nia.
zagasnąć, -gaśnie, zagaś albo zagasnął, zagasła, -gaśło, -gaśły (rzadko: zagasnęła, -nęło, -nęły); rozk. zagaśnij.
zageszczać, -cza.
zageszczony.
zagiąć, -gnę, -gnie, -gną; zagiąłem, -giął, -gięła, -gięli, -gięły; rozk. zagnij; zagiąwszy.
zagięcie, l. mn. -cia, 2. -gięć.
zagliądać, -gląda.
zagliąć się, -bimy się, rozk. zaglięb, -gliębmy, -gliębcie się.
zagliębienie, l. mn. -nia, 2. -bień.
zagliuszyć, -szymy; rozk. zagliusz.
zagnieść, -gniotę, -gniecie, -gniotą; zagniotłem, -gniotł, -gniotła, -gniotli, -gniotły; rozk. -gnieć, -gniećcie; zagniotłszy. Zob. *-szy czy -lszy?*
zagnieździć się, -gnieździ się, -gnieźdzą się; rozk. zagnieździć się, -gnieźdźcie się.
zagnieźdzać się, -gnieźdzą się.
zagnoić, -gnoję, -gnoi, -gnoił, -iła, -ili, -iły; rozk. zagnój.
zagoić (się), -goję, -goi, -goją; zagoił, -iła, -iły; rozk. zagój.
zagojenie, 2. -nia.
zagon, 2. -nu albo -na.
zagorzalec, 5. -rzalcze! l. mn. -cy, 2. -ców.
zagorzały, -ła, -łe; l. mn. zagorzali, -rzałe. Porówn. zagorzeć.
zagorzeć, -gorzeje, zagorzał, zagorzeli; rozk. zagorzej. Porówn. zagorzały.
zagotować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zagórze, 2. -rza.

zagranica, 2. -cy. Porówn.: za granicę.
zagrabić, -bimy; rozk. zagrabi, -grabcie.
zagraniczny.
zagrażać, -graża.
zagrobowy.
zagroda, tych zagród.
zagroźony.
zagródka, w zagrodce, tych -dek.
zagryźć — zob. gryźć.
zagrzać, -grzeje, -grzał, -grzali; rozk. zagrzej, -grzejcie.
Zagrzeb (nie: Agram), 2. -bia, w Zagrzebiu.
zagrzebać, -grzebie; rozk. zagrzeb, -grzebie.
zagrzebywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zagrzewać, zagrzewa.
zagrzmieć, -grzmi; rozk. zagrzmij, -grzmijcie.
zagwiznać, zagwiznać — zob. gwiznać.
zagwoździć, zagwoździć, -gwoździ, -dzimy, -gwoźdzą, zagwoździł; rozk. zagwoźdź, -gwoźdźcie.
zagwożdżony.
zahaczycie, -czymy; rozk. zahacz, -haczcie.
zahafłować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zahamować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zahartować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zahartowany.
zahuczeć, -huczy, -czymy; rozk. zahucz, -huczcie.
zahukany.
zaimek, 2. -imka.
Zaimek. Zobacz:
1) *ę*, uw. 1. d (w sprawie zakończenia 4. przyp. l. poj. zaimków: ta, tamta, moja, twoja, swoja, nasza, sama, owa, czyja i t. p.);
2) *mój* (wzór odmiany zaimków: twój, swój, czyj i t. p.);
3) *nań* (w sprawie wyrażen: doń, dłań, zań, przezeń, weń i t. p.);
4) *-ym*, *-im* czy *-em?*... (w sprawie zakończenia 6. i 7. przyp. l. poj., oraz 6. przyp. l. mn.: moim bratem,

w tamtem mieście, waszymi koźmi i t. p.).
zaiskrzyć się, -iskrzy się.
zaiste.
zajazd, w zajeździe.
zajac, l. mn. zające, 2. zajęcy.
zajac (się), zajmę, zajmiesz, zajmie... zajmą; zajałem, zajał, zajała, -jęli, -jęły; rozk. zajmij, -mijmy, -mijcie; zająwszy. Zob. *jąć*.
zajakliwy.
zajaknąć się, -jaknie się, -jakań! się; rozk. zajaknij się.
zajatrzyć — zob. jątrzyć.
zajezdny, -na, -ne.
zajeżdżać, -jeżdża.
zajęcie, l. mn. -cia, 2. -jęć.
zajęczy (przymiot. od *zajęć*).
zajęty.
zajmować (się), -muje, rozk. -muj. Zob. 1) *-uję*, 2) *jąć*.
zajrзеć (nie: zajrzyc), zajrzę, zajrzy, zajrzemy (prawidło — zob. *-imy*, *-ymy*); zajrzeli; rozk. zajrzyj, zajrzyjcie.
zajście, l. mn. zajścia, 2. zajść.
zajść, zajdę, zajdzie, zajdą, zaszedł, -sziłmy, -sziłście, -szli; rozk. zajdź, zajdźcie; zaszedłszy. Zob. *-szy* czy *-wszy?*
zakapturzony.
zakapturzyć się, -rzymy się; rozk. zakapturz, -turzcie się.
zakaspijski.
zakaszlać, zakaśleć — zob. kaszleć.
zakatarzony.
zakatarzyć się, -rzymy się; rozk. zakatarz, -tarzcie się.
zakaz, 2. -zu.
zakazać, -każe, -każe; rozk. zakaż, -kaźcie.
zakazać, zakażę, -kazi, -kazimy; rozk. zakaż, -kaźcie.
zakazywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zakazny.
zakażać, zakaża.
zakażenie, 2. -nia.
zakaścić, -kaszę, -kaści, -kaśimy, -kaśszą; zakaślił; rozk. zakaś, -kaście.
zakaska, 3. i 7. zakasce, tych -sek.
zakipieć, -kipi.

zakląć, zakłnę, -klnie, -klną; zakląłem, -kłał, -kłała, -kłałi, -kłały; rozk. -klnij; zakląwszy.
zakleić, zakleję, -klei, -kleimy, -kleja; zakleil, -iła, -ili, -iły; rozk. zaklej; zakleiwszy.
zaklejać, -kleja; rozk. zaklejaj.
zakłęcie, l. mn. -cia, 2. -kłęć.
zakłety.
zakładka, 3. i 7. -kłańce, tych -dek.
zakłopotać się — zob. deptać.
zakłócać, -kłóca; rozk. -kłócaj.
zakłócić, -cimy; rozk. zakłóć, -kłóćmy, -kłóćcie.
zakłuć — zob. kłuć.
zakłuty. Porówn. kłuć.
zakłuwać, -kłuwa; rozk. -kłuwaj.
zakolatać — zob. deptać.
zakonnica, l. mn. -ce, 2. -nic. Zob. Nazwiska zakonników.
zakonnik, l. mn. -cy. Zob. Nazwiska zakonników.
zakonny.

Zakończenie. ¹⁾ Zobacz:

- 1) *-anin* (w sprawie odmiany rzeczowników: mieszczanin, chrześcijanin, Egipcyanin i t. p.).
- 2) *-ans* (w sprawie końcówki 1. przyp. l. mn. wyrazów przyswojonych: romans, kwadrans i t. p.).
- 3) *-arz* (w sprawie pisowni wyrazów: malarz, piekarz, aptekarz i t. p.).
- 4) *ą* (w odmianie rzeczowników, przymiotników, imiesłowów, liczebników, zaimków i czasowników).
- 5) *-ha* (pisownia wyrazów: kosba, prośba, żoźba, rzeźba i t. p.).
- 6) *Bezokolicznik* [pisownia słów:
a) *biedz*, *módz*, *wlec*, *łuc* i t. p.;
b) *gryźć*, *grząćć*, *kłaść*, *nieść* i t. p.;
c) *drzeć*, *trzeć*, *nienawidzić*, *domyślić się* i t. p.;
d) *wydmuchiwać* czy *wydmuchywać?* *wymachiwać* czy *wymachywać?* i t. p.]

¹⁾ Ze względów praktycznych zamieszczamy tu nie tylko końcówki w ścisłem tego słowa znaczeniu, ale także przyrostki i inne różnorodne brzmienia końcowe, złożone niekiedy z ostatnich dźwięków osnowy i właściwej końcówki wyrazu.

- 7) *bagini* (wzór odmiany rzeczowników rodzaj. żeńs., zakończonych na *i*: gospodyni, dozorczyzni i t. p.).
- 8) *-ca* (pisownia rzeczowników: radca, rzadca, zwycięzca, wynalazca i t. p.).
- 9) *-cka* czy *-dzka?* (pisow. wyr.: przechadzka, posadzka, tacka itp.).
- 10) *-cki* czy *-zki?* (pisownia przymiotników: ludzki, szwedzki, świecki, szkocki i t. p.).
- 11) *-costwo* (pis. wyr.: radcostwo, rządcostwo i t. p.).
- 12) *-ctwo* czy *-dztwo?* (pisow. wyr.: dowództwo, sąsiedztwo, tkactwo, świadectwo i t. p.).
- 13) *-czy* (pis. wyr.: śledczy, doradczy i t. p.).
- 14) *-czyni* (pis. wyr.: rządczyni, radczyni i t. p.).
- 15) *-ens*: (pis. wyraz. przyswojonych: kredens, sens, Klemens itp.).
- 16) *-ent* (pis. wyr. przyswojonych: procent, student i t. p.).
- 17) *-erz* (pis. wyraz. pasterz, ryccerz, żołnierz i t. p.).
- 18) *ę* (w odmianie rzeczowników, zaimków i czasowników).
- 19) *hrabina* (wzór odmiany nazwisk żon na *-ina*: sędzina, Sapiężyna i t. p.).
- 20) *imię* (wzór odmiany rzeczowników rodzaj. nij.: plemię, znamię i t. p.).
- 21) *-imy*, *-ymy* czy *-emy?* (prosimy czy prosimy? umiemy czy umimy? i t. p.).
- 22) *-izm*, *-yzm* (pisow. wyr. przyswojonych: magnetyzm, organizm, romantyzm i t. p.).
- 23) *-izna* (pisow. wyr.: polszczyzna, francuszczyzna, męzczyzna itp.).
- 24) *Kmita* (wzór odmiany nazwisk rodowych, zakończonych na *a*: Zawisza, Zagłoba i t. p.).
- 25) *kurczę* (wzór odmiany rzeczowników rodzaj. nij.: bydlę, ciele i t. p.).
- 26) *Matejko* (wzór odmiany nazwisk rodowych, zakończonych na *o*: Chodźko, Fredro i t. p.).
- 27) *-ment* (pisow. wyr. przyswojonych: sakrament, dokument itp.).

28) *-mierz* (pis. wyr.: Kazimierz, Włodzimierz, Żytomierz i t. p.).

29) *Nazwy miast, wsi, rzek...* [odmiana nazw: a) Skawina, Muszyna itp.; b) Jodłowa, Częstochowa itp.; 3) Biała, Zielona i t. p.].

30) *-ont* (pisow. wyr. przyswojonych: gont, lont, horyzont i t. p.).

31) *-or* (pisow. wyr. przyswojonych: profesor, rektor, cenzor itp.).

32) *-ów* [pisow. wyraz.: Kraków, Berdyczów, (tych) synów i t. p.].

33) *-ówka* (pisow. wyr.: kryjówka, borówka, makówka i t. p.).

34) *-ówna* (pisownia nazw córek: stolarówna, Mickiewiczówna itp.).

35) *Petersburg* (pisow. przymiotn. dzierżawczych od nazw miast, wsi, krajów na: *-berg, -berga, -bergia, -burg, -burgia, -borg* — magdeburgski, norymberski i t. p.).

36) *Praga* [pisow. przymiotn. dzierżawczych od nazw miast, krajów: haski (Haga), ryski (Ryga), norweski (Norwegia) i t. p.].

37) *-ski* czy *-wski*? (pisow. wyr.: ojcowski, żydowski i t. p.).

38) *-ski, -sko, -skość, -stwo* czy *-zki, -zko, -zkość, -zstwo*? (pisow. wyr.: rzeski, blizki, zwycięsko, nisko itp.).

39) *-stwo* czy *-wstwo*? (pis. wyr.: mistrzostwo, myśliwstwo, lenistwo, prawodawstwo, ojcostwo i t. p.).

40) *szerocowa* (wzór odmiany nazwisk żon na *-owa*: kowalowa, Orzeszkowa i t. p.).

41) *-szy* czy *-lszy*? (pisow. form imiesłowu czynnego nieodmiennego: przyszedłszy, wydarłszy i t. p.).

42) Tryb rozkazujący [pisow. form trybu rozk.: drzeć, drzyj (nie: drzej), grzać, grzej (nie: grzyj), malować, maluj (nie: malój) i t. p.].

43) *-uar* (pisow. wyr. przyswojonych: buduar, trotuar i t. p.).

44) *-uch* (pisow. wyr.: dzieciuch, staruch i t. p.).

45) *-ucha* (pisow. wyr.: dziewucha, prażucha i t. p.).

46) *-uchny, -uchna* (pisow. wyr.: ubożuchny, bieluchny, córuchna i t. p.).

47) *-uję*... [pisow. form czasu teraźn., trybu rozk. i imiesłowu

teraźn. czyn. słów na *-ować* (-ywać, -iwać): gotować, -tuje, -tuj, -tując i t. p.].

48) *-ula* (pisow. wyr.: ciotula, matula i t. p.).

49) *-ulec* (pisow. wyr.: budulec, hamulec i t. p.).

50) *-ulek* (pisow. wyr.: mężulek, ojczulek i t. p.).

51) *-ulka* (pis. wyr.: mamulka, babulka i t. p.).

52) *-ulo* (pis. wyr.: tatulo, dziadulo i t. p.).

53) *-um* (pisow. wyr. przyswojonych: seminaryum, muzeum i t. p.).

54) *-ument* (pisow. wyr. przyswojonych: dokument, instrument i t. p.).

55) *-un, -unka* (pis. wyr.: biegun, piorun, opiekunka i t. p.).

56) *-unek* (pis. wyr.: rachunek, pozałunek i t. p.).

57) *-unio, unia* (pis. wyr.: ojcnio, Tadzunio, ciotunia i t. p.).

58) *-ura* (pisow. wyr.: wilczura, awantura, figura i t. p.).

59) *-urg* (pis. wyr. przyswojonych: chirurg, dramaturg i t. p.).

60) *-us* (pisow. wyr.: całus, garbus, sługus i t. p.).

61) *-usienki* (pis. wyr.: bielusienki, cienusienki i t. p.).

62) *-usz* (pis. wyr.: chudeusz, geniusz, notaryusz i t. p.).

63) *-uszek* (pis. wyr.: staruszek, leniuszek i t. p.).

64) *-uszko* (pis. wyr.: jabłuszko, serduszko i t. p.).

65) *-uś, -usia, -usio; -usi, -sia, -usie* (pisow. wyr.: tatuś, matusia, bielusi i t. p.).

66) *-utni* (pis. wyr.: bielutenki, cienutenki i t. p.).

67) *-utki* (pis. wyr.: nowiutki, bielutki i t. p.).

68) *-utor* (pis. wyr. przyswojonych: koadjutor, egzekutor i t. p.).

69) *ya, ia* (pisow. wyr. przyswojonych: Austria, kolacya, filozofia, linia i t. p.).

70) *-ym, -im* czy *-em?* *-ymi, -imi* czy *-emi?* (w sprawie zakończenia 6. i 7. przyp. l. p., oraz 6. przyp. l. mn. przymiotników, zaimków, liczebników i imiesłowów odmien-

nych: dobrym bratem, w tanim sklepie, chorem dzieckiem, białymi plakami i t. p.).

71) *-ywać* czy *-iwać?* (wydmuchiwać czy wydmuchywać? wymachiwać czy wymachywać? i t. p.).

zakończyć, -czymy; rozk. zakończ, -kończcie.

Zakopane, 2. -nego, 3. -nemu, 6. i 7. -nem.

Zakopianta, 2. -pianina, l. mn. -pianie, 2. -pian. Zob. *-anin*.

Zakopianka, 2. -ki, l. mn. -ki, 2. -nek.

zakopiński. **zakopywać**, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

zakorkować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

zakorzenie się; rozk. -rzeń się. **zakorzeniony**.

zakosztować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

zakupić, -kpimy, -kpił; rozk. zakupij, -kpijcie.

zakraść się, -kradnie się, -kradł się; rozk. zakradnij się; zakradłszy się. Zob. *-szy* czy *-lszy?*

zakratować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

zakres, 2. -su. **zakreślać**, -kreśla. Zob. *kreska*.

zakreślić, -limy; rozk. zakreśl, -kreślm, -kreśćcie. Zob. *kreska*.

zakreścić, -cimy; rozk. zakreść, -kręćmy, -kręćcie.

zakręć, 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów. **zakręćka**, 3. i 7. -kręćce, tych -tek.

Zakroczym, 2. -mia, w Zakroczymiu.

zakroczymski. **zakroić**, zakroję, -kroi, -kroimy, -kroją; zakroił, -iła, -ili, -iły; rozk. zakrój; zakroiwszy.

zakrój, 2. -kroju, l. mn. -kroje, 2. -krojów.

zakrwawić, -wimy; rozk. zakrwaw, -krwawcie.

zakrwawiony. **zakrystya**, tej -tyi, tę -tyę, tych -tyi.

zakrystyan, l. mn. zakrystyiani (we współczesnej mowie żywej coraz częściej: zakrystyianie), 2. -nów.

zakrażnąć się, -krzażnął się, rozk. -krzażnij się.

zakrzepnąć, -krzepnie, zakrzepł albo zakrzepnął, zakrzepła, -krzepło, -krzepli, -krzepli (b. rzadko: zakrzepnęła, -nęło, -nęli, -nęły), rozk. zakrzepnij; imiesł. zakrzepły, -ła, -łe.

zakrzusić się, -simy się; rozk. -krzusił, -krzusiście się.

zakrzuszenie się. **zakrzywić**, -wimy; rozk. -krzyw, -krzywie.

zakuć — zob. kuć.

zakulisowy. **zakupić**, -pimy; rozk. zakup.

zakupować, * zakupywać, -puje, rozk. -puj. Zob. *-uję*.

zakurzony. **zakurzyć**, -rzymy; rozk. -kurz, -kurzcie.

zakuty. **zakuwać**, -kuwa.

zakwestyonować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.

zakwitnąć, -kwitnę, -kwitnie; zakwitł albo zakwitnął, zakwitła, -kwitło, -kwitły (rzadziej: zakwitnęła, -nęło, -nęły); rozk. zakwitnij; zakwitnąwszy, zakwitłszy. Podobnie: przekwitnąć, wykwitnąć i t. p. — Zob. *-szy* czy *-lszy?*

zalać, -leje, zalał, -lali; rozk. zalej.

zalać się, zalegnąć się (= zgnieździć się, rodić się), zalegnie się (rzadziej: zależe się), zalegną się (rzadziej: zalegą się), zalał się albo zalegnął się, zaległa się, -legło się, -legły się (rzadziej: zalegnęła się, -legnęło się, -legnęły się), rozk. zalegnij się; *zalegać* się, -lega się. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 1.; b) ładz.

zalażek, 2. -łażka.

zalecanki, 2. -nek.

zalecić, -cimy, zalecił, rozk. zaleć, -lećcie.

zaleciec, -cimy, zaleciał, rozk. zaleć, -lećcie.

zaleddie albo zaledwo.

zalegdz — zob. zalegać.

zalegać, zalega; *zaledz*, zalegnie, zaległ, rozk. zalegnij; zaległszy. Zob.

1) -szy czy -lszy? 2) Bezokolicznik, uw. 1.
zalepić, -pimy; rozk. zalep, -lep-
 cie.
zaleszczycki.
Zaleszczyki, 2. -czyk.
zalew, 2. -wu.
zalewać, -lewa.
zaleźć, -leźę, -lezie, -lezą; zalazł,
 -lazła, -leźli, -lazły; rozk. -leź, -leź-
 cie; zalazłszy. Zob. -szy czy -lszy?
zależec, zależy, zależało.
zależny.
zalegać się — zalądz się.
zalegnąć się — zob. zalądz się.
zali, azali — tak dawniej mówiono
 i pisano. Wyrazy te spotykamy nie-
 kiedy i dzisiaj jeszcze w języku
 literackim, ale obok nich pojawiają
 się także formy nieprawidłowe: za-
 li, azali.
zaloty, 2. -tów.
zaludnić (się), -nimy, -ludnił; rozk.
 zaludnij.
zaludniowy.
zalutować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
załagodzić — zob. łagodzić.
załamać, rozk. załam, -łamy.
załamywać, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
załatwiony.
załatwić, -łatwimy; rozk. -łatw,
 -łatwicie.
załoga, tych -łóg.
załopotać — zob. deptać.
założenie, 2. -nia.
założyciel, l. mn. -le, 2. -li.
założyć, -żymy; rozk. załóż, -łoż-
 cie.
zamach, 2. -chu.
zamagnetyzować, -uje, rozk. -uj.
 Zob. -uje.
zamalować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zamarynować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zamarzać — zamarznąć.
zamarznąć (wymawiaj: zamar/znąć),
 zamarzną, zamarznąć, zamarznął
 (rzadziej: zamarznął), zamarznąła, -marznął,
 -marznąła, -marznąły; rozk. zamarznij;
 zamarznięty albo zamarznął; *zamar-
 znać* (wymawiaj: zamar/znąć), zamar-

za. — Podobnie: przemarznąć, prze-
 marznąć, rozmarznąć, rozmarznąć
 i t. p.
zamarznięty albo zamarznął.
zamaskować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zamaszyście, zamaszysto.
zamazać, zamaże, rozk. zamaż.
zamazywać, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zamać, -cimy; zamacił; rozk. za-
 mać, -maćmy, -maćcie.
zamażpójście — zob. zamaść.
zamiczysko, 3. -sku, tych zamiczysk.
zamek (warowna budowa), 2. zam-
 ku; *zamek* (przyrząd do zamykania),
 2. zamka.
zamaścić, 2. -ścią; zamażpójście,
 2. -ścią; siostra wyszła za męż.
zameł, 2. -tu.
zameżna, 2. i 3. -nej, 4. -ną; l. mn.
 -ne.
zamglić się, -mglił się, -mgliłoby się;
 rozk. -mglij się.
zamglony.
zamianować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zamiast.
zamięć, 2. -ci, l. m. zamieci, w now-
 szej polszczyźnie coraz częściej: za-
 miecie; tych -ci.
zamięscowy.
zamięjski (= poza miastem będą-
 cy).
zamienić, -nimy, -mieniał; rozk. za-
 mień, -mieńmy.
zamienny.
zamierać, -miera.
zamierzać, -mierza.
zamierzchły.
zamierzony.
zamierzyć, -rzymy; rozk. zamierz,
 -mierzcie.
zamięść (np. ciasto), -mieszę, -mie-
 si, miesimy; miesiał; rozk. zamieść,
 -mieście.
zamięszać (nie: zamięszać), -mie-
 sza.
zamieszanie (nie: zamięszanie),
 2. -nia.
zamięszczać, -mieszcza.
zamięszczenie, 2. -nia.
zamięszka (nie: zamięszka), w za-
 mieszcze, tych -szek.

zamieszkać (nie: zamięszkać),
 -mieszka.
zamieszkiwać, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zamięścić, zamieszczę, -cimy, rozk.
 zamieść, -mieście; zamięściwszy.
zamięść, zamięść, -miećsz, -mie-
 cie . . . , zamięść; zamięścił, -mie-
 cił, -mieciła, -mieciły, -mieciły;
 rozk. zamięść, -miećmy, -miećcie; za-
 mięściłszy. Podobnie: wymieść, zmieść
 i t. p. Zob. 1) miotać; 2) -szy czy
 -lszy?
zamięszać — pisz: zamiesznać.
zamięszanie — pisz: zamieszanie.
zamięszka — pisz: zamieszka — ob-
 bacz!
zamięszkać — pisz: zamieszkać.
zamigotać — zob. deptać.
zamiłecze, -czymy; rozk. zamilcz,
 -milczcie.
zamilknać, -milknę, -milknie, za-
 milkł, -milkła, -milkło, -milkli, -milk-
 ły (rzadziej: zamilknął, -milknęła,
 -milknęło, -milknęli, -milknęły); rozk.
 zamilknij.
zamknąć, -mknę, zamknął, -mknę-
 ła, -mknęło, -mknęli, -mknęły; rozk.
 -mknij; zamknąwszy.
zamknięty.
zamoczyć, -czymy; zamoczył; rozk.
 zamocz, zamoczcie.
zamojski (przymiotn. od Zamość).
Zamojski (nazwisko rodowe).
zamoknąć, -moknę, -moknie; za-
 mokłem, zamokł (rzadziej: zamok-
 nął), zamokła, -mokło, -mokli, mok-
 ły; rozk. zamoknij. Podobnie: nam-
 oknąć, przemoknąć, rozmoknąć,
 zmoknąć i t. p.
zamordować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zamorski.
zamorzyć (się) — zob. morzyć.
Zamość, 2. Zamościa, w Zamościu;
 zamojski.
zamożny.
zamówić, -wimy; rozk. zamów,
 -mówcie.
zamrażać, -mraża.
zamrożony.
zamrużyć, -żymy; rozk. zamruż,
 -mrużcie.
zamurować — zob. mrużyć.

zamsz, 2. zamszu.
zamurować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zamyślać (się) — zob. zamyslić
 się.
zamyślić się, zamyślił się, -myśli-
 my się, zamyśliłem się, -myślił
 się, -myśliła się, -myśliłi się, -myśliły
 się; rozk. zamysł, -myślmy, -myśl-
 cie się. *Zamyślać (się)*, zamyślam
 (się), -myślamy (się), zamyślałem
 (się), -myślała (się), -myślali (się),
 -myślały (się); rozk. zamysłaj (się).
zanadrze, l. mn. -drza, 2. -drzy.
zanadto.
zaniechać, -niecha; rozk. zanie-
 chaj.
zanieczyszcząć, -czyszczą.
zanieczyszczony.
zanieczyścić, -czyszczę, -czyścimy;
 rozk. zanieczyść, -czyściecie.
zaniedbać, -dba.
zaniedbywać, zaniebuduję, -dbujesz,
 -dbuje, -dbują; rozk. zaniebuduj; za-
 niebuduj — albo: *zaniedbywam*, -dby-
 wasz, -dbywa . . . dbywają; rozk.
 zaniebdywjaj; zaniebdywjajac (czę-
 ściej: zaniebdywjajac).
zaniemeński (= znajdujący się za
 Niemnem).
zaniemódz, zaniemogę, -może, -mo-
 gą; zaniemogłem, -mogł, -mogła,
 -mogli, mogły; zaniemogłszy. Zob.
 a) Bezokolicznik, uw. 1.; b) -szy czy
 -lszy?
zaniepokoić, -koję, -koimy, zanie-
 pokoiłem, -koił, koiłi, -koiły; rozk.
 -kój, -kójcie; zaniepokoiwszy.
zaniepokojenie, 2. -nia.
zanieść, zaniósę, -niesiesz, -niesie,
 -niosę, zaniósłem, -niosłeś, -niosł,
 -niosła, -nieśli, -niosły; rozk. zanieś;
 zaniósłszy. Zob. -szy czy -lszy?
zaniknąć — zob. zniknąć.
zanim (przysłówek).
zanocować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zanotować, -uje, rozk. -uj. Zob.
 -uje.
zanuć, -cimy, -nucił; rozk. zanuć,
 -nućmy, -nućcie.
zanurzać — zob. zanurzyć.

zanurzyć, -nurzymy, -rzył, rozk. zanurz, -nurcie; *zanurzać*, -nurza, -nurzał, rozk. -nurzaj. Zob. nurzać.
Zanzibar, 2. -ru.
zań — zob. nań.
zaocznie.
zaoczny.
zaodrzański (= znajdujący się za Odrą).
zaognić się, -ogni się, -ognił się.
zaokraglić, -limy; rozk. zaokraglij, -lijmy.
zaokraglony.
zaopatrzenie, 2. -nia.
zaopatrzone.
zaopatrzyć (się), -patrzmy (prawdło — zob. *-imy, -ymy*), zaopatrzył, -patrzyli; rozk. -patrz, -patrzmy, -patrzcie; zaopatrzywszy.
zaorać — zob. orać.
zaostrzać, zaostrza.
zaostrzyć, -ostrzemy; rozk. zaostrz, -ostrzmy, -ostrzcie.
zaoszczędzić, -dzimy; rozk. zaoszczędź, -oszczędźcie.
zapakować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zapalenie, 5. -leńcze! l. mn. -leńcy, 2. -leńców.
zapalka, tych -łek.
zapanować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zaparzać (= wrzącym płynem zalewać, w gorącym płynie zanurzać), -parza, rozk. -parzaj; *zaparzyć*, -rzemy, rozk. zaparz, -parzcie.
zapaska, 3. i 7. zapasce, tych -sek.
zapaść (się), -zapadnie, -zapadł; rozk. zapadnij; zapadłszy. Zob. *-szy czy -wszy?*
zapaść się, zapasie się, zapasł się; rozk. zapaś się; zapasłszy się. Zob. *-szy czy -wszy?*
zapaśnictwo, 2. -twa. Zob. *-stwo czy -stwo?*
zapaśnik, l. mn. -cy.
zapatrywać się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zapatrzeć się, -patrzmy się; zapatrzył się, -trzyli się, rozk. zapatrz, -patrzcie się.
zapełnić, -nimy; rozk. zapełnij, -nijmy, -nijcie.

zaperzony * (bardzo rzadko: zapyrzony *).
zaperzyć się (bardzo rzadko: zapyrzyć się), -perzymy się, -perzył się; rozk. zaperz się.
zapewne (= prawdopodobnie). Brat nie przyjechał, *zapewne* chory. On w to nie wierzy, ale ja uważam to za *pewne* (pisz oddzielnie).
zapewnić, -nimy; rozk. zapewnij, -nijmy.
zaped, 2. -du.
zapiąć — zob. piąć.
zapiec, -piecze — zob. piec.
zapiecek, 2. -piecka.
zapieczetować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zapiekać, -pieka.
zapierać (się), zapiera (się).
zapięcie, l. mn. -cia, 2. -pięć.
zapięty.
zapisek, 2. -pisku, tych -ków.
zapisywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zaplamić, -mimy; rozk. zaplam, -plammy.
zaplatać — zob. platać.
zapleść, zaplotę, -plecie, -plotą, -plotłem, -plotłeś, zaplotł, -plotła, -pletli, -plotły; rozk. zapleć, -plećcie; zaplotłszy. Zob. *-szy czy -wszy?*
zapleśnieć, -nieje; zapleśniał; rozk. -niej.
zapłodnić, -nimy; rozk. -nij.
zapłonąć, zapłonę, -plonie, -plonimy; zapłonął; rozk. zapłoń, -plonimy.
zapłonąć się, zaplonię się, -ploni się, -plonimy się, zaplonił się, -plonili się.
zapobiedz — zob. biedz.
zapodziać się, dosyć często także: zapodzieć się, -dzieje się, -działem się, -dział się, -dziali się, dosyć często także: -dzieli się; *zapodziewać* się, -dziewa się.
zapodziewać się — zob. zapodziać się.
zapomnieć, zapomnę, -pomnisz, -pomni, zapomnimy (nie: zapomniemy; prawidłó — zob. *-imy, -ymy*), zapomną, zapomniął, zapomnieli; rozk. zapomnij, zapomnijmy.
zapomnienie, l. mn. -nia, 2. -nień.

zapomocą; niektórzy piszą oddzielnie: za pomocą.
zapomoga, tych -móg.
zaporoski. Zob. *-ski czy -wski?*
Zaporozec, 2. -roźca, 5. -roźcu! l. mn. -roźcy, 2. -ców.
zapowiedź, 2. -dzi, l. mn. -dzi (w mowie żywej niekiedy: -dzie), 2. -dzi.
zapowietrzony.
zapowietrzyć, -trzymy; rozk. -wietrz, -wietrzcie.
zapożwać, zapozwę, -pozwiesz, -pozwie . . . , -pozwą; zapozwał; rozk. zapozwij, -zwijmy.
zapożyczyć (się), -czymy; rozk. -życz, -życie.
zpracować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zaprawdę!
zaprawić, -wimy; rozk. zapraw, -prawcie.
zaprószyć, -szymy; rozk. zaprosz, -proszmy, -proście.
zaprzańcie, 5. -przańcie! l. mn. -przańcy, 2. -ców.
zaprządz (rzadziej: zaprzęgnąć, zaprzęgnąć), zaprzęgnę (rzadziej: zaprzęgnę, b. rzadko: zaprzęgnę), zaprzęgnie (rzadziej: zaprzęgnie, zaprzęgnie), zaprzęgniemy (rzadziej: zaprzęgniemy, zaprzęgnemy), zaprzęgną (rzadziej: zaprzęgną, b. rzadko: zaprzęgną) zaprzęgnę, zaprzęgną! (rzadziej: zaprzęgnął, zaprzęgnął), zaprzęgnęła, -przęgnęli, -przęgnęły; rozk. zaprzęgnij (rzadziej: zaprzęgnij, zaprzęgnij); *zaprzęgać*, -przęga, rozk. zaprzęgnij. Podobnie odmieniają się: doprzędz, doprzęgać, odprzędz, odpręgać, przyprzędz, przypręgać, rozprzędz, rozpręgać, wyprzędz, wypręgać, sprzędz, spręgać. Zob. Bezokolicznik, uw. 1.
zaprząg (w języku literackim rzadko: zaprzęg), 2. -przęgu, l. mn. -przęgi, 2. -gów.
zaprzągnąć — zob. zaprzędz.
zaprzątać, zaprzęta.
zaprzątnąć, zaprzętnął, rozk. zaprzętnij.
zaprzeć (się), zaprę, zaprzesz, zaprze . . . , zaprą; zaparł rozk. zaprzyj; zaparłszy. Zob. *-szy czy -wszy?*

zaprząść, zaprzęszczę, -paścimy, -paszczą. rozk. zaprzęścić; zaprzęściwszy.
Zaprzęsły imiastów
na *-szy* (poszedłszy czy poszedłszy? otarłszy czy otarszy? i t. p.) — zob. *-szy czy -wszy?*
zaprzągać — zob. zaprzędz.
zaprzągnąć — zob. zaprzędz.
zaprzyjaźnić się, -nimy, rozk. -nij, -nijmy się.
zaprzyjsiadz — zob. przysiadz.
zaprzyjęzony.
zapuchnąć, -puchnie, zapuchł (rzadziej: zapuchnął), zapuchła, -puchło; rozk. -puchnij.
zapuchnięty, zapuchły.
zapustny.
zapustw, 2. -pust.
zapaścić, -cimy, rozk. zapaść, -puścić.
zapyrzony — pisz: zaperzony.
zapyrzyć się, pisz: zaperzyć się — zobacz!
zapytywać (się), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zaradczy. Zob. *-czy*.
zaradzić, -dzimy; zaradź, -radźcie.
zaraz.
zarazek, -razka, l. mn. -razki, 2. -razków.
zarazem.
zarazić (się), zarażę, zarazimy; rozk. zaraż, zaraźcie.
zarazkowy.
zarazliwy.
zarażać (się), -raża.
zarażać, -rąbie; rozk. zaraż, -rąbcie.
zardzewiały.
zardzewieć, -rdzewieje, -rdzewiał; rozk. rdzewiej.
zaręczyć (się), -czymy; rozk. zaręcz, -ręczcie.
zaręczyny, 2. -czyn.
zarękawek, 2. -kawka, tych -kawków.
zarobkowy.
zarodek, 2. -rodka.
zaroić się — zob. roić się.
zarosły — zob. rósć.
zarosnąć — zob. rósć.

zarost, 2. -rostu.
zarósć — zob. rósć.
zarosle, 2. -la, 1. mn. -la, 2. -li.
zarozumialec, 5. -mialczel! 1. mn. -mialcy, 2. -ców.
zarozumiały, 1. mn. -miali.
zaród, 2. -rodu, 1. mn. -dy, 2. -dów.
zarósć — zob. rósć.
zarównać, -równa.
zarówno.
zarumienić się, -nimy się; rozk. -mień się, -mieńmy się.
zarybek, 2. -rybku, tych -rybków.
zarybić, -bimy; rozk. zaryb, -ryb-
 cie.
zarys, 2. -su.
zarysować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zarząd, 2. -du, 1. mn. -dy. Zob. rząd.
zarządca, 1. mn. -cy, 2. -ców. Zob. 1) -ca; 2) *rząd*.
zarządczyni, 4. -nię (nie: -nią*), 1. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. 1) -czyni; 2) bogini.
zarządzać, -rządza. Zob. rząd.
zarządzenie, 1. mn. -nia, 2. -dzeń. Zob. *rząd*.
zarządzić, -dzimy; rozk. zarządź, -rządźcie. Zob. *rząd*.
zarzec się — zob. rzec.
zarzekać się, zarzeka się.
zarzewie (rzadziej: żarzewie), 2. -wia, 1. mn. -wia, 2. -wi. Mówimy: żar, żarzyć się i t. p., więc należałoby mówić i pisać: żarzewie, ale forma *zarzewie* jest bardziej rozpowszechniona.
zarznać (nie: zarznąć) — zob. rznąć.
zarznięty (nie: zarznięty). Zob. rznąć.
zarzut, 2. -tu.
zarzutka, w zarzutce, tych -tek.
zarzynać, -rzyna. Zob. rznąć.
zarzecz, -rzy, -rzą; zarzał; rozk. zarzyj.
zarznąć, pisz: zarznąć—zob. rznąć.
zarznięty — pisz: zarznięty (zob. rznąć).
zasadzka, w zasadzce, tych -dzek.
zaschły, zaschnięty. Zob. schnąć.
zaschnąć, zaschnie, -schną; zasechł albo zaschnął, zaschła, -schło, -schły

(rzadko: zaschnęła, -schnęło, -schnęły); rozk. zaschnij; zaschnąwszy; zaschnięty albo zaschły.
zaschnięty, zaschły — zob. schnąć.
zasechać — pisz: zasychać — zob. zasełać — pisz: zasyłać — zob. zasepić (się), -pimy; rozk. zasep, -sepmy, -sepście.
zasepiony, -na, -ne; 1. mn. -pieni, -pione.
zasiać, -sieje; -siał, -siali; rozk. zasiaj.
zasiąść — zob. siaść.
zasić — zob. siec.
zasiew, 2. -wu.
zasiewać, -siewa.
zasięgać, -sięga, rozk. -sięgaj; *zasięgnąć*, -sięgnę, -sięgnie, *zasięgnął*; rozk. zasięgnij, *zasięgnąwszy*. Bardzo rzadko: *zasiądz*, *zasięże*, *zasiągl*. Zob. sięgać.
zasięgnąć — zob. zasięgać.
zasilić, -limy, rozk. zasil.
zasilek, 2. -siłku.
zaskarbić, -bimy, rozk. zaskarb, -skarbcie.
zaskarżenie (nie: zaskarzenie), 1. m. -nia, 2. -skarżeń.
zaskarżyć (nie: zaskarzyć) — zob. skarżyć.
zasklepić, -pimy; zasklep, -sklepmy.
zaskorupiały (imiesłów), 1. mn. zaskorupiali (nie: -pieli) — ale: zaskorupieć, (oni) zaskorupieli.
zaskorupić się, -rupi się, -pimy się, -pił się, rozk. zaskorup się, -rupmy się; *zaskorupieć*, -pieje, -piejemy, zaskorupiał, zaskorupieli (nie: -piali; porówn. zaskorupiały), rozk. -piej, -piejcie.
zaskorupieć — zob. zaskorupić się.
zaskórny, -na, -ne.
zaskrzypieć, -skrzypi, -pimy; -skrzypiał, -skrzypieli; rozk. zaskrzyp, -skrzypmy.
zaskrzypnąć — zob. skrzypnąć.
zasłabnąć, -słabnie, *zasłabł*, *zasłabła*, -słabli, -słabły (rzadziej: *zasłabnął*, -nęła, -nęli, -nęły), rozk. *zasłabnij*. Podobnie: *osłabnąć*, *zesłabnąć*.
zasłać, zaściele — zob. słać, ściele.

zasłać, zaśle — zob. wysyłać.
zasłonić, -nimy; rozk. zasłoń, -słońmy.
zasługa, tych -ług.
zasługiwać się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zasłużony.
zasłużyć (się), -żymy; rozk. zasłuż, -służcie.
zasmakować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zasmarować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zasmucić, -cimy; rozk. zasmuć, -smućcie.
zasnąć, zasnę, -śnie, *zasnął*, -snęła; rozk. zaśnij.
zasnąć, -snuje; rozk. zasnuj.
zasób, 2. -sobu.
zasówka, pisz: zasuwka — zobacz! *zasp*, w zaspie, tych *zasp*.
zaspać, zaśpię, -śpisz, -śpi, -śpimy, -śpią (rzadziej: *zaspie*, -spisz, -spi...); *zaspął*; rozk. zaśpij, -spijcie (rzadziej: *zaspij*, -spijcie).
zaspiewać — mówią i piszą prawie powszechnie: *zaspiewać*.
zaspokajać (w języku literackim rzadziej: *zaspakajać*), -spokaja, rozk. -spokajaj.
zaspokoić, zaspokoję, -koi, -koimy, -koja; *zaspokoiłem*, -koił, -koiła, -koiłi, -koiły; rozk. zaspokój, -kójmy.
zaspokojenie, 2. -nia.
zastanowie się, -wimy się, rozk. zastanów się.
zastarzały.
zastaw, 2. -wu, 1. mn. -wy, 2. -wów.
zastawa, 2. -wy, 1. mn. -wy, 2. -staw.
zastawić, -wimy; rozk. -staw, -stawcie.
zastąpić, -pimy; rozk. -stąp, -stąpmy.
zastępeca, 1. mn. -cy, 2. -ców.
zastępczyni, 4. -nię (nie: -nią*), 1. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. bogini.
zastępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zastępstwo, tych zastępstw.
zastosować (rzadziej: *zastosować*), -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

zastój, 2. -stoją.
zastosować — częściej: *zastosować* — zob.!
zastrugać — zob. strugać.
zastrzedz (sobie coś) — zob. strzedz.
zastrzegać (sobie coś), -strzega.
zastrzelić, -limy, -lił; *zastrzel*.
zastrzeżenie, 1. mn. -nia, 2. -żeń.
zastrzyknąć, *zastrzyknął*, rozk. *zastrzyknij*; *zastrzyknąwszy*.
zastukać — zob. stukać.
zastygły, -ła, -łe, 1. mn. *zastygli*, -le.
zastygnąć — zob. stygnąć.
zasunąć, -nął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. *zasuń*, -suńmy, -suńcie.
zasunięty.
zasuwa, tych -suw.
zasuwać, -suwa; rozk. -suwaj.
zasuwka, w zasuwce, tych -wek. Zob. -ówka.
zasychać (nie: *zasechać*), -sycha.
zasyłać (nie: *zasełać*) — zob. wysyłać.
zasypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zaszcebiotać — zob. deptać.
zaszczepiać, -szczepia.
zaszczepić, -pimy, -szczepił; rozk. *zaszczep*, -szczepmy.
zaszczycić, -cimy; rozk. *zaszczyc*, -szczyćmy, -szczyćcie.
zaszczytny.
zaskodzić — zob. szkodzić.
zaznurować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zazrubować, pisz: *zaśrubować* — zob. śrubować.
zasztukać, pisz: *zastukać* — zob. stukać.
zaś.
zaścilać, *zaścilać* — zob. słać, ściele.
zaślubić (nie: *zasłubić*), *zaślubimy*, rozk. *zaślub*, *zaślubcie*.
zaślubiny (nie: *zasłubiny*), tych -bin.
zaśmiać się — zob. śmiać się.
zaśmiecić, -cimy; rozk. *zaśmieć*, -śmiećmy, -śmiećcie.
zasniedziały. Porówn. *śniedź*.
zasniedzieć, -dzieje, -dział, rozk. -dziej. Porówn. *śniedź*.

zaspiewać (rzadko: zaspiewać), -śpiewa.
zaśrubować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zaświadczyć (nie: zaświadczyć, zaświadczyć), -świadczymy, -świadczyl; rozk. zaświadczy, -świadczmy, -świadczcie.
zaświecić, -cimy; rozk. zaświeć, -świećcie.
zataić, -taję, -tai, -taimy, -tają; zataił, -iła, -ili, -iły; rozk. zataj; zataiwszy.
zatajenie, 2. -nia.
zatomować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zatarasować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zatem.
zatechły, -ła, -łe.
zatknąć, zatką; rozk. zatkaj.
zatknąć, zatknie, zatknał, -tknęła, -tknęli, -tknęły; rozk. zatknij; zatknawszy.
zatląć się — zob. tlić się.
zatluc, -tlukę, -tlucze; zatlukł; rozk. zatlucz, -tluczcie; zatlukłszy. Zob. -szy czy -wszy?
zatlumić, -mimy; rozk. zatlum, -tlummy.
zatluszczenie, 2. -nia.
zatluscić, zatluszczyć, zatluszcimy; rozk. zatlusć, -tlusćcie; zatlusciwszy.
zato.
zatoka, tych -tok; nazwy zatok piszemy wielką literą: zatoka Perska, zatoka Genueńska i t. p.
zatonąć, -tonął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. zaton, -tonmy, -toncie.
zator (rzadko: zator), 2. -toru.
zatorować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zatrąbić, -bimy; rozk. zatrąb, -trąbicie.
zatruc, -truje, -truł; rozk. zatruj.
zatrudnić, -nimy; rozk. zatrudnij.
zatrudnienie, 2. -nia.
zatruty.
zatrwać, -truwa.
zatrwać, -trwała.
zatrwożyć (się) — zob. trwożyć.
zatrząsk, 2. -ku.

zatrząść, zatrząsę, -trząsie, -trząsą, zatrząśł, -trząśła, -trząśli, -trząśły; rozk. zatrząść.
zatrząść, zatrzą, -trze, -trą; zatrzął; rozk. zatrzyj, -trzyjcie; zatrząłszy. Zob. -szy czy -wszy?
zatrzeszczać — zob. deptać.
zatrzeszczyć, -trzeszczy, -trzeszczał.
zatrzymywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zatulić, -limy; rozk. zatul, -tulmy.
zaturkować — zob. deptać.
zatwardziały (grzesznicy), l. mn. zatwardziali (grzesznicy).
zatwierdzić, -dzimy; rozk. -twierdź, -twierdźcie.
zatyczka, 3. i 7. -tyczce, tych -czek.
zaufać, -ufa.
zaułek, 2. -ułka, tych -ułków.
zausznictwo, 2. -twa. Zob. -ctwo czy -dztwo?
zausznik, l. mn. -cy, niekiedy: -ki.
zauważyć, -waży.
zawadyacki.
zawadyaka, 2. -ki, 3. -ce, 4. -kę, 5. -ko! 6. -ką, 7. -ce; l. mn. -ki (rzadziej: -cy) — albo: *zawadyak*, 2. -ka, 3. -kowi, 4. -ka, 5. -ku, 6. -kiem, 7. -ku; l. mn. -ki (rzadziej: -cy), 2. -ków.
zawadzić, -dzimy; rozk. zawadź, -wadźcie.
zawahać się, -waha się.
zawalidroga, 2. -gi, 4. -gę, tych drogów.
zawarować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zaważyć — zob. ważyć.
zawczasu.
zawczesny; niektórzy piszą oddzielnie: za wczesny. Zob. bolesny.
zawcześniej; niektórzy piszą oddzielnie: za wcześniej.
zawezwać, zawezwę, -zwiesz, -zwie, -zwiemy . . . . -zwią; zawezwał; rozk. zawezwij, -zwijmy, -zwijcie.
zawędrować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; 2) -em, -em, uw. 1.
zawiać, -wiele, -wiał; rozk. zawiej.
zawiadomić, -mimy; rozk. -dom, -dommy, -domcie.

zawiadowca, l. mn. -cy, 2. -ców.
zawiadowczyni, 4. -nię (nie: -nią*), l. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. bogini.
zawiadowstwo, 2. -dowstwa. Zob. -stwo czy -ustwo?
zawiadujący.
zawiadywać (rzadziej: zawiadować), -duje, rozk. -duj. Zob. -uję.
zawiasa, 2. -sy, zwykle w l. mn. zawiasy, 2. -wias.
zawiaska, w zawiasce, zwykle w l. mn. zawiaski, 2. -sek.
zawiązać, -wiążę, -wiążemy, -wiążę; rozk. zawiąż, -wiążcie.
zawiązek, 2. -wiązku, l. mn. -wiązki, 2. -wiązków.
zawiązywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zawichrzzenie, l. mn. -nia, 2. -wichrzzeń.
zawichrzyc — zob. wicherzyć.
zawiedziony, -na, -ne; l. mn. zawiędzeni, -dzione.
zawieja, 2. i 3. -wiei, l. mn. -wieje, 2. -wiei.
zawierać, -wiera.
zawierucha, w zawierusze, tych -ruch.
zawieruszyć (się), -szymy; rozk. -rusz, -ruszcie.
zawierzać, -rza, rozk. -rzaj.
zawierzyć, -rzymy; rozk. zawierz, -wierzcie.
zawiesić, -wieszę, -wiesimy, -wiesiś; rozk. zawieś, -wiesmy, -wiesćcie. Porówn. zawieźć, rozk. zawieź, -wiesmy, -wieście.
zawieszacz, -wiesza.
zawiesić, -wiodę; zawiędzony, -na, -ne, l. mn. zawiędzeni, -dzione. Inne formy — zob. wieść.
zawieźć, zawiozę, -wieszysz, -wieszisz . . . -wiożę, zawiózł, -wiożł, -wiożła, -wiożli, -wiożły; zawióźszy; rozk. zawieź, -wiesmy, -wieście. Porówn. zawiesić, rozk. zawieś, -wiesmy, -wiesćcie.
zawiedły.
zawinać, zawiął, -nęła; rozk. zawiń, -wińmy.
zawiniatko, tych -tek.
zawisły, l. mn. -wiśli.

zawisnąć, zawisnę, -wisnie, -wisną; zawisł albo zawisnął, zawisła, -wisło, -wiśli, -wisły; rozk. zawisnij; zawisnąwszy.
zawistny.
Zawisza Czarna, 2. Zawiszy Czarnego. Zob. 1) Kmita; 2) przydomek.
zawisnąć, tej, te i tych -ści.
zawisłański.
zawlec — zob. wlec.
zawlekać, -wleka.
zawładnąć, -władnie, -władnął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. -władnij.
zawodzić — zob. wodzić.
zawojować, -juje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zawożenie, 2. -nia.
zawód, 2. -wodu.
zawój, 2. -ju, l. mn. -je, 2. -jów.
zawrotny.
zawrócić, -cimy; wrócił; rozk. wróć, -wróćcie.
zawrót, 2. -wrotu.
zawrzeć (drzwi, umowę, układ), zawrę, zawrzesz, zawrze . . . zawrą; zawarł, -warła, -warli, -warły; rozk. zawrzyj; zawarłszy. *Zawrzeć* (zagotować się, wybuchnąć n. p. gniewem), zawrę, zawrzesz, zawrze albo zawre . . . zawrą, zawarzał, -wrzała, -wrzeli, wrzały; rozk. zawrzyj; zawrzawszy.
zawrzeć (zagotować się) — zob. zawrzeć (drzwi, umowę . . .).
zawsze.
zawziąć się — zob. wziąć.
zawzięcie (przysłów.), st. w. -wzięciej.
zawziętość, 2. -ści.
zawzięty.
zazdrosny, -na, -ne; l. mn. zazdrośni, zazdrosne; przysłówki: zazdrośnie. Zob. bolesny.
zazdrościć, zazdroścę, -cimy; zazdrościł; rozk. zazdrość, zazdrośćcie.
zazdrość, 2. -ści.
zazdrośnie — zob. zazdrosny.
zazierać, -ziera.
zaziębić się, -bimy się; rozk. zazięb się, -ziębcie się.
zaziębienie, 2. -nia.
zaznajomić się, -mimy się; rozk. zaznajom się, -jommy się, -jomcie się.

zaszywać.
zażalenie, l. mn. -nia, 2. -leń.
zażarte, st. w. -ciej.
zażartować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zażarty.
zażądać — zob. żądać.
zażędz — zob. zażęgać.
zażęgać (= zapalać, podburzać i t. p.), -żęga, rozk. -żęgaj; *zażędz*, zażęgnie, zażęgi, -żęgi, -żęgli, -żęgły; rozk. zażęgnij.
zażęgnąć, -żęgna.
zażerać, -żera.
zażyć, zażyje, rozk. zażyj.
zażyłość, 2. -ści.
zażyły (n. p. stosunek).
zażywać, -wa.
zażywny.
ząb, 2. zęba.
zábek, 2. zábka.
zabiałły, l. mn. zabiałli. Porówn. zabieć.
zabieć, zabieje, rozk. -biej; (oni) zabieli. Porówn. zabiały.
zbalamucić, -cimy; rozk. -muć, -mućcie.
zbankrutować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Zbaraski. Zob. -ski, -sko . . .
Zbaraż.
zbawca, l. mn. zbawcy, 2. -ców.
zbawczyni, 4. -nię (nie: -nią *), l. mn. -nie, 2. -czyń.
Zbawiciel (= Jezus Chrystus).
zbawić, -wimy; rozk. zbaw, zbawcie.
zbawienie, st. w. -wienniej.
zbawienny.
zbezczeszczać, -cza, rozk. -czaj.
zbezczeszczenie, 2. -nia.
zbezczeszczoney, -na, -ny; l. mn. -czeni, -czone.
zbezczeszczyć, -cimy; rozk. zbezczeszcz, -cześnieć.
zbedny.
zbiedniały — zob. zbiednieć.
zbiednieć, zbiednieje, rozk. zbiedniej; zbiedniał, zbiednieli — ale: nasz zbiedniały sąsiad, l. mn. nasi zbiednieli sąsiedzi.
zbiedz, zbiegnę, zbiegnie, zbiegł, rozk. zbiegnij; zbiegłszy. Zob. a) Bezokolicznik, uw. 1.; b) -szy czy -lszy?

zbieg (człowiek), 2. -ga; *zbieg* (okoliczności, wypadków), 2. -gu.
zbiegowisko. Zob. -stac czy -wstac?
zbiegowisko, tych -wisk.
zbieleć, -leje, -lało; rozk. -lej.
zbierać, zbiera.
zbieżny.
Zbigniew, 2. -wa, l. mn. -wowie, 2. -wów.
zbiorowisko, tych -wisk.
zbiór, 2. zbioru.
zбір, 2. -ra, l. mn. -ry.
zblednąć, zblednę, zblednie, zbledną; zbladł, zbladła, zbledli, zbladły; rozk. zblednij — mniej powszechne: zblednieć, -nieje, zbledniał, -nieli; rozk. zblednij.
zblizka — zob. z bliska.
zbliżyć (się), -żymy, rozk. zbliż, zbliżcie.
zblaźnić się, -nimy się; rozk. -nij się, -nijmy się.
zblądzić, -dzimy; rozk. zblądź, zblądźcie.
zbogacieć (się), -cimy; rozk. zbogać, -gaćcie.
zbołały (starzec), l. mn. zbolali (nie: zboleli).
zbombarдовать, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uje; 2. -om, -on.
zboże, tych zbóż.
zbożny (= Bogu poświęcony, pobożny i t. p.).
zbój, l. mn. -je, 2. zbójów.
zbojca, l. mn. -cy, 2. -ców.
zbojecki.
zbor, 2. zboru.
zbrodnia, l. mn. -nie, 2. -ni.
zbrodniarz, l. mn. -rze, 2. -rzów albo -rzy. Zob. -arz.
zbroić (się), zbroję, zbroi, zbroimy, zbroił, zbroili; rozk. zbroj, zbrojcie.
zbroja, 2. zbroi, te zbroje, 2. zbroi.
zbrojnie albo zbrojno.
zbrojny.
zbrojownia, l. mn. -nie, 2. -ni.
zbrzoszuować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Zbrucz, nad Zbruczem.
zbrudzić, -dzimy; rozk. zbrudź, zbrudźcie.
zbrzydnąć, zbrzydnie; zbrzydł albo zbrzydła, zbrzydła, zbrzydli, zbrzydły; rozk. zbrzydnij.

zbudować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zbudzić, -dzimy; rozk. zbudź, zbudźcie.
zbuntować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zburzyć, -rzymy; rozk. zburz, zburzcie.
zbutwiał.
zbutwieć, zbutwieje, zbutwiał; rozk. zbutwiej.
zbyć, zbęde, zbędzie, zbędą; zbyłem, zbyły; rozk. zbędź, zbędźcie; zbywszy.
zbyt, 2. -tu.
zbyt; zbyt wielki, zbyt głęboki.
zbytek, 2. zbytku.
zbytni, -nia, -nie (= zbyteczny, nadzwyczajny).
zC . . . zcedzić, zcerować, zcukrzeć i t. p. — zobacz: scedzić, scerować, scukrzeć i t. d. Prawidło — zob. s, ś czy z, ź?
zCS . . . zczernieć, zczzerwienieć się, zczerstwieć, zczesać i t. d. — zobacz: szcernieć, szczewienieć się, szczerstwieć, szcesać i t. d. Prawidło — zob. s, ś czy z, ź?
zdała.
zdarzać się, zdarza się.
zdarzenie, l. mn. -nia, 2. -rzeń.
zdarzyć się, zdarzy się.
zdawien dawna — zob. z dawien dawna.
zdawka, 3. i 7. zdawce, tych -wek.
zdwakowy.
zdawna — zob. z dawna.
zdażać, zdaża.
zdażyć, -żymy; rozk. zdaż, zdażcie.
zdechac — mów i pisz: zdychać, zdycha.
zdechły, -ła, -le.
zdechnąć (ale: zdychać — nie: zdechać!), zdechnie, zdechł, zdechło, zdechły; rozk. zdechnij.
zdecydować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zdefraudować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zdejmować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

zdemaskować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zdemoralizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zdenewować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zdeptać — zob. deptać.
zderzenie, l. mn. -nia, 2. -rzeń.
zderzyć się, -rzymy się; rozk. zderz, zderzcie się.
zdetronizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zdjąć, zdejmę, zdejmiesz, zdejmie . . . zdejmą, zdejąłem, zdjął, zdjęła, zdęli, zdjęły; rozk. zdejm albo zdejmij; zdjąwszy. Zob. jać.
zdjęcie, l. mn. -cia, 2. zdjęć.
zdjęty.
zdmuchiwać (rzadziej: zdmuchywać), -uje; rozk. -uj. Zob. 1) -uje; 2) Bezokolicznik, uw. 4.
zdmuchnąć, zdmuchnę, zdmuchnie, zdmuchnął, -nęła, -nęli, -nęły (w języku książkowym bardzo rzadko: zdmuchła, zdmuchli, zdmuchły); rozk. zdmuchnij.
zdobyć, l. mn. -cze, 2. -czy.
zdobyć, zdobyć się (na co), zdobędę, -będzie, -będą, zdobył; rozk. zdoładź, -ładźcie; zdobywszy.
zdobywca, l. mn. -cy, 2. -ców.
zdolność, 2. -ści.
zdolny (nie: zdólny), we współczesnej polszczyźnie rzadko: zdolny.
zdrada, tych zdrad.
zdradzić, -dzimy; rozk. zdradź, zdradźcie, zdradziwszy.
zdradziecki.
zdrajca, 2. -cy, l. mn. -cy, 2. -ców
zdrajczyni, 4. -nię (nie: -nią *), l. mn. -nie, 2. -czyń. Zob. bogini.
zdrapać, zdrapie, rozk. zdrap, zdrapmy, zdrapcie.
zdrapywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zdrętwiał (rzadziej: strętwiał), l. mn. zdrętwiali (nie: zdrętwieli — porówn. zdrętwieć).
zdrętwieć (rzadziej: strętwieć), zdrętwieje, zdrętwiał, zdrętwieli (nie: zdrętwiali) — porówn. zdrętwiały.

zdrowiusienki. Zob. -usienki.
zdrowiutenki. Zob. -uteńki.
zdrowiutki. Zob. -utki.
zdrowo, st. w. -wiej.
zdrowy, zdrów, -owa, -owe; bądź zdrów! jestem niezdrow.
zdrożać — zob. drożać.
zdrożnie (= źle, nagannie), st. w. -niej.
zdrożność, tej, te i tych -ści.
zdrożny (= zły, naganny), -na, -no.
zdrożony (= znużony podróżą, jazdą), l. mn. -żeni.
zdrój, 2. zdroju, l. mn. -je, 2. -jów.
zdrów — zob. zdrowy.
zdrzgotać — zob. deptać.
zdrzemać się (rzadko: zdrzymnąć się), zdrzemał się, rozk. zdrzemnij się; zdrzemałszy się.
zdrzymnąć, częściej: zdrzemać — zobacz!
zdumienie, 2. -nia.
zdumiewać. -miewa.
zdumiony, l. mn. -mieni; *zdumiały*, l. mn. -miali.
zdumnieć (= stać się dumnym), zdumnieje, zdumniał, zdumnieli, -niały; rozk. -niej.
zdwajać. zdwajam, -ja, -jają; rozk. zdwajaj.
zdwoić, zdwoję, zdwoisz, zdwoi, zdwoimy, zdwoją; zdwoilem, zdwoiłem, -ili, -iły; rodz. zdwój, zdwojcie; zdwoiwszy.
zdwojenie, 2. -nia.
zdychać (nie: zdechać), zdycha.
zdyszeć się — zob. dyszeć.
działać, działa.
dziczały, l. mn. dziczali (nie: dziczeli. Porówn. dziczeć).
dziczeć, dziczeje, dziczał, dziczeli. Porówn. dziczały.
dziecinniały, l. mn. dziecinniali (nie: dziecinnieli). Porówn. dziecinnieć.
dziecinnieć. dziecinnieje, dziecinniał, dziecinnieli (nie: dziecinniali). Porówn. dziecinniały.
dzierać, dziera.
dzierca, l. mn. -cy, 2. -ców.
dzierstwo, tych dzierstw.
zdziestakować, -uje, rodz. -uj. Zob. -uję.
Zdzisław, 2. -wa.

zdiurawić, -wimy; rozk. zdiuraw, -rawcie.
zdiwaczały, l. mn. zdiwaczali (nie: zdiwaczeli). Porówn. zdiwaczec.
zdiwaczeć, zdiwaczeje, zdiwaczał, zdiwaczeli (nie: zdiwaczali). Porówn. zdiwaczały.
zdiwić (się), -wimy; rozk. zdiw, zdiwicie (się).
zdiwiony.
ze, z. Pisanie łączne i oddzielne przyimka *z, ze* — zob. Pisanie oddzielne i łączne, uw. I. b i uw. III.
ze czy z? (zsunąć, zesunąć, zszyć, zeszyć; *ze* Lwowa i t. p.) — zob. *we* czy *w?*
ze mną, *ze* mnie. Zob. *we* czy *w?*
zebrać, zbiorę, zbierzesz, zbierze, zbiorą; zebrał; rozk. zbierz; zebrałszy.
zecheć, zechce, zechciał; rozk. zechciej, -chciejcie.
zedrzeć, zedrę, zedrzej, zedrą; zdarł; rozk. zedrzyj, zedrzyjcie; zdarłszy. Zob. -sry czy -lszy?
zefir, 2. -ru.
zegar, 2. -ra, rzadziej: -ru.
zegarmistrz, l. mn. -mistrze, 2. -mistrzów. Zob. mistrz.
zegarmistrzostwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
zegarmistrzowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
zegarmistrzowski. Zob. -ski czy -uski?
zegarmistrzówna, 2. -ówny, 3. -ównie, te -ówny, tych -ównien. Zob. szewcówna.
zejście (się), 2. zejścia.
zejść (się), zejde, zejdzic, zeszedł albo zszedł, zeszyła, zeszli, zeszyli; rozk. zejdz, zejdzmy, zejdzcie; zszedłszy albo zszedłszy. Zob. -sry czy -lszy?
Zelandya, 2. i 3. -dy, 4. -dye.
zelandzki. Zob. -cki czy -dzki?
zelektryzować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zelzec (= złągodnieć i t. p.), zelzeje, (mróz) zelżał, (zima) zelżała; rozk. zelżej. Porówn. zelzyć.

zelzyć (= obrzucić obelgami i t. p.), zelży, zelżył, rozk. zelżyj. Porówn. zelzeć.
zelżywy.
zelgać — zob. łągać.
zemdlały, l. mn. zemdlali (nie: zemdleli); zemdlony, l. mn. zemdle-ni.
zemdleć, zemdleje; rozk. zemdlej; zemdłał, zemdleli. Porównaj: zemdlały.
zemdlony — zob. zemdlały.
zemknąć, zemkne, -mknie, -mkną; zemknał, -mknęła, -mknęli, -mknęły; rozk. zemknij.
zemleć, zmiele, zmełł (rzadziej: zmiełł), zmełła (rzadziej: zmiełła), zmełli, rozk. zmieł, zmiełcie; zmie-lony (rzadziej: zmełty); zmełszy.
zembrzeć, zemrę, zemrze, zemrą; zmarł; rozk. zemrzyj; zmarłszy. Zob. -szy czy -lszy?
zemsta, w zemście.
zemścić się — zob. mścić się.
zenit, 2. -tu.
Zenobia, 2. i 3. -bii, 4. -biej.
Zenobiusz, 2. -biusza.
Zenon, także: Zeno, 2. Zenona.
zeń — zob. nań.
zepchnąć, zepchnął, -pchnęła; rozk. zepchnij.
zepsuć, zepsuje, zepsuł; rozk. zepsuj.
zepsuty.
zerkać, zerka.
zerknąć, zerknął, rozk. zerknij.
zero, 3. zeru, 7. w zerze, tych zer.
zerwać — zob. rwać.
zerznąć, zerznąć (= pociąć, ścinać, ścinać nożem, piłą): a) *zerznąć* (wymawiaj: ze-rznąć, nie: zer-znać, ze-rznąć), zerzne, zerznie; zerznął, zerznęła, zerznęli; rozk. zerznij; zerznąwszy, zerznięty; zerznięcie, 2. -cia; b) *zrzynać*, zrzyna, rozk. zrzynaj. — *Znać*, zżynać (ściąć, ścinać sierpem np. zboże): a) *znać*, zeżnę, zeżnie, zżąłem, zżął, zżęła, zżęli, zżęły; rozk. zeżnij; zżąwszy, zżęły; zżęcie, 2. -cia; b) *zżynać*, zżyna, rozk. zżynaj.
zernięcie (= czynność. słowa *zerznąć* — zobacz!), 2. -cia.

zernięty (nie: zerznięty) — zob. rznąć.
zerznąć, pisz: zerznąć — zob. rznąć.
zernięcie, pisz: zernięcie — zob. rznąć.
zerznęty, pisz: zerznęty — zob. rznąć.
zesadzić — zob. zsadzić.
zeschły, zeschnięty.
zeschnąć (się) — zob. schnąć.
zeschnięcie (się).
zesinieć — zob. zsinieć.
zesiwieć — zob. zsiwieć.
zeskakiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zeskoczyć, -czymy; rozk. zeskozcz, -skoczcie.
zeskubać, -skubie; rozk. zeskuć, -skubcie.
zesłać, zesłę — zob. wysłać.
zesłańiec, 5. zesłańcze! l. mn. zesłańcy, 2. -ców.
zespolic, -limy; rozk. zespol, -spolmy, -spolcie — rzadziej: zespol, -spolmy, -spolcie (choć jest to forma prawidłowa).
zestarzały — zob. zestarzeć się.
zestarzeć się, zestarzeje się, zestarzał się, zestarzeli się (nie: zestarziali się) — ale: zestarzały robotnik, l. mn. zestarzali robotnicy.
zestawić, -wimy; rozk. zestaw, -stawcie.
zestrugać — zob. strugać.
zestrzelić, -limy; rozk. zestrzel, -strzelmy.
zesumować, zsumować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *-uję*; 2) *we* czy *w?*
zesunąć — zob. zsunąć.
zesuwać — zob. zsuiwać.
zsyłać — zob. zsyłać.
zsypanie — zob. zsypać.
zszczupleć, -szczupleje, -szczupleł, -szczupleli; rozk. -lej.
zszloroczny, -na, -ne.
zsznurować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zszpecić, -cimy; rozk. zszpec, -szpecie.
zszyć — zob. zszyć.
zszyt, 2. -tu, l. mn. -ty, 2. -tów.
zszywać — zob. zszywać.
zszliznąć się, zszliznąć się — zob. wśliznąć się.

zetknąć się, zetknę się, zetknie się, zetknął się, -tknęła, -tknęli, -tknęły się; rozk. zetknij, -tknijmy się.
zetknięcie się, 2. -cia się.
zettleć, -tleje, -tlał, -tlało; rozk. zettlej.
zeźreć, zeźrę, -trze, -trą; starł, starła, starli; zetrzyj, -trzyjcie; starszy, -szy czy -wszy?
Zeus, 2. Zeusa, 5. Zeusie!
zewnątrz.
zewnętrznie.
zewnętrzny.
zawszad.
zez (rzadziej: zyz *); patrzeć zezem.
zezować (rzadziej: zyzować *), -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zezowaty (rzadziej: zyzowaty *).
zezwierzęcenie, 2. -nia.
zeźreć — zob. źreć.
zębaty.
zgadnąć, zgadł (rzadziej: zgadnął), zgadła, zgadli; rozk. zgadnij.
zgadywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zgaga, 2. -gi, 3. -dze.
zgangrenowany.
zganić, -nimy; rozk. zgań, zgańmy.
zgarbić się, -bimy się; rozk. zgarb, zgarbcie się.
zgarnąć, zgarnął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. zgarnij, -nijcie.
zebra * (= zwierzę), rzadziej: zebra *, 3. i 7. zebrane, tych zebr.
zebu (= zwierzę) — nieodmiennie.
zgasnąć, zgasnie, zgasł albo zgasnął, zgasła, zgasło, zgasły (rzadko: zgasnęła, -nęło, -nęły); rozk. zgasnij.
zgermanizować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) *uję*; 2) *ge* czy *gie*?
zgeszczać, zgeszcza. Zob. *gię* czy *gę*?
zgeszczenie, 2. -nia. Zob. *gię* czy *gę*?
zgeszczony. Zob. *gię* czy *gę*?
zgeścić, zgeszczę, zgeścimy, zgeszczą, zgeścili; rozk. zgeść, zgeścimy, zgeście. Zob. *gię* czy *gę*?
zgiąć, zegnę, zegnie; zgiął, zgięła, zgięli, zgięły; rozk. zegnij; zgiąwszy.

zgielk, 2. -ku.
zgiełkliwy.
zgięcie, 1. mn. -cia, 2. zgięć.
zgięty.
zgliszczę, 2. -cza, 1. mn. -cza, 2. zgliszcz.
zglębić, -bimy; rozk. zglęb, zglębcie.
zglodniały — zob. zgłodnieć.
zglodnieć, zgłodnieje, zgłodniał, zgłodnieli (nie: -niali) — ale zgłodniały chłopiec, 1. mn. zgłodnieli (nie: -nieli) chłopcy.
zgłosić się, -simy się; rozk. zgłoś, zgłosmy, zgłoście się.
zgłoska, w zgłosce, tych -sek.
zglupieć, zgłupieje, zgłupiał, -pieli; rozk. zgłupiej.
zgluszyć, -szymy; rozk. zgłusz, zgłuszcie.
zgmtawać, zgmtawa; rozk. zgmtawaj.
zgnębić, -bimy, rozk. zgnęb, zgnębcie.
zgniecenie, 2. -nia.
zgnieciony, -na, -ne, 1. mn. zgniecenie, zgniecionie.
zgnieść, zgniotę, zgniecie, zgniotą, zgniotłem, zgniotłeś, zgniotł, zgniotła, zgniotli, zgniotły; rozk. zgnieć, zgnieście; zgniotłszy. Zob. -szy czy -wszy?
zgnilizna, 3. i 7. -liznic. Zob. -izna.
zgniły.
zgnoić, zgnoję, zgnoisz, zgnoi, -jmy, -icie, zgnoją; zgnoił, -iła, -ili, -iły; rozk. zgnój, zgnójcie.
zgnojenie, 2. -nia.
zgnuśnialy (robotnik), 1. m. zgnuśniali (robotnicy) — nie: zgnuśnieli. Porówn. zgnuśnieć.
zgnuśnieć, zgnuśnieje; rozk. zgnuśnij, zgnuśniał, zgnuśnieli. Porówn. zgnuśniały.
zgodzić (się), -dzimy; rozk. zgódź, zgódźcie.
zgoić się, zgoi się, zgoją się; zgoił się, -iło się.
zgoła.
zgon, 2. -nu — rzadziej: skon, 2. -nu.
zgorzeć, zgorzeje, zgorzał, zgorzeli; rozk. zgorzej.

zgorzelisko, 1. mn. -ska, 2. -lisk.
zgorzkniały (nie: zgorzkniał) 1. m. zgorzkniali. Porówn. zgorzknieć.
zgorzknieć (nie: gorzknieć), -nieje, zgorzkniał, (oni) zgorzknieli — ale: zgorzkniały starzec, 1. mn. zgorzkniali starcy. Zob. *rz* czy *rz*?
zgotować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zgraja, 2. i 3. zgrai, 4. zgraję, 1. m. -je, 2. zgraj.
zgromić, -mimy; rozk. zgrom, zgrommy.
zgrubieć, zgrubieje, zgrubiał, rozk. zgrubiej.
zgruchotać — zob. deptać.
zgrzyzota, tych -zot.
zgrzyść, zgrzyzę, zgrzyzie; zgrzył, zgrzyli; rozk. zgrzyż, zgrzyście; zgrzyłszy. Zob. 1) Bezokolicznik, uw. II.; 2) -szy czy -wszy?
zgrzyliwie, st. w. -wiej.
zgrzyliwy.
zgrzać, zgrzeje, zgrzał, zgrzali; rozk. zgrzej.
zgrzebać, rozk. zgrzeb, zgrzebnie.
zgrzeblo, tych zgrzebel.
zgrzebny.
zgrzeszyć, -szymy; rozk. zgrzesz, zgrzeszcie.
zgrzybiałość, 2. -ści.
zgrzybiały — zob. zgrzybieć.
zgrzybieć, zgrzybieje, zgrzybiał, zgrzybieli (nie: zgrzybiali) — ale: zgrzybiały starzec, 1. mn. zgrzybiali (nie: zgrzybieli) starcy.
zgrzyt, 2. -tu.
zgrzytać, zgrzyta.
zgrzytnąć, zgrzytnie, zgrzytnął, rozk. zgrzytnij; zgrzytnąwszy.
zguba, tych zgub.
zgubić, -bimy; rozk. zgub, zgubcie.
zhańbić, -bimy; rozk. zhańb.
zhańbiony.
zhardziały — zob. zhardzieć.
zhardzieć, zhardzieje, zhardział, zhardzieli (nie: zhardzieli) — ale: zhardziały zwycięzca 1. mn. zhardzieli (nie: zhardzieli) zwycięzcy.
zhasać się, zhasa się.
zheblować, rzadziej: zhyblować — zob. heblować.
zholdować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

zhyblować, częściej: zheblować — zob. heblować.
ziać, zieję, ział, rozk. ziej.
ziarenko — zob. ziarno.
ziarneczko, 3. -ku, tych -czek.
ziarno, 3. ziarnku, tych ziarek; mówią także i piszą: ziarenko, 3. -renku, tych -renek.
ziarno, tych ziarn, niekiedy także: ziaren.
ziebro, mów i pisz: źebro — zob. !
ziele, 2. ziela, 3. zielu, 6. zielem, 7. w ziele (w 1. mn. nieużywane). Porówn. zioło.
Zielona (wieś) — zob. Nazwy miast, wsi, rzek rodz. żeńs. o formie przymiotnikowej.
Zielone Świątki, 2. Zielonych Świątek, przed Zielonemi Świątkami.
zielony, -na, -ne; 1. mn. zieloni, zielone; st. w. zieleńszy, -sza, -sze; 1. mn. zieleńsi, zieleńsze; przykład Zielony.
zielsko, tych zielsk.
ziemianin, 2. -mianina, 1. mn. -mianie, 2. -mian. Zob. -anin.
ziemianski.
ziemianstwo, 2. -stwa.
ziemniak, 2. -ka.
ziemny.
Ziemiowit, 2. -ta.
ziemski.
ziewać, ziewa, rozk. ziewaj.
ziewnąć, ziewnął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. -nij; ziewnąwszy.
zięba, tych zięb.
ziębić się, ziębi się, -bimy się; rozk. zięb, ziębcie się.
ziębnać, ziębnę, ziębnie, ziębł albo ziębnał, ziębła, ziębło, ziębli, ziębły; rozk. ziębnij.
zić, 1. mn. zięciowie, 2. -ciów.
Zimna Woda (nazwa wsi), 2. Zimnej Wody, 7. w Zimnej Wodzie.
zimerodek (ptak), 2. -rodka.
zimować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
ziobro, pisz: źebro — zobacz!
zioło, 2. -ła, 3. -tu, 6. ziołem, 7. w ziole; 1. mn. zioła, 2. ziół. Porówn. ziele.
ziomek, 2. ziomka, 1. mn. ziomkowie.

zionać, zionie, zionał, -nęła; rozk. zion, zionmy.
ziołko, 3. ziółku, tych -tek.
ziszcząć się, ziszczają się.
ziszczony; ziszczony nadzieje.
ziścić, ziszczę, ziści, -cimy; rozk. ziść, ziście; ziszczony.
zjadać, zjada, zjadaj.
zjadliwy.
zjawiać się, rozk. zjawiaj się.
zjawić się, -wimy się; rozk. zjaw się, zjawcie się; zjawivszy się.
zjawisko, tych -wisk.
zjazd, na zjeździe.
zjechać (się), zjadę, rozk. zjedź, zjedźcie.
zjednoczyć, -czymy; rozk. zjednocz, -noczcie.
zjednywać, zjednywam, -nywa, -nywamy, -nywają; rozk. zjednywaj; zjednywając.
zjedzony.
zjelezcć, -czeje, -czała, -czało; tłuszczyć zjełczały, masło zjełczałe.
zjeść, zjem, zjesz, zje, zjemy; zjadł, zjedli; rozk. zjedz, zjedzcie, zjadłszy. Zob. *-szy* czy *-łszy*?
zjeżdzać, zjeżdża, rozk. zjeżdżaj.
zjeżyć, zjeżył; rozk. zjeż.

-zki czy **-ski** w wyrazach takich, jak: blizki, męski, praski i t. d.? — zob. *s*, *ś* czy *z*, *ź*? uw. 5. i 6.

-zko, **-zkość** czy -sko, -skość w wyrazach takich, jak: nizko, blizkość, zwycięsko, boskość i t. d.? — zob. *s*, *ś* czy *z*, *ź*? uw. 5. i 6.

złać, zleje, złał, złali; rozk. zlej.
zlatywać, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
złocić (= polecić, poruczyć), zlecę, zleci, zlecimy; zlecił, -cili; rozk. zleć, zlećcie; zleciwszy. Porówn. *zlecieć*.
złocić (zlatywać), zlecę, zleci, zlecimy; zleciał, -cieli; zleć, zlećcie; zleciawszy. Porówn. *zlecieć*.
zleniawiały — zob. *zleniawieć*.
zleniwieć, zleniwieje; rozk. zleniwiej; zleniwał, zleniwiali (nie: zleniwiiali) — ale: zleniwiwały uczeń, l. mn. zleniwiiali (nie: zleniwieli) uczniowie.

zlepić, -pimy; rozk. zlepi, zlepmy.
zlew, 2. -wu, l. mn. -wy, 2. -wów.
zlewać, zlewa.
zleźć, zlezę, zlezie, zlezą; zlazł, zleźli; rozk. zleź, zleźcie; zlazłszy. Zob. 1) *-szy* czy *-łszy*? 2) Bezokolicznik, uw. 2.
zleżały.
zleknąć się (bardzo rzadko: złąć się) — zob. *przeleknąć się*.
zlitować się, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zlizać, zliże, rozk. zliż, zliźcie.
zlitować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
złajać, złaje; rozk. złaj.
złamać — zob. *złom*.
złamać, złamię; rozk. złam, złammy.
złapać, złapie; rozk. złap, złapmy.
złazić, złazę, złazimy; rozk. złaz, złazcie.
złać — zob. *zła*.
zła, *zła*; 2. *zła*, *złego*; 3. *zła*, *złemu*; 4. i 5. *zła*; 6. *złem*, 7. w *złem*; l. mn. *zła*.
złocić, -cimy; rozk. *złoc*, *złocicie*.
złoczowski. Zob. *-ski* czy *-rski*?
Złoczów, ku *Złoczowu*. Zob. *Kra-ków*.
złoczyńca, 5. -czyńco! l. mn. -czyńcy, 2. -ców.
złodziej, l. mn. -je, 2. -dziei albo -dziejów.
złodziejka, tych -jek.
złodziejski.
złom albo *złam* (np. skały), 2. *złomu*, *złamu*, l. mn. *złomy*, *złamy*, 2. *złomów*, *złamów*.
złorzeczenie, l. mn. -nia, 2. -czeń.
złorzeczyć, złorzeczę, -rzeczemy; rozk. *złorzecz*, *złorzeczcie*.
złościć się, *złoszczę* się, *złosci*my się; rozk. *złość* się, *złoście* się.
złość, tej, te i tych *złości*.
złośnica, 2. -cy, l. mn. -ce, 2. -nic.
złośnik, l. mn. -cy, niekiedy także: -ki.
złotogłów, 2. *złotogłowa* (*złotogłowa*), 6. -głowem (-głowiem), 7. w *złotogłowie* (-głowie); l. mn. *złotogłowy* (-głowia), 2. -głowów (-głowi). Formy, zamieszczone w nawiasach, spotykamy dosyć często w żywej mowie ogółu i w dziełach znakomitych pisarzy współczesnych.

złotolity.
złotousty, 2. *złotoustego*, 6. i 7. -ustym; l. mn. -uści, 2. -ustych.
złotowłosy, 2. *złotowłosego*, 6. i 7. -włosym.
złotówka, 3. i 7. -tówce. Zob. *-ówka*.
złowieszczy.
złowrózbu.
Złożone przyimki.
 W sprawie pisowni przyimków złożonych (z za, z popod, ponad, nakoło i t. p.) — zobacz. Pisanie oddzielne i łączne, uw. I. b.
Złożone wyrazy — zob. Pisanie oddzielne i łączne.
złożony.
złożyć, -żymy; rozk. *złóż*, *złóście*.
złuda, w *złudzie*, tych *złud*.
złudzenie, l. mn. -nia, 2. -dzeń.
złudzić, -dzimy; rozk. *złudź*, *złudźcie*.
złupić, -pimy; rozk. *złup*, *złupmy*, *złupcie*.
zły, *zła*, *złe*, l. mn. *zli*, *złe*; st. w. gorszy, -sza, -sze, l. mn. gorsi, -sze. Porówn. *zła*.
zmarnieć, -nieje, *zmarniał*, -nieli; rozk. -niej.
zmarnować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zmarszczka, 3. i 7. *zmarszczce*, tych *zmarszczek*.
zmarszczyć, -czymy, *zmarszczył*; rozk. *zmarszcz*, *zmarszczcie*.
zmarwiał — zob. *zmarwieć*.
zmarwić, *zmarwić* się (= zasmucić, zasmucić się), *zmarwię*, *zmarwtwi*, -twimy, -twią; *zmarwił*, -twiła, -twili; rozk. *zmarwtw*, *zmarwtwie*; *zmarwiony*. Porówn. *zmarwieć*.
zmarwieć (= zdrętwieć, obumrzeć), *zmarwieję*, -twieję, -twieją; *zmarwiał*, *zmarwiali*; rozk. *zmarwiew*, -twiejcie; *zmarwiał* (= zdrętwiał, obumarł), l. mn. *zmarwiali* (nie: *zmarwieli*). Porówn. *zmarwieć*.
zmarwienie, l. mn. -nia, 2. -wieni.
zmarwiony — zob. *zmarwieć*.
zmarwychwstać, *zmarwychwsta*nie; rozk. -wstań, -wstańmy.
zmarwychwstanie, 2. -nia.

zmarzły albo *zmarznięty* (wymawiaj: *zmarzły*, *zmarznięty*). Zob. *zmarznąć*.
zmarznąć — zob. *zamarznąć*.
zmarznięty — zob. *zmarzły*.
zmaza, 2. -zy, tych *zma*.
zmazać, *zmaże*, rozk. *zmaż*, *zmażcie*.
zmacić, -cimy; rozk. *zmać*, *zmaćcie*.
zmańdrzeć, *zmańdrze*, *zmańdrzał*, -drzełi; rozk. *zmańdrzej*.
zmelty, częściej: *zmielony* — zob. *zemiać*.
zmęczyć, -czymy; rozk. *zmęcz*, *zmęczcie*.
zmężniały, l. mn. *zmężniali* (nie: *nieli*). Porówn. *zmężnieć*.
zmężnieć, -nieje, *zmężniał*, -nieli; rozk. *zmężnij*. Porówn. *zmężniały*.
zmiarkować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
zmiążdżony.
zmiążdżyć, -dżymy; *zmiążdżył*; rozk. *zmiążdź*, *zmiążdźcie*.
zmiąć, *zemnę*, *zemnie*, *zemną*; *zmiąłem*, *zmiął*, *zmięła*, *zmięli*, *zmięły*; rozk. *zmięnij*; *zmięty*, *zmięwszy*.
zmielony (rzadziej: *zmełty*). Zob. *zemiać*.
zmienić, -nimy; rozk. *zmień*, *zmieńmy*.
zmienny.
zmierzać, *zmierza*.
zmierzech, 2. -chu.
zmierzchać się, *zmierzcha* się.
zmierzić (sobie coś = obrzydzić sobie coś), *zmierzę*, *zmierzimy*, *zmierzą*; *zmierzył*; rozk. *zmiierz*, *zmiierzcie*.
zmierzwieć (nie: *zmierzwieć*), -wimy; rozk. *zmierzw*. Zob. *rz* czy *rż*?
zmierzyć, -rzymy; rozk. *zmiierz*, *zmiierzcie*.
zmieszać (nie: *zmięszać*), *zmiesza*.
zmięścić (się), -cimy; rozk. *zmięść*, *zmięście*.
zmięść, *zmiotę*, *zmięcie*, *zmiotą*, *zmiotłem*, *zmiotłeś*, *zmiotł*, *zmiotła*, *zmiotli*, *zmiotły*; rozk. *zmięć*, *zmięćcie*; *zmiotłszy*. Zob. *-szy* albo *-łszy*?
zmiękczeć — zob. *zmięknąć*.
zmiękczyć — zob. *zmięknąć*.

zmięknąć, zmięknę, zmięknie, zmięknął albo zmiękł, zmiękła, zmiękło, zmiękli, zmiękły, rozk. zmięknij; *zmiękcząć*, zmiękczę, zmiękczę, zmiękczaj, zmiękczaj, rozk. zmiękczaj; *zmiękczyć* (się), zmiękczy, -czymy, zmiękczył; rozk. zmiękcz, zmiękczcie.

zmieszać — mów i pisz: zmieszać, zmiesza.

zmięty (od *zmiąć* — zob.!).

zmiłować się, -łuje, rozk. -łuj się. Zob. -uję.

zmitrężyć, zmitrężę, -ży, -żymy; rozk. zmitręż, -trężcie.

zmłócić, -cimy; rozk. młóć, młóćcie.

zmniejszyć, -szymy, rozk. zmniejsz, zmniejszmy.

zmoczyć, -czymy, rozk. zmocz, zmoczyć.

zmora, tych zmor.

zmordować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

zmorzony — zob. zmorzyć.

zmorzyć (= wycieńczyć, wyczerpać siły żywotne i t. p.), zmorzy, zmorzył; zmorzony (głodem).

zmowa, tych zmów.

zmódz, zmogę — zob. módz.

zmówić, -wimy; rozk. zmów, zmówcie.

zmrożony.

zmrzyć, -żymy; rozk. zmrz.

zmudny—forma prawidłowa, *zmudny*—forma nieprawidłowa, ale w żywej mowie ogółu i w języku książkowym często używana (w Galicji mówią i piszą przeważnie: zmudny).

zmurzały (nie: zmórzały, chociaż po niem. *morsch* = zbutwiały, spróchniały).

zmusić, zmusimy (prawidło — zob. -imy, -ymy), zmusił; rozk. zmus, zmusmy, zmuscie.

zmysł. 2. -słu.

zmyślać — zob. zmyślić.

zmyślić, zmyśli, zmyślimy, zmyślił; rozk. zmyśl, zmyślimy, zmyślcie, zmyślony; *zmyślać*, zmyśla, zmyślamy, zmyślał, rozk. zmyślaj.

zmyślność, 2. -ści.

zmyslny.

znachor, l. mn. -rzy, niekiedy także: -ry.

znać, zna, rozk. znaj.

znać (nieosob.; = widać). Porównaj: *znadź*.

znajdować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

Znaki pisarskie. 1)

I. Przecinek (,).

1. Przecinkiem oddzielamy zdania podrzędne od głównych, podrzędne od podrzędnych, często także równorzędne od równorzędnych (jeżeli treść zdania nie wymaga innych znaków pisarskich; zobacz niżej).

a) Będę się starał, by nikt w Płoszowie nie dowiedział się o mojej chorobie.

b) Nie ten ubogi, co mało ma, lecz ten, kto wiele pożąda.

c) Wszystkie dzieła sztuki, które odziedziczył po ojcu, i wszystkie rękopisy, które całe życie skrzętnie gromadził, spłonęły do szczętu.

d) Nie próbuję nawet opisać, co czułem, jaka radość rozsadzała mi piersi.

e) Nie zdążyliśmy na okręt, ponieważ się spóźnił, musimy czekać do jutra wieczorem.

2. Przecinkiem oddzielamy zdania wtrącone, oraz zwroty, zwane równoważnikami zdań pobocznych.

a) Mój narzeczony odziedziczył tu majątek po Jazłowieckich i przyjechał, jak pani wie, z bardzo daleka.

b) Zagłoba, *siadłszy* na koń, wyjechał także na czele pułkowników przed wały, *przybrany* we wszystkie oznaki swej godności . . .

c) Przy świetle łuny widać było żyły, *ściekające* mu po pobladłej ze wzruszenia twarzy.

d) Mistrz Wincenty, *zwany* także Kadłubkiem, umarł w r. 1223.

e) Pewien kupiec arabski, *nazwiskiem* Tarafa, wybrał się w daleką podróż.

1) Z powodu braku miejsca podajemy tylko najważniejsze prawidła.

f) Kallimach, Włoch *rodem*, miał wielkie znaczenie na dworze królewskim.

3. Wołacze oddzielamy przecinkami. 1)

a) *Mój Panie*, idźcie sobie, a nas tu zostawcie.

b) Witam cię w progę, *ojcze nasz łaskawy!*

c) Bądź pozdrowiona, *matko*, w imię Boga.

4. Dopowiedzenie oddzielamy przecinkami.

a) Piotr Skarga, *największy kaznodzieja polski*, urodził się w r. 1536.

b) Była u mnie Cesia, *moja najserdeczniejsza przyjaciółka i najdawniejsza*, bo jeszcze na pensyi przysięgłyśmy sobie przyjaźń.

c) Nowe kolegium zaszczylił swoją obecnością: Andrzej Załuski, *biskup krakowski*, Sołtyk, *biskup kijowski*, Bieliński Franciszek, *marszałek wielki koronny*, i August Czartoryski, *wojewoda ruski*.

Uwaga. Jeżeli dopowiedzenie (zwłaszcza jedno lub dwuwyrzowe) znajduje się *przed* rzeczownikiem, to zwykle nie kładziemy po nim przecinka:

Twoja ciotka Helena zbudowała własnym kosztem pięć szkółek wiejskich.

Kardynał Hozyusz zwalczał piórem i słowem szerzący się w Polsce protestantyzm.

5. Przecinkiem oddzielamy jednordne części zdania.

a) Komisarz, podskarbi, koniuszy, szatni — wszystko to u marszałkowskiego stołu siada.

b) Wokoło pusto, głucho, milcząco, biało.

c) Zwiedziłem Medyolan, Wenecję, Genewę, Rzym i Neapol.

d) Zapomnienie może być winą, wadą, sztuką, szczęściem lub cnotą.

e) Wszystko przysięgło się przeciw nim: człowiek i zwierzę, ogień i miecz, zaraza i głód.

f) Tigellinus miał jednak tyle rozumu, iż zdawał sobie sprawę ze

swych braków, a widząc, że nie może iść w zawody ani z Petroniuszem, ani z Lukanem, ani z innymi, których wyróżniało czy to urodzenie, czy talenta, czy nauka — postanowił zgasić ich podatnością swych służb, a przedewszystkiem zbyt takim, żeby i wyobraźnia Nerona została nim uderzona.

g) Mówiono mi, że w waszej nauce nie ostoi się ni życie, ni radość ludzka, ni szczęście, ni prawo, ni porządek, ni zwierzchność, ni władztwo rzymskie.

Uwaga. Z powyższych przykładów wynika, że przed spójnikami łącznymi nie kładziemy zwykle przecinka. 1) W połączeniach zaś wielospójnikowych (ani — ani, ni — ni, albo — albo, czy — czy . . .) nie kładziemy przecinka tylko przed pierwszym członem, inne człony zdania oddzielamy przecinkami.

II. Kropka (.

1. Kropką oznaczamy koniec zdania pojedynczego lub złożonego.

Jesteśmy w gardzieli zatoki. Księżyc znalazł gdzieś otwór w obłokach i rzucił płamę srebrnej, drżącej łuski na dalekie wody. Wiatr gwałtowny powiał nam w twarz. Ogromny parowiec poczyna się mocno kołysać. Fale z szumem uderzają o jego boki. Wciąż nawracamy na lewo, omijając Hakodacką skałę. Młde światło miesiąca zgasało. Nic nie widać. W grubych ciemnościach czud powiew czegoś potężnego i ruch pełen majestatycznej mocy.

2. Kropka może być także znakiem skrócenia: b. r. (= bieżącego roku), t. j. (= to jest), p. (= pan), ks. (= książd, ksiązę), i t. d. (= i tak dalej).

III. Średnik (;).

Średnik jest przestankiem dłuższym niż przecinek, a krótszym niż

1) Niektórzy kładą przecinek przed: lub, albo, ani, ni, czy, czyli . . .

1) Zobacz także *wykrzykniki*.

kropka. Ścisłych prawideł, określających sposób użycia tego znaku, niema. Zwykle kładziemy średnik między dłuższymi zdaniami współrzędnymi, między krótszemi tylko w takim razie, jeżeli wzajemny stosunek zdań jest dosyć luźny, wskutek czego przecinek byłby przestankiem zbyt małym.

1. Granowski wstał; spojrzeli sobie w oczy i uściskali się.

2. Myślałem, że skonał; skoczyłem ku niemu, dotknąłem serca i pulsu, serce i puls biły, po twarzy zimny pot lał się strugami; było to tylko omdlenie.

3. Kraj piękny, obszerny, urozmaicony, na północy i zachodzie słabo sfalowany, stepowy, trawiasty, ku południowi górzysty, na wschodzie lesisty, spiętrzony wysokimi szczytami, pocięty wąwozami i spławkami rzekami; kraj bogaty, żyzny, w znacznej części gęsto zaludniony i doskonale uprawny; kraj obfitujący w złoto, żelazo, miedź, glinę porcelanową, w węgiel, w drzewo przedniego gatunku, jak: dąb, buk, klon, cedr, modrzew, sosnę, w drzewa owocowe i drzewa morwowe; kraj pełny zwierzyny: kóz, jeleni, danieli, antylop-cerewów, dzikich osłów (kułanów), lisów, wilków, dzików, niedźwiedzi, tygrysów; kraj zdawna ukochany przez ptactwo wodne, ojczyzna bażantów i siwych gołębi, ojczyzna berkutów i sokołów; kraj zamieszkały przez ludność potulną, wielokrotnie zawojowywaną i przyzwyczajoną do zaborów — Mandżurya przedstawia bardzo ponętny kąsek dla zdobywcy.

IV. Dwukropek (:).

Dwukropek kładziemy:

1) przed zdaniami, które są wynikiem, wyjaśnieniem lub szczegółowym rozwinięciem zdań poprzednich;

2) przed przytoczeniem słów lub myśli w postaci mowy niezależnej;

3) przed wyczeniem szczegółów.

Przykłady:

1) Czuł za ziemię, za braci; wierzył w odrodzenie: oto siła jego.

Najwięcej jednak dokuczają podróżni, którzy obchodzą się czasem po barbarzyńsku i z sąsiadami i z wagonami: rzucają niedopałki papierosów na ziemię, pluja na dywany, niekiedy i na głowy śpiących poniżej towarzyszy.

W twarzy Pomponii, starego Aulusa, ich chłopca i Lygii — było coś, czego nie widywałem w tych twarzach, które go codzień, a raczej co noc otaczały: było jakieś światło, jakieś ukojenie i jakaś pogoda, płynąca wprost z takiego życia, jakiem tu wszyscy żyli.

Nastała chwila ciszy; słychać było tylko tupot koński w bramie: to ostatek ludzi pana Skrzetuskiego wyjeżdżał na brzeg ku bajdakom.

Nasz wagon podzielony był na dwie części: jedna miała posłania, druga była salonikiem czyściuchnym, skromnym, ale gustownie urządzone.

2) Poznano też po bogatej tunice augustyanina i natychmiast rozległy się wokół krzyki: „Śmierć Neronowi i jego podpalaczom!”

3) Umyślnie obserwowałem stojących; byli to wciąż ci sami: starcy, dzieci, wieśniacy, kobiety z ludu....

Skarżyli mi się pasażerowie, że giną drobne cenne przedmioty: cygarniczki, munsztuki, parasole, laski z wartościowem okuciem, a przeważnie broń.

V. Pytajnik (?).

1. Znak ten kładziemy po zdaniach głównych pytajnych:

Kiedy powrócisz? Ile masz lat?

2. Po zdaniach zależnych pytajnych kładziemy znak zapytania tylko wtenczas, jeżeli zdanie *główne* jest pytajne:

a) Ile tam walk stoczono, ilu ludzi poległo, nikt nie zliczył, nikt nie spał.

b) Czy nie wiesz; o której godzinie rozpoczyna się przedstawienie?

Nie wiem, o której godzinie rozpoczyna się przedstawienie.

VI. Wykrzyknik (!).

1. Znak ten kładziemy zwykle po wołaczach, po wyrazach nieodmiennych, zwanych wykrzyknikami (*ach!* *oj!* *hej!* i t. p.), oraz po zdaniach, wyrażających rozkaz, życzenie, wzburzenie uczuć, podziw, zachwyt, uniesienie, gniew, trwogę i t. p. 1)

a) Ojcie! dozwól słów kilka jeszcze.

b) Młodości! orla twych lotów potęga, jako piorun twoje ramię.

c) Brr! jak tu zimno!

d) Nie pytaj się! Idź dalej! Niszcz i twórz!

e) — Kawy! kawy! bo od wschodu słońca wypilem tylko dwie szklanki wody i jestem głodny jak wilk.

2. Po wyrazach, zwanych wykrzyknikami, kładziemy czasem przecinek, a znak wykrzyknienia dopiero na końcu zdania. — Jeżeli wołacz lub wykrzyknik znajdują się w środku zdania, to oddzielamy je przecinkami z obu stron.

a) Ach, ja coś okropnego przeczuwam!

b) Ach, wielki to wódz! ach, wielki to wojownik — mówił z uniesieniem.

c) Ciężki, och, ciężki jest los niewolnika!

d) Przyjdź jutro, przyjacielu, rozpatrzmy dokładnie tę sprawę.

VII. Cudzysłów („ ”).

1. Jeżeli piszący przytacza czyjeś słowa lub myśli w postaci mowy *niezależnej* (t. j. bez zmiany zamków

1) Na końcu tego rodzaju zdań kładziemy niekiedy kropkę zamiast wykrzyknika.

osobowych i bez użycia spójnika podrzędnego), to zamieszcza wszystkie te wyrazy w cudzysłowie.

a) „Sprzedam cały dobytek — rzekł z gniewem — i pójdę w świat.”

b) Teraz rozumiem, dlaczego francuski myśliciel powiedział: „Wiemy, że musimy umrzeć, ale w to nie wierzymy.”

c) Jan spojrzął na braci i rzekł z goryczą: „Bóg was ukarze za moją krzywdę.”

Uwaga. Jeżeli piszący podaje czyjeś słowa lub myśli w postaci mowy *zależnej*, to nie zamieszcza ich w cudzysłowie.

Jan spojrzął na braci i rzekł z goryczą, że Bóg ich ukarze za jego krzywdę.

2. Zamiast cudzysłowu używamy bardzo często (zwłaszcza w druku) kreski poziomej, zwanej *myślnikiem* (zobacz niżej!).

VIII. Kropki (.....).

1. *Kropkami* oznaczamy przerwany tok zdania, opuszczone wyrazy lub litery.

a) Rozpaczliwym ruchem wyrzuciła się nad powierzchnię wody i krzyknęła nieludzkim głosem:

— Dzieci moje.....

b) E! co wojna, to wojna..... Gdzie wojują, tam zabijają i palą..... Pamiętaj, z Francuzem kiedyś wojowali..... o!..... to.....

c) Pojedynek między p. R..... skim a p. Ł..... czem odbył się wczoraj rano.

2. *Kropki* kładziemy niekiedy przed wyrażeniem niespodziewanem (porównaj: *myślnik*, uw 1.).

Krzycki zaś, gdy go rozebrano i położono do łóżka, poczuł nagle ły w oczach i począł przepierać z nadzwyczajnem rozręwnieniem..... poduszki.

IX. Nawias ( ) [ ] .

W nawiasie zamieszcza wyrazy lub całe zdania, wyrażające myśl

dotatkową, wyjaśnienie uboczne, uzupełnienie i t. p.

a) Adam Mickiewicz urodził się w Zaosiu (pod Nowogródkiem).

b) Przerażona wieścią o wojnie, wyjechała (31. sierpnia) do Szwej-caryi.

c) Pojęcie o prawach człowieka i sprawiedliwości stoi tu (ile zdoła-łem zauważyć) o wiele wyżej, niż w Europie.

d) Nie znalazłem dotychczas ani jednego Japończyka lub Japonki, którzyby nie umieli pisać i czytać (a umyślnie ich o to pytałem).

e) W botanice po Jundzille i Szu-bercie (dyrektorze ogrodu botanicz-nego w Warszawie) odznacza się Wojciech Jastrzębowski, Antoni An-drzejowski, Ignacy Czerwiakowski, a Warszawicz (w tym czasie w Ame-ryce zostający) zdobył sobie sławę w całym świecie.

f) W pobliżu Bełczaczki każę jej wleźć do kolaski, ale tymczasem chciało jej się koniecznie jechać na podjezdku, że to (powiada) zdro-wiej.

X. Myślnik (—).

1. Znak ten kładziemy przed niespodziewanym, nagłym zwrotem myśli, ¹⁾ przed uogólnieniem lub ja-skrawem przeciwstawieniem. ²⁾

a) Was także żegnam bez miecza
rycerze,
A choć mi serce pęka — śmiech
mię bierze.

b) Zerwał płaszcz, pancierz, roz-
targał odzienie,
I z piersi zrzucił wszystko —
prócz zgrzyoty.

c) I boję się wszystkiego — z wy-
jątkiem śmierci.

d) Chłopcom będąc, chodziłem do
szkoły Musoniusza, który mawiał

¹⁾ Porówn: Kropki (.....), uw. 2.

²⁾ Zastosowanie kreski poziomej w piś-mie i druku jest tak różnorodne, że w bar-dzo wielu wypadkach istota tego znaku pisarskiego wcale nie odpowiada jego na-zwie. Niektórzy zowią myślnikiem szereg kropkę (zob. wyżej), a kreskę poziomą nazywają pauzą.

nam, że szczęście polega na tem, by chcieć tego, czego chcą bogi — a zatem od naszej woli zależy.

e) Dużo odwagi i dużo pieniędzy, dobre nogi i dobry rewolwer — oto wszystko, co w taką podróż wzięć musisz.

f) Przed wami świat się otwie-ra — przede mną grób!

2. Myślnikiem oznaczamy niekie-dy opuszczone wyrazy.

a) Dzwonek! słyszycie dzwonek? Runt, runt pod bramami! Gaście ogień — do siebie!

b) Bogactwo, sława, władza — czyży dym! marność!

3. Myślnika używamy bardzo czę-sto zamiast cudzysłowu, czasem tak-że zamiast przecinka, średnika lub nawiasu.

a) Nakoniec wstała i rzekła:
— Aniłka może to życiem przy-płacić.

b) — Lekki to jest człek, lekki — mówił Skrzetuski.

c) — Aha! — rzekł — zdobyłem chorągiew.

d) Nie tak my stara szlachta jak Sienińscy, ani może jak Pągows-cy — ale szlachta i to wyrosła z wojny, z tego, co boli, jako ma-wiał pan Czarniecki.

e) Tak też się stało — i dzień później zasiedli obaj przed gąsior-kiem zancnego węgryzyna i talerzem podprażonych migdałów, które książdz prałat rad przy winie spożywał.

f) Moralnym sprawcą nieszczęścia był — według mniemania współ-czesnych — sam książę i jego za-usznicy.

4. Niekiedy kładziemy myślnik po kropce, pytajniku lub wykrzykniku, a to w celu silniejszego rozgrani-czenia zdań.

a) Znałem go, będąc dzieckiem. —
Był on wtedy młody,
Żywy, dowcipny, wesół i sław-
ny z urody.....

b) Samotność! — Cóż po ludziach,
[czym śpiewak dla ludzi?

c) A Łowicz co? — On pacierz
po umarłych mówi.

XI. Łącznik (-).

Krótkiej kreski poziomej, zwanej łącznikiem, używamy przy rozdzie-laniu wyrazów, oraz przy spajaniu wyrazów złożonych: rzad-ki; jasno-różowy, rzymsko-katolicki, słownik polsko-francuski i t. p.

znalazca, 2. -laczcy, l. mn. -laczcy, 2. -ców.

znaleźć. znajdę, znajdzie, najdą; znalazłem, znalazł, znaleźli; rozk. znajdz, znajdzmy, znajdziecie; zna-lazłszy. Zob. -szy czy -wszy?

znależne, 2. -nego, 6. i 7. -nem.

znamięty (nie: znamięnty).

znamienny.

znać, 2. -mienia, 3. -niu, l. mn. -miona, 2. -mion. Zob. imię.

znamięnować. -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.

znarować (się), rozk. znarów (się).

znawca, 2. -cy, l. mn. -cy, 2. -ców.

znawstwo. Zob. -stwo czy -wstwo?

znęcać się, znęca się.

znędział, 2. -nia.

znędnąć (się), -cimy, znędnęci; rozk. znędnęć, znędnęćcie; znędnęciwszy (się).

znędnąć (się), -wimy; rozk. -liw; znędnęciwszy (się).

znędnąć (się), -wimy; rozk. -liw; znędnęciwszy (się).

znędnąć (się), -wimy; rozk. -liw; znędnęciwszy (się).

znędnąć (się), -wimy; rozk. -liw; znędnęciwszy (się).

znędnąć (się), -wimy; rozk. -liw; znędnęciwszy (się).

znędnąć (się), -wimy; rozk. -liw; znędnęciwszy (się).

znędnąć (się), -wimy; rozk. -liw; znędnęciwszy (się).

znędnąć (się), -wimy; rozk. -liw; znędnęciwszy (się).

znemiezyć (kogo), -czymy; zniem-czył; rozk. zniemcz, zniemczcie; zniemczony. Porówn. zniemczeń.

znienacka.

znienawidzić. znienawidzę, -widzi-my; znienawidził, -dziła, -dziłi; rozk. znienawidź, -widźcie; znienawidziw-szy.

znienawidzony, -na, -ne; l. mn. -widzeni, -dzone.

zniesławić, -wia, rozk. -wiał.

zniesławienie, -wimy; rozk. zniesław, -sławcie.

zniesławiony.

zniesić — zob. nieść.

zniewaga, tych -wag.

zniewalać, -wala, rozk. -laj.

znieważenie, 2. -nia.

znieważony.

znieważać, -żymy; rozk. znieważ.

zniewieścialsłość, 2. -ści.

zniewieścialsy — zob. zniewieścić.

zniewieścić, zniewieścieje, rozk. zniewieściej, zniewieścials, zniewie-ścials (nie: -cials) — ale: zniewieścials-ty żołnierz, l. mn. zniewieścials (nie: -cials) żołnierze.

zniewolić, -wolimy, zniewolił; rozk. zniewól, -wolicie (rzadko: zniewól, -wólicie, chociaż: dozwał, pozwól...).

zniewolony.

zniknąć, -ną, -nę; l. mn. znikczemnieli (nie: -nieli), -niałe. Porówn. znikczemnieć.

znikczemnieć, -nieje; rozk. -niej, -niejcie; znikczemnieli, -nieli. Porówn. znikczemnieli.

zniknąć, zniknę, zniknie; znikł, znikła, znikło, znikli, znikły — albo: zniknął, -nęła, -nęło, -nęli, -nęły; rozk. zniknij; zniknąwszy albo znikł-szy. Podobnie odmieniają się: prze-niknąć, unikać, wnikać, zaniknąć i t. p. Zob. -szy czy -wszy?

zniszczyć (= obrócić się wniwecz, popsuć się), zniszczeje, zniszczeją, zniszczał, rozk. zniszczej; zniszczyć (= obrócić wniwecz), zniszczy się (= obrócić się w niwecz), zniszczy, -czymy, zniszczył, rozk. zniszcz, zniszczcie.

zniszczenie, l. mn. -czeni; zniem-czały, l. mn. -czali. Zob. zniemczeń.

zniszczyć (się) — zob. zniszczyć.

zniweczyć, -czymy; rozk. zniwecz, -weczcie.
zniżony.
zniżyć, -żymy; rozk. zniż, zniżcie.
znośnie, st. w. -niej.
znośny.
znouw, znów.
znój, 2. znoju, l. mn. -je, 2. -jów.
znów, znouw.
znudzić (się), -dzimy; rozk. znudź, znudźcie.
znudzony.
znużenie, 2. -nia.
znużony, l. mn. -żeni.
znużyć (się) — zob. nużyć.
zobojeźniały, l. mn. zobojeźniiali (nie: nieli). Porówn. zobojeźnieć.
zobojeźnieć, zobojeźnieje, rozk. -niej, zobojeźniał, zobojeźnieli. Porównaj: zobojeźniały.
zobojeźnienie, 2. -nia.
zobowiązać (się), zobowiąże, -wiąże, rozk. zobowiąż; zobowiązawszy (się).
zobowiązanie, l. mn. -nia, 2. -zań.
zobowiązywać (się), -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zoczyć, zoczę, zoczy, zoczymy, zoczą, zoczył.
zodyak, 2. -ka, rzadziej: -ku.
Zofia (imię osoby), 2. i 3. -fi, 4. -fię — ale: Sofia (stolica Bułgarii), chociaż oba te wyrazy pochodzą z grec. σοφία, czytają: sofia.
Zofiówka (nazwa ogrodu). Zob. -ówka.
zohydzić, -dzimy; rozk. zohydz, zohydzcie.
Zola (pisarz franc.), 2. -li, 4. -lę.
zoolog, l. mn. -gowie, niekiedy także: -dzy.
zoologia, 2. i 3. -gii, 4. -gię.
zoologiczny.
zorać — zob. orać.
zorganizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zoryentować się, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zorza, l. mn. -rze, 2. zórz.
Zosia, Zosiu! Zob. Józia.
zostać, rozk. zostań, zostańmy; zostawszy.
zostawić, -wimy; rozk. zostaw.

(zowąd); ni stąd, ni zowąd.
zrabować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zrachować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zrańić, -nimy; rozk. zrań, zrańmy.
zraz, 2. -zu i -za, l. mn. -zy, 2. -zów.
zrazić (się), -zimy, -ził; rozk. zraź, zraźcie (się).
zrazówka, tych -wek. Zob. -ówka.
zrazu.
zrażać (się), -ża, rozk. -żaj (się).
zrażony, l. mn. -żeni.
zrąb, 2. zrębu, l. mn. zręby, 2. -bów.
zrąbać, zrąbię, zrąbią, zrąbał, zrąbali; rozk. zrąb, zrąbmy, zrąbcie.
zrealizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zreformować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zregistrować albo zrejestrwać — zob. rejestrować.
zrejestrwać albo zregistrować — zob. rejestrować.
zreorganizować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zresztą.
zrezygnować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zręcznie, st. w. -niej.
zręczny.
Zrinyi, 2. i 4. Zriniego albo Zrinyi'ego, 3. Zrinie mu albo Zrinyi'emu, 6. i 7. Zrinim albo Zrinyi'm. Zob. Imiona własne cudzoziemskie, uw. II.
zrobić, -bimy; rozk. zrób, zróbcie.
zrosnąć się — zob. rósć.
zrosć się, zrosć się — zob. rósć.
zropaczony. Zob. bez-, roz-.
zrozumiale, st. w. -leją.
zrozumiały.
zrozumieć — zob. rozumieć.
zrosć się, zrosć się — zob. rósć.
zrównać (się), zrówna.
zrównoważony.
zrównoważyć, -żymy; rozk. -waż, -wążcie.
zróżowieć, -wieje, -wiał, -wieli; rozk. -wiej.
zrujnować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zruszczony, l. mn. -czeni.

zruszczyć (się), zruszczę, zruszczymy, zruszczył, rozk. zruszcz, zruszczymy, zruszczcie.
zrymować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zrządzenie, 2. -nia. Zob. rząd.
zrządzić — zob. rządzić.
zrzec się — zob. rzec.
zrzednieć, zrzednąć — zob. rzednieć.
zrzekać się, zrzeka się.
zrzęda, 2. -dy; zrzędny.
zrzędnosc, 2. -ści.
zrzędzić, -dzimy; rozk. zrzędź, zrzędzicie.
zrzucić, -cimy; zrzuc, zrzucicie.
zrzynać — zob. zerznąć.
zsadzić, zesadzić, -dzimy; rozk. zsadź, zesadź, zsadźcie, zesadźcie.
zsechać się — mów i pisz: zsychać się.
zsełać, pisz: zsyłać — zobacz!
zsiadać, zsiada, rozk. zsiadaj.
zsiadły, -ła, -łe.
zsiąść — zob. sięść.
zsić — zob. sieć.
zsićkać, zsićka.
zsiniały, l. mn. zsiniali (nie: nieli). Porówn. zsinieć.
zsinieć (niekiedy: zesinieć), zsinieje, zsiniał, zsinieli. Porówn. zsiniały.
zsiwiał — zob. zsiwieć.
zsiwieć (niekiedy: zesiwieć), zsiwieje, zsiwiał, zsiwiali (nie: zsiwiali) — ale: zsiwiał starzec, l. mn. zsiwiali (nie: zsiwieli) starcy.
zstąpić, -pimy; rozk. zstąp, zstąpmy, zstąpcie.
zstępować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zsumować, zesumować, -uje, rozk. -uj. Zob. 1) -uję; 2) *we* czy *w*?
zsunąć, zesunąć; zsunął, zesunął; zsunął, zsunąłmy, zesunąłmy; zsunawszy, zesunawszy.
zsuwać, zesuwać, zsuwa, zesuwa.
zsychać się, zsycha się.
zsyłać, zesyłać (nie: zsełać, zesełać) — zob. wysyłać.
zsypanie, zesypać; zsypanie, zesypianie; zsypanie, zesypianie.
zsypany, zesypywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.

zszargać, zszarga.
zszarzać — zob. szarzać.
zszarzały (od *zszarzed* — zob. *szarzed*).
zszarzed — zob. szarzed.
zszumować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zszyc, zeszyć; zszyje, zeszyje; zszyl, zeszył; rozk. zszyj, zeszyj.
zszywać, zeszywać; zszywa, zeszywa.
zśliznąć się, ześliznąć się — zob. wśliznąć się.
zubożały — zob. zubożeć.
zubożeć (= stać się ubogim), zubożeje; rozk. -żej; zubożał, zubożeli — ale: zubożały bogacz, l. mn. zubożeli (nie: zubożeli) bogacze. Porównaj: zubożyć.
zubożyć (= przywieść kogo do ubóstwa), zuboży, zubożył. Porówn. zubożeć.
zuch, l. mn. -chy, 2. -chów.
zuchwale, st. w. -leją.
zuchwalec, 5. -chwalcze! l. mn. -cy, 2. -ców.
zuchwały.
zupa, tych zup.
zupelny.
Zurych, Zürich (obie pis. w użyciu), 2. Zurychu, Zürichu, pod Zurychem, pod Zürichem.
Zuzanna, 2. -zanny.
zużyć, 2. -cia.
zużyć, zużyje, zużył, rozk. zużyj.
zużytkować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uję.
zużyty.
zużywać, -żywa.
zwabić, -bimy; rozk. zwab, zwabcie.
zwać (się), zwę, zwiesz, zwie...
zwać; *zowie* (*zowę* wyszło z użycia), *zowiesz*, *zowie*... *zowia* (*zowę* wyszło z użycia); *zwać* albo *zowiąc* (*zowąc* wyszło z użycia); *zwał*; rozk. *zwiąj*, *zwiąjcie*.
zwałisko, zwykle w l. mn. -ska, 2. -lisk.
zwarty, st. w. zwartszy.
zwaryować, -ryuje, -ryował, rozk. *zwaryuj*. Zob. -uję.
zwarzony (od *zwarzyć* — zob. *warzyć*).

zwaryć — zob. warzyć.
zwasnić, -nimy; rozk. zwasnij, -nijmy.
zważać (na co), zważa.
zważony (od zważyć — zob. ważyć).
zważyć — zob. ważyć.
zwałlec — zob. zwałlić.
zwałlić (= osłabić, nadwężyć), zwałtle, zwałli, zwałła; zwałlił, zwałlili; *zu qłeć* (= osłabnąć), zwałtleję, zwałtleje, zwałtleją; zwałlał, zwałleli.
zwałpić — zob. wąpić.
zwałpienie, 2. -nia.
zwęszyc, -szymy, zwęszył; rozk. zwęsz, zwęszcie.
zwezić, zwezę, zwezi, -zimy, zwezą, zwezil, -zila, -zili; rozk. zweź, zweźcie — albo: zweżyć, zwezę, zweży, -żymy, zwezą, zweżył, -żyła, -żyły; rozk. zweź, zweźcie.
zweźać, zweża. rozk. zweżaj.
zweżenie, 2. -nia.
zweżony.
zweżyć — zob. zwezić.
zwlać, zwieje, zwiął, zwiiali; rozk. zwiej.
zwłady, tych -dów.
zwiadować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
Zwiadowanie Najświętszej Maryi Panny (nazwa święta).
zwiadun, 1. mn. -ny, -ni, niekiedy także: -nowie, 2. -nów. Zob. -un.
zwiadunka, 1. mn. -ki, 2. -nek. Zob. -unka.
związać, zwiąże, rozk. zwiąż, zwiążcie.
związek, 2. związku, 1. mn. związeki.
związkowy.
związywać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zwichnąć, zwichnął, rozk. zwichnij; zwichnąwszy.
zwichrzony.
zwichrzyć — zob. wichrzyć.
zwidzać — pisz: zwiędzać, zwiędza.
zwidzić, pisz: zwiędzić — zobacz!
zwiędzać, zwiędza, rozk. zwiędzaj.
zwiędzić, zwiędzę, zwiędzi, -dzimy, zwiędził; rozk. zwiędź, zwiędź-

cie; zwiędzony (ale: zwiędź, zwiędę, zwiędziony).
zwiędziony (od *zwieść*)—ale: zwiędzony (od *zwiędzić*).
zwiędzony — zob. zwiędziony.
zwierciadlany.
zwierciadło, 2. -dła, 3. -dłu, 7. w zwierciadle, rzadziej: w zwierciadle, tych zwierciadel.
zwierz, 2. zwierza.
zwierzać się, zwierza się.
zwierzatko, 3. -rzatku, tych -rzątek.
zwierzchni, -nia, -nie.
zwierzchniowo, 2. -ctwa. Zob. -ctwo czy -dztwo?
zwierzchnicy.
zwierzchniczka, 3. i 7. -niczce, tych -czek.
zwierzchnik, 1. mn. -cy.
zwierzchność, 2. -ści.
zwierzę, 3. -rzęciu, tych -rząt. Zob. kurczę.
zwierzęcość, 2. -ści.
zwierzęcy.
zwierzyć się, -rzymy się; rozk. zwierz, zwierzcie się.
zwierzyna, 2. -ny.
zwierzyniec, 2. -rzyńca, 1. mn. -rzyńce, 2. -ców.
zwiesić, zwieszę, zwiesimy, zwiesiwszy; rozk. zwieś, zwiesmy, zwiescie. Porówn.: zwiędzić, rozk. zwiędź, zwiędmy, zwiędźcie.
zwieszać, zwiesza.
zwieść, zwiędę, zwiędzisz, zwiędzie... zwiędą; zwiędłem, zwiędł, zwiędli, zwiędły; rozk. zwiędź, zwiędźcie; zwiędłszy, zwiędziony. Zob. a) zwiędzić, zwiędzony; b) zwiędzić; c) Bezokolicznik, uw. 2.; d) -szy czy -lszy?
zwietrzały, -ła, -łe; zwietrzałe pachnidło. Zob. zwietrzeć.
zwietrzeć (= stracić lotne części), zwietrzeje, zwietrzał, (pachnidło) zwietrzało. Porówn. zwietrzyć.
zwietrzyć (= wysledzić węchem), zwietrzy, zwietrzył; rozk. zwietrz, zwietrzcie. Pies zwietrzył zająca. Porówn. zwietrzać.
zwiewać, zwiewa.
zwieźć, zwiózę, zwiędzisz, zwiędzie... zwiózaj; zwiózłem, zwiózł,

zwieźli, zwiózły; rozk. zwiędź, zwiędźmy, zwiędźcie; zwiózłszy. Porówn. 1) zwiesić, rozk. zwieś, zwiesmy, zwiędźcie; 2) zwiędzić (zwiędę); 3) Bezokolicznik, uw. 2.; 4) -szy czy -lszy?
zwiądnąć — zob. więdnąć.
zwiądnąć — zob. więdnąć.
zwiąkszony.
zwiąkszyć, -szymy; rozk. zwiąksz, zwiąkszcie.
związłość, 2. -ści.
związły.
związły, st. w. -lej.
zwijać, zwija; rozk. zwijaj.
zwilgnąć, zwilgnię; zwilgł, częściej: zwilgnął; zwilgła, zwilgło, zwilgły.
zwilgotnieć, zwilgotnieje, zwilgotniał.
zwilżyć, -żymy; rozk. zwilż, zwilżcie.
zwinąć, zwinął, -nęła, -nęli, -nęły; rozk. zwin, zwinmy.
zwinnie, st. w. -niej.
zwinny, zwinniejszy.
zvir — pisz: żwir — zob.!
zwisnąć, zwisnie, zwisł albo zwisnął, zwisła, zwisło, zwisły; rozk. zwisnij.
zwlec, zwlokę albo zwlekę, zwlecz, zwloką albo zwleką, zwlokłem albo zwlekłem, zwlokł albo zwlekł, zwlokła albo zwlekła, zwlekli, zwlokły albo zwlekły; rozk. zwlecz, zwleczcie; zwłókszy albo zwlekłszy (w języku literackim częściej: zwlokę, zwloką, zwlokłem, zwlokł i t. d.). Zob. -szy czy -lszy?
zwlekać, zwleka.
zwłaszcza, zwłaszcza że.
zwłoka (= opóźnienie), 2. -ki.
zwłoki (= umarły), tych zwłok.
zwłóczyć, -czymy; rozk. zwłócz, zwłóczcie.
zwodziciel, 1. mn. -le, 2. -li.
zwozić — zob. wodzić.
zwojować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zwoleńniczka, 3. i 7. -niczce, tych -czek.
zwoleńnik, 1. mn. -cy.
zwolna.

zwolnić, -nimy; rozk. zwolnij, -nijmy.
zwoływać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zwozić — zob. wozić.
zwożenie, 2. -nia.
zwoj, 2. zwoju, 1. mn. -je, 2. -jów.
zwoz (= zwożenie), 2. zwozu.
zwozka (= zwożenie), 3. i 7. zwozce, tych -zek. Zob. -ka.
zwrot (nie: zwrot), 2. -tu.
zwrotka (nie: zwrotka), 3. i 7. zwrotce, tych -tek.
zwrotnik (nie: zwrótnik), 2. -ka.
zwrotny (nie: zwrótny).
zwrócić, -cimy; rozk. zwróć, zwróćcie.
zwrót — pisz: zwrot.
zwrótka, pisz: zwrotka — zobacz!
zwrótnik — pisz: zwrotnik.
zwrótny — pisz: zwrotny.
zwyćski. Zob. -ski, -sko...
zwyćsko. Zob. -ski, -sko...
zwyćstwo, tych zwyćstw. Zob. -ski, -sko...
zwyćzca, 1. mn. -ciężcy, 2. -ciężców. Zob. -ca.
zwyćżony.
zwyćżyć, -żymy; rozk. zwyćż, -ciężcie.
zwyćzaj, 1. mn. -je, 2. -jów.
(zwyknać), zwykł, zwykła, zwykło, zwykli, zwykły.
zwyrodniały — zob. zwyrodnieć.
zwyrodnieć, -nieje; rozk. -niej; zwyrodniał, zwyrodniali — ale: zwyrodniały syn, 1. mn. zwyrodniali synowie.
zwyrodnienie, 2. -nia.
zwyżka, 3. zwyżce, tych -żek.
Zygfyrd, 2. -da.
Zygmunt, 2. -ta, 1. mn. -towie, 2. -tów; Zygmunt Stary (przydomek); Zygmunt (nazwa dzwonu).
Zygmuntostwo, 2. -stwa. Zob. -stwo czy -urstwo?
Zygmuntowa, tej -owej, tę -ową, te -owe. Zob. szewcowa.
zygmuntowski; czasy zygmuntowskie. Zob. -ski czy -uski?
zygmuntówka (rodzaj szabli). Zob. -ówka.
Zygmus, 5. -siu! Zob. -us.

zygzak albo **gzygzak** (rzadziej), 2. -ku albo -ka.
zyskać, zyska (forma: *zyszcze* wychodzi z użycia), rozk. zyskaj.
zyskiwać, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
zycz*, zyzować*, zyzowaty*, częściej: zez, zezować, zezowaty — zobacz!
związany.
zzielenieć, -nieje, -niał, -nieli; rozk. -niej.
zziębły albo **zziębnięty**.
zziębnać, zziębnię, zziębnie, zziąbł albo zziębnię, zziębła, zziębło, zziębli, zziębły; zziębniej; zziębnięty albo zziębły; zziębniejszy.
zżuć, zżuje, zżuł; rozk. zżuj.
zżuty (od *zżuć*).
zżuwać (buty), zżuwa.
zżąć — zerznąć.
zżerać, zżera.

zżęcie, 2. -cia — zob. zerznąć.
zżęty — zob. zerznąć.
zżółkły, -ła, -łe.
zżółknać, zżółknę, zżółknie, zżółkna; zżółkł albo zżółknał, zżółkła, zżółkło, zżółkli, zżółkły; rozk. zżółknij; *zżółknieć*, zżółknieję, -nieje, -nieją; zżółkniał, -niała, -nieli, -niały; rozk. zżółkniej.
zżółknieć — zob. zżółknać.
zżuć, zżuje, zżuł; rozk. zżuj; zżuw-szy.
zżuwać, zżuwa.
zżyć się (z kim, z czym), zżyje się, zżywszy się.
zżydziały, l. mn. -dziali.
zżydzieć, -dzieje, -dział, -dzieli; rozk. -dziej.
zżymać się, zżyma się, rozk. -maj się.
zżynać — zob. zerznąć.

Z.

ź czy **ż**? Spółgłoska *ź* brzmi częściej jak *ż*: gryźcie, gałąź, rzeźki i t. p. (wymawiamy: gryście, gałąś, rzeški). Zob. *ś, ś* czy *z, ź*?
ź, **ż** czy **ż**? (zdziałać czy ździałać? żyzny czy żyżny? zwierzę czy źwierzę? żarzewie czy źarzewie? i t. p.) — zob. *z, ź, ż*.
źć czy **żć** w bezokoliczniku słów: gryźć, znaleźć, nieść, pleść i t. p.? — zob. Bezokolicznik, uw. 2.
ździ..... (ździałać, ździwić się, ździerać i t. p.) — zob. *ździ*.... (zdziałać, ździwić się, ździerać i t. p.).
ździebelko, 2. -belka, tych -belek.
źdźbło (w języku literackim rzadko: ździebło), 2. źdźbła, 3. źdźbłu, 6. źdźbłem, 7. na źdźbłe, l. mn. źdźbła, 2. ździebeł.

źle, gorzej, najgorzej; nieźle, niezgorzej, nienajgorzej.
źmija, zmija — dawniej tak mówiono i pisano — obecnie: zmija (zobacz!).
źrebiec, 2. źrebca, l. mn. -ce, 2. -ców.
źrebię, 2. -bięcia, 3. -bięciu, tych źrebiąt. Zob. *kurczę*.
źrenica, 2. -cy, l. mn. -ce, 2. -nic.
źródłany (woda źródłana).
źródło, 2. -dła, 3. -dłu, 7. w źródle, tych źródeł.
źródłostów, 2. -słowu, l. mn. -słowu, 2. -słowów.
źródłowy (praca źródłowa = oparta na źródłach).
źwi..... (źwierciadło, zwierzę i t. p.) — zob. *zwi*.... (zwierciadło, zwierzę i t. p.).

Ż.

ż czy **rz**? — zob. *rz, ż*.
ż, **ż** czy **ż**? (zdziałać czy ździałać? żyzny czy żyżny? zwierzę czy źwierzę? żarzewie czy źarzewie? i t. p.) — zob. *z, ź, ż*.
żaba, tych żab.
żabka, 3. i 7. żabce, tych -bek.
żachnąć się, żachnął się, rozk. żachnij się.
żaden, żadna, żadne; 4. p. rodz. żeńs. żadną.
żagle, 2. żagla, rzadziej: żaglu, l. mn. żagle, 2. żagli.
żagiew, tej żagwi, te żagwie, tych żagwi.
żak, 2. -ka, l. mn. -ki, niekiedy: -cy, 2. -ków.
żakiet, 2. -tu, rzadziej: -ta, l. mn. -ty, 2. -tów.
żakostwo. Zob. -stwo czy -wstwo?
żakowski. Zob. -ski czy -wski?
żał, 2. -lu, l. mn. -le, 2. -łów.
żali, ażali. Dawniej mówiono i pisano: *zali, azali*; wyrazy te spotykamy niekiedy i dzisiaj jeszcze w języku literackim, ale obok nich pojawiają się także nieprawidłowe formy: *żali, ażali*.
żalić się, -limy się; rozk. żał się.
żałuzya, 2. i 3. -zyi, 4. -zyę, l. m. -zye, 2. -zyi.
żałoba, 2. -by.
żałobny.
żałosny (formę *żałosny* spotykamy rzadko we współczesnym języku książkowym), żałosna, żałosne. Zob. bolesny.
żałość, 2. -ści.
żałośnie, st. w. -niej. Zob. bolesny.
żałować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
żandarm, l. mn. -mi, 2. -mów.
żandarmerya, 2. i 3. -ryi, 4. -ryę.
żar, 2. żaru, 7. w żarze.
żarcie, 2. -cia.
żargon, 2. -nu.
żarliwie, st. w. -wiej.
żarliwy.

żarłoczny.
żarłok, l. mn. -ki, rzadziej: -cy.
żarna, 2. żarn albo żaren.
żarowy.
żart, 2. -tu.
żartki (= bystry, szybki).
żartko (= bystro, szybko).
żartować, -uje, rozk. -uj. Zob. -uje.
żartownis, l. mn. -sie, 2. -siów.
żarzący się.
żarzewie — zob. zarzewie.
żarzyć się, żarzy się, żarzył się; rozk. żarz się.
żąć (= ścinać sierpem zboże i t. p.), żnę, żniesz, żnie... żną; żąłem, żął, żęła, żęli, żęły; żnać; rozk. żnij. Porównaj: *rznać* (= krajać nożem, przecinać piłą).
żądać, żąda. Pisz *ź* (nie: *rz*) we wszystkich wyrazach pokrewnych: żądanie, żądny (= pragnący czegoś), pożądać, zażądać, pożądaný, żądza, pożądlivość i t. p. Porównaj: *rząd*, *rządny* (= lubiący porządek, gospodarny i t. p.).
żądło, 2. -dła, 3. -dłu, 7. w żądle, tych -deł.
żądny (= pragnący czego, pożądaný) — ale: *rządny* (= lubiący porządek, gospodarny i t. p.). Zob. 1) *żadać*; b) *rząd*.
żądza, l. mn. -dze, 2. żądz. Zob. *żadać*.
żbik, 2. -ka, l. mn. -ki.
że (spójnik).
-że. Częstkę wzmacniającą *że* piszemy zawsze łącznie z wyrazem, do którego należy: mówże, piszże, dajże, mamże, czyjże, tamże, jakże i t. d.
-że. Pisz *ź* (nie: *rz*) w przyrostku... *że*,... *ź*: aż, iż, niź, juź, teź, gdyż, kiedyź, gdzieź, ileź, cóź, czyź, któź, chociaź, czemuź, czegoź, przecieź, równieź, takiź, takaź, takieź, jakiź, tenże, taź, toź, będąź, zrobiź, piszcieź i t. d. Końcowe *ź* w przy-

toczonych powyżej wyrazach jest skróconym przyrostkiem *-że*.
żebra (zwierzę), częściej: zebra — zobacz!
żebractwo, 2. -ctwa. Zob. *-ctwo* czy *-dztwo*?
żebraczka, 3. i 7. -bracze, tych -czek.
żebrac, żebrzę, -brzesz, -brze....
 żebrzą; żebrząc; rozk. żebraj, żebrz (rzadziej).
żebrak, 1. mn. -cy albo -ki.
żebro, 2. żebra, 3. żebru, 7. w żebrze, 1. mn. żebra, 2. żeber.
żeby; żebym, żebyś, żebyśmy, żebyście.
żegiestowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
Żegiestów, ku Żegiestowu. Zob. Kraków.
żeglarski; wyspy Żeglarskie.
żeglarstwo.
żeglarz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. *-arz*.
żeglować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
żegluga, 2. -gi.
żegnać (się), żegna się.
Żegota, 2. -ty, 3. -cie, 4. -tę, 5. -to!
żelatyna, 2. -ny.
żelaza (= pęta, kajdany i t. p.), tych żelaz.
żelazko, 2. -ka, 3. -ku, 1. mn. żelazka, 2. -zek.
żelazny.
żelazo, w żelazie (forma *w żelazie* wychodzi z użycia).
żeleźniak (= garnek żelazny), 2. -ka.
żeńić (się); -nimy; rozk. żeń, żeńmy (się).
żeńce, 2. żeńca, 5. żeńce! 1. mn. żeńcy, 2. -ców.
żenować (się), -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
żeński.
żer, 2. żeru.
żerdka, 2. żerdki, 3. i 7. żerdce, tych -dek.
żerdź, 2. -dzi, 1. mn. -dzie, tych -dzi.
żerować (= żreć, paść się), -uje. Zob. *-uję*.
żęcie, 2. -cia. Zob. *żać*.

żetyca (niektórzy piszą: zentyca), 2. -cy.
żgać, żga; rozk. żgaj.
żgnąć, żgnę, żgnie, żgnął; rozk. żgnij, żgnąwszy.
żleb (w górach), 2. -bu, 1. mn. -by, 2. -bów.
żłobic, -bimy; rozk. żłób, żłóbcie.
żłopać, żłopie, żłopał; rozk. żłop, żłopcie.
żłób, żłobu.
żmija (pisownia: żmija, zmija wyszła z użycia), 2. i 3. żmii, 4. żmiję, 1. mn. żmije, tych żmij.
żmudny — zob. zmudny.
Zmudzin, 1. mn. -ni, 2. -nów.
żmudziniek (rodzaj konia), -dzinka, 1. mn. -ki, 2. -ków.
Zmudzinka, 2. -ki, 2. -nek.
żmudzki. Zob. *-cki* czy *-dzki*?
Żmudz, 2. -dzi, na Żmudzi.
Zmurko, 2. -ki, 3. -ce. Zob. Ma-tejko.
żniwiarz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. 1) *-arz*; b) *żać*.
żniwo, 2. -wa, 3. -wu, tych żniw. Porówn. *żać*.
żołądek, 2. żołądka.
żołądkowy.
żołądz, tej żołędzi, 1. mn. żołędzie, 2. -dzi.
żold, 2. -du.
żoldactwo, 2. -ctwa. Zob. *-ctwo* czy *-dztwo*?
żoldak, 1. mn. -cy, niekiedy: -ki, 2. -ków.
żołędny.
żołna (rzadziej: żółna), 1. mn. -ny, 2. żołn (rzadziej: żółn).
żołnierski.
żołnierz, 1. mn. -rze, 2. -rzy albo -rzów. Zob. *-erz*.
żołnierzysko, 1. mn. -ska, 2. -sków.
żona, tych żon.
żonaty.
żolcić się, żolci się.
żolciowy.
żolciuchny. Zob. *-uchny*.
żolciutki. Zob. *-utki*.
żółc, 2. żółci.
Żółkiew, 2. Żółkwi, w Żółkwi.
żółkiewski (przymiot. od Żółkiew).
Żółkiewski (nazwisko rodowe), 1. mn. Żółkiewscy.

żółknąć, żółknę, żółknie, żółkna; żółkł albo żółknał, żółkła, żółkli, żółkły; rozk. żółknij; *żółknieć*, *żółknieję*, *-nieje*, *-nieją*; żółkniał, *-niała*, *-nieli*, *-niały*; rozk. żółkniej.
żółknieć — zob. żółknąć.
żółtaczka, 3. i 7. -taczce.
żółtko, 2. -ka, 3. -ku, tych -tek.
żółto, st. w. żółciej.
żółtodziób, żółtodzioba albo żółtodzioba, 1. mn. -by, 2. -bów. Zob. dziób.
żółty, żółtszy albo żółciejszy; morze Żółte.
żółw, 2. żółwia, 1. mn. -wie, 2. -wi albo -wiów.
żóraw, 2. -wia, 1. mn. -wie, 2. -wi.
żórawi, -wia, -wie (przymiot. od żóraw).
żrący.
żreć, żre, żarł, rozk. żryj.
żubr, 2 żubra, 7. w żubrze, tych -brów.
żubrowy — zob. żubrzy.
żubrzy (przymiot. od *żubr*) albo żubrowy.
żubrzyca, 2. -cy, 1. mn. -ce, 2. -brzyc.
żuchwa, tych żuchw.
żuć, żuje, żuł, rozk. żuj.
żuk (owad), 2. -ka.
żuławy, 2. -ław (= obszar ziemi nizko położony, napływowy); w niektórych dzielach geograficznych: Niderlandy = Żuławy.
żupa (solna), tych żup.
żupan (ubiór), 2. -na, 1. mn. -ny;
żupan (= wysoki urzędnik), 2. -na, 1. mn. -ni, niekiedy: -nowie.
żupnik, 1. mn. -cy.
żur (= barszcz), 2. żuru, 7. w żurze.
żurnal, 2. -ła i -lu, 1. mn. -le, 2. -li i -łów.
żużel, 2. żużla, 1. mn. żużle, 2. -li.
żwawo, st. w. żwawiej.
żwawy, 1. mn. -wi; st. w. żwawszy, 1. mn. żwawsi.
żwir, 2. -ru, w żwirze.
żwirówka, 3. i 7. -rówce. Zob. *-ówka*.
życie, 2. -cia.
życiorys, 2. -su, 1. mn. -sy, 2. -sów.

życzenie, 1. mn. -nia, 2. -czeń.
życzliwie, st. w. -wiej.
życzliwość, 2. -ści.
życzliwy, 1. mn. -wi, st. w. życzliwszy, 1. mn. -si.
życzyć, życzymy (zob. *-imy*, *-ymy*), rozk. życz, życzcie.
żyć, żyje, rozk. żyj.
żyd, 1. mn. żydzi (= wyznawcy religii mojżeszowej), żydówka; Żyd, Żydzi (nazwa narodu), Żydówka. — Byli tam chrześcijanie i żydzi. Królowie syryjscy gnębili Żydów.
żydostwo. Zob. *-stwo* czy *-wstwo*?
żydowski. Zob. *-ski* czy *-wski*?
żydówka, Żydówka. Zob. 1) żyd; 2) *-ówka*.
żydziak, 1. mn. -ki, 2. -ków.
żydziatko, 2. -ka, 3. -ku, tych -tek.
żydzieć, -dzieje, -dział, -dzieli.
żydzisko (ten i to), 1. mn. -ska, 2. -sków.
żyjący.
żyjątko, 2. -ka, 3. -ku, 1. mn. -ka, 2. -tek.
żyłasty, 1. mn. żyłasci.
żyła, tych żył.
żyłować, -uje, rozk. -uj. Zob. *-uję*.
żyrafa, tych żyraf.
żyrandol, 2. -ła, rzadziej: -lu, 1. m. -le, 2. -li, rzadziej: -łów.
żyrant, 2. -ta, 1. mn. -ranci, 2. -tów.
żyرداری. Zob. *-ski* czy *-wski*?
Żyrardów, ku Żyrardowu. Zob. Kraków.
żyro (wekslowe).
żyrować (weksel), -ruje; rozk. -ruj. Zob. *-uję*.
żytni, -nia, -nie, 2. -niego, -niej; 6. -nim, -nią, -niem — mniej powszechne: żytny, -na, -ne; 2. -nego, -nej; 6. -nym, -ną, -nem.
żytniówka, 2. -ki. Zob. *-ówka*.
żytnisko, tych -nisk.
żytny — zob. żytni.
żyto, 2. -ta, 3. -tu.
żytomierski.
Żytomierz, 2. -rza. Zob. *-mierz*.
żywecm.
żywica, 1. mn. -ce, 2. -wic.
żywić, żywimy, rozk. żyw, żywicie.

żywiol (nie: żywiól), 2. -łu, l. mn. -ły, 2. -tów.	żywołność, 2. -ści.
żywiuśienki, żywiuteńki. Zobacz: -usięńki, -uteńki.	żywołny.
żywołność, 2. -ści.	żywoy, l. mn. -wi; st. w. żywszy, l. mn. -si.
żywo, st. w. -wiej.	żyzny (rzadziej: żyżny), st. w. żyżniejszy.
żywość, 2. -ści.	Żyzka (wódz czeski; pisow. orygin. Žizka), 2. -ki. 3. -ce, 4. -kę.
żywoł, 2. -ta, l. mn. -ty, 2. -tów.	

Sprostowania i dopiski.

- Str. 8. barłóg. Kreska nad *o* niewyraźna — ma być: barłóg (b. rzadko: barlog).
- Str. 15. Obok form *Bośnia*, *Bośnie*, w *Bośni* należy zamieścić uwagę: piszą także: w *Bośni*.
- Str. 16. W wierszu 11. i 18. od góry odbito niewyraźnie kreskę nad *o* — ma być: bób, ból.
- Str. 18. Bułgarya — przekreślić formę: *tych Bułgari*.
- Str. 53. Gorycyja — przekreślić formę: *tych Gorycy*.
- Str. 57. harpun, 2. -na albo -nu.
- Str. 75. kleić..... klewszy — ma być: *sklewszy*.
- Str. 75. Kmita. Po odmianie tego wyrazu dodać uwagę: Tak odmieniają się nazwiska rodowe na *a*: Zagłoba, Pszonka, Petrarca, Sapięha, Szajnocha i t. p. Nazwiska, których osnowa kończy się na spółgłoskę zmiękczoną (Rymsza, Zawisza i t. p.), odmieniają się w liczbie poj. jak *burza* (przyp. 3. i 7. Rymszy, Zawiszy).
- Str. 76. -ko. Tematowe z piszemy w *przymiotnikach* — ma być: w *przysłówkach*.
- Str. 79. koniugacya — ma być: konjugacya.
- Str. 92. ludofina — ma być: ludolfina.
- Str. 105. Obok wyrazu *mrzonka* dopisać uwagę: pisownię prawidłową *mżonka* spotykamy bardzo rzadko.
- Str. 186. rozproszyc. Ostatni wyraz tego ustępu odbito niewyraźnie — ma być: rozprószyć (tak mówią i piszą przeważnie w Galicyi).

Biblioteka Pedagogiczna w Radomiu
nr inw.: K - 38108

BGZs 38108

643/79

39-

